Charlotte
Brontë

Jane Eyre

roman

Editura Eminescu

CHARLOTTE BRONTË

Jane Eyre

42

Traducere de Paul B. Marian şi D. Mazilu

EDITURA EMINESCU
1972

Cuprins

Lui W. M. THACKERAY esq.,
această operă
îi este cu respect dedicată
de către autor

Capitolul I

ÎN ZIUA ACEEA NU AVEAM PUtinţa să ieşim la plimbare. E drept că rătăcisem dimineaţa un ceas prin crângul desfrunzit, dar de la prânz (când nu avea pe nimeni, doamna Reed prânzea devreme), vântul îngheţat al iernii adusese nori atât de întunecaţi şi o ploaie atât de pătrunzătoare, încât nici nu te puteai gândi la plimbare.

Eram mulţumită. Nu mi-au plăcut niciodată plimbările lungi, mai ales pe frig, şi eram îngrozită că o să trebuiască să mă întorc în înserarea rece, cu mâinile şi picioarele îngheţate, mâhnită de cuvintele cu care mă mustra Bessie, bona copiilor, şi umilită de conştiinţa inferiorităţii mele fizice faţă de Eliza, John şi Georgiana Reed.

Eliza, John şi Georgiana erau acum adunaţi în salon, lângă mama lor; iar mama, întinsă pe o canapea, în preajma focului, şi înconjurată de toţi cei dragi – care deocamdată nu se certau, nici nu plângeau – părea pe deplin fericită. Doamna Reed îmi interzisese să mă alătur grupului lor, spunându-mi cât îi părea de rău că e silită să mă ţină la distanţă, dar până ce nu va afla mai întâi de la Bessie şi până ce ea însăşi nu va observa străduinţa mea de a-mi schimba caracterul, devenind mai prietenoasă şi mai copilăroasă – ceva mai veselă, mai deschisă, şi mai firească decât mă arătam – nu-mi va putea recunoaşte drepturile cuvenite numai copiilor ei mulţumiţi şi fericiţi.

— Ce spune Bessie că aş fi făcut? întrebai eu.

— Jane, nu-mi plac deloc curioşii care mă pisează cu tot felul de întrebări! De altfel, e într-adevăr nemaipomenit

ca un copil să se poarte aşa cu cei mai în vârstă. Stai la locul tău şi nu mai vorbi, dacă nu poţi vorbi ca o fată cuminte.

Din salon dădeai într-o mică sufragerie, unde era şi un dulap cu cărţi; mă furişai acolo. Luai numaidecât o carte, având grijă să fie una cu cât mai multe ilustraţii. Mă aşezai în pervazul ferestrei; strângând picioarele turceşte şi trăgând draperia de damasc roşu, mă găseam adăpostită de amândouă părţile. Cutele draperiei stacojii îmi ascundeau tot ce se găsea la dreapta mea; în stânga erau geamurile limpezi, care mă ocroteau fără să-mi ascundă vederii priveliştea unei zile mohorâte de noiembrie. Din când în când, întorcând foile cărţii, cercetam înfăţişarea acelei după-amieze de iarnă. În depărtare se zărea o grămadă tulbure de pâclă şi de nori; în apropiere, frunzişul ud, tufişuri biciuite de furtună şi o ploaie necurmată gonită sălbatic din urmă de vijelia tânguitoare. Mă întorsei la cartea mea. Era *Istoria păsărilor din Anglia* de Bewick. Nu mă prea sinchiseam de text; existau, totuşi, câteva pagini de introducere peste care nu puteam trece în fugă, cu toată vârsta mea fragedă. Pomeneau despre locurile unde se aţin păsările de mare, despre stâncile singuratice şi promontoriile locuite numai de ele, despre acele coaste ale Norvegiei, presărate cu insule de la marginea de miazăzi, Lindeness sau Naze, până la capul Nord.

„La nord unde-oceanul în valuri se zbate,
Ape în clocot izbind de stâncile-aride,
Acolo, spre Thula, talazuri se umflă,
Gem ca furtuna şi spală Hebridele ţărmuri.”

De asemenea nu puteam să trec peste descrierea sumară a acelor ţinuturi îngheţate ale Laponiei, Siberiei, Spitzbergului, Noii Zemlia, Islandei, Groenlandei, cu vasta întindere a zonei arctice şi a acelor ţinuturi nemărginite, a acelor rezervoare de ger şi zăpadă, unde întinderi de

gheaţă masivă, strânse în timpul iernilor de mai multe veacuri, sau îngrămădite în strălucire de sticlă, munţi peste munţi, înconjoară Polul şi concentrează acolo toată asprimea celui mai cumplit frig.

Îmi făurisem o idee a mea despre acele ţinuturi, palide ca moartea, idee neconturată, aşa cum sunt toate lucrurile, pe jumătate înţelese, care plutesc nelămurite în mintea copiilor; dar ceea ce îmi închipuiam mă impresiona peste măsură. Textul acelor pagini introductive era legat de succesiunea gravurilor şi dădea un înţeles stâncii singuratice, în mijlocul unei înspumate mări vijelioase, corabiei sfărâmate şi aruncate pe o coastă pustie, razelor înfiorătoare şi reci ale lunii care, strălucind printre perdelele de nori, luminau un naufragiu.

Nu pot descrie atmosfera ce domnea în cimitirul singuratic, cu monumentul funerar pe care se putea desluşi o inscripţie: gardul, cei doi copaci, orizontul strâmt, închis de un zid dărăpănat, cu secera lunii noi care prevestea ora fluxului de seară.

Cele două corăbii oprite pe marea liniştită mi s-au părut fantome marine.

Pe demonul care prindea cu o şpangă traista în spinarea tâlharului l-am privit numai în fugă: era o arătare de groază.

La fel şi făptura aceea neagră, cu coarne, cocoţată semeţ în vârful unei stânci, cercetând cu privirea o mulţime îndepărtată, strânsă în jurul unei spânzurători.

Fiecare gravură îmi spunea o poveste, deseori tainică pentru înţelegerea mea nedezvoltată şi pentru sentimentele mele nedesăvârşite, dar totdeauna deosebit de interesantă; interesantă ca şi acele poveşti pe care ni le spunea uneori Bessie, în serile de iarnă, când se întâmpla să fie bine dispusă şi când, după ce aducea masa de călcat în odaia copiilor, ne dădea voie să ne aşezăm lângă ea. Atunci, în vreme ce făcea cute la dantelele şi scufiţele de noapte ale doamnei Reed, ne hrănea curiozitatea înflăcărată cu întâmplări de dragoste

şi aventuri din vechi poveşti cu zâne şi balade şi mai vechi sau, aşa cum am descoperit mai târziu, din *Pamela* şi *Henric, conte de Moreland*[1].

Cu Bewick pe genunchi, eram fericită, fericită cel puţin în felul meu; nu mă temeam decât de o întrerupere. Şi ea nu întârzie să vină. Uşa sufrageriei fu deschisă violent.

— Ei! Madam Mope! strigă glasul lui John Reed. După aceea, tăcu, fiindcă i se păruse că odaia era goală. Unde dracu o fi? Lizzy, Georgy! Jane nu e aici, urmă el (vorbind cu surorile sale). Spuneţi mamei că Jane s-a dus să alerge prin ploaie – sălbatică lighioaie!

„Am făcut bine că am tras perdeaua”, mă gândii eu şi doream din tot sufletul să nu mi se descopere ascunzătoarea. John n-ar fi descoperit-o niciodată; n-avea nici privirea, nici mintea destul de agere; dar Eliza, băgând capul pe uşă, strigă numaidecât:

— Poţi să fii sigur că e în pervazul ferestrei, John.

Am ieşit îndată de acolo, căci tremuram la gândul de a fi târâtă de John afară din ascunzătoare.

— Ce vreţi? întrebai eu, cu o neîncredere stângace.

— Spune: „Ce doriţi, domnule Reed?” mi se răspunse. Vreau să vii încoa!

Apoi, aşezându-se într-un jilţ, îmi făcu semn să mă apropii şi să stau în picioare în faţa lui.

John Reed era un şcolar în vârstă de paisprezece ani, cu patru ani mai mare decât mine, pentru că atunci eu nu aveam decât zece. Era destul de spătos şi îndesat pentru vârsta lui; avea pielea smolită şi nesănătoasă, trăsăturile grosolane, faţa largă, mădularele greoaie, iar mâinile şi picioarele dezvoltate. Din pricina obiceiului de a se îndopa la masă, pielea îi era plină de pete, ca a bolnavilor de ficat, ochii tulburi, obrajii buhăiţi. Ar fi trebuit să fie atunci la şcoală, dar mamă-sa îl luase acasă pe o lună sau două „din cauza sănătăţii sale delicate”. Domnul Miles, directorul pensionului, spunea că ar fi pe deplin sănătos, dacă i s-ar trimite mai puţine prăjituri şi dulciuri de-acasă;

---

[1] Romane ale scriitorului englez *Samuel Richardson* (1689 – 1761).

dar inima mamei se împotrivise unei păreri atât de aspre şi-i surâdea mai mult ideea rafinată că aspectul nesănătos al lui John se datora prea marii lui sârguinţe, şi, poate, dorului de casă.

John nu-şi prea iubea nici mama, nici surorile, iar pe mine nu mă putea suferi. Mă pedepsea şi mă ocăra nu de două-trei ori pe săptămână, nu o dată sau de două ori pe zi, ci întruna. Fiecare nerv al meu se temea de el şi fiecare părticică din carnea sau din oasele mele tresărea când se apropia. Erau clipe când mă înfioram de groaza pe care mi-o insufla; pentru că atunci când mă ameninţa sau mă bătea, nu puteam cere ajutorul nimănui. Servitorii s-ar fi temut să-l jignească pe tânărul lor stăpân, luându-mi apărarea, iar doamna Reed era, în această privinţă, oarbă şi mută. Ea nu-l vedea niciodată lovindu-mă, nu-l auzea niciodată ocărându-mă, cu toate că din când în când făcea şi una şi alta chiar faţă de dânsa, însă mai adesea în spatele ei.

Obişnuită să fiu supusă faţă de John, mă apropiai de jeţul său. Timp de trei minute scoase limba la mine, de-un cot. Îmi dădeam seama că în curând avea să mă lovească şi, aşteptând cu spaimă lovitura, gândul meu se oprea la înfăţişarea dezgustătoare şi urâtă a celui care mă va lovi.

Nu ştiu dacă mi-a citit gândul pe faţă, dar deodată se ridică şi, fără să vorbească, mă lovi cu putere. M-am clătinat şi, regăsindu-mi echilibrul, m-am îndepărtat cu un pas sau doi de scaunul lui.

— Asta-i pentru neruşinarea cu care ai răspuns mamei, apoi fiindcă te-ai ascuns hoţeşte în dosul draperiei şi la urmă pentru privirea pe care mi-ai aruncat-o adineauri, guzganule!

Obişnuită cu ocările lui John, nu mi-a trecut niciodată prin gând să-i răspund; grija mea era cum să fac să rezist loviturii ce trebuia neapărat să urmeze ocărilor.

— Ce făceai în dosul draperiei? mă întrebă el.

— Citeam.

— Arată cartea.

Mă întorsei spre fereastră şi-i adusei volumul lui Bewick.

— N-ai voie să ne iei cărţile; mama spune că depinzi de noi, n-ai bani, fiindcă tatăl tău nu ţi-a lăsat nimic; ar trebui să cerşeşti, nu să trăieşti aici cu copii de gentilomi ca noi, să mănânci aceeaşi mâncare ca şi noi, să porţi aceeaşi îmbrăcăminte, pe cheltuiala mamei noastre! Acum am să te învăţ eu minte să-mi răscoleşti biblioteca în halul ăsta, fiindcă toate cărţile sunt ale mele, toată casa-i a mea sau o să fie peste câţiva ani; du-te la pervazul uşii, departe de oglindă şi de fereastră.

M-am dus, fără să înţeleg mai întâi ce gând avea; apoi când îl văzui ridicând cartea, ţinând-o în cumpănă şi pregătindu-se s-o arunce, mă retrasei instinctiv, scoţând un ţipăt; n-o făcui însă destul de repede. Volumul zbură în aer, mă lovi şi eu căzui izbindu-mi capul de uşă şi făcându-mi o tăietură. Tăietura sângera; mă durea cumplit; spaima mea trecuse de orice culme, făcând loc altor sentimente.

— Băiat rău şi crud ce eşti! îi strigai eu. Te porţi ca un ucigaş, te porţi ca un vătaf de sclavi – ca împăraţii romani!

Citisem *Istoria Romei* de Goldsmith[2] şi-mi făcusem o anumită părere despre Neron, Caligula şi ceilalţi. Făcusem în tăcere şi paralele pe care până atunci încă nu mă gândisem să le rostesc cu glas tare.

— Cum, cum! exclamă el, mie mi-ai spus toate astea? Aţi auzit-o, Eliza, Georgiana! Am s-o spun mamei, dar înainte de toate...

Spunând aceste cuvinte, se năpusti asupra mea şi-l simţii cum mă înşfacă de păr şi de umeri. Avea însă de-a face cu o fiinţă ajunsă la desperare. Vedeam cu adevărat în el un tiran, un ucigaş. Simţeam picături mici de sânge şiroindu-mi din cap de-a lungul gâtului şi simţeam o

---

[2] *Oliver Goldsmith* (1728 – 1774), scriitor preromantic englez, de origine irlandeză. S-a făcut cunoscut mai ales prin romanul *Vicarul din Wakefild,* operă clasică a literaturii engleze.

durere ascuţită. Aceste senzaţii erau mai puternice decât teama, care se prefăcu în furie. Nu prea ştiu ce făceam cu mâinile, dar îl auzii pe John strigându-mi: „Guzganule! Guzganule!” şi mugind ca o vită.

Ajutorul îi sosi curând. Eliza şi soră-sa alergaseră s-o cheme pe mama lor, care se dusese sus. Doamna Reed intră în timp ce se petreceau toate astea. Camerista ei, domnişoara Abbot, şi Bessie o însoţeau. Furăm despărţiţi şi auzii pe cineva rostind aceste cuvinte:

— Doamne! Ce furie! Să-l lovească pe domnul John!

— A mai văzut vreodată cineva atâta patimă?

— Luaţi-o, spuse doamna Reed celor ce o urmau. Duceţi-o şi închideţi-o în odaia roşie.

Patru mâini mă apucară şi fui dusă imediat sus.

Capitolul II

PE DRUM M-AM ÎMPOTRIVIT; ASTA era ceva cu totul nou în purtarea mea, ceea ce întări foarte mult părerea proastă pe care Bessie şi domnişoara Abbot o aveau despre mine. Adevărul este că nu-mi mai ţineam firea, sau mai curând, cum ar spune francezii, *îmi ieşisem* din fire. Ştiam că pentru o clipă de împotrivire trebuia să mă aştept la pedepse deosebit de aspre, dar, ca oricare alt rob răzvrătit, eram hotărâtă, în deznădejdea mea, s-o ţin aşa până la capăt.

— Domnişoară Abbot, ţine-i braţul, spuse Bessie; e ca o pisică turbată.

— Ce ruşine! ce ruşine! strigă camerista. Ce purtare urâtă, domnişoară Eyre. Să loveşti un tânăr gentilom, fiul binefăcătoarei dumitale! Tânărul dumitale stăpân!

— Stăpânul meu! Cum, el e stăpânul meu? Dar ce sunt eu, servitoare?

— Nu! eşti mai puţin decât o servitoare, căci nu faci nimic ca să-ţi câştigi existenţa. Stai aici şi gândeşte-te la ticăloşia ta.

Mă duseseră între timp în odaia unde doamna Reed poruncise să fiu închisă şi mă aruncară pe un scaun. Întâiul meu imbold fu să mă ridic dintr-o săritură. Patru mâini mă ţinură pe loc.

— Dacă nu stai liniştită, va trebui să te legăm, spuse Bessie. Domnişoară Abbot, împrumută-mi jartiera dumitale, căci pe a mea ar rupe-o numaidecât.

Domnişoara Abbot se întoarse ca să-şi desprindă jartiera de pe piciorul ei voinic. Aceste pregătiri şi ruşinea mai mare ce mi se pregătea mă liniştiră puţin.

— Nu scoate jartiera, strigai eu, că nu mă mişc.

Şi ca să-mi întăresc spusele, mă agăţai cu mâinile de scaun.

— Chiar ia seama să nu te clinteşti de aici, spuse Bessie.

Când fu sigură că eram într-adevăr hotărâtă să ascult, îmi dădu drumul. Atunci ea şi domnişoara Abbot îşi încrucişară braţele şi mă priviră posomorâte şi bănuitoare, ca şi când ar fi crezut că mi-am pierdut minţile.

— N-a făcut niciodată atâtea prostii, spuse Bessie, întorcându-se spre cameristă.

— Dar totdeauna era înclinată spre aşa ceva. Eu i-am spus adeseori doamnei părerea mea şi dânsa a recunoscut că am dreptate: e un copil prefăcut. N-am văzut niciodată o fetiţă de vârsta ei aşa lipsită de sinceritate.

Bessie nu răspunse, dar îmi zise numaidecât:

— Ar trebui să-ţi dai seama, domnişoară, că datorezi mult doamnei Reed. Ea te ţine, şi dacă te-ar izgoni, ai fi silită să te duci într-un azil de săraci.

N-aveam ce răspunde la cuvintele astea. Nu erau noi pentru mine. Cele mai vechi amintiri din viaţa mea se legau de astfel de aluzii. Aceste imputări privitoare la starea de dependenţă în care mă aflam ajunseseră o litanie nelămurită pentru urechile mele: foarte dureroase şi apăsătoare, dar pe jumătate neînţelese. Domnişoara Abbot se amestecă şi ea:

— Şi nu se cuvine să te crezi la fel cu domnul şi domnişoarele Reed, numai pentru că doamna are bunătatea să te crească împreună cu dânşii. Copiii doamnei Reed vor avea o groază de bani, iar dumneata nimic; trebuie deci să fii umilă şi să încerci a le fi pe plac.

— Ceea ce îţi spunem e spre binele dumitale, adăugă Bessie, cu glas mai puţin aspru. Trebuie să cauţi să fii folositoare şi plăcută, ca să te ţie aici; dar sunt sigură că, dacă vei fi sălbatică şi furioasă, doamna o să te alunge.

— Şi apoi, urmă domnişoara Abbot, Dumnezeu o va pedepsi. Atunci unde va ajunge? Ar putea s-o trăsnească tocmai când face nebuniile. Haide, Bessie, s-o lăsăm. Pentru nimic în lume n-aş vrea să am o inimă ca a ei. Când o să fii singură, fă-ţi rugăciunile, domnişoară Eyre; dacă nu te vei căi, Dumnezeu va îngădui unui duh rău să coboare prin coş ca să te răpească.

Plecară, trăgând uşa în urma lor şi încuind-o.

Camera roşie era o odaie de musafiri în care se dormea foarte rar. Aş putea chiar spune că niciodată, în afară de zilele când la Gateshead Hall soseau din întâmplare mulţi oaspeţi şi era nevoie să se folosească şi ultima odaie; cu toate acestea, era una din cele mai mari şi mai arătoase încăperi ale casei. În mijloc se înălţa un pat ca un altar, susţinut de stâlpi de mahon masiv de care atârnau draperii de mătase purpurie; două ferestre mari, cu jaluzelele totdeauna trase, erau pe jumătate ascunse de ghirlande şi draperii la fel cu ale patului; covorul era stacojiu; masa, aşezată la piciorul patului, acoperită cu un postav cărămiziu; pereţii vopsiţi într-o culoare roşiatică cu reflexe trandafirii; dulapul, toaleta, fotoliile, din mahon vechi, cu lustru de culoare închisă. În mijlocul acestor umbre întunecate, se înălţa pe pat şi strălucea, albă, o grămadă de saltele şi de perne, totul acoperit cu o pătură de Marsilia, ca neaua de albă. Ascuns în umbră la capul patului, se zărea un jilţ larg, capitonat, tot de culoare albă, care-mi părea un tron adumbrit, iar dedesubt se găsea un scăunel pe care se ţin picioarele.

Odaia era rece, fiindcă se făcea rar focul în ea; fiind departe de bucătărie şi de odaia copiilor, era totdeauna tăcută şi, cum rareori intra cineva aici, avea în permanenţă un aer solemn. Numai jupâneasa venea sâmbăta să şteargă praful strâns în linişte timp de o săptămână pe oglinzi şi pe mobile. Chiar doamna Reed o vizita la răstimpuri destul de mari, ca să cerceteze un anume sertar secret al dulapului, unde erau închise diferite hârtii, sipetul ei de giuvaericale şi o miniatură a

răposatului său bărbat. Aceste din urmă cuvinte închid în ele taina odăii roşii, vraja care o făcea atât de singuratică, în ciuda întregii ei măreţii.

Domnul Reed murise cu nouă ani înainte; acolo îşi dăduse sufletul, zăcuse pe catafalc, de acolo fusese scos sicriul de către ciocli şi din ziua aceea un simţământ de tristă evlavie apărase camera de vizite frecvente.

Bessie şi apriga domnişoară Abbot mă lăsară ţintuită pe o sofa scundă lângă căminul de marmură. Patul se înălţa în faţa mea; în dreapta era dulapul înalt, întunecat, cu luciul mat al tăbliilor tulburat de reflexe stinse; în stânga, ferestrele cu geamuri mate; între ele o oglindă mare răsfrângea pustia măreţie a camerei şi a patului. Nu eram de loc sigură dacă uşa fusese încuiată şi, de cum îndrăznii să mă mişc, mă ridicai, vrând să mă încredinţez. Vai! niciodată vreo temniţă n-a fost mai bine închisă. Întorcându-mă, fui silită să trec prin faţa oglinzii. Privirea mea fascinată se cufundă fără voie în adâncul ei. În abisul imaginar totul era mai rece, mai întunecat decât în realitate, şi ciudata, mica fiinţă care mă privea cu faţa ei palidă, cu braţele desprinzându-se din umbră, cu ochii strălucitori de teamă şi frământându-se în odaia aceea, unde totul era neclintit, îmi făcu deodată impresia unui duh, mi se păru ca o nălucă mică, jumătate zână, jumătate spiriduş, despre care Bessie ne povestea seara, şi pe care ne-o înfăţişa ieşind din văi singuratice, mlăştinoase, năpădite de ferigi, spre a se arăta privirii călătorilor întârziaţi. M-am întors la locul meu.

Toate superstiţiile pe care le cunoşteam începură să mi se strecoare în minte, dar clipa izbânzii lor depline nu venise încă. Sângele tot îmi mai încălzea vinele, furia roabei răzvrătite încă mă mai stăpânea cu puterea ei grozavă. Înainte de a mă lăsa abătută de spaima prezentului, trebuia să încetinesc goana înspre trecut a amintirilor.

Asuprirea sălbatică a lui John Reed, trufaşa nepăsare a surorilor lui, duşmănia mamei lor, părtinirea servitorilor

îmi întunecau mintea, ca nişte murdării azvârlite într-o fântână tulbure. De ce trebuia să sufăr întruna? De ce se purtau fără încetare dispreţuitor cu mine? Pentru ce vină eram osândită fără nădejde de izbăvire? De ce nu puteam să plec niciodată? De ce zadarnic aş fi încercat să câştig bunăvoinţa cuiva? Eliza, deşi încăpăţânată şi egoistă, era respectată. Georgiana, răsfăţată, pizmaşă, obraznică, certăreaţă, era tratată cu îngăduinţă de toată lumea. Frumuseţea ei, obrajii trandafirii, cârlionţii de aur păreau să încânte pe toţi cei ce o priveau şi să-i răscumpere greşelile. John nu era niciodată contrazis, nici pedepsit, cu toate că sucea gâtul porumbeilor, omora pălmaşii, asmuţea dulăii împotriva oilor, despuia de roade viţele din sere şi rupea mugurii plantelor rare; îi zicea „zgripţuroaică” chiar mamei sale; îi reproşa că are pielea smolită, cum o avea şi el; nu ţinea de loc seama de dorinţele ei şi nu arareori îi rupea ori îi păta rochiile de mătase şi, totuşi, ea îl numea „scumpul meu odor”. Eu nu îndrăzneam să fac nici o singură greşeală, mă străduiam să-mi îndeplinesc îndatoririle, dar cu toate astea, de dimineaţa până seara mi se spunea că sunt rea şi nesuferită, morocănoasă şi plină de ascunzişuri.

Capul mă durea încă şi-mi sângera de lovitura pe care o primisem. Nimeni nu-l mustrase pe John pentru că mă lovise fără milă. Însă pentru că mă împotrivisem lui, ca să mă feresc de altă sălbăticie, mă împovărau toţi cu osândele lor.

„Nedreptate! Nedreptate!” striga mintea mea aţâţată de imboldul dureros al unei energii precoce, dar trecătoare. Ceea ce era în mine tărie de caracter, stârnită de tot ce se petrecea în juru-mi, mă făcea să visez la cele mai ciudate mijloace menite să mă scape de asuprirea aceasta de nesuferit; mă gândeam să fug, sau, dacă n-oi putea fugi, să nu mănânc nimic, să mor de foame.

Ce jale în sufletul meu în acea după-amiază posomorâtă! Cât de tulburată mi-era mintea şi cât de răzvrătită inima! Totuşi, în ce beznă de neştiinţă se

desfăşura acea luptă! Nu puteam răspunde la această neîncetată întrebare a fiinţei mele lăuntrice: *de ce* eram sortită să sufăr aşa? Acum, după ce au trecut mulţi ani – nu voi spune câţi – toate acestea mi se par limpezi.

La Gateshead Hall eram un element discordant. Acolo nu semănam cu nimeni; nu mă puteam potrivi de fel cu doamna Reed, cu copiii ei sau cu slugile la care ţinea ea mai mult. E adevărat că dacă ei nu mă iubeau, nici eu nu-i iubeam mai mult. Nu erau siliţi să arate dragoste unei fiinţe care nu putea iubi pe niciunul dintr-înşii, o fiinţă străină care se deosebea de ei prin fire, înţelegere şi porniri; o fiinţă nefolositoare, care nu era în stare să le servească interesele sau să le sporească plăcerile; o fiinţă dăunătoare, ce căuta să păstreze în ea sămânţa răzvrătirii împotriva purtării lor şi un dispreţ neînduplecat faţă de părerile lor. Ştiu că, dacă aş fi fost o copilă vioaie, strălucitoare, nepăsătoare, pretenţioasă, frumoasă, nebunatică, doamna Reed mi-ar fi îndurat mai uşor prezenţa, cu toate că m-aş fi găsit tot sub stăpânirea ei şi tot lipsită de prieteni. Copiii ei mi-ar fi arătat mai mult din acea prietenie ce se vede de obicei între tovarăşii de joc şi servitorii ar fi fost mai puţin porniţi să facă din mine ţapul lor ispăşitor.

Lumina zilei începea să scadă în odaia roşie. Trecuse de ora patru şi norii care acopereau cerul trebuiau să aducă în curând un amurg posomorât. Auzeam ploaia bătând mereu în geamurile scării şi vântul urlând în desişul dindărătul holului. Încetul cu încetul mă făcui rece ca piatra şi pierdui tot curajul. Obişnuita mea umilinţă, îndoiala, descurajarea omului părăsit căzură ca ploaia rece pe cenuşa caldă încă a mâniei mele stinse. Toţi spuneau că aveam porniri rele şi poate era adevărat: nu plăsmuisem eu oare gândul de a mă lăsa să mor de foame? Asta ar fi fost cu siguranţă o crimă. Şi eram oare pregătită să mor? Or cripta de sub altarul bisericii din Gateshead era un liman ademenitor! Mi se spusese că domnul Reed era înmormântat acolo. Gândurile îmi

aduseseră astfel în minte chipul mortului; începui să stărui asupra acestei imagini cu o spaimă crescândă. Nu puteam să mi-l amintesc, dar ştiam că-mi fusese unchi, fratele mamei, că mă luase la el când rămăsesem o biată orfană şi în ultimele sale clipe ceruse doamnei Reed să-i promită că voi fi crescută ca şi copiii lor. Doamna Reed credea fără îndoială că şi-a ţinut cuvântul şi aş spune chiar că şi l-a ţinut, atât cât îi îngăduia firea. Cum ar fi putut să mă vadă cu încântare, încălcând drepturile copiilor săi, pe mine, care, după moartea soţului ei, nu eram prin nimic legată de dânsa? Trebuie să-i fi fost tare neplăcut că se legase printr-un jurământ silit să fie mama unei copile pe care nu o putea iubi şi să-şi vadă astfel viaţa de familie în permanenţă stingherită de o străină a cărei prezenţă nu era nimănui plăcută.

Un gând ciudat miji în mintea mea. Nu mă îndoiam – nu mă îndoisem niciodată – că, dacă domnul Reed ar fi trăit, s-ar fi purtat bine cu mine, iar acum, pe când priveam patul acoperit cu pătura albă, pereţii cuprinşi încetul cu încetul de umbra nopţii şi-mi îndreptam, din când în când, privirea fascinată spre oglinda ce nu mai reflecta decât contururi întunecate, începui să-mi amintesc ce auzisem spunându-se despre morţii care, tulburaţi în morminte prin călcarea ultimelor lor dorinţi, se întorc pe pământ spre a pedepsi pe cei ce-şi calcă jurământul şi a răzbuna pe cel obijduit. Mă gândeam că duhul domnului Reed, hărţuit de suferinţele copilului surorii sale, îşi va părăsi poate lăcaşul, fie c-ar fi sub bolţile bisericii, fie în lumea necunoscută a morţilor şi se va ivi în faţa mea în acea odaie. Îmi ştersei lacrimile şi-mi înăbuşii suspinele, temându-mă ca nu cumva semnele unei dureri prea puternice să trezească un glas supranatural care să mă mângâie, sau să facă să iasă din beznă vreun chip înconjurat de aureolă care să se aplece spre mine cu o milă ciudată. Simţeam că aceste lucruri, atât de alinătoare în poveste, ar fi grozave dacă s-ar înfăptui. Mă silii din răsputeri să înlătur acest gând şi să fiu tare.

Scuturându-mi părul de pe ochi, mi-am înălţat capul şi am încercat să privesc curajoasă în jurul meu.

În clipa aceea, o lumină se prelinse de-a lungul peretelui. Mă întrebam dacă nu era o rază de lună strecurată printre jaluzele. Nu, razele lunii erau neclintite: fâşia de lumină se clătina. Pe când priveam, lumina alunecă pe tavan şi prinse să tremure deasupra capului meu. Azi sunt gata să cred că această fâşie de lumină era flacăra unui felinar purtat de cineva care trecea pe pajişte: dar atunci, simţind spaima cuprinzându-mi inima şi biciuindu-mi nervii, luai acea rază ţâşnită fugar drept vestitorul unei vedenii venite de pe celălalt tărâm. Inima îmi bătea cu putere, capul îmi ardea. Un sunet ce semăna cu un fâlfâit de aripi ajunse până la urechile mele. Lângă mine părea că se află ceva... Simţeam ca o apăsare pe piept, şi mă-năbuşeam; nu mai putui îndura... Mă năpustii la uşă, scuturai clanţa cu o stăruinţă deznădăjduită. Auzii paşi alergând înspre odaia mea. Cheia fu răsucită în broască. Bessie şi domnişoara Abbot intrară.

— Ţi-e rău, domnişoară Eyre? întrebă Bessie.

— Ce zgomot îngrozitor! M-a cuprins spaima, exclamă domnişoara Abbot.

— Luaţi-mă! Lăsaţi-mă să mă duc în odaia copiilor, strigai.

— De ce? Te-ai lovit? Ai văzut ceva? întrebă din nou Bessie.

— Oh! Am văzut o lumină şi am crezut că o să vină o stafie.

O apucasem pe Bessie de mână şi ea nu şi-o retrase.

— Ai strigat fără niciun rost, spuse domnişoara Abbot cu un fel de scârbă. Şi ce zbierete! Ar putea fi iertată dacă ar fi suferit mai mult, dar voia numai să venim încoa. Cunosc eu prefăcătoriile ei viclene.

— Ce înseamnă toate astea? întrebă un glas autoritar, şi doamna Reed sosi pe coridor. Boneta îi flutura şi mersul grăbit făcea să-i foşnească rochia. Bessie şi Abbot, mi se pare că v-am poruncit s-o lăsaţi pe Jane în odaie până

când voi veni s-o iau eu.

— Domnişoara Jane striga aşa de tare! îndrăzni Bessie.

— Lăsaţi-o! Haide, fetiţo, n-o mai ţine pe Bessie de mână. Fii sigură că nu vei izbuti prin tertipuri de astea. Dispreţuiesc prefăcătoria, mai ales la copii, şi e de datoria mea să-ţi dovedesc că prin şiretenie nu vei dobândi niciodată nimic. Vei sta aici o oră mai mult şi-ţi vei recăpăta libertatea numai cu condiţia unei supuneri şi linişti desăvârşite.

— Oh! mătuşă! Fie-ţi milă de mine! Iartă-mă! Nu mai pot îndura; pedepseşte-mă altfel! Am să mor aici...

— Taci! Înverşunarea asta îmi face greaţă!

Şi fără îndoială că aşa simţea. Mă socotea o comediană precoce; credea, cu toată sinceritatea, că sunt o fiinţă în care se găseau amestecate patimi aprinse, un spirit josnic şi o făţărnicie primejdioasă.

Bessie şi Abbot ieşiră din odaie. Doamna Reed, scoasă din răbdări de spaima şi lacrimile mele, mă îmbrânci, zorită, înăuntru şi mă închise, fără să spună măcar un cuvânt. O auzii plecând. Cred că am avut atunci un fel de leşin, căci nu-mi amintesc ce a urmat.

Capitolul III

CÂND MI-AM VENIT ÎN FIRE, MI S-A părut că am scăpat dintr-un vis îngrozitor şi că văd o lumină roşie, vărgată de dungi negre şi groase. Am auzit glasuri ce vorbeau în şoaptă, de parcă ar fi fost vătuite de murmurul vântului sau al apei. Frământarea, nesiguranţa şi mai ales spaima m-au zăpăcit de tot. După puţin timp, simţii pe cineva apropiindu-se de mine, ridicându-mă şi asezându-mă într-o poziţie mai comodă; nimeni nu se purtase până atunci faţă de mine cu atâta duioşie. Mi-am rezemat capul de o pernă sau de un braţ şi m-am simţit bine.

Cinci minute după aceea, buimăceala se risipise. Îmi dădui bine seama că eram culcată în patul meu şi că lumina roşie venea de la foc. Se lăsase noaptea, o lumânare ardea pe masă. Bessie stătea în picioare, la marginea patului şi ţinea în mână un vas plin cu apă, iar un domn, aşezat pe un scaun lângă perna mea, se apleca spre mine.

Simţii o uşurare nespusă, o alinătoare certitudine că eram ocrotită şi în siguranţă, când observai că în odaie se afla un necunoscut, un străin care nu locuia la Gateshead şi nu făcea parte din familia doamnei Reed. Luându-mi ochii de la Bessie (cu toate că prezenţa ei era pentru mine mai puţin supărătoare decât a domnişoarei Abbot, de pildă) am cercetat faţa străinului. L-am recunoscut: era domnul Lloyd, farmacistul. Doamna Reed îl chema câteodată, când se îmbolnăveau servitorii; pentru ea şi pentru copii chema un doctor.

— Ştii cine sunt? mă întrebă domnul Lloyd.

I-am rostit numele şi i-am dat mâna. El a luat-o şi mi-a spus zâmbind:

— În scurt timp, totul o să fie bine. Pe urmă îmi aşeză încet capul pe pernă şi adresându-se lui Bessie, îi spuse să vegheze cu multă grijă să nu fiu stingherită în timpul nopţii. După ce mai dădu câteva îndrumări, lăsând a se înţelege că va reveni a doua zi, plecă, spre marea mea părere de rău. Mă simţeam aşa de ocrotită, aşa de îngrijită, cât stătea el pe scaun la căpătâiul meu! Când închise uşa, pentru mine odaia se întunecă, rămăsei iar abătută şi mă copleşi o mâhnire de nespus.

— Simţi nevoia să dormi, domnişoară? întrebă Bessie aproape cu blândeţe.

Abia dacă îndrăzneam să răspund, căci mă temeam că următoarele cuvinte vor fi prea aspre.

— O să încerc.

— Doreşti să bei ceva, sau crezi că ai putea să mănânci?

— Nu, Bessie, mulţumesc.

— Atunci mă duc să mă culc, căci e trecut de miezul nopţii; dar poţi să mă chemi, dacă ai nevoie de ceva peste noapte.

Ce minunat de îndatoritoare era! Îmi dădu curaj să-i pun o întrebare.

— Bessie, ce-i cu mine? Sunt bolnavă?

— Cred că de atâta plâns ai leşinat în odaia roşie. În curând o să te simţi mai bine, fără îndoială.

Bessie trecu alături, în odaia fetei din casă şi o auzii spunând:

— Sarah, hai să dormi cu mine în odaia copiilor. Pentru nimic în lume nu vreau să rămân singură noaptea cu copilul ăsta nenorocit. Ar putea să moară! Criza pe care a avut-o e aşa de ciudată. O fi văzut de bună seamă ceva. Doamna e prea aspră.

Sarah se întoarse cu Bessie. Se culcară amândouă. Le-am auzit şoptind vreo jumătate de ceas înainte de a adormi. Prinsei câteva cuvinte din convorbire şi ghicii

subiectul.

„O formă îmbrăcată în alb a trecut prin faţa ei şi a pierit... Un câine mare, negru venea din urmă... Trei lovituri puternice la uşa odăii... O lumină în cimitir, chiar deasupra mormântului fiului său...”

La urmă adormiră amândouă; focul şi lumânarea se stinseră. Petrecui noaptea într-o veghe plină de teamă; urechile, ochii, mintea îmi erau deopotrivă încordate de spaimă, una din acele spaime pe care numai copiii le pot simţi.

Întâmplarea aceasta din odaia roşie n-a fost urmată de nicio boală lungă sau serioasă. Totuşi nervii îmi fură zdruncinaţi şi urmările le simt încă şi azi. Da, doamnă Reed, datorită dumitale am îndurat chinurile dureroase ale multor spaime; dar trebuie să te iert, căci nu ştiai ce faci; credeai că dezrădăcinezi numai apucăturile mele rele, când, de fapt, îmi sfărâmai corzile inimii.

A doua zi, către prânz, m-am sculat, m-am spălat şi după ce m-am învelit într-un şal m-am aşezat lângă cămin. Mă simţeam slabă şi sleită; dar suferinţa mea cea mai mare venea de la o mâhnire de nespus ce mă făcea să plâng pe înfundate: de-abia îmi ştergeam o picătură sărată de pe obraz, că altele urmau. Şi totuşi – gândeam – ar fi trebuit să fiu fericită, căci nimeni din familia Reed nu era de faţă: toţi copiii plecaseră cu trăsura, cu mama lor. Abbot cosea şi ea în altă odaie, iar Bessie, care intra şi ieşea să rânduiască sertarele şi să aranjeze jucăriile, îmi vorbea din când în când cu o blândeţe neobişnuită. Trebuia să mă cred în rai, obişnuită cum eram cu o viaţă de mustrări neîncetate, de străduinţi nerăsplătite; dar nervii îmi fuseseră atât de zdruncinaţi, încât liniştea nu mai avea putere de a-i potoli şi nicio plăcere nu mai putea trezi în ei o senzaţie agreabilă.

Bessie coborî în bucătărie şi-mi aduse o bucată de tort pe o farfurie de porţelan pictată în culori strălucitoare, pe care se vedea o pasăre a paradisului aşezată pe o cunună de zorele şi de boboci de trandafiri. Farfuria aceea trezise

în mine o admiraţie înflăcărată; cerusem, deseori, să mi se îngăduie să o văd mai de aproape, dar până atunci n-am fost socotită vrednică de acest hatâr; iar acum acel porţelan preţios sta pe genunchii mei şi eram îndemnată, prieteneşte, să mănânc prăjitura, dar era zadarnic! Venea prea târziu, ca aproape toate favorurile mult timp dorite şi deseori refuzate! N-am putut mânca torta; penele păsărilor şi culorile florilor mi se păreau ciudat de şterse, fără viaţă. Pusei deoparte farfuria şi torta. Bessie mă întrebă dacă vreau o carte. Acest cuvânt avu darul de a mă trezi în mod trecător şi o rugai să aducă din bibliotecă *Călătoriile lui Gulliver.* Citisem şi recitisem, cu o plăcere veşnic nouă, acest volum. Luam întâmplările cuprinse acolo drept fapte adevărate şi ele-mi trezeau un interes mai adânc decât povestirile cu zâne, căci după ce căutasem în zadar zânele printre frunze, în corolele clopoţeilor, sub ciuperci, prin iederile care acopereau zidurile vechi, mă resemnasem la gândul trist că ele părăsiseră Anglia spre a se adăposti în vreo ţară unde pădurile erau mai sălbatice şi mai dese, iar populaţia mai rară.

În schimb Lilliput şi Brobdingnag se aflau, după părerea mea, în vreun colţ al pământului şi nu mă îndoiam că va veni o zi când voi putea face o călătorie lungă şi voi vedea cu ochii mei câmpiile mici, casele şi arborii, micul popor, vacile minuscule, oile şi păsările unuia dintre regate – sau holdele înalte cât pădurile, dulăii nespus de mari, pisicile îngrozitoare, oamenii şi femeile înalte cât turnurile, ale celuilalt. Totuşi, când am avut în mână acel volum drag, când începui să-l răsfoiesc pagină cu pagină, căutând în minunatele sale gravuri farmecul pe care-l găsisem totdeauna în ele, totul mi se păru întunecat şi trist: uriaşii nu mai erau decât stafii jigărite; pigmeii, spiriduşi de temut şi răufăcători; Gulliver, un călător deznădăjduit, rătăcit în acele ţinuturi îngrozitoare şi primejdioase. Închisei cartea, căci nu mai aveam poftă de citit şi o pusei pe masă, lângă torta din care nu gustasem.

Bessie sfârşise de măturat şi dereticat odaia, iar după ce se spălă pe mâini, deschise un sertar plin de mătăsuri şi atlazuri strălucitoare şi începu să facă o pălărie nouă pentru păpuşa Georgianei. În timp ce lucra, cânta:

„Pe vremea când pribegeam ca ţiganii,
Ce mult e de-atunci...”

Auzisem deseori acest cântec şi totdeauna îmi făcuse mare plăcere, căci Bessie avea glas dulce, sau cei puţin aşa mi se părea mie. Dar acum, deşi vocea îi era tot dulce, melodia îmi apărea de o tristeţe neînchipuită. Câteodată, cu gândul la lucrul ei, cânta foarte încet, tărăgănat, refrenul, iar cuvintele: „Ce *mult e de-atunci”* reveneau totdeauna asemenea celei mai triste cadenţe a unui marş funebru. Bessie trecu la altă baladă, de astăa dată cu adevărat tristă:

„Trup ostenit, picioarele – o rană.
Drumul e lung, munţii pierduţi în fum;
Amurgul cu posomorâtă geană
Orfanului sărman îi cade-n drum.

De ce mă sfâşie surghiun şi plângeri,
Tot printre stânci, prin mlaştina ursuză?
Au inimi aspre oamenii; voi, îngeri
Orfanului îi sunteţi călăuză.

Dar vântul serii liniştit adie,
Senin e cerul, stelele-s ivite;
În mila lui doar Dumnezeu mă ştie,
Căci el e al orfanilor părinte.

Chiar dac-ar fi şi-n mlaştini aş rămâne,
Eu împăcat îmi voi primi destinul.
Tatăl din cer va fi mereu cu mine,
El îi va da orfanului alinul.

Acesta-i gândul ce mă-mbărbătează.
Deşi părinţii mei sunt azi morminte.
Cămin mi-e cerul, el îmi stă de pază,
Căci Domnul e-al orfanului părinte.”

— Haide, domnişoară Jane, nu mai plânge! exclamă Bessie, când sfârşi. Era ca şi cum ar fi spus focului: „Nu arde!” Dar cum ar fi putut ea ghici că eram pradă unei suferinţe bolnăvicioase? Domnul Lloyd se întoarse dimineaţa.

— Ei, ce! Te-ai şi sculat? spuse el intrând. Ei, Bessie, cum se simte?

Bessie răspunse că-mi merge foarte bine.

— Atunci ar trebui să fie mai veselă... Vino încoa, domnişoară Jane. Te cheamă Jane, nu-i aşa?

— Da, domnule, Jane Eyre.

— Ei, dar ai plâns, domnişoară Jane Eyre! Poţi să-mi spui şi mie de ce? Ai vreun necaz?

— Nu, domnule.

— Plânge fără îndoială pentru că nu s-a putut duce cu doamna, cu trăsura, interveni Bessie.

— Oh, nu! E prea mare pentru o asemenea copilărie.

La fel socoteam şi eu şi, jignită de o astfel de învinuire, am răspuns iute:

— Niciodată n-am plâns pentru un lucru atât de neînsemnat; nu pot suferi să merg cu trăsura. Plâng pentru că sunt nenorocită.

— Oh, domnişoară, ce ruşine! exclamă Bessie.

Farmacistul cel bun păru cam încurcat. Mă aflam în faţa lui şi el mă privi stăruitor. Ochii îi erau cenuşii, mici şi nu prea strălucitori, dar acum cred că mi s-ar părea pătrunzători. Avea trăsături aspre, însă chipul lui exprima bunătate. După ce mă privi pe îndelete, mă întrebă:

— Ce ţi s-a întâmplat ieri de te-ai îmbolnăvit?

— A căzut, zise Bessie, amestecându-se din nou.

— A căzut. Iar ca un copilaş! Dar ce, la vârsta ei nu ştie

să meargă? Trebuie să aibă opt sau nouă ani.

— M-a lovit şi m-a trântit jos! fu explicaţia neocolită smulsă de un alt acces dureros de mândrie jignită. Dar nu de asta m-am îmbolnăvit, adăugai, pe când domnul Lloyd lua o priză de tabac.

În vreme ce-şi punea tabachera la loc în buzunarul hainei, clopotul sună pentru masa slugilor. El ştiu ce înseamnă acel sunet de clopot.

— E pentru dumneata, Bessie, spuse farmacistul întorcându-se spre bonă. Poţi să cobori; până te întorci, eu am să citesc ceva domnişoarei Jane.

Bessie ar fi vrut să rămână, dar fu silită să plece, căci ştia că punctualitatea la mese era o datorie care la Gateshead Hall nu se putea încălca.

— Dacă nu te-ai îmbolnăvit din cauza căzăturii, atunci de ce? urmă domnul Lloyd, după ce plecă Bessie.

— Am fost închisă singură într-o odaie, unde noaptea umblă o stafie.

Văzui pe domnul Lloyd zâmbind şi încruntând sprâncenele totodată.

— O stafie? spuse el. Ei bine, dacă ţi-e frică de umbre, nu eşti totuşi decât un copil.

— Da, urmai eu, mă tem de stafia domnului Reed. A murit în odaia aceea şi acolo a şi fost aşezat pe catafalc. Nici Bessie, nici nimeni altcineva nu intră noaptea acolo, dacă nu-i silit, şi a fost o cruzime să mă închidă acolo singură, fără o lumânare, o cruzime pe care cred că n-o voi uita niciodată.

— Ce prostie! Şi pentru asta te simţi atât de nefericită? Ţi-e frică acum, în plină zi?

— Nu, dar peste puţin o să se facă iar noapte. Şi, de altfel, sunt nefericită, foarte nefericită şi din alte pricini.

— Care? Spune-mi câteva din ele.

Cum aş fi dorit să pot răspunde pe larg la această întrebare, dar îmi venea aşa de greu. Copiii simt, dar nu-şi pot analiza sentimentele şi dacă ajung să facă această analiză în sinea lor, izbutesc doar parţial şi n-o pot

exprima prin cuvinte. Temându-mă, totuşi, să nu pierd acest prim şi unic prilej de a-mi alina mâhnirea, spunând ce aveam pe inimă, după o clipă de tulburare dădui acest răspuns scurt, dar adevărat:

— Mai întâi n-am nici tată, nici mamă, nici frate, nici soră.

— Ai o mătuşă şi veri, care sunt buni cu dumneata.

Am făcut iar o pauză, am rostit cu glas tremurat:

— John Reed m-a bătut şi mătuşa m-a închis în camera roşie.

Domnul Llody priză a doua oară.

— Castelul Gateshead nu ţi se pare foarte frumos? mă întrebă el. Şi nu eşti recunoscătoare că poţi să stai într-o astfel de locuinţă?

— Nu-i casa mea, domnule, şi domnişoara Abbot spune că am chiar mai puţine drepturi decât o slugă.

— Haida-de! Doar nu eşti aşa de proastă să vrei să părăseşti o locuinţă atât de frumoasă!

— Dacă aş putea să mă duc oriunde, aş fi fericită s-o părăsesc; dar nu pot, câtă vreme încă sunt copil.

— Poate, cine ştie! Afară de doamna Reed, ai alte rude?

— Nu cred, domnule.

— Niciuna din partea tatălui dumitale?

— Nu ştiu; am întrebat o dată pe mătuşa Reed şi mi-a spus că se poate să am nişte rude sărace cu numele Eyre, dar că nu ştie nimic despre ele.

— Dacă ai avea, ai vrea să te duci la ele?

Mă gândii. Oamenilor mari sărăcia li se pare un lucru dureros, iar copiilor cu atât mai mult. Ei nu-şi pot da seama ce este o sărăcie harnică, muncitoare şi respectabilă; cuvântul nu le aminteşte decât de haine jerpelite, de lipsa de hrană, de cămin fără foc, de obiceiuri grosolane şi vicii înjositoare; pentru mine sărăcia era sinonimă cu degradarea.

— Nu, răspunsei eu, n-aş vrea să trăiesc printre săraci.

— Nici chiar dacă ar fi buni cu dumneata?

Clătinai din cap; nu puteam pricepe cum ar avea săracii

cu ce să fie buni; apoi, să învăţ a vorbi ca ei, să capăt obiceiurile, să rămân o incultă, să cresc ca una dintre acele femei nenorocite pe care le vedeam câteodată hrănindu-şi copiii sau spălându-le hăinuţele la porţile caselor din sat? Nu mă simţeam destul de curajoasă ca să plătesc libertatea cu preţul renunţării la casta mea.

— Dar rudele dumitale sunt atât de sărace? Sunt muncitori?

— Nu ştiu; mătuşa zice că, dacă am rude, trebuie să fie nişte cerşetori şi eu nu vreau să cerşesc.

— Ai vrea să mergi la şcoală?

Chibzuii din nou. Nu prea ştiam ce-i o şcoală. Bessie îmi vorbise ca despre o casă unde fetele şedeau în bănci de lemn, în faţa unei mese mari şi unde li se cerea să fie cât mai blânde şi ordonate. John Reed îşi ura şcoala şi-şi bătea joc de profesor, dar gusturile lui John Reed nu puteau sluji ca model gusturilor mele. Dacă amănuntele pe care mi le dăduse Bessie – amănunte aflate de la fetele dintr-o casă unde servise înainte de a veni la Gateshead – erau cam înspăimântătoare, mă atrăgea în schimb învăţătura căpătată de fetele acelea. Bessie îmi lăuda peisajele minunate şi florile frumoase pictate de ele; apoi fetele ştiau să cânte romanţe, să joace piese, să brodeze punguliţe, să traducă din cărţile franţuzeşti. Ascultând-o pe Bessie, simţeam trezindu-se în mine râvna de a le întrece. De altfel, şcoala mi-ar schimba viaţa pe de-a-ntregul, ar însemna să fac o călătorie lungă şi m-aş îndepărta cu totul de cei din castel; în sfârşit, ar fi începutul unei vieţi noi.

— Asta-i, mi-ar plăcea mult să merg la şcoală, răspunsei eu drept încheiere a chibzuielilor.

— Aşa, bine! cine ştie ce se poate întâmpla? spuse domnul Lloyd, sculându-se. Acestui copil i-ar trebui o schimbare de aer şi de mediu, adăugă el, ca pentru sine; nervii-i sunt obosiţi.

Bessie se întoarse. În aceeaşi clipă, se auzi în curte trăsura doamnei Reed.

— E stăpâna dumitale, Bessie? întrebă domnul Lloyd. Aş vrea să-i vorbesc înainte de a pleca.

Bessie îl pofti în sufragerie şi o luă înainte, să-i arate drumul. În întrevederea care urmă între el şi doamna Reed, eu socotesc că, după cele petrecute mai târziu, farmacistul a sfătuit-o să mă trimită la şcoală. Sfatul fu primit îndată, căci în aceeaşi seară Abbot şi Bessie veniră în odaia copiilor şi, crezându-mă adormită, vorbiră despre acest lucru. „Doamna, spunea Abbot, e mulţumită că scapă de copilul ăsta supărăcios şi nărăvit, care pare că totdeauna spionează pe toată lumea sau pune la cale vreun complot."

Eu cred că Abbot mă socotea un fel de Guy Fawkes[3].

Cu acelaşi prilej, din convorbirea dintre Abbot şi Bessie aflai pentru întâia oară că tata fusese un pastor sărac; mama se măritase cu el fără încuviinţarea rudelor, care socoteau această căsătorie ca nepotrivită pentru dânsa. Bunicul meu, Reed, supărat de neascultarea mamei, nu-i dăduse niciun ban. După un an de căsătorie, tata căzu bolnav de tifos. Se molipsise pe când vizita pe săracii dintr-un mare oraş cu fabrici în care îşi avea parohia şi unde bântuia această molimă. Mama se îmbolnăvi şi ea îngrijindu-l şi amândoi muriră în răstimp de o lună.

Bessie, după ce auzi povestirea, oftă şi zise:

— Biata domnişoară Jane, e de compătimit, Abbot!

— Da, răspunse Abbot: dacă ar fi un copil cuminte şi frumos ţi-ar fi milă văzând cât e de părăsit; dar cine să se uite la un brotac?

— Aşa e, spuse Bessie şovăind. Oricum, sigur că o frumuseţe ca domnişoara Georgiana te-ar mişca mai mult, dacă s-ar afla în aceeaşi stare.

— Da, exclamă zeloasa domnişoară Abbot, mie-mi place grozav domnişoara Georgiana. Micuţă scumpă! cu ochii ei albaştri, bucle lungi şi obrăjorii aşa de gingaşi, parcă ar fi de cadră! Bessie, am poftă să mănânc din

[3] Unul din conducătorii aşa-zisului „complot al prafului de puşcă", îndreptat împotriva regelui Iacob I al Angliei (1606).

iepure la cină.

— Şi eu, cu puţină ceapă prăjită. Hai să coborâm. Şi plecară.

Capitolul IV

DUPĂ CONVORBIREA AVUTĂ CU domnul Lloyd şi după discuţia dintre Bessie şi Abbot, pe care am relatat-o mai sus, nădejdea într-o apropiată schimbare a situaţiei mele devenise îndeajuns de mare pentru a-mi trezi dorinţa de a mă însănătoşi. Doream însănătoşirea şi o aşteptam în linişte, dar totul rămânea ca mai înainte. Zilele şi săptămânile treceau, mă înzdrăvenisem şi totuşi nu se mai pomenea nimic despre ceea ce mă interesa aşa de mult. Doamna Reed arunca uneori câte o privire aspră asupra mea, dar rareori îmi vorbea: de când cu boala mea, trăsese o linie de separaţie mai accentuată ca oricând între mine şi propriii ei copii. Dormeam singură într-un mic iatac. Eram condamnată să mănânc singură, îmi petreceam tot timpul în odaia copiilor, pe când verii mei şedeau în salon. Mătuşa nu lăsa, cu toate acestea, să-i scape vreun cuvânt despre trimiterea mea la şcoală. Aveam, totuşi, certitudinea instinctivă că nu mă va mai suferi mult timp sub acelaşi acoperământ, căci privirea ei, atunci când cădea asupră-mi, trăda o duşmănie adâncă şi nepotolită.

Eliza şi Georgiana, urmând desigur îndrumările ce li se dăduseră, îmi vorbeau cât puteau mai puţin. John se strâmba la mine de câte ori mă întâlnea. Într-o zi încercă să mă bată dar numaidecât mă împotrivii, mânată de acelaşi simţământ de mânie adâncă şi revoltă deznădăjduită ce mă mai cuprinsese o dată, aşa încât socoti că-i mai cuminte să mă lase în pace. Se îndepărtă, ameninţându-mă şi strigând că i-am rupt nasul. Într-adevăr, lovisem acea parte proeminentă a obrazului său

cu toată tăria de care fusese în stare pumnul meu; când îl văzui speriat, fie de lovitură, fie de privirea mea, simţii o arzătoare dorinţă să mă folosesc de avantajul câştigat şi să-l învăţ minte, dar el şi ajunsese la maică-sa. Îl auzeam spunându-i pe ton plângăreţ că „scârboasa” de Jane Eyre se repezise la el ca o pisică turbată. Maică-sa îl întrerupse cu asprime:

— Nu-mi mai vorbi despre creatura asta, John. Ţi-am spus să nu te mai apropii de ea: nu merită s-o iei în seamă şi nu vreau să te mai văd nici pe tine, nici pe surorile tale jucându-vă cu ea.

Eram foarte aproape şi mă sprijineam de balustrada scării. Strigai deodată fără să mă mai gândesc la ce spuneam:

— Ba ei nu sunt vrednici să se joace cu mine!

Doamna Reed era o femeie destul de grasă, dar auzind aceste vorbe ciudate şi îndrăzneţe, urcă repede scara, mă târî val-vârtej în odaia copiilor şi mă îmbrânci lângă patul meu, interzicându-mi să părăsesc locul acela şi să mai rostesc vreun cuvânt în tot restul zilei.

— Ce-ar zice unchiul Reed, dacă ar fi aici? întrebai eu aproape fără voie. Spun fără voie, căci cuvintele acelea le rostea gura mea fără ca mintea să fi voit să le spună. Era în mine o putere care vorbea şi căreia eu nu mă puteam împotrivi.

— Cum? exclamă doamna Reed, aproape şoptit.

Ochii verzi, de obicei reci şi stăpâniţi, se tulburară şi căpătară o expresie de teamă: luă mâna de pe braţul meu, părând că se îndoieşte dacă sunt copil sau nălucă. Intrasem în horă, trebuia să joc.

— Unchiul Reed e în cer, urmai eu; el vede tot ce faci şi ce gândeşti; tata şi mama văd şi ei şi ştiu că mă ţii închisă toată ziua şi că-mi doreşti moartea.

Doamna Reed îşi reveni curând. Mă zgâlţâi cu putere şi, după ce mă trase zdravăn de urechi, plecă fără să mai spună vreun cuvânt.

Bessie mă mai dăscăli vreme de un ceas; îmi dovedi că

eram cea mai rea şi cea mai părăsită fată care a locuit vreodată sub un acoperiş. Eram ispitită s-o cred, fiindcă nu simţeam în inima mea decât porniri rele.

Trecu noiembrie, decembrie şi jumătate din ianuarie. Crăciunul şi Anul nou se sărbătoriră la Gateshead cu veselia obişnuită; s-au schimbat daruri şi s-au dat ospeţe. Eu eram, fireşte, înlăturată de la aceste bucurii. Partea mea de veselie era să fiu de faţă, în fiecare zi, la găteala Elizei şi Georgianei, să le văd coborând în salon cu rochiile lor de muselină uşoară, cu eşarfele lor stacojii şi cu părul lor inelat cu grijă; să pândesc apoi vânzoleala valeţilor, să ascult sunetul pianului şi al harpei, clinchetul de pahare şi de porţelanuri, în clipa când se aduceau în salon gustările. Când se deschidea uşa, murmurul întretăiat al convorbirilor ajungea până la mine. Dacă îndeletnicirea asta mă obosea, plecam de la scară, ca să intru în pustia şi tăcuta odaie a copiilor. Acolo, deşi cam tristă, nu mă simţeam totuşi nefericită. La drept vorbind, nu aveam nici cea mai mică dorinţă să mă aflu în societate, căci în societate eram foarte arareori luată în seamă. Dacă Bessie ar fi fost bună cu mine, aş fi preferat să-mi petrec serile cu ea, decât să stau ceasuri întregi sub privirea cruntă a doamnei Reed, într-o încăpere plină de doamne şi domni. Dar Bessie, de îndată ce erau îmbrăcate tinerele ei stăpâne, avea obiceiul să se îndrepte înspre regiunile pline de viaţă ale bucătăriei sau ale odăii jupânesei, şi lua de obicei lampa cu ea: aşa că, până în clipa când murea focul, mă aşezam lângă cămin cu păpuşa pe genunchi, aruncând din când în când câte o privire cercetătoare în juru-mi, spre a mă încredinţa că afară de mine nu se mai afla nicio nălucă în acea odaie plină de umbre.

Când jarul devenea roşu întunecat, mă dezbrăcăm repede, trăgând cum mă pricepeam de noduri şi de şireturi şi căutam, în pătucul meu, un adăpost împotriva frigului şi a întunericului. În acest pătuc luam de fiecare dată păpuşa cu mine. Oamenii au totdeauna nevoie să

iubească ceva şi, negăsind niciun lucru mai vrednic de dragostea mea, o iubeam din toată inima pe păpuşa aceea zdrenţăroasă ca o sperietoare de ciori în miniatură. Acum îmi aduc aminte cu mirare de sinceritatea absurdă cu care iubeam acea mică jucărie, ce mi se părea aproape vie şi în stare să simtă. Nu puteam adormi fără să învelesc păpuşa în cămaşa mea de noapte şi când o ştiam acolo, în siguranţă şi la căldură, eram oarecum fericită, fiindcă o credeam şi pe ea mulţumită.

Ceasurile mi se păreau lungi până la plecarea musafirilor. Ascultam paşii lui Bessie pe scară: venea câteodată să ia degetarul sau foarfeca, ori să-mi aducă drept cină o prăjitură sau o plăcintă cu brânză. Dacă începeam să mănânc, se aşeza lângă patul meu şi, când sfârşeam, îmi aşeza păturile şi sărutându-mă de două ori îmi spunea: „Noapte bună, domnişoară Jane”. Când se purta astfel, Bessie îmi părea fiinţa cea mai bună, cea mai frumoasă şi cea mai blândă de pe pământ: doream din tot sufletul s-o văd totdeauna aşa de bună şi de binevoitoare şi doream să nu mă certe, să nu-mi mai dea de lucru peste puterile mele cum era de-atâtea ori îndemnată să facă.

Bessie Lee era, cred, o fată vrednică, fiindcă făcea totul cu îndemânare şi pesemne că povestea minunat, căci basmele cu care mi-a fermecat copilăria mi-au rămas ca o imagine de neşters. Era şi frumoasă, dacă nu mă înşală cumva aducerile-aminte; era o femeie mlădie, cu păr negru, cu ochi de culoare închisă. Îmi amintesc trăsăturile ei fine, culoarea albă şi sănătoasă a feţei; era însă iute şi cu toane. Totuşi, deşi se arăta nepăsătoare faţă de principii şi faţă de dreptate, o preferam tuturor celorlalţi de la Gateshead Hall.

Ne aflam în 15 ianuarie. Pendula bătuse nouă dimineaţa. Bessie coborâse la micul dejun: verii mei nu fuseseră încă chemaţi de doamna Reed. Eliza îşi punea pălăria şi rochia cea mai călduroasă, şi se ducea să dea de mâncare găinilor. Era cea mai plăcută îndeletnicire a

ei: dar îi plăcea – nu mai puţin – să vândă ouă menajerei şi să strângă banii astfel căpătaţi. Avea un adevărat talent pentru negustorie şi o pronunţată tendinţă de a strânge bani, care se vădea nu numai prin vânzarea ouălor şi a puilor, dar şi în îndelungile tocmeli cu grădinarul pentru răsaduri de flori, seminţe şi puieţi. Grădinarul avea poruncă de la doamna Reed să-i cumpere toate roadele grădinii pe care dorea ea să le vândă, iar Eliza şi-ar fi vândut şi părul din cap, dacă ar fi putut scoate vreun câştig frumos din asta. În ce priveşte banii, la început îi ţinea ascunşi prin diferite unghere, înveliţi în zdrenţe sau în bigudiuri vechi, dar unele ascunzători fiind descoperite de servitoare, Eliza se temu că într-o zi va pierde toată comoara şi consimţi s-o încredinţeze mamei sale, cu o dobândă cămătărească de 50 sau 60 la sută, pe care o pretindea necruţător la fiecare trimestru, ţinând cu mare grijă, într-o cărţulie, socoteala câştigului.

Georgiana sta pe un scaun înalt în faţa unei oglinzi, îşi împletea în păr flori artificiale şi pene ponosite pe care le găsise într-un dulap din mansardă. În timpul acesta eu îmi făceam patul. Primisem poruncă strictă de la Bessie ca patul să fie gata făcut înainte de înapoierea ei (căci Bessie mă folosea acum adeseori ca pe un fel de ajutoare a ei, punându-mă să curăţ odaia şi să şterg fotoliile de praf). După ce am întins cuvertura pe pat şi am împăturit cămaşa de noapte, m-am dus la fereastră, unde zăceau împrăştiate câteva cărţi cu poze şi jucării. Am vrut să le rânduiesc, dar Georgiana mi-a poruncit cu asprime să-i las în pace lucrurile (fiindcă farfurioarele, ceşcuţele, scaunele acelea mici erau averea ei). Neavând ce face, începui să suflu în florile de gheaţă ce se prinseseră pe geam şi făcui astfel un ochi, prin care priveam afară pământul nemişcat şi împietrit de un ger aspru. De la fereastră se zărea locuinţa portarului şi aleea pe unde intrau trăsurile, iar după ce topisem de ajuns din frunzişul argintiu de pe geam, văzui deschizându-se porţile. O

trăsură intră, îndreptându-se spre casă. O priveam cu nepăsare cum se apropie; veneau adesea trăsuri la Gateshead Hall, dar niciodată nu aduceau musafiri care să mă intereseze. Caleaşca se opri în faţa uşii. Se auzi sunând şi noul-venit fu primit. Cum toate acestea nu-mi spuneau nimic, îmi îndreptai atenţia asupra unui prigor flămând, care se aşezase şi ciripea în ramurile desfrunzite ale unui cireş din faţa zidului, sub fereastra mea. Îmi mai rămăsese pâine şi lapte de la micul dejun: făcui firimituri dintr-un rest de pâinişoară şi încercai să deschid fereastra, vrând să risipesc firimiturile pe marginea ei, când Bessie urcă repede scara şi intră în odaie strigând:

— Domnişoară Jane, scoate şorţul. Ce faci aici? Te-ai spălat azi dimineaţă pe obraz şi pe mâini?

Înainte de a răspunde, încercai iar să deschid fereastra, fiindcă ţineam să dau eu însămi păsării firimiturile de pâine. Izbutii, aruncai o parte din firimituri pe jos şi abia pe ramurile pomului pe urmă. Închizând fereastra, răspunsei liniştită:

— Nu, Bessie, de-abia am terminat de şters praful.

— Ce fetiţă sâcâitoare şi neîngrijită! Ce făceai acolo? Eşti roşie, de parcă ai fi făcut vreo poznă. De ce ai deschis fereastra?

Fui cruţată de osteneala de-a mai răspunde, căci Bessie părea prea zorită ca să mai asculte lămuririle. Mă trase la lavoar, luă săpun, apă şi un prosop ordinar şi-mi frecă fără milă faţa şi mâinile. Din fericire pentru mine termină repede, apoi îmi netezi părul cu o perie ţepoasă, îmi scoase şorţul şi împingându-mă pe scară îmi porunci să cobor repede în sufragerie, unde eram aşteptată.

Tocmai mă pregăteam să întreb cine m-aştepta şi dacă mătuşa era jos, dar Bessie şi dispăruse, închizând uşa după ea.

Am coborât încet. De aproape trei luni nu mai fusesem chemată la doamna Reed. Închisă atâta timp în odaia copiilor, sufrageria şi salonul ajunseseră pentru mine locuri impunătoare în care mi-era teamă să intru.

Ajunsei în antreul gol, în faţa uşii sufrageriei. Acolo m-am oprit intimidată şi tremurând. Teama de pedepse nedrepte făcuse din mine o mică fiinţă bănuitoare şi fricoasă. Nu îndrăzneam nici să mă întorc sus în odaia copiilor, nici să pătrund în salon; rămăsei pe loc zece minute, şovăind. Deodată clopotul din sufragerie sună cu putere: *trebuia* să intru.

„Cine m-o fi aşteptând? mă întrebam eu în timp ce apăsam cu amândouă mâinile clanţa înţepenită care, o clipă sau două, rezistă opintirilor mele. Pe cine voi găsi la mătuşa Reed? Un bărbat sau o femeie?” Apăsai din toate puterile pe clanţă şi uşa se deschise. Înaintai, făcând respectuos o reverenţă, şi privii în jurul meu. Ceva întunecat şi lung – un fel de coloană îngustă – îmi atrase privirea. Îmi dădui seama, în cele din urmă, că era un om întunecat, îmbrăcat în negru, care sta în picioare în faţa căminului. Capul acelui străin ciudat părea o mască înfiptă într-o săgeată lungă.

Doamna Reed sta la locul ei obişnuit, lângă foc. Îmi făcu semn să mă apropii. O ascultai şi ea mă prezentă străinului, spunând:

— Iată fetiţa despre care v-am vorbit.

Străinul întoarse încet capul spre mine şi, după ce aţinti asupră-mi cercetătorii săi ochi cenuşii ce clipeau pe sub genele stufoase, întrebă, pe un ton solemn şi cu o voce de bas:

— E micuţă, câţi ani are?

— Zece ani.

— Aşa de mult? întrebă el cu îndoială.

Şi mai prelungi cercetarea câteva minute; pe urmă mi se adresă mie:

— Cum te cheamă, fetiţo?

— Jane Eyre, domnule.

Rostind aceste cuvinte, m-am uitat la el. Era foarte mare, dar poate că mi s-a părut aşa, fiindcă pe atunci eram eu foarte mică. Avea trăsături prelungi, şi mi se părea că de altfel toate celelalte caracteristici ale

înfăţişării sale îl arătau aspru şi făţarnic.

— Ei bine, Jane Eyre, tu eşti fetiţă cuminte?

Nu puteam răspunde da: toţi cei în mijlocul cărora trăiam credeau tocmai dimpotrivă; tăcui deci. Doamna Reed răspunse în locul meu printr-o clătinare din cap plină de înţeles. Adăugă repede:

— Cu cât vom vorbi mai puţin despre asta, cu atât va fi poate mai bine, domnule Brocklehurst.

— Îmi pare rău că aud una ca asta. Trebuie să vorbesc câteva clipe cu ea.

Şi, renunţând la poziţia sa perpendiculară, se aşeză într-un jilţ, în faţa doamnei Reed.

— Vino încoa, îmi zise.

Păşii peste covoraş; străinul mă aduse drept în faţa lui. Acum, când chipurile noastre se aflau la aceeaşi înălţime, putui să-i văd mai bine faţa. Ce nas mare! Şi ce gură! Şi ce dinţi mari, ieşiţi în afară!

— Nu-i nimic mai trist decât să vezi un copil rău, urmă el, mai ales o fetiţă rea. Ştii unde se duc după moarte cei afurisiţi?

Răspunsul meu fu prompt şi ortodox:

— În iad.

— Şi poţi să-mi spui ce este iadul?

— Este o prăpastie plină de flăcări.

— Ţi-ar place să fii aruncată în acea prăpastie şi să arzi în vecii vecilor?

— Nu, domnule.

— Şi ce trebuie să faci ca să te fereşti de-o asemenea soartă?

Mă gândii puţin; de astă dată, auzindu-mi răspunsul, fu uşor să-i găsească slăbiciunea.

— Trebuie să fiu sănătoasă şi să nu mor.

— Şi cum îţi poţi păstra sănătatea? Copii mai mici decât dumneata pier zilnic. Acu o zi, două, am îngropat un copil numai de cinci ani; dar era bun şi sufletul său e acum în cer. Ar trebui să-ţi fie teamă că nu s-ar putea spune acelaşi lucru despre dumneata, dacă ai fi chemată pe

lumea cealaltă.

Neputându-i risipi îndoielile, mi-am pironit ochii la picioarele lui mari şi am oftat, dorind să mă aflu la capătul pământului.

— Sper că acest oftat vine din inimă, reluă domnul Brocklehurst, şi te căieşti că ai necăjit atâta pe nobila dumitale binefăcătoare.

„Binefăcătoare! Binefăcătoare! spusei eu în gându-mi. Toţi îi spun doamnei Reed binefăcătoarea mea. Dacă este aşa, atunci o binefăcătoare este ceva foarte neplăcut.”

— Îţi faci rugăciunea dimineaţa şi seara? îşi urmă el interogatoriul.

— Da, domnule.

— Citeşti *Biblia?*

— Câteodată.

— O faci cu plăcere? Îţi place s-o citeşti?

— Îmi plac *Apocalipsul,* cartea lui Daniel, *Facerea, Samuel,* câteva fragmente din *Exod* şi unele părţi din *Regi* şi din Cronici şi îmi plac cărţile lui Iov şi a lui Iona.

— Dar *Psalmii?* Sper că-ţi plac.

— Nu, domnule.

— Nu? Vai, ce ruşine! Eu am un băieţel mai mic decât dumneata, care ştie şase psalmi pe dinafară şi când e întrebat ce-i place mai mult, să mănânce turtă dulce sau să înveţe un verset din psalmi, răspunde: „Îmi place mai mult să învăţ un verset, pentru că îngerii cântă psalmi şi eu vreau să fiu un mic înger pe pământ”. Atunci i se dau două bucăţi de turtă, ca răsplată pentru cuvioşia lui.

— Psalmii nu sunt interesanţi, spusei eu.

— Asta dovedeşte că ai un suflet rău. Trebuie să îi ceri lui Dumnezeu să ţi-l schimbe, să-ţi dea altul nou şi curat, să-ţi ia inima asta de piatră şi să-ţi dăruiască una de carne.

Eram să întreb prin ce operaţie s-ar putea face această schimbare, când interveni doamna Reed poruncindu-mi să stau jos. Apoi luă ea în mână firul convorbirii:

— După câte îmi amintesc, domnule Brocklehurst,

spuse ea, v-am pomenit în scrisoarea mea de acum trei săptămâni că această fetiţă n-are tocmai firea şi sentimentele pe care le-aş fi dorit eu. Dacă o primeşti în şcoala din Lowood, mi-ar face plăcere să li se ceară subdirectoarei şi institutoarelor s-o supravegheze îndeaproape şi mai presus de orice să se ferească de cusurul ei cel mai mare: pornirea de a minţi. Spun toate astea în faţa ta, Jane, adăugă ea, ca să nu încerci să amăgeşti pe domnul Brocklehurst.

Era firesc să mă tem şi s-o urăsc pe doamna Reed, căci niciodată nu uita să mă jignească adânc. Niciodată n-am fost fericită când se afla ea de faţă. Oricâtă silinţă mi-aş fi dat s-o ascult şi să-i fiu pe plac, strădaniile mele erau totdeauna respinse şi în schimbul lor nu căpătam decât jigniri, ca acelea arătate mai sus. Pentru mine, învinuirea aceea adusă de faţă cu un străin fu grozav de dureroasă. Începeam să întrezăresc cum mi se spulberă speranţele într-o viaţă nouă şi simţeam, fără să-mi dau prea bine seama, că ea seamănă ură şi rea voinţă pe drumul ce-l voi străbate în curând. Mă vedeam transformată, în ochii domnului Brocklehurst, într-o fetită prefăcută şi periculoasă. Oare ce puteam face spre a şterge această nedreptate? „Nimic, nimic”, mă gândii. Mă străduiam să-mi reţin un oftat şi-mi ştersei repede câteva lacrimi, dovezi neputincioase ale suferinţelor mele.

— La un copil, minciuna e într-adevăr un cusur jalnic, spuse domnul Brockleburst. Se înrudeşte cu înşelătoria şi acela care înşală în timpul vieţii va primi răsplata greşelilor sale într-o genună de flăcări şi de pucioasă. Vă asigur însă că va fi supravegheată; voi vorbi eu cu domnişoara Temple şi cu institutoarele.

— Aş dori, urmă doamna Reed, să primească o educaţie potrivită cu starea ei, să devină folositoare şi smerită. În ce priveşte vacanţa, vă voi cere s-o petreacă tot la Lowood.

— Hotărârile dumneavoastră sunt foarte chibzuite, doamnă, răspunse domnul Brocklehurst: smerenia e o

virtute creştină şi ea este neapărat trebuitoare, mai ales elevelor din Lowood. Pentru asta cer eu neîncetat să li se insufle elevelor acest sentiment pios. Am studiat mult timp mijloacele de a le nimici prealumeasca lor mândrie şi zilele astea am avut o îmbucurătoare dovadă a izbânzii mele. Cea de a doua fiică a mea, Augusta, s-a dus cu mamă-sa să viziteze şcoala şi la întoarcere a exclamat: „O, dragă tată, ce liniştite şi simple sunt toate fetele de la Lowood, cu părul pieptănat după urechi, cu şorţurile lungi şi cu buzunăraşele de la rochii cusute! Sunt îmbrăcate ca şi copiii săraci!” Apoi adăugă: „Se uitau la rochia mea şi a mamei, ca şi când n-ar mai văzut niciodată mătase”.

— Iată o stare de lucruri pe care o aprob întru totul, urmă doamna Reed. Să fi căutat în toată Anglia şi n-aş fi găsit ceva mai potrivit pentru Jane Eyre şi pentru firea ei. Modestie, dragă domnule Brocklehurst, asta cer: modestie în toate privinţele.

— Fireşte, doamnă, modestia este una dintre datoriile creştineşti şi la Lowood; noi am respectat-o în toate: hrană şi haine simple, un trai bun, pe care am avut grijă să nu-l exagerăm, obiceiuri aspre şi sobre: acestea sunt regulile şcolii.

— Foarte bine, domnule. Atunci pot nădăjdui că această copilă va fi primită la Lowood, că va fi crescută aşa cum se cuvine stării sale şi în vederea îndatoririlor ce-i vor reveni în viitor?

— Doamnă, fiţi fără grijă, va fi dusă în această grădină de plante alese şi sper că privilegiul de nepreţuit al admiterii sale îi va trezi recunoştinţa.

— O voi trimite atunci cât mai curând cu putinţă, domnule Brocklehurst, e o răspundere ce începea să dea pe afară.

— Negreşit, doamnă, adăugă el. Sunt silit să-mi iau rămas bun. Nu mă voi întoarce la Brocklehurst Hall decât peste o săptămână sau două, pentru că arhidiaconul, cel mai bun prieten al meu, nu-mi îngăduie să-l părăsesc mai curând, dar voi înştiinţa pe domnişoara Temple să-şi

aştepte noua elevă şi astfel primirea domnişoarei Jane se va face fără nicio greutate. La revedere, doamnă.

— La revedere, domnule Brocklehurst. Salută din parte-mi pe doamna şi domnişoara Brocklehurst, pe Augusta, pe Theodore şi pe domnul Broughton Brocklehurst.

— Nu voi uita, doamnă. Micuţo, zise el întorcându-se către mine, iată o carte intitulată *Călăuza copilului.* Vei citi rugăciunile ce se găsesc în ea, dar mai cu osebire partea unde se vorbeşte despre moartea năprasnică şi îngrozitoare a Marthei G... o fetiţă rea, care avea obiceiul să înşele şi să mintă.

Spunând aceste cuvinte, domnul Brocklehurst îmi dădu o broşură subţire, cusută într-o copertă tare şi după ce porunci să i se aducă trăsura, ne părăsi.

Am rămas singură cu doamna Reed. Câteva minute se scurseră în linişte. Ea lucra, iar eu o priveam.

Doamna Reed să tot fi avut la vremea aceea treizeci şi şase sau treizeci şi şapte de ani. Era o femeie voinică şi cu umeri drepţi, cu mădulare puternice. Nu era înaltă şi – cu toate că era corpolentă – nu părea obeză. Faţa cam mare, maxilarele dezvoltate şi puternice. Avea fruntea joasă, bărbia proeminentă, gura şi nasul destul de regulate; ochii lipsiţi de bunătate străluceau sub sprâncenele-i rare, pielea era negricioasă şi opacă, părul foarte blond. Era sănătoasă tun, nu ştia ce-i boala. Gospodină harnică şi pricepută, ţinea sub mâna ei la fel de bine fermele, ca şi casa. Numai copiii îi sfidau câteodată autoritatea şi râdeau de ea. Se îmbrăca totdeauna cu gust şi ştia să se poarte aşa fel încât să-şi scotă totdeauna în evidenţă toaletele.

Stând pe un scăunaş, nu departe de jilţul ei, îi putusem cerceta toate trăsăturile. Ţineam în mână cartea, unde se povestea moartea năprasnică a unei mincinoase, spre care-mi fusese îndreptată atenţia ca spre o foarte nimerită prevenire.

Cele petrecute, tot ce-i spusese doamna Reed domnului Brocklehurst, tonul convorbirii lor, erau încă

proaspete, crude şi dureroase în sufletul meu. Fiecare cuvânt mă străpunsese ca o săgeată şi stam acolo frământată de o ură arzătoare.

Doamna Reed ridică ochii de pe lucru şi-i pironi asupra mea, iar degetele i se opriră.

— Pleacă de aici, întoarce-te în odaia ta! îmi porunci ea.

Fără îndoială că privirea mea, sau nu ştiu ce altceva o jignise. Cu toate că se stăpânise, tonul ei era foarte îndârjit. Mă ridicai şi mă îndreptai spre uşă, dar mă întorsei, mă îndreptai spre fereastră, prin mijlocul odăii, apoi mă apropiai de doamna Reed.

Trebuia să vorbesc! Fusesem călcată în picioare fără milă şi *trebuia* să ripostez. Dar cum? Care erau puterile mele, ca să lupt cu această duşmancă? Toată energia mea răbufni în aceste cuvinte făţişe:

— Eu nu sunt prefăcută. Dacă aş fi prefăcută, ţi-aş spune că te iubesc; dar eu îţi spun că nu te iubesc. După John Reed, pe dumneata te urăsc mai mult decât orice pe lume. Cartea asta despre mincinoşi s-o dai fiicei dumitale, Georgiana; ea minte, nu eu!

Degetele doamnei Reed rămaseră nemişcate, ochii ei de gheaţă continuau să mă privească la fel de reci.

— Ce mai ai să-mi spui? mă întrebă ea, pe un ton mai potrivit faţă de o femeie în toată firea, decât faţă de un copil.

Privirea aceea, glasul acela îmi aţâţară şi mai cumplit ura. Îmboldită de o furie nespusă, tremurând din creştet până în tălpi, urmai:

— Sunt fericită că nu-mi eşti rudă; cât voi trăi n-am să-ţi mai spun vreodată mătuşă, niciodată nu voi veni să te văd când voi fi mare, iar de mă va întreba cineva dacă te iubesc şi cum te-ai purtat cu mine, îi voi spune că numai amintirea dumitale îmi face rău şi că ai fost crudă faţă de mine, de o cruzime necruţătoare.

— Cum de îndrăzneşti să afirmi aşa ceva, Jane Eyre!

— Cum de îndrăznesc, doamnă Reed? Cum de îndrăznesc? Îndrăznesc pentru că acesta-i *adevărul.* Crezi

că eu nu am simţire şi pot trăi fără să mă iubească cineva cât de puţin, fără ca vreun om să fie bun cu mine? Nu, nu pot trăi astfel, şi dumneata n-ai milă. Îmi voi aminti totdeauna asprimea şi violenţa cu care m-ai îmbrâncit înapoi în odaia roşie, cum m-ai încuiat acolo, să pier, deşi mă zbăteam ca-n ceasul morţii. Şi, totuşi, înăbuşită de suferinţă, îţi strigasem: „Fie-ţi milă, mătuşă Reed, îndură-te de mine!" M-ai pedepsit în felul ăsta pentru că fusesem bătută şi trântită pe jos fără nicio vină de către nemernicul dumitale fiu. Voi spune adevărul tuturor celor care mă vor întreba. Oamenii cred că eşti bună, dar inima dumitale e aspră şi rea. Dumneata eşti prefăcută!

Când sfârşii de vorbit, mă cuprinse sentimentul cel mai ciudat pe care-l încercasem vreodată: aveam impresia că s-a sfărâmat un lanţ nevăzut şi am cucerit o libertate neaşteptată. Simţământul acesta nu-mi venise din senin, căci doamna Reed părea speriată; lucrul îi căzuse de pe genunchi. Ridică mâinile, se mişcă agitată în fotoliu şi, după faţa ei contractată, s-ar fi spus că era gata să plângă.

— Jane, îmi spuse ea, te înşeli. Ce ai? De ce tremuri aşa de tare? Vrei să bei puţină apă?

— Nu, doamnă Reed.

— Doreşti altceva, Jane? Te încredinţez că aş vrea să-ţi fiu prietenă.

— Dumneata nu. Mai înainte ai spus domnului Brocklehurst că sunt rea şi mincinoasă, dar toţi cei de la Lowood îţi vor cunoaşte purtarea.

— Jane, astea-s lucruri pe care tu nu le înţelegi; apucăturile rele ale copiilor trebuie îndreptate.

— Minciuna nu-i una din apucăturile mele! strigai cu glas sălbatic, ascuţit.

— Dar eşti pătimaşă, Jane, trebuie să recunoşti asta; şi acum întoarce-te în odaia ta, draga mea copilă, şi culcă-te puţin.

— Eu nu sunt draga dumitale copilă, şi nu pot să mă culc. Trimite-mă la şcoală cât mai repede cu putinţă,

doamnă Reed, căci urăsc casa asta.

— Oh! da, am s-o trimit cât mai repede cu putinţă, murmură doamna Reed, *sotto voce,* strângându-şi lucrul.

După asta părăsi în grabă odaia.

Fusesem lăsată singură, stăpână pe teren. Fusese bătălia mea cea mai grea şi întâia mea izbândă. Rămăsei o clipă pe covoraşul unde stătuse domnul Brocklehurst, bucurându-mă de singurătatea cuceritorului. Mai întâi îmi zâmbii şi mă simţii uşurată; dar această plăcere sălbatică mi se potoli tot aşa de repede ca şi bătăile iuţi ale inimii. Un copil nu se poate lua la harţă cu cei mari, aşa cum făcusem eu, nu-şi poate da drumul furiei, fără să încerce apoi durerile remuşcării şi înţepătura de gheară a căinţei. Câtă vreme o învinuisem şi-o ameninţasem pe doamna Reed, ardeam ca un foc viu, mistuitor, de bălării uscate, dar tot aşa cum vâlvătăile unui asemenea foc nu mai lasă, după ce s-au stins, decât cenuşă, sufletul meu fu zdrobit când, după o jumătate de ceas de gândire, recunoscui nebunia purtării mele şi mă simţii apăsată de tristeţea unei situaţii în care eram urâtă, cu aceeaşi pasiune cu care uram.

Gustasem întâia oară răzbunarea. Mi se păru plăcută, caldă şi întremătoare, ca un vin aromat, dar gustul pe care mi-l lăsase, metalic şi arzător, mi se păru ca de otravă. Atunci m-aş fi dus cu dragă inimă să cer iertare doamnei Reed; dar ştiam, parte din experienţă şi parte din instinct, că acum m-ar fi respins cu şi mai multă duşmănie şi mi-ar fi trezit astfel din nou toate impulsurile clocotitoare ale firii mele.

Aş fi vrut să fac ceva mai bun decât să azvârl cuvinte sălbatice, aş fi vrut să pot nutri un sentiment mai puţin vinovat decât cel al unei mânii posomorâte. Luai o carte cu poveşti arabe şi mă silii să citesc, dar nu înţelesei nimic, căci gândurile-mi parcă se rătăceau mereu în spaţiul dintre mine şi paginile care de obicei mi se păruseră fermecătoare. Deschisei uşa sufrageriei şi ieşii afară. Tufişurile erau tăcute şi încremenite. O promoroacă

neagră, pe care n-o topiseră nici razele soarelui, nici bătaia vântului, acoperea pământul. Mi-am învelit capul şi braţele cu poala fustelor şi m-am dus să mă plimb într-o parte a parcului, cu totul singuratică. Nu mai găseam însă nicio bucurie sub acei copaci tăcuţi, printre conurile pinilor, îngheţate vestigii ale toamnei, care acopereau pământul. În mijlocul acelor frunze moarte, îngrămădite de vânt şi înţepenite de îngheţ, mă rezemai de grilaj şi privii câmpul gol cu iarba arsă de ger, pe care turmele nu mai păşteau. Era o zi foarte cenuşie, cu un cer întunecat ce prevestea ninsoarea. Din când în când fulgi de omăt cădeau, fără a se topi, pe poteca tare şi pe pământul argintat de chiciură. Stam acolo, copilă mâhnită şi nenorocită şi şopteam: „Ce să fac, ce să fac?” Deodată am auzit un glas limpede strigând:

— Domnişoară Jane, unde eşti? Hai la masă.

Era Bessie. Ştiam şi de aceea nu m-am mişcat; dar în curând zgomotul uşor al paşilor ei îmi ajunse la urechi. Bessie trecu pe potecă şi se îndreptă spre mine.

— Scârboasă mică, îmi spuse ea, de ce nu răspunzi când te chem?

Venirea lui Bessie îmi făcu mai mare plăcere decât gândurile care mă copleşiseră, deşi, ea, ca de obicei, nu era bine dispusă. După lupta cu doamna Reed, din care ieşisem învingătoare, nu-mi mai păsa de furia trecătoare a unei servitoare şi eram gata să viu să mă încălzesc la inima ei tânără. Mă agăţai de gâtul ei, zicându-i:

— Haide, Bessie, nu mă mai certa.

Nu fusesem niciodată aşa de deschisă şi de puţin sfioasă. Acest fel de a fi îi plăcu lui Bessie.

— Eşti o fetiţă ciudată, domnişoară Jane, îmi spuse ea privindu-mă: o mică hoaţă hoinară, căreia îi place singurătatea. Te duci la şcoală, nu-i aşa?

Făcui un semn afirmativ.

— Şi nu-ţi pare rău c-o părăseşti pe sărmana Bessie?

— Ce-i pasă lui Bessie de mine? Ea totdeauna mă dojeneşte.

— Pentru că eşti ciudată, sfioasă şi sperioasă. Dacă ai fi mai îndrăzneaţă...

— Da, ca să capăt mai multe lovituri!

— Prostii! Dar, de altfel, e adevărat că nu se poartă bine cu dumneata. Mama, când a venit să mă vadă săptămâna trecută, a spus că pentru nimic în lume n-ar vrea să vadă pe unul dintre copiii ei în locul dumitale. Dar, haide, am o veste bună pentru dumneata.

— Nu cred, Bessie.

— Ce vrei să spui, fetiţo? De ce sunt ochii aşa de trişti? Ei bine, află că domnişorul, doamna şi domnişoarele s-au dus să ia ceaiul la una din cunoştinţele lor, iar dumneata îl vei bea cu mine. Voi spune bucătăresei să-ţi facă un cozonăcel şi pe urmă ai să mă ajuţi să scotocesc sertarele, pentru că în curând va trebui să-ţi fac bagajul. Doamna vrea să părăseşti castelul peste o zi sau două. Vei alege ce jucării vrei să-ţi iei.

— Bessie, făgăduieşte-mi că n-ai să mă mai dojeneşti până la plecare.

— Bine, n-am să te mai dojenesc; dar fii foarte cuminte şi să nu-ţi mai fie frică de mine. Nu-ţi fie teamă dacă vorbesc cam repezit, căci teama asta mă aţâţă mai mult decât orice.

— Nu cred că mă tem acum de dumneata, Bessie, pentru că sunt obişnuită cu purtările dumitale; dar în curând va trebui să mă tem de alţii.

— Dacă te vei teme, n-au să te poată suferi.

— Aşa cum faci dumneata, Bessie?

— Eu nu te urăsc, domnişoară. Cred că te iubesc mai mult decât pe ceilalţi.

— Nu mi-o arăţi.

— Ce copil încăpăţânat! N-ai mai vorbit niciodată aşa. Ce te-a făcut aşa de cutezătoare?

— În curând voi fi departe de dumneata, Bessie, şi de altfel...

Era să pomenesc de cele petrecute între mine şi doamna Reed, dar gândindu-mă puţin, mi-am dat seama

că era mai bine să nu vorbesc despre asta.

— Şi vasăzică îţi pare bine că mă părăseşti?

— Ba de fel, Bessie; chiar în clipa asta încep să simt puţină mâhnire.

— Numai în clipa asta, şi puţină. Cât de rece îmi vorbeşti, domnişorica mea. Sunt sigură că dacă ţi-aş cere să mă săruţi, n-ai vrea. Sau ai vrea numai aşa, puţin.

— O, ba da, vreau să te sărut şi chiar cu mare plăcere. Apleacă puţin capul.

Bessie şi-a aplecat obrazul şi ne-am sărutat. Apoi, cu inima pe deplin întărită, o urmai spre casă. După-amiaza trecu în pace şi linişte. Seara, Bessie îmi spuse poveştile cele mai frumoase pe care le ştia şi cântă cele mai gingaşe cântece ale ei. Chiar şi pentru mine, viaţa avea razele ei de soare.

Capitolul V

ERA ÎN DIMINEAŢA ZILEI DE 19 ianuarie. Tocmai bătuse ora cinci când Bessie intră cu o lumânare în iatacul meu şi mă găsi în picioare şi aproape îmbrăcată. Sculată de o jumătate de ceas, mă spălasem pe dată şi mă îmbrăcasem la lumina lunii ce tocmai sta să apună şi ale cărei raze se strecurau prin fereastra strâmtă, lângă culcuşul meu. Trebuia să plec din Gateshead chiar în ziua aceea. Diligenţa trecea pe la poarta castelului la şase dimineaţa.

Numai Bessie se sculase. După ce aprinse focul, începu să-mi încălzească mâncarea. Copiii mănâncă rareori, când sunt preocupaţi de gândul unei călătorii. În ce mă priveşte, nu putui mânca nimic. În zadar mă rugă Bessie să iau măcar o linguriţă sau două din laptele pregătit special pentru mine, ori măcar o înghiţitură de pâine. Atunci înveli într-o hârtie câţiva pesmeţi şi mi-i vârî în săculeţ, apoi, după ce-mi puse paltonul şi pălăria, se înveli cu un şal şi părăsirăm împreună odaia copiilor. Când ajunsei în faţa dormitorului doamnei Reed, Bessie mă întrebă dacă vreau să-mi iau rămas bun de la stăpâna sa.

— Nu, Bessie, răspunsei. Aseară, când ai coborât la cină, ea a venit la patul meu şi mi-a spus că azi dimineaţă nu va fi nevoie să le deranjez, nici pe ea, nici pe verişoarele mele. Mi-a mai spus să nu uit că mi-a fost totdeauna cea mai bună prietenă, să vorbesc despre ea cum se cuvine şi să-i fiu recunoscătoare pentru tot ce-a făcut spre binele meu.

— Şi ce i-ai răspuns, domnişoară?

— Nimic. Mi-am ascuns faţa sub plapumă şi m-am întors cu faţa la perete.

— Rău ai făcut, domnişoară Jane.

— Nu, Bessie, am făcut bine. Stăpâna dumitale n-a fost niciodată prietena mea. Dimpotrivă, a fost duşmanca mea.

— Oh, domnişoară Jane, nu vorbi aşa!

— Adio, Gateshead! exclamai eu trecând prin hol şi îndreptându-mă spre poarta cea mare.

Luna apusese şi era întuneric beznă. Bessie purta un felinar cu care lumina treptele umede ale peronului şi aleile cu pietriş pe care dezgheţul le muiase de curând. Dimineaţa aceea de iarnă era rece şi pătrunzătoare, dinţii îmi clănţăneau în timp ce zoream pe alee. În odaia portarului era lumină. Când am ajuns acolo, am găsit-o pe nevasta portarului aţâţând focul. De cu seară, geamantanul meu fusese coborât, legat cu frânghii şi pus la uşă. Era şase fără câteva minute, iar când bătu ceasul, un zgomot de roţi vesti sosirea diligenţei; mă îndreptai spre uşă şi văzui lumina unui felinar apropiindu-se repede prin întuneric.

— Pleacă singură? întrebă nevasta portarului.

— Da.

— Se duce departe?

— La cincizeci de mile.

— Lung drum! Mă mir că doamna Reed îndrăzneşte s-o lase să se ducă singură atât de departe.

O diligenţă trasă de patru cai şi a cărei imperială era înţesată de călători sosise şi se oprise în faţa porţii. Surugiul şi conducătorul strigau să ne zorim. Geamantanul meu fu ridicat, iar eu smulsă din braţele lui Bessie pe când eram agăţată de gâtul ei şi o sărutam.

— Ai grijă de copil! strigă ea conductorului, când mă săltă înăuntru.

— Da, da! răspunse el.

Uşa fu închisă şi se auzi un glas strigând:

— Gata.

Diligenţa porni.

Aşa mă despărţii de Bessie şi de Gateshead Hall, aşa fui dusă în goană spre tărâmuri necunoscute, pe care le credeam îndepărtate şi tainice.

Nu-mi amintesc decât vag de călătoria mea; ştiu doar că ziua mi s-a părut nesfârşită şi credeam c-am străbătut sute de mile. Am trecut prin mai multe oraşe şi într-unul din ele, unul foarte mare, diligenţa s-a oprit. Caii fură schimbaţi şi călătorii coborâră pentru masă. Conductorul mă duse într-un han, unde voi să-mi dea ceva de mâncare, dar fiindcă nu-mi era foame, mă lăsă într-o încăpere uriaşă, unde se găsea câte un cămin la fiecare capăt, un policandru atârnat în mijlocul tavanului şi în partea de sus a unuia dintre pereţi o mică galerie roşie, plină de instrumente muzicale. Copleşită de gânduri ciudate, mă plimbai mult timp prin odaia aceea. Mi-era grozav de teamă să nu vină cineva să mă răpească, deoarece eram încredinţată că există hoţi de copii. Nu se afla poveste de-a lui Bessie în care să nu fi fost vorba de isprăvile lor. În cele din urmă ocrotitorul meu se întoarse şi mă aşeză iarăşi în diligenţă. După ce se urcă pe capră, suflă în corn, dădu bice cailor şi diligenţa porni în goană pe „drumul de piatră” ce ducea către L...

Seara se vestea umedă şi cam ceţoasă. Când ziua se stinse spre a face loc amurgului, înţelesei că eram într-adevăr departe de Gateshead. Nu mai treceam prin oraşe, iar priveliştile se schimbaseră. Zarea era închisă de coline înalte, cenuşii, întunericul creştea pe măsură ce coboram în vale, de jur-împrejurul nostru nu erau decât păduri dese. Multă vreme după ce se lăsase noaptea întunecoasă auzii vântul sălbatic, gonind năvalnic printre copaci. Legănată de acele sunete, am adormit în sfârşit. Aţipisem nu demult, când oprirea bruscă a diligenţei mă trezi. În faţa mea se afla o străină pe care o luai drept servitoare; la lumina felinarului putui să-i văd faţa şi veşmintele.

— E aici o fetiţă cu numele de Jane Eyre? întrebă

străina.

— Da, răspunsei eu.

Atunci fui ridicată şi scoasă din diligenţă. Geamantanul fu dat jos şi diligenţa plecă îndată. Eram amorţită de şederea îndelungată, iar zgomotul şi zguduiturile diligenţei mă buimăciseră. M-am străduit să-mi vin în fire şi privii în jurul meu. Vântul, ploaia şi întunericul stăpâneau văzduhul. Izbutii, totuşi, să întrezăresc un zid şi în el o poartă deschisă. Pe acolo trecui împreună cu noua mea călăuză, care închise poarta cu grijă şi trase zăvorul. Aveam în faţa mea o casă, sau mai bine zis un şir de case, care se întindeau pe o suprafaţă destul de vastă. Faţadele lor aveau un mare număr de ferestre, dintre care numai câteva erau luminate. Trecurăm pe o alee largă acoperită cu pietriş şi plină de băltoace, la capătul căreia dădurăm de o uşă. Intrarăm, servitoarea mă conduse într-o odaie unde ardea focul şi mă lăsă singură acolo.

Rămăsei în picioare în faţa căminului, căutând să-mi încălzesc degetele ţepene; apoi privii în jurul meu.

Nu era nicio lumânare, dar flacăra jucăuşă a focului îmi arăta, în răstimpuri, pereţii tapetaţi, covoarele, perdelele şi mobilele de mahon strălucitor. Mă aflam într-un salon, nu atât de spaţios sau elegant cum era cel de la Gateshead, dar destul de confortabil. Îmi dădui osteneala să înţeleg ce reprezenta unul dintre tablourile atârnate pe perete, când intră cineva cu o lumânare: în spatele său venea altă persoană.

Cea dintâi era o femeie înaltă. Avea părul şi ochii negri, fruntea largă şi palidă, trupul înfăşurat în parte într-un şal, înfăţişarea gravă şi portul nobil.

— Copilul e prea mic ca să fie trimis singur, spuse ea, punând pe masă sfeşnicul în care ardea lumânarea.

Mă cercetă cu atenţie încă un minut sau două, apoi adăugă:

— Trebuie s-o culcăm numaidecât, pare obosită. Eşti trudită, copila mea? mă întrebă ea, punându-mi mâna pe

umăr.

— Puţin, doamnă.

— Şi ţi-e foame, desigur. Înainte de a o duce la culcare, dă-i să mănânce, domnişoară Miller. E prima oară când îţi părăseşti părinţii ca să vii la şcoală, fetiţo?

Îi răspunsei că n-am părinţi şi ea mă întrebă de când au murit, câţi ani am şi cum mă cheamă, dacă ştiu să citesc, să scriu şi să cos. După aceea mă mângâie cu blândeţe pe obraz, spunându-mi:

— Sper că ai să fii o fetiţă cuminte.

Apoi mă dădu în seama domnişoarei Miller.

Doamna care mă părăsise putea să aibă cam douăzeci şi nouă de ani; cea care mă însoţea acum părea cu câţiva ani mai tânără. Prima mă uimise cu înfăţişarea, cu glasul şi cu privirea ei. Domnişoara Miller era mai ştearsă, avea un obraz rumen, dar înfăţişarea o arăta istovită de griji. Mersul şi mişcările ei repezi dovedeau că trebuia să aibă multe îndatoriri. Părea a fi supraveghetoare şi aflai mai târziu, într-adevăr, că asta era slujba ei la Lowood. Mă duse din odaie în odaie, prin coridoarele întortocheate ale unei case mari. O linişte desăvârşită, care mă cam sperie, domnea în partea pe unde trecuserăm. Un murmur de glasuri se auzi de îndată. Intrarăm într-o sală lungă şi spaţioasă. La ambele capete erau câte două mese mari de brad, luminate fiecare de două lumânări. De jur-împrejur şedeau, pe bănci, fete de toate vârstele, mergând de la nouă ori zece şi până la douăzeci de ani. La lumina aceea pâlpâitoare, mi se păru că sunt nespus de multe, cu toate că, de fapt, nu erau mai mult de optzeci. Purtau toate acelaşi costum: rochii de culoare cafenie şi de croială ciudată, iar pe deasupra rochiei şorţuri lungi de pânză. Era ora de meditaţie şi-şi preparau lecţiile pe a doua zi; murmurul pe care-l auzisem era provocat de şoaptele lor.

Domnişoara Miller îmi făcu semn să mă apropii şi să mă aşez pe o bancă, lângă uşă; pe urmă, îndreptându-se spre capătul acelei odăi lungi, strigă:

— Monitoarele să strângă cărţile!

De la diferite mese se ridicară patru fete înalte, luară cărţile şi le puseră la o parte. Domnişoara Miller strigă din nou:

— Monitoarele să aducă cina!

Cele patru fete ieşiră şi se întoarseră după câteva clipe, aducând fiecare câte o tavă cu un număr de porţii dintr-un fel de mâncare pe care la început nu-l putui recunoaşte. În mijloc văzui o cană şi un urcior. Porţiile fură împărţite elevelor şi cele cărora le era sete luară puţină apă din cana care servea tuturor. Când veni rândul meu, am băut, căci eram tare însetată, dar nu mă atinsei de mâncare; emoţiile şi oboseala călătoriei făcuseră să-mi piară pofta. Tava trecu pe lângă mine şi atunci putui vedea că mâncarea servită era o budincă de ovăz, tăiată în felii.

După ce se termină masa, domnişoara Miller citi rugăciunea şi fetele urcară scările, două câte două. Sfârşită de oboseală, dădui puţină atenţie dormitorului; mi se păru, totuşi, foarte lung, ca şi sala de studiu. În noaptea aceea urma să dorm cu domnişoara Miller, care mă şi ajută să mă dezbrac. După ce mă întinsei în aşternut, aruncai o privire asupra şirului nesfârşit de paturi; în fiecare se urcară, curând, câte două eleve. După zece minute, singura lumânare care ne lumina a fost stinsă şi adormii în mijlocul unei întunecimi şi linişti depline.

Noaptea trecu repede. Eram prea obosită ca să am vreme măcar să visez. Doar o dată m-am trezit şi am auzit vântul mugind furios şi ploaia căzând în rafale. Deabia atunci observai că domnişoara Miller se culcase lângă mine. Când am deschis iar ochii, se auzea sunetul unui clopot. Toate fetele erau în picioare şi se îmbrăcau. Zorile nu mijiseră încă şi încăperea era luminată de o candelă sau două. Mă sculai în silă, pentru că era un frig straşnic, dar mă spălai totuşi la un lighean la care făceam coadă şase eleve şi, tremurând, mă îmbrăcai cum putui.

După ce se sfârşi toaleta, clopotul sună din nou. Toate elevele se aşezară în rând, două câte două, şi în această ordine coborâră scara şi intrară într-o sală de studiu slab luminată. Rugăciunile fură citite de domnişoara Miller care, după ce sfârşi, strigă:

— Aşezaţi-vă pe clase!

Urmă o zarvă care ţinu câteva minute, deşi domnişoara Miller nu mai contenea să strige: „Tăcere! Păstraţi ordinea!” Când zgomotul încetă pe deplin, băgai de seamă că elevele se grupaseră în patru semicercuri, în faţa a patru jilţuri aşezate la patru mese. Toate şcolăriţele aveau câte un volum în mână. O carte mare, ce părea a fi *Biblia,* sta pe fiecare masă, în faţa jilţului gol. Urmă o pauză de câteva clipe, în timpul căreia nu se auzea decât murmurul nedesluşit, pe care-l face totdeauna un număr mare de oameni. Domnişoara Miller trecu de la clasă la clasă cerând să înceteze acel zgomot surd, ce se prelungea.

Clinchetul unui clopot îndepărtat îmi izbi urechile şi imediat trei doamne intrară în încăpere. Fiecare din ele se aşeză în faţa unei mese. Domnişoara Miller se aşeză pe scaunul al patrulea, cel mai apropiat de uşă, în jurul căruia nu erau adunate decât fetiţe foarte mici. Mi se porunci să iau loc în această ultimă clasă şi m-am pomenit la capătul băncii.

Începură lecţiile. Se spuseră temele din ziua aceea şi câteva texte din *Scriptură.* Urmă apoi o lectură lungă din *Biblie,* care ţinu un ceas. Când se sfârşiră toate aceste exerciţii, se făcuse ziuă de-a binelea. Neobosit, clopotul sună a patra oară. Elevele se rânduiră din nou şi se îndreptară spre sufragerie. Cât mă bucuram că am să pot mânca ceva! Mâncasem aşa de puţin în ajun, încât eram pe jumătate leşinată de foame.

Sufrageria era o sală mare, scundă şi întunecoasă. Pe două mese lungi fumegau castroanele, dar aroma aburilor nu deschidea de loc pofta de mâncare. Când fetele simţiră mirosul mâncării, fu o mişcare generală de

nemulţumire. Din fruntea coloanei unde se aflau fetele înalte din clasa cea mai mare, se auziră şoapte:

— O, ce scârbos! Iar a ars *porridge*-ul!

— Linişte! strigă un glas. Nu era al domnişoarei Miller, ci al unei profesoare dintr-o clasă superioară, o femeie scundă, negricioasă, bine îmbrăcată, dar a cărei înfăţişare avea ceva morocănos. Se aşezase la capătul primei mese, iar o altă doamnă, cu o înfăţişare mai plăcută, prezida la a doua. M-am uitat degeaba după cea care mă conduse cu o seară înainte, căci n-am zărit-o. Domnişoara Miller stătea la capătul mesei unde mă aflam eu. În sfârşit, o femeie mai vârstnică şi care părea străină se aşeză la a patra masă, în faţa domnişoarei Miller. Am aflat mai târziu că era profesoara de franceză. Se rosti o rugăciune lungă şi se cântă un imn religios. O servitoare aduse ceai pentru profesoare şi masa începu.

Înfometată şi foarte slăbită, am înghiţit cu lăcomie câteva linguri din porţia mea, fără să mă gândesc la gustul mâncării, dar când foamea mi s-a mai potolit puţin mi-am dat seama că e greţoasă: *porridge-ul* ars are un gust aproape la fel de respingător ca şi cartofii putrezi. Foamei înseşi i se face greaţă de aşa ceva. Fiecare fată mişca încet lingura, gusta hrana, încerca s-o înghită şi pe urmă mai toate renunţau. Dejunul se sfârşi, fără ca cineva să fi mâncat. Fetele rostiră rugăciunea de mulţumire, pentru ceea ce nu primiseră, şi se cântă din nou un imn religios. Din sufragerie trecurăm în sala de meditaţie. Am ieşit printre cele din urmă şi am văzut o profesoară gustând din *porridge* şi uitându-se apoi la celelalte; întreaga atitudine a profesoarelor exprima nemulţumirea. Una dintre ele – cea voinică – murmură:

— Ce mâncare groaznică! E o ruşine!

Lecţiile reîncepură de-abia după un sfert de ceas, în care timp clasa vuia de atâta gălăgie. Se părea că în acest scurt răgaz e îngăduit să vorbeşti, chiar tare şi slobod, şi nu era fată să nu se folosească de acest drept. Toate discuţiile se învârteau în jurul dejunului, de care

elevele îşi băteau joc în voie. Sărmane fiinţe! Era singura lor mângâiere. În sală nu se afla altă profesoară în afară de domnişoara Miller. Fetele cele mari o înconjuraseră şi vorbeau cu ea serioase şi triste. Am auzit rostindu-se numele doamnei Brocklehurst. Domnişoara Miller dădu din cap, ca şi cum ar dezaproba ce se spunea, dar nu părea că se sileşte să potolească nemulţumirea generală, pentru că, desigur, o împărtăşea.

Ceasornicul bătu de nouă ori; domnişoara Miller veni în mijlocul încăperii şi exclamă:

— Linişte! La locurile voastre!

Disciplina se înscăună: în cinci minute ordinea înlocui zarva, iar babiloniei de mai înainte îi urmă o relativă linişte. Profesoarele îşi reluaseră cu punctualitate posturile; şi totuşi şcoala întreagă parcă era în aşteptare. Rânduite în bănci, cele optzeci de fete stăteau drepte şi nemişcate. Era o adunare ciudată: toate aveau părul lins pe frunte şi pieptănat pe după urechi, fără cea mai mică buclă; toate purtau rochii cafenii, închise la gât şi cu guleraş îngust. Pe rochii se cususe un buzunar de pânză ce le slujea ca sac pentru lucru şi semăna puţin cu chimirele *highlanderilor*[4]. Purtau ciorapi de lână şi pantofi grosolani ţărăneşti încheiaţi cu catarame de aramă. Vreo douăzeci dintre ele, îmbrăcate în felul acesta, erau fete pe deplin dezvoltate sau, aş putea spune, chiar femei tinere. Costumul acela le stătea prost şi le dădea, până şi celor mai chipeşe, o înfăţişare ciudată.

Le priveam şi le cercetam din când în când şi pe profesoare. Nu-mi plăcea niciuna. Cea voinică părea cam grosolană, cea scundă părea iute şi rea, iar franţuzoaica era repezită şi caraghioasă. Cât despre sărmana domnişoară Miller, era stacojie, părea obosită peste măsură. Pe când le priveam ba pe una, ba pe alta, toată şcoala se ridică deodată în picioare ca împinsă de un singur resort.

Ce se întâmplase? Nu auzisem niciun ordin: eram

[4] Ţărani din munţii Scoţiei.

nedumerită. Dar, înainte de-a mă lămuri, fetele se aşezaseră la loc. Cum toţi ochii se îndreptaseră spre un singur punct, privii şi eu în aceeaşi direcţie şi observai în sală persoana care mă primise în ajun. Stătea în fundul lungii încăperi, lângă foc, căci la fiecare capăt al sălii se afla câte un cămin. Privea serioasă şi tăcută cele două rânduri de fete. Domnişoara Miller se apropie de ea, pentru a-i pune o întrebare, iar după ce primi răspunsul se întoarse la locul ei şi spuse tare:

— Monitoarea clasei întâi să aducă globurile!

În vreme ce se îndeplinea porunca, doamna necunoscută se plimba încet prin odaie. Cred că înclinarea către respect mi-e adânc înrădăcinată în suflet, fiindcă îmi amintesc parcă şi acum respectul admirativ cu care îi urmăream paşii. Văzută în plină lumină a zilei, mi se păru frumoasă, înaltă şi bine făcută. În ochii ei căprui strălucea o mare bunăvoinţă; sprâncenele-i lungi şi bine desenate scoteau în evidenţă albeaţa frunţii. Părul ei, castaniu foarte închis, era strâns în bucle mici pe tâmple, după moda vremii. Nu se purtau pe atunci nici panglicuţe, nici bucle lungi. Rochia, de asemeni croită după moda timpului, era de culoare purpurie şi garnisită cu o podoabă de modă spaniolă din catifea neagră, iar la cordonul ei strălucea un ceas de aur (ceasornicele erau mai rare atunci decât astăzi). Dacă va întregi acest portret, adăugându-i nişte trăsături noi, un obraz palid dar senin şi o ţinută nobilă, cititorul va avea în minte, atât de desăvârşită pe cât sunt în stare să zugrăvească cuvintele, icoana domnişoarei Temple, Maria Temple, după cum aflai mai târziu că o cheamă, văzând numele ei scris pe o carte de rugăciuni pe care mi-o încredinţase s-o duc la biserică.

Directoarea şcolii din Lowood (căci ea era) se aşeză în faţa mesei, pe care fuseseră rânduite globurile, strânse prima clasă în jurul ei şi începu o lecţie de geografie. Clasele mai mici fură chemate de celelalte profesoare şi vreme de un ceas urmară lecţiile de gramatică şi de

istorie, apoi de scriere şi de aritmetică. Lecţiile de muzică le preda domnişoara Temple, dar numai câtorva eleve mai mari. Ceasul vestea sfârşitul orei hotărâte pentru fiecare lecţie. Când sună în cele din urmă douăsprezece, directoarea se ridică.

— Am de spus un cuvânt elevelor din Lowood, zise ea.

Murmurul care urma fiecărei lecţii izbucnise şi acum, dar când se auzi glasul domnişoarei Temple, încetă dintr-o dată. Ea urmă:

— Vi s-a dat azi dimineaţă o mâncare pe care n-aţi putut-o mânca. Trebuie să vă fie foame. Am dat dispoziţii să vi se dea o gustare cu pâine şi brânză.

Profesoarele o priviră uimite.

— Iau asupra mea toată răspunderea, adăugă ea, vrând, parcă, să lămurească pe ceilalţi, şi părăsi imediat sala.

Pâinea şi brânza fură aduse şi împărţite, spre marea mulţumire a întregii şcoli, apoi ni se dădu ordin să ne ducem în grădină. Fiecare îşi puse o pălărie ordinară de pai, legată cu panglici din stambă vopsită, şi un palton de stofă cenuşie. Eu fui îmbrăcată ca şi celelalte şi urmându-le ajunsei afară, în aer liber.

Grădina era mare, înconjurată de ziduri înalte, spre a opri orice privire necuviincioasă. Pe una din laturi se găsea o galerie acoperită. Mijlocul, înconjurat de alei lungi, era împărţit în straturi mici. Fiecare elevă primea în grijă unul dintre ele, aşa încât nu exista strat care să nu-şi aibă stăpânul său. Vara, când pământul era acoperit de flori, acele grădiniţe deveneau desigur încântătoare, dar la sfârşitul lui ianuarie, totul era uscat de vânt şi părăginit.

Tremuram şi mă uitam în jurul meu. Nu era o zi potrivită pentru plimbări în aer liber; deşi nu ploua, se lăsase o ceaţă deasă, gălbuie, ce se prefăcu apoi într-o burniţă măruntă. Pământul mustea încă din cauza ploii puternice din ajun. Cele mai voinice dintre fete alergau de colo până colo şi înjghebau jocuri repezi, altele, palide şi

slabe, se înghesuiau căutând adăpost şi căldură sub galerie. Se auzea deseori, pe măsură ce le pătrundea umezeala, o tuse seacă ieşind din piepturile lor chinuite de tremur.

Până acum încă nu vorbisem cu nimeni şi nimeni nu se sinchisea de mine. Mă simţeam destul de singură; dar singurătatea nu mă apăsa prea tare, căci eram obişnuită cu ea. Mă rezemai de un stâlp al galeriei, strângându-mi la piept paltonul subţirel şi încercând să uit frigul ce mă cuprindea şi foamea care mă chinuia. Îmi petrecui tot timpul privind în juru-mi şi gândindu-mă. Observaţiile mele erau prea nedesluşite şi fragmentare ca să merite a fi rechemate în memorie. Abia dacă ştiam unde mă aflu. Gateshead şi viaţa mea trecută pluteau la o depărtare care îmi părea nemărginită; prezentul era nelămurit şi ciudat, iar asupra viitorului nu-mi puteam face nicio părere. Privii grădina, care aducea foarte mult a grădină de mânăstire, pe urmă privirile mi se opriră asupra casei, formată dintr-o aripă cenuşie şi veche şi alta ce părea cu totul nouă. Partea cea nouă, unde se aflau sala de studii şi dormitoarele, era luminată de ferestre cu multe ochiuri şi apărate de zăbrele, ceea ce o făcea să semene cu o biserică. Pe o placă mare, aşezată deasupra intrării, se vedea următoarea inscripţie:

„Aşezământul Lowood. Această aripă, a fost reclădită în anul... de Naomi Brocklehurst, de la Brocklehurst Hall, din acest comitat.” „Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pre Tatăl vostru carele este în ceruri.” (Matei, V. 16).

După ce am citit şi recitit aceste cuvinte, mi-am dat seama că aş avea nevoie de lămuriri, deoarece singură nu le puteam pătrunde pe deplin înţelesul. Chibzuiam încă la ce-ar putea să însemne „aşezământ” şi mă străduiam să văd ce legătură putea fi între partea întâi a

inscripţiei şi versetul din *Biblie,* când o tuse seacă mă făcu să întorc capul. Văzui o fată care sta lângă mine pe banca de piatră. Ţinea în mână o carte şi părea cu totul cufundată în lectură. De unde eram, puteam citi titlul: *Rasselas*[5]. Numele acesta mă izbi prin ciudăţenia lui şi mi se păru prin urmare atrăgător. Întorcând o pagină, fata ridică ochii, iar eu folosii prilejul ca să-i vorbesc.

— E interesantă cartea asta? o întrebai.

Mă gândeam chiar s-o rog să mi-o împrumute o dată.

— Mie îmi place, îmi răspunse ea după o scurtă pauză, în care timp mă cercetă cu privirile.

— Despre ce-i vorba? urmai eu.

Nu puteam pricepe de unde luasem îndrăzneala de a începe în felul acesta convorbirea cu o străină. Era ceva împotriva firii şi obiceiurilor mele, dar îndeletnicirea în care o găsisem cufundată trezise fără îndoială în sufletul meu oarecare simpatie. Şi mie îmi plăcea să citesc, însă, ce-i drept, numai lucruri uşoare şi copilăreşti, întrucât nu eram încă în stare să pricep cărţile serioase şi cu miez.

— Poţi să te uiţi la ea, îmi spuse fata, dându-mi cartea.

Cercetând-o zorită, m-am încredinţat că titlul era mai captivant decât cuprinsul. *Rasselas* mi se păru o carte plicticoasă pentru gustul meu neformat. Nu pomenea nimic de zâne şi duhuri, n-avea nicio poză strălucitoare pe paginile cu litere înghesuite. O înapoiai deci proprietarei sale. Fata o primi la fel de liniştită, fără să-mi spună nimic. Era gata să-şi reînceapă lectura, când o întrerupsei iar.

— Poţi să-mi spui, întrebai eu, ce înseamnă inscripţia săpată pe placa de deasupra uşii? Ce-i aceea „Aşezământul Lowood”?

— Casa unde ai venit să locuieşti.

— De ce se numeşte aşezământ? E deosebită într-un fel oarecare de alte şcoli?

— E o şcoală ţinută în parte din mila obştească. Şi tu, şi

---

[5] Este vorba de romanul didactic intitulat *Rasselas, prinţ al Abisiniei* – operă a scriitorului englez *Samuel Johnson* (1709-1784).

eu, şi toate celelalte eleve suntem întreţinute din mila publică, suntem copii ai milei. Desigur că eşti orfană. Tatăl sau mama ta au murit, nu-i aşa?

— Amândoi au murit de multă vreme. Nici nu mi-i aduc aminte.

— Ei bine, toţi copiii pe care ai să-i vezi aici au pierdut cel puţin pe unul dintre părinţi şi de aceea s-a dat şcolii numele de aşezământ pentru creşterea orfanilor.

— Plătim ceva, sau suntem ţinute fără plată?

— Noi sau prietenii noştri plătesc cincisprezece lire sterline pe an.

— Atunci de ce ni se spune copii ai milei?

— Pentru că cele cincisprezece lire nefiind îndestulătoare pentru întreţinerea şi educaţia noastră, ce lipseşte se adună prin subscripţie.

— Şi cine sunt subscriitori?

— Diferiţi oameni miloşi, caro locuiesc prin împrejurimi, sau chiar la Londra.

— Dar această Naomi Brocklehurst cine-i?

— Este doamna care a clădit aripa cea nouă a casei, după cum arată şi inscripţia, şi al cărei fiu supraveghează şi conduce aici totul.

— Pentru ce?

— Fiindcă el este administratorul şi conducătorul acestui aşezământ.

— Atunci casa nu-i a acelei doamne care are ceas de aur şi care a spus că vom căpăta pâine şi brânză?

— Domnişoara Temple? Oh, nu! Aş fi vrut să fie a ei, dar ea trebuie să dea socoteală domnului Brocklehurst pentru tot ce face. El ne cumpără hrană şi îmbrăcăminte.

— Şade aici?

— Nu. Locuieşte într-un castel mare, la două mile de Lowood. E pastor şi se spune că face mult bine.

— Ai spus că doamna aceea înaltă se numeşte domnişoara Temple?

— Da.

— Dar pe celelalte profesoare cum le cheamă?

— Cea pe care o vezi aici, roşie la faţă, e domnişoara Smith. Ea croieşte şi supraveghează lucrul nostru, fiindcă noi singure ne facem rochiile, paltoanele şi celelalte veşminte. Cea scundă, cu păr negru, este domnişoara Scatcherd. Predă istoria şi gramatica şi conduce clasa a doua. În sfârşit, cea învelită în şal şi care poartă batista legată de cordon cu o panglică galbenă este doamna Pierrot. E din Lille, din Franţa, şi predă franceza.

— Îţi iubeşti profesoarele?

— Destul de mult.

— O iubeşti şi pe cea scundă cu părul negru, pe doamna...? Nu pot pronunţa numele cum îl pronunţi tu.

— Domnişoara Scatcherd are o fire iute, trebuie să iei seama să n-o superi. Doamna Pierrot nu-i o fiinţă rea.

— Dar domnişoara Temple e cea mai bună, nu-i aşa?

— Da, domnişoara Temple e foarte bună, înţeleaptă şi-i mai mare peste celelalte profesoare pentru că-i cea mai învăţată dintre toate.

— Eşti de mult la Lowood?

— De doi ani.

— Eşti orfană?

— Mama a murit.

— Te simţi bine aici?

— Mă întrebi cam prea multe. Deocamdată ţi-am spus destule. Acum aş vrea să citesc puţin.

Dar în clipa aceea clopotul sună, vestind prânzul. Toată lumea părăsi grădina. Cu greu s-ar fi putut spune că mirosul ce umplea sufrageria era mai atrăgător decât cel care ne întâmpinase dimineaţă. Mâncarea fu adusă în două vase uriaşe, cositorite, din care se înălţa un abur gros cu miros de grăsime râncedă. Ni se servi un fel de mâncare alcătuit din bucăţi de carne cu cartofi fără niciun gust, amestecaţi şi fierţi laolaltă. Fiecare elevă căpătă o porţie destul de mare. Mâncai cât putui, întrebându-mă dacă în fiecare zi voi mânca aşa de prost.

După masă, trecurăm imediat în sala de studiu. Reîncepură lecţiile şi ţinură până la cinci.

În timpul după-amiezii nu se petrecu decât un singur fapt deosebit. Fata cu care vorbisem în grădină fu dată afară de la lecţia de istorie de către domnişoara Scatcherd şi pusă să stea în picioare în mijlocul clasei. Pedeapsa asta mi se păru foarte umilitoare, mai ales pentru o fată de vârsta ei: părea să aibă treisprezece-paisprezece ani. Mă aşteptam să arate că suferă şi-i e ruşine; dar, spre marea mea mirare, nu plânse şi nici măcar nu roşi. Stătea liniştită – deşi gravă – şi era ţinta tuturor privirilor. „Cum poate îndura asta cu atâta linişte şi tărie? mă gândeam eu. Dacă aş fi în locul ei, aş vrea să mă-nghită pământul. Dar ea pare că nici nu se gândeşte la pedeapsa pe care-o suferă şi la situaţia tristă în care se află, parcă nici nu vede nimic împrejurul ei. Am auzit vorbindu-se de oameni care visează treji şi mă întreb dacă nu-i cumva cazul ei. Are ochii aţintiţi în podea, dar sunt sigură că n-o vede. Privirea-i parcă pătrunde înăuntrul fiinţei, în însăşi inima sa. Se gândeşte la trecut; prezentul nu înseamnă nimic în faţa ei. Fata asta-i o enigmă pentru mine; o fi bună, o fi rea?”

Puţin după cinci, ni se dădu altă masă: o ceaşcă mică de cafea şi o jumătate de felie de pâine neagră. Am băut cafeaua şi am mâncat cu nesaţ pâinea; dar aş mai fi dorit încă o dată pe atâta: eram încă flămândă. Pe urmă ni se dădu o jumătate de ceas recreaţie, apoi iar studiu. În sfârşit, cana de apă, felia de budincă de ovăz, rugăciunea – şi toată lumea se duse la culcare.

Aşa a trecut prima mea zi la Lowood.

Capitolul VI

ZIUA URMĂTOARE ÎNCEPU LA FEL: ne-am sculat şi ne-am îmbrăcat la lumina candelei. În dimineaţa aceea, însă, am fost silite să ne lipsim de ceremonia spălatului, pentru că apa îngheţase în urcioare. Vremea se schimbase de cu seară şi un vânt aspru dinspre nord-est şuierase toată noaptea prin crăpăturile ferestrelor, făcându-ne să tremurăm în paturi şi îngheţând apa din căni.

Timp de un ceas şi jumătate, cât a durat rugăciunea şi citirea *Bibliei,* am simţit că-s aproape gata să mor de frig. În sfârşit, veni şi vremea mesei. De data aceasta *porridge-ul* nu era ars, şi se putea mânca, dar porţiile erau destul de mici şi mie cel puţin mi-ar fi trebuit de două ori pe atât.

În ziua aceea am fost repartizată ca elevă în clasa a patra[6] şi a trebuit să mă supun tuturor îndatoririlor obişnuite. Până acum nu fusesem decât spectatoare la Lowood; acum devenisem actriţă. Nefiind obişnuită să învăţ pe dinafară, lecţiile mi se părură lungi şi grele, iar trecerea rapidă de la un obiect la altul mă buimăci. De aceea m-am bucurat când, la trei după amiază, domnişoara Smith mi-a dat o fâşie de muselin, lungă de doi yarzi[7], un degetar şi ace şi m-a trimis într-un capăt al sălii, poruncindu-mi să tivesc fâşia de muselin. La ora aceea, aproape toată lumea cosea, afară, totuşi, de elevele unei singure clase, care citeau tare, adunate în

---

[6] În şcolile engleze clasele urmează ordinea descrescătoare.
[7] 1 yard = 0,92 metri.

jurul domnişoarei Scatcherd. În sală domnea liniştea, aşa încât auzeai cu uşurinţă subiectul lecţiei, puteai observa cum se descurcă fiecare copil şi ascultă mustrările sau laudele profesoarei. Era ora de istoria Angliei. Printre cele care citeau se găsea şi fata întâlnită de mine pe galeria din grădină; la începutul lecţiei se aflase în rândurile din faţă, dar pentru vreo greşeală de pronunţare, sau pentru că nu respectase cum trebuie punctuaţia, fu aşezată tocmai în fund. Domnişoara Scatcherd continua, chiar după ce-o pedepsise în felul acela, să-i facă observaţii şi-i adresa într-una cuvinte cam de soiul acestora:

„Burns (se pare că acesta-i era numele; aici tuturor fetelor li se spune pe numele de familie, aşa cum se face în alte părţi numai cu băieţii), Burns, stai drept, nu mai ţine piciorul într-o parte.” „Burns, îţi scoţi bărbia în afară într-un fel neplăcut; îndreaptă-ţi-o.” „Burns, ţi-am spus să ţii capul sus; nu vreau să te văd în faţa mea cu o asemenea ţinută.” Şi tot aşa o ţinea mereu.

După ce citi capitolul de două ori, cărţile fură închise şi începură întrebările. Lecţia cuprindea o parte din domnia lui Carol I. Era vorba despre diferite chestiuni în legătură cu impozitele şi taxele ce se plăteau pentru vapoare. Cea mai mare parte dintre eleve nu puteau răspunde, dar cum se ajungea la domnişoara Burns, toate greutăţile erau numaidecât înlăturate. Se părea că ea ţine minte pe dinafară toată lecţia şi la orice întrebare are răspunsul gata. Mă aşteptam s-o aud pe domnişoara Scatcherd lăudând-o. Dimpotrivă, o auzii strigând deodată:

— Murdaro şi nesuferito, azi dimineaţă nu ţi-ai curăţat unghiile!

Fata nu răspunse nimic şi tăcerea ei mă miră, „De ce, îmi ziceam eu, nu spune că nu s-a putut spăla nici pe mâini, nici pe faţă pentru că apa a fost îngheţată?”

Dar în acea clipă, domnişoara Smith mă rugă să-i ţin o jurubiţă de aţă, aşa încât n-o mai putui urmări pe Burns. Câtă vreme a depănat jurubiţa, domnişoara Smith mi-a vorbit din când în când, întrebându-mă dacă am mai fost

vreodată la şcoală, dacă ştiam să brodez iniţiale, să cos, să tricotez, aşa că n-am mai putut să iau seama la purtarea domnişoarei Scatcherd. Când mă întorsei la locul meu, ea tocmai dăduse un ordin a cărui semnificaţie n-am priceput-o. O văzui însă pe Burns părăsind îndată sala, îndreptându-se spre o cămăruţă unde se închideau cărţile şi întorcându-se după mai puţin de un minut cu un mănunchi de vergi legate la un loc. Făcând o reverenţă respectuoasă, ea dădu acea unealtă prevestitoare de rău domnişoarei Scatcherd şi, fără a i se fi spus, îşi desfăcu liniştită bluza. Profesoara o lovi cu îndârjire de douăsprezece ori peste umeri şi gât. Nicio lacrimă nu căzu din ochii fetei. Eu mă oprisem din lucru, căci la această privelişte degetele începură să-mi tremure şi mă cuprinse o furie neputincioasă, dar nicio trăsătură de pe chipul melancolic al domnişoarei Burns nu se schimbă, niciun muşchi nu-i tresări.

— Nesimţitoareo! exclamă domnişoara Scatcherd. Oare nimic n-o să te facă să te îndrepţi şi să nu mai fii atât de neglijentă? Du vergile înapoi!

Burns se supuse. O privii pe furiş când ieşea din cămăruţa unde se închideau cărţile. Îşi punea batista la loc în buzunar şi dâra unei lacrimi strălucea pe obrazul ei palid.

La Lowood, recreaţia de seară era ceasul cel mai plăcut. Colţul de pâine şi cafeaua care ni se dădeau la cinci, fără să potolească foamea, ne însufleţeau totuşi. Lunga constrângere de peste zi slăbea; sala de studiu era mai călduroasă decât dimineaţa. Făceau foc mare ca să înlocuiască lumânarea ce nu era adusă decât ceva mai târziu. Văpaia roşiatică din cămin, zarva de astă dată îngăduită, în sfârşit zumzetul nedesluşit al tuturor glasurilor strecurau în noi o dulce senzaţie de libertate.

În seara zilei când o văzusem pe domnişoara Scatcherd bătându-şi eleva cu vergile, mă plimbam, ca de obicei, printre bănci, mese şi grupe vesele de eleve, singură, dar fără să mă simt totuşi stingherită. Când treceam prin faţa

ferestrelor, ridicam din când în când obloanele şi mă uitam afară. Cădeau fulgi deşi şi zăpada se îngrămădise lângă perete. Apropiindu-mi urechea de fereastră, putui desluşi, cu tot zgomotul dinăuntru, jalnicul vâjâit ai vântului.

Dacă aş fi părăsit un cămin drag şi părinţi iubitori e probabil că acesta ar fi fost ceasul când aş fi suferit cel mai rău din pricina despărţirii. Vântul mi-ar fi sfâşiat sufletul, şi haosul acela întunecat mi-ar fi tulburat liniştea; dar în starea în care mă aflam, amândouă nu-mi provocau decât o aţâţare ciudată. Cuprinsă de neastâmpăr şi de un fel de febră, doream ca vântul să şuiere mai sălbatic, lumina slabă ce mă înconjura să se preschimbe în beznă, iar zumzetul nedesluşit să devină vuiet năprasnic.

Sărind peste bănci, târându-mă pe sub mese, îmi făcui drum până la cămin şi, îngenunchind lângă apărătoarea de fier, o găsii pe Burns stând pe gânduri, tăcută, despărţită de tot ce se petrecea în sală datorită tovărăşiei unei cărţi, pe care o citea la lumina jarului.

— Tot *Rasselas?* o întrebai, aşezându-mă în spatele ei.

— Da, îmi răspunse ea, am *terminat-o* chiar adineauri.

După cinci minute, închise într-adevăr cartea. M-am bucurat.

„Acum, mă gândii eu, poate o să vrea să vorbească puţin cu mine.” Mă aşezai lângă dânsa, pe podea.

— Care este celălalt nume al dumitale, Burns? întrebai eu.

— Helen.

— Eşti de departe?

— Dintr-un ţinut de la nord, la hotarul cu Scoţia.

— Te mai întorci vreodată acolo?

— Nădăjduiesc; dar nimeni nu ştie ce-ascunde viitorul.

— Desigur că doreşti să pleci de la Lowood?

— Nu, de ce să doresc? Am fost trimisă la Lowood ca să învăţ. La ce mi-ar folosi să plec înainte de a termina şcoala?

— Dar domnişoara Scatcherd este atât de crudă cu tine!

— Crudă? Nu! E aspră. Nu-i plac defectele mele.

— Dacă aş fi în locul tău, aş urî-o; m-aş împotrivi, dacă m-ar bate cu vergi; i le-aş smulge şi le-aş rupe în faţa ei.

— Cred că nu. Dar dacă ai face-o, domnul Brocklehurst te-ar da afară din şcoală şi le-ai pricinui mare supărare rudelor. E mai bine să înduri cu răbdare o durere pe care o suferi singură, decât să faci un fapt necugetat ale cărui urmări supărătoare ar apăsa asupra întregii familii. Şi, de altfel, *Biblia* ne porunceşte să răsplătim răul cu binele.

— Dar e cumplit să fii bătută cu vergile, sau pusă să stai în picioare în mijlocul unei săli pline de lume, mai ales la vârsta ta. Eu sunt cu mult mai mică şi n-aş putea îndura aşa ceva.

— Şi totuşi ar fi de datoria ta să te supui fără să cârteşti, dacă nu poţi altfel. Ar fi o slăbiciune şi o nerozie să spui „nu pot”, când ştii că ţi-e sortit să înduri.

O ascultai mirată. Nu puteam înţelege această doctrină a resemnării şi pricepeam şi mai puţin bunăvoinţa pe care o arăta ea celor ce-o pedepseau. Simţeam că Helen Burns privea orice lucru în lumina unei flăcări nevăzute de mine. Mă gândeam că ar fi posibil ca Helen să aibă dreptate şi eu să greşesc, dar nu ţineam să adâncesc problema asta; am lăsat-o deoparte, aşteptând o vreme mai potrivită.

— Spui că ai defecte, Helen. Care sunt? Mie mi se pare că eşti o fată foarte bună.

— Atunci învaţă de la mine să nu judeci după aparenţe. Aşa cum spune domnişoara Scatcherd, sunt foarte neîngrijită; pun rareori lucrurile la locul lor şi nu mi le las niciodată acolo unde trebuie; sunt neglijentă, uit regulile stabilite, citesc când ar trebui să-mi pregătesc lecţiile, n-am nicio metodă; câteodată, spun ca şi tine, că nu pot *îndura* să fiu supusă unor reguli stricte. Asta o supără mult pe domnişoara Scatcherd, care, bineînţeles, e pricepută şi destoinică.

— Şi aspră şi crudă, adăugai eu.

Dar Helen nu vru să aprobe această adăugire şi tăcu.

— Domnişoara Temple e tot aşa de severă cu tine ca şi domnişoara Scatcherd?

Când auzi numele domnişoarei Temple, un zâmbet blând îi lumină figura serioasă.

— Domnişoara Temple, spuse ea, este foarte bună. Îi vine greu să fie aspră chiar cu elevele cele mai rele. Ea vede greşelile mele şi mă dojeneşte cu blândeţe; dacă fac ceva vrednic de laudă, mă răsplăteşte cu dărnicie, iar o dovadă a caracterului meu urât este că până şi mustrările ei aşa de domoale, aşa de drepte, n-au avut puterea de-a mă face să-mi îndrept greşelile; chiar laudele ei, pe care eu le preţuiesc atât de mult, nu mă pot face mai îngrijită şi mai stăruitoare.

— E de mirare, spusei eu. E atât de uşor să fii ordonată!

— Pentru tine, nu mă îndoiesc. Dimineaţa, în clasă, am observat că erai foarte atentă; gândurile nu-ţi rătăceau în altă parte când domnişoara Miller explica lecţia şi te întreba, pe câtă vreme ale mele rătăcesc totdeauna. Adeseori, când ar trebui s-o ascult pe domnişoara Scatcherd şi să reţin tot ce spune, nici nu-i aud glasul. Cad într-un fel de visare. Îmi pare câteodată că sunt în Northumberland, iar zgomotul din jurul meu parcă ar fi murmurul unui râuleţ ce curge prin Deepden, pe lângă casa noastră. Când îmi vine rândul, sunt trezită din visare; dar, ca să aud mai bine susurul râuleţului din visurile mele, n-am ascultat ce se spunea şi nu ştiu la ce-ar trebui să răspund.

— Şi totuşi, ce bine ai răspuns azi dimineaţă.

— A fost doar o întâmplare: lecţia pe care o citeam mă interesase. În loc să visez la Deepden, mă minunam cum de un om căruia îi plăcea dreptatea putea fi aşa de nedrept, aşa de nebun ca regele Carol I. Mă gândeam cât a fost de jalnic că omul ăsta înzestrat cu atâta cinste şi conştiinţă n-a putut vedea dincolo de prerogativele coroanei. O, dacă ar fi fost el în stare să prevadă şi să înţeleagă încotro tindeau ceea ce numim năzuinţele

veacului! Şi totuşi îl iubesc, îl respect, îl compătimesc pe acest biet rege ucis! Duşmanii lui au fost mai vinovaţi decât el; ei au vărsat un sânge pe care n-aveau dreptul să-l verse. Cum au îndrăznit să-l ucidă?

Helen vorbea acum pentru sine. Uitase că nu eram în stare s-o înţeleg prea bine, că nu ştiam nimic sau aproape nimic despre acest subiect. Am adus-o iar la starea înţelegerii mele.

— Dar când domnişoara Temple îşi predă lecţiile, gândurile îţi mai rătăcesc?

— Nu, fireşte; sau, oricum, rar de tot. Fiindcă domnişoara Temple are totdeauna să-mi spună ceva mai nou decât gândurile mele; graiul ei îmi pare deosebit de blând şi ceea ce mă învaţă ea este adesea tocmai ce doream eu să aflu.

— Atunci te porţi bine cu domnişoara Temple?

— Da, adică sunt bună într-un chip pasiv; nu mă străduiesc, merg încotro mă împing pornirile mele. O bunătate ca asta nu are niciun merit.

— Dimpotrivă. Eşti bună cu cei care sunt buni cu tine. E ceea ce mi-am dorit totdeauna. Dacă am fi blânzi şi ascultători faţă de cei cruzi şi nedrepţi, totul s-ar petrece numai după voia celor haini; de nimic nu le-ar mai fi teamă şi deci niciodată nu s-ar mai schimba, ci, dimpotrivă, s-ar face din ce în ce mai răi. Când suntem bătute pe nedrept, ar trebui să lovim şi noi, aşa de straşnic, încât persoana care a fost nedreaptă să nu mai aibă niciodată poftă să reînceapă...

— Când o să fii mai mare, sper că o să-ţi schimbi părerile. Eşti încă o copilă neştiutoare.

— Dar eu, Helen, simt că trebuie să nu pot suferi pe cei care nu mă iubesc, orice aş face spre a le fi pe plac; trebuie să mă împotrivesc celor care mă pedepsesc pe nedrept. Lucrul ăsta e tot aşa de firesc ca şi a iubi pe cei care îmi arată dragoste şi a primi o pedeapsă, dacă recunosc că o merit.

— Păgânii şi sălbaticii susţin asemenea păreri, dar

creştinii şi popoarele civilizate le resping.

— Cum? Nu înţeleg.

— Nu violenţa domoleşte ura şi nu răzbunarea lecuieşte nedreptatea.

— Atunci ce?

— Citeşte *Noul Testament,* ascultă ce spune Cristos şi vezi ce face el. Cuvântul lui să-ţi fie poruncă şi purtarea sa pildă să-ţi fie.

— Şi ce spune el?

— Spune: „Iubeşte pe duşmanii tăi, binecuvântează pe cei care te blestemă şi fă binele celor care te urăsc şi te dispreţuiesc”.

— Atunci ar trebui s-o iubesc pe doamna Reed? Nu pot. Să-l binecuvântez pe fiul ei John? E peste puterile mele.

La rândul ei, Helen îmi ceru lămuriri. Şi atunci începui să înşir, aşa cum mă pricepeam, povestirea nenorocirilor şi a urii mele. Sălbatică şi crudă, când eram aţâţată, spusei ce simţeam, fără s-ascund ceva, fără cruţare.

Helen mă ascultă răbdătoare până la sfârşit. Mă aşteptam să facă vreo observaţie, dar ea rămase mută.

— Ei bine, exclamai eu, nu-i doamna Reed o femeie cu inimă de piatră, o femeie fără suflet?

— Fără îndoială că n-a fost bună cu tine, pentru că nu-i plăcea firea ta, după cum domnişoarei Scatcherd nu-i place a mea. Dar cât de amănunţit îţi aduci aminte toate cuvintele şi faptele ei! Ce impresie adâncă a făcut asupra sufletului tău nedreptatea ei! Mie nicio nedreptate nu mi-a lăsat urme atât de adânci. N-ai fi mai fericită dacă ai încerca să-i uiţi asprimea şi emoţiile adânci pe care le-a stârnit în sufletul tău? Mi se pare că viaţa-i prea scurtă ca s-o petrecem hrănindu-ne ura sau ţinând minte nedreptăţile. Oare pe lumea asta nu suntem toţi împovăraţi de greşeli? Eu sunt încredinţată că va veni în curând o vreme când ne vom putea lipsi de trupurile astea care ne duc în ispită. Atunci, scăpând de apăsătoarea noastră temniţă de carne, vom scăpa şi de înjosire şi păcat; atunci nu ne va mai rămâne decât

scânteia spiritului, principiul impalpabil al vieţii şi al gândirii, curat ca în clipa când a ieşit din mâna Ziditorului. El se va întoarce de unde a purces, pentru a fi transmis – poate unei fiinţe superioare omului. Poate că va urca pe rând treptele slavei; poate, în sfârşit, palida rază a sufletului omenesc se va preface în strălucitoarea lumină a serafimilor! Dar este oare sigur că acest principiu nu va degenera cumva dinspre om înspre duhul răului? Nu, nu pot să cred. Credinţa mea e cu totul alta. Nimeni nu mi-a arătat-o şi vorbesc rar despre ea; ea este însă bucuria mea şi mă leg de dânsa, căci ea aduce nădejdea în sufletele tuturora. Socotesc veşnicia o odihnă necurmată, un lăcaş de lumină, nu o prăpastie şi un loc de spaimă. Şi afară de asta, cu această credinţă pot deosebi foarte limpede pe criminal de crima lui; pot să iert cu toată sinceritatea pe primul şi să urăsc pe cea de-a doua; cu această credinţă dorinţa de răzbunare nu-mi poate otrăvi sufletul, nicicând josnicia nu mă scârbeşte prea adânc, iar nedreptatea niciodată nu mă zdrobeşte. Trăiesc liniştită, îndreptându-mi ochii către sfârşitul vieţii mele!

Capul lui Helen, care se lăsa în jos pe măsură ce vorbea, se plecă şi mai mult când sfârşi ultima frază. Văzui din privirea ei că nu mai vrea să discute cu mine, ci vrea să stea de vorbă cu propriile ei gânduri.

Totuşi, nu i se lăsă mult timp pentru gândire. O monitoare, o fată înaltă, necioplită, care intră aproape chiar în clipa când sfârşeam convorbirea, strigă, cu accent puternic din Cumberland:

— Helen Burns, dacă nu faci rânduială în sertare şi nu-ţi strângi numaidecât lucrul, o rog pe domnişoara Scatcherd să vină să vadă şi dânsa.

Trezindu-se din visare, Helen oftă; se ridică şi se supuse monitoarei fără să răspundă şi fără să zăbovească.

Capitolul VII

PRIMELE TREI LUNI PETRECUTE LA Lowood îmi părură un veac, dar nu veacul de aur: a fost pentru mine o luptă istovitoare cu tot felul de greutăţi. A trebuit să mă obişnuiesc cu reguli noi, cu îndatoriri cu care nu eram deprinsă. Teama de a nesocoti vreo obligaţie mă sleia mai mult decât suferinţele fizice, deşi nici acestea nu erau puţin lucru.

În cursul lunilor ianuarie, februarie şi o parte din martie, zăpezile mari şi apoi dezgheţul făcuseră drumurile de neumblat. Nu puteam ieşi dincolo de zidurile grădinii, decât pentru a ne duce la biserică; dar între aceste hotare trebuia să petrecem în fiecare zi un ceas în aer liber. Veşmintele noastre nu erau destul de groase ca să ne apere de un frig atât de straşnic. În loc de ghete aveam pantofi în care zăpada intra şi se topea uşor. Mâinile, nefiindu-ne apărate de mănuşi, degerau, ca şi picioarele. Ţin minte şi-acum suferinţa îngrozitoare pe care o înduram din această pricină în fiecare seară, căci picioarele mi se umflau, şi durerile cumplite care mă săgetau în fiecare dimineaţă, când încercam să vâr în pantofi degetele jupuite, umflate şi ţepene. Afară de asta, mâncarea era din ce în ce mai puţină şi mai rea. Copiii în creştere au mare poftă de mâncare, iar noi primeam de-abia atât cât să ne putem ţine pe picioare. Urmarea era terorizarea fetelor mai mici, căci de câte ori găseau prilej, cele mari, totdeauna flămânde, ameninţau pe cele mici c-o să le ia o parte din porţia lor. De multe ori am împărţit între două din ele preţioasa mea bucată de pâine neagră, ce ni se dădea o dată cu cafeaua, şi după ce dădeam

celei de-a treia jumătate din ceaşca mea de cafea, înghiţeam restul plângând pe-ascuns de foame.

Duminicile de iarnă erau triste. Aveam de făcut două mile până la biserica din Brocklebridge, unde slujea directorul nostru. Plecam dârdâind de frig. Când ajungeam acolo, ne era şi mai frig şi, înainte de a se sfârşi slujba de dimineaţă, eram aproape paralizate. Fiind prea departe ca să ne întoarcem la masă, căpătăm între slujbe pâine şi carne rece în porţii tot aşa de neîndestulătoare ca şi la mesele obişnuite.

După slujba de seară, ne întorceam pe un drum în pantă, neadăpostit din nicio parte. Vântul amarnic de iarnă sufla peste colinele înzăpezite – înspre miazănoapte – şi aproape ne jupuia pielea de pe obraji.

Îmi amintesc de domnişoara Temple cum păşea uşor şi repede de-a lungul rândurilor de eleve chinuite, strângându-şi la piept paltonul prin care pătrundea vântul îngheţat. Cu îndemnurile şi pilda ei încuraja pe toată lumea şi tuturor le dădea puterea să-şi ţină firea şi să mărşăluiască înainte, „ca nişte ostaşi căliţi”. Celelalte profesoare – sărmanele! – erau în mod obişnuit, ele însele, mult prea abătute, ca să-şi mai dea osteneala să încurajeze pe alţii.

Când ajungeam la Lowood, cât de mult doream toate lumina şi căldura unui foc zdravăn! Dar – celor mici cel puţin – nu le era îngăduit; amândouă căminele din clasă erau numaidecât împresurate de două şiruri de eleve mari, iar în spatele lor cele mai mici, îngrămădindu-se una într-alta, îşi ascundeau sub şorţuri braţele rebegite de frig.

Ne era sortită totuşi o mică bucurie: la cinci ni se împărţea o porţie dublă de pâine – o felie întreagă, în loc de o jumătate – şi o fărâmă de unt. Era ospăţul săptămânal la care visam de la o duminică la alta. De obicei mă străduiam să-mi păstrez măcar jumătate din această masă copioasă, fiindcă restul eram totdeauna silită să-l împart.

Duminica seara se repeta pe dinafară catehismul, capitolele cinci, şase şi şapte din Evanghelia după Matei şi ascultam o predică lungă, citită de domnişoara Miller, care-şi trăda oboseala printr-un căscat cu neputinţă de oprit. Lectura era deseori întreruptă de vreo jumătate de duzină de fetiţe, care, doborâte de somn, începeau să joace rolul lui *Evtihie*[8] şi cădeau, nu de la al treilea etaj, ci din banca a patra. Erau ridicate pe jumătate moarte şi, drept leac, erau silite să stea în picioare în mijlocul sălii, până la sfârşitul predicii; câteodată, totuşi, picioarele li se tăiau şi cădeau grămadă. Trupurile lor erau proptite atunci de scaunele mari ale monitoarelor.

N-am pomenit încă de vizitele domnului Brocklehurst. Cea mai mare parte a primei luni după sosirea mea el nu se arătă; îşi prelungise pesemne şederea la prietenul său, arhidiaconul. Pentru mine, absenţa aceasta era o uşurare. Nu trebuie să mai spun că aveam motivele mele să mă tem de sosirea lui. Dar de venit, a venit în cele din urmă.

Eram la Lowood de aproape trei săptămâni. Într-o după-amiază, pe când stam cu o tăbliţă pe genunchi şi mă chinuiam să sfârşesc de adunat un şir lung de cifre, ridicai distrată ochii spre fereastră şi zării pe cineva care tocmai trecea. Îl recunoscui aproape instinctiv şi când, două minute după aceea, toată şcoala, inclusiv profesoarele se ridicară e*n masse*[9], n-avui nevoie să privesc ca să văd pe cine salutau astfel. Un pas apăsat străbătu sala şi aceeaşi coloană neagră ce se încruntase aşa de crâncen la mine, atunci când mă cercetase pe covoraşul de lângă căminul din Gateshead, se ivi alături de domnişoara Temple, care se sculase şi ea în picioare. Privii dintr-o parte această piesă arhitectonică. Nu mă înşelasem. Era domnul Brocklehurst, cu redingota sa închisă de sus până jos, şi părând mai lung, mai slab şi

---

8 O legendă biblică vorbeşte despre tânărul troian Evtihie, care în timpul unei foarte lungi cuvântări a apostolului Pavel a adormit şi a căzut pe fereastră de la etajul al treilea.

9 Toţi deodată. (fr.)

mai ţeapăn decât oricând.

Aveam temeiurile mele să mă tem de această arătare, îmi aminteam prea bine insinuările viclene ale doamnei Reed cu privire la felul meu de a fi, făgăduiala făcută de domnul Brocklehurst că va înştiinţa pe domnişoara Temple şi pe celelalte profesoare despre firea mea dezmăţată. Tot timpul mă temusem de îndeplinirea acestei făgăduieli: în fiecare zi mă aşteptam să-l văd pe „Omul care trebuie să vină”, căci cele ce avea să spună despre convorbirea mea cu el şi despre viaţa mea trecută aveau să mă înfiereze pentru totdeauna, ca pe un copil netrebnic. Şi iată-l acum aici. Stătea în picioare lângă domnişoara Temple şi-i vorbea la ureche. Eram încredinţată că-i dezvăluia josnicia mea şi-i căutam privirea cu o îngrijorare dureroasă, aşteptându-mă dintr-o clipă în alta ca ochii ei negri să-mi arunce priviri de duşmănie şi dispreţ. Am ciulit urechile şi, deoarece se întâmplase să mă aflu chiar în faţă, am putut auzi aproape tot ce vorbeau. Subiectul convorbirii lor îmi linişti deocamdată temerile.

— Eu cred, domnişoară Temple, spunea domnul Brocklehurst, că aţa cumpărată la Lowton are să fie bună. Mi s-a părut tocmai potrivită pentru cămăşile de stambă şi m-am îngrijit şi de ace. Să-i spui domnişoarei Smith că am uitat să-mi notez acele pentru eleve, dar săptămâna viitoare va primi câteva testele. Sub niciun cuvânt să nu dea însă mai mult de unul fiecărei eleve. Dacă au mai multe, nu mai sunt destul de atente şi le pierd. Şi, să nu uit, domnişoară! Doresc ca ciorapii de lână să fie păstraţi mai bine. Când am venit aici ultima dată, am cercetat, trecând prin grădina bucătăriei, rufele ce se uscau pe frânghii şi am văzut o mulţime de ciorapi negri rupţi de tot; după mărimea găurilor sunt sigur că n-au fost ţesuţi la timp.

Şi tăcu.

— Instrucţiunile dumneavoastră vor fi împlinite, domnule, spuse domnişoara Temple.

— În afară de asta, urmă el, spălătoreasa mi-a spus că unele fetiţe au primit două guleraşe într-o săptămână; e prea mult, regulamentul nu îngăduie decât unul.

— Cred că vă pot explica pentru ce s-a întâmplat aşa, domnule. Agnes şi Catherina Johnstone au fost poftite joia trecută să ia ceaiul cu câteva prietene la Lowton şi le-am dat voie, numai pentru acest prilej, să pună guleraşe curate.

Domnul Brocklehurst dădu din cap:

— Bine, de astă dată treacă-meargă! Dar asemenea lucruri nu trebuie să se repete prea des. Mai e ceva care m-a mirat: verificând socotelile cu intendenta am constatat că în ultimele cincisprezece zile s-a dat de două ori copiilor o gustare de pâine şi brânză. Ce-i cu asta? Mă uit în regulament şi nu văd nicăieri menţionată gustarea. Cine a introdus această inovaţie? Şi cu ce drept?

— Eu sunt răspunzătoare, domnule, reluă domnişoara Temple. Dejunul fusese aşa de prost, încât elevele nu l-au putut mânca şi n-am vrut să le las să rabde până la cinci.

— O clipă! După cum ştii, crescându-le pe aceste fete, scopul meu nu este să le deprind cu luxul şi răsfăţul, ci să le fac răbdătoare, tari şi sobre. Dacă se întâmplă o mică neplăcere, cum ar fi o mâncare stricată, care n-a fiert de ajuns sau a stat prea mult pe plită, nu trebuie să le dai o lecţie dăunătoare, înlocuind un bun pierdut cu altul şi mai de preţ, spre a le răsfăţa trupul şi a te abate de la ţelul acestei instituţii. Astfel de întâmplări ar trebui dimpotrivă să fie un prilej de întărire sufletească pentru eleve. Ar fi fost momentul potrivit să li se predice neluarea în seamă a lipsurilor trecătoare; în asemenea prilejuri o cuvântare scurtă ar fi fost cum nu se poate mai binevenită. Un îndrumător înţelept n-ar fi pierdut o asemenea ocazie de a aminti suferinţele primilor creştini, chinurile mucenicilor, îndemnurile stăpânului nostru ceresc care poruncea ucenicilor să-şi ia crucea şi să-l urmeze. Cât de nimerit ar fi fost să li se repete cuvintele lui Cristos: „Omul nu trăieşte doar cu pâine, ci şi cu cuvântul lui

Dumnezeu” şi să li se amintească alinătoarea sentinţă: „Fericiţi cei ce flămânzesc şi însetează din dragoste pentru mine!” O, doamnă! Dumneata nu te-ai gândit, când le-ai dat copiilor pâine şi brânză în loc de *porridge* ars, că poate le hrăneşti, într-adevăr, trupul lor nemernic, dar nu ţii de loc seamă că le înfometezi sufletul nemuritor!

Domnul Brocklehurst se opri din nou, ca şi cum ar fi fost copleşit de emoţie. Când începuse să vorbească, domnişoara Temple plecase ochii, dar acum privea drept înaintea ei; faţa sa, de obicei palidă ca marmura, părea a fi căpătat acum în plus răceala şi tăria ei, îndeosebi gura-i era aşa de bine închisă, încât doar dalta sculptorului ar mai fi fost în stare s-o deschidă, iar sprâncenele i se-ncruntaseră treptat, dându-i o înfăţişare de asprime împietrită.

Domnul Brocklehurst sta în picioare lângă cămin. Cu mâinile la spate, supraveghea maiestuos toată şcoala. Deodată ochii îi scăpărară ca şi cum privirea sa ar fi întâlnit ceva supărător. Se întoarse şi exclamă, cu mai multă aprindere decât până atunci:

— Domnişoară Temple, domnişoară Temple! Cine-i, *cine-i* copila asta cu păr buclat? Da, domnişoară, cu păr roşu şi buclat, numai bucle? Întinse bastonul arătând spre fetiţa care-l îngrozise. Mâna îi tremura.

— E Julia Severn, răspunse domnişoara Temple foarte liniştită.

— Julia Severn, domnişoară? Şi de ce are părul buclat? De ce se ţine ea atât de făţiş de regulile modei lumeşti, sfidând orice precept moral şi orice principiu al acestui institut? Aici, într-un aşezământ evanghelic, de caritate, să poarte părul numai bucle?

— Părul Juliei e buclat de la natură, răspunse domnişoara Temple, din ce în ce mai liniştită.

— De la natură! Poate, dar noi nu trebuie să ne conformăm naturii. Eu vreau ca aceste fete să fie copii ai harului divin. Am spus de atâtea şi de atâtea ori că doresc

să poarte părul pieptănat lins, simplu, modest. Domnişoară Temple, părul acestei fetiţe trebuie tuns. Mâine dimineaţă voi trimite un frizer. Dar mai văd şi altele care au mult prea bogată podoaba. Spune acelei fete înalte să se întoarcă, sau mai bine spune tuturor celor din prima bancă să se ridice şi să se întoarcă cu faţa la perete.

Domnişoara Temple îşi trecu batista peste buze, ca şi cum şi-ar fi stăpânit un surâs involuntar; totuşi dădu ordinul şi, când fetele din prima clasă înţeleseră ce li se cerea, se supuseră. Aplecându-mă peste bancă, le observai privirile şi strâmbăturile în vreme ce executau mişcarea. Păcat că nu putea şi domnul Brocklehurst să le vadă. Poate ar fi înţeles atunci că, în pofida grijii pe care o purta înfăţişării exterioare, ceea ce se afla înăuntru rămânea mult mai departe de înrâurirea sa decât şi-ar fi putut el închipui.

Cercetă câteva minute reversul acelor medalii vii, apoi rosti hotărârea. Glasul acela răsună în urechea mea ca glasul judecăţii de apoi:

— Toate fetele vor fi tunse!

Domnişoara Temple vru să facă o observaţie.

— Domnişoară, urmă el, eu slujesc unui stăpân a cărui împărăţie nu e în lumea aceasta. Misiunea mea este să stârpesc în aceste fete dorinţele cărnii, să le învăţ să se îmbrace modest şi sobru, iar nu să-şi împletească părul şi să poarte veşminte costisitoare. Ei bine! toţi aceşti copii care stau în faţa noastră şi-au aranjat părul lung în cozi pe care deşertăciunea însăşi pare a le fi împletit... Da, repet, toate cozile astea trebuie tăiate. Gândeşte-te la timpul pe care l-au pierdut până acum... la...

Aici domnul Brocklehurst fu întrerupt. Trei doamne intrară în clasă. Nimerit ar fi fost să vină ceva mai înainte şi să audă predica lui asupra gătelilor, căci erau splendid îmbrăcate în catifele, mătăsuri şi blănuri. Două dintre ele (fete frumoase, de şaisprezece sau şaptesprezece ani) purtau pălării de castor garnisite cu pene de struţ, cum

era moda pe atunci. O mulţime de bucle mici, pieptănate cu grijă, ieşeau de sub borul pălăriilor încântătoare. Doamna mai în vârstă era înfăşurată într-un minunat şal de catifea, brodat cu hermină, şi purta, după moda franceză, un rând de bucle false.

Acele doamne – care nu erau decât doamna şi domnişoarele Brocklehurst – fură primite cu respect de domnişoara Temple şi conduse la locurile de onoare de la capătul sălii. Se părea că veniseră în trăsură cu domnul Brocklehurst şi cercetaseră cu atenţie încăperile de la etaj, în vreme ce domnul Brocklehurst făcea socotelile cu intendenta, cerceta pe spălătoreasă şi silea pe directoare să-i asculte predicile. Deocamdată ele făcură câteva observaţii şi imputări domnişoarei Smith, care îngrijea rufăria şi inspecta dormitoarele, dar n-am avut timp să le ascult, atenţia mea fiind atrasă de altceva.

Până acum, tot trăgând cu urechea la convorbirea dintre domnul Brocklehurst şi domnişoara Temple, nu uitasem să iau – în acelaşi timp – precauţiile necesare în ce priveşte siguranţa mea personală. Îmi ziceam că totul ar merge bine, dacă aş putea face aşa fel încât să nu fiu observată. De aceea m-am înfundat în bancă şi m-am prefăcut foarte ocupată cu adunarea mea. Mă aşezasem aşa ca să-mi ascund obrazul în dosul tăbliţei. Poate aş fi scăpat dacă tăbliţa mea trădătoare nu mi-ar fi alunecat din mână şi n-ar fi căzut cu zgomot mare la pământ. Toţi ochii se îndreptară spre mine. Am ştiut atunci că totul s-a sfârşit şi pe când mă aplecam să strâng cioburile tăbliţei de ardezie, mi-am adunat puterile ca să pot înfrunta orice.

Furtuna nu întârzie să se dezlănţuie:

— O fată zăpăcită! spuse domnul Brocklehurst; şi continuă de îndată: Mi se pare că-i eleva cea nouă. Apoi, mai înainte ca eu să-mi fi putut trage sufletul: Să nu uit că trebuie să vă spun ceva cu privire la ea. După asta strigă – Doamne, cât de tare mi se păru că strigă! – Să vină aici copila care a spart tăbliţa!

Singură nu m-aş fi putut mişca: eram paralizată. Dar două fete mai mărişoare, care se aflau lângă mine, mă puseră pe picioare şi mă împinseră spre temutul judecător. Domnişoara Temple mă ajută cu blândeţe să viu lângă el şi prinsei din fugă sfatul ei şoptit:

— Nu te speria, Jane. Am văzut că n-ai făcut-o dinadins şi n-ai să fii pedepsită.

Aceste cuvinte blajine îmi străpunseră inima ca un pumnal.

„Peste o clipă mă va dispreţui şi nu va mai vedea în mine decât o făţarnică”, îmi zisei. Şi atunci un acces de furie împotriva lui Reed, Brocklehurst şi-a celorlalţi îmi aprinse sângele. Eu nu eram Helen Burns.

— Apropiaţi scaunul ăsta, spuse domnul Brocklehurst, arătând un scaun foarte înalt, de pe care coborâse o monitoare.

Scaunul fu adus.

— Aşezaţi copila pe el, zise dânsul.

Fui aşezată; de cine? N-aş putea spune. Starea în care mă aflam nu-mi îngăduia să reţin amănuntele. Îmi dădeam numai seama că fusesem ridicată la înălţimea nasului domnului Brocklehurst, că dânsul se afla la o distanţă cam de un yard de mine şi o sumedenie de jachetele îmblănite de mătase portocalie şi purpurie, un nor de pene argintii se întindeau şi se legănau mai jos de mine.

— Doamnelor, spuse domnul Brocklehurst, întorcându-se către familia sa, domnişoară Temple, doamnelor profesoare şi elevelor, o vedeţi toate pe această fetiţă?

Fără îndoială că toate mă vedeau; simţeam privirile lor îndreptate ca nişte săgeţi de foc înspre obrajii mei învăpăiaţi.

— Vedeţi că-i încă tânără; observaţi că are chipul obişnuit al copilăriei. Dumnezeu i-a acordat cu dărnicie înfăţişarea noastră, a tuturor. Nicio sluţire nu arată că ar avea o fire deosebită. Cine ar putea crede totuşi că necuratul a şi găsit în ea o slujitoare şi o unealtă? Şi

totuşi, deşi mă doare inima s-o spun, acesta-i adevărul.

Urmă o pauză în care avui timpul să-mi domolesc nervii, să-mi dau seama că trecusem Rubiconul şi că încercarea nu mai putea fi înlăturată; eram, deci hotărâtă s-o îndur cu tot curajul.

— Dragele mele copile, urmă cu patos preotul de marmură neagră, este aceasta o împrejurare tristă şi nenorocită; căci am datoria să vă previn că fetiţa pe care o vedeţi şi care ar fi putut fi un mieluşel al Domnului este o mică osândită; nu-i o oiţă din turma credincioşilor ci, în chip vădit, o străină şi o vrăjmaşă. Fugiţi de ea; nu-i urmaţi pilda; dacă va fi nevoie, feriţi-vă de tovărăşia ei, îndepărtaţi-o din jocurile voastre şi nu staţi de vorbă cu ea. Iar dumneavoastră, doamnelor profesoare, trebuie s-o supravegheaţi îndeaproape: urmăriţi-i toate mişcările, cântăriţi-i bine cuvintele, cercetaţi-i faptele, pedepsiţi-i trupul ca să-i mântuiţi sufletul, dacă mântuirea ei mai este cu putinţă – pentru că această fetiţă (limba mea şovăie s-o spună), această copilă născută într-o ţară creştină e mai rea decât mulţi dintre păgânii care se roagă lui Brahma sau îngenunchează în faţa lui Juggernaut[10]. Căci această fetiţă este o... mincinoasă!

Urmă o pauză de vreo zece minute, în timpul căreia, devenind deplin stăpână pe mine, putui vedea pe soţia şi fiicele preotului scoţând batiste din buzunar şi ducându-le la ochi. Cea mai în vârstă dintre doamne îşi legăna capul la dreapta şi la stânga, iar cele două mai tinere murmurau fără încetare: „Îngrozitor!”

Drept încheiere, domnul Brocklehurst spuse:

— Toate aceste lucruri le-am aflat de la binefăcătoarea sa, de la acea doamnă evlavioasă şi milostivă care a luat-o sub ocrotirea sa ca pe o orfană şi a crescut-o ca pe propria ei fiică. Dar nenorocita copilă a plătit bunătatea şi

[10] În sanscrită *Yagannatha, „stăpânul lumii”,* zeu venerat de hinduşi ca încarnare a lui *Vişnu.* Statuia lui, aflată în templul din oraşul Puri de pe coasta Golfului Bengal, este purtată în fiecare an în procesiune pe un car uriaş, ale cărui roţi strivesc în învălmăşeală numeroşi pelerini.

dărnicia ocrotitoarei sale printr-o nerecunoştinţă atât de josnică şi înfiorătoare, încât preabuna doamnă Reed a fost silită s-o despartă de copiii săi, de teamă ca pilda rea să nu le întineze curăţenia. Binecredincioasa doamnă a trimis-o aici ca s-o vindece, aşa cum în vechime evreii îşi trimiteau bolnavii la lacul Bethesda. Doamnelor profesoare, domnişoară directoare, vă cer să nu lăsaţi ca apele să rămână neclintite în preajma ei[11].

După această încheiere sublimă, domnul Brocklehurst îşi încheie nasturele de sus al redingotei, mormăi ceva către familia sa care se ridică, se înclină înaintea domnişoarei Temple şi apoi toate mărimile ieşiră cu pompă din încăpere. În pragul uşii, judecătorul se întoarse şi spuse:

— Lăsaţi-o acolo încă o jumătate de ceas şi nimeni să nu-i vorbească în tot restul zilei.

Eram acolo, sus. Eu, care spusesem că n-aş putea îndura ruşinea de a sta în picioare în mijlocul sălii, mă aflam acum pe acel piedestal al ruşinii expusă tuturor privirilor. Nu pot arăta în cuvinte ceea ce simţeam, dar chiar în clipa când acele simţăminte îmi umpleau pieptul înăbuşindu-mi respiraţia şi sugrumându-mi gâtlejul, o fată trecu pe lângă mine; în trecere şi-a înălţat ochii. Ce lumină stranie strălucea în ei! Ce senzaţie nemaiîncercată arunca în fiinţa mea raza aceea! Şi senzaţia aceasta nouă m-a întărit. Era ca şi când un mucenic sau un erou, trecând pe lângă o victimă ori o roabă, îi dăruise o parte din forţele sale. Îmi stăpânii furia clocotitoare, înălţai capul şi mă înţepenii bine în scaun. Helen Burns întrebă pe domnişoara Smith ceva cu privire la lucrul ei. Fu certată fiindcă întreabă un lucru atât de simplu, dar întorcându-se la loc în bancă îmi zâmbi iarăşi. Ce surâs! Mi-l amintesc şi-acum: era prinosul unei inteligenţe vii şi-al unui curaj adevărat; el îi lumina trăsăturile limpezi, faţa-i slăbită şi cenuşiii ei ochi melancolici, ca oglindirea

[11] Legenda biblică spune că apele lacului erau tămăduitoare numai atunci când se pogora îngerul şi le tulbura.

unui chip de înger. Şi totuşi, Helen Burns purta pe braţ un bilet pe care erau scrise aceste cuvinte: „Fată dezordonată”. Cu un ceas mai înainte o auzisem pe domnişoara Scatcherd pedepsind-o ca a doua zi să mănânce numai pâine goală şi apă, fiindcă pătase cu cerneală foaia caietului, pe când transcria un exerciţiu. Aşa-i alcătuită biata fire omenească! Pete ca cele ale Helenei Burns se află pe discul celei mai curate planete, dar ochi ca ai domnişoarei Scatcherd nu pot zări decât aceste nimicuri şi rămân orbi în faţa desăvârşitei străluciri a globului întreg.

Capitolul VIII

ÎNAINTE DE A-MI FI ISPĂŞIT PEdeapsa mea de o jumătate de ceas, bătu ora cinci. Lucrul încetă şi toată lumea se duse în sufragerie să bea ceaiul. M-am încumetat să cobor. Înserase de-a binelea. Mă strecurai într-un colţ şi mă aşezai pe parchet. Farmecul ce mă susţinuse până atunci era pe cale să piară. Necazul care mă cuprinse era atât de copleşitor, încât căzui fără putere cu faţa la pământ. Mă podidi plânsul. Helen Burns nu era acolo, nimeni nu-mi venea în ajutor. Părăsită, vărsai lacrimi din belşug. Venind la Lowood, mă hotărâsem să fiu bună, să mă străduiesc şi să-mi câştig multe prietene, să le câştig respectul şi să le merit dragostea. Făcusem chiar progrese vădite. Încă în dimineaţa aceea fusesem aşezată în fruntea clasei, domnişoara Miller mă lăudase călduros, domnişoara Temple îmi dăruise un zâmbet de aprobare şi-mi promisese să mă înveţe desenul şi să-mi îngăduie să iau lecţii de franceză, dacă aveam să mă port tot aşa timp de două luni. Eram iubită de tovarăşele mele. Cele de vârsta mea mă socoteau egala lor, cele mari nu mă mai hărţuiau; iar acum eram din nou doborâtă, călcată în picioare; mă voi mai putea ridica vreodată?

„Nu, nu voi mai putea”, îmi spusei, şi mă rugam din tot sufletul să mor. Pe când murmuram această rugăciune printre sughiţuri de plâns, se apropie cineva. Am tresărit – Helen Burns era iar lângă mine. O văzusem la lumina focului din cămin, trecând prin odaia lungă şi goală. Îmi aducea pâinea şi cafeaua.

— Hai, mănâncă ceva, îmi spuse ea.

N-am vrut: simţeam că în starea în care mă aflu, o picătură de cafea sau o firmitură de pâine îmi va face rău. Helen mă privi, probabil, cu mirare; în ciuda tuturor străduinţelor mele, nu izbuteam să mă liniştesc. Plângeam cu hohote. Se aşeză lângă mine, prinzându-şi genunchii cu braţele şi rezemându-şi capul pe ei; dar sta tăcută ca o indiană. Tot eu am rupt tăcerea.

— Helen, spusei eu, de ce stai lângă o fată pe care toată lumea o socoteşte mincinoasă?

— Toată lumea, Jane? De-abia optzeci de persoane au auzit că ţi s-a spus aşa şi pe lume sunt sute de milioane de oameni.

— Ce-mi pasă de aceste milioane? Cei optzeci pe care-i cunosc mă dispreţuiesc.

— Te înşeli, Jane. Cred că niciuna dintre eleve nu te dispreţuieşte, nici nu te urăşte, ba sunt sigură că multe te compătimesc.

— Cum pot să mă compătimească, după cele spuse de domnul Brocklehurst?

— Domnul Brocklehurst nu-i un zeu; nu-i nici măcar un om de seamă pe care să-l poţi admira. Nimeni nu-l iubeşte aici, pentru că n-a făcut niciodată nimic ca să ne câştige dragostea. Dacă s-ar fi purtat frumos cu tine, ai fi găsit în jurul tău numai duşmance care te-ar fi urât, pe faţă sau în ascuns. Dar după cele petrecute, aproape toate ar vrea să-ţi arate simpatie, dacă ar îndrăzni. Profesoarele şi elevele te vor privi, poate, o zi sau două, cu răceală: dar în sufletele lor sunt ascunse sentimente prietenoase pe care le vor arăta în curând, cu atât mai hotărât, cu cât vor trebui să şi le înăbuşe un timp. Şi de altfel, Jane...

Tăcu.

— Ce, Helen? spusei eu, punându-mi mâinile într-ale ei.

Ea îmi luă cu blândeţe degetele spre a le încălzi şi urmă:

— Chiar dacă toată lumea te-ar urî şi te-ar crede păcătoasă, dar propria-ţi conştiinţă te va aproba şi te va

dezvinovăţi, nu vei rămâne fără prietene.

— Nu; îmi dau seama că aş fi mulţumită de mine însămi, dar asta nu e de ajuns. Dacă aş şti că celelalte nu mă iubesc, mai bine aş muri decât să trăiesc aşa; nu pot îndura să fiu singură şi duşmănită. Uite, Helen, ca să capăt dragostea ta, a domnişoarei Temple şi a tuturor celor pe care-i iubesc sincer, aş primi cu bucurie să mi se rupă un braţ, să fiu împunsă de un taur sau să stau îndărătul unui cal nărăvaş, care m-ar izbi cu copita în piept...

— Taci, Jane! Pui prea mult preţ pe dragostea oamenilor, eşti prea impulsivă şi prea neînduplecată. Mâna divină care ţi-a zămislit trupul şi i-a dat viaţă te-a înzestrat şi cu alte puteri în afara slabei tale făpturi sau a altor fiinţe ca şi tine de slabe. Dincolo de lumea asta şi în afară de seminţia omenească există o lume nevăzută şi o împărăţie a duhurilor; lumea aceea se află în jurul nostru, fiindcă ea este pretutindeni şi acele duhuri veghează asupra noastră, pentru că li s-a dat menirea să ne păzească; şi dacă murim în suferinţă şi ruşine, dacă batjocura ne loveşte din toate părţile şi ura ne striveşte, îngerii ne văd chinul şi ne recunosc nevinovăţia (dacă într-adevăr suntem nevinovate, aşa cum te ştiu pe tine străină de vina pe care domnul Brocklehurst ţi-a adus-o cu uşurinţă şi trufie, luându-se după cele spuse de doamna Reed; căci în ochii tăi strălucitori şi în fruntea ta senină ţi-am citit sinceritatea) iar Dumnezeu aşteaptă doar ca spiritul să se elibereze de trup, pentru a ne încununa cu o răsplată deplină. De ce să ne lăsăm aşadar striviţi de nenorocire, când viaţa-i atât de scurtă, iar moartea ne aduce în chip atât de neîndoielnic fericirea şi slava?

Eu tăceam: vorbele Helenei mă alinaseră; dar în acea alinare pe care mi-o dăruise era o mâhnire nespusă. Pe măsură ce vorbea, mă simţeam copleşită de o jale despre care-mi dădeam seama de unde vine. Când sfârşi de vorbit, răsuflă mai iute şi o tuse seacă îi zbuciumă pieptul.

Uitai deocamdată de necazurile mele şi fui îngrijorată din pricina ei.

Aplecând capul pe umărul Helenei, îmi trecui braţul în jurul mijlocului ei, mă strânsei lângă ea şi ne odihnirăm astfel în linişte. Dar asta nu dură mult timp, căci în sala mare intră cineva. Vântul gonise câţiva nori groşi şi luna apăruse iar pe cer; razele ei pătrundeau pe o fereastră şi ne luminau din plin, pe noi şi pe cea care venea spre noi. O recunoscurăm numaidecât pe domnişoara Temple.

— Te căutam, Jane Eyre, spuse ea. Vino în odaia mea, căci vreau să-ţi vorbesc. Fiindcă tot e şi Helen Burns aici, poate veni şi ea.

Ne-am ridicat. Urmând-o pe directoare, am trecut prin mai multe coridoare întortocheate şi am urcat o scară înainte de-a ajunge la locuinţa ei. Încăperea mi se păru veselă. Era luminată de un foc bun. Domnişoara Temple spuse Helenei Burns să se aşeze într-un jilţ scund lângă foc şi luând altul mă pofti să iau loc alături de ea.

— Te-ai potolit? mă întrebă directoarea privindu-mă în ochi. Te-a uşurat plânsul?

— Mă tem că nu mă voi mai linişti niciodată.

— De ce?

— Pentru că am fost învinuită pe nedrept şi toată lumea, chiar şi dumneavoastră, mă socotiţi vinovată.

— Vom crede ce vom vedea şi ne vom forma părerea după faptele tale, copila mea. Poartă-te mai departe ca o fată de ispravă şi-ai să fii mulţumită.

— Într-adevăr, domnişoară?

— Da, îmi răspunse ea, cuprinzându-mă pe după mijloc. Şi acum spune-mi cine-i doamna pe care domnul Brocklehurst o numeşte binefăcătoarea ta?

— Este doamna Reed, nevasta unchiului meu. Unchiul a murit şi m-a lăsat în grija ei.

— Vasăzică nu te-a înfiat de bunăvoie?

— Nu. I-a părut rău c-a trebuit s-o facă, dar unchiul, după câte mi-au spus deseori servitorii, când se afla pe patul de moarte a pus-o să-i promită că mă va ţine

totdeauna lângă ea.

— Uite, Jane, după cum ştii – sau dacă nu ştii îţi spun eu – când un criminal e acuzat, i se îngăduie totdeauna să ia cuvântul şi să se apere. Ai fost învinuită de ipocrizie; apără-te în faţa mea cât poţi mai bine; spune tot ce ţii minte, dar nu adăuga şi nu exagera nimic.

Hotărâi în adâncul sufletului meu să fiu cât se poate de cumpătată şi sinceră. După ce mă gândii câteva minute, ca să rânduiesc în minte cele ce aveam de spus, începui să depăn firul întregii poveşti a tristei mele copilării. Eram istovită de emoţie, aşa încât cuvintele-mi fură mai blânde decât erau de obicei, când pomeneam despre acest subiect dureros. Amintindu-mi ceea ce îmi spusese Helen cu privire la îngăduinţă, pusei în cuvintele mele mult mai puţină fiere şi venin decât în alte dăţi. Povestită şi simplificată astfel, istorisirea mea părea mai aproape de adevăr şi pe măsură ce înaintam, simţeam că domnişoara Temple mă crede pe de-a-ntregul.

În timpul povestirii, pomenisem de domnul Lloyd, spunând cum venise el să mă vadă după criza aceea, căci, nu uitasem întâmplarea îngrozitoare din odaia roşie. Mă temeam chiar că, povestind-o, voi fi împinsă de furie să depăşesc măsura, căci într-adevăr nimic nu putea îmblânzi amintirea fiorilor de gheaţă ai agoniei ce-mi cuprinsese atunci sufletul şi-mi aminteam cum doamna Reed nici nu luase în seamă rugăminţile-mi deznădăjduite şi mă încuiase a doua oară în acea odaie întunecoasă pe care o credeam bântuită de stafii.

Sfârşisem. Domnişoara Temple mă privi în tăcere câteva clipe, apoi îmi spuse:

— Îl cunosc puţin pe domnul Lloyd şi am să-i scriu. Dacă răspunsul lui îţi va întări spusele, ai să fii descărcată, în mod public, de orice învinuire. Eu te socotesc de pe acum nevinovată, Jane.

Mă îmbrăţişă şi mă ţinu mult timp lângă dânsa. Fui fericită, pentru că simţeam o plăcere copilărească să-i admir faţa, rochia, podoabele, fruntea luminoasă,

nenumăratele-i bucle mătăsoase şi ochii negii strălucitori. Întorcându-se spre Helen, o întrebă:

— Cum te mai simţi, Helen? Ai tuşit mult astăzi?

— Nu chiar aşa de mult, domnişoară.

— Dar durerile de piept?

— M-au mai lăsat.

Domnişoara Temple se sculă, luă mâna Helenei, îi pipăi pulsul, pe urmă se întoarse la locul ei şi o auzii oftând. Rămase pe gânduri câteva clipe, pe urmă spuse veselă:

— Astă-seară sunteţi musafirii mei, trebuie să vă tratez cum se cuvine.

Sună.

— Barbara, zise ea servitoarei care intrase, n-am luat încă ceaiul. Adu tava şi pune ceşti pentru aceste două domnişoare.

Tava fu adusă îndată. Cât îmi încântară ochii ceştile de porţelan şi ceainicul aşezat pe măsuţa rotundă, lângă foc! Ce minunate mi se părură aroma ceaiului şi feliile de pâine, care însă, spre dezamăgirea mea (căci începea să-mi fie foame), nu eau decât foarte puţine la număr. Domnişoara Temple observă şi dânsa.

— Barbara, zise ea atunci, n-ai putea să ne mai aduci nişte pâine şi puţin unt? Nu-i destul pentru trei persoane.

Barbara plecă şi se întoarse numaidecât.

— Domnişoară, doamna Harden spune că a trimis raţia obişnuită.

Doamna Harden, intendenta, era croită după voia inimii domnului Brocklehurst; părea alcătuită dintr-un amestec ciudat de fier şi oase de balenă.

— Oh, foarte bine! răspunse domnişoara Temple. Atunci, Barbara, mi se pare că o să fie nevoie să ne mulţumim şi cu atât.

După ce ieşi servitoarea, adăugă zâmbind:

— Noroc că de data asta am cum înlocui ce lipseşte.

Ne pofti din nou să ne apropiem de masă şi puse în faţa noastră câte o ceaşcă de ceai şi o felie de pâine prăjită, foarte gustoasă, dar subţire; pe urmă se ridică, deschise

un sertar şi scoase un pachet învelit în hârtie; o turtă dulce, rotundă şi mare, se arătă ochilor noştri.

— Aş fi vrut să vă dau fiecăreia câte o bucată s-o luaţi cu voi, spuse ea, dar fiindcă n-avem destulă pâine cu unt, va trebui s-o mâncăm acum. Şi mâna ei darnică ne tăie felii mari.

În seara aceea ni s-a părut că suntem hrănite cu nectar şi ambrozie. O bucurie aproape la fel de mare ne-a făcut zâmbetul de mulţumire cu care ne privea domnişoara Temple pe când ne potoleam foamea cu acea mâncare minunată pe care ne-o împărţise cu dărnicie. După ce terminarăm ceaiul şi tava fu luată, ne chemă iarăşi lângă foc; ne aşezarăm de o parte şi de cealaltă a fotoliului său, şi dânsa începu să discute cu Helen. Era, într-adevăr o favoare să le poţi asculta.

Domnişoara Temple avea totdeauna ceva senin în înfăţişare, ceva nobil în ţinută, în vorba ei exista acea rafinată preciziune care înlătură exagerarea sau patima. Cei care o priveau şi o ascultau simţeau nu numai mare plăcere, dar şi adâncă admiraţie. Aşa mi se întâmplă şi mie; Helen Burns, însă, m-a uimit.

Mâncarea întremătoare, focul strălucitor, prezenţa şi bunătatea profesoarei noastre iubite, sau poate, mai mult decât toate, ceva ce se petrecea în acel suflet ales îi întărea toate puterile fiinţei; şi ele se arătaseră începând prin a-i colora obrajii până atunci totdeauna palizi şi lipsiţi de sânge: pe urmă îi luminară ochii, dându-le treptat o strălucire blândă şi dintr-o dată mi se dezvălui o frumuseţe mai mare decât a domnişoarei Temple, dar nu o frumuseţe a culorilor gingaşe a genelor lungi sau a sprâncenelor bine desenate, ci o frumuseţe a cugetului, a bunătăţii şi a dragostei. Sufletul îi sta pe buze şi cuvintele îi curgeau ca dintr-un şipot tainic. Oare poate o fată de patrusprezece ani să aibă un suflet îndeajuns de mare şi îndeajuns de puternic spre a cuprinde în el izvorul năvalnic al unei elocinţe pure şi înflăcărate? Asta a fost trăsătura caracteristică a cuvintelor Helenei în acea seară

pe care eu nu o voi uita niciodată; spiritul său părea că se grăbeşte să trăiască, într-un timp nespus de scurt, cât mulţi alţii într-o viaţă întreagă.

Domnişoara Temple şi Helen vorbiră de lucruri care-mi erau străine; despre popoare şi timpuri trecute; despre ţinuturi îndepărtate; despre taine ale firii descoperite sau numai bănuite. Vorbiră despre cărţi. Cât de mult citiseră! Ce comori de cunoştinţe stăpâneau! Numele scriitorilor francezi le păreau atât de familiare. Dar mirarea mea ajunsese la culme când domnişoara Temple o întrebă pe Helen dacă mai găsea timp să repete latina pe care o învăţase de la tatăl ei; apoi, luând o carte din bibliotecă, îi spuse să citească şi să traducă o pagină din Vergiliu. Helen se supuse şi admiraţia mea creştea cu fiecare clipă. Când sfârşi, clopotul vestea ceasul culcării. Nu mai puteam rămâne. Domnişoara Temple ne îmbrăţişă şi, strângându-ne la piept, ne zise:

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, copiii mei!

O îmbrăţişă pe Helen ceva mai îndelung decât pe mine. O lăsă să plece mai greu; pe Helen o urmări cu privirea, pentru ea oftă mâhnită a doua oară şi-şi şterse o lacrimă de pe obraz.

Când am ajuns în dormitor, am auzit glasul domnişoarei Scatcherd. Inspecta sertarele. Era tocmai la cel al Helenei Burns şi când fata intră fu aspru certată. I se spuse că a doua zi i se vor agăţa de umăr o duzină de lucruri prost rânduite.

— Este adevărat că sertarele mele erau într-o neorânduială ruşinoasă, îmi spuse Helen încet. Aveam de gând să le aranjez, dar am uitat.

A doua zi, domnişoara Scatcherd scrise cu litere mari pe o bucată de carton cuvântul *„Dezordonată”,* apoi îl prinse – ca pe nişte *phylactere*[12] – în jurul frunţii Helenei, fruntea aceea albă, înaltă, blândă şi inteligentă. Până seara, fata suferi răbdătoare pedeapsa, fără mânie, căci socotea că a meritat ispăşirea. În clipa când domnişoara

[12] Talismane. (gr. veche).

Scatcherd plecă, după lecţia de seară, alergai la Helen, îi smulsei hârtia de pe frunte şi o aruncai în foc. Furia aceea de care Helen nu era capabilă mie îmi sângerase inima toată ziua şi lacrimi fierbinţi îmi curseră de-a lungul obrajilor. Vederea tristei ei resemnări mă făcea să sufăr îngrozitor.

Trecuse aproape o săptămână de la cele povestite, când domnişoara Temple primi răspuns din partea domnului Lloyd. Pare-se că povestirea lui întărea spusele mele. Directoarea strânse toată şcoala, arătă că luase informaţii asupra greşelilor de care fusese învinuită Jane Eyre de către domnul Brocklehurst şi spuse că e cât se poate de fericită să comunice că o găsise nevinovată. Profesoarele îmi strânseră mâna şi mă sărutară; un murmur de satisfacţie trecu printre colegele mele.

Uşurată de o povară atât de copleşitoare, hotărâi să mă pun pe lucru şi să-mi croiesc un drum prin mijlocul tuturor greutăţilor.

Muncii mult şi izbânzile fură pe măsura trudei; memoria mea, care nu era prea credincioasă, se îmbunătăţi prin practică şi exerciţiul îmi ascuţi mintea. După câteva săptămâni, fui trecută într-o clasă superioară şi nu eram de două luni la Lowood, când mi se îngădui să iau lecţii de franceză şi desen. În aceeaşi zi, învăţai primele două timpuri ale verbului *„être”* şi desenai cea dintâi casă (ai cărei pereţi, în treacăt fie zis, erau mai înclinaţi decât ai vestitului turn din Pisa). În seara aceea, ducându-mă la culcare, uitai să-mi servesc în gând cina alcătuită din cartofi prăjiţi, pâine albă şi mult lapte proaspăt, cum aveam obiceiul să fac spre a-mi potoli stomacul flămând. Mă mulţumii, în loc de cină, să privesc mii de gravuri închipuite care se desprindeau din întuneric. Îmi imaginam că erau toate făcute de mine. Vedeam case, copaci, stânci şi ruine pitoreşti, cirezi de vite, ca în tablourile lui Cuyp[13], picturi frumoase reprezentând fluturi care zburau pe trandafiri îmbobociţi, păsări ciugulind

[13] *Albert Cuyp* (1620-1691), pictor şi gravor olandez.

cireşele coapte, sau un cuib de prigorii acoperit cu ramuri de iederă şi cu ouşoare cât mărgăritarul într-însul. Mă trudeam să-mi închipui cum va fi ziua când voi putea traduce cu uşurinţă o cărticică franţuzească de poveşti, pe care mi-o arătase doamna Pierrot. Am adormit înainte de-a izbuti să dezleg problema într-un chip mulţumitor.

Solomon a avut dreptate: „Mai de preţ este un blid de linte acolo unde e dragoste, decât un bou îngrăşat acolo unde e ură”.

Acum n-aş fi dat Lowoodul şi toate privaţiunile lui pentru Gateshead şi belşugul său zilnic.

Capitolul IX

DAR LIPSURILE, SAU MAI CURÂND suferinţele, pe care le răbdasem până atunci, se împuţinau. Primăvara se apropia – ba de fapt primele ei semne se şi arătaseră; gerurile încetaseră, zăpezile se topiseră, vânturile reci suflau cu mai puţină tărie. Sărmanele mele picioare, pe care frigul lui ianuarie le degerase şi le umflase, începeau să se vindece, sub balsamul adierilor molcome de aprilie. În cursul nopţilor şi dimineţilor, nemaifiind un frig ca în Canada, nu ne mai îngheţa sângele în vine. Puteam îndura recreaţiile în grădină; câteodată chiar, când strălucea soarele, ele erau vesele şi plăcute. Firele de iarbă străpungeau scoarţa cafenie a pământului care se înviora pe zi ce trecea, ca şi cum în timpul nopţii Speranţa ar fi plutit pe deasupra şi ar fi lăsat, în fiecare dimineaţă, urmele tot mai strălucitoare ale trecerii sale. Florile începeau a se arăta printre frunzele uscate; erau ghioceii, şofranul, urechiuşa de culoare roşie şi panselele cu ochii auriii. Joia aveam jumătate de zi liberă şi mergeam să ne plimbăm. Găseam flori şi mai frumoase, răsărite pe sub gardurile vii.

Mai descoperii încă o mare desfătare, o bucurie pe care numai zarea o ţărmurea. Dincolo de zidurile înalte cu ţepuşi de fier, care străjuiau şcoala, se întindea un platou plin de verdeaţă şi umbră, împrejmuit de un lanţ de culmi înalte; în mijloc curgea un râu, plin de pietre negre şi de vâltori scânteietoare. Cât de diferită mi se păruse această privelişte sub cerul de plumb al iernii, când totul era înţepenit de îngheţ sau îngropat sub zăpadă, când negura, tot aşa de rece ca moartea, purtată de vântul din

răsărit, se prelingea pe acele culmi împurpurate, pe urmă se strecura de-a lungul ostrovului spre a se contopi, în sfârşit, cu pâcla îngheţată ce plutea deasupra râului! Chiar şi râul era, în acel anotimp, un nesuferit puhoi mocirlos ce despica pădurea în două. În văzduhul frământat de ploaia rece sau de vârtejurile viforului deseori răsuna iarna un vuiet groaznic, iar pădurea nu înfăţişa privirilor decât un şir de copaci schilavi, ca nişte schelete.

Aprilie era pe sfârşite şi luna mai se apropia, strălucitoare şi senină. În fiecare zi cerul era albastru, soarele-şi arunca asupra pământului razele-i blânde, adieri uşoare veneau dinspre apus şi dinspre miazăzi. Plantele creşteau repede. Totul înverzea, totul era acoperit de flori. Natura dădea viaţă şi măreţie stejarilor, fagilor şi ulmilor: arbuştii şi plantele de pădure cotropeau fiecare colţişor ascuns; şanţurile erau pline de nenumărate feluri de muşchi, iar pământul iradia o lumină ciudată, izvorâtă din bogăţia primulelor sălbatice. Vedeam lucirea lor, de un auriu palid, răspândindu-se blândă în locurile umbrite.

Inima îmi era copleşită de bucuria primăverii, eram liberă şi mai totdeauna singură. Desfătarea şi libertatea asta, nouă pentru mine, aveau o cauză despre care trebuie să vorbesc chiar acum.

N-am transformat oare Lowoodul într-un cuib prietenos atunci când l-am descris, înconjurat de verdeaţă, de flori de pădure şi munţi, aşezaţi pe malul unui râu? Fără îndoială, locul era frumos; dar oare era şi sănătos? Asta-i o altă întrebare.

Valea împădurită unde se afla situat Lowoodul era leagănul acelor neguri care aduc molimele. Primăvara, pâclele se înteţiră, intrară în azilul orfanelor şi suflarea lor răspândi tifosul în dormitoare şi în sălile de studiu înţesate, aşa că încă înainte de venirea lui mai, şcoala fu transformată în spital.

Hrana proastă, răcelile neîngrijite pregăteau cel mai

prielnic teren molimelor. Din optzeci de eleve, patruzeci şi cinci zăceau bolnave. Cursurile fură întrerupte şi nu se mai păstra disciplina. Cele câteva fete sănătoase căpătară aproape deplină libertate, pentru că medicul stăruia asupra plimbărilor în aer liber ca ajutor de seamă pentru păstrarea sănătăţii şi pentru că, chiar de n-ar fi fost aşa, nimeni n-avea timp să ne supravegheze. Atenţia domnişoarei Temple era cu totul absorbită de bolnavele sale; îşi petrecea zilele în infirmerie şi n-o părăsea decât pentru a-şi îngădui o odihnă de câteva ceasuri, în timpul nopţii. Profesoarele erau ocupate până peste cap, împachetând şi făcând pregătirile de plecare pentru elevele norocoase, care aveau rude sau prieteni în stare să le scoată din focarul acela de molimă. Multe din ele, care fuseseră mai înainte atinse de boală, au murit de cum au ajuns acasă; altele îşi dădură sufletul la Lowood şi fură înmormântate, în grabă şi pe tăcute, caracterul bolii neîngăduind nicio întârziere.

Părea că boala îşi făcuse sălaş la Lowood şi moartea îşi repeta stăruitor vizitele. În timp ce între zidurile şcolii stăruiau spaima şi tristeţea, în timp ce din odăi răbufneau mirosuri de spital şi se încerca în zadar stăvilirea asalturilor morţii prin droguri şi hapuri, luminoasa lună mai strălucea senină deasupra colinelor înalte şi a acelui ţinut frumos, acoperit de păduri. Grădinile scânteiau de flori, nalbele erau cât pomii de înalte, crinii se deschiseseră, lalelele şi trandafirii îmboboceau; marginile răzoarelor erau înveselite de rozmarin trandafiriu şi de mărgăritar; dimineaţa şi seara, măceşul îşi răspândea mireasma asemănătoare cu cea a mărului. Dar de toate aceste comori cele mai multe fete de la Lowood nu se puteau bucura. Arareori dacă mai culegea cineva un buchet de flori, şi atunci doar ca să împodobească un sicriu.

Dar eu şi celelalte fete care rămăseseră sănătoase ne bucuram din plin de frumuseţea locurilor şi a anotimpului. Eram lăsate să alergăm prin pădure ca nişte ţigănci, de

dimineaţă până seara. Ne duceam unde voiam, după pofta inimii: apoi regimul era mai bun decât înainte. Domnul Brocklehurst şi familia lui nu se mai apropiau de loc de Lowood; nu mai exista nicio inspecţie şi intendenta cea zgârcită, speriată de molimă, plecase. Cea care o înlocuia lucrase la dispensarul din Lowood şi, necunoscând obiceiurile de la noi, împărţea mâncare cu mai multă dărnicie. De altfel, era şi mai puţină lume de hrănit; bolnavele mâncau puţin, aşa că mesele erau mai îmbelşugate. Când nu mai era timp să se gătească, şi asta se întâmpla adeseori, ni se dădea o bucată mare de plăcintă cu carne rece sau o felie groasă de pâine cu brânză. Luam mâncarea cu noi în pădure, ne alegeam locul care ne plăcea mai mult şi ne ospătam pe iarbă, cu mare poftă.

Locul cel mai drag mi-era o piatră mare şi netedă care se înălţa, albă şi uscată, chiar în mijlocul râului. Nu puteai ajunge acolo decât dacă treceai apa prin vad, ispravă ce-o făceam totdeauna desculţe. Piatra era îndeajuns de lată ca să putem sta în voie pe dânsa, eu şi o altă elevă, care era pe atunci prietena mea cea mai iubită, Mary-Ann Wilson, o fată deşteaptă şi înzestrată cu mult spirit de observaţie. Mă simţeam bine cu ea, atât din pricină că era spirituală şi originală cât şi pentru că felul ei de a se purta mă făcea să mă simt în largul meu. Mai în vârstă decât mine cu câţiva ani, cunoştea lumea mai bine şi putea să-mi povestească multe lucruri pe care le ascultam cu plăcere. Alături de ea curiozitatea mea era totdeauna satisfăcută. Se arăta îngăduitoare faţă de cusururile mele şi nu căuta niciodată să-mi pună frâu cuvintelor. Ei îi plăcea să povestească, mie să ascult; ei îi plăcea să dea amănunte, mie să le cer. Ne potriveam foarte bine şi chiar dacă din discuţiile noastre nu trăgeam mare folos, ne simţeam foarte fericite.

Dar unde era Helen Burns? De ce nu petreceam cu ea aceste dulci zile de libertate? O uitasem? Sau eram atât de nevrednică încât mă obosise aleasa ei tovărăşie?

Fireşte, Mary-Ann Wilson, de care am pomenit, era inferioară întâiei mele prietene. Putea doar să-mi povestească istorioare amuzante, să-mi astâmpere curiozitatea prin bârfeli de duh, pe care eram bucuroasă să le aflu, dar Helen da acelor care aveau fericirea de a vorbi cu ea îndemn către lucruri mult mai înalte.

Aşa e, cititorule; ştiam şi simţeam toate astea dar, deşi am multe defecte şi puţine calităţi care să le răscumpere, Helen nu m-a obosit niciodată; n-am încetat niciodată să am pentru dânsa o dragoste vie, gingaşă şi respectuoasă, atât cât era în stare inima mea să cuprindă. Şi cum ar fi fost altfel, când Helen, în orice timp, în orice împrejurări, îmi arătase o prietenie caldă şi credincioasă, pe care niciodată n-a întunecat-o proasta dispoziţie şi n-a tulburat-o niciodată supărarea? Dar Helen era bolnavă; de câteva săptămâni fusese despărţită de noi şi nu ştiam în ce odaie zace. Mi se spuse că nu locuia în infirmerie cu elevele bolnave, fiindcă nu suferea de tifos, ci de tuberculoză. În neştiinţa mea, socoteam că boala asta-i o suferinţă blândă şi înceată, pe care timpul şi îngrijirile trebuiau s-o vindece negreşit.

Părerea aceasta îmi fu întărită când o văzui coborând de două sau de trei ori, în după-amieze foarte calde, însorite, şi ducându-se în grădină împreună cu domnişoara Temple. Nu mi s-a dat însă voie să-i vorbesc; n-o puteam vedea decât prin fereastra sălii de studiu şi încă şi atunci nelămurit, căci era învelită într-un şal şi se aşeza deoparte, sub galerie.

Într-o seară, la începutul lui iunie, rămăsesem până foarte târziu în pădure, cu Mary-Ann. Ca de obicei, ne-am despărţit de celelalte şi am colindat până departe, dar atât de departe de data asta, încât ne rătăcisem şi furăm nevoite să întrebăm de drum pe un om şi o femeie ce locuiau într-o căsuţă singuratică şi aveau grijă de o turmă de porci pe jumătate sălbatici care păşteau jir în pădure. Când ne-am întors, luna se înălţase pe cer; un căluţ, pe care-l recunoscusem ca fiind al doctorului, era legat la

poarta grădinii. Mary-Ann îmi atrase atenţia că trebuia să fie cineva foarte bolnav, dacă s-a trimis după domnul Bates la asemenea ceas. Ea a intrat înăuntru, dar eu am mai rămas câteva clipe să sădesc în grădină rădăcini pe care le adusesem din pădure, căci mă temeam să nu se veştejească, dacă nu le pun îndată în pământ. După ce am sfârşit treaba aceasta, am mai zăbovit încă puţin. Roua da un parfum suav florilor. Era o seară atât de plăcută, de senină şi de caldă! Apusul încă împurpurat făgăduia şi pentru a doua zi o vreme frumoasă. Luna se înălţa măreaţă. Priveam toate acestea şi mă bucuram, aşa cum se poate bucura un copil, când deodată îmi veni un gând pe care nu-l mai avusesem niciodată până atunci:

„Cât de dureros e să zaci în asemenea clipe pe patul de suferinţă şi să te afli în primejdie de moarte! E frumoasă lumea – îngrozitor ar fi să te vezi smulsă dintr-însa ca să te duci... cine ştie unde!” Mintea mea a făcut în clipa aceea primul efort de a înţelege tot ce mi se spusese despre cer şi iad şi pentru întâia oară s-a tras înapoi, speriată. Pentru prima dată, cercetând în jur, se văzu înconjurată de o prăpastie fără fund. Simţea şi înţelegea numai starea în care se află: prezentul; tot restul nu era decât un nor fără formă, o genune nepătrunsă, şi se-ncrâncenă la gândul de a fi aruncată în acel haos. Eram cufundată în asemenea gânduri noi pentru mine, când auzii deschizându-se poarta cea mare: domnul Bates ieşea cu infirmiera. După ce se încredinţă că doctorul a încălecat şi a plecat, se pregătea să închidă poarta, când eu alergai spre dânsa.

— Cum îi merge Helenei Burns?

— Foarte rău, răspunse ea.

— Pentru Helen a venit doctorul Bates?

— Da.

— Şi ce spune?

— Că n-o să mai rămână mult aici.

Dacă aş fi auzit aceeaşi frază în ajun, mi-aş fi închipuit

că Helen urma să se întoarcă în Northumberland, la tatăl ei, şi nu m-aş fi gândit la o moarte apropiată; dar atunci înţelesei numaidecât. Mi-am dat seama că zilele Helenei Burns sunt numărate, că ea va părăsi lumea asta spre a trece în lăcaşul duhurilor, dacă asemenea lăcaşuri există. Primul meu sentiment fu spaima; pe urmă inima îmi fu sfâşiată de o durere grozavă. Simţeam dorinţa şi nevoia de a o vedea; întrebai în ce odaie se află.

— În odaia domnişoarei Temple, îmi spuse infirmiera.

— Pot să-i vorbesc?

— O, nu, fetiţo, nu cred. Şi pe urmă e timpul să intri înăuntru. Capeţi friguri dacă stai afară, când cade roua.

Infirmiera închise poarta şi eu intrai pe o uşă lăturalnică ce ducea în sala de studiu. Era tocmai timpul. Sunase de nouă şi domnişoara Miller chema elevele la culcare.

Trecură două ceasuri; trebuia să fie aproape unsprezece. Nu puteam să dorm. Judecând după liniştea desăvârşită din dormitor, toate colegele mele erau cufundate într-un somn adânc. Mă sculai, îmbrăcai rochia peste cămaşa de noapte şi ieşii desculţă din dormitor. Începui să caut odaia domnişoarei Temple. Era la celălalt capăt al clădirii. Cunoşteam drumul, şi lumina lunii de vară, pe care norii n-o acoperiseră, pătrundea pe ferestre şi mă ajută să-l găsesc uşor. Un miros de camfor şi de oţet mă vesti că eram aproape de infirmerie; trecui repede, înspăimântată de gândul că aş putea fi auzită de sora care veghea toată noaptea. Mi-era teamă să nu fiu observată şi trimisă înapoi în pat; *trebuia* s-o văd pe Helen; eram hotărâtă s-o strâng în braţe înainte ca ea să moară, să-i dau o ultimă sărutare, să schimb un ultim cuvânt cu ea.

După ce coborâi o scară, trecui printr-o aripă a clădirii şi, izbutind să deschid şi să închid două uşi fără să fiu auzită, ajunsei la o altă scară. O urcai. În faţa mea se găsea odaia domnişoarei Temple. Prin gaura cheii şi pe sub uşă se strecurau fuioare subţiri de lumină. Domnea tăcere adâncă. Apropiindu-mă, văzui că uşa era

întredeschisă, pesemne spre a lăsa aerul de afară să intre în acel înăbuşitor lăcaş al bolii. Nerăbdătoare şi fără să şovăi prea mult – cu sufletul şi simţurile înfiorate de o cumplită suferinţă – împinsei uşa şi privii în cameră. Ochii mei o căutau pe Helen şi se temeau să n-o găsească moartă.

Lângă patul domnişoarei Temple, pe jumătate acoperit de perdele albe, se afla un pătuţ. Văzui forma unui trup desenându-se sub pătură; dar faţa era ascunsă de perdele. Sora, cu care vorbisem în grădină, adormise în jilţ. O lumânare, căreia uitaseră să-i taie mucul, ardea pâlpâind pe masă. Domnişoara Temple nu era acolo. Aflai mai târziu că fusese chemată lângă o fată care delira. Făcui vreo câţiva paşi şi mă oprii lângă pat; pusei mâna pe perdea, dar mă gândii că-i mai bine să vorbesc înainte de a o trage, căci mi-era groază să nu găsesc doar un trup fără viaţă.

— Helen, murmurai încet, dormi?

Bolnava se ridică, dădu perdeaua la o parte şi îi văzui faţa palidă, slăbită, dar nespus de senină. Mi se păru aşa de puţin schimbată, încât temerile mele se topiră pe dată.

— Tu eşti, Jane? E cu putinţă? întrebă glasul ei blând.

„O! îmi zisei, n-o să moară; infirmiera, doctorul, toţi se înşală: dacă ar fi aşa, privirea şi vorbele sale n-ar fi atât de liniştite.”

Mă îndreptai către pătuţul ei şi o îmbrăţişai. Fruntea-i era rece şi amândoi obrajii îi erau reci şi firavi, reci îi erau mâinile şi tot trupul ei era rece, dar zâmbea ca şi altădată.

— De ce ai venit aici, Jane? E trecut de unsprezece; am auzit pendula bătând acum câteva clipe.

— Am venit să te văd, Helen; mi s-a spus că eşti greu bolnavă şi n-am putut să adorm înainte de a vorbi cu tine.

— Ai venit, deci, să-mi spui adio; soseşti tocmai la timp.

— Te duci undeva, Helen? Te întorci acasă?

— Da, la casa mult dorită – la casa cea veşnică.

— Nu, nu, Helen!... Mă oprii, deznădăjduită. Pe când

căutam să-mi înghit lacrimile, Helen fu apucată de un acces de tuse şi totuşi sora nu se trezi. După ce-i conteni tusea, rămase câteva minute sfârşită, pe urmă murmură:

— Jane, picioruşele tale sunt goale; culcă-te lângă mine şi acoperă-te cu pătura mea.

Aşa am făcut. Îşi trecu braţul pe după mijlocul meu şi eu mă cuibării lângă dânsa. După o lungă tăcere, îmi spuse în şoaptă:

— Sunt foarte fericită, Jane. Când ţi se va spune că am murit, să crezi şi să nu te întristezi. Nu-i nimic trist în asta; toţi trebuie să murim într-o zi şi boala ce mă răpeşte nu-i dureroasă, e blândă şi înceată. Sufletul meu e-atât de liniştit; nimănui pe lume nu-i va părea prea rău după mine. Nu-l am decât pe tata, care s-a recăsătorit de curând şi moartea mea nu va fi o mare pierdere pentru el. Dacă mor tânără, înseamnă că scap de suferinţe mari şi grele. Eu n-am puterile şi darurile trebuincioase spre a-mi croi cu uşurinţă un drum în lume; n-aş fi făcut decât greşeli după greşeli.

— Dar unde te duci, Helen? Poţi să vezi? Ştii?

— Eu am credinţă şi cred că păşesc spre Dumnezeu!

— Unde este Dumnezeu? Ce este Dumnezeu?

— E creatorul meu şi al tău. El nu-şi va nimici niciodată făpturile. Mă bizui deplin pe puterea lui şi mă încredinţez bunătăţii sale. Număr ceasurile până în clipa cea mare care mă va dărui lui şi mi-l va descoperi.

— Atunci, Helen, tu eşti sigură că raiul există şi că sufletele noastre pot ajunge acolo după moarte?

— Da, Jane, sunt sigură că există o viaţă viitoare. Eu cred că Dumnezeu e bun şi că pot să-i încredinţez lui ceea ce e nemuritor în mine fără să mă tem de greşeală. Dumnezeu este tatăl meu, Dumnezeu este prietenul meu: eu îl iubesc şi cred că şi el mă iubeşte.

— Helen, am să te revăd după ce voi muri?

— Vei veni în acelaşi lăcaş al fericirii, vei fi primită de acelaşi părinte atotputernic şi atotziditor; să nu te-ndoieşti, dragă Jane!

Întrebai iarăşi, dar de data asta numai în sinea mea:

„Unde-o fi oare acel lăcaş? Există măcar un asemenea loc?” O strânsei şi mai tare în braţe pe Helen; îmi era mai dragă ca oricând; mi se părea că-mi stă în putinţă să n-o las să plece, şi-mi culcai faţa pe umărul ei. Atunci îmi spuse ea, cu tonul cel mai blând:

— Ce bine mă simt! Tusea asta din urmă m-a obosit puţin, şi cred că acum aş putea dormi. Dar nu mă părăsi, Jane; îmi place să te simt lângă mine.

— Am să rămân cu tine, dragă Helen, şi nimeni nu mă va putea smulge de aici.

— Ţi–e cald, draga mea?

— Da.

— Noapte bună, Jane.

— Noapte bună, Helen.

Mă sărută, o sărutai şi eu şi curând adormirăm amândouă.

Când mă deşteptai, era ziuă. Fui trezită de o clătinare neobişnuită. Eram în braţele cuiva; sora mă ducea prin coridor, înapoi în dormitor. Nu mă certă nimeni pentru că părăsisem patul; toată lumea era preocupată de cu totul altceva. Nu căpătai nicio explicaţie la întrebările mele stăruitoare. Câteva zile după aceea, aflai că domnişoara Temple, întorcându-se în zori în odaie, mă găsise culcată în pătuţ, cu faţa rezemată de umărul Helenei Burns, cu braţele în jurul gâtului ei. Eu dormeam, dar Helen murise.

Mormântul ei se află în cimitirul din Brocklebridge. Vreme de cincisprezece ani n-a fost decât o movilită acoperită cu iarbă; dar acum o placă de marmură cenuşie arată locul unde se odihneşte; pe placă se poate citi numele ei şi acest singur cuvânt: *Resurgam*[14].

[14] Voi învia.

Capitolul X

PÂNĂ AICI AM POVESTIT ÎN AMĂ-nunţime întâmplările existenţei mele fără însemnătate. Pentru primii zece ani ai vieţii mi-au trebuit aproape tot atâtea capitole, dar n-am de gând să fac o biografie exactă şi nu vreau să-mi evoc amintirile decât atunci când ştiu că ele ar putea fi întrucâtva interesante: de aceea voi trece aproape opt ani sub tăcere. Va fi nevoie numai de câteva rânduri spre a face legătura cu ce va urma.

După ce tifosul şi-a încheiat ravagiile, a părăsit, încetul cu încetul, Lowoodul; dar furia lui şi numărul jertfelor atraseră atenţia tuturor asupra şcolii. Se făcură cercetări şi se descoperiră cauzele cumplitei nenorociri. Dezvăluite treptat, amănuntele asupra acestor cauze aţâţară la culme mânia opiniei publice. Poziţia nesănătoasă a clădirii, cantitatea şi calitatea hranei ce se da copiilor, apa sălcie şi puturoasă folosită la gătit, îmbrăcămintea proastă, totul, în sfârşit, fu dat la iveală. Descoperirile fură teribil de umilitoare pentru domnul Brocklehurst, dar foarte folositoare aşezământului.

Mai mulţi binefăcători bogaţi din comitat adunară o sumă cu care se putu ridica o altă clădire, în locuri sănătoase. Regulamente noi înlocuiră pe cele vechi. Hrana şi veşmintele fură mult îmbunătăţite; administrarea fondurilor şcolii fu încredinţată unui comitet. Domnul Brocklehurst nu putu fi lăsat pe dinafară, din pricina averii şi a legăturilor familiei sale. Rămase deci administrator, dar i se asociară persoane cu vederi mai largi şi suflet mai milostiv. În funcţia sa de inspector fu

asistat de oameni iscusiţi, care îmbinau înţelegerea cu severitatea, bunătatea cu dreptatea şi împăcau totodată confortul cu economia. Astfel îmbunătăţită, şcoala ajunse, cu timpul, un aşezământ într-adevăr nobil şi folositor. După această înnoire, am mai stat opt ani între zidurile şcolii; şase ca elevă, iar doi ca profesoară. Şi într-o calitate, şi în cealaltă mi-am putut da seama de valoarea şi importanţa şcolii.

În aceşti opt ani, viaţa mea a fost monotonă, dar pentru că munceam, nu mi s-a părut tristă. Aveam la îndemână putinţa de-a căpăta o foarte bună educaţie şi eram permanent stimulată, atât de dragostea pentru anumite studii şi dorinţa de a excela în toate, cât şi de plăcerea de-a face o bucurie profesoarelor, mai ales celor pe care le iubeam. M-am folosit din plin de avantajele ce mi se ofereau. Cu timpul, ajunsei cea mai bună elevă din clasa întâi şi după asta am fost numită profesoară. Mi-am făcut cu râvnă datoria vreme de doi ani; dar după aceea, mi-am schimbat părerile.

În vremea tuturor schimbărilor de care pomenesc, domnişoara Temple rămăsese directoarea şcolii şi ei îi datorez cea mai mare parte a cunoştinţelor mele. Prietenia şi tovărăşia ei îmi fuseseră o necontenită mângâiere: îmi ţinuse loc de mamă, de profesoară şi, în ultimul timp, de prietenă. Apoi s-a măritat cu un pastor, un bărbat minunat şi aproape vrednic de o astfel de femeie. A plecat cu soţul ei într-un comitat îndepărtat, aşa că am pierdut-o.

Din ziua plecării ei, n-am mai fost nici eu aceeaşi fiinţă. O dată cu ea s-au risipit simţămintele statornice, toate acele mici obişnuinţe ce făcuseră ca Lowoodul să devină aproape un cămin pentru mine. Împrumutasem ceva din firea ei şi-i luasem multe din obiceiuri: eram pătrunsă de simţământul datoriei şi al ordinei, eram liniştită şi mă credeam mulţumită. În ochii celorlalţi şi chiar în ai mei păream disciplinată şi supusă.

Dar soarta, în persoana pastorului Nasmyth, s-a aşezat

între domnişoara Temple şi mine. Puţin după celebrarea căsătoriei, o văzui îmbrăcată în costum de călătorie şi urcându-se în diligenţă. Urmării cu privirea trăsura care urca dealul, până ce dispăru după creastă: pe urmă mă întorsei în odaia mea, unde petrecui singură cea mai mare parte a după-amiezii libere acordate în cinstea evenimentului.

Mă plimbai prin odaie aproape tot timpul. Mi se părea că nu fac decât să regret pierderea suferită şi să mă gândesc cum aş putea-o înlocui. Dar, după ce cugetările mele ajunseră la capăt şi, ridicându-mi privirea, mi-am dat seama că se scursese toată după-amiaza şi era seara târziu, descoperii altceva. Băgai de seamă că în mine se petrecuse o transformare. Mintea mea dăduse la o parte tot ce împrumutasem de la domnişoara Temple, sau mai bine zis că luase cu sine întreaga atmosferă senină pe care o respirasem în preajma ei. Acum, când eram lăsată în voia pornirilor mele fireşti, începui să simt iar imboldul emoţiilor trecute. Nu-mi lipsea sprijinul, dar îmi fusese răpit temeiul strădaniilor: nu-mi lipsea tăria de a fi liniştită, dar raţiunea de a-mi păstra liniştea nu-mi mai stătea alături. Până atunci, pentru mine lumea întreagă fusese închisă între zidurile Lowoodului. Toată experienţa mea se mărginea la cunoaşterea regulilor şi obiceiurilor de aici; dar acum îmi aminteam că lumea e largă şi că multe căi de nădejde şi teamă, de emoţii şi imbolduri sunt deschise celor care aveau destul curaj să păşească înainte şi să caute în mijlocul primejdiilor adevărata cunoaştere a vieţii.

Mă îndreptai spre fereastră, o deschisei şi privii. În faţa mea erau cele două aripi ale clădirii, mai încolo grădina, apoi hotarele Lowoodului şi în sfârşit linia ondulată a dealurilor. Îmbrăţişai într-o singură ochire totul; şi privirile mi se opriră pe îndepărtatele piscuri albastre. Peste ele doream să trec. Podişul acela întreg acoperit de bălării şi împrejmuit de stânci mi se părea o închisoare, sau un loc de surghiun. Privirea mea urmărea şoseaua albă ce

şerpuia ocolind piciorul muntelui şi pierea într-o trecătoare, între două culmi. Cât aş fi dorit s-o urmăresc mai departe! Începui să mă gândesc la vremea când călătorisem pe aceeaşi şosea într-o diligenţă, când coborâsem acelaşi povârniş, în lumina slabă a amurgului. Părea că un veac s-a scurs de când venisem la Lowood şi totuşi de atunci nu-l părăsisem niciodată. Toate vacanţele mi le petrecusem tot aici, căci doamna Reed nu mă poftise niciodată la Gateshead şi nici ea, nici altcineva din familie nu venise vreodată să mă vadă. Nu primisem nicio scrisoare şi niciun sol din partea celor dinafară. Cunoştinţele mele despre lume se reduceau la regulile şcolii, la îndatoririle de aici, la obiceiurile şi felul de trai de aici, la glasurile, chipurile, frazele, costumele, preferinţele şi antipatiile din şcoală, şi de-abia acum îmi dădeam seama că toate astea nu erau de ajuns. Într-o după-amiază, această rutină de opt ani începu să mă apese. Doream libertatea, după libertate tânjeam, pentru libertate înălţam ruga-mi cea mai fierbinte, dar se părea că vântul care adia uşor lua cu el şi-mprăştia toate vorbele mele. Renunţai deci la acest vis şi înfiripai o pretenţie mai umilă: cerui doar o schimbare a stării mele, dar şi cerinţa aceasta păru a se pierde în gol.

Atunci, pe jumătate deznădăjduită, strigai: „Hărăzeşte-mi, Doamne, cel puţin o nouă robie!”.

Clopotul sună chemându-mă la cină şi coborâi.

Până în clipa când copiii fură culcaţi, nu-mi putui relua firul gândurilor şi chiar şi după aceea o profesoară, care dormea cu mine în odaie, printr-un iureş de cuvinte îmi îndepărtă gândurile de la ţelul năzuinţelor mele. Cât de mult doream să-şi curme năvala vorbelor! Aveam impresia că dacă m-aş putea gândi puţin la ce mi se cuibărise în minte pe când stam rezemată de fereastră, aş afla cu siguranţă soluţia eliberatoare.

Domnişoara Gryce începu, în sfârşit, să sforăie. Era o femeie greoaie din Ţara Galilor şi până acum nu văzusem în obişnuitele ei arii nazale decât ceva supărător. În seara

aceea însă am întâmpinat primele note cu o adâncă satisfacţie. Eram ferită de orice întrerupere şi gândurile-mi pe jumătate şterse se reînsufleţiră dintr-o dată.

„Altă robie! Asta înseamnă totuşi ceva”, monologam eu (în gând, bineînţeles, fiindcă nu vorbeam tare). Ştiu ce înseamnă asta, pentru că nu sună prea plăcut; nu sună ca libertate. Bucurie, Pasiune, cuvinte cu adevărat desfătătoare, dar care pentru mine nu-s nimic altceva decât sunete deşarte, trecătoare şi fără semnificaţie. Dacă aş fi vrut să le ascult, ar fi însemnat numai să-mi pierd timpul. Însă Robie! Asta are un înţeles! Oricine poate robi. Eu am robit aici opt ani; tot ce doresc acum este să robesc în altă parte. Nici măcar o asemenea dorinţă umilă să nu mi-o pot împlini? Nici asta să nu fie cu putinţă? O, nu, ţelul acesta nu e greu de atins, dacă am o minte în stare măcar să găsească mijloacele de cuviinţă pentru a ajunge acolo.

Mă aşezai pe pat sperând astfel că biata mea minte o să poată gândi mai în voie. Noaptea era rece; îmi aruncai un şal pe umeri şi începui să mă gândesc, încordându-mi toate puterile:

„Ce vreau? O slujbă nouă, o altă casă, alte chipuri şi alte întâmplări. Numai atât vreau, fiindcă ar fi zadarnic să vreau mai mult. Dar ce fac oamenii ca să capete o slujbă nouă? Se roagă de prieteni, pesemne, dar eu n-am prieteni. Mai sunt însă mulţi alţii care n-au prieteni, care o scot singuri la capăt şi se ajută singuri. Cum or fi făcând oare?”

N-aş fi putut spune; nimeni nu-mi dădea răspuns. Şi atunci cerui minţii mele să găsească răspunsul şi să-l găsească repede.

Iar mintea mea lucră din ce în ce mai iute; îmi simţeam inima bătând şi sângele zvâcnindu-mi în tâmple; dar vreme de aproape un ceas s-a chinuit în van şi n-a izbutit să scoată din haos răspuns întrebărilor mele.

Istovită de acest efort zadarnic, mă ridicai şi începui să umblu prin odaie. Dădui perdeaua la o parte să pot privi

câteva stele care punctau cerul negru; apoi, pătrunsă de frig, mă furişai în pat.

În lipsa mea, o zână binevoitoare aşezase răspunsul pe pernă, căci de cum mi-am aşezat capul pe ea acel răspuns mi-a venit în minte. „Cei ce doresc o slujbă dau un anunţ la ziar, la *Crainicul Comitatului* de pildă."

„Dar cum? Nu ştiu nici măcar în ce fel se dă un anunţ."

De data asta răspunsul veni lin şi repede.

„N-ai decât să scrii ce doreşti, să pui într-un plic scrisoarea şi banii trebuincioşi pentru anunţ; pe urmă o trimiţi directorului ziarului *Crainicul.* Cu cel dintâi prilej pui scrisoarea la poşta din Lowton. Ceri ca răspunsul să fie trimis lui J.E. la post-restante. Te poţi duce să te interesezi, cam o săptămână după ce ai trimis scrisoarea şi dacă primeşti un răspuns, ai să procedezi aşa cum vei crede de cuviinţă, ţinând seama de cuprinsul lui." Mă gândii mereu la acest plan, până când ajunse să mi se cristalizeze limpede în minte. Apoi, mulţumită, am adormit.

M-am sculat în revărsatul zorilor şi, înainte de-a suna clopotul care trezea toată şcoala, scrisoarea mea era gata, închisă şi cu adresa pusă. Iată ce cuprindea:

„O *fată cu practică de educatoare* (nu fusesem oare doi ani profesoară?) *doreşte un loc într-o familie cu copii mai mici de patrusprezece ani* (mă gândeam că având de-abia optsprezece nu puteam lua sub îndrumarea mea copii aproape de aceeaşi vârstă). *Poate preda disciplinele cerute de o bună educaţie, împreună cu franceza, desenul şi muzica.* (Pe vremea aceea, cititorule, programul acesta restrâns era socotit destul de cuprinzător.) *A se adresa: J. E., post-restante, Lowton, comitatul..."*

Scrisoarea rămase o zi închisă în sertarul meu. După ceai, cerui voie noii directoare să mă duc la Lowton să fac unele cumpărături, atât pentru mine, cât şi pentru

celelalte profesoare. Mă învoi îndată şi plecai. Aveam de mers vreo două mile, seara era umedă, dar zilele încă destul de lungi. Intrai în vreo două prăvălii şi după ce pusei scrisoarea la poştă mă întorsei pe o ploaie cu găleata. Hainele îmi erau ude leoarcă, dar inima uşoară.

Săptămână care urmă mi se păru nesfârşită; avu totuşi un sfârşit ca toate lucrurile pământeşti şi într-o seară frumoasă de toamnă pornii din nou pe şoseaua ce ducea la Lowton. Drumul era încântător: mergea de-a lungul râului şi şerpuia prin curbele foarte line ale văilor; dar în ziua aceea frumuseţea lui nu mă atrăgea, mă gândeam mai mult la scrisorile pe care aveam să le găsesc sau nu în acel orăşel spre care îmi îndreptam paşii, decât la farmecul câmpului şi al apei.

Ca să pot pleca în ziua aceea, am spus că vreau să-mi comand o pereche de pantofi; mă ocupai, deci, mai întâi de asta. Apoi, părăsind ulicioara curată şi liniştită pe care locuia cizmarul, mă îndreptai spre biroul poştei, condus de o bătrână care purta ochelari de bagà şi mănuşi negre.

— Sunt ceva scrisori pentru J. E.? întrebai.

Mă privi pe deasupra ochelarilor, pe urmă deschise sertarul, căută printr-însul mult timp, aşa de mult, încât începusem să pierd orice nădejde; în cele din urmă luă o scrisoare pe care o ţinu aproape cinci minute înaintea ochelarilor, apoi mi-o dădu, ţintuindu-mă cu o privire inchizitorială, plină de îndoială. Scrisoarea purta adresa: J. E.

— Nu-i decât una? întrebai.

— Asta-i tot, îmi răspunse ea.

Pusei scrisoarea în buzunar şi mă-ntorsei spre casă. N-o puteam deschide numaidecât; regulamentul mă obliga să mă întorc la opt şi era aproape şapte jumătate.

Diferite îndatoriri mă aşteptau la înapoiere; trebuia să stau cu copiii în timpul orei de studiu, apoi era rândul meu să citesc rugăciunile şi să fiu de faţă la culcarea elevelor; după aceea urma cina luată împreună cu celelalte profesoare. Chiar atunci când – în sfârşit – ne

retraserăm să ne culcăm, domnişoara Gryce, de care nu puteam scăpa, rămânea să doarmă cu mine în odaie. Nu mai aveam decât un muc de lumânare şi tremuram de teamă ca nu cumva să ardă cu totul înainte ca pălăvrăgeala tovarăşei mele să ia sfârşit. Din fericire, cina îmbelşugată o făcu să adoarmă; nu mă dezbrăcasem încă, şi ea sforăia. Lumânarea nu se mistuise toată; luai plicul care purta iniţialele J. E. şi-l deschisei. Era o scrisoare scurtă, cu următorul cuprins:

„Dacă J. E. care a dat anunţul în Crainicul *de joia trecută are cunoştinţele articulate, dacă poate prezenta certificate mulţumitoare asupra firii şi priceperii sale, i se oferă un loc de educatoare pentru o fetiţă mai mică de zece ani. Salariul: 30 de lire pe an. J. E. e rugată să trimită numele, adresa, certificatele şi alte amănunte pe adresa: Doamna Fairfax, la Thornfield, lângă Millcote, comitatul...”*

Privii mult timp scrisoarea; scrisul demodat şi tremurat trăda mâna unei bătrâne, ceea ce avu darul să mă bucure, fiindcă la început mă încercase o oarecare spaimă. Mă temeam ca nu cumva, lucrând după cum mă tăiase capul, să cad în vreo cursă şi mai presus de toate doream ca urmarea demersului meu să fie respectabilă, cinstită *en règle*[15]. Îmi dădeam seama că o bătrână reprezenta o chezăşie pentru mine. Doamna Fairfax! Mi-o închipuiam îmbrăcată într-o rochie neagră şi cu o bonetă de văduvă, rece poate, dar nu nepoliticoasă; în sfârşit, o croiam după modelul bătrânelor doamne respectabile din Anglia. Thornfield! Fără îndoială numele casei ei: mi-o imaginam frumoasă şi rânduită cu gust, deşi clădirea nu-mi apărea limpede înaintea ochilor. Millcote, comitatul...! Mi-am amintit harta Angliei şi am stabilit pe harta închipuită oraşul şi comitatul. Dar comitatul Millcote era cu şaptezeci de mile mai aproape de Londra decât ţinutul îndepărtat în care mă aflam: un avantaj în plus pentru

[15] Cum se cuvine. (fr.)

mine. Doream să mă îndrept spre viaţă şi mişcare. Millcote era un oraş mare, cu fabrici, pe malurile râului A... De bună seamă, un loc plin de forfotă; cu atât mai bine! Va fi, cel puţin, o schimbare desăvârşită. Nu pentru că în închipuirea mea coşurile înalte şi norii de fum ar fi fost pline de farmec. „Dar, îmi spuneam eu, Thornfield trebuie să fie negreşit la o depărtare bună de oraş.”

Tocmai atunci lumânarea arse până la capăt şi flacăra se stinse.

A doua zi, trebuia să merg mai departe: nu-mi mai puteam tăinui planurile; trebuia să le împărtăşesc şi altora, ca să pot izbândi. În timpul recreaţiei de după masă, am spus directoarei că mi se prezintă perspectiva să capăt un loc cu leafă de două ori mai mare decât cea de la Lowood. (Acolo nu primeam decât 15 lire pe an.) O rugai să vorbească despre mine cu domnul Brocklehurst sau cu un alt membru din comitet sau să vadă dacă dânşii ar fi dispuşi să-mi dea referinţe. Îndatoritoare, directoarea consimţi şi în ziua următoare vorbii domnului Brocklehurst, care spuse că trebuia să se scrie doamnei Reed, întrucât era tutoarea mea. S-a trimis scrisoarea mătuşa mele, iar ea a răspuns că „pot face orice vreau şi că de mult s-a hotărât să nu se mai amestece în treburile mele”. Scrisoarea trecu prin mâna tuturor membrilor comitetului şi, după o zăbavă ce mi se păru de neîndurat, mi s-a dat în mod formal voie să-mi găsesc o situaţie mai bună dacă pot. Fui asigurată – pe deasupra – că, întrucât mă purtasem totdeauna bine la Lowood, atât ca profesoară cât şi ca elevă, mi se va da imediat un certificat asupra caracterului şi destoiniciei mele, semnat de conducătorii aşezământului.

Într-adevăr, după vreo lună, am căpătat certificatul. Trimisei o copie doamnei Fairfax şi primii răspunsul. Era mulţumită şi-mi lăsa un răgaz de cincisprezece zile pentru a mă prezenta să primesc postul de guvernantă în casa ei.

Acum eram ocupată cu pregătirile. Cele cincisprezece

zile trecură repede. N-aveam multe lucruri şi ultima zi îmi fu prea de ajuns ca să-mi fac bagajul. Tot avutul meu era strâns în acelaşi geamantan cu care venisem, opt ani mai înainte, de la Gateshead.

În sfârşit, geamantanul era legat şi adresa pusă. Peste o jumătate de ceas trebuia să vină cineva să-l ia şi să-l ducă la Lowton, de unde a doua zi dis-de-dimineaţă urma să iau şi eu diligenţa. Îmi periasem rochia de stofă neagră, pe care aveam s-o port pe drum, îmi pregătisem pălăria, mănuşile, manşonul, scotocisem prin toate sertarele să mă încredinţez că n-am uitat nimic. Şi acum, nemaiavând altceva de făcut, mă aşezai pe un scaun şi încercai să mă odihnesc. Dar nu putui, deşi stătusem în picioare toată ziua. Nu mă putui odihni o clipă. Eram prea emoţionată. Una din etapele vieţii mele se încheia în noaptea asta, alta începea a doua zi. Între cele două etape, somnul nu se lipea de mine şi, înfrigurată, mă vedeam silită să veghez, în vreme ce se desăvârşea schimbarea.

— Domnişoară, îmi spuse servitoarea, întâlnindu-mă în antreu, unde rătăceam ca un duh neliniştit, este jos cineva care vrea să vă vorbească.

„Surugiul, fără îndoială”, îmi zisei şi coborâi repede scările, negăsind cu cale să mai cer alte lămuriri. Ca să ajung la bucătărie, trebuia să trec prin vorbitor, a cărui uşă era întredeschisă. Cineva ieşi de acolo şi se repezi la mine.

— Ea e, sunt sigură! Aş fi cunoscut-o dintr-o mie! exclamă persoana care îmi tăiase drumul prinzându-mă de mână.

M-am uitat şi am văzut o femeie îmbrăcată ca o bonă elegantă, trupeşă, dar încă tânără şi foarte frumuşică; avea ochii şi părul negru, chipul surâzător.

— Ei, ştii cine sunt? mă întrebă ea, cu un glas şi un zâmbet ce mi se păreau cunoscute. Sper că nu m-ai uitat de tot, domnişoară Jane?

O clipă după aceea eram în braţele ei, acoperind-o cu

sărutări şi exclamând „Bessie! Bessie! Bessie!” Altceva nu fui în stare să mai spun, în vreme ce ea mă privea râzând printre lacrimi. Intrarăm amândouă în vorbitor, lângă foc sta un băieţel de trei ani, îmbrăcat cu o bluză şi pantaloni cadrilaţi.

— E băieţaşul meu, îmi spuse Bessie de îndată.

— Atunci înseamnă că te-ai măritat, Bessie?

— Da, de aproape cinci ani, cu Robert Leaven, vizitiul. Bobby are şi o surioară, pe care am botezat-o Jane.

— Şi nu mai eşti la Gateshead?

— Acum stau în odaia portarului, fiindcă portarul cel vechi a plecat.

— Şi cum o duc ceilalţi? Vorbeşte-mi despre ei, Bessie... Dar mai întâi stai jos: Bobby, vino aici, pe genunchii mei.

Bobby însă preferă să se ducă la maică-sa.

— Nu eşti nici prea înaltă, nici prea voinică, domnişoară Jane, urmă doamna Leaven. Aş îndrăzni să spun că nu te-au îngrijit bine aici. Domnişoara Reed este cu un cap mai înaltă decât dumneata şi domnişoara Georgiana e de două ori mai voinică.

— Georgiana trebuie să fie frumoasă, Bessie.

— Da, foarte frumoasă. Iarna trecută a fost la Londra cu mama ei şi toată lumea a admirat-o. Un tânăr lord s-a îndrăgostit de ea şi fiindcă părinţii lui nu se învoiau la căsătorie, ştii ce au făcut? Domnişoara Georgiana şi el au fugit. Au fost însă prinşi şi aduşi îndărăt. Domnişoara Reed i-a descoperit. Cred că a făcut-o numai din gelozie şi acum cele două surori se au ca pisica şi câinele. Într-una se ceartă.

— Dar John Reed ce face?

— Nu chiar aşa de bine cum ar dori maică-sa. A urmat un colegiu, dar l-au trântit la examene. Unchii săi ar vrea să-l facă avocat şi l-au pus să studieze dreptul; dar e un pierde-vară şi nu cred să facă mare ispravă.

— Cum arată?

— E foarte înalt. Unii spun că-i un domnişor tare chipeş, dar are buzele atât de groase!

— Şi doamna Reed?

— Arată destul de bine, dar cred că e cam amărâtă. Purtarea domnului John nu-i prea place. Cheltuieşte atâta bănet!

— Ea te-a trimis aici, Bessie?

— Fireşte că nu; dar de mult doream să te văd, şi când am auzit că a venit o scrisoare de la dumneata şi vrei să te duci în altă parte, m-am hotărât să vin să te mai văd o dată, înainte de-a pleca atât de departe de mine.

— Mă tem, Bessie, zisei eu râzând, că ai rămas cam dezamăgită când m-ai văzut. Şi într-adevăr, privirea ei, cu toate că era respectuoasă, nu arăta niciun fel de admiraţie.

— Nu, domnişoară Jane, nu-i chiar aşa. Eşti destul de drăguţă; arăţi ca o adevărată doamnă şi asta e tot ce am aşteptat de la dumneata. Nici în copilărie n-ai fost vreo frumuseţe.

Răspunsul sincer al lui Bessie m-a făcut să zâmbesc: am simţit că are dreptate, dar mărturisesc că nu m-a lăsat chiar indiferentă. La optsprezece ani oricine doreşte să placă – şi convingerea că înfăţişarea lui nu ajută cu nimic la îndeplinirea acestei dorinţi numai plăcere nu poate aduce.

— Dar cred că eşti învăţată, urmă Bessie, ca şi cum ar fi vrut să mă mângâie. Ce ştii? Cânţi la pian?

— Puţin.

În odaie era un pian. Bessie îl deschise şi mă rugă să-i cânt ceva. Cântai un vals sau două şi ea fu încântată.

— Domnişoarele Reed nu cântă aşa bine ca dumneata! strigă ea cu entuziasm. Am spus totdeauna c-o să le întreci la învăţătură. Să desenezi ştii?

— Uite, deasupra căminului, un tablou pictat de mine. Era un peisaj în acuarelă pe care îl dăruisem directoarei drept mulţumire că vorbise pentru mine cu cei din comitet. Directoarea îl înrămase şi îi pusese geam.

— E minunat, domnişoară Jane! Este tot aşa de frumos ca tablourile profesorului de desen al domnişoarelor

Reed. Cât despre domnişoare, ele n-ar putea face aşa ceva pentru nimic în lume. Ai învăţat şi franceza?

— Da, Bessie, pot să citesc şi să vorbesc.

— Ştii să brodezi şi să lucrezi la canava şi la gherghef?

— Ştiu.

— Atunci eşti într-adevăr o doamnă, domnişoară Jane! Ştiam că aşa o să fie. Ai să-ţi croieşti drum în viaţă, chiar dacă rudele n-or să vrea să ştie de dumneata. Ah! te-aş mai întreba un lucru! Ai auzit vreodată ceva despre familia tatălui dumitale?

— Niciodată.

— Ştii că doamna spunea totdeauna că-s săraci şi nenorociţi. Se poate să fie săraci, dar aş pune gâtul că sunt şi tot atât de nobili ca şi familia Reed. Acum vreo şapte ani, un domn Eyre a venit la Gateshead şi a cerut să te vadă. Doamna a răspuns că eşti la şcoală, la cincizeci de mile depărtare. Domnul acela a părut a fi tare mâhnit: spunea că n-are timp să se ducă acolo, căci pleca într-o ţară îndepărtată şi vaporul trebuia să pornească peste o zi sau două zile din Londra. Arăta ca un adevărat gentilom şi cred că era fratele tatălui dumitale.

— Şi în ce ţară pleca, Bessie?

— Într-o insulă, la mii de mile de aici şi unde se face vin, după câte mi-a spus feciorul.

— Madera? sugerai eu.

— Da... aşa... chiar ăsta-i numele!

— Şi a plecat?

— Da. N-a stat mult la noi. Doamna l-a luat cam de sus şi după ce a plecat a spus că-i un pungaş de negustor. Robert al meu crede că-i un negustor de vinuri.

— Se prea poate, i-am răspuns eu, şi o fi agent sau funcţionar la un negustor de vinuri.

Am vorbit cu Bessie încă vreun ceas despre vremurile trecute. Pe urmă a trebuit să mă părăsească. A doua zi de dimineaţă, o mai văzui câteva minute la Lowton, pe când aşteptam diligenţa. Ne-am despărţit în faţa casei domnului Brocklehurst. Fiecare se-ndrepta către alt loc.

Ea a pornit spre Lowood Fell, pe unde trebuia să treacă diligenţa de Gateshead, iar eu m-am suit în aceea care avea să mă ducă spre o viaţă nouă şi spre noi îndatoriri în împrejurimile necunoscute ale Millcote-ului.

Capitolul XI

UN CAPITOL NOU AL UNUI ROMAN este ca un tablou nou într-o piesă. Închipuieşte-ţi, cititorule, că la ridicarea cortinei ai în faţa ochilor o odaie a hanului „George” din Millcote; ca în toate hanurile, pereţii sunt acoperiţi de un tapet cu desene mari, şi în odaie se mai află un covor, mobile şi câteva podoabe pe cămin; în sfârşit, mai era acolo portretul lui George al II-lea şi al principelui de Wales, dimpreună cu un alt tablou care înfăţişa moartea lui Wolfe[16]. Toate acestea le zăreşti la lumina unei lămpi cu gaz agăţate de tavan şi a unui foc straşnic lângă care mă aflu aşezată, cu mantila pe mine şi pălăria pe cap. Manşonul şi umbrela stau pe masa de alături şi eu caut să scap de amorţeală şi de frigul care mi-a pătruns în oase după şaisprezece ceasuri de călătorie, pe o zi aspră de octombrie. Părăsisem Lowton la patru dimineaţa şi ceasul din Millcote bătea chiar acum ora opt.

Cititorule, deşi se pare că nimic nu-mi lipseşte, n-am totuşi cugetul liniştit. Credeam că la sosirea diligenţei o să mă întâmpine cineva. Pe când coboram scăriţa de lemn rezemată de trăsură, privisem îngrijorată în juru-mi, cu speranţa că voi auzi rostindu-mi-se numele şi voi vedea ceva ce-ar semăna cu o trăsură, care să mă ducă la Thornfield; dar nu văzui nimic din toate acestea şi, când întrebai pe un băiat dacă nimeni nu întrebase de domnişoara Eyre, el îmi răspunse că nu. Nu-mi mai

[16] *James Wolfe* (1727-1759), general englez mort în Canada în timpul unui război împotriva francezilor.

rămăsese altceva de făcut decât să cer să mi se pregătească o odaie şi iată-mă aşteptând aici, întovărăşită doar de temerile şi îndoielile mele.

O fată fără experienţă, care deodată se vede singură pe lume, încearcă o senzaţie foarte ciudată. Nu cunoaşte pe nimeni, nu-i sigură că va putea atinge cândva ţinta călătoriei şi, oprită de tot felul de piedici, nu se mai poate întoarce nici la locul pe care l-a părăsit. Farmecul aventurii îndulceşte această senzaţie, văpaia mândriei o încălzeşte, iar zvâcnetul fricii vine s-o tulbure. Şi frica puse cu totul stăpânire pe mine, când văzui că a trecut o jumătate de ceas şi nimeni nu vine să mă întâmpine. În sfârşit, m-am hotărât să sun.

— Este pe-aici pe-aproape vreo aşezare căreia i se spune Thornfield? întrebai pe băiatul de prăvălie care apăru în uşă.

— Thornfield? Nu ştiu, doamnă, dar să întreb în cârciumă.

Ieşi, însă reveni aproape imediat.

— Dumneavoastră sunteţi domnişoara Eyre?

— Da.

— Atunci vă aşteaptă cineva.

Am sărit de pe scaun, mi-am luat manşonul şi umbrela şi am ieşit iute. Un om stătea în faţa uşii hanului şi, la lumina unui felinar, putui zări în stradă un soi de vehicul la care era înhămat un cal.

— Ăsta e bagajul dumneavoastră? spuse cu bruscheţe omul care mă aştepta, arătând spre geamantanul meu.

— Da.

Geamantanul fu repede săltat în vehicul, care era un fel de cupeu. Mă urcai, şi înainte ca vizitiul să închidă uşa îl întrebai ce distanţă era până la Thornfield.

— Aproape şase mile.

— Şi cât o să facem?

— Cam vreun ceas şi jumătate.

Închise uşa, se căţără pe capră şi pornirăm. Mergeam încet, aşa că avui tot timpul să mă gândesc. Eram

mulţumită că sunt, în sfârşit, atât de aproape de ţinta călătoriei mele şi, rezemându-mă de fundul trăsurii confortabile, dar nu prea elegante, putui cugeta în voie.

„Pesemne – îmi spusei eu, judecând după simplicitatea vizitiului şi a trăsurii – că doamna Fairfax nu-i o femeie deosebit de luxoasă; cu atât mai bine! O singură dată în viaţă am fost în casă de oameni bogaţi şi am fost nespus de nenorocită. Aş vrea să ştiu dacă stă singură, numai cu fetiţa. În cazul ăsta, dacă va fi pe cât de puţin binevoitoare, sunt sigură că ne vom înţelege foarte bine. Am să fac tot ce-mi va sta în putinţă. E păcat că nu totdeauna obţii ce doreşti, chiar dacă te străduieşti din răsputeri. Când venisem la Lowood, de pildă, luasem aceeaşi hotărâre; m-am ţinut de dânsa şi am reuşit, dar la doamna Reed toate eforturile mele n-au fost întâmpinate decât cu dispreţ. Mă rog lui Dumnezeu ca doamna Fairfax să nu fie a doua doamnă Reed: oricum, nu voi fi silită să rămân la ea. Dacă lucrurile nu vor merge cum trebuie, am să-mi pot căuta un alt loc. Dar unde om fi ajuns?”

Lăsai fereastra în jos şi privii: Millcote rămânea în urma noastră. Judecând după numărul luminilor, era un oraş de seamă, mult mai mare decât Lowton. Ne aflam acum – după câte puteam vedea – pe un fel de izlaz pe care se vedeau risipite câteva case. Ţinutul mi se păru foarte deosebit de cel al Lowoodului; mai populat, dar mai puţin pitoresc; mai însufleţit, dar mai puţin romantic.

Drumul era greu şi noaptea ceţoasă. Vizitiul lăsa calul mai mult la pas, aşa că făcurăm două ceasuri. În cele din urmă se întoarse spre mine şi spuse:

— Nu mai avem mult până la Thornfield.

Privii din nou. Treceam pe lângă o biserică. Zării turnuleţele ei scunde şi largi şi auzii ceasornicul bătând sfertul. Pe un povârniş de deal zării luminile unui sat sau cătun, strălucind ca o adevărată Cale a Laptelui. Peste zece minute, vizitiul coborî şi deschise două porţi mari care fură trântite la loc după trecerea noastră. Urcarăm încet o coastă şi ajunserăm înaintea faţadei lungi a unei

case. O singură fereastră boltită, cu perdeaua trasă, era luminată; restul rămânea în întuneric. Trăsura se opri în faţa uşii din mijloc, care-mi fu deschisă de o servitoare. Am coborât şi am intrat în casă.

— Pe aici, doamnă, îmi spuse femeia.

Trecurăm printr-un hol pătrat, cu uşi înalte de jur-împrejur şi mă duse într-o odaie luminată şi de foc şi de lumânări; lumina vie mă sili să mă opresc o clipă, orbită din pricina contrastului cu întunericul în care fusesem cufundată câteva ceasuri. Când fui în stare să văd ce mă înconjoară, mi se înfăţişă o privelişte plăcută.

Mă aflam într-o încăpere mică, atrăgătoare. Lângă focul vesel era o masă rotundă; pe un jeţ înalt şi de formă demodată şedea cea mai îngrijită şi mai scundă doamnă ce se poate închipui. Purta bonetă de văduvă, rochie de mătase neagră şi şorţ alb de muselină. Întocmai aşa mi-o închipuisem pe doamna Fairfax; crezusem doar că era mai impunătoare şi cu o privire mai puţin blândă. Împletea; la picioarele ei stătea culcată o pisică mare. Într-un cuvânt, nimic nu lipsea ca să împlinească frumosul ideal al tihnei casnice. Nu se poate închipui ceva mai liniştitor pentru o guvernantă nouă: nu era acea măreţie ce te copleşeşte, acel fast care te buimăceşte. În clipa în care intrai, bătrâna doamnă se sculă şi foarte binevoitoare veni în întâmpinarea mea:

— Bine ai venit, drăguţo! Mă tem să nu te fi plictisit de drum; John mână aşa de încet. Trebuie să-ţi fie frig; apropie-te de foc.

— Doamna Fairfax, nu? spusei eu.

— Da, chiar eu. Şezi, te rog.

Mă duse la fotoliul său şi începu să-mi scoată şalul şi să-mi deznoade panglicile pălăriei. O rugai să nu-şi dea atâta osteneală.

— O, nu-i nimic, nu-i nimic. Dar mâinile dumitale sunt aproape îngheţate! Leah! adăugă ea, fierbe puţin vin şi fă vreo două sandvişuri; uite cheile de la cămară.

Scoase din buzunar o legătură mare de chei, cât se

poate de gospodărească, şi o dădu servitoarei.

— Apropie-te de foc, urmă ea. Ţi-ai adus geamantanul, nu-i aşa, drăguţo?

— Da, doamnă.

— Voi spune să ţi-l ducă în odaie.

Şi ieşi.

„Mă tratează ca pe un oaspete, îmi zisei. Nu mă aşteptam la o astfel de primire, credeam că voi găsi oameni reci şi rigizi. Văd că nu mă tratează în felul obişnuit în care am auzit că este tratată o guvernantă: dar să nu ne bucurăm prea repede.”

Doamna se întoarse. Când Leah aduse tava, ea strânse de pe masă coşul cu lucruri de împletit şi cele câteva cărţi care se mai aflau acolo şi cu mâna ei îmi întinse gustarea. Atâta atenţie venită din partea stăpânei mele şi încă a unei persoane în vârstă mă cam stânjenea, dar cum n-avea de loc aerul să facă ceva deosebit, socotii că-i mai bine să-i primesc liniştită politeţea.

— Voi avea plăcerea s-o văd pe domnişoara Fairfax astă-seară? întrebai eu, după ce luai de câteva ori din ce-mi oferise.

— Ce spui, draga mea? Sunt cam surdă, răspunse buna doamnă, apropiindu-şi urechea de gura mea.

Repetai întrebarea, mai desluşit.

— Domnişoara Fairfax? A, domnişoara Varens, vrei să zici! Varens e numele viitoarei dumitale eleve.

— Adevărat? Nu-i fiica dumneavoastră?

— Nu, eu n-am familie.

Eram s-o întreb ce rudă e cu domnişoara Varens, dar mi-am amintit că nu-i frumos să întrebi prea multe şi eram sigură că, mai curând sau mai târziu, am să aflu.

— Sunt aşa de mulţumită, îmi spuse ea, aşezându-se în faţa mea şi luând pisica pe genunchi, sunt aşa de mulţumită că ai venit. Voi fi foarte fericită să am o tovarăşă. Poţi să fii sigură că aici te vei simţi totdeauna bine: Thornfield este un castel vechi şi vestit, poate cam neglijat în ultima vreme, dar e totuşi un loc respectabil.

Ştii însă că iarna te simţi prost singură, chiar în cele mai frumoase reşedinţe. Spun singură, fiindcă Leah este fără îndoială o fată drăguţă, John şi nevastă-sa sunt şi ei foarte de treabă, dar sunt servitori şi cu ei nu poţi vorbi de la egal la egal; trebuie să-i ţii la distanţa cuvenită dacă vrei să nu-ţi pierzi autoritatea. Iarna trecută, dacă ţi-aduci aminte, a fost o iarnă foarte aspră şi când nu ningea, ploua sau bătea vântul – iarna trecută, zic, din noiembrie până în februarie, afară de măcelari şi postaşi n-a mai venit nimeni pe aici. Căzusem într-un fel de melancolie, tot stând singură noapte după noapte. Leah îmi mai citea câteodată. Dar cred că biata fată socotea asta o robie. Primăvara şi vara lucrurile au mers mai bine. Soarele şi zilele lungi aduc atâta schimbare! Apoi, la începutul toamnei, a venit mica Adèle Varens cu bona ei. Un copil însufleţeşte dintr-o dată o casă întreagă şi acum, când eşti şi dumneata aici, am să fiu într-adevăr veselă.

Sufletul mi s-a încălzit când am auzit-o pe buna doamnă vorbind astfel şi mi-am apropiat scaunul de al ei; apoi îi arătai dorinţa mea sinceră de a-i fi o tovarăşă la înălţimea tuturor nădejdilor ei.

— Dar nu vreau să te ţin prea târziu, spuse ea. Acum o să sune miezul nopţii: ai călătorit toată ziua şi trebuie să fii obosită. Dacă ţi-ai încălzit picioarele, am să-ţi arăt odaia. Ţi-am pregătit o cameră lângă a mea. E mică, dar m-am gândit c-o să te simţi mai bine decât în odăile mari din faţă. Mobilele sunt într-adevăr mai frumoase acolo, dar sunt aşa de triste şi singuratice! Eu nu dorm niciodată în camerele acelea.

Îi mulţumii pentru alegerea foarte nimerită şi, cum eram într-adevăr obosită de călătorie, mă grăbii să mă retrag. Doamna Fairfax luă lumânarea şi mă petrecu. Se duse întâi să vadă dacă uşa sălii era încuiată, pe urmă, după ce scoase cheia, se îndreptă spre scară. Treptele şi balustrada erau de stejar. Ferestrele înalte şi prevăzute cu gratii, ca şi sala spre care dădeau uşile odăilor de dormit, păreau mai degrabă ale unei biserici decât ale

unei case. Pe scară şi pe sală stăruia un aer îngheţat, ca de cavou. Te simţeai singur şi părăsit, aşa încât fui mulţumită că odaia mea e mică şi mobilată în stil modern obişnuit.

După ce doamna Fairfax îmi ură prietenos noapte bună, închisei uşa şi privii în jurul meu. În curând impresia neplăcută lăsată de sala aceea goală, de scara întunecată şi spaţioasă, de antreul lung şi rece, fu risipită de aspectul primitor al odăiţei mele. Îmi adusei aminte că, după o zi de oboseală pentru trup şi frământare pentru suflet, eram în sfârşit la adăpost. Cu inima plină de recunoştinţă, îngenuncheai în faţa patului şi mulţumii lui Dumnezeu pentru ce îmi dăduse; nu uitai a-l implora să-mi acorde sprijin pe drumul pe care păşeam mai departe şi să-mi dea tăria de a fi vrednică de bunătatea ce mi se arătase cu atâta mărinimie, înainte de-a o fi meritat. În acea noapte, culcuşul meu n-avea spini iar odaia nu ascundea spaime. Obosită şi fericită, adormii repede şi adânc. Când m-am trezit, de mult se luminase de ziuă.

Ce veselă mi se păru cămăruţa mea, când soarele, răzbătând printre perdelele de cit albastru, îmi arătă un covor întins pe parchet şi pereţi acoperiţi cu tapet frumos? Nu mă putui opri să compar această odaie cu cea de la Lowood, cu scândurile ei goale şi pereţii cu văruiala pătată. Când eşti tânără, aspectul exterior al lucrurilor te impresionează adânc. De aceea mi-am închipuit că o nouă viaţă va începe de acum înainte, o viaţă care, pe lângă spini şi trudă, îmi va aduce flori şi bucurii. Toate forţele mele sufleteşti se treziră, aţâţate de această schimbare şi de acest câmp nou deschis speranţei; nu pot spune ce aşteptam, dar năzuiam către ceva minunat, care poate n-avea să se petreacă îndată, nici într-o lună, ci într-un viitor pe care nu-l puteam hotărî.

Mă sculai şi mă îmbrăcai cu îngrijire. Nevoită să fiu simplă, pentru că toate obiectele mele de îmbrăcăminte erau de o extremă simplicitate, doream totuşi – cum e şi firesc – să am o înfăţişare cât mai plăcută. Nu obişnuiam

să dispreţuiesc aparenţele şi să nu mă gândesc la impresia pe care aş face-o; dimpotrivă, dorisem totdeauna să arăt cât mai bine şi să plac, atât cât îmi putea îngădui lipsa mea de frumuseţe. Câteodată îmi părea rău că nu eram mai frumoasă. Aş fi dorit să am obrajii trandafirii, nasul drept, gura mică, roşie ca o cireaşă; mi-ar fi plăcut să fiu înaltă, bine făcută, să am un port semeţ. Simţeam că era o nenorocire să fii atât de mică, de palidă, să ai trăsături neregulate şi aşa de aspre. Pentru ce mă năpădeau aceste dorinţi şi aceste păreri de rău? Ar fi greu de spus; atunci nu-mi puteam nici eu da seama: şi, totuşi, exista o pricină logică, firească.

Cu toate acestea, după ce-mi netezii părul şi îmbrăcai rochia neagră care, deşi arăta ca un veşmânt de *quaker*[17] avea cel puţin meritul că era bine croită, şi după ce îmi potrivii gulerul curat, alb, îmi spusei că arăt destul de bine pentru a mă înfăţişa înaintea doamnei Fairfax şi că noua mea elevă nu se va îndepărta de mine, cu silă. După ce deschisei fereastra şi cercetai dacă toate se aflau la locul lor pe masa de toaletă, ieşii din odaie.

Trecui prin gangul lung şi îngust, apoi coborâi scara alunecoasă de stejar. Ajunsei în sala mare, unde mă oprii câteva clipe spre a privi tablourile ce împodobeau pereţii (îmi amintesc că unul dintre ele înfăţişa un bătrân fioros, cu platoşă, iar altul o doamnă cu păr pudrat şi colier de mărgăritare), lampa de bronz agăţată de tavan şi ceasornicul, a cărui cutie era ciudat sculptată, şi pe care scurgerea vremii o făcuse neagră ca abanosul. Toate acestea mi se păreau impunătoare, dar pe atunci eram atât de puţin obişnuită cu măreţia. Uşa cu geamuri a holului fiind deschisă, am păşit peste prag. Mi se înfăţişa o minunată dimineaţă de toamnă: cerul era limpede, soarele strălucea deasupra tufişurilor îngălbenite, peste câmpiile încă verzi. Am înaintat câţiva paşi spre pajişte şi am privit casa. Avea trei caturi; fără să fie prea mare, era totuşi destul de încăpătoare. Părea mai degrabă un conac

[17] Adept al unei secte religioase foarte austere.

decât castelul unui nobil. Crenelele îi dădeau o înfăţişare pitorească. Faţada cenuşie a casei se înălţa în spatele unor copaci plini de cuiburi de ciori; păsările zburau croncănind încoace şi-ncolo şi trecând pe deasupra pajiştii ajungeau la o livadă, despărţită printr-un gard prăbuşit de curtea largă. Lângă gard străjuia un şir de copaci falnici ca nişte stejari noduroşi, dar acoperiţi de spini. De aici venea pesemne numele casei[18]. În depărtare se zăreau nişte dealuri nu atât de înalte ca cele din preajma Lowoodului, nici atât de râpoase. Nu păreau nişte bariere ce te despărţeau de lume şi, totuşi, erau îndeajuns de masive şi singuratice, lăsând impresia că înconjoară Thornfieldul, prefăcându-l într-o sihăstrie pe care n-ai fi bănuit-o în preajma unei aşezări atât de agitate ca Millcote. Pe coasta unui deal stăteau risipite casele dintr-un mic cătun, ale căror acoperişuri licăreau în bătaia soarelui printre coroanele arborilor. Biserica se înălţa în apropierea Thornfieldului. Turla ei înaltă şi veche răsărea dintre case şi porţi, deasupra unui colnic.

Mă bucuram de priveliştea calmă, respiram aerul curat şi răcoros. Ascultam croncănitul ciorilor, priveam faţada largă, învechită, a clădirii şi tocmai mă gândeam ce mare trebuie să-i pară casa scundei doamne Fairfax, când ea se ivi în uşă.

— Ce! Ai şi ieşit? Văd că te scoli devreme.

Mă îndreptai spre ea; mă îmbrăţişă şi-mi strânse mâna.

— Îţi place la Thornfield? mă întrebă doamna.

Îi răspunsei că-mi place nespus de mult.

— Da, e un loc frumos, dar are să se părăginească dacă domnul Rochester nu se va hotărî să stea sau măcar să vină mai des pe aici. Ţarinele frumoase şi casele mari au nevoie de ochiul stăpânului.

— Domnul Rochester?! exclamai eu.

— Proprietarul Thornfieldului, îmi răspunse ea liniştită. Nu ştiai că-l cheamă Rochester?

Bineînţeles că nu ştiam. Nu auzisem niciodată de el.

[18] Thornfield înseamnă „câmpul spinilor”.

Dar buna doamnă credea că toată lumea era obligată să fi auzit de domnul Rochester.

— Credeam, urmai eu, că Thornfieldul e proprietatea dumneavoastră.

— A mea! Bată-te să te bată! Ce-ţi trece prin minte? A mea! Eu nu sunt decât îngrijitoarea casei – intendenta. Este adevărat că sunt rudă de departe cu domnul Rochester (din partea mamei) sau cel puţin soţul meu era rudă de-a lor. Era preot, parohul bisericii din Hay, cătunul cel mic pe care-l vezi pe coasta dealului, şi în biserica aceea slujea. Mama domnului Rochester era din familia Fairfax, verişoară de-a doua cu soţul meu. Dar nu pun prea mult temei pe legătura asta de rudenie. De fapt asemenea lucruri n-au nicio însemnătate pentru mine. Mă socotesc doar o simplă îngrijitoare şi stăpânul meu este totdeauna foarte politicos cu mine. Nu cer nimic mai mult.

— Dar fetiţa, eleva mea?

— Este pupila domnului Rochester şi dânsul m-a rugat să-i găsesc o guvernantă. Are de gând, cred, s-o crească în comitatul... Iat-o că vine cu „bona” ei, căci aşa îi spune ca dădacei.

Astfel se lămuri enigma. Văduva aceea scundă, curtenitoare şi bună, nu era o doamnă, ci o femeie care depindea de alţii, ca şi mine. Pentru asta n-o iubeam de loc mai puţin; dimpotrivă, îmi era mai dragă ca oricând. Egalitatea dintre ea şi mine era nu numai rezultatul bunăvoinţei sale, ci şi un lucru real. Cu atât mai bine: asta însemna că voi fi şi mai liberă.

Pe când toate lucrurile astea îmi treceau prin minte, o fetiţă, întovărăşită de dădacă, veni în fugă de-a lungul pajiştei. Îmi privii eleva care, la început, părea că nu mă vede. Era o fetiţă de vreo şapte, opt ani, plăpândă, palidă, cu trăsături fine şi păr bogat, revărsat în bucle până la talie.

— Bună ziua, domnişoară Adèle, spuse doamna Fairfax. Vino s-o saluţi pe domnişoara care îţi va fi profesoară şi care va face din tine o fată învăţată.

Fetiţa se apropie.

— *C'est là ma gouvernante?*[19] zise ea bonei, arătând spre mine.

— *Mais oui, certainement*[20], i se răspunse.

— Sunt străine? întrebai eu, mirată că le aud vorbind franţuzeşte.

— Dădaca e străină şi Adèle s-a născut pe continent. Nu l-a părăsit niciodată, cred, până acum şase luni, când a venit aici. Nu ştia o boabă englezeşte, dar astăzi vorbeşte puţintel. Eu n-o pricep, fiindcă amestecă amândouă limbile, însă dumitale îţi va veni uşor să te înţelegi cu ea.

Din fericire, avusesem ca profesoară chiar o franţuzoaică şi cum căutasem totdeauna să vorbesc cât mai mult franţuzeşte cu domnişoara Pierrot, iar în ultimii şapte ani învăţasem pe dinafară, în fiecare zi, câte un pasaj din operele scriitorilor francezi, dându-mi multă osteneală cu accentul şi străduindu-mă să imit cât mai bine pronunţarea profesoarei mele, ajunsesem să vorbesc îndeajuns de repede şi de corect, ca s-o scot la capăt cu domnişoara Adèle.

Când i se spuse că eram guvernanta ei, se apropie şi-mi strânse mâna. Conducând-o la dejun, îi spusei câteva fraze în limba ei. Îmi răspunse la început scurt; dar când ne-am aşezat la masă şi după ce m-a privit ţintă vreo zece minute cu ochii ei mari de un castaniu-deschis, începu deodată flecăreala.

— Ah! exclamă ea şi continuă în franţuzeşte, vorbeşti limba mea tot aşa de bine ca şi domnul Rochester. Cu dumneata pot vorbi ca şi cu el. Şi Sophie o să aibă cu cine vorbi. O să fie aşa de fericită! Aici nu se înţelege cu nimeni, fiindcă doamna Fairfax e englezoaică în toată legea. Sophie e dădaca mea. A trecut marea cu mine pe un vapor mare… Avea un coş care scotea fum – tii, ce de fum mai scotea!… Eu eram bolnavă. Sophie şi domnul

[19] E guvernanta mea? (fr.)
[20] Da, bineînţeles. (fr.)

Rochester erau şi ei bolnavi. Domnul Rochester sta întins pe o canapea într-o odaie frumoasă, căreia-i zicea salon. Sophie şi cu mine aveam două paturi mici în altă cameră. Eu eram gata să cad dintr-al meu: era numai atâta de îngust, ca o bancă. Şi *mademoiselle...* cum te cheamă!

— Eyre – Jane Eyre.

— Aire? Of! dar nu pot să-l pronunţ. Ei, şi cum îţi spuneam, vaporul nostru s-a oprit dimineaţa, înainte să răsară soarele, într-un oraş mare – un oraş uriaş cu case negre şi acoperite de fum. Nu semăna de loc cu oraşul frumos şi curat din care plecasem. Domnul Rochester m-a luat în braţe şi-am trecut pe-o scândură care ducea înspre uscat; şi Sophie venea în urmă, apoi ne-am urcat cu toţii într-o trăsură şi ne-am dus la o casă mare şi frumoasă, mai mare şi mai frumoasă decât asta şi căreia i se spunea hotel, unde am stat aproape o săptămână. Sophie şi cu mine ne-am plimbat în fiecare zi într-un loc mare, plin de copaci, căruia i se spunea parc. Eram mulţi copii acolo, nu numai eu, şi un eleşteu cu păsări frumoase pe care le hrăneam cu firimituri de pâine.

— Poţi s-o înţelegi dacă vorbeşte atât de repede? întrebă doamna Fairfax.

O înţelegeam foarte bine, fiindcă eram obişnuită cu vorbirea năvalnică a doamnei Pierrot.

— Întreab-o despre părinţii ei, urmă doamna cea bună. Aş fi curioasă să aflu dacă-şi mai aduce aminte de dânşii.

— Adèle, întrebai eu, cu cine stăteai în oraşul acela frumos şi curat despre care mi-ai vorbit?

— Am stat un timp cu mama: dar ea a plecat la Maica Domnului. Mama mă învăţa să dansez, să cânt şi să spun versuri; o mulţime de domni şi doamne frumoase veneau s-o vadă şi eu dansam în faţa lor şi le cântam. Tare-mi plăcea. Vrei să mă auzi cum cânt?

Fiindcă terminase micul dejun, îi dădui voie să-mi arate ce ştie. Coborî de pe scaun şi se aşeză pe genunchii mei şi pe urmă, împreunându-şi mâinile cu prefăcută modestie, îşi aruncă buclele înapoi, ridică ochii în tavan şi

începu să cânte o arie dintr-o operă. Era vorba de o femeie părăsită care, după ce plânsese din pricina perfidiei amantului, îşi chema în ajutor mândria. Cerea slugilor ei s-o împodobească dându-i bijuteriile cele mai strălucitoare, s-o îmbrace în rochiile cele mai elegante, căci s-a hotărât să se ducă în noaptea aceea la bal, unde trebuia să-l întâlnească pe înşelător, spre a-i dovedi prin veselia ei că n-o doare necredinţa lui.

Aria aleasă părea ciudată pentru un copil, dar socotii că originalitatea constă în a face să răsune pe buzele-i nevinovate accentele dragostei şi ale geloziei. În orice caz, era ceva de prost gust, cel puţin aşa mi se păru mie.

Adèle cântase melodia destul de bine şi cu naivitatea vârstei sale. După ce sfârşi, coborî de pe genunchii mei şi zise:

— Acum, *mademoiselle,* voi spune câteva versuri.

Luând ţinuta de rigoare începu: *„La ligue de rats": fable de La Fontaine*[21]. Declamă fabula cu intonaţie corectă, fiind foarte atentă la punctuaţie. Mlădierea glasului şi gesturile potrivite, lucru foarte rar la vârsta ei, dovedeau că fusese învăţată cu grijă.

— Cine te-a învăţat fabula asta? o întrebai.

— Mama; ea mi-o spunea totdeauna aşa. De câte ori ajungeam aici, când spui: *„Qu'avez-vous donc? lui dit un de ces rats, parlez!"*[22] mă punea să ridic mâna ca să-mi aduc aminte că trebuie să ridic şi glasul. Acum vrei să dansez puţin?

— Nu, ajunge. Dar când a plecat mama ta la Maica Domnului, cu cine ai rămas?

— Cu *madame* Frederic şi bărbatu-său. Ea m-a îngrijit, dar nu mi-e rudă. Cred că e săracă, pentru că n-are casă atât de frumoasă ca mama. De altfel n-am rămas mult acolo. Domnul Rochester m-a întrebat dacă vreau să vin să stau cu el în Anglia şi am răspuns că da, pentru că-l cunoscusem pe domnul Rochester înaintea doamnei

[21] *Liga şoarecilor,* fabulă de La Fontaine. (fr.)
[22] Ce ai? îi spuse unul dintre şoareci, vorbeşte! (fr.)

Frederic şi fusese totdeauna bun cu mine; îmi dădea rochii şi jucării frumoase. Dar nu şi-a ţinut făgăduiala, fiindcă după ce m-a adus în Anglia, a plecat şi nu l-am mai văzut niciodată.

După micul dejun, Adèle şi cu mine ne-am dus în bibliotecă. Din porunca domnului Rochester, aici trebuia să fie sala de studiu. Cele mai multe cărţi erau încuiate în nişte dulapuri mari, cu geamuri. Unul singur era deschis. Cuprindea lucrări elementare din toate domeniile, romane, volume de literatură uşoară, de poezii, biografii şi însemnări de călătorie. Socotise pesemne că asta era tot ce putea dori să citească o guvernantă. Într-adevăr, eram mulţumită deocamdată şi, în comparaţie cu puţinele cărţi pe care le frunzăream din când în când la Lowood, mi se părea că am aici nenumărate prilejuri de desfătare şi învăţătură. În aceeaşi cameră se mai aflau un pian nou de tot, un şevalet şi două globuri, pentru lecţiile de geografie, de bună seamă.

Adèle se dovedi o elevă destul de cuminte, deşi niciodată nu mă asculta cu prea multă atenţie. Nu era obişnuită să muncească organizat şi m-am gândit că n-ar fi fost nimerit s-o iau prea repede de la început. De aceea, după ce i-am vorbit mult timp şi am învăţat-o câteva lucruri, văzând că era aproape douăsprezece, îi dădui voie să se înapoieze la dădaca ei.

M-am hotărât ca până la ora cinci să desenez pentru ea câteva schiţe.

În vreme ce urcam să-mi iau mapa şi creioanele, mă chemă doamna Fairfax.

— Lecţia dumitale de dimineaţă s-a sfârşit, cred, îmi zise ea.

Glasul venea dintr-o odaie a cărei uşă cu canaturi era deschisă. Intrai, când o auzii că mă strigă. Văzui atunci o odaie spaţioasă şi impozantă. Pe jos era aşternut un covor turcesc, fotoliile şi perdelele erau roşii, pereţii îmbrăcaţi în lemn de nuc, tavanul împodobit cu sculpturi minunate. O fereastră mare, cu multe vitralii, lăsa să

pătrundă lumina limpede a dimineţii. Doamna Fairfax curăţa câteva vase de marcasită roşie, aşezate pe bufet.

— Ce odaie frumoasă! exclamai eu privind în jurul meu. Niciodată nu mai văzusem o odaie atât de impunătoare.

— Asta e sufrageria. Tocmai am deschis fereastra să intre puţin aer şi soare, căci totul e aşa de umed în apartamentele rar locuite! Salonul miroase ca o pivniţă.

Îmi arătă o boltă mare arcuită, acoperită de o perdea purpurie, ridicată deocamdată. Am urcat cele două trepte largi din faţa bolţii şi m-am uitat înăuntru; mi s-a părut o privelişte de basm, într-atât era de minunat ceea ce se oferea ochilor mei neobişnuiţi cu asemenea lucruri. Nu era, cu toate astea, decât un simplu salon foarte arătos, iar alături un budoar. Pe jos se aflau covoare albe, ce păreau presărate cu strălucitoare cununi de flori. Tavanele erau împodobite cu reliefuri de ciorchini de struguri şi frunze de viţă, de un alb ca zăpada, ce contrasta puternic cu stofele şi divanele stacojii. Vase strălucitoare de Boemia, de un roşu-rubiniu, scoteau în relief marmura albă a căminului. Între ferestre, oglinzi mari răsfrângeau acea îmbinare de zăpadă şi foc.

— Ce rânduială în toate odăile, doamnă Fairfax! exclamai eu. Nicio învelitoare şi, totuşi, niciun fir de praf. Dacă n-ar fi frigul ăsta, ar părea că sunt locuite zi de zi.

— Ei, ce să faci, domnişoară Eyre. Domnul Rochester vine rar, însă totdeauna pe neaşteptate. Nu-i place deloc să găsească mobilele acoperite şi să audă zgomotul dereticatului, aşa încât mă străduiesc ca odăile să fie totdeauna pregătite.

— Domnul Rochester e un om pedant şi pretenţios?

— Nu chiar; dar are gusturile şi obiceiurile unui gentilom şi vrea ca totul să fie rânduit după voia lui.

— Îl iubeşti? E iubit?

— O, da. Pe aici familia sa a fost totdeauna respectată. Aproape tot ţinutul e încă din timpuri străvechi al Rochesterilor.

— Dar... lăsând la o parte averea, dumneata îl iubeşti?

Aşa, numai ca om, e simpatizat?

— N-aş avea de ce să nu-l iubesc, cred că şi arendaşii îl socotesc un stăpân drept şi darnic; dar n-a stat niciodată prea mult timp printre ei.

— Şi n-are niciun fel de ciudăţenii? Într-un cuvânt, ce fel de om e?

— O, e un om fără cusur, cel puţin aşa mi se pare mie. Poate că e cam ciudat. A călătorit şi a văzut multe. Sunt încredinţată că e foarte învăţat, dar de vorbit, n-am vorbit niciodată prea mult cu el.

— Ce ciudăţenii are?

— Nu ştiu, nu-i de loc uşor de spus: nimic deosebit, dar când începe să-ţi vorbească, simţi că-i mai altfel decât alţii. Nu poţi fi niciodată sigur dacă vorbeşte serios ori glumeşte, dacă-i mulţumit sau nu. Pe scurt, nu-ţi poţi da bine seama ce gândeşte, sau cel puţin eu nu pot: dar n-are a face, e un stăpân foarte bun.

Asta-i tot ce am aflat de la doamna Fairfax despre stăpânul ei şi al meu. Sunt unii oameni care nu se pricep de loc să schiţeze portretul moral al cuiva, să observe ce-i caracteristic unei persoane sau unui lucru; buna noastră doamnă aparţinea fără îndoială acestei categorii, întrebările mele o neliniştea u, dar n-o făceau să găsească nimic nou. În ochii ei, domnul Rochester era domnul Rochester, un gentilom, un moşier şi nimic mai mult: nu cerceta mai adânc lucrurile şi dorinţa mea de a căpăta o imagine mai precisă a caracterului său o mira, de bună seamă.

Când părăsirăm sufrageria, mă pofti să-mi arate restul casei; m-a condus peste tot. Am admirat eleganţa şi curăţenia ce domneau pretutindeni. Mai ales camerele din faţă mi se părură deosebit de impresionante; unele dintre cele de la catul trei, deşi întunecoase şi scunde, erau interesante prin aspectul lor străvechi. Pe măsură ce mobilele de la primele caturi se demodaseră, fuseseră trimise sus şi lumina slabă ce pătrundea prin ferestruici scotea la iveală paturi vechi de o sută de ani, cufere de

măr sau de nuc, care datorită sculpturilor ciudate, înfăţişând ramuri de palmieri sau capete de îngeraşi, semănau mult cu arca lui Noe, şiruri de jilţuri venerabile, cu spetezele înguste şi înalte, scaune şi mai vechi, purtând urmele pe jumătate şterse ale unor broderii lucrate de mâini care de două generaţii nu mai erau decât pulbere. Toate astea dădeau catului al treilea de la Thornfield Hall înfăţişarea unei case a trecutului, a unei racle cu moaşte. În timpul zilei îmi plăcea linişte ciudată şi întunericul acelor încăperi, dar noaptea pentru nimic în lume n-aş fi dormit în acele paturi largi şi grele, cu tăblii masive de stejar, umbrite de perdele uriaşe ale căror broderii înfăţişau flori ciudate, păsări şi mai ciudate şi cele mai ciudate chipuri omeneşti. Cât de straniu trebuie să fi arătat toate acestea sub razele palide ale lunii!

— Servitorii dorm în odăile astea? întrebai eu.

— Nu; servitorii stau în nişte apartamente mai mici, în spatele casei. În camerele astea nu doarme niciodată nimeni. Dacă ar fi o stafie la Thornfield Hall, cu siguranţă că aici şi-ar căuta refugiul.

— Cred şi eu. Vasăzică n-aveţi stafii?

— După câte ştiu eu, nu, răspunse zâmbind Fairfax.

— Nici în tradiţiile locului? Nu sunt legende sau poveşti cu stafii?

— Nu cred. Se spune totuşi că Rochesterii au fost nişte oameni foarte violenţi. Poate de aceea stau acum atât de liniştiţi în mormintele lor.

— Da. După frământarea unei vieţi zbuciumate, dorm bine, murmurai eu. Dar unde te duci, doamnă Fairfax? o întrebai văzând-o că se îndepărtează.

— Pe terasă. Nu vrei să vezi ce privelişte se zăreşte de sus?

O urmai pe o scară foarte îngustă ce ducea la mansardă; de acolo urcarăm o scăriţă şi trecând printr-un chepeng ajunserăm pe acoperiş. Eram acum la acelaşi nivel cu crengile pline de cuiburi de ciori şi le puteam vedea bine de tot. Rezemată de creneluri, privii în

depărtare şi cercetai locurile ce se întindeau în faţa mea, ca o hartă. Atunci văzui pajiştea scânteietoare şi catifelată ce înconjura casa. Câmpul era mare cât un parc şi acoperit ici-colo cu pâlcuri de copaci bătrâni. Pădurea tristă şi deasă era străbătută de o cărare neumblată şi atât de acoperită cu muşchi, încât arăta mai verde decât arborii cu frunzişul lor. Biserica, porţile, drumul, dealurile liniştite, toată firea părea că se odihneşte sub soarele zilei de toamnă. În zare, un cer adânc de azur cu pete albe de marmură, ca nişte perle. Nimic nu era uimitor în această privelişte, dar totul te încânta. Când m-am înapoiat şi am trecut din nou prin chepeng, abia de mai vedeam în josul scăriţei. Mansardele mi se păreau întunecate ca nişte cripte, în comparaţie cu cerul albastru, cu tufişurile, păşunile şi dealurile în mijlocul cărora se afla castelul, cu toate împrejurimile luminate de razele soarelui, pe care le admirasem, năpădită de fericire.

Doamna Fairfax rămase o clipă în urmă, să ferece chepengul. Bâjbâind, am găsit uşa care ducea afară din mansardă şi am coborât scara întunecată. Rătăcii câtva timp pe coridorul ce despărţea, la catul al treilea, camerele din faţă de cele din spate. Era strâmt, scund şi întunecos; n-avea decât o fereastră mică ce-l lumina din capătul cel mai îndepărtat. Cele două rânduri de uşiţe negre şi închise te făceau să te gândeşti la gangul castelului unui Barbă-Albastră.

Când treceam, păşind uşor pe acolo, urechile-mi fură izbite de un hohot de râs, singurul sunet pe care nu te-ai fi aşteptat să-l auzi într-un loc atât de tăcut.

Era un râs ciudat, limpede, dar fără viaţă şi fără nicio umbră de veselie. M-am oprit. Râsul încetă doar o clipă, apoi izbucni mai tare: căci întâiul hohot, deşi desluşit, fusese foarte slab. De data asta era zgomotos, părând că trezeşte răsunet în toate odăile pustii, deşi pornise din una singură, a cărei uşă aş fi putut s-o arăt chiar, fără să greşesc.

— Doamnă Fairfax – strigai eu, pentru că în acea clipă

cobora scara – ai auzit hohotul acela de râs? De unde o fi venind?

— Pesemne-i vreo servitoare, răspunse ea; poate Grace Poole.

— Ai auzit-o? întrebai din nou.

— Da; şi o aud adeseori. Coase într-una din odăile astea. Câteodată stă şi Leah cu ea, iar când sunt împreună, fac deseori zgomot.

Râsul se repetă pe un ton coborât, sacadat şi se sfârşi printr-un murmur ciudat.

— Grace! strigă doamna Fairfax.

Nu mă aşteptam să aud pe cineva răspunzând, căci acel râs era tragic şi supranatural. Niciodată n-am auzit unul la fel. Din fericire era ziua-n-amiaza mare, aşa că nicio împrejurare prielnică stafiilor nu însoţise acel zgomot şi nici locul, nici ceasul nu puteau trezi spaima. Altfel m-ar fi cuprins o groază superstiţioasă. Faptele îmi dovediră că fusesem de-a dreptul nebună când mă speriasem.

Văzui deschizându-se o uşă în apropierea mea şi o servitoare ieşi. Era o femeie între treizeci şi patruzeci de ani. Avea umerii obrajilor pătraţi, părul roşu, faţa urâtă şi aspră. Nu se poate închipui arătare mai puţin romantică, mai puţin fantomatică.

— Prea mult zgomot, Grace, zise doamna Fairfax. Nu uita poruncile pe care le-ai primit!

Grace făcu o reverenţă tăcută şi plecă.

— Femeia asta coase şi o ajută pe Leah, urmă văduva. Desigur că nu-i fără cusur, dar lucrează minunat. A, bine că mi-am adus aminte! Cum te-ai împăcat azi dimineaţă cu eleva dumitale?

Îndreptând astfel convorbirea spre Adèle, ajunserăm repede în odăile vesele şi luminoase de jos. Adèle ne întâmpină, strigându-ne:

— *Mesdames, vous êtes servies!*[23] Pe urmă adăugă: *J'ai*

---

[23] Doamnelor, poftiţi la masă! (fr.)

bien faim, moi![24]

Masa era gata şi ne aştepta în odaia doamnei Fairfax.

[24] Mie mi-e grozav de foame! (fr.)

Capitolul XII

FELUL LINIŞTIT ÎN CARE FUSESEM primită la Thornfield părea să-mi vestească o viaţă uşoară şi impresia asta n-a fost întru nimic dezminţită când am cunoscut mai bine castelul şi pe cei ce-l locuiau. Doamna Fairfax era într-adevăr ceea ce îmi păruse de la început: o femeie blândă, binevoitoare, destul de instruită şi de o inteligenţă obişnuită. Eleva mea era o fată foarte vioaie, dar fiindcă fusese răsfăţată şi lăsată în voia ei, avea câteodată toane. Cum însă era încredinţată cu totul îngrijirilor mele şi nicio intervenţie nechibzuită nu venea de nicăieri să pună piedici metodelor mele de educaţie, renunţă repede la micile ei capricii şi deveni fată ascultătoare. N-avea niciun talent deosebit, nicio trăsătură de caracter mai pronunţată, nicio latură a sentimentelor sau preferinţelor care ar fi putut-o înălţa fie şi cu o şchioapă deasupra celorlalţi copii, dar nici n-avea vreun cusur care s-o facă inferioară celor mai mulţi dintre ei. Progresa mulţumitor şi îmi arăta o dragoste care, dacă nu era prea profundă, era în schimb sinceră şi caldă. Silinţa ce şi-o dădea ca să-mi placă, simplicitatea, flecăreala ei veselă îmi insuflau şi mie destulă dragoste ca să putem fi mulţumite una de alta.

Limbajul acesta, *par paranthèse*[25] ar putea să le pară rece acelora care afişează doctrine pompoase despre firea îngerească a copiilor şi despre devotamentul idolatru ce trebuie să li-l arate cei însărcinaţi cu creşterea lor. Dar eu nu scriu ca să măgulesc egoismul părinţilor

[25] În treacăt fie spus. (fr.)

sau să mă transform în ecou al făţărniciei; eu spun adevărul şi atât. Mă îngrijeam cu conştiinciozitate de progresele şi bunul mers al educaţiei Adèlei şi nutream pentru ea o dragoste calmă, după cum pe doamna Fairfax o iubeam din pricina bunătăţii sale şi în tovărăşia ei aflam totdeauna o mare plăcere dăruită de privirea-i calmă, de sufletul şi caracterul ei potolit.

Dojenească-mă cine o vrea, când voi mai spune că din timp în timp mă plimbam singură, că priveam prin grilajul porţii drumul ce se-ntindea înaintea mea sau că văzând pe Adèle jucându-se cu dădaca şi pe doamna Fairfax făcând peltea în cămara de provizii, urcam cele trei caturi, ridicam chepengul podului şi mă duceam pe terasă; că atunci când, în sfârşit, ochii mei puteau cuprinde câmpiile, colinele, linia întunecată a orizontului, doream cu înflăcărare sprijinul unei puteri în stare să-mi arate ce era dincolo de aceste hotare, ca să cercetez acea lume activă, acele ţinuturi şi oraşe pline de viaţă, despre care auzisem vorbindu-se, dar pe care niciodată nu le văzusem. Atunci îmi doream mai multă experienţă de viaţă, legături mai strânse cu ceilalţi semeni şi putinţa de a cunoaşte un număr mai mare de oameni şi caractere mai diferite decât cele de la Thornfield. Preţuiam ce era bun în doamna Fairfax şi în Adèle, dar credeam în existenţa altor firi, a căror bunătate să fie mai caldă. Aş fi vrut să pot vedea cu ochii mei lucrurile de a căror existenţă eram încredinţată.

Cu siguranţă că mulţi mă vor huli şi mă vor socoti o fire veşnic nemulţumită. Dar n-aveam încotro; neastâmpărul era în firea mea şi câteodată mă frământa până la tortură. Atunci, unica mea uşurare era să mă plimb încoace şi încolo pe coridorul de la catul al treilea, retrasă în mijlocul liniştii şi singurătăţii ce domneau acolo, să mă opresc cu ochii minţii asupra tuturor nălucirilor strălucitoare ce se înfăţişau dinainte-mi şi care, de bună seamă, erau numeroase şi ademenitoare. Aceste gânduri îmi furnicau neîncetat prin minte şi neliniştea ce mă

frământa îmi dădea totuşi viaţă. Îmi plăcea nespus să ascult o poveste fără sfârşit, o poveste plăsmuită de închipuirea mea, plină cu tot felul de isprăvi, cu viaţă, cu flăcări şi pasiuni – tot lucruri pe care le doream atât de mult, dar pe care viaţa mea actuală nu mi le oferea.

Degeaba se crede că oamenii ar trebui să fie fericiţi atunci când au linişte; lor le trebuie acţiune şi dacă n-o au, şi-o creează. Milioane de fiinţe sunt condamnate la viaţă mai monotonă decât a mea şi milioane se răzvrătesc împotriva soartei. Nimeni nu-şi închipuie câte revolte, afară de cele politice, dospesc în masa fiinţelor vii care populează pământul. Ne închipuim că femeile sunt totdeauna foarte potolite, dar femeile sunt ca şi bărbaţii; au nevoie să-şi folosească puterile ca şi fraţii lor, le trebuie un câmp pe care să-şi desfăşoare strădaniile, întocmai ca şi bărbaţii lor. Ele suferă din pricina constrângerii prea straşnice, şi a nemişcării prea absolute, exact aşa cum ar suferi şi bărbaţii. Fraţii lor mai „fericiţi" dau dovadă de orbire când spun că ele trebuie să se mărginească la a face budinci, la a împleti ciorapi, a cânta la pian şi a broda săculeţe. E o nesocotinţă să le condamni ori să le iei în râs dacă încearcă să facă sau să înveţe mai mult decât statorniceşte tradiţia că-i de trebuinţă pentru ele.

Când mă aflam acolo, singură, auzeam deseori râsul lui Grace Poole; totdeauna acelaşi râs încet şi gros – ha! ha! – ce mă făcuse să tresar prima dată. Auzeam de asemenea murmurul ei ciudat, mai ciudat chiar decât râsul. Erau zile când rămânea cu totul tăcută şi altele când scotea sunete neînţelese. Câteodată o vedeam ieşind din odaie, ducând în mână un lighean, o farfurie sau o tavă, coborând în bucătărie şi înapoindu-se după scurt timp (oh! cititorule romantic, iartă-mă dacă-ţi spun întreg adevărul!) cu o cană de bere neagră. Înfăţişarea ei avea darul de a domoli orice curiozitate trezită de ţipetele-i curioase. Avea trăsături aspre şi nimic în făptura sa nu te putea atrage. Încercai de mai multe ori să intru

în vorbă cu ea, dar nu era vorbăreaţă. De obicei un răspuns monosilabic reteza scurt orice încercare de acest fel.

Ceilalţi servitori, John şi nevastă-sa, Leah, fata în casă şi Sophie, dădaca franceză, erau oameni cumsecade, dar întru nimic deosebiţi. Cu Sophie vorbeam franţuzeşte şi câteodată o întrebam despre ţara ei natală; dar nu era în stare să povestească sau să descrie, răspunsurile ei nelămurite şi încurcate te făceau să crezi că dorea mai curând să încetezi, decât să continui cu întrebările.

Astfel trecură octombrie, noiembrie şi decembrie. Într-o după-amiază de ianuarie, doamna Fairfax îmi ceru o zi de învoire pentru Adèle, care răcise. Adèle stărui cu o însufleţire ce-mi aminti cât de preţioase mi se păreau zilele libere, când eram copil. I-o dădui deci, gândindu-mă că-i bine să mă arăt, în privinţa asta, mai înţelegătoare. Era o zi frumoasă şi liniştită, deşi foarte rece; mă săturasem să tot stau nemişcată în bibliotecă o întreagă dimineaţă ce mi se părea nesfârşită. Doamna Fairfax tocmai încheiase o scrisoare. Mi-am pus pălăria şi paltonul şi i-am spus că duc eu scrisoarea la poşta din Hay, la o depărtare de două mile. Socoteam că va fi o plimbare plăcută. Când Adèle fu aşezată pe scăunaşul ei, lângă focul din odaia doamnei Fairfax, îi dădui cea mai frumoasă păpuşă de ceară a ei (pe care o păstram de obicei învelită în poleială în sertar) şi o carte de istorie.

— *Revenez bientôt, ma bonne amie, ma chère mademoiselle Jeannette*[26], îmi spuse ea.

O îmbrăţişai şi plecai.

Pământul era îngheţat, aerul liniştit şi drumul singuratic. Până m-am încălzit am mers repede, dar după aceea am domolit pasul, să mă bucur în tihnă şi să trăiesc cât mai din plin desfătarea acelei clipe. Când trecui pe lângă clopotniţă, la biserică bătea ora trei.

Acel ceas al zilei avea farmec pentru mine, fiindcă se

[26] Întoarce-te repede, buna mea prietenă, dragă domnişoară Jeannette. (fr.)

apropia amurgul şi soarele scăpăta alene către asfinţit. Eram la o milă de Thornfield, pe un drumeag vestit vara pentru trandafirii sălbatici, pentru nucii şi rugurile de mure pline de rod, care creşteau pe margini; chiar la vremea aceea erau încă poame roşii de păducel, dar farmecul său cel mai de seamă stătea în singurătatea-i desăvârşită şi tihna-i netulburată de foşnetul frunzelor. Dacă se stârnea o adiere, aici nu se auzea niciun sunet, pentru că nu exista niciunul din acei arbori al căror frunziş se păstrează totdeauna verde şi prin care şuieră vântul; păducelul veştejit şi tufişurile de aluni rămâneau tot atât de mute ca şi pietrele albe, tocite, din mijlocul drumului. Cât puteam cuprinde cu ochii, de fiece parte, vedeam doar câmpii, pe care vitele nu mai păşteau, şi dacă zăream, din timp în timp, vreo pasăre cafenie sărind pe gardurile vii, credeam că-i o ultimă frunză moartă, ce nu se desprinsese încă de pe ramură.

Drumeagul urca necontenit până la Hay. După ce am făcut cam jumătate din drum, m-am aşezat pe treptele unei scări mici ce urca înspre un ogor, îmi strânsei bine mantila în jurul corpului şi-mi ascunsei mâinile în manşon. Nu simţeam de fel gerul, deşi era foarte aspru, după cum dovedea gheaţa ce acoperea drumul, în mijlocul căruia un pârâiaş acum îngheţat se revărsase cu câteva zile mai înainte, pe o vreme de dezgheţ. Din locul unde mă aflam, zăream Thornfieldul: castelul cenuşiu şi crenelat era lucrul cel mai izbitor din valea a cărei panoramă mi se arăta. La apus se vedeau pădurile din Thornfield şi arborii unde îşi făceau cuiburi ciorile. Am zăbovit acolo până ce soarele coborî şi pieri, purpuriu, dincolo de crestele copacilor. Atunci am pornit-o iarăşi spre răsărit.

În faţa mea vedeam luna ridicându-se pe coama unui deal, palidă încă şi pălind un norişor, dar devenind din ce în ce mai strălucitoare. Plutea deasupra satului Hay, care, pe jumătate pierdut printre arbori, îşi înălţa fumul albastru din cela câteva hornuri. Mai aveam o milă până acolo, şi, totuşi, în mijlocul acelei linişti depline,

zgomotele firave ale vieţii răzbăteau până la mine. Auzeam şi murmurul râurilor, însă din ce vale şi de la ce depărtare, n-aş fi putut-o spune. Dincolo de Hay erau însă multe dealuri şi – fără îndoială – multe râuri îşi strecurau şirul apei printre ele. Seara aceea liniştită lăsa să se audă clipocitul cristalin al pâraielor apropiate şi susurul stins al celor mai de departe.

Dar acele delicate clipociri şi şoapte, atât de îndepărtate şi de limpezi totodată, fură acoperite de un zgomot neaşteptat. Un tropăit, un sunet metalic de potcoave izbite în pământul îngheţat înlătură clipocitul dulce al apelor, tot aşa precum într-un tablou, masa greoaie a unei stânci sau trunchiul masiv al unui stejar gros, înfipt cu tărie pe primul plan, te împiedică să vezi colinele albăstrii, zarea luminoasă şi norii ce-şi contopesc nuanţele.

Zgomotul îl făcea un cal ce se apropia. Cotiturile drumeagului mi-l ascundeau încă, dar îl auzeam venind. Mă pregăteam să părăsesc drumul, fiindcă era îngust, dar m-am oprit numai şi m-am tras puţin la o parte, să-l las să treacă. Eram tânără pe-atunci şi mintea mi-era pălită de tot felul de plăsmuiri luminoase ori întunecate. Amintirile din poveştile doicii erau, alături de atâtea altele, adânc întipărite în mintea mea. Totuşi, când răsăreau din tainiţele minţii, aveau mai multă tărie şi vioiciune pentru cea care eram acum, decât avuseseră pentru copilul de odinioară. În timp ce calul se apropia şi aşteptam clipa când avea să apară în lumina tulbure a înserării, îmi amintii de o poveste pe care mi-o spunea Bessie; era vorba de un spiriduş din nordul Angliei, numit „Gytrash”. Acest spiriduş rătăcea pe drumurile singuratice, în chip de cal, catâr sau dulău şi se arăta uneori călătorilor întârziaţi, asemeni calului acestuia ce venea acum înspre mine.

Ajunsese aproape, dar încă nu se vedea, când afară de tropăit auzii un zgomot venind din tufiş şi văzui strecurându-se de-a lungul alunilor un câine mare, care,

datorită blănii sale albe vrâstate cu negru, se zărea cu uşurinţă printre pomi. Era tocmai una dintre înfăţişările pe care le lua Gytrash: un animal ce semăna cu un leu, cu păr lung şi cap uriaş. Trecu totuşi destul de liniştit pe lângă mine, fără să-şi întoarcă ochii lui ciudaţi, aşa cum mă aşteptam. Apăru şi calul, un animal înalt ce purta un călăreţ. Acel bărbat destramă dintr-o dată tot farmecul, pentru că Gytrash nu fusese nicicând încălecat de făptură omenească. El era totdeauna singur şi, după părerea mea, spiriduşii puteau sălăşlui în trupul necuvântător al animalelor, dar nu prea jinduiau după forma unei banale fiinţe omeneşti. Nu era deci Gytrash, ci un simplu călător care luase drumul cel mai scurt spre Millcote. Trecu pe lângă mine şi îşi urmă drumul. Dar după câţiva paşi mă întorsei, căci atenţia îmi fu atrasă de zgomotul unei căderi şi exclamaţia: „Ce dracu mă fac acum?” Animalul alunecase pe gheaţa care acoperea şoseaua; calul şi călăreţul se prăbuşiră. Câinele se întoarse şi el, alergând în salturi. Văzând starea nenorocită în care se afla stăpânu-său şi auzind calul icnind, latră de hăuliră văile, cu o putere la care te puteai aştepta văzându-i statura. Chelălăi dând târcoale calului şi călăreţului trântiţi la pământ, apoi alergă spre mine. Era tot ce putea face, n-avea cum să cheme pe altcineva în ajutor.

L-am urmat şi am găsit pe călător chinuindu-se să iasă de sub cal. Făcea asemenea eforturi, încât mi-am zis că nu s-a putut lovi prea tare. Totuşi îl întrebai:

— Sunteţi rănit, domnule?

Mi se păru că-l aud înjurând, dar nu eram sigură. Cert este că mormăi ceva şi nu-mi răspunse îndată.

— Ce pot face pentru dumneata? întrebai din nou.

— Numai să te dai la o parte, îmi răspunse el, pe când se ridică în genunchi, apoi în picioare.

M-am supus. Atunci începu o operaţie grea, complicată şi zgomotoasă, însoţită de lătrături atât de furioase, încât a trebuit să mă dau la o parte, dar n-am vrut să plec înainte de a vedea sfârşitul. Totul s-a terminat cu bine:

calul a fost pus pe picioare iar câinele fu domolit printr-un „Jos, Pilot!”. Călătorul, aplecat acum, îşi pipăia laba piciorului şi coapsa, de bună seamă să vadă dacă mai erau tefere; dar se pare că era totuşi ceva care îl făcea să sufere, căci îndată se îndreptă spre treptele de unde tocmai mă ridicasem şi se aşeză.

Se vedea că în ziua aceea aveam mare dorinţă să fiu de folos, sau cel puţin îndatoritoare, căci mă apropiai din nou şi zisei:

— Dacă sunteţi rănit, domnule, pot aduce pe cineva de la Thornfield, sau de la Hay.

— Mulţumesc, nu-i nevoie: n-am niciun os rupt, e numai o scrântitură.

Încercă din nou să umble, dar efortul acesta îi smulse fără voie un geamăt.

Nu se întunecase încă bine şi luna devenise strălucitoare. Îl putui vedea limpede pe străin. Era îmbrăcat într-o jachetă lungă de călătorie, cu guler de blană şi catarame de oţel. De talie mijlocie, avea pieptul foarte lat, faţa întunecată, trăsăturile aspre şi fruntea largă. Ochii şi sprâncenele încruntate arătau că are o fire aprigă şi că acum e tare nemulţumit. Nu mai era tânăr, dar nici nu se putea încă spune că e în vârstă. Putea să aibă treizeci şi cinci de ani. Nu-mi era deloc teamă de el, simţeam doar puţină sfială. Dacă ar fi fost un tânăr frumos, un erou de roman, n-aş fi îndrăznit să-l mai întreb ceva, deşi vedeam bine că nu-i fac nicio plăcere, sau n-aş fi cutezat să-i ofer servicii pe care nu le cerea. Nu vorbisem niciodată cu un tânăr frumos şi nici nu ştiu dacă văzusem vreunul. Aduceam omagii teoretice frumuseţii, eleganţei, curteniei şi farmecelor fascinante, dar dacă aş fi întâlnit vreodată un bărbat cu toate aceste însuşiri, instinctul m-ar fi înştiinţat că el nu găseşte şi nici nu poate găsi la mine ceva care să-l încânte. Aş fi fugit de el cum fugi de foc, de fulgere, de tot ce nu-i plăcut, deşi e strălucitor.

Dacă acel străin mi-ar fi zâmbit şi s-ar fi arătat

prietenos când i-am vorbit, dacă mi-ar fi refuzat ajutorul cu voie bună şi mulţumindu-mi, mi-aş fi urmat drumul, fără a fi ispitită să-mi reînnoiesc întrebările. Dar încruntarea şi asprimea călătorului m-au ajutat să mă simt bine şi, când îmi făcu semn să plec, rămăsei pe loc, spunându-i:

— Dar, domnule, nu pot să te părăsesc acum, pe drumul ăsta pustiu, înainte de a vedea că eşti din nou în stare să încaleci.

Când am spus asta m-a privit; până acum abia dacă-şi întorsese ochii către mine.

— Mi se pare că la ora asta dumneata ar fi trebuit să fii acasă, dacă locuieşti pe aici, prin împrejurimi. De unde vii?

— Din vale şi când e lună nu mi-e teamă, oricât ar fi de târziu. Dacă vrei, pot să dau o fugă până la Hay; de altfel trebuie să pun o scrisoare la poşta de acolo.

— Spui că vii din vale? Locuieşti în casa aceea cu creneluri? mă întrebă el, arătându-mi Thornfield Hall, pe care luna îl lumina cu razele sale argintii. Castelul se vedea înălţându-se palid, din mijlocul pădurii ce se proiecta, întunecată, pe cerul înroşit de cele de pe urmă flăcări ale amurgului.

— Da, domnule.

— A cui e casa?

— A domnului Rochester.

— Îl cunoşti pe domnul Rochester?

— Nu, nu l-am văzut niciodată.

— Nu stă acolo?

— Nu.

— Ai putea să-mi spui unde este?

— Nu, domnule.

— Desigur că nu eşti una din servitoarele de la castel. Eşti...

Se opri şi aruncă o privire asupra îmbrăcăminţii mele, ca de obicei, simplă: un palton de merinos negru şi o pălărie de castor, pe care nu le-ar fi purtat fata în casă a

unei doamne din lumea mare. Părea încurcat; nu ştia ce să creadă, îi venii în ajutor.

— Sunt guvernanta.

— A, guvernanta! repetă el. Să mă ia dracu dacă nu uitasem. Guvernanta!

Şi fui din nou silită să îndur privirea lui scrutătoare. După două minute se ridică; dar când încercă să umble, suferinţa i se citi pe chip.

— Nu pot să te trimit după ajutor, îmi spuse el; dar ai putea să mă ajuţi chiar dumneata, dacă eşti aşa de bună.

— Cum să nu, domnule.

— Ai o umbrelă de care să mă slujesc, în loc de baston?

— Nu.

— Atunci caută să apuci dârlogii calului şi să mi-l aduci. Nu ţi-e frică?

Dacă aş fi fost singură, m-aş fi temut să mă apropii de un cal, dar fiindcă mi se cerea s-o fac, eram gata să mă supun. Lăsai manşonul jos, înaintai spre calul înalt şi încercai să prind dârlogii, dar era un animal nervos şi nu mă lăsă să mă apropii. M-am trudit în zadar; mi-a fost chiar tare frică văzându-l cum loveşte pământul cu picioarele de dinainte. Călăreţul aştepta şi privi câtva timp; în cele din urmă râse:

— După câte văd, spuse el, muntele nu va veni niciodată la Mahomed, aşa că tot ce-ţi rămâne de făcut e să-l ajuţi pe Mahomed să se ducă la munte. Vino încoace, te rog.

Mă apropiai.

— Iartă-mă, urmă el; nevoia mă sileşte să mă folosesc de dumneata.

Îmi puse o mână grea pe umăr şi, rezemându-se cu oarecare opintire, şchiopătă până la calul său, pe care-l stăpâni de îndată ce prinse dârlogii; apoi sări în şa, făcând o strâmbătură dureroasă, pentru că sforţarea îi răscolise durerea.

— Acum, zise el, muşcându-şi buzele, dă-mi cravaşa; e acolo sub tufiş.

O găsii şi i-o adusei.

— Îţi mulţumesc; du repede scrisoarea la Hay şi întoarce-te cât poţi mai curând.

Dădu pinteni calului, care porni în galop. Câinele îl urmă şi câteşitrei se făcură nevăzuţi.

„Cum duce chinul în vârtej sălbaticele bălării”.

Îmi ridicai manşonul de jos şi-mi urmai drumul. Aventura se sfârşise. Fusese o întâmplare fără importanţă; n-avea nimic romantic şi nimic interesant; dar adusese o schimbare în unul din ceasurile vieţii mele monotone: cineva avusese nevoie de mine, îmi ceruse sprijinul şi i-l dădusem, eram mulţumită că făcusem ceva. Oricât de comună şi neînsemnată ar fi fost acea faptă, ea fusese totuşi ceva activ; şi eram atât de sătulă să tot duc o viaţă în care mai mult lâncezeam decât trăiam. Apoi un chip nou era ca un nou portret în galeria amintirilor mele. Se deosebea de celelalte, mai întâi fiindcă era al unui bărbat; pe urmă, pentru că era întunecat, puternic şi aspru. Când am ajuns la Hay şi am pus scrisoarea la poştă, tot mai păstram în faţa ochilor chipul acela şi coborând dealul către Thornfield îl mai vedeam încă. Ajunsă la locul întâlnirii m-am oprit, am privit în jurul meu şi am ascultat, închipuindu-mi că voi auzi tropotul unui cal şi voi vedea un călăreţ îmbrăcat într-o jachetă de călărie, urmat de un câine de Terra Nova, ce semăna cu Gytrash. Dar nu vedeam decât un gard şi o salcie cu creştetul desfrunzit, înălţându-se dreaptă în întâmpinarea razelor lunii; nu se auzea decât vântul, care vuia departe, în arborii Thornfieldului, şi, aruncând o privire spre locul de unde venea murmurul, am zărit lumină la una din ferestrele castelului. Mi-am adus aminte că e târziu şi am grăbit pasul.

Întoarcerea la Thornfield nu-mi făcu nicio plăcere. A pătrunde pe porţile castelului însemna a mă reîntoarce la viaţa mea, în care nu se întâmpla niciodată nimic;

însemna doar să trec prin sala tăcută, să urc scara întunecoasă, să intru în odaia mea singuratică şi să petrec o bună parte a serii de iarnă doar cu liniştita doamna Fairfax, atât şi nimic altceva. Nu era de ajuns ca să spulbere uşoara aţâţare pricinuită de plimbarea mea? Nu însemna să-mi ferec iarăşi viaţa – ale cărei daruri de siguranţă şi tihnă nu eram în stare să le preţuiesc – cu nişte lanţuri nevăzute? Cum mi-ar fi priit furtunile unei vieţi nesigure şi plină de lupte, o experienţă grea şi amară, în stare a mă face să râvnesc liniştea în care trăiam acum! Da, toate acestea ar fi fost pentru mine la fel de binevenite ca o plimbare lungă pentru cineva care a amorţit rămânând prea îndelung într-un fotoliu confortabil; dorinţa mea de agitaţie şi mişcare era la fel de firească şi normală ca şi a celui ţintuit prea mult în fotoliu.

Zăbovii în faţa porţii, zăbovii pe pajişte; mă plimbai încoace şi-ncolo pe drumul pardosit cu piatră. Obloanele uşii cu geamuri erau trase: nu puteam vedea înăuntru. Ochii şi mintea mea păreau, de altfel, că vor să se îndepărteze de casa mohorâtă, de vizuina plină cu celule întunecate, aşa cum mi se părea în clipa aceea, ca să se îndrepte spre cerul frumos ce se înfăţişa înainte-mi – o mare albastră şi fără pic de nor. Luna se înălţa măreaţă la orizont. Părăsind vârful colinelor, de după care se ridicase, din ce în ce mai departe de ele, părea că tinde spre zenitul întunecat, pierdut în adâncul nemărginit şi-n neţărmurita depărtare. Stelele tremurătoare care-i urmăreau drumul îmi tulburau sufletul şi-mi grăbeau bătăile inimii. Sunt lucruri mici care ne aduc din nou pe pământ; atunci a bătut orologiul şi a fost de ajuns. Îmi luai privirile de la lună şi stele, deschisei o uşă lăturalnică şi intrai.

Deşi lampa de bronz atârnată de plafonul sălii celei mari fusese aprinsă, încăperea era întunecată. Prin uşa deschisă a sufrageriei se strecura licărirea unui foc, luminând sala şi primele trepte ale scării. Lumina focului

se răsfrângea pe căminul de marmură, pe grătarele de alamă, şi scotea în relief draperiile purpurii şi mobilele lustruite, într-o iradiere nespus de plăcută. La aceeaşi lumină se vedeau de asemeni câteva persoane stând de vorbă în jurul căminului. De-abia am apucat să le zăresc şi să deosebesc un amestec de glasuri pline de voioşie, printre care pe acela al Adèlei, că uşa s-a şi închis.

Mă îndreptai repede spre odaia doamnei Fairfax. Şi acolo ardea focul în cămin, dar odaia nu era luminată şi nici doamna Fairfax nu se afla la locul ei. În schimb, un dulău alb şi negru, leit Gytrash de pe drum, stătea lungit pe covor şi privea ţintă la foc. Semăna într-atât cu acela, încât înaintai spre el şi strigai: „Pilot!” Câinele se ridică şi mă mirosi. Îl mângâiai şi el se gudură blând. Era un câine cu care ţi-ar fi fost teamă să rămâi singură şi mă întrebam de unde a venit aici; sunai, pentru că aveam nevoie de lumină şi voiam să ştiu cine era musafirul. Leah intră.

— Ce-i cu câinele ăsta? întrebai.

— A venit cu stăpânul.

— Cu cine?

— Cu stăpânul, domnul Rochester, care a sosit chiar acum.

— Aha! Şi doamna Fairfax e cu dânsul?

— Da, şi domnişoara Adèle. John s-a dus să aducă un doctor, căci stăpânul a suferit un accident; a căzut calul şi domnul Rochester şi-a scrântit un picior.

— A căzut calul pe drumul spre Hay?

— Da, a alunecat pe când cobora dealul.

— Ah! Leah, adu-mi te rog o lumânare.

Leah se întoarse numaidecât, urmată de doamna Fairfax, care îmi repetă aceleaşi veşti, adăugând că domnul Carter, medicul, sosise şi se afla la domnul Rochester; pe urmă dădu porunci pentru ceai şi eu mă urcai în odaie, să mă dezbrac.

Capitolul XIII

SE PARE CĂ, URMÂND SFATURILE doctorului, domnul Rochester se culcă în acea seară devreme şi se sculă a doua zi târziu. Nu coborî decât pentru a rezolva unele afaceri urgente; agentul său şi câţiva fermieri sosiseră şi aşteptau să-i vorbească.

Adèle şi cu mine furăm silite să părăsim biblioteca, pentru că acolo îşi primea domnul Rochester oaspeţii. Se făcu foc în altă odaie de la etaj, ne-am dus cărţile acolo şi ne-am rânduit camera ca pe o sală de studiu. În acea dimineaţă chiar mi-am dat seama că Thornfield Hall şi-a schimbat înfăţişarea. Nu mai era tăcut ca o biserică, mereu se auzea câte cineva bătând în uşă, sunând sau trecând în grabă pe sală. Glasuri noi răsunau la parter. Un şuvoi nou, de viaţă adevărată, năvălise în castel. Acum avea un stăpân. În ce mă priveşte eram mai mulţumită.

N-a fost lucru uşor să faci în ziua aceea lecţii cu Adèle, care nu mai era în stare să se concentreze. Ieşea într-una din odaie şi se uita pe scară, vrând să-l zărească pe domnul Rochester. Ticluia mereu pretexte să coboare: dorea, se vede, să intre în bibliotecă, unde ştiam că de fapt nu i se simţea deloc lipsa. Când mă supăram puţin şi o sileam să stea liniştită, continua să-mi vorbească de prietenul ei, domnul Edward Fairfax de Rochester, cum îi spunea ea (auzeam întâia oară toate aceste nume). Era tare curioasă să afle ce dar i-o fi adus. Se pare că domnul Rochester o vestise chiar de cu seară că o dată cu bagajele va sosi de la Millcote şi o cutie, al cărei conţinut o va interesa îndeaproape.

— *„Et cela doit signifier,* spuse ea, *qu'il y aura, là-*

dedans, un cadeau pour moi et peut-être pour vous aussi, mademoiselle. Monsieur a parlé de vous; il m'a demandé le nom de ma gouvernante, et si elle n'était pas une petite personne, assez mince et un peu pâle. J'ai dit oui, car c'est vrai, n'est-ce pas, mademoiselle?"[27]

Mâncai împreună cu eleva mea, ca de obicei, în odaia doamnei Fairfax. Fiindcă ningea şi era vifornită, rămaserăm după masă în sala de studiu. Seara dădui voie Adèlei să-şi lase cărţile şi lucrul şi să coboare; căci, judecând după liniştea ce domnea la parter şi după faptul că nu mai auzeam sunând la uşă, îmi închipuiam că domnul Rochester era acum liber. Rămasă singură, mă îndreptai spre fereastră, dar nu era nimic de văzut. Amurgul şi fulgii de zăpadă îngroşau aerul şi ascundeau până şi copăceii de pe pajişte. Lăsai perdeaua în jos şi revenii lângă foc.

Priveam jarul şi începusem să zugrăvesc în minte ceva asemănător cu un tablou pe care-l văzusem altădată şi care înfăţişa castelul din Heidelberg, în valea Rinului, când doamna Fairfax, intrând pe neaşteptate, făcu fărâme mozaicul scânteietor de-abia înfiripat şi împrăştie – totodată – gândurile apăsătoare ce începuseră să se îngrămădească în singurătatea mea.

— Domnului Rochester i-ar face plăcere, zise ea, dacă dumneata şi eleva dumitale aţi vrea să luaţi ceaiul cu dânsul astă-seară. Atâtea treburi a avut toată ziua, încât n-a putut să te vadă încă.

— La ce oră ia ceaiul? întrebai.

— Oh, la şase. Când e la ţară, mănâncă mai devreme. Dar acum ai face bine să-ţi schimbi rochia; hai să te ajut. Uite, ia lumânarea asta.

— Trebuie să-mi schimb rochia?

— Da, e mai bine. Când e domnul Rochester aici, eu mă

---

[27] Asta înseamnă desigur că acolo-i un dar pentru mine şi poate şi pentru dumneata, domnişoară. Domnul a vorbit de dumneata, m-a întrebat cum o cheamă pe guvernanta mea şi dacă nu-i o persoană micuţă, destul de slabă şi puţin palidă. Am spus că da, fiindcă-i adevărat, nu-i aşa, domnişoară? (fr.)

îmbrac totdeauna în toaletă de seară.

Această formalitate suplimentară îmi părea cam ceremonioasă, totuşi mă întorsei în odaie şi ajutată de doamna Fairfax îmi schimbai rochia de stofă neagră cu una de mătase de aceeaşi culoare, cea mai arătoasă şi singura rochie de schimb pe care o aveam, în afară de una cenuşie-deschisă, care – după ideile mele despre eleganţă, formate la Lowood – îmi părea prea frumoasă ca să poată fi îmbrăcată altfel decât în prilejuri cu totul excepţionale.

— Îţi trebuie o broşă, îmi spuse doamna Fairfax.

N-aveam decât o mică perlă, o amintire lăsată de domnişoara Temple, la despărţire. O pusei şi coborârăm. Nu eram obişnuită cu străinii şi de aceea faptul că trebuia să apar în faţa domnului Rochester devenea o încercare grea pentru mine. Trecând prin sufragerie, am lăsat-o pe doamna Fairfax s-o ia înainte şi eu mă ţinui în urma ei. După ce trecurăm pe sub bolta a cărei perdea era acum lăsată, am ajuns în elegantul salon.

Pe masă ardeau două lumânări de ceară şi pe cămin alte două. Pilot sta întins pe jos, încălzindu-se la flacăra minunatului foc. Adèle stătea în genunchi lângă el. Îl văzui şi pe domnul Rochester, pe jumătate culcat pe o canapea, cu piciorul sprijinit de o pernă. Se uita la Adèle şi la câine, iar lumina focului îi bătea în plină faţă. Recunoscui pe călătorul cu sprâncene stufoase de cărbune, cu fruntea pătrată ce părea şi mai pătrată din pricina felului cum era tuns. Îi recunoscui nasul, deosebit mai mult prin expresia de hotărâre decât prin frumuseţe, nările largi, care trădau, după cum credeam eu, o fire aprinsă; gura, bărbia şi maxilarele îi erau aspre, da, câteşitrele foarte aspre – fără doar şi poate. Acum, când nu mai era îmbrăcat în jacheta de călărie, puteai observa că trupu-i spătos se potrivea cu faţa. Avea un trup frumos de atlet, piept larg, şolduri înguste, deşi nu era de loc înalt şi nelipsit de graţie.

Domnul Rochester trebuie să fi observat intrarea mea

şi a doamnei Fairfax, dar se părea că nu are de gând să ne bage în seamă, deoarece apropierea noastră nu-l făcu nici măcar să ridice capul.

— Iat-o pe domnişoara Eyre, spuse doamna Fairfax liniştită.

El făcu o plecăciune, dar privi mai departe la câine şi la copil.

— Domnişoara Eyre să ia loc, zise el.

Salutul lui ţeapăn, tonul nerăbdător, deşi ceremonios, părea să adauge:... Ce-mi pasă că domnişoara Eyre este aici sau aiurea? Deocamdată n-am chef să vorbesc cu ea.

M-am aşezat şi nu m-am simţit stânjenită. O primire prea curtenitoare m-ar fi zăpăcit probabil: n-aş fi putut răspunde cu eleganţa şi graţia cuvenită; această ciudată bădărănie însă nu-mi impunea nicio îndatorire. Dimpotrivă, o ţinută de linişte cuviincioasă mă avantaja faţă de asemenea toane. De altfel, ciudăţenia acestei purtări avea haz şi eram nerăbdătoare să ştiu ce o să-i urmeze.

Domnul Rochester continua să se poarte ca o statuie, ceea ce înseamnă că nici nu vorbi, nici nu se mişcă. Doamna Fairfax, gândindu-se pesemne că oamenii trebuie să se poarte totdeauna amabil, începu să vorbească plină de blândeţe, ca de obicei, dar, tot ca de obicei, destul de banal. Îl compătimi pentru sumedenia de treburi pe care le avusese toată ziua şi pentru durerea ce i-o pricinuia piciorul scrântit, apoi îi recomandă răbdare şi stăruinţă cât timp va ţine boala.

— Doamnă, aş dori ceai, fu singurul răspuns pe care-l căpătă.

Ea se grăbi să sune, şi când slujnica aduse tava, orândui ceştile şi linguriţele cu iuţeală, Adèle şi cu mine ne apropiarăm de masă, dar stăpânul nu-şi părăsi canapeaua.

— Eşti bună să dai ceaşca asta domnului Rochester? mă întrebă doamna Fairfax. Adèle ar putea s-o verse.

Făcui ce-mi ceruse. Când el luă ceaşca din mâinile

mele, Adèle socoti că e momentul potrivit să ceară ceva pentru mine şi zise:

— *N'est-ce pas, mosieur, qu'il y a un cadeau pour mademoiselle Eyre dans votre petit coffre?*[28]

— Cum de veni vorba despre daruri? spuse el morocănos. Te aşteptai la vreun dar, domnişoară Eyre? Îţi plac darurile?

Şi mă scrută cu nişte ochi care îmi părură întunecaţi, supăraţi şi pătrunzători.

— Nu prea ştiu, domnule, am avut prea puţin de a face cu ele. Un dar e socotit de obicei un lucru plăcut.

— De obicei? Dar dumneata ce părere ai?

— Trebuie să mă gândesc câtva timp, înainte de a vă putea răspunde. Un dar are mai multe aspecte, nu-i aşa? şi trebuie să te gândeşti la toate, înainte de a emite o părere.

— Domnişoară Eyre, dumneata nu eşti atât de spontană ca Adèle: cum mă vede îmi şi cere în gura mare un dar. Dumneata o iei pe ocolite.

— Pentru că am mai puţină încredere decât Adèle în drepturile mele. Ea se poate bizui pe faptul că e o cunoştinţă veche şi e oarecare tradiţie, deoarece mi-a spus că totdeauna i-aţi dăruit jucării. În ce mă priveşte, n-aş putea spune întrucât mi s-ar cădea aşa ceva, fiindcă sunt străină şi n-am făcut nimic care să merite un semn de recunoştinţă.

— Oh, nu fi prea modestă! Am examinat-o pe Adèle şi am văzut că ţi-ai dat destulă osteneală cu ea; nu prea străluceşte, nu-i prea talentată, dar într-un timp scurt a progresat foarte mult.

— Prin aceste cuvinte mi-aţi făcut într-adevăr un dar, domnule, şi vă sunt recunoscătoare. Cea mai râvnită răsplată pentru un profesor este lauda adusă elevului său.

— Oh! Oh! zise domnul Rochester, şi-şi bău ceaiul în

[28] Nu-i aşa, domnule, că aveţi un dar pentru domnişoara Eyre în cufăraşul dumneavoastră? (fr.)

linişte. Veniţi lângă foc, spuse el când tava fu ridicată şi doamna Fairfax se retrase într-un colţ şi-şi luă lucrul.

Adèle mă prinse de mână şi mă purtă în jurul odăii, să-mi arate cărţile frumoase şi bibelourile de pe măsuţe, dar când auzirăm glasul domnului Rochester, ne grăbirăm să ascultăm. Fetiţa voi să se aşeze pe genunchii mei, dar el îi porunci să se joace cu Pilot.

— De trei luni eşti aici? mă întrebă el.

— Da, domnule.

— Şi vii de la...?

— De la şcoala din Lowood, în comitatul...

— Ah! o şcoală de caritate. Cât timp ai stat acolo?

— Opt ani.

— Opt ani! Atunci înseamnă că eşti într-adevăr rezistentă. Eu credeam că numai jumătate din acest răstimp e prea de ajuns ca să vină de hac celui mai puternic organism. Nu mă mai mir că pari ieşită de pe celălalt tărâm. M-am şi întrebat unde ai putut căpăta figura asta. Ieri, când mi-ai ieşit în cale, pe drumul spre Hay, m-am gândit fără voie la poveştile cu zâne şi am fost gata să cred că mi-ai vrăjit calul; nici acum nu-s încă sigur de asta. Cine-ţi sunt părinţii?

— N-am.

— Şi cred că n-ai avut niciodată. Ţi-aduci aminte de ei?

— Nu.

— Mi-am închipuit. Şi când te-am găsit lângă scările acelea îţi aşteptai poporul.

— Despre cine vorbiţi, domnule?

— Despre oamenii verzi: era o noapte cu lună, cum nu se poate mai potrivită pentru ei. Ţi-am sfărâmat oare vreun cerc, de mi-ai aşternut în cale gheaţa aceea blestemată?

Dădui din cap.

— S-a împlinit de mult un veac – răspunsei eu tot aşa de serioasă ca şi el – de când oamenii verzi au părăsit Anglia. Nici pe drumul ce duce spre Hay, nici pe câmpiile vecine nu mai poţi afla vreo urmă de-a lor. De aici înainte,

nici soarele arzător al verii, nici luna rece a nopţilor de iarnă nu le vor mai lumina petrecerile.

Doamna Fairfax lăsase să-i cadă lucrul din mână şi părea că nu pricepe ce fel de discuţie o mai fi şi asta.

— Ei bine, spuse domnul Rochester, dacă n-ai nici tată, nici mamă, trebuie să ai unchi sau mătuşi, cel puţin.

— Nu, după câte ştiu, n-am niciunul.

— Şi căminul dumitale?

— N-am niciunul.

— Dar fraţii, surorile dumitale, unde sunt?

— N-am nici fraţi, nici surori.

— Cine te-a îndemnat să vii aici?

— Am dat un anunţ la ziar şi doamna Fairfax mi-a scris.

— Da, zise buna doamnă, care ştia acum pe ce lume se află, şi mulţumesc în fiecare zi providenţei că m-a îndemnat să fac asemenea alegere. Domnişoara Eyre a fost o tovarăşă minunată pentru mine şi o profesoară blândă şi atentă pentru Adèle.

— Nu te osteni cu laudele, răspunse domnul Rochester. N-au trecere la mine. Voi judeca eu însuşi. Mai întâi şi întâi mi-a vrăjit calul.

— Cum, domnule? tresări doamna Fairfax.

— Ei îi datorez scrântitura asta.

Văduva privi buimacă, fără să înţeleagă.

— Domnişoară Eyre, ai locuit vreodată într-un oraş? reluă domnul Rochester.

— Nu, domnule.

— Dar de văzut ai văzut multă lume?

— Numai elevele şi profesoarele de la Lowood, iar acum pe cei care locuiesc împreună cu mine la Thornfield.

— Ai citit mult?

— Doar cărţile care mi-au căzut în mână; n-au fost nici prea multe, nici prea savante.

— Ai dus o viaţă de călugăriţă şi fără îndoială că ai fost crescută într-o atmosferă religioasă. Brocklehurst, care după câte înţeleg conduce Lowoodul, e pastor, nu-i aşa?

— Da, domnule.

— Şi de bună seamă că toate fetele îl veneraţi aşa cum o întreagă mănăstire de călugăriţe o venerează pe stareţă.

— Oh, nu!

— Eşti foarte aspră? Nu! Cum aşa? Care călugăriţă nouă nu-şi venerează duhovnicul? Asta aduce a nelegiuire.

— Nu-l puteam suferi pe domnul Brocklehurst; şi nu numai eu. Este un om rău, făţarnic şi intrigant. Ne-a tuns pe toate fetele şi din economie cumpăra ace şi aţă atât de proaste încât cu greu se putea coase cu ele.

— O economie foarte păgubitoare, spuse doamna Fairfax, care putu lua din nou parte la conversaţie.

— Şi ăsta era păcatul lui cel mai mare? întrebă domnul Rochester.

— Înainte de înfiinţarea comitetului, cât timp se ocupa singur de aprovizionare, ne lăsa să suferim de foame. O dată pe săptămână ne ameţea cu nişte lecturi lungi şi în fiecare seară ne silea să citim cărţile scrise de el despre moartea năprasnică şi despre judecata de apoi. Cărţile astea ne speriau atât de tare, încât nu mai îndrăzneam să ne ducem la culcare.

— Ce vârstă aveai când ai intrat la Lowood?

— Zece ani.

— Şi ai stat acolo opt ani? Atunci ai optsprezece.

Am încuviinţat.

— După cum vezi, aritmetica e folositoare. Fără ajutorul ei nu ţi-aş fi putut ghici vârsta. Nu-i uşor s-o afli, când trăsăturile şi înfăţişarea nu-s pe măsura anilor. Ce ai învăţat la Lowood? Cânţi la pian?

— Puţin.

— Nici vorbă, ăsta-i răspunsul care se dă totdeauna. Treci în bibliotecă... dacă vrei. (Iartă-mă, dar sunt obişnuit cu tonul poruncitor. Spun: „Fă asta”, şi se face! Nu-mi pot schimba obiceiurile pentru dumneata, o nou-venită.) Intră, deci, în bibliotecă; ia o lumânare; lasă uşa deschisă;

aşază-te la pian şi cântă ceva!

Am ieşit din salon şi m-am supus tuturor dispoziţiilor primite.

— Destul! îmi strigă el după câteva minute. Văd că ştii să cânţi *puţin,* ca orice şcolăriţă engleză: poate ceva mai bine decât unele dintre ele, dar nu cânţi bine.

Închisei pianul şi mă întorsei. Domnul Rochester urmă:

— Azi dimineaţă, Adèle mi-a arătat câteva schiţe, pe care spune că le-ai făcut dumneata. Nu ştiu dacă sunt făcute în întregime de dumneata. Te-a ajutat, de bună seamă, un profesor?

— Nu! Nu! exclamai eu.

— O! asta vasăzică îţi aţâţă mândria. Ei bine, du-te de adă mapa, dacă poţi afirma că sunt făcute de dumneata; dar nu afirma, dacă nu eşti sigură, fiindcă mă pricep.

— Atunci, domnule, eu voi tăcea şi veţi judeca dumneavoastră singur.

Adusei mapa din bibliotecă.

— Apropie masa, spuse domnul Rochester.

O împinsei lângă canapeaua lui. Adèle şi doamna Fairfax se apropiară şi ele, să vadă desenele.

— Nu vă înghesuiţi aşa, spuse domnul Rochester. Le veţi lua pe măsură ce termin eu cu ele, dar nu vă mai băgaţi în sufletul meu.

Examină pe rând picturile şi schiţele; puse trei deoparte şi, după ce le privi pe celelalte, le aruncă.

— Pune-le pe masa de dincolo, doamnă Fairfax, zise el, şi priveşte-le împreună cu Adèle. Iar dumneata, (se uită la mine) stai jos şi răspunde la întrebările mele. Văd că aceste trei picturi sunt făcute de aceeaşi mână. Dumneata le-ai făcut?

— Da.

— Când ai avut vreme să le faci? Ţi-au cerut desigur timp mult şi ceva gândire.

— Le-am făcut în ultimile două vacanţe petrecute la Lowood, când n-aveam altceva de lucru.

— Unde ai găsit originalele acestor copii?

— În capul meu.
— În capul ăsta de pe umerii dumitale?
— Da, domnule.
— Mai ai şi alte piese de acelaşi fel într-însul?
— Cred că da, domnule, ba sper că şi mai bune.

Puse tablourile în faţa lui şi le privi din nou.

Cititorule, în vreme ce domnul Rochester e ocupat să le privească, am să-ţi prezint desenele cu pricina. Mai întâi trebuie să-ţi spun că n-au nimic minunat. Într-adevăr, subiectele se înfăţişează limpede minţii mele. Aşa cum le plăsmuisem în închipuire înainte de a încerca să le dau viaţă, erau cu adevărat impresionante, dar mâna nu se arătase a fi pe măsura închipuirii, nu realizase decât o palidă copie a ceea ce văzuseră ochii minţii mele.

Erau acuarele. Prima înfăţişa nişte nori joşi şi vineţi plutind deasupra mării zbuciumate. Zarea era acoperită de umbră ca şi primul plan, adică talazurile cele mai apropiate, căci pământul nu se zărea de loc. O rază de lumină scotea în relief un catarg pe jumătate scufundat, în vârful căruia stătea un cormoran mare şi întunecat, cu aripile stropite de spumă; ţinea în cioc o brăţară de aur ţintuită cu nestemate, căreia mă silisem să-i dau culorile cele mai strălucitoare ce le puteam găsi pe paletă şi toată preciziunea de care era în stare penelul meu. La piciorul catargului, acoperit de pânza valurilor ce băteau în verde, se zărea trupul unui înecat. Singurul mădular care se putea vedea lămurit, întrucât ieşea afară din valuri, era un braţ fără niciun fel de podoabă.

Pe primul plan al celui de-al doilea tablou se înălţa o colină acoperită de iarbă şi frunze purtate de vânt. Deasupra colinei se întindea cerul inundat de lumina violetă a amurgului. Înălţat pe fundalul cerului, se desluşea bustul unei femei. Combinasem culorile cele mai întunecate şi cele mai blânde, pentru a o zugrăvi. Fruntea-i mohorâtă era încununată de o stea; partea de jos a feţei se zărea ca printr-o ceaţă, ochii îi străluceau întunecat şi sălbatic; părul flutura ca o umbră, asemenea

unor nori întunecaţi, frământaţi de furtună şi sfâşiaţi de fulger. Pe gât i se revărsa o lumină palidă, ce amintea de razele lunii. Aceeaşi lumină se răspândea şi pe norii uşori ce înconjurau acel simbol al luceafărului.

În sfârşit, ultimul tablou reprezenta piscul unui gheţar, avântându-se către un cer polar de iarnă. Razele Nordului trimiteau zării săgeţile lor strâns înmănuncheate. Pe primul plan se vedea un cap – un cap uriaş plecat spre gheţar şi sprijinit de el. Două mâini prelungi, încrucişate sub frunte, acopereau partea de jos a feţei cu un văl întunecat. Nu se vedea decât o frunte palidă albă ca osul uscat, doi ochi ce priveau ţintă, găunoşi şi parcă sticloşi de deznădejde. Tâmplele erau înfăşurate în faldurile negre ale unui turban, în mijlocul căruia, desenat nelămurit, ca un nor, strălucea un cerc de flăcări albe cu scânteieri de nestemate de o culoare mai sumbră. Acea palidă aureolă era simbolul unei diademe regale şi încununa o „fiinţă fără trup”.

— Erai fericită când ai făcut aceste desene? mă întrebă domnul Rochester.

— Eram preocupată, domnule. Da, şi eram fericită; a fost una dintre cele mai mari bucurii ale vieţii mele.

— Asta nu înseamnă mult. Ai recunoscut singură că plăcerile dumitale n-au fost prea numeroase. Aş spune că te aflai pe un fel de tărâm al visărilor de artist, când ai amestecat aceste culori ciudate. Lucrai mult în fiecare zi?

— Era vacanţă şi n-aveam nimic altceva de făcut; lucram de dimineaţă până la prânz şi de la prânz până-n seară. Zilele lungi de vară mi-erau prielnice.

— Şi erai mulţumită de rezultatele acestei munci febrile?

— Câtuşi de puţin. Contrastul între idei şi realizare mă făcea să sufăr; de fiecare dată imaginasem ceva ce nu eram în stare să realizez.

— Nu-i chiar aşa. Ai prins umbra gândurilor dumitale, dar probabil că nimic mai mult. N-ai destulă ştiinţă şi îndemânare de artist, spre a le reda pe deplin. Aceste

schiţe sunt, totuşi, remarcabile pentru o şcolăriţă. Gândul pe care vor să-l exprime e fantastic. Aceşti ochi ai Luceafărului trebuie să-i fi văzut într-un vis. Cum i-ai putut face atât de limpezi şi, totuşi, de loc strălucitori? Căci astrul ăsta care străluceşte deasupra le întunecă razele. Ce ai vrut să spui zugrăvindu-i atât de adânci şi de solemni? Şi cine te-a învăţat să pictezi vântul? E furtună pe cer şi pe această culme de deal. Unde ai văzut Latmosul[29]? Căci muntele ăsta nu-i altul decât Latmos. Ia-ţi desenele!

De abia legasem mapa, când, uitindu-se la ceas, domnul Rochester zise deodată:

— E nouă. Unde îţi sunt gândurile, domnişoară Eyre, de o laşi pe Adèle să stea aşa de târziu? Du-o la culcare.

Adèle îşi sărută tutorele înainte de a părăsi odaia. El primi îmbrăţişarea, dar nu păru să fie mai încântat decât dacă în locul ei ar fi fost Pilot: ba poate chiar mai puţin.

— Acum vă urez bună seara la toţi, spuse el, arătând uşa.

Însemna că e obosit de tovărăşia noastră şi vrea să plecăm. Doamna Fairfax îşi strânse andrelele. Eu îmi luai mapa, făcurăm o plecăciune, la care ne răspunse cu răceală şi plecarăm.

— Ziceai că domnul Rochester nu-i din cale afară de ciudat, doamnă Fairfax? îi spusei când, după ce culcasem pe Adèle, mă dusei în odaia ei.

— Aşadar ţi se pare ciudat?

— Mi se pare foarte schimbăcios şi foarte repezit.

— Ai dreptate. Cineva care nu-l cunoaşte poate să-şi facă impresia asta. Eu sunt însă aşa de obişnuită cu felul lui de a fi, că nu-i dau atenţie, şi apoi, abia dacă are o fire ciudată, trebuie să fim îngăduitori.

— De ce?

— Mai întâi, pentru că aşa-i firea lui şi nimeni nu-şi poate schimba firea; pe urmă fiindcă e fără îndoială

[29] Munte în Asia Mică între Milet şi Heracleea, unde, după cum spune o legendă, Diana venea să-l vadă pe păstorul Endymion, iubitul ei.

copleşit de gânduri triste care-l zbuciumă şi asta îl face schimbăcios.

— Ce gânduri?

— Necazuri familiale.

— Dar n-are familie.

— Acum nu, însă a avut – sau, cel puţin, rude. Şi-a pierdut acum câţiva ani fratele mai vârstnic.

— Un frate *mai mare?*

— Da. Nu sunt decât vreo nouă ani de când stăpâneşte dumnul Rochester această proprietate.

— Nouă ani înseamnă ceva. Îşi iubea oare aşa de mult fratele ca să rămână nemângâiat atâta timp?

— O! nu – poate că nu. Cred că au fost unele neînţelegeri între ei. Domnul Rowland Rochester nu era prea drept cu domnul Edward şi se pare că l-a aţâţat chiar pe tatăl lor împotriva lui. Domnul cel bătrân ţinea la bani şi dorea tare mult ca moşia familiei să rămână întreagă. Nu se împăca deloc cu gândul de a micşora averea împărţind-o, dar, în acelaşi timp voia, totuşi, ca pentru cinstea numelui, Edward să fie bogat. Puţin timp după ce dânsul a devenit major, s-a recurs la unele procedee care nu au fost prea loiale şi care au pricinuit multe răutăţi. Domnul Rochester cel bătrân şi cu Rowland se înţeleseseră şi, spre a-l îmbogăţi pe Edward, îl târâră într-o situaţie cu care el nu s-a putut împăca. Nu ştiu prea bine ce au făcut, dar domnul Edward n-a putut îndura tot ce-a avut de suferit. Nu-i prea iertător, aşa că a rupt legăturile cu familia şi duce de mult o viaţă pribeagă. De când a ajuns stăpânul castelului, după moartea fratelui său – care n-a lăsat testament – nu cred să fi stat nici cincisprezece zile aici. De altfel, nu mă mir că se fereşte de acest loc.

— Şi de ce?

— Poate că i se pare trist.

Răspunsul era şovăielnic. L-aş fi vrut ceva mai limpede, dar doamna Fairfax nu putea sau nu voia să-mi dea amănunte asupra pricinii şi felului încercărilor suferite de

domnul Rochester. Mărturisea că e o taină pentru dânsa şi că nu putea face decât presupuneri. Era vădit că nu mai dorea să vorbească despre asta. Am înţeles şi n-am mai stăruit.

Capitolul XIV

ÎN ZILELE URMĂTOARE L-AM văzut foarte puţin pe domnul Rochester. Dimineaţa părea a fi extrem de ocupat cu diverse treburi, iar după-amiază, domnii din Millcote sau din împrejurimi veneau să-l vadă şi rămâneau câteodată să cineze cu el. După ce i s-a înzdrăvenit piciorul şi a putut să încalece din nou, mare parte din zi era plecat, pesemne să înapoieze vizitele primite, deoarece nu se întorcea decât noaptea târziu.

În acest interval, chiar şi pe Adèle o chema foarte rar. Eu nu-l vedeam decât întâmplător, întâlnindu-l în sala cea mare, pe seară sau în antreu. Câteodată trecea prin faţa mea trufaş şi nepăsător, abia catadicsind să mă salute uşor şi să-mi arunce o privire rece; alteori dimpotrivă, făcea o plecăciune şi-mi zâmbea cu amabilitate. Aceste toane nu mă jigneau de loc, deoarece îmi dădeam bine seama că eu nu contribuiam cu nimic la ele şi atitudinile lui contradictorii erau provocate de pricini cu desăvârşire străine de mine.

Într-o zi, când avea oaspeţi la masă, trimise după mapa mea, fără îndoială spre a le arăta desenele. Musafirii plecară devreme, ca să se ducă la Millcote, la o întrunire publică, după cum am aflat de la doamna Fairfax, dar fiindcă timpul era umed şi urât, domnul Rochester nu i-a însoţit. Puţin după plecarea lor, el sună şi fui rugată să cobor împreună cu Adèle. După ce o îmbrăcai şi-i aranjai părul şi după ce mă încredinţai că îmi venea bine costumul de *quaker* la care nu mai era nimic de retuşat, pentru că îmbrăcămintea ca şi pieptănătura mea erau prea simple şi prea serbede, coborârăm. Adèle se întreba

dacă sosise, în sfârşit, *le petit coffre*[30] căci, datorită cine ştie căror încurcături, până atunci nu sosise încă. Nu se înşelase. Intrând în sufragerie, văzurăm pe masă o cutie de carton, pe care fetiţa păru a o recunoaşte instinctiv.

— *Ma boîte! Ma boîte!*[31] exclamă ea, alergând înspre masă.

— Da, ţi-a sosit în sfârşit cutia. Du-o într-un colţ, tu, fiică autentică a Parisului, şi desfată-te, spuse glasul grav şi cam batjocoritor al domnului Rochester, care stătea într-un fotoliu larg, lângă foc. Dar ia seama să nu mă plictiseşti turuindu-mi tot timpul despre disecţia pe care ai de gând s-o faci pachetului, sau despre ce ai să găseşti înăuntru. Să faci totul în linişte. *Tiens-toi tranquille, enfant, comprends-tu?*[32]

Se părea că Adèle n-ar mai fi avut nevoie de această recomandare, căci se retrăsese imediat pe canapea cu comoara ei şi începu să desfacă sforile cu care era împachetată. După ce înlătură această piedică şi îndepărtă diferite învelitori de poleială, strigă doar:

— *Oh! ciel! Que c'est beau!*[33] şi rămase cufundată într-o contemplare plină de admiraţie.

— Domnişoara Eyre e aici? întrebă stăpânul, ridicându-se pe jumătate şi privind spre mine. Aşa! vino şi stai aici, adăugă el, trăgând un scaun alături de fotoliu. Flecăreala copiilor nu poate aminti nimic plăcut unui bătrân holtei ca mine. Mi-ar fi cu neputinţă să petrec o seară întreagă *en tête-à-tête*[34] cu un ţânc. Nu-ţi depărta scaunul, domnişoară Eyre. Stai chiar acolo unde l-am pus – adică – te rog. Dă-o-ncolo de politeţe! Eu uit mereu de ea. Nici bătrânele doamne naive nu-mi plac prea mult, dar pe bătrânica mea nu trebuie totuşi s-o uit! E o Fairfax, sau cel puţin s-a căsătorit cu un Fairfax. Nu trebuie s-o neglijez. Se spune că sângele apă nu se face.

---

[30] Cufăraş. (fr.)
[31] Cutia mea! Cutia mea! (fr.)
[32] Să stai liniştită, fetiţo, ai înţeles? (fr.)
[33] Oh! Doamne, ce frumos e! (fr.)
[34] Între patru ochi. (fr.)

Sună şi chemă pe doamna Fairfax, care veni imediat, aducându-şi lucrul.

— Bună seara, doamnă, zise el. Te-am chemat într-un scop caritabil. Am oprit-o pe Adèle să-mi vorbească despre darul pe care i l-am făcut. Văd că arde de nerăbdare, aşa că ai bunătatea şi ţine-i de urât; va fi una din faptele cele mai milostive pe care le vei fi făcut vreodată.

Într-adevăr, de-abia zărise Adèle pe doamna Fairfax, că o şi chemă pe sofa şi-i aruncă în poală tot conţinutul de porţelan, fildeş şi ceară al *boîte-i* sale; în tot acest timp nu mai înceta cu explicaţiile şi îşi exprima încântarea într-o englezească stâlcită, alegându-şi cu greu cuvintele.

— Acum, zise domnul Rochester, mi-am făcut datoria de stăpân al casei, am orânduit ca musafirii să se distreze. Pot, deci, să mă gândesc în voie şi la plăcerea mea. Domnişoară Eyre, trage-ţi scaunul mai aproape, eşti încă prea departe de mine şi nu te pot privi fără să-mi schimb poziţia comodă în care stau, ceea ce n-am de loc chef să fac.

M-am supus, deşi aş fi preferat să rămân puţin mai în umbră; dar domnul Rochester ştia să poruncească în aşa fel, încât n-aveai încotro şi trebuia să execuţi de îndată.

Eram în sufragerie, după cum am mai spus. Candelabrul ce fusese aprins pentru cină lumina sărbătoreşte toată odaia. Focul ardea cu flăcări roşii şi strălucitoare, umbre purpurii cădeau în falduri bogate în faţa ferestrei mari şi a bolţii înalte. Nu se auzea decât murmurul şoptit al vorbelor Adèlei (nu îndrăznea să vorbească tare) şi ropotul ploii de iarnă ce izbea în geamuri.

Domnul Rochester – cel care sta acum întins în jilţul îmbrăcat cu damasc – mi se părea cu totul altul decât cel pe care-l văzusem înainte. Nu mai arăta nici aşa de posac, nici atât de sever. Văzui că zâmbeşte şi ochii îi scânteiară. Ar fi fost cu putinţă ca vinul să-l fi înveselit puţin, dar n-aş putea s-o afirm cu tărie. Într-un cuvânt,

era mai bine dispus, ca omul după o masă bună, mai deschis, mai vesel şi mai îngăduitor decât fusese dimineaţă. Totuşi, mai păstra ceva mohorât în înfăţişare, când îşi rezema capul masiv de speteaza capitonată a jilţului şi când focul îi lumina trăsăturile săpate parcă în granit şi ochii mari, negri (pentru că avea nişte ochi negri, mari şi frumoşi, în adâncurile cărora se ivea câteodată o lumină nouă ce exprima, dacă nu blândeţea, cel puţin ceva care amintea de ea). Vreo două minute privise focul şi în tot acest răstimp eu îi cercetasem cu atenţie chipul, când, întorcându-se brusc, observă privirea mea pironită asupra lui.

— Mă examinezi, domnişoară Eyre? Îţi par frumos?

Dacă aş fi avut timp să mă gândesc aş fi dat un răspuns convenţional, nelămurit şi politicos, dar cuvintele îmi porniră aproape fără voie de pe buze.

— Nu, domnule.

— Ah! pe cuvântul meu! ştii că eşti cam ciudată? Pari o micuţă *nonnette*[35] delicată, liniştită, serioasă şi simplă – cum stai aşa cu mâinile împreunate, cu ochii de obicei pironiţi în podea (afară doar de clipele când îi ţii aţintiţi asupra mea, ca acum, de pildă). Când eşti întrebată sau când se face în faţa dumitale o observaţie la care eşti datoare să răspunzi, atunci trânteşti un răspuns fără ocol, dacă nu obraznic, cel puţin neaşteptat. Ce vrei să spui cu vorbele astea?

— Iertaţi-mă, domnule. Am fost prea sinceră. Ar fi trebuit să vă spun că nu-i uşor să dai pe neaşteptate un răspuns cu privire la înfăţişarea cuiva, că gusturile sunt diferite, că frumuseţea n-are însemnătate, sau cam aşa ceva.

— Nu, n-ar fi trebuit să răspunzi aşa. Poftim! Frumuseţea n-are însemnătate! Astfel, sub cuvânt că îndulceşti lovitura de mai adineauri, că mă mângâi şi mă alini, îmi dai o lovitură şi mai vicleană! urmă el. Zi-i mai departe. Şi ce cusur îmi găseşti, mă rog? Mi se pare că

[35] Călugăriţă tânără. (fr.)

am toate mădularele întregi şi că sunt la fel ca ceilalţi oameni.

— Domnule Rochester, îngăduiţi-mi vă rog să-mi retrag răspunsul. N-a fost un lucru cugetat, ci pur şi simplu o gafă.

— Aşa cred şi eu, dar eşti răspunzătoare de o asemenea uşurinţă. Ia să vedem: fruntea mea nu-ţi place?

Îşi ridică părul negru ce-i cădea pe ochi şi lăsă să se vadă fruntea mare, inteligentă, dar care nu arăta urmă de bunătate.

— Ei, domnişoară, sunt oare un prost? mă întrebă el.

— Departe de aşa ceva, domnule. Dar nădăjduiesc că n-o să vă pară prea deplasată întrebarea: iubiţi oamenii?

— Iarăşi! Încă o împunsătură sub pretext de mângâiere şi asta din pricina afirmaţiei că nu-mi place societatea copiilor şi a bătrânilor (să nu fim cumva auziţi!). Nu, domnişoară, nu sunt un mare iubitor de oameni, dar am putere de înţelegere, adăugă el arătând spre acea parte a capului care – după cum se spune – indică tocmai prezenţa facultăţii pomenite şi care, din fericire pentru el, se vedea destul de bine şi făcea ca partea de sus a capului să pară mai largă. Ba chiar altădată am avut un fel de gingăşie sufletească. La vârsta dumitale eram un flăcău destul de sensibil; mi-era milă de cei slabi, de cei lipsiţi de apărare şi noroc. Dar soarta m-a încercat, ba chiar m-a chinuit cu mâinile ei puternice şi acum pot să mă laud că sunt tare şi rezistent ca o minge de cauciuc; e adevărat că, din când în când, îmi mai simt inima vibrând, dar nu mai am decât un singur punct sensibil. Crezi că mai e vreo nădejde pentru mine?

— Ce fel de nădejde, domnule?

„De bună seamă a băut prea mult”, îmi zisei, neştiind ce să răspund la năstruşnica-i întrebare. Cum i-aş fi putut spune eu dacă mai era sau nu în stare să se schimbe?

— Pari încurcată, îmi zise el, şi cu toate că nu eşti mai frumoasă decât mine, totuşi aerul acesta stingherit îţi

şade bine; de altfel, asta îmi convine, fiind un mijloc de a-ţi îndepărta de faţa mea ochii scrutători şi a-i îndrepta spre florile tocite de pe covor. Aşa că fii încurcată! Astă-seară, domnişoară, am chef de vorbă.

Spunând aceste cuvinte, se ridică din fotoliu şi-şi rezemă braţul de marmura căminului. Aşa cum stătea acum, îi putui vedea desluşit corpul, faţa şi lăţimea neobişnuită a pieptului, disproporţionat oarecum faţă de lungimea trupului. Sunt sigură că aproape oricui i-ar fi părut un om urât; dar în atitudinea sa era atâta mândrie inconştientă, în purtarea lui atâta degajare, părea că-i pasă aşa de puţin de aspectul lui exterior şi părea atât de convins că avea alte însuşiri, în stare să înlocuiască simplul farmec personal, încât, privindu-l, îi împărtăşeai în mod inevitabil nepăsarea, fiind aproape ispitit să-i împărtăşeşti şi încrederea în sine.

— Aveam chef de vorbă, repetă el şi de aceea am trimis să te cheme. Focul şi candelabrul nu-mi erau de ajuns, şi nici chiar Pilot, întrucât niciunul nu vorbeşte. Adèle ar fi fost mai potrivită, dar şi ea lasă mult de dorit... şi doamna Fairfax e la fel. În ce te priveşte pe dumneata, sunt încredinţat că, dacă ai vrea, ai fi tocmai ce-mi trebuie. M-ai pus pe gânduri din prima seară când te-am invitat aici. De atunci aproape te uitasem: alte gânduri te izgoniseră din mintea mea. Dar în astă-seară vreau să fiu la largul meu; să dau deoparte tot ce displace şi să iau aminte la ceea ce face plăcere. Ei bine! Tare aş vrea să ştiu mai multe despre dumneata; vorbeşte.

În loc să vorbesc, am zâmbit, şi surâsul meu nu era nici binevoitor, nici supus.

— Vorbeşte, stărui el.

— Despre ce, domnule?

— Despre ce vrei. Te las să alegi şi poţi să povesteşti cum îţi place.

Mă aşezai şi nu spusei nimic. „Dacă îşi închipuie că voi vorbi numai pentru plăcerea de a vorbi, de a mă da în spectacol, îi voi dovedi că nu şi-a găsit omul”, gândii eu.

— Eşti mută, domnişoară Eyre?

Tăceam mai departe. Domnul Rochester aplecă puţin capul spre mine şi scormoni cu privirea în ochii mei.

— Îndărătnică? spuse el. Şi supărată? A! e şi firesc… Ţi-am cerut să-mi vorbeşti, într-un fel cu totul nesocotit şi aproape obraznic. Domnişoară Eyre, îţi cer iertare. Îţi spun o dată pentru totdeauna că nici nu mă gândesc să te tratez ca pe un inferior. Adică (se corectă el) nu revendic decât superioritatea conferită de o diferenţă de douăzeci de ani în ceea ce priveşte vârsta şi un veac în ceea ce priveşte experienţa, căci cu atât ţi-am luat-o înainte. Asemenea superioritate este firească *et j'y tiens*[36] cum ar spune Adèle, şi pe temeiul acestei superiorităţi, numai şi numai a acesteia, te rog să ai bunătatea să-mi vorbeşti puţin în ceasul de faţă şi să-mi alungi gândurile, care-mi devin dureroase, pentru că se întorc totdeauna la acelaşi punct, unde rod ca un cui ruginit.

Binevoise să-mi dea o lămurire, să-şi ceară aproape scuze. N-am rămas insensibilă şi am vrut să i-o dovedesc.

— Nu vreau altceva decât să vă alung gândurile negre, domnule; numai că nu sunt de fel sigură de izbândă. De unde să ştiu eu ce vă interesează? Întrebaţi-mă şi mă voi strădui să vă răspund.

— Atunci, mai întâi, recunoşti că am dreptul să fac puţin pe stăpânul? Să fiu câteodată repezit şi – poate – pretenţios, din pricinile pe care ţi le-am arătat? Adică, înainte de toate, pentru că sunt destul de bătrân ca să-ţi fiu tată, apoi, pentru că am luptat – trecând prin tot felul de încercări – cu o mulţime de oameni de toate naţiile, pentru că am cutreierat jumătate din lumea asta, pe când dumneata ai stat liniştită, totdeauna cu aceiaşi oameni şi în aceeaşi casă.

— Faceţi cum credeţi, domnule.

— Asta nu-i un răspuns, sau – mai degrabă – e un răspuns foarte supărător, fiindcă-i foarte evaziv. Răspunde limpede.

---

[36] Şi ţin la ea. (fr.)

— Nu cred, domnule, că aveţi dreptul să-mi porunciţi numai pentru că sunteţi mai bătrân sau pentru că aţi cunoscut lumea mai bine decât mine. Dreptul de a vă aroga această superioritate depinde de felul cum v-aţi folosit timpul şi experienţa.

— Hm! Spus pe şleau! Dar nu admit acest punct de vedere. Nu m-ar avantaja de loc, căci n-am folosit cum trebuie nici timpul, nici experienţa. Să lăsăm atunci deoparte superioritatea mea: îţi cer numai să-mi primeşti din când în când ordinele, fără să fii şocată şi fără să te socoţi jignită de tonul meu poruncitor. Spune: vrei?

Am zâmbit. „Domnul Rochester e într-adevăr un om ciudat, mi-am zis eu, pare să fi uitat că-mi plăteşte treizeci de lire pe an tocmai ca să-mi poruncească”.

— Iată un surâs care-mi place, spuse el, observând pe dată zâmbetul meu fugar. Dar nu-i de ajuns; vorbeşte.

— Mă gândeam, domnule, că puţini stăpâni se ostenesc să afle dacă cei pe care-i plătesc sunt sau nu jigniţi ori deranjaţi de poruncile primite.

— Cei pe care-i plătesc! Cum, eu te plătesc? Ah, da, uitasem de salariu! Ei bine, atunci pentru acest motiv pecuniar, îmi îngădui să fac puţin pe stăpânul?

— Pentru acest motiv nu, domnule. Dar pentru motivul că aţi uitat de plată şi de bani, pentru că vă interesează dacă subalternul e fericit să depindă de altul, da, primesc din toată inima.

— Şi consimţi să nu ţin seama de o sumedenie de fraze şi forme convenţionale, fără să iei lipsa lor drept obrăznicie?

— Fiţi sigur, domnule, că n-o să confund niciodată lipsa unor forme exterioare cu insolenţa. Despre cea dintâi aş putea spune chiar că îmi place, dar pe cea de a doua nicio fiinţă liberă n-o poate îndura pentru niciun fel de plată.

— Asta-i o glumă! Majoritatea fiinţelor libere îndură orice pentru bani. Te sfătuiesc, deci, să nu mai proclami adevăruri universale, în privinţa cărora eşti cu

desăvârşire neştiutoare. Totuşi, îţi sunt recunoscător pentru răspuns, în ciuda inexactităţii sale: da, da... Îţi mulţumesc, atât pentru felul în care l-ai rostit, cât şi pentru semnificaţia cuvintelor dumitale. Felul în care le-ai rostit a fost sincer şi deschis, iar un asemenea fel de a vorbi nu se întâlneşte pe toate drumurile. Dimpotrivă, la sinceritate se răspunde de obicei cu tot soiul de fasoane, cu o manieră neroadă, rece şi grosolană de a ţi se răstălmăci intenţiile. Din trei mii de guvernante proaspăt ieşite din şcoală, nici trei nu mi-ar fi răspuns ca dumneata. Dar nu vreau să te măgulesc: dacă ai fost turnata într-un alt tipar decât celelalte, nu-i meritul dumitale, ci opera firii. De altfel, poate că mă pripesc cu concluziile, căci numai după lucrurile pe care le ştiu deocamdată despre dumneata s-ar prea putea să nu fii mai bună decât celelalte; ar fi posibil să ai defecte insuportabile, care să precumpănească asupra celor câteva calităţi.

„Poate aşa stau lucrurile şi cu dumneata”, mă gândii eu. În clipa când acest gând îmi fulgeră prin minte privirile noastre se întâlniră şi el îmi citi gândul şi-mi răspunse ca şi când l-aş fi rostit prin cuvinte...

— Da, da, ai dreptate, am destule cusururi: îmi dau seama şi nu caut să le ascund, te asigur: Dumnezeu ştie că n-am dreptul să fiu prea aspru faţă de alţii. Răscolindu-mi sufletul şi scrutându-mi trecutul, văd un şir de fapte, un fel de viaţă care mi-ar putea atrage multe mustrări din partea semenilor mei. La vârsta de douăzeci şi unu de ani, am intrat, sau mai bine zis (trebuie să ştii că păcătoşilor le place să arunce jumătate din vină asupra sorţii şi împrejurărilor)... am fost azvârlit pe un drum greşit şi de atunci niciodată n-am mai aflat drumul cel drept; dar aş fi putut fi altfel, aş fi putut fi tot atât de bun ca dumneata – mai înţelept – aproape tot aşa de neprihănit. Îţi invidiez liniştea sufletească, puritatea conştiinţei şi trecutul fără pată. Fetiţo, un trecut neîntinat e o comoară fermecătoare, un izvor nesecat de

prospeţime şi puritate. Nu-i aşa?

— Ce fel de trecut aveaţi dumneavoastră la optsprezece ani, domnule?

— Minunat, limpede şi sănătos; nicio apă spurcată nu-l prefăcuse în mocirlă puturoasă. La optsprezece ani eram ca şi dumneata. Întocmai ca şi dumneata. Natura mă făcuse un om bun, unul dintre cei mai buni, domnişoară Eyre, şi vezi că acum nu mai sunt. Ochii dumitale îmi spun că nu vezi; mă felicit că-ţi pot cel puţin citi asta în privire (bine că a venit vorba; ia seama la cele ce spui cu ochii, fiindcă le înţeleg de minune limbajul). Crede-mă pe cuvânt: nu sunt rău! să nu vezi în mine un nemernic. Nu. Dar datorită împrejurărilor – sunt într-adevăr încredinţat de acest lucru – mai mult decât pornirilor mele fireşti, am ajuns un păcătos de rând, care s-a cufundat, spre a se desfăta, în toate acele sărmane desfrânări şi batjocuri în mijlocul cărora cei bogaţi şi bicisnici îşi duc viaţa. Te miră că-ţi mărturisesc asemenea lucruri? În cursul vieţii dumitale va trebui să fii de nenumărate ori duhovnic fără voie a multor taine. Mulţi vor simţi instinctiv, ca şi mine, că cel mai mare dar pe care-l ai nu e să vorbeşti despre dumneata, ci să asculţi şi pe alţii vorbind despre ei, vor înţelege că nu le primeşti spovedania cu răutate dispreţuitoare, ci cu un fel de simpatie înnăscută, ce alină şi îmbărbătează, deşi nu se manifestă prea zgomotos.

— De unde puteţi şti, cum puteţi ghici toate astea, domnule?

— Ştiu foarte bine, de aceea continuu să-ţi vorbesc aproape tot atât de nestingherit, ca şi cum mi-aş scrie gândurile într-un jurnal. Ai să-mi spui că ar fi trebuit să mă arăt mai tare decât împrejurările; e adevărat, dar nu vezi că n-am putut. Când soarta m-a înşelat, nu am avut înţelepciunea de a mă stăpâni; m-a cuprins deznădejdea. De atunci a început prăbuşirea mea, iar acum, când vreun idiot depravat îmi trezeşte scârbă prin destrăbălarea lui neruşinată, nu mă pot lăuda că sunt mai bun decât el. Mă văd silit să mărturisesc că suntem la fel. De ce n-am avut

tăria să rezist? Dumnezeu ştie cât o doream! Să te temi de remuşcări, când vei fi ispitit să cazi în greşeală, domnişoară Eyre. Remuşcarea este otrava vieţii.

— Se spune că leacul ei este căinţa.

— Nu ăsta-i leacul. Singurul leac ar putea fi îndreptarea şi eu aş fi în stare să mă îndrept. Mai am încă destulă putere, dacă... Dar la ce bun m-aş gândi la asta, aşa hărţuit, copleşit şi blestemat cum sunt! Şi de altfel, întrucât fericirea îmi este pentru totdeauna interzisă, am dreptul să aflu plăcerea în viaţă. Şi o s-o dobândesc cu orice preţ.

— Atunci, domnule, o să vă prăbuşiţi şi mai în adânc.

— Se prea poate; şi totuşi, dacă aflu o plăcere nouă şi proaspătă, de ce să însemne asta o prăbuşire? Şi s-ar putea să aflu una tot aşa de nouă şi proaspătă ca mierea sălbatică pe care albinele o culeg din florile timpului.

— Luaţi seama numai să nu vă lase un gust amar.

— Ce ştii dumneata? N-ai gustat-o niciodată. Ce serioasă şi solemnă ţi-e privirea! Şi eşti tot atât de neştiutoare, ca şi cameea asta – spuse el luând una de pe cămin. N-ai dreptul să-mi ţii predici, neofitule, tu care n-ai trecut pragul vieţii şi nu-i cunoşti tainele.

— Nu fac decât să vă reamintesc propriile dumneavoastră cuvinte, domnule. Aţi spus că greşeala aduce remuşcare şi aţi afirmat că remuşcarea este otrava vieţii.

— Cine vorbeşte de greşeală acum? Nu socotesc greşeală gândul care mi-a trecut prin minte. Cred că a fost mai curând o inspiraţie, decât o ispită; a fost un gând sincer, nespus de alinător – ştiu bine! Uite că-mi vine iar în minte. Nu mi l-a insuflat duhul răului, te asigur, sau – dacă a fost el – atunci a îmbrăcat veşminte îngereşti. Cred că trebuie să primesc un asemenea oaspete, când cere să intre în inima mea.

— Nu vă încredeţi în el, domnule: nu-i un înger adevărat.

— Te mai întreb o dată: de unde ştii dumneata? Prin ce

instinct vrei să deosebeşti serafimul prăbuşit în abis de solul lui Dumnezeu – pe îndrumător de seducător?

— Am judecat după înfăţişarea dumneavoastră; era foarte tulburată când aţi spus că gândul ăsta vă apare iar în cuget. Sunt încredinţată că dacă-l veţi asculta, veţi avea şi mai multe de îndurat.

— De loc. Trimisul ăsta mi-a adus cea mai minunată solie din lume. De altfel, nu eşti îngerul meu păzitor, aşa că fii liniştită. Intră, vesele hoinar!

Părea că vorbeşte cu o nălucă văzută numai de el; apoi încrucişă braţele, ca spre a strânge la piept acea fiinţă nevăzută.

— Acum, zise el din nou către mine, l-am primit pe nou-sositul pelerin. Cred cu adevărat că e un zeu travestit. Am şi început să mă simt mai bine; inima mea era un fel de raclă cu moaşte, acum va fi un altar.

— Ca să spun drept, domnule, nu vă înţeleg deloc. Nu pot urma această convorbire; mă depăşeşte cu totul. Ştiu un singur lucru: spuneaţi că nu sunteţi aşa de bun cum aţi dori să fiţi şi că asta vă doare. Am înţeles doar atât: că aveţi conştiinţa încărcată şi din pricina asta suferiţi fără încetare. Mi se pare însă că dacă v-aţi strădui din răsputeri, aţi izbuti cu timpul să ajungeţi acolo unde năzuiţi, şi dacă de acum înainte veţi lua hotărârea de a îndrepta faptele şi gândurile, peste câţiva ani veţi avea un trecut limpede pe care-l veţi putea contempla cu bucurie.

— E un gând frumos şi bine exprimat, domnişoară Eyre, şi în această clipă pavez iadul cu intenţii bune.

— Vă rog?!

— Da. Iau hotărâri bune şi cred că vor fi trainice ca bronzul. Faptele mele vor fi altele decât până acum.

— Şi mai bune?

— Da, mai bune. În aceeaşi măsură în care mineralul pur este mai bun decât zgura murdară. Pari a te îndoi de mine, dar eu nu mă îndoiesc. Îmi cunosc ţinta şi mijloacele. Din această clipă fac o lege neînduplecată, ca

a mezilor şi perşilor, şi declar că amândouă vor fi drepte.

— Nu pot fi, domnule, dacă pentru ele ai nevoie de legi noi.

— Ba sunt, domnişoară Eyre, deşi reclamă neapărat legi noi. Măsurile şi împrejurările excepţionale cer legi excepţionale.

— Asta-i o maximă primejdioasă, domnule, se vede de îndată că e uşor să abuzezi de ea.

— Ai dreptate, sentenţiosule filosof! Dar jur pe toţi zeii căminului meu că nu voi abuza.

— Sunteţi om şi deci supus greşelilor.

— Da, ca şi dumneata. Ei şi?

— Oamenii supuşi greşelilor n-ar trebui să-şi însuşească pe nedrept o putere ce nu poate fi încredinţată fără primejdii decât fiinţelor desăvârşite şi dumnezeieşti.

— Ce putere?

— Aceea de a spune despre orice linie de conduită, oricât de ciudată şi neobişnuită: asta-i calea cea bună.

— Da, răspunse domnul Rochester, chiar acestea sunt cuvintele: asta-i calea cea bună.

— Să dea Dumnezeu să fie, i-am răspuns eu ridicându-mă, căci mi se părea de prisos să continui o discuţie atât de greu de înţeles pentru mine. Simţeam, de altfel, că, cel puţin deocamdată, nu puteam ajunge să pătrund firea celui cu care stăteam de vorbă. Încercam acea nesiguranţă, acel simţământ nedesluşit de nelinişte pe care ţi-l trezeşte convingerea că eşti neştiutor.

— Unde te duci? mă întrebă domnul Rochester.

— S-o culc pe Adèle, răspunsei. Trebuia de mult să doarmă.

— Ţi-e teamă de mine pentru că vorbele mele seamănă cu cele ale Sfinxului.

— Vorbiţi într-adevăr în enigme, dar, deşi sunt mirată, nu mă tem.

— Ba da, te temi; mândria dumitale se teme de o gafă.

— În acest sens, da, mi-e teamă; n-aş vrea să spun prostii.

— Dacă le-ai spune, ai face-o cu atâta linişte şi seriozitate, încât le-aş lua drept vorbe înţelepte. Nu râzi niciodată, domnişoară Eyre? Nu-ţi da osteneala să răspunzi. Văd că râzi rar, dar poţi s-o faci cu multă voioşie. Crede-mă, natura nu te-a făcut aspră, după cum nici pe mine nu m-a făcut vicios. Te mai ţine încă în chingi constrângerea Lowoodului; îţi supraveghezi expresia feţei, vorbirea ţi-e reţinută, gesturile măsurate, şi te temi înaintea unui bărbat sau a unui frate, sau a tatălui, a stăpânului, în sfârşit în faţa oricui; te temi ca zâmbetul să nu-ţi fie prea vesel, vorba prea liberă, mişcările prea vioaie. Dar cu timpul, sper, vei învăţa să fii naturală faţă de mine, căci mie îmi este cu neputinţă să fiu convenţional cu dumneata. Atunci mişcările şi privirile îţi vor fi mai vii, mai libere; acum încă nu îndrăzneşti. Câteodală semeni cu o pasăre ciudată închisă în colivie: acolo între gratii se află un prizonier plin de viaţă, neastâmpărat şi hotărât; de-ar fi slobod, s-ar înălţa până la nori. Tot mai vrei să te duci la culcare?

— A bătut ora nouă, domnule.

— Nu-i nimic. Mai stai o clipă. Adèle nu-i încă gata de culcare. Am putut s-o observ în voie, tot timpul cât am stat cu spatele la foc şi cu faţa spre odaie. În vreme ce-ţi vorbeam, m-am uitat la ea din când în când (am motivele mele s-o socotesc vrednică de studiat, motive pe care s-ar putea, ba nu... pe care sigur o să ţi le împărtăşesc într-o zi). Acum vreo zece minute a scos din cutie o rochiţă de mătase trandafirie. Chipul i s-a luminat numaidecât. Parcă simţeai cum îi curge cochetăria în sânge, cum îi umple creierul şi-i hrăneşte până şi măduva oaselor. *„Il faut que je l'essaie!”*[37] a exclamat ea, *et à l'instant même!”*[38] şi a zbughit-o din odaie. E acum cu Sophie şi-şi încearcă rochia. Peste câteva minute se va întoarce. Şi ştiu ce voi vedea: o miniatură a Célinei Varens, în costumul pe care-l purta pe scenă la începutul... Dar n-are nicio importanţă.

[37] Trebuie s-o încerc! (fr.)

[38] Şi chiar acum! (fr.)

Totuşi presimt că cele mai gingaşe simţăminte ale mele vor primi o lovitură; rămâi aici, să vezi dacă am dreptate.

După câteva minute, se auziră paşii Adèlei în sala cea mare. Intră îmbrăcată aşa cum îmi vestise tutorele ei: o rochie de atlaz trandafiriu foarte scurtă şi plină de garnituri înspre poale înlocuise rochia ei cafenie, iar o cunună de boboci de trandafiri îi împodobea fruntea. Purta ciorapi de mătase şi sandale de atlaz alb.

— *Est-ce que ma robe va bien?*[39] exclamă ea, sărind în sus. *Et mes souliers? et mes bas? Tenez, je crois que je vais danser!*[40] Şi prinzându-şi poalele rochiei, începu să sară prin încăpere. Ajungând lângă domnul Rochester, făcu o piruetă pe vârful picioarelor şi îngenunche în faţa lui, exclamând:

— *Monsieur, je vous remercie mille fois de votre bonté*[41], apoi, ridicându-se, adăugă: *C'est comme cela que maman faisait, n'est-ce pas, monsieur?*[42]

— Întocmai! răspunse el – şi *„comme cela"*[43] mi-a fermecat banii mei englezeşti şi m-a făcut să-i scot din buzunarele pantalonilor mei de croială britanică. Eram neştiutor, domnişoară Eyre; faţa mea a fost tot atât de proaspătă ca şi a dumitale. Primăvara mea s-a dus totuşi, dar mi-a lăsat pe mâini această floricică franceză de care – câteodată – m-aş descotorosi bucuros, căci nu mai dau nicio însemnătate trunchiului care a zămislit-o, întrucât am descoperit că numai o pulbere de aur îi putea sluji de îngrăşământ. Nu îndrăgesc decât pe jumătate această floare, mai ales când se arată atât de artificială ca acum. O păstrez şi o cresc spre a da urmare principiului catolic conform căruia printr-o singură faptă bună ispăşeşti nenumărate păcate mari sau mici. Într-o zi îţi voi lămuri toate astea. Noapte bună.

---

[39] Îmi vine bine rochia? (fr.)

[40] Dar pantofii? şi ciorapii! Ştiţi ceva, cred că am să dansez! (fr.)

[41] Domnule, vă mulţumesc de o mie de ori pentru bunătatea dumneavoastră. (fr.)

[42] Aşa făcea mama mea, nu-i aşa, domnule? (fr.)

[43] În felul ăsta. (fr.)

Capitolul XV

DOMNUL ROCHESTER MĂ LĂMURI într-adevăr cu alt prilej. Într-o după-amiază, când mă aflam pe câmp cu Adèle, ne-am întâlnit întâmplător şi m-a rugat să-mi las eleva să se joace prin preajma noastră cu Pilot şi cu cercul, iar noi să ne plimbăm pe o alee lungă, străjuită de fagi.

Apoi îmi povesti că Adèle era fata unei dansatoare de la Opera franceză, Céline Varens, faţă de care avusese odată ceea ce numea el *„une grande passion”*[44]. Céline se prefăcuse că-i răspunde cu o dragoste şi mai înflăcărată. Se credea idolatrizat, aşa urât cum era; îşi închipuia că dansatoarei îi plăcea mai mult *„sa taille d'athlète”*[45] decât eleganţa lui Apollo din Belvedere.

— Şi am fost atât de măgulit de dragostea silfidei franceze pentru spiriduşul englez, încât am instalat-o într-o casă somptuoasă, i-am dat servitori, trăsură, caşmiruri, diamante, dantele. Într-un cuvânt, am început să-mi toc averea, în stilul obişnuit, ca oricare alt guguman. N-am avut măcar nici originalitatea de a căuta un drum nou către ruşine şi sărăcie, ci am urmat, ca un prost, vechiul făgaş, fără să mă îndepărtez cu un deget măcar de drumul bătătorit. Am avut după cum meritam, soarta tuturor nătângilor. Venii într-o seară, când Céline nu mă aştepta, şi n-o găsii acasă. Era o noapte caldă, şi, cum alergătura prin tot Parisul mă obosise cumplit, mă aşezai în salonaşul ei, fericit să respir aerul sfinţit prin prezenţa

[44] O mare pasiune. (fr.)
[45] Talia lui de atlet. (fr.)

ei îndelungată. Exagerez; nu socotisem niciodată că în preajma ei ar stărui mireasma sfinţeniei; nu, în jurul ei nu plutea decât mirosul moscului şi al ambrei. Mireasma florilor din seră amestecată cu cea a parfumurilor începea să mă sufoce şi atunci îmi trecu prin minte să deschid fereastra şi să ies pe balcon. Era lună, becurile de gaz aprinse, noaptea liniştită şi senină; pe balcon se aflau câteva scaune. Mă aşezai pe unul din ele şi-mi aprinsei o ţigară. Dacă îmi dai voie am să aprind şi acum una.

Se opri, scoase o ţigară, o aprinse şi zvârli în aerul îngheţat câteva rotocoale de fum cu aromă havaneză, apoi continuă:

— Pe vremea aceea îmi plăceau şi bomboanele, domnişoară Eyre. Crocam[46] (nu lua în seamă barbarismul), crocam pastile de ciocolată şi trăgeam apoi câte un fum de ţigară, privind cum se perindau echipajele în lungul acelei străzi la modă, ce se învecina cu Opera. Deodată am observat un cupeu elegant, tras de doi frumoşi cai englezeşti şi luminat din plin de strălucitoarele felinare ale oraşului. Am recunoscut cupeul pe care i-l dăruisem Célinei. Se întorcea acasă. De nerăbdare, inima îmi bătea să se spargă de balustrada de fier pe care mă rezemasem. Cupeul se opri – după cum mă aşteptam – la poarta casei şi flacăra mea (ăsta e numele ce se dă unei *inamorata* de operă) cobora. Deşi Céline era înfăşurată într-un mantou (de prisos într-o seară atât de călduroasă de iunie), o recunoscui îndată după piciorușul ce i se zări de sub rochie, când coborî. Aplecat peste balcon, eram să şoptesc: *„Mon ange”...*[47] cu un glas pe care numai dragostea îl putea auzi, când altă persoană, înfăşurată de asemenea într-o mantie, coborî după ea; dar de astă dată nişte tocuri cu pinteni loviră caldarâmul şi o pălărie bărbătească trecu sub poarta cea mare a casei.

N-ai ştiut niciodată ce-i gelozia, nu-i aşa, domnişoară

[46] Din cuvântul francez *croquer,* a ronţăi.
[47] Îngerul meu. (fr.)

Eyre? Bineînţeles că nu; nici nu mai era nevoie să te întreb, de vreme ce niciodată n-ai ştiut ce-i dragostea! O să încerci cândva aceste două sentimente; inima dumitale încă doarme şi aşteaptă pe cel menit s-o trezească. Îţi închipui că toată viaţa vei pluti pe valuri tot atât de liniştite ca şi acelea pe care a alunecat până acum tinereţea dumitale. Te laşi legănată de unde, cu ochii închişi şi urechile astupate. Nu vezi stâncile ce se înalţă din valuri şi nici vâltorile ce le spumegă la picioare. Dar îţi spun, şi poţi să ţii minte aceste cuvinte ale mele, că într-o zi vei ajunge la o strâmtoare presărată cu stânci primejdioase şi acolo întregul curent al vieţii ţi se va sfărâma între vârtejurile furioase, în spumă şi vuiet. Atunci, fie că vei fi sfărâmată şi prefăcută în pulbere de vârfurile tăioase ale stâncilor, fie că te vei vedea ridicată de vreun val puternic şi aruncată pe ape mai liniştite, aşa cum mă aflu eu acum. Îmi place ziua asta, cerul acesta de oţel, îmi place nemişcarea şi asprimea lunii sub strânsoarea gerului; îmi place Thornfieldul, vechimea lui, singurătatea şi copacii săi năpădiţi de ciori, tufişurile spinoase, faţada cenuşie şi şirurile de geamuri întunecate în care se oglindesc tăriile de metal ale cerului. Şi totuşi, mult timp mi-a fost groază să mă gândesc măcar la acest castel. M-am ferit de el ca de o casă ciumată! Cât urăsc încă…

Îşi încleştă fălcile şi tăcu; se opri şi izbi cu piciorul în pământul îngheţat. Un gând nesuferit părea a-l fi prins atât de crâncen în gheare, încât nu mai putea face nici măcar un pas. Înaintam pe alee în clipa când el se oprise. Castelul era în faţa noastră.

Şi-a înălţat ochii, apoi a aruncat asupra crenelurilor o privire cum nu văzusem şi nici n-am mai văzut vreodată în viaţa mea; durerea, ruşinea, furia, nerăbdarea, scârba, ura – toate păreau că se luptă şi năvălesc în aceeaşi clipă în pupilele ochilor săi dilataţi, sub sprâncenele negre ca abanosul. Lupta era cumplită, dar un alt simţământ se înălţă şi birui: era ceva aspru, cinic, hotărât şi

neînduplecat. Îşi birui emoţia şi urmă:

— În acest minut de tăcere, domnişoară Eyre, m-am socotit cu destinul meu care stă acolo, după acel trunchi de fag, ca una din vrăjitoarele ce i s-au arătat lui Macbeth în bătăliile din Forres. „Îţi place Thornfieldul?”, îmi spunea el, ridicând degetul şi scriind în aer un memento ce se aşternea în hieroglife lugubre pe faţada castelului: „Iubeşte-l dacă poţi! Iubeşte-l dacă îndrăzneşti!” „Da, îl voi iubi”, am răspuns eu. Îndrăznesc să-l iubesc şi, adăugă el furios, îmi voi ţine cuvântul, voi sfărâma piedicile care nu mă lasă să fiu fericit şi bun; da, da, bun. Aş vrea să fiu mai bun decât am fost şi decât sunt acum. După cum Leviathanul lui Iov a sfărâmat suliţa, săgeata şi platoşa, tot aşa ceea ce alţii vor socoti că sunt bariere de fier şi aramă, vor fi zdrobite sub mâna mea, ca paiele sau ca lemnul putred.

În clipa aceea, Adèle alergă înspre el, cu cercul în mână.

— Pleacă de aici, fetiţo! strigă domnul Rochester cu asprime. Stai deoparte, sau du-te înăuntru la Sophie.

Apoi îşi urmă plimbarea în tăcere. Încercai să aduc iarăşi vorba despre subiectul de care se depărtase brusc.

— Aţi părăsit balconul, domnule, când a intrat *mademoiselle* Varens? îl întrebai.

Mă aşteptam aproape să fiu repezită pentru că această întrebare nu prea la locul ei, dar dimpotrivă, trezindu-se din posomorâta sa visare, întoarse ochii spre mine şi fruntea păru că i se luminează.

— Oh! uitasem de Céline! îmi spuse el. Ei bine, când am zărit-o pe fermecătoarea mea iubită în tovărăşia unui bărbat, mi s-a părut că aud un şuierat şi văd şarpele verde al geloziei înălţându-se de pe balconul luminat de lună, strecurându-mi-se în rotocoale unduitoare sub haină şi deschizându-şi în câteva clipe drum până în străfundurile inimii mele. Este ciudat! exclamă el, întrerupându-se din nou. Este ciudat că te-am ales drept confidentă pentru toate astea, domnişoară! Este şi mai

ciudat că mă asculţi liniştită, ca şi cum cel mai firesc lucru din lume ar fi ca un bărbat cum sunt eu să povestească despre metresele lui de la Operă unei fete delicate şi fără experienţă, cum eşti dumneata! Dar această din urmă ciudăţenie lămureşte pe cea dintâi. Cum ţi-am mai arătat o dată, cu înfăţişarea asta serioasă, prevăzătoare şi înţeleaptă, pari o confidentă ideală. De altfel, ştiu de ce m-am încrezut în sufletul dumitale. Este un suflet aparte, unic şi care nu se poate molipsi de niciun rău. Din fericire, nu vreau să-i fac vreun rău şi chiar dacă aş vrea, n-aş putea, cu cât stăm mai mult de vorbă, cu atât e mai bine, căci eu nu te pot pângări, însă dumneata poţi să mă purifici.

După ce se abătu astfel de la povestirea lui, urmă:

— Am rămas pe balcon. „O să vină cu siguranţă în buduar, îmi zisei; să le pregătesc o capcană.” Trecând mâna prin fereastra deschisă, trăsei perdeaua şi închisei oblonul, lăsând doar o mică deschizătură, prin care să pot auzi jurămintele şoptite ale îndrăgostiţilor. Apoi, mă strecurai iar în jilţul meu tocmai când perechea pătrundea înăuntru. Priveam ţintă prin deschizătură. Camerista Célinei intră, lăsă o lampă aprinsă pe masă şi plecă, îi putui vedea astfel desluşit pe amândoi; îşi scoaseră pelerinele. Îmbrăcată în atlaz şi cu bijuterii – darurile mele, bineînţeles – Céline era cu adevărat strălucitoare, însoţitorul ei purta o uniformă de ofiţer. L-am recunoscut: era vicontele... un tânăr stricat şi zănatic. Îl întâlnisem de câteva ori în societate. Mi se părea atât de vrednic de dispreţ, încât nici nu-mi trecuse vreodată prin minte să-l urăsc. Recunoscându-l, dintele şarpelui geloziei fu rupt, dar şi dragostea pentru Céline se stinse. Nu merita să lupţi pentru o femeie care te putea înşela cu un astfel de om; nu era vrednică decât de dispreţ, mai puţin totuşi decât mine, care fusesem jucăria ei.

Începură să discute; convorbirea lor mă linişti de-a binelea: uşuratică, fără suflet şi fără duh, era sortită mai mult să plictisească, decât să întărâte pe cel ce asculta.

Cartea mea de vizită se afla pe masă; cum o văzură începură să vorbească despre mine, dar nici unul, nici altul n-avea destulă tărie sau nu dorea îndeajuns, să mă scuture zdravăn. M-au batjocorit însă, atât cât le-a îngăduit meschinăria lor. Céline îndeosebi stăruia asupra cusururilor mele – diformităţi, cum le spunea ea. Tocmai ea, care îmi arătase o admiraţie înflăcărată pentru ceea ce numea *„ma beauté mâle”*[48]. În această privinţă se deosebeşte cu totul de dumneata, care mi-ai spus pe şleau la a doua întrevedere a noastră că nu-ţi par frumos. Acest contrast m-a izbit atunci şi...

În clipa aceea, Adèle alergă iar spre noi.

— *Monsieur,* zise ea, John a venit să spună că a sosit administratorul dumneavoastră şi vă aşteaptă.

— Ei! atunci trebuie să scurtez povestea. Deschisei fereastra şi înaintai spre ei. O eliberai pe Céline de ocrotirea mea şi-i pusei în vedere să se mute din casă; îi dădui o pungă de bani, să facă faţă nevoilor celor mai grabnice, fără să mă sinchisesc de ţipetele, istericalele, zvârcolirile, protestele şi rugăminţile ei. Cu vicontele îmi dădui întâlnire în Bois de Boulogne, avui plăcerea să mă bat cu el a doua zi. I-am trimis un glonţ într-un braţ gălbejit şi slab ca o aripă de pui jigărit, şi atunci crezui că am sfârşit cu toată clica. Dar, din nenorocire, cu şase luni mai înainte Varens născuse fetiţa asta, pe Adèle, despre care afirma că-i a mea. Se prea poate, deşi nu găsesc în înfăţişarea ei niciun indiciu al doritei mele paternităţi. Pilot îmi seamănă mai mult. Câţiva ani după ruptura noastră, mamă-sa o părăsi şi fugi în Italia cu un muzicant sau cântăreţ. Socoteam că nu-i sunt dator cu nimic Adèlei şi nici acum nu-mi recunosc vreo îndatorire, pentru că nu sunt tatăl ei, dar aflând că a fost părăsită, luai această sărmană fiinţă din mocirla şi noroiul Parisului şi o transplantai aici, ca s-o cresc curată pe pământul sănătos al unei grădini englezeşti de ţară. Doamna Fairfax te-a găsit pe dumneata pentru educaţia ei, dar acum, când ştii

[48] Frumuseţea mea bărbătească. (fr.)

că Adèle este fiica din flori a unei dănţuitoare de la Operă, o să ai poate alte păreri despre slujba dumitale şi despre elevă. Într-o zi vei veni probabil să-mi spui că ai găsit un alt loc şi să mă rogi să caut altă guvernantă, nu?

— Nu, Adèle nu-i răspunzătoare de greşelile mamei sale şi nici de ale dumneavoastră. Ţin la ea, şi, acum când ştiu că n-are părinţi, fiindcă mamă-sa a părăsit-o iar dumneata te lepezi de ea, o voi iubi şi mai mult. Cum aş putea să prefer pe moştenitorul răsfăţat al unei familii bogate, care şi-ar urî guvernanta ca pe un lucru supărător, în locul sărmanei orfane ce caută o prietenă în educatoarea ei?

— O, ăsta-i felul dumitale de a vedea! Trebuie să intru în casă acum. Dumneata de asemenea; se întunecă.

Mai rămăsei câteva minute cu Adèle şi cu Pilot, alergai puţin cu ea şi ne jucarăm cu racheta şi cu cercul. Când ne întoarserăm acasă şi-i scosei boneta şi pardesiul, o luai pe genunchi, şi o lăsai să pălăvrăgească aproape un ceas, după pofta inimii. Îi îngăduii chiar câteva libertăţi şi expresii nepotrivite în care se complăcea când i se dădea multă atenţie şi care-i arătau caracterul uşuratic, moştenit probabil de la maică-sa, şi atât de puţin potrivit spiritului englezesc. Avea totuşi calităţile ei şi eram pornită să preţuiesc cât mai mult tot ce avea bun. Căutam în trăsăturile şi portul său o asemănare cu domnul Rochester, dar nu puteam găsi niciuna; nimic în ea nu trăda această înrudire. Păcat. Dacă i-ar fi semănat puţin, i-ar fi fost cu mult mai dragă.

Numai când mă retrăsei în odaia mea, să mă culc, îmi amintii pe îndelete de povestirea domnului Rochester. Nu era probabil nimic deosebit: pasiunea unui bogat gentilom englez pentru o dănţuitoare franceză, trădarea acesteia erau fapte care se petreceau în fiecare zi în lumea mare; dar ceva cu adevărat ciudat se arăta în exaltarea emoţiei ce-l cuprinsese deodată. În clipa când spusese că-i fericit să poată mărturisi bucuria pe care o trăia din nou în vechiul castel şi împrejurimile acestuia.

Chibzuii îndelung asupra acestui fapt, dar îl părăsii treptat, găsindu-l de neînţeles şi pornii să mă gândesc la purtarea domnului Rochester faţă de mine. Taina pe care găsise cu cale să mi-o destăinuiască părea un tribut adus discreţiei mele. Eu aşa o socoteam şi o primeam ca atare. De vreo câteva săptămâni, se purta cu mine într-un fel cu mult mai uniform decât la început; se părea că nu-l mai stingheresc şi nu mai avea acele accese de trufie care mă îngheţau. Când mă întâlnea pe neaşteptate, părea că socoteşte întâlnirea binevenită şi avea totdeauna un cuvânt bun, ba câteodată chiar un zâmbet, pentru mine. Când mă poftea la el, îmi oferea cinstea unei primiri cordiale, care mă făcea să-mi dau seama că aveam într-adevăr puterea să-l amuz şi că aceste convorbiri ce aveau loc de obicei seara erau căutate atât pentru plăcerea lui, cât şi pentru folosul meu.

Vorbeam puţin, e drept, dar îmi plăcea să-l ascult. Era comunicativ din fire; îi plăcea să zugrăvească aspecte şi întâmplări cu totul necunoscute unei minţi care nu le putea afla, neavând legături cu lumea. (Nu-mi pomenea de fapte urâte şi destrăbălate, ci de lucruri pline de interes pentru mine, datorită importanţei ori realei lor noutăţi.) Eram fericită când îmi împărtăşea atâtea lucruri necunoscute mie, când îmi înfăţişa locuri nevăzute de mine şi descoperea minţii mele tărâmuri nestrăbătute. Nu mă mai tulbura niciodată cu aluzii supărătoare.

Purtările sale potolite mă făcură să lepăd toate constrângerile ce mi le impuneam cândva; fui atrasă spre el de sinceritatea prietenoasă ce mi-o arăta. Erau clipe când îl socoteam mai curând o rudă şi mai puţin un stăpân; totuşi, câteodată se arăta încă poruncitor, dar asta nu mă mai supăra, căci vedeam bine că o făcea fără niciun fel de intenţie, numai fiindcă aşa-i era firea. Acest nou interes arătat fiinţei mele mă făcu atât de fericită şi de recunoscătoare, încât încetai să mai doresc o familie. Părea că soarta începe să mă favorizeze; golurile vieţii mele se umplură; sănătatea mea înflori, puterile îmi

sporiră.

Dar mi se mai părea urât domnul Rochester? Nu, cititorule: recunoştinţa şi plăcutele asociaţii de idei făceau ca faţa lui să fie lucrul cel mai plăcut vederii mele. Prezenţa sa într-o odaie mi se părea mai luminoasă decât focul cel mai viu. Totuşi, nu-i uitasem cusururile; nici nu puteam să le uit, pentru că mereu şi le arăta: era mândru, batjocoritor şi aspru faţă de orice slăbiciune. În fundul sufletului, ştiam că marea lui bunătate faţă de mine corespunde unei asprimi nedrepte faţă de ceilalţi. Avea toane şi era ciudat. În mai multe rânduri, fiind trimisă să-i citesc ceva, l-am găsit singur în bibliotecă stând cu capul sprijinit pe braţele încrucişate şi, când ridică ochii, observai că trăsăturile-i erau întunecate de o expresie morocănoasă şi rea. Dar credeam că asprimea, ciudăţenia şi greşelile trecutului (spun ale trecutului, întrucât părea că şi le îndreptase) se datorau crudelor lovituri ale soartei. Eram convinsă că firea îl înzestrase cu porniri mai bune, principii mai nobile, gusturi mai curate, decât acelea care fuseseră create de împrejurări, infiltrate prin educaţie sau făurite de jocul destinului. Credeam că într-însul sălăşluiau calităţi minunate, deşi – deocamdată – cam slabe şi învălmăşite. Trebuie să mărturisesc că mâhnirea lui mă chinuia şi aş fi dat multe, să i-o pot alina.

Stinsesem lumânarea şi mă culcasem, dar nu puteam dormi şi mă gândeam într-una la expresia pe care o luase chipul său în clipa când se oprise pe alee şi spusese că soarta îl luase în râs silindu-l să fie fericit la Thornfield.

„Şi de ce n-ar fi? mă întrebam. Ce-l îndepărtează de casa aceasta? O va părăsi oare curând? Doamna Fairfax mi-a spus că rareori sta aici mai mult de cincisprezece zile şi iată că se împlineau opt săptămâni de când se afla între noi. Cât de trist ar fi să plece! Să presupunem că ar lipsi toată primăvara, vara şi toamna: cât de posomorâtă ar fi atunci strălucirea soarelui şi cât de triste zilele cele mai frumoase!”

Nu ştiu dacă după ce m-am gândit la toate astea am adormit sau nu; dar deodată am tresărit, pe de-a-ntregul trează, la auzul unui murmur nedesluşit, străin şi lugubru, care mi se părea că vine chiar de deasupra mea. Regretam că nu lăsasem lumânarea aprinsă; noaptea era întunecoasă şi simţeam cum mă cuprinde spaima. M-am ridicat, m-am aşezat în capul oaselor şi am ascultat. Zgomotul încetase.

Încercai să adorm iar, dar inima îmi bătea cu putere; nu-mi mai puteam afla liniştea. Ceasul de jos din holul cel mare, bătu ora două. În acea clipă mi se păru că o mână atinge uşa mea, ca şi cum ar fi vrut să pipăie drumul de-a lungul sălii întunecoase. „Cine-i acolo?” am strigat. Niciun răspuns. Îngheţasem de spaimă. Deodată mi-am amintit că ar putea fi Pilot, care venea adeseori, când se întâmpla ca uşa bucătăriei să rămână deschisă, şi se culca la uşa domnului Rochester. Îl găsisem chiar eu de câteva ori acolo, dimineaţa când mă sculasem. Gândul acesta mă linişti întrucâtva şi mă culcai din nou. Liniştea potoleşte nervii şi, fiindcă o tăcere deplină stăpânea iarăşi peste tot, am simţit cum mă cuprinde din nou somnul: dar în noaptea aceea nu-mi era dat să dorm. Când eram cât pe aci să mă afund în vise, fui îngrozită de un zgomot care-ţi îngheţa sângele în vine.

Un râs drăcesc – gros, înăbuşit şi adânc – izbucni, după cât se părea, chiar la uşa odăii mele. Capătul patului era lângă uşă şi crezui o clipă că diavolul, care se strecurase până aici, sta la căpătâiul meu – ba chiar că se tupilase pe pernă. Mă sculai, privii în jurul meu dar nu putui distinge nimic. Sunetul ciudat se auzi iar şi înţelesei că venea din antreu. Primul meu gest a fost să pun zăvorul, al doilea să strig: „Cine-i acolo?” Auzii pe cineva mormăind şi gemând iar după o clipă paşi îndepărtându-se din antreu către scara dinspre catul al treilea, a cărei uşă fu îndată deschisă şi închisă. Apoi totul se linişti.

„Să fi fost Grace Poole? O fi stăpânită de diavoli?” mă întrebai. Nu mai puteam rămâne singură, trebuia să mă

duc la doamna Fairfax. Îmi pusei o rochie şi un şal, trăsei zăvorul şi deschisei uşa tremurând. În coridor ardea o lumânare, lăsată pe preş. Fui mirată, dar uimirea mea crescu şi mai mult când băgai de seamă că aerul era ceţos, ca şi cum ar fi fost plin de fum. M-am uitat în jurul meu să-mi dau seama de unde vine mirosul de ars pe care-l simţeam.

Auzii o uşă scârţâind: era uşa de la camera domnului Rochester şi de acolo ieşea un nor de fum. Nu m-am mai gândit la doamna Fairfax, nici la Grace Poole, nici la râsul acela straniu. Într-o clipă fui în odaia domnului Rochester. Perdelele erau în flăcări. În mijlocul flăcărilor şi al fumului, domnul Rochester zăcea întins nemişcat, cufundat într-un somn adânc.

— Scoală-te! Scoală-te! îi strigai eu, scuturându-l. El mormăi ceva şi se întoarse pe o parte: fumul îl înăbuşise pe jumătate. Nu mai era nicio clipă de pierdut; focul cuprinsese cearşafurile. Alergai la lighean şi cană; din fericire, amândouă erau mari şi pline cu apă. Le-am răsturnat inundând patul şi pe domnul Rochester. Am fugit înapoi în odaia mea, de unde am luat cana cu apă, am udat din nou patul şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, am izbutit să sting flăcările care-l cuprinseseră.

Sfârâitul focului ce se stingea, zgomotul pe care-l făcuse cana goală când o zvârlisem din mâini şi mai ales răceala apei cu care-l stropisem îl treziră în sfârşit pe domnul Rochester. Deşi acum era întuneric, mi-am dat seama că se deşteptase, deoarece l-am auzit izbucnind în blesteme groaznice, când se pomeni culcat într-o băltoacă.

— Ce-i asta, o inundaţie? exclamă el.

— Nu, domnule, răspunsei; dar a izbucnit focul. Sculaţi-vă, aţi scăpat. Mă duc să aduc o lumânare.

— În numele tuturor zânelor creştinătăţii, tu eşti, Jane Eyre? întrebă el. Ce mi-ai făcut, mică vrăjitoare? Cine mai e cu dumneata în odaia asta? Ai vrut să mă îneci?

— Mă duc să aduc o lumânare, domnule; dar, în numele

cerului, sculaţi-vă! Cineva a încercat să vă omoare. Trebuie să aflaţi îndată cine-i şi de ce a vrut să facă asta.

— Uite că m-am şi sculat! Dar – deşi te pun în primejdie – mai adă o lumânare. Aşteaptă puţin să găsesc ceva haine uscate, dacă or mai fi. Oh! uite halatul meu. Acum aleargă!

Ştiu că am alergat! Am adus lumânarea ce rămăsese încă în antreu. El mi-o luă din mână, o ridică şi cercetă patul înnegrit de fum şi scorojit, cearşafurile muiate şi arse, covorul ce înota în apă.

— Ce-i asta? Şi cine a făcut-o? întrebă el.

Îi povestii pe scurt tot ce ştiam; îi vorbii despre râsul ciudat pe care-l auzisem pe sală, despre paşii care se îndreptaseră spre catul al treilea, despre fumul şi mirosul de ars ce mă adusese în odaia lui, despre ce găsisem aici; îi spusei că pentru a stinge focul întrebuinţasem toată apa pe care o găsisem.

M-a ascultat păstrând un aer foarte grav. Chipul lui – în timp ce eu povesteam – trăda mai mult tulburare decât mirare. După ce terminai ce aveam de spus stătu câtva timp fără să scoată o vorbă.

— Vreţi s-o vestesc pe doamna Fairfax? întrebai eu.

— Doamna Fairfax? Nu, la ce dracu s-o chemi? Ce ar putea face? Las-o să doarmă liniştită.

— Atunci să trezesc pe Leah, pe John şi pe nevastă-sa.

— Nu, stai aici liniştită. Ai un şal pe dumneata. Dacă nu ţi-e destul de cald, poţi lua mantaua de colo. Înfăşoară-te cu ea şi stai în jilţul ăsta: acum pune picioarele pe scăunaş, să nu le uzi. Eu am să iau sfeşnicul şi lumânarea şi o să te las singură câteva minute. Stai aici până mă întorc; taci ca un şoarece. Trebuie să cercetez catul al treilea; dar ţine minte: nu te clinti şi nu chema pe nimeni.

Plecă; eu urmării câtva timp lumânarea depărtându-se. Străbătu antreul cu paşi uşori, deschise încet de tot uşa scării, o închise după dânsul, şi ultima rază se stinse. Eram părăsită într-un întuneric desăvârşit. Căutai să prind vreun zgomot, dar nu auzii nimic. Trecu foarte mult timp;

eram obosită şi-mi era frig, deşi mă învelisem cu mantaua. Şi apoi nu vedeam pentru ce era nevoie să rămân acolo, deoarece, oricum, nu mă gândeam să trezesc pe cineva. Eram cât pe ce să risc a-l nemulţumi pe domnul Rochester neascultându-i poruncile, când lumina luci din nou, nelămurită, pe peretele sălii şi auzii picioarele sale desculţe păşind de-a lungul antreului. „Sper că-i el! – îmi zisei – şi nu ceva mai rău.”

A intrat în cameră galben şi foarte posomorât.

— Am descoperit totul, îmi spuse punând sfeşnicul pe lavoar. E chiar aşa cum mi-am închipuit.

— Ce adică, domnule?

Nu răspunse, dar încrucişând braţele privi câteva clipe în podele. În cele din urmă, după mai multe minute, îmi zise pe un ton destul de ciudat:

— Nu-mi amintesc ce mi-ai spus c-ai văzut când ai deschis uşa odăii dumitale?

— Numai sfeşnicul, pus pe jos.

— Dar ai auzit un râs ciudat; înainte n-ai mai auzit râsul acela sau cel puţin ceva asemănător?

— Ba da, domnule, este aici o femeie, Grace Poole, care coase: ea râde în felul acela. E o fiinţă ciudată.

— Chiar aşa, Grace Poole. Ai ghicit: e foarte ciudată. Am să mă gândesc la cele petrecute. Sunt mulţumit că suntem singurii care cunoaştem amănuntele precise ale întâmplării din noaptea asta. Să nu flecăreşti; nu pomeni nimic despre asta. Voi lămuri eu totul, spuse el, arătând patul. Întoarce-te acum în odaia dumitale; pentru restul nopţii, mie o să-mi fie de ajuns divanul din bibliotecă. E aproape patru; peste două ceasuri se vor trezi servitorii.

— Atunci, noapte bună, domnule, spusei eu, ridicându-mă.

Părea mirat, deşi chiar el îmi spusese să plec.

— Ce, exclamă deodată, mă părăseşti aşa curând şi în felul acesta?

— Dumneavoastră mi-aţi spus să plec, domnule.

— Dar nu aşa, fără să-mi adresezi un singur cuvânt

bun; nu în felul acesta scurt şi aspru. Mi-ai scăpat viaţa, m-ai smuls din ghearele unei morţi crâncene şi mă părăseşti ca şi cum am fi străini! Cel puţin să ne dăm mâna.

Îmi întinse mâna; i-o dădui pe a mea. O luă mai întâi într-o mână, apoi în amândouă.

— M-ai scăpat de la moarte şi sunt fericit că am faţă de dumneata o datorie atât de mare; nu pot spune nimic mai mult. Aş fi suferit să am o asemenea obligaţie faţă de orice altă fiinţă, dar faţă de dumneata e cu totul altceva. Nu mi se pare deloc o povară binefacerea dumitale, Jane.

Tăcu şi mă privi iar; cuvinte vizibile aproape îi tremurau pe buze şi glasul îi era sugrumat de emoţie.

— Încă o dată, noapte bună, domnule. Dar în toată chestiunea asta nu poate fi vorba de datorie ori de folos, nici de recunoştinţă şi de povară.

— Ştiam, continuă el, că odată şi odată o să-mi faci un bine. Am citit-o în ochii dumitale când te-am privit prima oară. Nu-i întâmplător că expresia şi surâsul lor... (se opri iar, apoi urmă repede) m-au alinat până în fundul sufletului. Oamenii vorbesc de simpatii fireşti. Am auzit vorbindu-se de duhuri binevoitoare. E un grăunte de adevăr în basmele cele mai ciudate. Scumpa mea ocrotitoare, noapte bună!

Glasul lui avea o energie ciudată şi o flacără stranie îi strălucea în ochi.

— Sunt fericită că s-a întâmplat să fiu trează, spusei eu retrăgându-mă.

— Cum? vrei să pleci?

— Mi-e frig, domnule.

— Frig? E adevărat, stai în băltoaca asta! Du-te, Jane, du-te!

Dar îmi ţinea mâna şi nu puteam pleca. Am recurs la un şiretlic.

— Mi se pare, domnule, că aud pe doamna Fairfax.

— Atunci lasă-mă.

Îmi eliberă mâna şi plecai.

M-am întors în patul meu, dar nu mai puteam să dorm. Până în revărsatul zorilor m-am simţit purtată pe o mare neliniştită, în care valuri de mâhnire se rostogoleau sub vârtejuri de bucurie; mi se părea câteodată că zăream, dincolo de acele ape furioase, un ţărm dulce, ca dealurile Beulah[49]. Din când în când, o adiere răcoritoare, pe care speranţa o ţinea trează, îmi purta sufletul în triumf, către o ţintă ce nu putea fi atinsă nici chiar în închipuire. Un vânt potrivnic sufla dinspre uscat şi mă trăgea întruna înapoi. În zadar mintea voia să se împotrivească aiurărilor mele: eram prea înflăcărată ca să adorm şi mă sculai odată cu ivirea zorilor.

[49] Regiune pitorească pomenită în *Biblie.*

Capitolul XVI

ÎN ZIUA CE URMĂ ACELEI NOPŢI de nesomn, mă temeam şi doream în acelaşi timp să-l văd pe domnul Rochester: doream să-i aud iarăşi glasul şi mi-era teamă să-i întâlnesc privirea. La începutul dimineţii mă aşteptam să-l văd dintr-o clipă într-alta. Nu intra des în camera de studiu, dar venea uneori pentru câteva minute şi aveam impresia că în ziua aceea trebuia neapărat să se arate.

Dar dimineaţa trecu întocmai ca de obicei şi nimic nu întrerupse cursul liniştit al studiilor Adèlei; doar la scurt timp după micul dejun auzii zgomot înspre odaia domnului Rochester. Se deosebeau glasurile doamnei Fairfax, al lui Leah şi al bucătăresei – adică al nevestei lui John – şi chiar vocea îmbufnată a acestuia din urmă. Ajungeau până la mine exclamaţii felurite: „Ce fericire că stăpânul nostru n-a ars!” „E primejdios să ţii lumânarea aprinsă toată noaptea”, „Ce noroc că a avut prezenţa de spirit şi s-a gândit la cana cu apă!” „De ce n-o fi trezit pe nimeni?”, „Numai să nu fi răcit dormind pe canapeaua din bibliotecă!”

După multă tăifăsuială, auzii cum se curăţă mobilele şi totul e pus în rânduială. Când coborâi la dejun, trecui prin dreptul odăii domnului Rochester; văzui prin uşa deschisă că totul fusese aşezat la loc, în desăvârşită ordine; numai patul rămăsese fără perdele. Leah sta în pervazul ferestrei şi spăla geamurile înnegrite de fum. Tocmai voiam să-i spun ceva, fiindcă aş fi dorit să aflu ce lămuriri dăduse domnul Rochester asupra întâmplării, când, apropiindu-mă, observai că în cameră mai era cineva: o

femeie şedea pe scaun lângă pat şi cosea inele la nişte perdele noi. Nu era alta decât Grace Poole.

Sta acolo, serioasă şi tăcută, ca de obicei, îmbrăcată într-o rochie aspră, cafenie, şorţ cu şireturi, basma albă şi bonetă. Cosea cu mare atenţie şi părea cu totul cufundată în lucrul ei. Fruntea-i aspră şi trăsăturile grosolane nu arătau de fel paloarea sau deznădejdea pe care te-ai fi aşteptat să le descoperi pe chipul unei femei ce încercase să ucidă, a cărei victimă reuşind să scape teafără o urmărise până în vizuina ei şi (după cum credeam eu) îi ceruse socoteală de crima ce voise s-o săvârşească. Eram uimită, buimăcită. Pe când o priveam, ridică ochii; nicio tresărire, nicio roşeaţă sau paloare, care să-i trădeze emoţia, conştiinţa greşelii sau teama de a fi descoperită. Îmi spuse doar: „Bună ziua, domnişoară”, scurt şi nepăsător, ca de obicei, şi luând alt inel îşi continuă lucrul.

„Am s-o pun la încercare, îmi zisei; o astfel de prefăcătorie întrece orice închipuire.”

— Bună ziua, Grace. S-a întâmplat ceva aici? Mi s-a părut adineauri că aud pe servitori stând de vorbă.

— Stăpânul nostru a stat în pat şi a citit noaptea trecută. A adormit cu lumânarea aprinsă şi perdelele au luat foc. Noroc că s-a sculat înainte s-ajungă focul la cearşafuri şi la lemnăria patului şi a putut să-l stingă cu apa din lighean.

— Foarte ciudat! am şoptit privind-o ţintă. Domnul Rochester n-a trezit pe nimeni? Nimeni nu l-a auzit luptându-se să stingă focul?

Din nou şi-a înălţat ochii spre mine, dar de data asta privirea ei n-a mai fost aceeaşi. Păru că mă cercetează cu atenţie, apoi răspunse:

— Ştii, domnişoară, servitorii dorm atât de departe de aici, că nici n-ar fi avut cum să audă. Cele mai apropiate odăi sunt a dumitale şi a doamnei Fairfax, care spune că n-a auzit nimic. Când îmbătrâneşti, ai somnul greu! Aici se opri, pe urmă, adăugă cu nepăsare prefăcută, dar

totuşi pe un ton apăsat şi semnificativ:

— Dar dumneata, domnişoară, eşti tânără, ai somnul uşor; poate că dumneata ai auzit vreun zgomot?

— Da, spusei eu încet, ca să nu fiu auzită de Leah, care spăla geamurile. Am crezut mai întâi că e Pilot: dar Pilot nu râde şi sunt sigură că am auzit un râs foarte ciudat.

Grace luă din nou un fir de aţă, îl trase grijulie printr-un boţ de ceară, îl băgă cu mână sigură în ac şi mă cercetă cu cel mai desăvârşit calm.

— Domnişoară, mie nu-mi vine a crede că stăpânul nostru a mai avut chef de râs când se afla în asemenea primejdie. Pesemne c-ai visat.

— Ba n-am visat! răspunsei eu cu oarecare aprindere, indignată de calmul acela neruşinat.

Femeia aţinti din nou asupra mea o privire cercetătoare şi calculată.

— Ai spus stăpânului nostru că ai auzit pe cineva râzând? mă întrebă ea.

— N-am avut încă prilejul să-i vorbesc în dimineaţa asta.

— Nu ţi-a dat în gând să deschizi uşa şi să te uiţi în antreu?

Părea acum că ea mă interoghează, ca să-mi smulgă pe neaşteptate cine ştie ce amănunte. Îmi trecu prin minte că dacă va afla că-i cunosc sau bănuiesc crima, va încerca să pună la cale ceva împotriva mea. M-am gândit atunci că e mai bine să mă feresc.

— Dimpotrivă, spusei eu, am tras zăvorul.

— Nu obişnuieşti să tragi în fiecare seară zăvorul înainte de-a te culca?

„Drace! îmi zisei, vrea să-mi cunoască obiceiurile, ca să-şi facă anumite planuri.” Indignarea fu din nou mai tare decât prevederea. Răspunsei răspicat:

— Până acum am uitat deseori să pun zăvorul, pentru că mi se părea de prisos. Nu credeam că la Thornfield Hall trebuie să te fereşti de vreo primejdie sau de cine ştie ce neplăceri. Pe viitor însă (adăugai eu apăsând pe

fiecare cuvânt) mă voi îngriji să iau mai întâi toate măsurile de siguranţă şi de-abia după aceea să mă culc.

— Foarte bine ai să faci, răspunse ea. Locurile de pe-aici sunt cât se poate de liniştite şi n-am auzit ca Thornfield Hall să fi fost vreodată călcat de hoţi, deşi se ştie că aici se află servicii de argint foarte scumpe. Pe lângă asta, se mai ştie că aici se află prea puţini servitori pentru o casă aşa de mare, fiindcă stăpânul n-a prea stat aici, iar când vine – fiind necăsătorit – n-are nevoie de mulţi oameni. Eu însă am crezut totdeauna că-i mai bine să fii prevăzătoare; o uşă se zăvoreşte repede, aşa că-i mai înţelept să pui o stavilă între dumneata şi oricare primejdie. Mulţi oameni, domnişoară, cred că trebuie să te laşi în seama proniei cereşti; dar eu gândesc că trebuie să ne îngrijim singuri de binele nostru şi că pronia blagosloveşte pe cei cuminţi, când folosesc cu cumpătare mijloacele de apărare.

Cu asta, cuvântarea ei luă sfârşit. Rostise, cu încetineala unei *quakere,* mult mai multe cuvinte ca de obicei.

Stam încă mută de uimire în faţa acestei extraordinare stăpâniri de sine şi a unei făţărnicii ce mi se părea de necrezut, când intră bucătăreasa.

— Doamnă Poole, spuse ea, adresându-se lui Grace, masa oamenilor de serviciu va fi curând gata; vrei să cobori?

— Nu, pune-mi pe o tavă numai o cană de bere neagră şi o bucată de budincă; o să le duc eu sus.

— Vrei puţină carne?

— Da, numai o bucată şi puţină brânză, atâta tot.

— Şi sago[50]?

— Nu-mi trebuie acum. O să cobor înainte de ora ceaiului şi o s-o fac eu singură.

Bucătăreasa se întoarse spre mine, spunându-mi că doamna Fairlax mă aşteaptă. Ieşii atunci din odaie.

---

[50] Budincă făcută dintr-o făină extrasă din fructul sagotierului (ca o pâine).

Firea enigmatică a lui Grace Poole îmi dădea atât de mult de gândit, încât în timpul dejunului urmării cu greu povestirea doamnei Fairfax despre întâmplarea din noaptea trecută. Mă chinuiam să înţeleg rostul lui Grace în castel şi mă întrebam de ce domnul Rochester nu ceruse să fie arestată sau de ce n-o concediase cel puţin. Noaptea trecută îmi mărturisise aproape făţiş convingerea sa că ea era vinovată; ce pricină ascunsă îl împiedica s-o scuze? De ce mă rugase să nu suflu nimănui niciun cuvânt? Era ciudat. Un gentilom mândru, îndrăzneţ şi răzbunător, părea oarecum căzut sub puterea uneia dintre slujnicele sale cele mai umile. Se afla în aşa măsură sub puterea ei, încât chiar când atenta la viaţa lui, n-avea curajul s-o învinuiască pe faţă şi cu atât mai puţin s-o pedepsească!

Dacă Grace ar fi fost tânără şi frumoasă, aş fi fost ispitită să cred că domnul Rochester fusese mânat de sentimente mai duioase decât prevederea şi teama; dar deplina absurditate a unei asemenea presupuneri se vădea în chiar clipa când o priveai pe Grace. „Şi totuşi, începui să mă gândesc, fusese şi ea tânără cândva, exact cam pe când fusese tânăr şi domnul Rochester. Doamna Fairfax îmi spunea că locuia de mult la castel. Nu cred să fi fost niciodată frumoasă, dar poate a avut o fire deosebită, originală, şi frumuseţea caracterului compensa lipsa farmecelor exterioare. Domnului Rochester îi plăceau firile hotărâte şi excentrice, iar Grace era o femeie cel puţin ciudată. Poate că, altădată, un capriciu (n-ar fi fost de mirare, la o fire atât de iute şi nestăpânită ca a lui) îl făcuse să cadă pe mâinile acelei femei; poate că în urma nesocotinţelor de-odinioară ea are acum asupra faptelor sale o înrâurire ascunsă, de care nu putea scăpa şi pe care nu îndrăznea s-o nesocotească?” Dar în acea clipă, Grace, cu făptura ei pătrată şi lipsită de farmec, cu faţa urâtă, ofilită şi de-a dreptul grosolană, îmi apăru înaintea ochilor atât de lămurit, că-mi spusei: „Nu, bănuiala mea nu poate fi întemeiată!” Şi cu toate

acestea, vocea care grăieşte tainic în inimile noastre părea a-mi spune: „Nici tu nu eşti frumoasă şi, totuşi, poate că placi domnului Rochester; sau cel puţin aşa ţi s-a părut uneori. Aminteşte-ţi cuvintele, adu-ţi aminte de privirile, de glasul lui din noaptea trecută!”

Toate îmi veneau de astă dată în minte: felul lui de a vorbi, privirea, tonul. Mă aflam acum în sala de studiu: Adèle desena: mă aplecai spre ea să-i îndrumez creionul. Îşi ridică deodată ochii şi mă privi cu un fel de tresărire:

— *Qu’avez-vous, mademoiselle? Vos doigts tremblent comme la feuille et vos joues sont rouges: mais rouges comme les cerises!*[51]

— Mi-e cald, Adèle, şi m-am înroşit pentru că am stat aplecată.

Fetiţa continuă să deseneze, iar eu căzui din nou pe gânduri. Mă sforţam să-mi alung cât mai curând din suflet ura pe care-o simţeam pentru Grace Poole; mă scârbea. Mă comparai cu ea şi văzui că suntem deosebite. Bessie Leaven îmi spusese că par o doamnă; şi avea dreptate: eram o doamnă. Iar acum arătam mult mai bine decât atunci când mă întâlnisem cu Bessie; eram mai plină, mai rumenă, mai vioaie, pentru că mai vii îmi erau bucuriile şi mai luminoase speranţele.

„Se lasă seara, îmi zisei, uitându-mă pe fereastră. Astăzi n-am auzit nici paşii, nici glasul domnului Rochester; dar îl voi vedea negreşit diseară. Dimineaţă mă temeam de această întâlnire, dar acum o doresc; am aşteptat atâta vreme zadarnic încât acum am ajuns nerăbdătoare.”

Când se înseră de-a binelea şi Adèle mă părăsi ca să se joace cu Sophie în camera copiilor, dorinţa mea ajunse la culme. Ascultam într-una s-aud clopoţelul sunând; ascultam să-i aud paşii şi aşteptam s-o văd pe Leah venind cu un mesaj; câteodată mi se părea că aud călcătura apăsată a domnului Rochester şi mă-ntorceam

---

[51] Ce ai domnişoară? Degetele îţi tremură ca frunza şi obrajii îţi sunt roşii ca cireşele. (fr.)

spre uşă aşteptând să se deschidă şi să-l văd intrând. Dar uşa rămase închisă şi numai bezna pătrundea înăuntru, pe fereastră. Totuşi nu era încă prea târziu; adeseori trimitea să mă cheme la şapte sau opt şi acum nu era nici şase. Desigur că nădejdile mele nu vor fi înşelate tocmai acum, când aveam atâtea să-i spun! Voiam să aduc din nou vorba despre Grace Poole şi să văd ce-mi va răspunde; aveam de gând să-l întreb fără ocol dacă o credea într-adevăr vinovată de acel atentat mişelesc şi de ce dorea ca ticăloşia ei să rămână tăinuită. Prea puţin îmi păsa dacă marea mea curiozitate avea să-l înfurie ori nu. Încercasem bucuria de a-l scoate din sărite şi a-l domoli rând pe rând; era o adevărată desfătare pentru mine şi un instinct sigur mă împiedica totdeauna să merg prea departe; nu treceam niciodată dincolo de limită; îmi încercam iscusinţa în a merge pe muchie de cuţit. Păstrând totdeauna formele respectuoase pe care mi le impunea situaţia mea, puteam, totuşi, să răspund argumentelor lui cu ale mele, fără teamă şi fără pic de stânjeneală; lucrul acesta ne plăcea amândurora.

Se auziră paşi pe scări. Leah apăru în sfârşit, dar numai pentru a-mi spune că ceaiul se servea în odaia doamnei Fairfax. Mă dusei acolo, mulţumită că trebuia în sfârşit să cobor; aveam impresia că în felul ăsta sunt mai aproape de domnul Rochester.

— Desigur că de-abia aştepţi să-ţi iei ceaiul, îmi spuse doamna Fairfax, plină de bunătate, când intrai; ai mâncat aşa de puţin la prânz... Mi-e teamă, urmă ea, că astăzi nu ţi-e bine: pari să ai febră şi eşti congestionată.

— Ba de loc! Niciodată nu m-am simţit mai bine.

— În cazul acesta, dovedeşte-o cu o poftă zdravănă de mâncare. Vrei să umpli ceainicul, până ajung eu la capătul andrelei?

Când îşi sfârşi lucrul, se sculă şi trase obloanele, pe care le lăsase până atunci ridicate, să se bucure pesemne cât mai mult de lumina zilei, cu toate că afară înserarea se prefăcuse în bezna deplină.

— Deşi nu se văd stele, e timp frumos, spuse ea, uitându-se pe fereastră. Domnul Rochester are noroc de vreme bună la drum.

— La drum? Domnul Rochester s-a dus undeva? Nu ştiam c-a plecat.

— Oh, a plecat îndată după micul dejun! S-a dus la Leas, la castelul domnului Eshton, zece mile dincolo de Millcote. Cred că se întruneşte acolo o întreagă societate: lordul Ingram, *sir* George Lynn, colonelul Dent şi mulţi alţii trebuie să se afle de faţă.

— Crezi că se reîntoarce în noaptea asta?

— Nu. Nici mâine. Bănuiesc c-o să rămână acolo o săptămână sau chiar mai mult. Când se adună societatea asta aleasă, sunt înconjuraţi de atâta veselie şi eleganţă şi au la-ndemână atâtea lucruri plăcute şi distractive, încât nu se grăbesc deloc să se despartă. Bărbaţii sunt foarte căutaţi la asemenea sindrofii, iar când se află în societate domnul Rochester este atât de vesel şi de încântător, încât îi cucereşte pe toţi. Place foarte mult doamnelor, deşi ai crede că înfăţişarea nu-l avantajează în chip deosebit; îmi închipui însă că însuşirile şi cunoştinţele sale, poate averea şi obârşia, fac să i se treacă uşor cu vederea unele mici neajunsuri ale înfăţişării sale.

— Sunt şi doamne la Leas?

— Doamna Eshton cu cele trei fete ale ei, nişte tinere cu adevărat elegante; cred că vor mai fi de faţă domnişoarele Blanche şi Mary Ingram, care-s foarte frumoase. Am văzut-o pe Blanche acum şase ori şapte ani, când avea optsprezece. Venise la un bal dat de domnul Rochester de Crăciun. Să fi văzut cât era de frumos împodobită şi luminată sufrageria în ziua aceea! Cred că erau cincizeci de doamne şi gentilomi din cele mai bune familii ale comitatului, iar domnişoara Ingram era într-adevăr regina serbării.

— Spui că ai văzut-o, doamnă Fairfax? Cum arăta?

— Da, am văzut-o. Uşile sufrageriei stăteau larg

deschise şi, fiindcă era zi de Crăciun, servitorii aveau dreptul să se adune în sala cea mare, să asculte cum cântă doamnele. Domnul Rochester m-a poftit să iau parte şi eu, neapărat. M-am aşezat într-un colţ mai retras şi am privit în jurul meu. N-am văzut niciodată o privelişte atât de încântătoare: doamnele erau îmbrăcate în splendide rochii de seară; cele mai multe – sau cel puţin cele mai multe dintre cele tinere – îmi părură de-a dreptul minunate, dar domnişoara Ingram era fără doar şi poate regina serbării.

— Cum arăta?

— Înaltă, cu o talie subţire, cu umerii arcuiţi, gât lung şi graţios, ten mat, măsliniu, trăsături nobile, ochii aducând puţin cu cei ai domnului Rochester: mari, negri şi strălucitori ca diamantele pe care le purta. Părul ei frumos şi negru ca pana corbului, era pieptănat cu multă pricepere şi gust; avea nişte cozi groase şi buclele cele mai lungi şi mai lucioase pe care le-am văzut vreodată. Purta o rochie albă; o eşarfă de culoarea chihlimbarului, ce-i trecea pe umeri şi pe piept, era legată într-o parte şi se prelungea în ciucuri lungi, până mai jos de genunchi. Părul era împodobit cu flori, tot de culoarea chihlimbarului, care scoteau şi mai mult la iveală negrul de antracit al buclelor.

— A fost pesemne tare admirată.

— O, sigur că da! Şi nu numai pentru frumuseţea, ci şi pentru talentul ei. Cânta şi ea, acompaniată la pian de un gentilom. A cântat un duet cu domnul Rochester.

— Cu domnul Rochester? Nu ştiam că şi cântă.

— O! are un foarte frumos glas de bas. Îi place tare mult muzica.

— Dar domnişoara Ingram, ce fel de glas are?

— Plin şi foarte puternic. Cânta admirabil şi era o plăcere s-o asculţi. Pe urmă a cântat la pian. Nu nu mă pricep la muzică, dar domnul Rochester e cunoscător şi l-am auzit spunând că executa foarte bine.

— Şi fata asta, atât de frumoasă şi desăvârşită în toate,

nu s-a măritat încă?

— Se pare că nu. Cred că nici ea, nici sora ei n-au avere prea mare. Bătrânul lord Ingram a dispus prin testament de moşiile sale astfel ca mai toată averea să revină fiului mai mare.

— Dar mă mir că niciun nobil sau gentilom bogat nu s-a îndrăgostit de ea: domnul Rochester, de pildă. E bogat, nu-i aşa?

— Desigur. Numai că, vezi dumneata, e foarte mare deosebire de vârstă. Domnul Rochester are aproape patruzeci de ani şi ea n-are decât douăzeci şi cinci.

— Şi ce-i cu asta? Se văd zilnic căsătorii în care deosebirea de vârstă dintre soţi e şi mai mare.

— E adevărat; totuşi, nu cred să-i fi trecut vreodată una ca asta prin gând domnului Rochester. Dar nu mănânci nimic; de când ai venit, de-abia dacă ai gustat din felia de pâine.

— Nu. Mi-e prea sete ca să mănânc; vrei, te rog, să-mi mai dai o ceaşcă de ceai?

Eram gata să vorbesc din nou despre posibilităţile unei căsătorii între domnul Rochester şi frumoasa Blanche, când intră Adèle, ceea ce ne sili să schimbăm vorba.

Cum am rămas singură m-am gândit la ceea ce îmi spusese doamna Fairfax. Îmi cercetai sufletul, îmi scrutai gândurile şi sentimentele şi mă silii, cu toată energia, să readuc pe drumul sigur al bunului-simţ pe aceea care rătăcise în pustiul fără de hotare şi fără de poteci al imaginaţiei.

Chemată în faţa propriei mele judecăţi, Amintirea aduse mărturie în sprijinul speranţelor, dorinţelor şi simţămintelor născute în noaptea trecută şi îmi lămuri de ce mă aflam de vreo cincisprezece zile încoace în starea asta; dar Raţiunea veni liniştită, în felul ei demn, simplu, neprefăcut, să-mi prezinte lucrurile aşa cum erau, să-mi arate că înlăturasem adevărul spre a mă hrăni cu visuri. Atunci îmi rostii sentinţa şi declarai:

„Că niciodată n-a vieţuit pe pământ o nebună mai mare

decât Jane Eyre; că niciodată o idioată mai sinistră nu se lăsase cu totul în voia unor dulci minciuni, şi că nimeni n-a înghiţit cu mai multă plăcere o otravă, luând-o drept nectar.”

„Tu, îmi zisei eu, să ajungi să placi domnului Rochester! *Tu,* să însemni ceva pentru el? Haida-de! Nebunia ta mă scârbeşte! Te-ai bucurat pentru câteva semne de atenţie, semne îndoielnice, acordate de un gentilom şi un om de lume, unei slugi, unei copile. Cum ai îndrăznit? Sărmană naivă fără minte! Nici chiar propriul tău interes nu te-a putut face mai înţeleaptă? Azi dimineaţă ai văzut în minte scurta scenă din noaptea trecută; acoperă-ţi faţa şi ruşinează-te! Ţi-a lăudat ochii, nu-i aşa? Cine-i orb?! Deschide-ţi ochii rătăciţi şi priveşte-ţi nebunia. Nu-i sănătos pentru nicio femeie să se lase măgulită de superiorul ei, care nici nu se poate gândi s-o ia în căsătorie. Pentru orice femeie e o nebunie să lase să i se înfiripeze în suflet o dragoste tainică ce-i va zdrobi viaţa, dacă nu-i cunoscută şi împărtăşită; sau, dacă este cunoscută şi împărtăşită, trebuie s-o atragă – ca o Fata Morgana – înspre smârcuri sălbatice, din care nimeni nu se mai poate smulge.”

„Jane Eyre, ascultă-ţi sentinţa: mâine vei lua o oglindă şi-ţi vei face cu creta portretul plin de sinceritate, fără să atenuezi un singur cusur, fără să îndulceşti vreo linie sau să ştergi vreo trăsătură neplăcută. Iar dedesubt vei scrie: «Portretul unei guvernante fără familie, săracă şi urâtă».

Apoi vei lua o plăcuţă netedă de fildeş – ai una pregătită în cutia de desen. Vei pune mâna pe paletă; vei amesteca atentă culorile cele mai proaspete, mai gingaşe şi mai luminoase; vei alege pensulele cele mai delicate din păr de cămilă; vei desena cu grijă cea mai încântătoare faţă pe care ţi-ai putea-o închipui; vei zugrăvi-o în tonurile cele mai fermecătoare, aşa cum ţi-a descris-o doamna Fairfax pe Blanche Ingram. Nu uita buclele negre şi ochii migdalaţi. Ce, te gândeşti să-l iei pe domnul Rochester ca model! Vino-ţi în fire! Nu, nu te

arăta mâhnită, nu fi sentimentală, nu regreta! Fii numai bun-simţ şi hotărâre. Aminteşte-ţi trăsăturile nobile şi armonioase, gâtul şi talia, de statuie antică, lasă să se vadă braţul rotund şi fermecător, mâna gingaşă; nu uita inelul cu diamante, nici brăţara de aur; înfăţişează întocmai veşmântul ce-o împodobeşte, dantelele străvezii şi atlazul sclipitor, eşarfa graţioasă şi trandafirii strălucitori. Dedesubt vei scrie:

«Blanche, fată încântătoare, dintr-o familie nobilă.»

Şi dacă vreodată, în viitor, îţi vei închipui că domnul Rochester se gândeşte la tine, ia aceste două portrete, compară-le şi spune-ţi: «Stă în putinţa domnului Rochester să câştige dragostea acestei fete nobile, dacă îşi dă osteneala. Mai este oare posibil să se gândească la sărmana şi neînsemnata plebeiană?»”.

— Ei bine, da! îmi spusei. Voi face aceste două portrete.

După ce luai hotărârea aceasta, mă mai liniştii şi adormii. M-am ţinut de cuvânt. Un ceas sau două mi-au fost de ajuns să-mi schiţez autoportretul în creion şi în mai puţin de cincisprezece zile am sfârşit o miniatură de fildeş a unei Blanche Ingram, aşa cum mi-o închipuiam eu. Era un chip destul de frumos şi când l-am comparat cu al meu, contrastul era atât de izbitor cât îl putea dori autocontrolul ce-mi impusesem. Toate astea mi-au făcut bine; mai întâi am avut câtva timp de lucru, pe urmă dădură putere şi statornicie noilor impresii pe care doream să le întipăresc, aşa ca să nu se mai şteargă niciodată din sufletul meu.

Am fost curând răsplătită pentru această disciplină temeinică pe care o impusesem sentimentelor mele. Datorită ei am putut îndura cu calmul trebuincios întâmplările ce-au urmat. Dacă n-aş fi fost pregătită, n-aş fi putut rămâne liniştită, nici măcar în aparenţă.

Capitolul XVII

TRECU O SĂPTĂMÂNĂ FĂRĂ SĂ vină vreo ştire de la domnul Rochester, trecură zece zile şi el tot nu se înapoiase. Doamna Fairfax îmi spuse că nu s-ar mira dacă de la Leas, el s-ar duce de-a dreptul la Londra, iar de acolo pe continent şi n-ar mai da tot anul pe la Thornfield; nu rareori se întâmplase să părăsească la fel de repede şi pe neaşteptate castelul. Auzind-o vorbind astfel, simţeam cum un fior şi o sfârşeală ciudată îmi cuprind inima. Încercam în acele momente un amarnic simţământ de dezamăgire, dar, adunându-mi gândurile şi amintindu-mi principiile la care hotărâsem să mă rezum, îmi veneam imediat în fire. Şi fu uimitor cât de repede izbutii să-mi stăpânesc prostia trecătoare şi s-alung gândul că faptele domnului Rochester puteau prezenta în vreun fel un interes atât de vital pentru mine. Şi am făcut asta nu îmbrăţişând ideea slugarnică a inferiorităţii mele faţă de dânsul, ci dimpotrivă, spunându-mi:

„Între tine şi stăpânul Thornfieldului nu poate exista altă legătură decât leafa ce ţi-o datorează pentru lecţiile predate pupilei sale şi recunoştinţa ce se cade să i-o porţi datorită bunătăţii şi respectului pe care – dacă-ţi faci datoria – ai dreptul să le aştepţi din parte-i. Fii sigură că domnul Rochester nu poate admite în mod serios decât această unică legătură între tine şi el. De aceea, nu fă din stăpânul tău obiectul celor mai gingaşe sentimente, al admiraţiei, al frământărilor şi altor simţăminte ale tale de acelaşi fel. Nu eşti de-un rang cu el; nu trebuie să încerci să-ţi părăseşti casta; trebuie să te respecţi îndeajuns ca

să nu risipeşti toată dragostea inimii tale, sufletul şi tăria ta, acolo unde un asemenea dar nu poate fi primit şi nu poate fi întâmpinat decât cu dispreţ.”

Îmi făceam zilnic datoria păstrându-mi toată liniştea. Dar, din când în când, îmi treceau vag prin minte motive pentru care s-ar fi cuvenit să părăsesc Thornfieldul; fără să vreau, ticluiam anunţuri şi mă gândeam cum ar fi de făcut ca să plec de-aici. Nu socoteam necesar să stăvilesc aceste gânduri. S-ar putea ca ele să încolţească şi să dea roade într-o zi.

Trecuseră aproape cincisprezece zile de la plecarea domnului Rochester, când doamna Fairfax primi o scrisoare.

— E de la stăpân, spuse ea privind adresa expeditorului. Acum cred că vom şti dacă se întoarce sau nu.

Pe când rupea sigiliul şi citea scrisoarea, eu îmi beam cafeaua (ne aflam la micul dejun). Era fierbinte şi fu pentru mine un mijloc de a explica roşeaţa ce-mi acoperise brusc obrazul. Dar nu mă ostenii să-mi explic pentru ce-mi tremura mâna şi pentru ce fără să vreau vărsasem jumătate din cafea în farfurioară.

— Eu mă plâng câteodată că suntem prea liniştite aici, spuse doamna Fairfax, urmând să ţină scrisoarea în faţa ochelarilor. Acum o s-avem însă destulă treabă, cel puţin pentru câtva timp.

Înainte de a-mi îngădui să cer o lămurire, legai şiretul de la şorţul Adèlei, care se desfăcuse; după ce i-am turnat altă ceaşcă de lapte şi i-am dat încă o bucată de cozonac, am spus cu nepăsare:

— Probabil că domnul Rochester n-o să se înapoieze prea curând...

— Ba da. Soseşte peste trei zile, adică joia viitoare, şi nu vine singur. Aduce cu el o droaie de musafiri. Ne cere să pregătim cele mai frumoase camere de culcare din castel; biblioteca şi salonul trebuie dereticate. Îmi mai scrie să tocmesc oameni de la hanul din Millcote sau de

unde ştiu, să ajute la bucătărie. Doamnele îşi vor aduce cameristele, iar bărbaţii feciorii; o să fie casa ticsită de lume.

Doamna Fairfax îşi înghiţi repede dejunul şi plecă zorită să înceapă pregătirile.

În cele trei zile care urmară, fură într-adevăr multe de făcut, aşa cum prevăzuse ea. Odăile de la Thornfield mi se păruseră foarte curate şi bine rânduite, dar se pare că mă înşelasem. Sosiră încă trei servitoare noi să le ajute pe celelalte; totul fu frecat şi periat; tapetele fură spălate, covoarele bătute, oglinzile şi candelabrele lustruite, tablourile date jos şi puse la loc, focurile aprinse în odăi, plăpumile de puf lăsate să se aerisească, cearceafurile puse să se usuce lângă cămin. Nici până atunci, nici de atunci încoace n-am mai văzut aşa ceva. Adèle alerga nestingherită prin mijlocul acestei harababuri. Pregătirile de tot felul şi gândul că va vedea atâta lume o bucurau la culme. Ceru ca Sophie să-i controleze toaletele, cum îşi numea ea rochiile, să le cureţe şi să le repare pe cele *passées*[52] şi să le aranjeze pe celelalte. Tot timpul dădea buzna în odăi, sărea pe paturi, se trântea pe saltele, clădea grămezi de perne şi perniţe în faţa focurilor uriaşe care duduiau în cămine. De lecţii era scutită. Doamna Fairfax mă rugase s-o ajut, aşa că îmi petreceam toată ziua prin cămări, ajutând-o (sau stânjenind-o) pe ea şi pe bucătăreasă. Învăţam să fac tortă, plăcinte, aluat franţuzesc, să pregătesc vânatul şi să garnisesc platourile cu desertul.

Musafii erau aşteptaţi să sosească joi înainte de cină, adică pe la şase. În acest timp n-am avut vreme să-mi hrănesc himerele şi cred că afară de Adèle nimeni n-a fost mai harnică şi mai veselă decât mine. Totuşi, câteodată veselia mea se curma şi fără să vreau mă lăsam pradă îndoielii, presimţirilor negre şi închipuirilor pesimiste. Asta se întâmpla mai ales când vedeam uşa scării de la catul al treilea (în ultima vreme uşa aceasta

[52] Uzate. (fr.)

fusese totdeauna închisă) deschizându-se încet şi pe Grace Poole cu bonetă, şorţ alb şi şal, lunecând tiptil de-a lungul coridorului, călcând fără zgomot cu papucii ei vătuiţi, ca să intre în dormitoarele răvăşite să spună poate ceva unei servitoare: cum să frece mai bine un grătar, să cureţe marmura căminului sau să scoată petele de pe tapete. O dată pe zi, cobora la masă în bucătărie, trăgea domol dintr-o pipă, lângă cămin, şi se întorcea în odaia ei, tristă, tăcută şi singuratică, luând cu ea drept orice alinare o cană de bere. Din douăzeci şi patru de ceasuri, nu-şi petrecea decât unul cu servitoarele; restul timpului rămânea în vreo odaie scundă cu tavan de stejar, de la catul al treilea; acolo şedea şi cosea, singură ca un osândit în temniţa lui.

Dar lucrul care mi se părea cel mai straniu dintre toate era că în casa asta nimeni, afară de mine, nu se sinchisea şi nu se minuna de obiceiurile ei. Nimeni nu vorbea despre ea şi nu se întreba ce face; nimeni nu o compătimea pentru singurătatea şi izolarea ei. Într-o zi am prins un crâmpei de convorbire între Leah şi o femeie tocmită cu ziua. Vorbeau despre Grace. Leah a spus ceva, dar n-am auzit ce, iar femeia a răspuns:

— Are leafă bună, nu-i aşa?

— Da, zise Leah. Aş vrea să am şi eu atâta; nu că mă plâng de leafă – se plăteşte bine la Thornfield – dar doamna Poole are cel puţin de cinci ori mai mult ca mine şi pune deoparte. La fiecare trei luni duce bani la banca din Millcote. Nu m-aş mira să aibă destul ca să poată duce o viaţă fără grijă dacă ar vrea să-şi lase serviciul. Dar cred că s-a obişnuit aici. Şi pe urmă n-are nici patruzeci de ani, e voinică şi poate să facă multe. Nu-i încă aşa de bătrână ca să se lase de muncă.

— Cred că e o slujnică bună, urmă femeia.

— Ah! ştie mai bine decât oricare alta tot ce are de făcut, răspunse Leah, pe un ton plin de înţeles. N-ar putea face oricine ce face ea, oricât i-ar plăti.

— O, asta nu! adăugă cealaltă. Eu mă mir că stăpânul...

Femeia ar fi continuat, dar Leah mă zări şi-i făcu numaidecât semn cu cotul.

— Nu ştie? întrebă, în şoaptă abia auzită, femeia.

Leah clătină din cap şi convorbirea încetă. Aflasem dar că la Thornfield era o taină şi că acea taină eu nu trebuia s-o cunosc.

Sosi şi joia. Cu o seară înainte pregătirile fuseseră încheiate şi totul fusese pus la punct: covoarele aşezate, perdelele atârnate, păturile de o albeaţă strălucitoare întinse, mesele de toaletă rânduite, mobilele şterse, vasele pline de flori; încăperile şi saloanele radiau de prospeţime şi strălucire. Holul principal fusese de asemenea curăţat. Pendula cea mare lustruită cu grijă, scara, balustrada luceau ca sticla; în sufragerie, bufetul strălucea de atâta argintărie; flori exotice îşi răspândeau parfumul în salon şi salonaş.

După-amiază, doamna Fairfax îşi puse cea mai frumoasă rochie de atlaz negru, mănuşile şi ceasul de aur, căci era datoria ei să-i primească pe oaspeţi şi să le conducă pe doamne în odăile lor. Adèle voia să se îmbrace şi ea, deşi nu credeam că va fi chemată în ziua aceea spre a fi prezentată doamnelor. Totuşi, dorind să-i fac pe plac, am dat voie Sophiei să-i pună una din rochiile ei scurte şi albe de muselin. Eu nu-mi schimbai toaleta. Eram încredinţată că nu voi fi chemată să părăsesc sanctuarul sălii de studiu, căci devenise pentru mine un sanctuar – „un adăpost foarte plăcut în vremuri de restrişte”.

Fusese o zi senină şi blândă de primăvară, una dintre acele zile care, spre sfârşitul lui martie sau începutul lui aprilie, se înalţă luminoase deasupra pământului ca nişte crainici ai verii. Desenam, şi, fiindcă seara era caldă, stăteam cu ferestrele deschise, în sala de studiu.

— E destul de târziu, spuse doamna Fairfax, intrând în cameră cu rochia ei foşnitoare. Îmi pare bine că am poruncit ca să fie servită cina cu un ceas mai târziu decât mi-a cerut domnul Rochester; uite că e trecut de şase.

Am trimis pe John să vadă dacă nu zăreşte ceva venind fiindcă de la porţile parcului se vede o bucată bună din drumul spre Millcote.

Se duse la fereastră.

— Uite-l că vine, spuse ea. Apoi, aplecându-se în afară: Ei, John, ce s-aude?

— Vin, doamnă, fu răspunsul. În zece minute sunt aici.

Adèle fugi la fereastră. Eu o urmai, căutând să stau în aşa fel încât să fiu ascunsă de perdea şi să văd fără să fiu văzută.

Cele zece minute ale lui John mi se părură foarte lungi, dar în cele din urmă se auzi uruit de roţi. Patru călăreţi galopau înainte pe alee; în spatele lor veneau două trăsuri descoperite, în care zării fluturând vălul şi unduind pene. Doi dintre călăreţi erau tineri şi arătoşi; în cel de-al treilea îl recunoscui pe domnul Rochester şi pe Mesrour, calul său negru, însoţit de Pilot, care alerga în faţa lui. Alături de el călărea o femeie tânără şi ei doi erau în fruntea convoiului. Costumul ei de călărie, roşu ca purpura, ajungea aproape la pământ, vălul lung flutura în adierea vântului; prinse în cutele transparente ale vălului, străluceau inele bogate de păr, negre ca pana corbului.

— Domnişoara Ingram! exclamă doamna Fairfax şi coborî repede.

Călăreţii, gonind mai departe, au cotit în curând după colţul casei şi nu i-am mai putut vedea. Adèle se rugă să fie lăsată să coboare, dar o luai pe genunchi şi o făcui să înţeleagă că sub niciun cuvânt nu-i era îngăduit să se arate doamnelor, decât dacă tutorele ei va trimite s-o cheme, iar dacă acesta ar vedea-o îngăduindu-şi astfel de lucruri, cu siguranţă că ar fi foarte supărat. După ce ascultă spusele mele, vărsă câteva lacrimi adevărate – dar eu luai îndată o înfăţişare serioasă şi atunci îşi şterse ochii.

Din sala cea mare venea un murmur vesel. Glasurile groase ale bărbaţilor şi accentele argintii ale doamnelor se îmbinau plăcut. Dar, deşi nu vorbea tare, vocea

răsunătoare a stăpânului Thornfieldului urând bun venit oaspeţilor se deosebea dintre toate celelalte. Apoi paşi uşori urcară scara, se auziră foşnete, râsete vesele pe sală, uşi ce se deschideau şi se închideau şi – câtva timp – tăcere deplină.

— *Elles changent de toilettes*[53], spuse Adèle, care, ascultând cu atenţie, urmărise fiece mişcare; apoi oftă. *Chez maman,* continuă ea, *quand il y avait du monde, je les suivais partout au salon et à leurs chambres; souvent je regardais les femmes de chambre coiffer et habiller les dames et c'etait amusant: comme cela on apprend.*[54]

— Nu ţi-e foame, Adèle?

— *Mais oui, mademoiselle; voilà cinq ou six heures que nous n'avons pas mangé.*[55]

— Atunci o să profit de faptul că doamnele s-au retras şi o să cobor să-ţi aduc ceva de mâncare.

Ieşind cu băgare de seamă din adăpostul meu, am coborât pe scara de serviciu ce ducea de-a dreptul la bucătărie. Acolo, toată lumea se agita; supa şi peştele dădeau în fiert, bucătarul se apleca peste crătiţi, cuprins de un neastâmpăr ce ameninţa să-l mistuie. În sala servitorilor, doi vizitii şi trei feciori şedeau lângă foc; cameristele erau, desigur, ocupate cu stăpânele lor; oamenii care fuseseră tocmiţi de la Millcote roboteau peste tot locul. Străbătând acest haos, am ajuns în sfârşit la cămară, de unde am luat un pui rece, câteva tarte, o pâine, vreo două farfurii, un cuţit şi o furculiţă şi, cu prada aceasta, operai o retragere grabnică. Ajunsesem în coridor şi tocmai închisesem uşa scării, când un zgomot mă preveni că doamnele ieşeau din odăi. Nu puteam ajunge în sala de studiu fără să trec pe lângă câteva din

[53] Îşi schimbă toaletele. (fr.)
[54] Când mama avea musafiri, mă ţineam pretutindeni după ei, în salon şi prin camerele lor; adeseori, priveam cum cameristele coafează şi îmbracă pe doamne şi era atât de plăcut! Aşa am învăţat multe. (fr.)
[55] Ba da, domnişoară. Au trecut cinci sau şase ore de când n-am mâncat. (fr.)

odăile lor şi riscam să fiu văzută cu încărcătura mea de provizii, aşa că mă oprii tăcută locului, la capătul coridorului, care era totdeauna întunecat, fiind lipsit de ferestre, iar acum cu totul în beznă, deoarece soarele apusese şi se lăsase amurgul.

Toate doamnele acelea frumoase ieşiră în curând din odăi, unele după altele, vesele şi cu veşminte strălucitoare. Se strânseră o clipă în capătul coridorului, pe când eu stăteam ascunsă în celălalt, şi vorbiră cu vioiciune potolită. Coborâră scara, fără zgomot, ca un nor luminos ce se lasă de pe deal. Apariţia aceasta colectivă mă uimea prin eleganţa ei distinsă, aşa cum nu mai văzusem eu vreodată.

Adèle privea prin uşa întredeschisă a sălii de studiu.

— Ce doamne frumoase! exclamă ea pe englezeşte. Oh! ce mulţumită aş fi să fiu şi eu cu ele! Crezi că, după cină, domnul Rochester o să trimită să ne cheme?

— Nu cred. Domnul Rochester trebuie să se îngrijească de altele. Nu te mai gândi azi la doamne; poate ai să le vezi mâine. Până atunci, mănâncă.

Îi era tare foame, aşa că un timp atenţia îi fu acaparată de pui şi prăjituri. Făcusem bine că mă dusesem să aduc ceva de mâncare, căci altfel Adèle cu mine şi cu Sophie, pe care o poftii să împartă masa noastră, am fi rămas flămânde. Cei de jos erau prea ocupaţi ca să se mai gândească şi la noi. Trecuse de nouă când se strânse desertul şi la zece se mai auzeau valeţii aducând şi scoţând tăvile şi ceştile cu cafele. Am dat voie Adèlei să se culce mult mai târziu decât de obicei, fiindcă spusese că n-ar putea dormi cât timp jos se vor deschide şi închide uşile şi va forfoti lumea „Şi pe urmă, adăugă ea, domnul Rochester ar putea să mă cheme când voi fi dezbrăcată, *et alors quel domage!*[56]”

I-am spus câte poveşti a poftit, apoi, ca s-o distrez, am scos-o pe coridor. Lampa din sala cea mare era acum aprinsă, aşa încât, aplecându-se peste balustradă, Adèle

---

[56] Şi ce păcat ar fi! (fr.)

putea să vadă servitorii trecând. Târziu, se auziră acorduri răsunând în salon, unde fusese mutat pianul. Ne aşezarăm amândouă pe scară să ascultăm. Un glas se îmbină în curând cu vibraţiile puternice ale instrumentului. Cânta o femeie, cu voce dezmierdătoare. Solo-ul fu urmat de un duo, apoi cântecul fu reluat de mai multe voci. Din când în când zumzetul unor conversaţii vesele ajungea până la noi.

Am ascultat mult timp. Deodată mi-am dat seama că urechea mea prinde toate glasurile şi caută să deosebească, în mijlocul acelor sunete nelămurite, vorbele domnului Rochester; şi când am izbutit (destul de iute de altfel) m-am străduit să înţeleg cuvintele pe care depărtarea le făcea nedesluşite.

Ceasornicul bătu unsprezece. Mă uitai la Adèle, care-şi rezemase capul de umărul meu; ochii i se închideau. O luai în braţe, o dusei la pat şi o culcai. Când oaspeţii se retraseră, era aproape unu.

Ziua următoare a fost tot atât de frumoasă. Oaspeţii făcură o excursie prin împrejurimi. Plecară devreme, unii călări, alţii în trăsură. I-am văzut când au plecat şi când s-au întors. Dintre doamne, numai domnişoara Ingram călărea, ca şi în ajun, şi tot ca în ajun domnul Rochester galopa alături de ea; amândoi se ţineau cam la o parte de ceilalţi oaspeţi. Îi atrăsei atenţia doamnei Fairfax, care era cu mine la fereastră, asupra acestui amănunt.

— Spuneai ieri, îi zisei eu, că nu ţi se pare cu putinţă să-i vezi căsătoriţi; dar priveşte şi dumneata dacă domnul Rochester n-o preferă tuturor celorlalte.

— Da, fără îndoială că o admiră.

— Dar şi ea îl admiră, adăugai eu. Uită-te cum se apleacă să-i vorbească la ureche. Aş vrea să-i văd faţa; până acum nu i-am putut-o nici măcar zări.

— Ai s-o vezi desearã, răspunse doamna Fairfax. I-am spus domnului Rochester cât de mult dorea Adèle să le vadă pe doamne şi el mi-a răspuns: „Atunci să vină în salon după cină şi roag-o pe domnişoara Eyre s-o

însoţească”.

— Da, a făcut-o din simplă politeţe, dar fii sigură că n-am să mă duc, răspunsei eu.

— I-am spus că nu eşti obişnuită cu lumea şi că n-o să-ţi placă să apari în faţa atâtor străini, dar mi-a răspuns în felul său repezit: „Prostii! Dacă se împotriveşte, spune-i că doresc foarte mult să vină şi dacă tot nu vrea, spune-i că am să vin s-o aduc”.

— N-am să-l fac să se ostenească. Am să mă duc, dacă nu se poate altfel; dar nu-mi face nicio plăcere. Ai să fii şi dumneata acolo, doamnă Fairfax?

— Nu. Eu am cerut să fiu scutită şi mi s-a îngăduit. Uite cum trebuie să faci ca să eviţi o intrare ceremonioasă, care de fapt e lucrul cel mai neplăcut. Te duci în salon când nu e nimeni acolo, înainte ca doamnele să se retragă de la masă, şi te aşezi într-un colţ mai ferit. Nu va trebui să rămâi multă vreme după venirea bărbaţilor, afară numai dacă o să te simţi foarte bine. Altminteri e de-ajuns să te vadă domnul Rochester şi după aceea te poţi strecura afară, că nimeni n-o să bage de seamă.

— Crezi că musafirii vor sta mult la castel?

— O săptămână sau două, în niciun caz mai mult. După vacanţa de Paşti, Domnul George Lynn, care a fost ales deputat de Millcote, va trebui să se înapoieze în oraş. Cred că domnul Rochester îl va însoţi, fiindcă şi aşa a stat prea mult la Thornfield.

Vedeam cu oarecare teamă cum se apropia clipa când trebuia să intru în salon cu eleva mea. De când aflase că va fi prezentată doamnelor, Adèle se legănase într-o nesfârşită încântare şi nu se linişti decât atunci când Sophie începu s-o îmbrace. După ce părul îi fu aranjat în bucle strălucitoare, după ce-şi puse rochia de atlaz trandafiriu, mănuşile de dantelă neagră şi un cordon lung în jurul taliei, căpătă o înfăţişare serioasă ca a unui judecător. N-a fost nevoie să-i atrag luarea-aminte să nu-şi boţească rochia: după ce fu îmbrăcată, se aşeză cu băgare de seamă pe scăunaşul ei, ridicându-şi cu atenţie

rochia, de teamă să nu-şi mototolească volănaşele. Îmi făgădui să nu se mişte până când n-o să fiu şi eu gata. Găteala mea nu ţinu mult. Îmbrăcai îndată rochia cea mai bună, cea de mătase cenuşie, cumpărată pentru nunta domnişoarei Temple, şi pe care n-o mai purtasem niciodată de atunci, mă pieptănai iute, îmi pusei singura mea bijuterie, broşa cu perlă, şi coborârăm.

Din fericire nu era nevoie să trecem prin sufragerie – unde se aflau cu toţii la masă – ca să intrăm în salon, unde nu era nimeni. Focul ardea tăcut în căminul de marmură şi lumânările de ceară străluceau singuratice în mijlocul florilor minunate ce împodobeau mesele. Salonul era despărţit de sufragerie numai printr-o perdea roşie. Totuşi, oaspeţii vorbeau atât de încet, încât nu se putea auzi decât un murmur uşor.

Adèle, care părea că se află încă sub impresia solemnităţii momentului, se aşeză, fără să spună un cuvânt, pe taburetul pe care i-l arătai. Eu m-am retras într-un fotoliu lângă fereastră şi, luând o carte de pe masă, am încercat să citesc. Adèle îşi trase scăunelul la picioarele mele şi, după câtva timp, îmi atinse genunchiul.

— Ce-i, Adèle? o întrebai.

— *Est-ce que je ne puis prendre une seule de ces fleurs magnifiques, mademoiselle? Seulement pour compléter ma toilette.*[57]

— Te gândeşti prea mult la toaletă, Adèle. Totuşi, o să-ţi dau o floare, şi luând un trandafir dintr-un vas i-l prinsei de cordon.

Fetiţa scoase un oftat de nespusă mulţumire, ca şi cum acea bucurie ar fi umplut cupa fericirii sale. Mi-am întors faţa să-mi ascund un zâmbet pe care nu mi-l putui stăpâni. Era ceva caraghios şi trist deopotrivă în evlavia înnăscută a acestei mici pariziene pentru tot ce era în legătură cu îmbrăcămintea.

[57] N-aş putea să iau una din florile astea minunate, domnişoară? Numai ca să-mi completez toaleta. (fr.)

Deodată am auzit în odaia vecină zgomotul lin făcut de mai multe persoane care se ridicau de la masă. Draperia fu dată la o parte şi zării sufrageria, al cărei candelabru răspândea o lumină vie asupra argintului şi cristalului unui minunat serviciu de desert ce acoperea o masă lungă. Un grup de doamne apăru sub boltă; intrară, şi draperia căzu după ele.

Erau doar opt, dar, fără să-mi dau seama de ce, când intrară mi se părură cu mult mai multe. Unele erau foarte înalte, multe din ele îmbrăcate în alb şi toate înveşmântate în rochii largi, care le făceau mai impunătoare, aşa cum ceaţa face ca luna să pară mai mare. Mă ridicai şi le salutai. Una sau două îmi răspunseră printr-o mişcare din cap. Altele se mulţumiră să mă privească.

Păşiră care încotro în încăpere. Sprinteneala mişcărilor le făcea să semene cu nişte păsări albe. Unele se tolăniră pe canapele şi pe divane, altele se aplecară să se uite la flori şi cărţile răspândite pe mese, în sfârşit mai multe dintre ele alcătuiră un grup în jurul focului şi începură să vorbească încet, dar limpede, aşa cum se părea că sunt obişnuite.

Am aflat mai târziu cum se numeau şi pot de pe acum să le spun pe nume.

Era, mai întâi, doamna Eshton cu două din fiicele ei. Se vedea limpede că fusese frumoasă pe vremuri şi se ţinea încă bine. Cea mai mare dintre fete, Amy, era scundă. Avea un obraz ale cărui trăsături trădau o naivitate copilăroasă; dar felul ei de a se purta părea totuşi destul de rafinat. Rochia de muselină albă şi cordonul albastru îi veneau bine. Soră-sa, Louise, era mai înaltă şi cu o înfăţişare mai elegantă; figura ei foarte drăgălaşă făcea parte dintre acelea pe care francezii le numesc *minois chiffonne*[58]. Amândouă surorile erau frumoase ca nişte crini.

Lady Lynn era o femeie de patruzeci de ani, înaltă şi

[58] Drăguţă, deşi cu trăsături neregulate. (fr.)

voinică, dreaptă şi cu privirea semeaţă. Purta o rochie bogată de atlaz cu ape, o pană albastră ca azurul şi o diademă de pietre preţioase, care-i scotea în relief strălucirea părului negru.

Doamna colonel Dent nu arăta tot atât de impunătoare, dar avea mai multă distincţie. Era subţire, cu faţa blândă şi palidă, cu părul blond. Îmi plăcură mai mult rochia ei de atlaz negru, eşarfa de dantelă străină şi cele câteva perle decât strălucirea de curcubeu a nobilei *lady* Lynn.

Dar cele mai distinse – poate din pricină că erau mai înalte din întreg grupul – erau trei: văduva *lady* Ingram şi cele două fiice ale ei, Blanche şi Mary. Câteşitrele aveau statură semeaţă. Văduva părea să aibă între patruzeci şi patruzeci şi cinci de ani: talia-i era încă zveltă şi părul negru, sau cel puţin aşa arăta la lumina candelabrului. Dinţii parcă-şi păstraseră toată albeaţa. Ţinând seama de vârsta ei, trebuia să treacă în ochii tuturor drept o femeie foarte frumoasă. Şi chiar era. Dar în întreaga ei ţinută şi în expresia ei se citea o trufie aproape nesuferită. Avea trăsături romane şi o bărbie dublă ce se contopea cu gâtul, ca un stâlp. Aceste trăsături îmi părură nu numai umflate şi încruntate, ci chiar brăzdate de mândrie, o mândrie ce o făcea să ţină capul aşa de drept, încât părea încremenită; pe deasupra, ochii îi erau sălbatici şi răi de-mi aminteau de cei ai doamnei Reed. Mesteca fiecare cuvânt. Avea un glas profund, un ton pompos, sentenţios – într-un cuvânt, de nesuferit. Datorită unei rochii de catifea stacojie şi unui şal indian cu ţesătură de aur, pe care-l purta ca pe un turban, credea pesemne că are măreţia unei împărătese.

Blanche şi Mary erau tot atât de înalte ca şi ea şi drepte ca nişte plopi. Mary era prea slabă pentru statura ei, dar Blanche era modelată ca o Diană. O cercetai – desigur – cu o deosebită atenţie: mai întâi doream să ştiu dacă înfăţişarea ei se potrivea cu cele ce-mi spusese doamna Fairfax; apoi dacă semăna cu miniatura pe care o făcusem din închipuire; în al treilea rând – mărturisesc! –

dacă exista în ea ceva care să-i placă domnului Rochester.

Era întocmai cum mi-o descrisese doamna Fairfax şi cum o pictasem eu. Recunoscui talia aceea nobilă, umerii rotunzi, gâtul graţios, ochii şi buclele negre, despre care îmi vorbise doamna Fairfax. Dar faţa? La faţă semăna cu mama ei; era *lady* Ingram mai tânără şi fără zbârcituri; aceeaşi frunte joasă, aceleaşi trăsături trufaşe, aceeaşi mândrie, mai puţin încruntată însă. Râdea mereu. Avea un râs batjocoritor, ca şi expresia obişnuită a buzei sale arcuite, dispreţuitoare.

Se spune că geniul e conştient de sine însuşi. Nu ştiu dacă domnişoara Ingram era un geniu, dar desigur că îşi preţuia chiar prea mult valoarea. Începu să discute despre botanică împreună cu blânda doamnă Dent. Se pare însă că doamna Dent nu studiase această ştiinţă, deşi – după cum spunea – îi plăceau florile, „mai ales cele sălbatice”. Domnişoara Ingram o studiase şi înşira plină de îngâmfare tot ce ştia. Observai că lua, cu oarecare îndemânare, cam în râs neştiinţa doamnei Dent; batjocura ei putea fi îndemânatică, dar oricum, nu dovedea o fire bună. Cântă la pian; execuţia sa era strălucitoare; cântă, şi glasul ei era frumos; vorbi franţuzeşte cu mamă-sa şi putui observa că vorbea curgător şi pronunţa frumos.

Mary avea o faţă mai deschisă decât Blanche, trăsături mai blânde şi un ten mai luminos (domnişoara Ingram avea un adevărat ten de spaniolă), dar nu arăta atât de vioaie. Nu avea nimic de spus şi, după ce se aşeză, rămase nemişcată ca o statuie într-o nişă. Amândouă surorile erau îmbrăcate în alb imaculat.

Credeam acum oare că domnişoara Ingram ar fi o alegere pe placul domnului Rochester? N-aş fi putut spune. Nu-i cunoşteam gusturile în ce priveşte frumuseţea feminină. Dacă îi plăceau frumuseţile maiestuoase, Blanche era idealul. În plus era şi talentată şi plină de voioşie. Îmi dădeam seama că mai toţi bărbaţii

ar admira-o; şi mi se părea un lucru dovedit că-i plăcea domnului Rochester. Nu trebuia decât să-i văd împreună pentru a îndepărta şi ultima umbră de îndoială.

Nu-ţi închipui, cititorule, că Adèle a stat tot timpul nemişcată pe scaun, la picioarele mele! Nici gând. În clipa când intrară doamnele, ea se sculă, înaintă spre ele, le salută ceremonios şi le spuse cu gravitate:

— *Bonjour, mesdames.*[59]

Domnişoara Ingram o privi batjocoritor şi exclamă:

— Oh! ce păpuşică!

— Cred, spuse doamna Lynn, că este pupila domnului Rochester, micuţa franţuzoaică despre care ne-a vorbit.

Doamna Dent o luă binişor de mână şi o îmbrăţişă.

Amy şi Louise Eshton exclamară amândouă deodată:

— Ce îngeraş!

Apoi o chemară pe canapea şi Adèle începu să vorbească ba în franţuzeşte, ba într-o englezească stricată, cucerind nu numai atenţia fetelor, ci şi a doamnei Eshton şi a *lady*-ei Lynn. Fu răsfăţată după pofta inimii ei.

În sfârşit se aduse cafeaua şi fură poftiţi bărbaţii. Eu şedeam în umbră – dacă poate exista vreo pată de umbră într-un salon atât de bine luminat – şi perdeaua de la fereastră mă ascundea pe jumătate. Draperiile fură din nou date la o parte şi sosiră oaspeţii care rămăseseră în sufragerie. Apariţia bărbaţilor mi se păru impunătoare, ca şi a doamnelor. Cei mai mulţi erau înalţi, câţiva tineri şi toţi îmbrăcaţi în fracuri negre. Henry şi Frederik Lynn se arătau a fi cu adevărat nişte tineri strălucitori; pe colonelul Dent îl trăda ţinuta că e militar şi era foarte chipeş. Domnul Eshton, magistratul comitatului, avea înfăţişarea unui veritabil gentilom. Părul complet alb, sprâncenele şi favoritele încă negre, îl făceau să pară un *„père noble de théâtre”*[60]. Lordul Ingram era foarte înalt şi frumos ca şi surorile sale; dar se vedea că-i apatic şi

[59] Bună ziua, doamnelor. (fr.)
[60] Un tată nobil, aşa cum e înfăţişat pe scenă. (fr.)

amorţit ca şi Mary. Părea că excelează mai degrabă prin lungimea membrelor decât prin vioiciunea trupului sau agerimea minţii.

Dar unde-o fi domnul Rochester?

Iată-l că soseşte în sfârşit. Nu mă uit spre uşă şi, totuşi, îl văd intrând. Mă străduiesc să fiu cât mai atentă la împletitura la care lucrez: nu vreau să mă gândesc decât la ceea ce ţin în mâini, la perlele de argint şi firele de mătase de pe genunchii mei. Şi cu toate acestea îi văd desluşit figura şi fără să vreau îmi amintesc de clipa când o zărisem ultima oară, de clipa în care, după ce-i făcusem ceea ce el numise un serviciu nespus de preţios, îmi luase mâinile într-ale sale şi mă privise cu ochi care trădau un suflet plin şi dornic să se reverse. Nu fusesem străină de pricina acelei emoţii. Cât de aproape de el mă aflasem atunci! Ce s-a întâmplat oare pe urmă în stare să schimbe într-atât poziţia unuia faţă de celălalt? Cât de departe unul de altul şi cât de străini eram acum! Eram atât de străini, încât nici nu mă mai aşteptam să-mi adreseze vreun cuvânt şi nu m-am mirat de fel când, fără să-mi arunce măcar o privire, s-a dus în celălalt capăt al odăii, unde a început să discute cu câteva doamne.

De cum l-am văzut absorbit de discuţie şi am fost încredinţată că-l puteam cerceta fără să fiu observată, privirile mi-au fost atrase fără de voie spre dânsul. L-am privit şi m-am simţit cuprinsă de-o mare bucurie – o bucurie fără seamăn, dar în acelaşi timp sfâşietoare: era aurul cel mai curat, cu un ascuţiş oţelit de crâncenă suferinţă. Bucuria mea semăna probabil cu aceea a unui om înnebunit de sete, ce ştie că fântâna către care se târăşte e otrăvită şi totuşi bea apa cu înghiţituri lacome.

E cum nu se poate mai adevărat că „frumuseţea stă în ochiul celui care priveşte”. Obrazul măsliniu şi palid al domnului Rochester, fruntea pătrată şi masivă, sprâncenele groase de cărbune, ochii adânci, trăsăturile hotărâte, gura aspră – într-un cuvânt, înfăţişarea-i energică şi hotărâtă – nu respectau întru nimic canoanele

frumuseţii; pentru mine însă chipul său era mult mai frumos: mă interesa şi mă stăpânea cu totul. N-am avut de gând să-l iubesc pe domnul Rochester. Cititorul ştie că făcusem tot ce era în puterea mea ca să-mi smulg din inimă acele prime gingaşe mlădiţe ale dragostei, dar, din prima clipă când îl văzusem, ele răsăriseră din nou mai verzi şi mai puternice. El mă făcuse să-l iubesc, fără ca măcar să se uite la mine.

Îl comparai cu oaspeţii săi. Ce era farmecul curtenitor al domnilor Lynn, eleganţa căutată a lordului Ingram şi chiar distincţia militărească a colonelului Dent, faţă de înfăţişarea lui plină de o tărie firească şi o putere adevărată. Ceilalţi nu-mi trezeau nicio simpatie, deşi îmi dădeam seama că toată lumea îi socoteşte pe ei frumoşi, impunători şi atrăgători, iar pe domnul Rochester un om cu trăsături aspre şi privire melancolică. I-am văzut zâmbind, i-am văzut râzând; în flăcările lumânărilor exista tot atâta suflet ca şi în zâmbetul lor; clinchetul clopoţelului spunea tot atâtea lucruri cât şi râsul lor. L-am văzut şi pe domnul Rochester zâmbind: trăsăturile aspre i se îmblânziră, ochii îi deveniră strălucitori şi binevoitori, cercetători şi duioşi, totodată. În clipa aceea vorbea cu Louise şi cu Amy Eshton. M-am mirat când le-am văzut rămânând liniştite în faţa acelei priviri ce-mi păruse atât de pătrunzătoare; crezusem că vor pleca ochii şi obrajii li se vor îmbujora, dar am fost totuşi fericită când mi-am dat seama că nu erau de loc emoţionate. „Pentru ele nu-i ceea ce este pentru mine, îmi zisei. Nu-i deopotrivă cu ele, cred că se aseamănă cu mine – sunt sigură că-i aşa, căci simt ca şi el; îi înţeleg graiul gesturilor şi al expresiei chipului. Deşi rangul şi bogăţia pun între noi o distanţă enormă, am în mintea, în inima, în sângele şi în nervii mei ceva ce ne uneşte sufletele. Am spus oare acum câteva zile că n-am nimic comun cu el, în afara faptului că-mi primesc salariul din mâna lui? Hotărî-tu-m-am cumva să nu mă gândesc la el decât ca la un stăp în care mă plăteşte? Atunci am făcut cel mai greu păcat împotriva

firii! Tot ce-i în mine bun, puternic, sincer se-ndreaptă năvalnic către el. Ştiu că trebuie să-mi ascund sentimentele şi să înăbuş orice speranţă, amintindu-mi mereu că el nu-mi poate acorda multă atenţie. Când afirm că mă asemăn cu el, nu vreau să spun că am prestanţa sau farmecul lui, ci doar că am anumite gusturi şi unele simţăminte la fel cu ale sale. Prin urmare trebuie să-mi repet neîncetat că suntem despărţiţi pentru totdeauna – şi totuşi, atâta vreme cât trăiesc şi gândesc, trebuie să-l iubesc."

Se servi cafeaua. De când sosiseră şi bărbaţii, doamnele deveniseră vioaie ca nişte ciocârlii. Conversaţia prinsese viaţă şi era din ce în ce mai veselă. Colonelul Dent şi domnul Eshton discutau politică; soţiile lor ascultau. Cele două doamne mai în vârstă, *lady* Lynn şi *lady* Ingram, păreau cufundate într-o foarte captivantă convorbire. *Sir* George – pe care văd c-am uitat să-l descriu – un foarte voinic şi vioi gentilom de ţară, sta în picioare în faţa canapelei lor, cu ceaşca de cafea în mână şi din când în când mai arunca şi el câte o vorbă. Domnul Frederick Lynn sta lângă Mary Ingram şi-i arăta gravurile unei cărţi frumoase; ea privea, zâmbea din când în când, dar după câte se părea vorbea foarte puţin. Lordul Ingram, înalt şi flegmatic, sta cu braţele încrucişate şi aplecat deasupra spetezei scaunului vioaiei şi micuţei Amy Eshton care îl privea din când în când cu coada ochiului şi ciripea ca un spiriduş; se vedea bine că-i place mai mult lordul Ingram decât domnul Rochester. Henry Lynn e aşezat pe o canapea la picioarele Louisei; Adèle şade lângă el. Dânsul râde de greşelile pe care le face mereu. Cu cine o fi Blanche Ingram? Stă singură în faţa unei mese, aplecată graţios asupra unui album. Pare că aşteaptă să vină cineva s-o ia, dar fiindcă aşteptarea o oboseşte, s-a hotărât să-şi aleagă singură partenerul.

Domnul Rochester, după ce le-a părăsit pe domnişoarele Eshton, s-a aşezat în faţa focului, tot atât de singuratic ca şi Blanche în faţa mesei; dar domnişoara

Ingram vine şi se aşază în faţa lui de partea cealaltă a căminului.

— Domnule Rochester, spuse ea, aveam impresia că nu-ţi plac copiii?

— Nu, nu-mi plac.

— Atunci ce te-a făcut s-o creşti pe păpuşica asta? reluă ea, arătând-o pe Adèle. De unde ai cules-o?

— N-am cules-o. Mi-a fost lăsată în seamă.

— Trebuia s-o trimiţi la pension.

— Nu puteam: pensioanele sunt atât de scumpe!

— Dar mi se pare că i-ai pus o guvernantă. Chiar acum am văzut-o însoţită de cineva. A plecat? Oh, nu, tot acolo-i după perdea. O plăteşti, bineînţeles. Cred că te costă tot atât de scump ca şi pensionul, ba chiar mai mult, fiindcă trebuie să le şi întreţii pe amândouă.

Mă temeam – sau mai bine zis speram – că această aluzie la prezenţa mea îl va sili pe domnul Rochester să mă privească şi, fără să vreau, mă trăsei şi mai în umbră; el însă nici nu întoarse ochii.

— La asta nu m-am gândit, zise el cu nepăsare şi privind drept înainte.

— Nu, voi bărbaţii nu vă gândiţi niciodată la economii; n-aveţi spirit practic. S-o auzi pe mama vorbind despre guvernante! Mary şi cu mine am avut cel puţin o duzină; jumătate din ele erau caraghioase, celelalte rele, şi toate nesuferite, nu-i aşa, mamă?

— Ai spus ceva, scumpa mea?

Fata repetă întrebarea, adăugând o lămurire.

— Odorul meu, te rog să nu-mi mai povesteşti de guvernante: cum aud cuvântul ăsta îmi şi vine rău. Am suferit ca o mucenică din pricina nepriceperii şi a capriciilor lor. Mulţumesc lui Dumnezeu că am isprăvit cu ele!

Doamna Dent se aplecă spre *lady* Ingram şi-i spuse ceva la ureche. Mi-am dat seama, după răspuns, că doamna Dent îi atrăsese atenţia că în sală se află unul din membrii tagmei împotriva căreia aruncase anatema.

— *Tant pis!* [61]urmă nobila doamnă. Sper că asta îi va fi de folos! Pe urmă adăugă mai încet, dar destul de tare ca vorbele să ajungă până la mine: Am observat-o; mă pricep să-i cunosc pe oameni după fizionomie şi pe chipul ei am citit toate cusururile celor de-o seamă cu ea.

— Şi care sunt astea, doamnă? întrebă cu glas tare domnul Rochester.

— O să vi le spun între patru ochi, răspunse ea, clătinându-şi de trei ori turbanul în chip semnificativ.

— Dar până atunci o să-mi dispară orice curiozitate, şi tare aş vrea să aflu acum.

— Întreab-o pe Blanche. E mai aproape de dumneata.

— Oh, nu mă pune pe mine, mamă! Nu pot să spun decât un singur lucru despre toate: sunt o pacoste. Nu c-aş fi avut prea multe de îndurat de pe urma lor, fiindcă, dimpotrivă, am avut eu grijă să le dau întotdeauna de furcă! Ce de pozne le-am mai făcut, Theodore şi cu mine, domnişoarei Wilson, doamnei Grey şi bietei *madame* Joubert! Mary era prea somnoroasă ca să ia parte la şotiile noastre hazoase. Cel mai bine ne distram cu *madame* Joubert, fiindcă domnişoara Wilson era o biată fiinţă nenorocită şi bolnavă, plângăreaţă şi deprimată, pe care nici nu merita să te osteneşti s-o învingi, iar doamna Grey era aspră şi nesimţitoare; nimic pe lume nu putea s-o impresioneze. Pe când biata domnişoară Joubert! Îmi mai aduc şi-acum aminte cum se înfuria când ajungeam s-o scoatem din sărite, după ce vărsam ceaiul, fărâmiţam pâinea, împrăştiam untul, zvârleam cărţile în tavan şi făceam un tărăboi îngrozitor cu pupitrele, cu riglele, cu grătarul sobei şi cu vătraiul. Theodore, îţi aminteşti ce bine petreceam?

— Daa, sigur că da, răspunse încet lordul Ingram; şi băbuţa numai ce începea să bocească: „O! copii răi!” Atunci îi ţineam adevărate predici şi-i dovedeam că-i o îngâmfare din partea unei ignorante ca ea să încerce să ne înveţe pe noi, nişte tineri aşa de deştepţi...

---

[61] Cu atât mai rău! (fr.)

— Îmi mai aduc aminte, Tedo, cum te-ajutam să-i faci zile fripte preceptorului tău, acelui domn Vining, cu obrajii de culoarea zerului. Îl poreclisem „Popa Ţâfnă”. El şi cu domnişoara Wilson îşi îngăduiseră să se îndrăgostească unul de altul, sau cel puţin aşa ne închipuiam, Theodore şi cu mine. Surprinsesem priviri drăgăstoase, suspine pe care apoi le-am interpretat ca semne ale unei *belle passion*[62] şi vă rog să mă credeţi că n-a trecut mult şi toată lumea a aflat de descoperirea noastră. A fost un mijloc de a ne debarasa de ghiuleaua care ne atârna de picioare. Cum a auzit mama, a şi hotărât că e vorba de o pornire imorală. Nu-i aşa, mamă?

— Da, scumpa mea, şi pe bună dreptate. Sunt o mie de motive care-ţi impun să nu tolerezi ca într-o casă onorabilă să se nască o dragoste între guvernantă şi preceptor. Mai întâi...

— Oh! mămico dragă! Cruţă-ne! *Au reste*[63] ştim cu toţii: nevinovăţia copiilor e în primejdie în faţa unei asemenea pilde rele; îndatoririle de guvernantă şi de preceptor sunt nesocotite; alianţă şi încredere reciprocă; spovedaniile ce rezultă în mod fatal de aci; apoi obrăznicia faţă de stăpâni, răzvrătire generală. Am dreptate, baroneasă Ingram de Ingram-Park?

— Da, podoaba mea, ai dreptate şi-acum, ca totdeauna.

— Atunci gata cu asta. Hai să schimbăm vorba.

Amy Eshton nu auzi această frază, sau nu voi să-i dea atenţie, căci exclamă cu glasul ei blând şi copilăresc:

— Şi noi, Louise şi cu mine, aveam obiceiul s-o necăjim pe guvernantă, dar era o fiinţă aşa de cumsecade, că răbda toate. Nimic n-o putea scoate din sărite şi niciodată nu se supăra pe noi. Aşa-i, Louise?

— Oh! da. Puteam face tot ce ne trăsnea prin cap. Dar degeaba îi răsturnam pupitrul şi cosuleţul de lucru, degeaba-i scotoceam prin sertare. Era aşa de bună, că ne

[62] Mari pasiuni. (fr)
[63] De altfel. (fr)

îngăduia orice.

— Sper că nu vom fi silite, spuse domnişoara Ingram rotunjindu-şi ironic buzele, să ascultăm un rezumat al tuturor însuşirilor guvernantelor pe care le-am avut? Ca să scăpăm de-o asemenea plictiseală, propun din nou să vorbim despre altceva. Susţineţi şi dumneavoastră propunerea mea, domnule Rochester?

— Da, domnişoară. Sunt de aceeaşi părere cu dumneavoastră; ca totdeauna de altfel.

— Atunci daţi-mi voie să continui. *Signor* Eduardo, azi eşti în voce?

— *Donna* Blanca, dacă porunciţi, o să fiu.

— Atunci, *signor,* alteţa mea îţi porunceşte să-ţi oţeleşti plămânii şi alte organe vocale, căci vei avea nevoie de ele pentru a îndeplini regeştile-mi porunci.

— Cine n-ar vrea să fie Rizzio[64] unei Marii atât de divine?

— Puţin îmi pasă mie de Rizzio! exclamă ea, scuturându-şi buclele bogate şi îndreptându-se spre pian. După părerea mea era un netot. Îmi place mai mult blestematul Bothwell[65], căci, după câte cred eu, un bărbat nu înseamnă nimic dacă nu are ceva diavolesc în el; orice ar spune istoria despre James Hepburn, vestitul tâlhar trebuie să fi fost unul dintre acei eroi, mândri şi sălbatici, cărora tare mi-ar fi plăcut să-i dăruiesc mâna mea.

— Domnilor, aţi auzit ce-a spus! Ei bine! care dintre noi seamănă mai mult cu Bothwell? strigă domnul Rochester.

— Trebuie să recunosc că dumneata te bucuri de avantajul ăsta, răspunse colonelul Dent.

— Pe onoarea mea, vă sunt îndatorat, sună răspunsul.

Domnişoara Ingram se aşezase în faţa pianului cu o graţie trufaşă şi după ce-şi împrăştiase regeşte cutele rochiei albe ca neaua, execută un preludiu minunat,

---

[64] *David Rizzio,* cântăreţ italian, favorit al reginei Maria Stuart a Scoţiei, ucis în 1566.

[65] *James Hepburn,* conte de Bothwell (1536–1578) nobil scoţian. A avut o viaţă extrem de aventuroasă şi a jucat un rol important în evenimentele din timpul domniei reginei Maria Stuart.

continuând în acelaşi timp să vorbească. În seara aceea se arătă excepţional de bine dispusă. Atât cuvintele cât şi atitudinea ei părea că vor să trezească nu numai admiraţia, dar şi uimirea celor de faţă; era vădit că se străduia să uluiască prin strălucirea şi atitudinea ei foarte îndrăzneaţă.

— Oh! spuse ea, continuând să alerge cu degetele pe clape, sunt aşa de sătulă de tinerii din ziua de azi. Nu-s decât nişte biete fiinţe fără vlagă, care se tem să păşească dincolo de zidul împrejmuitor al parcului părintesc şi nu s-ar angaja niciodată într-o asemenea aventură fără învoirea şi ocrotirea mămicăi. Nu se gândesc decât la feţele lor drăgălaşe, la mâinile lor albe şi la picioarele lor mici, ca şi cum la bărbaţi frumuseţea ar avea vreo importanţă! Ca şi cum farmecul exterior n-ar fi un privilegiu al femeii – calitatea şi moştenirea ei firească! Sunt şi eu de părere că o femeie urâtă este o pată pe obrazul luminos al creaţiunii; bărbaţii însă nu trebuie să râvnească decât forţa şi curajul; idealurile lor trebuie să fie vânătoarea şi lupta; tot restul nu face doi bani. Iată care mi-ar fi deviza, dacă aş fi bărbat! Când am să mă mărit, urmă ea după o pauză pe care nimeni n-o întrerupse, nu vreau să găsesc în soţul meu un rival, ci un supus desăvârşit. Nu voi îngădui niciun concurent în preajma tronului meu. Voi pretinde adoraţie desăvârşită şi nu voi permite ca ea să fie împărţită între mine şi trăsăturile pe care o să şi le vadă în oglindă. Acum cântă, domnule Rochester, te acompaniez.

— Mă supun întru totul, răspunse el.

— E un cântec de corsar. Ştii cât de mult îmi plac corsarii, aşa că te rog să cânţi *con spirito*[66].

— O poruncă pornită de pe buzele domnişoarei Ingram ar mişca şi pietrele din loc.

— Atunci ia seama, căci dacă n-o să-mi placă felul cum vei cânta, am să te fac de ruşine, arătându-ţi eu cum trebuia interpretată romanţa asta.

[66] Cu pasiune. (fr.)

— Înseamnă deci că oferi un premiu nepriceperii; acum mă voi sili să greşesc.

— *Gardez-vous en bien*[67]*.* Dacă greşeala va fi dinadins, pedeapsa va fi pe măsura greşelii.

— Domnişoara Ingram ar trebui să fie îngăduitoare, căci stă în puterea ei să dea o pedeapsă mai grea decât poate îndura un biet muritor.

— O, explică-te! porunci tânăra *lady.*

— Iartă-mă, domnişoară, dar orice lămurire e de prisos. Instinctul dumitale fin ar trebui să-ţi arate că o privire încruntată pornită din frumoşii-ţi ochi ţine loc de pedeapsă capitală.

— Cântă! zise ea şi atingând din nou clapele începu un acompaniament înflăcărat.

„E timpul s-o şterg”, îmi zisei; dar acordurile care străbăteau aerul mă siliră să rămân. Doamna Fairfax îmi spusese că domnul Rochester avea glas frumos: era într-adevăr un bas melodios, puternic, plin de simţire şi de forţă, care-ţi pătrundea în suflet trezind simţăminte stranii. Am aşteptat până ce s-a stins ultima vibraţie a acelor note pline şi sonore, până când zgomotul conversaţiei, întrerupt o clipă, şi-a reluat cursul. Atunci am părăsit colţul meu ferit şi am ieşit pe o uşă lăturalnică şi care, din fericire, era aproape de mine. De-aici, un antreu îngust ducea în sala cea mare. Trecând pe acolo, am băgat de seamă că mi se desfăcuse şiretul. Îngenuncheai pe covorul de iută al scării ca să-l leg. Am auzit deodată uşa sufrageriei deschizându-se şi paşi bărbăteşti venind către mine. M-am ridicat repede şi m-am pomenit faţă în faţă cu domnul Rochester.

— Ce mai faci? mă întrebă el.

— Foarte bine, domnule.

— De ce n-ai venit să-mi vorbeşti, în salon?

Mă gândii că aş fi putut să-i întorc întrebarea, dar n-am îndrăznit să-mi iau această libertate. I-am răspuns:

— Păreaţi ocupat şi n-aş fi îndrăznit să vă stingheresc.

[67] Fereşte-te. (fr.)

— Ce-ai făcut în timpul lipsei mele?

— Nimic deosebit; am continuat să dau lecţii Adèlei, ca de obicei.

— Eşti mult mai palidă. Am băgat numaidecât de seamă. Spune-mi ce ai?

— N-am nimic, domnule.

— Nu cumva ai răcit în noaptea aceea, când m-ai înecat pe jumătate?

— Nu, domnule, nici vorbă...

— Întoarce-te în salon; ai plecat prea repede.

— Sunt obosită, domnule.

M-a privit o clipă.

— Şi cam tristă, adăugă el. Ce ai? Spune-mi.

— Nimic... nimic, domnule. Nu sunt tristă.

— Ba îţi spun eu că eşti. Eşti atât de tristă, încât dacă ai mai rosti câteva cuvinte, ţi-ar da lacrimile. Uite, ţi s-au şi umezit ochii: strălucesc şi înoată în lacrimi. Dacă aş avea timp şi nu m-aş teme ca nu cumva să treacă pe-aici vreo servitoare flecară şi curioasă, aş şti ce înseamnă toate astea. Ei, astă-seară te iert; dar să ştii că atâta timp cât or să fie oaspeţi aici, aştept să vii în fiecare seară în salon. E dorinţa mea şi te-aş ruga să n-o nesocoteşti. Acum pleacă şi trimite pe Sophie s-o ia pe Adèle. Bună seara, dra...

Se opri brusc, îşi muşcă buzele şi plecă imediat.

Capitolul XVIII

VESELE ERAU ZILELE ACELEA LA Thornfield Hall; aveam atâtea şi atâtea de făcut, câtă deosebire între zilele de-acum şi cele trei luni de linişte, de monotonie şi singurătate pe care le petrecusem înainte sub acelaşi acoperământ! Toate gândurile întunecate păreau acum alungate din casă, toate amintirile triste păreau uitate. Pretutindeni, cât era ziua de lungă, numai viaţă şi mişcare. Nu puteai trece prin coridorul atât de tăcut altădată, nici să intri în odăile din faţă, pe-atunci nelocuite, fără să întâlneşti vreun fecior spilcuit sau camerista vreunei doamne cochete.

Bucătăria, cămara, sala servitorilor, sala cea mare a castelului erau la fel de însufleţite, iar saloanele nu rămâneau tăcute şi pustii decât atunci când cerul albastru şi soarele strălucitor de primăvară adevărată îi îmbia la plimbare pe musafirii castelului. Nici chiar când vremea se strică şi plouă zile întregi, veselia ce domnea la Thornfield nu conteni: singura urmare fu că nemaiputând găsi petreceri în afară, cele din castel deveniră mai însufleţite şi mai variate.

În prima seară, când oaspeţii domnului Rochester propuseră să se treacă la noi distracţii, mă întrebai ce-ar mai putea născoci. Pomeniră de teatru în şarade, dar cu neştiinţa mea nu înţelegeam ce voiau să spună. Fură chemaţi servitorii să scoată mesele din sufragerie; aşezară altfel sfeşnicele şi rânduiră scaunele în semicerc dinaintea bolţii care despărţea sufrageria de salon. Pe când domnul Rochester şi oaspeţii săi supravegheau pregătirile, doamnele urcau şi coborau scările,

chemându-şi întruna cameristele. Doamna Fairfax fu şi ea chemată să spună dacă există în castel şaluri, rochii şi draperii de tot felul. Toate fustele de brocart, rochiile de atlaz, şalurile, dantelăriile şi perucile închise în câteva dulapuri de la catul al treilea, fură aduse cu grămada de către cameriste, iar cele care puteau fi de folos au fost alese şi duse în budoarul de lângă salon.

În vremea asta, domnul Rochester chemă doamnele în jurul său, spre a le alege pe acelea care urmau să facă parte din grupa lui.

— Domnişoara Ingram joacă, fireşte, alături de mine, spuse el. După asta numi pe cele două domnişoare Eshton şi pe doamna Dent.

Se întoarse spre mine. Mă aflam atunci aproape de el şi ajutam doamnei Dent să-şi prindă la loc brăţara care se desfăcuse.

— Vrei să joci? mă întrebă el.

Clătinai din cap. Mă temeam să nu stăruie, dar el nu mai adăugă nimic şi mă lăsă să mă întorc la locul meu obişnuit.

El şi cei din grupa lui se retraseră apoi după draperie; cealaltă echipă, condusă de colonelul Dent, se aşeză pe scaunele rânduite în semicerc. Domnul Eshton, observându-mă, păru că propune să fiu invitată să joc în grupa lor, dar *lady* Ingram se grăbi să respingă asemenea propunere:

— Nu! Pare prea proastă ca să poată lua parte la un astfel de joc, o auzii eu spunând.

După puţin timp, sună un clopoţel şi draperia fu trasă la o parte. Sub boltă apăru făptura masivă a lui *sir* George Lynn (pe care probabil domnul Rochester îl alesese în grupa sa), învăluită într-un cearşaf alb. În faţa lui, pe o masă sta deschisă o carte mare: alături de el, înfăşurată într-o mantie a domnului Rochester, se afla Amy Eshton, ţinând în mână o carte. Cineva care nu putea fi văzut făcu să sune vesel clopoţelul şi Adèle (ceruse şi ea să facă parte din echipa tutorelui său) se năpusti înspre cei

aşezaţi pe scaune şi împrăştie în jurul ei florile dintr-un coş, pe care-l purta în braţe. Atunci apăru şi minunata siluetă a domnişoarei Ingram, îmbrăcată toată în alb, cu un văl lung pe cap şi fruntea împodobită cu o cunună de trandafiri. Alături de ea mergea domnul Rochester şi amândoi se apropiară de masă. Îngenunchează. Doamna Dent şi Louise Eshton, şi ele îmbrăcate în alb, se aşezară în spatele lor. Începu astfel o ceremonie mută în care era uşor de recunoscut pantomima unei căsătorii. Când totul se sfârşi, colonelul Dent, după ce se sfătui puţin cu vecinii săi, strigă:

— Mireasă!

Domnul Rochester făcu o plecăciune şi draperia căzu la loc.

Trecu destul de mult timp până se ridică iarăşi cortina. De data asta scena fusese rânduită cu mai multă grijă decât înainte. Salonul, după cum am spus, era cu două trepte mai sus decât sufrageria. Pe ultima treaptă, cam la doi metri în interiorul camerei, se aşezase un mare bazin de marmură, care stătea în mod obişnuit în seră înconjurat de plante rare şi plin de peşti aurii; probabil că fusese adus acolo cu destulă anevoinţă, fiindcă era mare şi greu.

Domnul Rochester, înfăşurat în şaluri şi cu un turban pe cap, sta pe covor, lângă bazin. Ochii săi negri şi pieliţa smeadă se potriveau de minune cu costumul: ai fi jurat că-i un emir oriental, mânuitor sau victimă a „laţului de mătase”. Apăru după aceea domnişoara Ingram. Şi ea purta un veşmânt oriental: o eşarfă stacojie era înnodată în jurul taliei şi o batistă brodată îi înconjura tâmplele; frumoasele ei braţe erau goale şi unul sprijinea un urcior purtat pe cap cu cea mai desăvârşită graţie. Atitudinea, tenul, trăsăturile, în sfârşit totul amintea o frumoasă principesă israelită din vremuri străvechi; fără îndoială că chiar aceasta şi voia să înfăţişeze.

Se aplecă deasupra bazinului ca pentru a-şi umple urciorul; şi-l puse apoi din nou pe cap. Bărbatul de lângă

fântână se ridică şi se apropie de ea părând a-i cere ceva. Ea se grăbi să-i ofere urciorul să bea. Atunci, străinul scoase un sipet ascuns sub veşmânt, îl deschise şi înfăţişă fetei brăţări şi cercei minunaţi. Fata îşi arăta mirarea şi admiraţia. Străinul îngenunche şi puse lădiţa la picioarele ei; chipul şi gesturile frumoasei evreice arătau neîncrederea şi încântarea; totuşi necunoscutul, înaintând spre ea, îi prinse brăţările pe braţe şi cerceii în urechi. Erau Eliazar şi Rebecca; numai cămilele lipseau acestui tablou.

Cei aşezaţi pe scaune şi care trebuiau să ghicească îşi apropiară din nou capetele pentru a se sfătui; se părea însă că nu se pot înţelege asupra cuvântului ce urma să caracterizeze tabloul, căci colonelul – purtătorul lor de cuvânt – ceru să vadă „în întregime tabloul”. Cortina căzu iarăşi.

Când se ridică pentru a treia oară, nu se mai vedea decât o parte a salonului, restul fiind ascuns de un paravan alcătuit din draperii grosolane de culoare închisă. Bazinul de marmură fusese scos şi în locul lui stăteau acum o masă şi un scaun de bucătărie. Totul era învăluit în lumina slabă a unui felinar, căci lumânările de ceară fuseseră stinse.

În mijlocul acelui jalnic decor sta un om. Mâinile-i împreunate se sprijineau pe genunchi şi ochii priveau în pământ. Recunoscui pe domnul Rochester, cu toate că faţa sulemenită, hainele în neorânduială (una din mâneci îi atârna, aproape desprinsă, ca şi cum ar fi fost ruptă într-o luptă), înfăţişarea disperată şi ameninţătoare, părul aspru şi zbârlit alcătuiau o mască desăvârşită. Când se mişcă, se auzi un zgomot de fiare, căci mâinile-i erau în lanţuri.

— Bridewell![68] exclamă îndată colonelul Dent, dezlegând în felul acesta şarada.

După ce actorii îşi îmbrăcară din nou costumele

[68] Casă de corecţie. Cele două părţi ale şaradei sunt: *bride* (mireasă) şi *well* (fântână).

obişnuite, intrară în sufragerie. Domnul Rochester o conducea pe domnişoara Ingram care îl lăuda pentru felul cum jucase.

— Ştii, spuse ea, că din cele trei roluri, cel mai mult mi-ai plăcut în ultimul. Dacă te-ai fi născut cu câţiva ani mai înainte, ce brav bandit gentilom ai fi fost!

— Mi-am şters bine funinginea de pe faţă? întrebă el, întorcându-se spre dânsa.

— Da. Dar vai, ce mare păcat! Nimic nu ţi-ar putea sta mai bine decât fardul acela de tâlhar.

— Ţi-ar plăcea chiar atât de mult un tâlhar de drumul mare?

— Un asemenea tâlhar englez mi-ar plăcea aproape tot atât cât un bandit italian, iar acesta din urmă n-ar putea fi întrecut decât de un pirat levantin.

— Ei bine, oricine aş fi, adu-ţi aminte că-mi eşti soţie. Am fost căsătoriţi acum un ceas în faţa tuturor acestor martori.

Ea chicoti şi obrajii i se-mpurpurară o clipă.

— Acum, domnule colonel, e rândul dumitale, îi spuse domnul Rochester colonelului Dent.

Când acesta se retrase împreună cu grupul lui, domnul Rochester şi tovarăşii săi ocupară scaunele goale; domnişoara Ingram se aşeză în dreapta sa, iar ceilalţi împrejurul lor. Dar acum nu-i mai urmăream pe actori; nu mai aşteptam cu nerăbdare să se ridice cortina; acum mă interesau spectatorii; ochii mei, pironiţi până atunci asupra bolţii, erau de data asta atraşi în mod irezistibil către scaunele rânduite în semicerc. Nu-mi mai amintesc ce anume şaradă a jucat grupul colonelului Dent sau ce cuvânt a fost ales şi nici cum au făcut actorii faţă rolurilor; dar mai am încă înaintea ochilor tot ce-a urmat după fiecare tablou, îl văd încă pe domnul Rochester întorcându-se spre domnişoara Ingram şi pe domnişoara Ingram întorcându-se spre dânsul; o văd aplecându-şi capul către el şi lăsând buclele-i negre să-i atingă aproape umărul şi să-i mângâie obrazul; le aud şoaptele,

îmi amintesc privirile pe care le schimbau şi – în această clipă – retrăiesc chiar şi ceva din simţămintele stârnite în sufletul meu atunci.

Ţi-am spus, cititorule, că învăţasem să-l iubesc pe domnul Rochester. Nu puteam să-mi înăbuş acest sentiment numai pentru că el nu-mi mai dădea nicio atenţie, pentru că putea petrece ceasuri întregi în preajma mea, fără să întoarcă măcar o dată ochii spre mine, pentru că vedeam cum pe gândurile sale pusese stăpânire o fată din lumea mare, căreia nu i-ar fi plăcut nici măcar să mă atingă în trecere cu poala rochiei ei şi care, atunci când ochii negrii şi poruncitori îi cădeau din întâmplare asupra mea, îşi întorcea repede privirea ca de la un lucru prea de rând pentru a fi luat în seamă. Nu puteam să nu-l mai iubesc doar pentru că eram sigură că se va căsători în curând cu fata aceea, pentru că citeam în fiecare zi în purtarea domnişoarei Ingram o încredere mândră în ce priveşte intenţiile lui faţă de dânsa; pentru că în fiecare ceas descopeream la domnul Rochester un fel de curtenire care, deşi foarte degajată şi dând impresia că mai mult se lasă aşteptată decât aşteaptă, era totuşi fermecătoare prin însăşi nepăsarea ei şi irezistibilă prin chiar mândria ei.

Toate aceste lucruri nu puteau nici izgoni, nici răci dragostea, deşi multe ar fi putut aduce deznădejdea şi – după câte socoteşti tu, cititorule – cu atât mai mult naşte gelozia, dacă o femeie ca mine ar putea totuşi avea îndrăzneala să fie geloasă pe una ca domnişoara Ingram. Nu, nu eram geloasă, sau cel puţin nu eram decât foarte rar; suferinţa mea nu putea fi tălmăcită prin acest cuvânt. Domnişoara Ingram era mai prejos de gelozia mea; era prea inferioară spre a mi-o trezi. Iertaţi-mi acest aparent paradox, dar exact asta vreau să spun. Era foarte arătoasă, dar nu era naturală; avea o înfăţişare frumoasă, multe talente strălucite, dar sufletul îi era sărac şi inima stearpă: nicio floare nu crescuse de la sine pe acest pământ; niciun rod liber, natural, nu-l desfăta prin

frăgezimea lui. Nu era nici bună, nici originală; repeta fraze frumoase, învăţate din cărţi, dar nu exprima niciodată, şi nici nu avea, o părere a ei proprie. Se prefăcea că are simţăminte profunde, dar nu cunoştea nici simpatia, nici mila; nu ştia să fie nici gingaşă, nici sinceră. Firea ei se trăda prea adesea prin felul cum îşi manifesta antipatia dispreţuitoare faţă de mica Adèle: când copila se apropia, ea o împingea la o parte cu un cuvânt de ocară, câteodată îi poruncea chiar să plece din odaie şi totdeauna se purta cu ea rece şi aspru. Nu eram singura care lua aminte la aceste manifestări ale firii ei: domnul Rochester însuşi, viitorul ei soţ, o supraveghea neîncetat. Conştiinţa desăvârşită, limpede, a defectelor femeii pe care o iubea, vădita lipsă de pasiune în sentimentele sale faţă de ea erau pentru mine un chin neîncetat.

Vedeam că o va lua în căsătorie pentru raţiuni familiale sau poate, politice, pentru că rangul şi relaţiile familiei ei îi conveneau. Simţeam că nu-i dăruise dragostea sa şi că însuşirile ei nu erau în stare să câştige această preţioasă comoară. Asta-mi era suferinţa, asta mă zgândărea, asta-mi mărea înfrigurarea: *era cu neputinţă ca ea să-i placă.*

Dacă ea ar fi biruit pe dată şi dacă domnul Rochester ar fi cedat şi şi-ar fi depus sincer inima la picioarele ei, mi-aş fi acoperit faţa, m-aş fi întors spre perete şi (ca să folosim o figură de stil) aş fi fost moartă pentru el. Dacă domnişoara Ingram ar fi fost bună şi nobilă, înzestrată cu forţă, devotament, bunătate şi pasiune, aş fi avut de înfruntat o luptă pe viaţă şi pe moarte împotriva a doi tigri: gelozia şi disperarea; apoi, cu inima sfâşiată şi mistuită aş fi admirat-o, i-aş fi recunoscut desăvârşirea şi aş fi rămas liniştită tot restul vieţii. Cu cât superioritatea ei ar fi fost mai absolută, cu atât admiraţia mea ar fi fost mai adâncă, iar resemnarea şi liniştea mai sincere. Dar aşa cum stăteau de fapt lucrurile, însemna să fiu mereu întărâtată, să fac întruna eforturi să mă stăpânesc, fiindcă vedeam cum se străduia domnişoara Ingram să-l

robească pe domnul Rochester, vedeam că nu izbuteşte, dar crede, totuşi, cu tărie, că fiecare lovitură a ei merge la ţintă; fiindcă băgam de seamă că se împăunează cu presupusa ei izbândă, dar că această trufie o cobora şi mai jos în ochii celui pe care voia să-l cucerească.

Fiindcă de câte ori nu izbutea, eu îmi dădeam bine seama prin ce mijloc ar fi reuşit! Ştiam că fiecare din săgeţile aruncate domnului Rochester şi care cădeau nevătămătoare la picioarele lui, dacă ar fi fost îndreptate de o mână mai sigură, ar fi putut pătrunde până în adâncul acelei inimi mândre, ar fi adus dragostea în acei ochi întunecaţi şi ar fi îmblânzit acea faţă dispreţuitoare. Ba chiar fără arme s-ar fi putut câştiga o izbândă tăcută.

„De ce oare nu-l influenţează în niciun fel femeia asta care are privilegiul de a putea fi atât de aproape de el? mă întrebam. Nu, nu ţine cu adevărat la dânsul, nu are pentru el o afecţiune sinceră. Altfel, n-ar simţi nevoia să-şi confecţioneze zâmbetele acelea languroase, să-i arunce neîncetat priviri seducătoare, n-ar avea nevoie de gesturi studiate, de toate acele nenumărate cochetării. Cred că pentru a ajunge mai aproape de inima lui ar fi fost de ajuns să stea liniştită lângă el, să vorbească puţin şi să privească şi mai puţin. Am văzut pe faţa domnului Rochester o expresie cu totul deosebită de aceea pe care i-o provoacă acum avansurile domnişoarei Ingram, dar atunci acea înfăţişare era firească, iar nu provocată de vicleşuguri de curtezană şi de manevre calculate. Era de ajuns să-i răspunzi simplu la întrebări, să-i vorbeşti fără strâmbături, pentru ca el să devină mai bun, mai binevoitor şi să te încălzească asemenea razelor soarelui. Oare ce-o să poată face pentru a-i fi pe plac, după ce se vor căsători? Nu cred că va reuşi să facă ceva, deşi n-ar fi de loc greu. Soţia lui ar putea fi cea mai fericită femeie sub soare.”

Încă n-am spus nimic rău despre intenţia domnului Rochester de-a se însura din interes. Când i-am descoperit prima oară această intenţie am fost nespus de

mirată. Îl socotisem un om care nu s-ar fi putut lăsa influenţat de asemenea consideraţii meschine în alegerea tovarăşei de viaţă. Dar cu cât mă gândeam mai mult la educaţia şi poziţia viitorilor soţi, cu atât mă vedeam mai puţin îndreptăţit să-i hulesc pentru nişte idei şi principii ce le fuseseră desigur insuflate încă din copilărie. Cei din clasa lor aveau toţi aceleaşi principii şi presupuneam că au motive să le respecte, motive pe care eu nu le puteam înţelege. Eu socoteam că în locul lui n-aş fi luat alături de mine decât o soţie pe care s-o pot iubi. Dar – îmi ziceam eu – avantajele pe care le-ar avea soţul dintr-o asemenea căsătorie sunt atât de evidente, încât ar fi cu neputinţă ca vreun om să le nesocotească; dacă deci nu toată lumea vede la fel cu mine, înseamnă că există şi alte principii de care eu habar n-am.

Dar şi în alte privinţe deveneam foarte îngăduitoare faţă de stăpânul meu: îi treceam cu vederea toate lipsurile, pe care odinioară le scrutasem cu atâta pătrundere. Pentru ca judecata mea să fie dreaptă, mai înainte mă străduisem să studiez toate laturile caracterului său, să cântăresc ce era bun şi rău în firea lui. Acum nu mai observam nimic rău. Tonul de batjocură care la început mi se păruse respingător, asprimea ce mă înfuriase îmi apăreau acum ca nişte condimente picante într-o mâncare fină: prezenţa lor era înţepătoare, însă lipsa lor ar fi făcut mâncarea fadă. Cât despre expresia înfiorătoare, dureroasă, şireată sau descurajată, pe care un observator atent ar fi putut-o vedea lucind din când în când în ochii domnului Rochester, pierind însă înainte de a-i putea măsura ciudata adâncime, cât despre acea expresie nelămurită ce mă speria şi mă înfiora, ca şi când m-aş fi rătăcit prin nişte munţi vulcanici şi aş fi simţit pământul cutremurându-se şi prăpăstii deschizându-se sub paşii mei, în ce priveşte deci acea expresie pe care o contemplam uneori tăcută şi cu inima palpitând, dar fără să-mi simt vreodată nervii paralizaţi, în loc să doresc a fugi din faţa ei, doream numai să dau ochii cu ea, s-o

înfrunt. O socoteam pe domnişoara Ingram fericită, deoarece îmi spuneam că într-o zi va putea privi în voie în prăpastie, va putea să-i cerceteze tainele, să le analizeze.

În vremea aceea, pe când eu nu mă gândeam decât la stăpânul meu şi la viitoarea lui soţie, nu-i vedeam decât pe ei, nu auzeam decât discuţiile şi nu dădeam atenţie decât mişcărilor lor – ceilalţi musafiri ai domnului Rochester îşi vedeau de interesele şi plăcerile proprii. Doamnele Lynn şi doamna Ingram îşi urmau consfătuirile solemne, aplecându-şi una spre alta turbanele şi mişcându-şi-le numai a mirare, a taină sau groază, după subiectul flecărelilor, ca o pereche de păpuşi uriaşe; blânda doamnă Dent vorbea cu buna doamnă Eshton şi amândouă îmi zâmbeau, din când în când, sau îmi aruncau câte un cuvânt binevoitor. *Sir* George Lynn, colonelul Dent şi doamna Eshton discutau politică sau vorbeau despre justiţie ori despre afacerile comitatului; lordul Ingram o curta pe Amy Eshton; Louise cânta împreună cu unul dintre domnii Lynn, iar Mary Ingram asculta cu nepăsare cuvintele galante ale celuilalt. Câteodată toţi, ca printr-o înţelegere, încetau convorbirile spre a privi şi asculta pe principalii actori, căci, la urma urmelor, domnul Rochester şi domnişoara Ingram – ca una ce era foarte apropiată de dânsul – alcătuiau viaţa şi sufletul întregii societăţi. Dacă domnul Rochester lipsea numai un ceas, toropeala îi cuprindea pe toţi; când se înapoia, conversaţia căpăta un nou avânt şi-şi recâştiga vioiciunea.

Cât de mare era rolul însufleţitor al prezenţei sale s-a văzut mai ales în ziua când a fost chemat de nişte afaceri la Millcote şi urma să se întoarcă de acolo de-abia seara târziu. Era o după-amiază ploioasă. Oaspeţii îşi propuseseră să se ducă să viziteze o şatră de ţigani, sosiţi de curând într-o comună dincolo de Hay, dar ploaia îi sili să renunţe la acest proiect. Câţiva bărbaţi se duseră să vadă grajdurile, cei mai tineri jucară biliard cu unele dintre doamne. *Lady* Ingram şi *lady* Lynn căutară uşurare

într-o partidă liniştită de cărţi; Blanche Ingram, după ce respinsese cu tăcerea ei dispreţuitoare unele încercări ale doamnelor Dent şi Eshton de a o atrage în discuţiile lor, începu să fredoneze o romanţă sentimentală, acompaniindu-se la pian; pe urmă se duse să ia din bibliotecă un roman, se trânti cu nepăsare trufaşă pe canapea şi se pregăti să-şi înşele plictiseala cu vraja lecturii. Toată casa era tăcută; doar din când în când răzbăteau hohote vesele de râs din sala de biliard.

Se lăsase seara şi clopotul bătuse, vestind că a sosit timpul ca toată lumea să se îmbrace pentru cină, când mica Adèle, îngenuncheată la picioarele mele, în faţa ferestrei salonului, exclamă:

— *Voilà monsieur Rochester qui revient!*[69]

Mă întorsei: domnişoara Ingram sări de pe sofa şi toată lumea privi pe fereastră, părăsindu-şi diversele îndeletniciri; în aceeaşi clipă se auzi tropot de cal şi un zgomot de roţi pe aleea umedă a castelului. Era o diligenţă.

— Ce i-o fi venit să se întoarcă cu diligenţa? spuse domnişoara Ingram. Când a plecat, călărea pe Mesrour (calul său negru), nu-i aşa? Şi Pilot îl însoţea. Ce-o fi făcut cu animalele?

Spunând aceste cuvinte veni, cu statura-i înaltă şi veşmintele-i bogate, atât de aproape de fereastră, încât fui silită să mă trag repede înapoi. În graba ei nu mă observase, dar când mă văzu, strâmbă dispreţuitoare din nas şi se duse la altă fereastră. Diligenţa se opri. Surugiul sună şi un domn în costum de călătorie urcă treptele de la intrare. Dar nu era domnul Rochester, ci un străin înalt şi elegant.

— Ah, ce porcărie! exclamă domnişoara Ingram. Cine te-a cocoţat la fereastră, maimuţă nesuferită – îi spuse ea Adèlei – ca să dai veşti mincinoase? Spre mine aruncă o privire supărată, ca şi cum eu aş fi fost vinovată de greşeala fetiţei.

---

[69] Uite că se întoarce domnul Rochester! (fr.)

În sala cea mare se auziră glasuri şi fu introdus noul-venit. Se înclină înaintea doamnei Ingram, pentru că-i păru cea mai în vârstă dintre doamnele prezente.

— Am impresia că am sosit într-un moment nepotrivit, doamnă, spuse el. Prietenul meu, domnul Rochester, lipseşte. Sosesc însă dintr-o călătorie foarte lungă şi cred că îmi pot îngădui, în temeiul vechii şi strânsei noastre prietenii, să rămân aici până la întoarcerea sa.

Manierele lui erau distinse; accentul însă avea ceva cu totul deosebit. Nu-mi părea tocmai străin, dar nici curat englezesc nu era. Părea să fie de aceeaşi vârstă cu domnul Rochester, adică între treizeci şi patruzeci de ani. Dacă chipul nu i-ar fi fost atât de palid, noul-venit ar fi putut trece drept frumos, mai ales la prima vedere. Privit însă mai de aproape, avea ceva neplăcut, sau mai curând îi lipsea ceva ce l-ar fi făcut plăcut. Avea trăsături regulate, dar obosite; ochii mari şi bine conturaţi, dar lipsiţi de viaţă. Asta fu cel puţin impresia pe care o făcu asupra mea.

Sunetul clopotului îi împrăştie pe oaspeţi şi nu revăzui pe străin decât după cină. Nu mai era stingherit, dar fizionomia lui îmi plăcu şi mai puţin. Îmi atrase atenţia fiindcă părea totodată dezechilibrată şi lipsită de viaţă; ochii rătăceau fără niciun rost; privirea îi era ciudată, aşa cum nu mai văzusem eu niciodată. Deşi era un bărbat frumos şi destul de plăcut ca înfăţişare, mi se păru respingător la culme. Obrazul oval, cu piele netedă, era lipsit de forţă; nasul acvilin, gura-i rumenă şi mică trădau lipsă de energie, fruntea joasă şi mică nu ascundea niciun gând. Ochii căprui şi tulburi nu exprimau nimic.

Stând în ungherul meu obişnuit, l-am putut vedea bine, căci era luminat în plină faţă de candelabrele de pe cămin. Se aşezase într-un jilţ, lângă cămin şi se trăgea mereu spre foc, ca şi cum i-ar fi fost frig. Îl comparai cu domnul Rochester. Cred că deosebirea nu era mai mare între un gâscan bleg şi un şoim sălbatic, între o oaie blândă şi paznicul ei, dulăul cu blană aspră şi privirea

ageră.

Vorbise de domnul Rochester ca de un vechi prieten. Curioasă prietenie! Dovadă vădită a vechiului dicton: „extremele se atrag”.

Doi sau trei bărbaţi îl înconjuraseră şi auzeam din când în când crâmpeie din discuţia lor. La început n-am priceput mai nimic. Louise Eshton şi Mary Ingram, care stăteau aproape de mine, mă împiedicau să aud. Şi ele vorbeau de străin, amândouă găsindu-l „bărbat frumos”. Louise spunea că e „o făptură încântătoare” şi „că-l adoră”; Mary vorbea despre „nasul lui drăguţ şi gura mică”, ce i se păreau de un farmec fără cusur.

— Ce frunte fină! exclamă Louise; o faţă drăgălaşă, fără niciuna din încruntările şi neregularităţile pe care nu le pot suferi. Câtă linişte în ochii şi în zâmbetul lui!

Atunci, spre marea mea mulţumire, domnul Henry Lynn le chemă în celălalt capăt al odăii pentru a pune la punct amănuntele cu privire la excursia înspre Hay, pe care o amânaseră.

Îmi putui deci concentra atenţia asupra grupului de lângă foc. Am aflat că noul-venit se numea Mason, că debarcase de curând în Anglia, şi că venea dintr-o ţară caldă. Înţelesei atunci culoarea feţei lui şi graba de a se apropia de foc; înţelesei de ce purta o jachetă, chiar şi în casă. Cuvintele Jamaica, Kingston, Spanish Town îmi indicară că locuise în Indiile Occidentale. Mare mi-a fost mirarea când am aflat că acolo îl întâlnise prima dată pe domnul Rochester. Spuse că prietenului său nu-i plăceau căldurile dogoritoare, uraganele şi anotimpurile ploioase din acele ţări. Ştiam de la doamna Fairfax că domnul Rochester călătorise, dar credeam că se mărginise să cutreiere Europa. Până acum nimic nu m-ar fi putut face să bănuiesc că rătăcise prin ţări atât de depărtate. La asemenea lucruri cugetam, când ceva neaşteptat rupse firul visării mele. Domnul Mason, care tremura de câte ori se întâmpla să se deschidă o uşă, ceru să se pună alţi cărbuni pe focul ce într-adevăr nu mai ardea cu vâlvătăi,

dar lăsase un morman de jar ce-şi răspândea încă dogoarea în încăpere. Servitorul, după ce aduse cărbuni, se opri lângă domnul Eshton şi-i şopti ceva. N-am auzit decât aceste cuvinte: „O bătrână… foarte sâcâitoare”.

— Spune-i c-o să-nfunde puşcăria, dacă nu o şterge imediat, răspunse magistratul.

— Nu, stai! interveni colonelul Dent. N-o goni, Eshton. Poate-o să ne fie de folos. Să cerem mai bine părerea doamnelor. Şi urmă cu glas tare: Doamnelor, voiaţi să mergeţi să vizitaţi şatra ţigănească de la Hay; Sam spune că una din bătrânele vrăjitoare se află în sala servitorilor şi cere să fie prezentată înaltei societăţi ca să ghicească. Doriţi s-o vedeţi?

— Colonele, cred că n-o să încurajezi o asemenea înşelătorie ordinară! exclamă *lady* Ingram. Alung-o cum ştii, însă imediat!

— Dar n-o putem face să plece, doamnă, nici eu, nici ceilalţi servitori, spuse Sam. Şi doamna Fairfax e lângă ea şi o roagă să plece, numai că ţiganca s-a instalat într-un jilţ lângă foc şi spune că nimeni n-o s-o facă să plece, până nu i se dă voie să vină aici.

— Şi ce vrea? întrebă doamna Eshton.

— Să le ghicească înaltelor doamne şi domni. A jurat că trebuie să facă asta şi-o să izbutească.

— Dar cum arată? întrebară doamnele Eshton într-un glas.

— Oh! E grozav de urâtă: neagră ca un corb.

— Atunci e o adevărată vrăjitoare! exclamă Frederick Lynn. Lăsaţi-o să intre!

— Fireşte, răspunse frate-său; ar fi păcat să pierdem asemenea prilej.

— Dragii mei copii, ce vă trece prin cap? exclamă doamna Lynn.

— Nu pot îngădui o purtare atât de nesocotită, adăugă doamna Ingram.

— Adevărat, mămico? Şi totuşi trebuie să îngădui lucrul ăsta! strigă Blanche cu glas poruncitor, întorcându-se cu

scăunelul pianului, pe care stătuse până atunci tăcută, părând că răsfoieşte nişte note. Sunt curioasă să-mi aflu norocul. Sam, spune te rog femeii să intre.

— Draga mea Blanche! vino-ţi în fire!

— Ştiu tot ce-ai putea să-mi spui, dar trebuie să-mi împlinesc dorinţa. Hai, grăbeşte-te, Sam!

— Da, da, da! izbucniră tinerii şi fetele; lăsaţi-o să intre. Ne mai distrăm!

Servitorul şovăi încă o clipă.

— Pare o femeie aşa de necioplită! îngână el.

— Pleacă! îi strigă domnişoara Ingram şi Sam ieşi.

Salonul se însufleţi numaidecât; glumele şi ironiile erau în toi când Sam intră din nou.

— Acum nu mai vrea să vină, zise el. Spune că rostul ei nu-i să se arate în faţa unei „turme neştiutoare” (aşa spune ea). Zice că s-o duc numai pe ea într-o odaie unde cei care vor să-şi afle viitorul să intre unul câte unul.

— Vezi, Blanche, domniţa mea, începu *lady* Ingram, mai face şi nazuri. Fii înţelegătoare, îngeraşul meu scump.

— Du-o în bibliotecă! i-o reteză scurt îngeraşul. Nici eu nu sunt obligată s-o ascult în faţa unei turme neştiutoare. Vreau să fiu singură cu ea. E foc în bibliotecă?

— Da, domnişoară... dar e aşa de gălăgioasă...

— Ţine-ţi gura, idiotule, şi fă ce-ţi poruncesc!

Sam ieşi, după care atmosfera de taină, însufleţirea, aşteptarea înfrigurată cuprinse din nou pe cei de faţă.

— E gata, anunţă servitorul când intră din nou. Vrea să ştie cu cine o să stea mai întâi de vorbă.

— Cred c-ar fi mai bine să arunc eu o privire pe acolo, înainte de-a le lăsa pe doamne să intre, opină colonelul Dent.

— Spune-i, Sam, că va veni un domn.

Sam ieşi, dar reveni repede.

— Nu vrea să primească domni; să nu se ostenească niciunul degeaba. Apoi adăugă, de-abia stăpânindu-şi un zâmbet: Nu vrea să vorbească decât cu tinerele

nemăritate.

— Să ştii că are gust, pe cinstea mea! exclamă Henry Lynn.

Domnişoara Ingram se ridică atunci, solemnă.

— Mă duc eu întâi, spuse ea cu tonul firesc al unui general înfrânt care face o ultimă tentativă disperată de a-şi strânge ostaşii spre a încerca să iasă din încercuire.

— Dar, draga mea! scumpa mea! stai puţin! gândeşte-te bine! exclamă doamna Ingram.

Blanche trecu însă, liniştită, prin faţa *lady*-ei Ingram, ieşi într-o tăcere solemnă pe uşa deschisă de colonelul Dent şi o auzirăm intrând în bibliotecă.

Urmă o oarecare tăcere. *Lady* Ingram crezu că e cazul să-şi frângă mâinile, ceea ce şi făcu; Amy spuse că ea n-ar îndrăzni niciodată aşa ceva; Amy şi Louise râdeau pe ascuns, dar păreau cam speriate.

Clipele treceau foarte încet. Se scurse un sfert de ceas, fără să se mai audă uşa bibliotecii deschizându-se; în sfârşit, domnişoara Ingram se întoarse, trecând pe sub arcada sufrageriei.

Va râde? Va lua totul în glumă? Toţi ochii se aţintiră curioşi asupra ei. Şi ea răspunse tuturor printr-o privire tăioasă, rece. Nu era nici veselă, nici emoţională. Păşi ţeapănă spre locul ei şi se aşeză în tăcere.

— Ei, Blanche, ce-ai să ne spui? întrebă lordul Ingram.

— Ce ţi-a spus, surioară? întrebă şi Mary.

— Ce crezi despre ea? Cum te simţi? Ghiceşte într-adevăr norocul? se minunară domnişoarele Eshton.

— Ei, ei, oameni buni, răspunse domnişoara Ingram, nu mă luaţi aşa repede. E drept că-i foarte simplu să vă trezească cineva curiozitatea şi chiar şi mai simplu să tragă foloase din credulitatea dumneavoastră. După importanţa pe care-o daţi toţi, chiar şi buna mea mamă, acestor lucruri, se vede limpede că sunteţi absolut convinşi c-avem în casă o vrăjitoare veritabilă, o prietenă intimă a diavolului. Eu n-am văzut însă decât o ţigancă vagaboandă, care a studiat chiromancia pe-apucate şi

care mi-a spus ce spun totdeauna oamenii din breasla asta. Acum mi-am împlinit un capriciu şi cred că domnul Eshton ar face bine s-o ia pe cotoroanţă şi s-o arunce mâine la închisoare, aşa după cum a ameninţat-o.

Domnişoara Ingram luă o carte, se rezemă de speteaza fotoliului ei şi puse astfel capăt oricărei discuţii. O cercetai aproape o jumătate de ceas: în tot timpul acesta nu întoarse nici o singură pagină; faţa i se întuneca, devenea din ce în ce mai încruntată şi trăda tot mai mult o amară dezamăgire. Se vede că nu fusese încântată de cele ce i se spuseseră; tăcerea şi proasta dispoziţie prelungită îmi dovedeau, în ciuda nepăsării ei prefăcute, că dădea mare importanţă spuselor ghicitoarei.

Între timp, Mary Ingram, Amy şi Louise Eshton spuseră că n-ar îndrăzni să meargă singure, dar că voiau totuşi s-o vadă pe ghicitoare; începură negocieri prin intermediul ambasadorului Sam, care se duse şi se întoarse de atâtea ori, încât cu siguranţă că-l dureau picioarele. În cele din urmă, după multe nazuri, neînduplecata sibilă le dădu voie celor trei fete să se prezinte împreună în faţa ei.

Vizita lor nu fu la fel de liniştită ca aceea a domnişoarei Ingram. Se auzeau din când în când chicotiri nervoase şi ţipete scurte. După vreo douăzeci de minute, deschiseră repede uşa şi trecură în fugă prin sala cea mare, ca şi cum şi-ar fi ieşit din fire de spaimă.

— Nu e lucru curat cu dânsa! exclamară toate împreună. Ne-a spus atâtea lucruri! Ştie tot despre noi!

Cu aceste cuvinte, căzură gâfâind pe scaunele aduse în grabă de domnii cei tineri.

Li se ceru să vorbească mai lămurit. Atunci spuseră că vrăjitoarea le-a adus aminte ce-au făcut şi ce-au spus când erau copii, că le vorbise despre cărţile şi bibelourile ce se aflau în budoarele lor şi despre darurile primite de la diferite rude; spuseră de asemenea că vrăjitoarea le cunoştea până şi gândurile şi că şoptise la urechea fiecăruia ce lucru dorea mai mult pe lume şi numele fiinţe pe care o iubea înainte de orice.

Tinerii domni cerură bineînţeles lămuriri mai ales, asupra ultimelor două puncte; drept răspuns la indiscreţia lor, fetele nu putură însă decât să roşească, să strige, să se înfioare şi să chicotească. În vremea asta mamele le ofereau săruri, le făceau vânt cu evantaiele şi-şi exprimau întruna regretul că ele, ca mame şi mai bătrâne, nu fuseseră ascultate; cei mai în vârstă râdeau, iar tinerii căutau să fie cât mai curtenitori cu frumoasele căzute în asemenea tulburare.

În mijlocul acestui tumult, pe când eram absorbită de cele ce se petreceau în jurul meu, cineva tuşi uşor în apropiere. Mă întorsei şi-l văzui pe Sam.

— Vrăjitoarea spune că în odaie mai e o fată căreia nu i-a vorbit încă şi a jurat că nu pleacă înainte de-a o vedea. Eu cred că de dumneata trebuie să fie vorba, căci altcineva nu mai e. Ce să-i spun?

— O, mă duc la ea! răspunsei.

Eram foarte mulţumită că mi se oferea pe neaşteptate prilejul de a-mi potoli curiozitatea atât de aţâţată. Am ieşit din odaie, fără să mă vadă nimeni, fiindcă toată lumea se ocupa de cele trei fete încă foarte emoţionate, şi-am închis încet uşa în urma mea.

— Dacă doreşti, domnişoară, îmi spuse Sam, am să te aştept în sală; dacă ţi-e cumva frică, mă chemi şi vin îndată.

— Nu, Sam, întoarce-te la bucătărie; nu mi-e frică deloc.

Şi nici nu-mi era; mă aflam însă tulburată şi împinsă de curiozitate.

Capitolul XIX

CÂND AM INTRAT, BIBLIOTECA părea destul de liniştită şi ghicitoarea – dacă era cumva ghicitoare – stătea aşezată confortabil într-un jilţ, lângă cămin. Purta o mantie roşie şi o bonetă neagră, sau mai degrabă o pălărie cu borurile mari, cum au ţiganii, legată pe sub bărbie cu o batistă vărgată. Pe masă se vedea o lumânare stinsă. Ţiganca stătea aplecată spre foc şi părea că citeşte la lumina flăcărilor un mic volum negru, ca o carte de rugăciuni. Mormăia în timp ce citea, cum fac mai toate bătrânele. La intrarea mea n-a întrerupt imediat cititul, ca şi cum ar fi vrut să termine paragraful, înaintai spre foc şi-mi încălzii mâinile care-mi îngheţaseră în salon, unde nu îndrăznisem să mă apropii de cămin. Niciodată nu fusesem mai liniştită; de altfel nici nu exista în înfăţişarea ţigăncii ceva care să te tulbure, închise cartea şi-şi ridică încet privirile spre mine. Borul pălăriei îi umbrea în parte faţa, dar totuşi, când şi-a înălţat capul, am putut observa că avea o faţă ciudată, brună-neagră. De sub basmaua albă petrecută pe sub bărbie răsăreau câteva şuviţe de păr ce-i mângâiau obrajii, sau mai curând fălcile. Pironi deodată asupra mea o privire deschisă şi îndrăzneaţă.

— Carevasăzică vrei să-ţi ghicesc norocul? spuse cu un glas la fel de hotărât ca privirea şi tot atât de aspru ca şi trăsăturile.

— Nu ţin prea mult, mătuşico. Poţi să-mi spui dacă-ţi face plăcere; dar vreau să ştii că nu cred în vorbele dumitale.

— Iată o cutezanţă care nu mă miră din partea unei

fete ca dumneata. Mă aşteptam la asta. Mi-au vestit-o paşii dumitale, când ai trecut pragul.

— Într-adevăr? Ai un auz ager.

— Da, şi privire ageră, şi minte ageră.

— Sunt lucruri de mare trebuinţă în meseria dumitale.

— Mai ales când am de-a face cu muşterii ca dumneata. De ce nu tremuri?

— Nu mi-e frig.

— De ce nu păleşti?

— Nu sunt bolnavă.

— De ce nu te-ncrezi în meşteşugul meu?

— Nu sunt neghioabă.

Bătrâna îşi ascunse un zâmbet; apoi scoase o pipă scurtă şi neagră, o aprinse şi începu să fumeze. După ce trase câteva fumuri, îşi îndreptă trupul încovoiat, luă pipa din gură şi, privind ţintă spre foc, glăsui rar şi răspicat:

— Ţi-e frig, eşti bolnavă şi eşti neghioabă.

— Dovedeşte-o! i-am răspuns.

— O voi face foarte pe scurt: ţi-e frig pentru că eşti singură; nimeni n-a făcut să ţâşnească flacăra care mocneşte în dumneata. Eşti bolnavă pentru că cel mai bun, cel mai nobil şi cel mai gingaş simţământ omenesc ţi-a rămas necunoscut. Eşti neghioabă pentru că oricât de mult suferi, nu-i faci acelui simţământ semn să se apropie de dumneata şi nici nu te urneşti măcar un pas pentru a-l întâlni acolo unde te aşteaptă.

Îşi puse din nou în gură pipa neagră şi trase cu putere din ea.

— Asta ai putea s-o spui aproape tuturor celor despre care ştii că depind de alţii şi trăiesc singuratici într-o casă mare.

— Da, aş putea; dar ar fi oare adevărat pentru toţi?

— Pentru toţi câţi se află în situaţia mea.

— Da, în *situaţia* dumitale; dar găseşte-mi o singură altă fiinţă în exact aceeaşi situaţie cu dumneata.

— Ar fi uşor de găsit cu miile.

— Cu greu ai putea găsi chiar una singură. Dacă ai şti

în ce situaţie te afli: eşti foarte aproape de fericire; da, aproape de tot. Toate elementele sunt pregătite; nu trebuie decât o singură mişcare spre a le contopi. Întâmplarea le-a îndepărtat unele de altele; apropie-te numai şi din ele va ieşi fericirea.

— Nu înţeleg enigmele. Nu m-am priceput niciodată să le dezleg.

— Vrei să vorbesc mai limpede? Arată-mi palma.

— Cred că trebuie să-i fac cruce cu un ban.

— Bineînţeles.

Îi dădui un şiling. Îl puse într-un ciorap vechi, pe care-l scoase din buzunar şi după ce-l legă şi-l băgă la loc, îmi spuse să întind palma. M-am supus. Îşi apropie faţa de ea şi o privi fără s-o atingă.

— E prea gingaşă, spuse ea. Nu pot face nimic cu o mână ca asta: aproape că n-are linii. Şi ce poţi vedea în palmă? Soarta nu-i scrisă acolo.

— Cred şi eu.

— Nu, urmă ea. E scrisă pe chip: pe frunte, în jurul ochilor şi chiar în ochi. În liniile gurii; îngenunchează şi ridică-ţi capul.

— A! te apropii de adevăr, răspunsei eu supunându-mă; o să-ncep să te cred.

Îngenuncheai aproape de ea. Bătrâna se aplecă şi scormoni jarul care aruncă pe dată o lumină vie. Aşa cum sta ea, strălucirea focului nu făcea decât să-i umbrească şi mai mult chipul, căci mi se revărsa toată în faţă.

— Mă întreb cu ce simţăminte ai venit la mine, îmi spuse ea după ce mă cercetă puţin. Aş vrea să ştiu la ce te gândeşti în ceasurile pe care le petreci în odaia aceea, alături de oamenii eleganţi care se mişcă în faţa dumitale ca umbrele unei lanterne magice, căci legăturile de înţelegere şi simţire care există între dumneata şi ei sunt atât de firave, de parcă într-adevăr acei oameni n-ar fi decât nişte biete umbre şi nu fiinţe din carne şi sânge.

— Sunt adeseori obosită, uneori plictisită, dar rareori tristă.

— Atunci o nădejde tainică te susţine şi-ţi şopteşte la ureche frumoase făgăduieli pentru viitor?

— Nu. Cea mai îndrăzneaţă speranţă a mea e să pun deoparte destui bani ca să pot înfiinţa într-o zi o şcoală într-o căsuţă închiriată de mine.

— Slabă hrană, pentru suflet. Şi când stai în colţ, lângă fereastra (vezi că-ţi cunosc obiceiurile)...

— Le-ai aflat de la servitori.

— A! Te crezi tare iscusită. Ei bine, ca să fiu sinceră, cunosc pe una dintre femei, pe doamna Poole...

Tresării la auzul acestui nume.

„Da? o cunoaşte? îmi zisei eu. Atunci cu adevărat există ceva drăcesc în toate astea!”

— Nu-ţi fie teamă, urmă ciudata ţigancă. Doamna Poole e o femeie sigură, discretă şi liniştită; poţi avea toată încrederea în ea. Dar cum spuneam, când stai acolo lângă fereastră, nu te gândeşti decât la viitoarea dumitale şcoală? Nu te interesează niciuna dintre persoanele care stau pe scaunele şi divanele din salon? Nu cercetezi vreuna mai îndeaproape, nu-i niciuna ale cărei mişcări să le urmăreşti, cel puţin din curiozitate?

— Îmi place să observ toate chipurile şi toate persoanele.

— Şi nu observi pe nimeni în mod deosebit?

— Ba da, foarte des! Când privirile sau mişcările a două persoane par a povesti o istorioară, mă amuză să le privesc.

— Şi ce fel de poveşti îţi plac mai mult?

— Oh! nu prea am de ales. Au toate aceeaşi temă: dragostea şi prevestesc aceeaşi catastrofă finală: căsătoria.

— Şi-ţi place tema asta monotonă?

— Sincer vorbind, mă interesează prea puţin; îmi e chiar cu totul indiferentă.

— Ţi-e indiferentă? Când o tânără plină de viaţă şi sănătate, încântătoare, frumoasă şi înzestrată cu toate darurile rangului şi averii, zâmbeşte unui bărbat,

dumneata...

— Ei bine, eu...

— Dumneata ştii – şi poate socoteşti că-i bine aşa?

— Nu-i cunosc pe bărbaţii de aici. De-abia dacă am schimbat un cuvânt cu câte unul. Cât despre buna părere pe care aş avea-o despre ei, socotesc că cei între două vârste sunt respectabili şi impunători, iar cei tineri strălucitori, frumoşi şi plini de viaţă; fireşte că toţi sunt liberi să primească zâmbete de la cine le place, fără ca pentru asta să doresc a fi o singură clipă în locul fetelor curtate.

— Nu-i cunoşti pe domnii care locuiesc la castel? N-ai schimbat niciun cuvânt cu ei? Îndrăzneşti să spui că n-ai vorbit niciodată cu stăpânul casei?

— El nu-i aici.

— Adâncă observaţie! Ingenioasă întorsătură. A plecat la Millcote azi dimineaţă şi se va întoarce deseară sau mâine. Oare împrejurarea asta îl exclude din lista cunoştinţelor dumitale, ca şi cum l-ai şterge de pe faţa pământului?

— Nu, dar nu prea văd ce legătură ar putea fi între domnul Rochester şi cele ce discutăm acum.

— Ţi-am vorbit despre doamnele care zâmbesc bărbaţilor şi în ultimul timp atâtea zâmbete i-au fost dăruite domnului Rochester, încât el nici nu mai e în stare să le dea atenţie. N-ai băgat de seamă niciodată acest lucru?

— Domnul Rochester are dreptul să se bucure de societatea oaspeţilor săi.

— Nu de drepturile lui e vorba; dar n-ai observat că dintre toate poveştile care s-au spus aici despre căsătorie, aceea a domnului Rochester era cea mai viu şi mai ales, des pomenită?

— Atenţia ascultătorului îmboldeşte limba celui care vorbeşte.

Cu aceste cuvinte mă adresam mai mult mie decât ţigăncii. Glasul ei ciudat, purtarea, cuvintele sale mă

cufundaseră într-un fel de vis. Îmi azvârlise una după alta fraze neaşteptate, până ce mă zăpăcise cu totul. Mă întrebam ce duh nevăzut stătuse lângă inima mea săptămâni de-a rândul priveghindu-i agitaţia şi luând aminte la fiecare bătaie.

— Atenţia ascultătorului? repetă ea. Da, ceasuri întregi domnul Rochester şi-a plecat urechea la şoaptele acelor buze fermecătoare, ce se arătau atât de încântate de cele ce spuneau; părea atât de mulţumit pentru cinstea ce i se făcea şi atât de recunoscător pentru desfătarea ce i se oferea. Ai observat asta?

— Recunoscător? Nu-mi amintesc să fi citit vreodată recunoştinţă pe faţa lui.

— L-ai cercetat deci? Şi ce-ai descoperit, dacă nu recunoştinţă?

Am tăcut.

— Dragostea, nu-i aşa? Şi privind în viitor, l-ai văzut pe domnul Rochester căsătorit şi pe mireasa lui fericită.

— Hm! Nu tocmai. Meşteşugul dumitale dă greş câteodată.

— Atunci ce dracu ai văzut?

— Nu interesează; am venit să te întreb şi nu să mă destăinuiesc. Se ştie că domnul Rochester se va însura?

— Da, cu frumoasa domnişoară Ingram.

— În curând?

— S-ar spune că toate aparenţele îndreptăţesc această încheiere şi fără îndoială că vor fi o pereche pe deplin fericită (deşi se pare că te îndoieşti, dând astfel dovadă de o îndrăzneală demnă de pedeapsă). E dator să iubească o fată atât de nobilă, frumoasă şi spirituală – într-un cuvânt desăvârşită. În ce o priveşte, cred că-l iubeşte, sau, dacă nu pe dânsul, cel puţin punga lui. Ştiu că, după părerea ei, moşiile domnului Rochester ar fi o partidă dintre cele mai strălucite, deşi (Dumnezeu să mă ierte) i-am spus mai acum un ceas anumite lucruri în această privinţă. A devenit dintr-o dată foarte gravă: colţurile gurii i s-au lăsat în jos cu o jumătate de deget. L-

aş sfătui pe sărmanul ei adorator să bage de seamă: dacă apare cumva altul cu o avere mai mare şi cu treburile mai puţin încurcate, s-a sfârşit cu el.

— Dar, măicuţă, eu n-am venit să aflu soarta domnului Rochester. Am venit să-mi ghiceşti mie şi până acum nu mi-ai spus nimic.

— Soarta dumitale este încă îndoielnică. Dacă-ţi privesc mai îndelung obrazul bag de seamă că o trăsătură o contrazice pe cealaltă. Destinul ţi-a păstrat totuşi partea dumitale de fericire. O ştiu, şi-am ştiut-o chiar înainte de-a veni aici în seara asta. Am văzut eu mâna destinului măsurându-ţi partea şi punându-ţi-o cu grijă deoparte. N-ai decât să întinzi mâna şi s-o iei. Acum îţi cercetez chipul să aflu dacă ai s-o faci. Mai îngenunchează o dată pe covor.

— Nu mă ţine mult aşa; mă dogoreşte focul prea tare.

Îngenuncheai. Nu se mai plecă spre mine, ci se mulţumi să mă privească, sprijinindu-se de speteaza jilţului, începu să murmure:

— Flăcările pâlpâie în ochii ei; ochii scânteiază ca roua dimineţii, sunt plini de bunătate şi căldură; vorba mea îi face să zâmbească; sunt, deci, foarte simţitori. Impresiile se perindă una după alta prin globul lor limpede. Dacă nu mai zâmbesc, se întristează, o oboseală ciudată şi aproape de neînţeles le îngreuiază pleoapele şi asta vădeşte melancolie izvorâtă din singurătate. Se ascund de mine şi nu se lasă mai îndelung cercetaţi: prin privirea lor batjocoritoare parcă tăgăduiesc adevărul descoperirilor mele de până acum, parcă resping învinuirea de sensibilitate şi melancolie; dar mândria şi rezerva lor nu fac decât să-mi întărească părerea.

Sunt bune prevestirile ochilor.

Cât despre gură ea cunoaşte uneori desfătarea râsului. E dornică să împărtăşească tot ce a plăsmuit mintea, deşi aş îndrăzni să spun că rămâne tăcută când e vorba despre ce a simţit inima. Mobilă şi expresivă, n-a fost sortită veşnicei tăceri a singurătăţii; e o gură făcută să

vorbească mult, să zâmbească des şi să spună vorbe dragi celui cu care vorbeşte.

Şi ea îţi prevesteşte binele.

Doar fruntea mi-arată un duşman al destinului fericit pe care l-am prezis. Fruntea aceea pare să spună: „Dacă demnitatea şi împrejurările mi-o cer, pot trăi şi singură. N-am nevoie să-mi vând sufletul ca să-mi cumpăr fericirea. Am în făptura mea lăuntrică o comoară ce-a venit pe lume o dată cu mine şi ea va şti să mă ţină în viaţă chiar dacă toate celelalte bucurii mi-ar fi tăgăduite sau mi s-ar oferi la un preţ pe care nu l-aş putea plăti." Şi spune fruntea asta: „Raţiunea este statornică şi ea ţine frâiele; nu va îngădui ca sentimentele să se dezlănţuie şi s-o zvârle în străfunduri de prăpăstii întunecate. În zadar vor striga patimile cu furie, ca nişte adevărate păgâne ce sunt; în zadar dorinţele vor născoci o mulţime de deşertăciuni, căci judecata va avea totdeauna ultimul cuvânt şi ea va da votul decisiv în orice hotărâre. Vijelia, cutremurele şi focul vor putea trece pe lângă mine, dar eu voi asculta numai glasul suav ce exprimă poruncile conştiinţei."

Frunte, ai dreptate – urmă ţiganca – şi voia ta va fi împlinită; da, mi-am făcut planurile şi le socot bune; căci, alcătuindu-le am ascultat şi poruncile conştiinţei şi sfaturile minţii. Îmi dau seama cât de repede se va veşteji tinereţea şi ce iute i se va scutura floarea, dacă în ciuda bucuriei se va găsi vreo urmă din drojdia ruşinii sau un singur strop de remuşcare. Nu vreau jertfă, mâhnire, moarte – astea nu sunt pe gustul meu. Doresc să înalţ, nu să nimicesc; să câştig recunoştinţă şi să nu storc sânge şi lacrimi. Răsplata mea vor fi zâmbetele, mângâierile şi dulcile... Destul! Mi se pare că m-am pierdut într-un delir încântător. Aş vrea să prelungesc *ad infinitum* clipa de faţă, dar nu îndrăznesc. Până acum am izbutit pe deplin să mă stăpânesc. Mi-am jucat rolul aşa cum îmi jurasem că-l voi juca, dar dacă încercarea se prelungeşte, s-ar putea să-ntreacă puterile mele. Scoală-te, domnişoară

Eyre, şi pleacă. Comedia s-a sfârşit!

Unde mă aflam? Eram trează ori dormeam? Visasem? Continuam să visez? Glasul bătrânei se schimbase; accentul, mişcările, totul îmi erau atât de cunoscute, de parcă ar fi fost propriul meu chip văzut într-o oglindă. Cunoşteam glasul acela ca pe al meu. Mă ridicai dar nu plecai. O privii pe bătrână. Aţâţai focul s-o văd mai bine, dar îşi trase basmaua mai pe ochi şi îmi făcu semn să plec. Flacăra îi lumina mâna întinsă către mine; cum eram foarte intrigată şi m-aşteptam să descopăr cine ştie ce, am observat numaidecât mâna aceea. Semăna tot atât de puţin cu mâna zbârcită a unei bătrâne ca şi propria-mi mână; era rotundă, mlădioasă, cu degete simetrice şi catifelate. Un inel lat scânteia în degetul cel mic. Mă aplecai spre a mă uita mai bine şi observai o piatră pe care o mai văzusem de sute de ori până atunci. Privii din nou faţa care nu se mai ascundea vederii mele, ci dimpotrivă, liberată de orice acoperământ, era îndreptată spre mine.

— Ei bine, Jane, mă recunoşti? întrebă glasul cel atât de cunoscut.

— Scoateţi-vă mantia, domnule, şi pe urmă…

— E înnodat şnurul, ajută-mă.

— Rupeţi-l, domnule.

— Bun, atunci la naiba cu voi, straie de împrumut şi domnul Rochester se descotorosi de hainele în care se deghizase.

— O, domnule, ce gând ciudat aţi avut!

— Dar mi-am jucat bine rolul? Ce zici?

— Cred că v-aţi achitat mai bine faţă de doamne.

— Şi faţă de dumneata nu?

— Cu mine n-aţi jucat rolul unei ţigănci.

— Dar ce rol am jucat? Pe-al meu propriu?

— Nu, aţi jucat un rol ciudat. Pe scurt, cred că aţi căutat să mă zăpăciţi: aţi spus lucruri fără sens, pentru a mă sili să vorbesc şi eu la fel. N-a fost prea frumos din partea dumneavoastră.

— Mă ierţi, Jane?

— Nu pot spune înainte de-a mă gândi. Dacă, după ce voi chibzui, am să văd că n-am spus cine ştie ce nerozie, voi încerca să vă iert; dar n-ar fi trebuit s-o faceţi.

— Oh, ai fost foarte cuminte... foarte prevăzătoare şi foarte simţitoare.

M-am gândit la tot ce se petrecuse şi m-am liniştit, căci chiar de la începutul întrevederii mă ferisem să scap vreo vorbă nelalocul ei. Bănuisem că se ascunde ceva în mascarada aceea. Ştiam că ţigăncile ghicitoare nu se puteau exprima în felul în care vorbise pretinsa bătrână; afară de asta observasem că glasul ei era prefăcut, şi că se străduia să-şi ascundă trăsăturile; mă gândisem îndată la Grace Poole, acea enigmă vie, acea taină a tainelor, cum o socoteam eu, dar nici prin gând nu-mi trecuse că ar putea fi domnul Rochester.

— Ei, îmi zise el, la ce visezi? Ce înseamnă zâmbetul ăsta grav?

— Mă mir de cele ce s-au întâmplat şi mă felicit pentru purtarea pe care am avut-o. Cred că acum îmi veţi îngădui să plec.

— Nu, stai o clipă şi spune-mi ce se petrece în salon.

— Cred că se vorbeşte despre ţigancă.

— Stai jos. Povesteşte-mi ce au spus despre mine!

— Aş prefera să nu mai rămân multă vreme, domnule; trebuie să fie aproape unsprezece. A, dumneavoastră ştiţi că azi dimineaţă, după ce-aţi plecat, a sosit aici un străin?

— Un străin? Cine o fi? Nu aşteptam pe nimeni. A plecat?

— Nu. Spune că vă cunoaşte de foarte multă vreme şi că-şi poate îngădui să se instaleze aici chiar şi înainte de întoarcerea dumneavoastră.

— Pe dracu! A spus cum îl cheamă?

— Mason, domnule, şi vine din Indiile Occidentale, cred că de la Spanish Town, din Jamaica.

Domnul Rochester sta în picioare lângă mine. Îmi luase mâna părând că vrea să mă conducă spre un scaun. În

timp ce eu vorbeam, îmi strânse deodată cu putere încheietura mâinii, zâmbetul îi îngheţă pe buze şi avui impresia că i s-a tăiat respiraţia.

— Mason! Indiile Occidentale! spuse domnul Rochester cu tonul unui automat care nu poate rosti decât aceste singure cuvinte. Mason! Indiile Occidentale! repetă el de trei ori. Devenea din ce în ce mai cenuşiu la faţă şi părea că nici nu mai ştie ce face.

— Sunteţi bolnav, domnule? îl întrebai.

— Ce lovitură, Jane... Ce lovitură! răspunse domnul Rochester clătinându-se pe picioare.

— Sprijiniţi-vă de mine, domnule.

— Jane, mi-ai mai oferit odată umărul dumitale; lasă-mă să mă sprijin acum de el.

— Da, da, domnule; vă rog.

Se aşeză şi mă pofti să stau lângă dânsul. Îmi luă mâna într-ale lui şi o mângâie uitându-se la mine cu o privire nespus de mâhnită şi tulburată.

— Mica mea prietenă! zise el. Aş vrea să fiu singur cu dumneata într-o insulă liniştită, departe de orice tulburări, primejdii şi amintiri groaznice.

— Pot să vă ajut cu ceva, domnule? Mi-aş da viaţa ca să fiu de folos.

— Jane, dacă voi avea nevoie de ajutor, numai în dumneata îl voi căuta. Îţi făgăduiesc.

— Vă mulţumesc, domnule. Spuneţi-mi ce e de făcut, ca să pot încerca cel puţin.

— Jane, adu-mi un pahar de vin din sufragerie. Probabil sunt cu toţii la masă; să-mi spui dacă Mason e cu ei şi ce face.

M-am dus şi i-am găsit pe toţi strânşi în sufragerie pentru cină, aşa cum spusese domnul Rochester. Dar nimeni nu se aşezase la masă. Mâncarea fusese aşezată pe bufet şi oaspeţii luaseră ce voiau şi se adunaseră în grup, ţinând farfuriile şi paharele în mână. Toţi păreau foarte veseli, discutau şi râdeau cu însufleţire. Domnul Mason, lângă foc, vorbea cu colonelul şi cu doamna Dent.

Părea tot atât de vesel ca şi ceilalţi. Umplui un pahar de vin (doamna Ingram mă privi încruntată; socotea pesemne că eram prea îndrăzneaţă), apoi mă întorsei în bibliotecă.

Paloarea cadaverică a domnului Rochester dispăruse. Arăta iarăşi hotărât şi încruntat. Luă paharul din mâinile mele şi exclamă:

— În sănătatea dumitale, duh binefăcător!

După ce bău vinul, îmi dădu paharul şi-mi zise:

— Ia spune, Jane, ce se întâmplă acolo?

— Râd şi vorbesc, domnule.

— Nu par gravi şi misterioşi, ca şi cum ar fi auzit ceva ciudat?

— De loc; dimpotrivă, sunt foarte veseli.

— Dar Mason?

— Râde ca şi ceilalţi.

— Şi dacă, atunci când aş intra în salon, toţi s-ar năpusti asupra mea şi m-ar scuipa, ce ai face, Jane?

— I-aş alunga din odaie dacă aş avea putere, domnule.

Pe buzele lui apăru umbra unui zâmbet:

— Dar, urmă el, dacă atunci când aş ajunge printre comeseni, ei m-ar privi cu răceală şi ar începe să vorbească între dânşii încet şi pe un ton batjocoritor, apoi m-ar părăsi toţi, unul după altul? I-ai urma, Jane?

— Nu cred, domnule; mi-ar plăcea şi mai mult să rămân alături de dumneavoastră.

— Ca să-mi uşurezi suferinţa?

— Da, domnule. Ca să alin suferinţa pe cât mi-ar sta în putinţă.

— Şi dacă te-ar trata ca pe o proscrisă, pentru că mi-ai rămas credincioasă?

— Probabil că nici nu mi-aş da seama; şi chiar dac-aş afla, nu mi-ar păsa.

— Atunci, ai îndrăzni să-i înfrunţi pe toţi, pentru mine?

— Aş îndrăzni pentru orice prieten pe care l-aş socoti vrednic de sprijinul meu, cum sunt sigură că sunteţi dumneavoastră.

— Atunci, întoarce-te în salon, du-te la Mason şi spune-i încet că domnul Rochester a sosit şi doreşte să-l vadă; apoi îl vei conduce aici şi ne vei lăsa singuri.

— Da, domnule.

Am făcut ceea ce mi se ceruse. Când am trecut prin mijlocul lor m-au privit lung cu toţii. L-am găsit pe domnul Mason, i-am transmis mesajul şi după ce l-am condus în bibliotecă am urcat în odaia mea.

Era târziu şi mă aflam de multă vreme în pat, când îi auzii pe oaspeţi retrăgându-se în odăile lor; desluşii glasul domnului Rochester, care spunea:

— Pe aici, Mason, asta-i odaia ta.

Părea vesel, şi asta mă linişti pe deplin, aşa încât adormii curând.

Capitolul XX

UITASEM SĂ LAS PERDEAUA ŞI SĂ trag jaluzelele cum aveam obiceiul. Aşa se făcu deci că, atunci când luna maiestuoasă şi strălucitoare (era o noapte splendidă) ajunse în dreptul camerei mele şi se uită la mine pe fereastră, privirile ei de lumină mă treziră. Am deschis ochii şi am privit globul alb-argintiu, limpede ca şi cristalul. Noaptea era minunată, dar prea solemnă. Mă ridicai pe jumătate şi întinsei braţul să trag perdeaua.

Dar, Dumnezeule mare! Ce ţipăt!

Un sunet ascuţit, sălbatic, pătrunzător, ce răsună dintr-un capăt la altul al castelului Thornfield, sfâşie tăcerea şi liniştea nopţii. Inima mi se opri; braţul întins îmi înţepeni. Strigătul se stinse şi nu se mai repetă. De altfel nicio vietate n-ar fi putut repeta curând un asemenea strigăt. Nici uriaşul condor al Anzilor n-ar fi putut trimite de două ori în văzduh un asemenea strigăt; ar fi trebuit să se odihnească înainte de a-l repeta.

Ţipătul venea de la catul al treilea, din odaia de deasupra mea. Da, acolo se desfăşura lupta pe viaţă şi pe moarte, o luptă îngrozitoare, după câte arăta zgomotul. Un glas, pe jumătate înăbuşit, strigă de trei ori la rând:

— Ajutor! Ajutor! Ajutor! Apoi: Nu vine nimeni?

În vreme ce zgomotul încăierării continua la fel de sălbatic, au pătruns până la urechile mele – străbătând tavanul – aceste cuvinte:

— Rochester, Rochester! Vino odată, pentru numele lui Dumnezeu.

O uşă se deschise. Cineva alergă, sau mai bine zis se năpusti pe coridor. Auzii paşii unei alte persoane

pătrunzând în odaia unde se da lupta şi ceva căzu jos. Apoi totul se linişti.

Mă îmbrăcasem în grabă, deşi îmi tremurau de spaimă toate mădularele. Am ieşit din odaie. Toată lumea se sculase; prin odăi se auzeau exclamaţii şi şoapte de spaimă; uşile se deschiseră una după alta şi coridorul se umplu repede de lume. Întrebări pline de nedumerire se-ncrucişau cu iuţeală; „Oh! ce este??” „Cine a fost rănit?” „Ce s-a întâmplat?” „Aduceţi o lumânare!” „E foc?” „Ne-au călcat hoţii?” „Ce-i de făcut?”

Dacă n-ar fi fost lumina lunii ar fi orbecăit cu toţii într-o beznă adâncă. Alergau de colo până colo, se-nghesuiau unii într-alţii, câteva doamne plângeau, într-un cuvânt era o harababură cumplită.

— Unde dracu-i Rochester? strigă colonelul Dent. Nu l-am găsit în odaia lui.

— Aici! Aici! răspunse un glas. Liniştiţi-vă, vin.

Uşa coridorului se deschise şi domnul Rochester, care tocmai coborâse de la etaj, pătrunse înăuntru cu o lumânare în mână. Una dintre doamne alergă imediat spre dânsul şi-l apucă de braţ: era domnişoara Ingram.

— Ce lucru groaznic s-a întâmplat? întrebă ea. Vorbeşte şi nu ne ascunde nimic!

— Vedeţi că mă daţi jos! Mă sufocaţi! sună glasul domnului Rochester, căci domnişoarele Eshton se-nghesuiau în jurul lui şi cele două respectabile doamne, cu veşmintele lor largi şi albe, se-apropiau de el ca nişte corăbii cu toată pânzele întinse.

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! exclamă el. O simplă repetiţie a acelei piese atât de bine cunoscută dumneavoastră, *Mult zgomot pentru nimic.* Doamnelor, rămâneţi deoparte, căci altminteri voi deveni primejdios.

Şi într-adevăr, părea primejdios: ochii săi negri aruncau fulgere. Făcând un efort să se stăpânească, adăugă:

— O servitoare a avut un coşmar, asta-i totul. E o femeie foarte nervoasă; i s-a părut de bună seamă că vede o nălucă, sau cine ştie ce altfel de arătare, şi a avut

un acces de spaimă. Acum însă vă rog stăruitor să vă-ntoarceţi în camere. Nu mă pot duce să văd ce-i cu ea, până nu se linişteşte totul în casă. Domnilor, fiţi atât de buni şi daţi pildă doamnelor. Domnişoară Ingram, sunt deplin încredinţat că veţi reuşi să vă biruiţi teama deşartă. Amy şi Louise, întoarceţi-vă în cuiburile dumneavoastră, ca două mici turturele ce sunteţi. *Mesdames,* se adresă el celor două doamne, sunt sigur că dacă veţi mai rămâne mult în coridorul acesta rece, o să căpătaţi guturai.

Şi astfel, când măgulind, când poruncind, izbuti să trimită pe fiecare în camera sa. Eu n-am aşteptat porunca lui ca să mă retrag. Ieşisem fără ca nimeni să mă observe; tot aşa m-am şi întors în odaie.

Dar nu ca să mă culc; dimpotrivă: am pornit să mă îmbrac în toată legea. Zgomotele ce urmaseră ţipătului, şi cuvintele ce se rostiseră fuseseră probabil auzite numai de mine, căci veneau din odaia de deasupra mea. Ele îmi arătau însă în chipul cel mai convingător că nu visul unei servitoare băgase în sperieţi toată casa, şi că explicaţia dată de domnul Rochester nu era decât o născocire menită să liniştească pe oaspeţi. De aceea mă îmbrăcasem, ca să fiu pregătită pentru orice împrejurare. După ce am fost gata, am rămas mult timp lângă fereastră, privind câmpiile liniştite, scăldate în lumina de argint a lunii şi aşteptând, fără să ştiu anume ce. Mi se părea însă ca după ţipătul acela ciudat şi după luptă trebuia să urmeze ceva.

Dar nu se întâmplă nimic şi liniştea nu mai fu tulburată – şoaptele şi forfota se stinseră încetul cu încetul, iar după un ceas castelul Thornfield era din nou tăcut ca un deşert. Părea că noaptea şi somnul au devenit iarăşi stăpânii castelului. Luna coborî, gata s-apună. Cum mă săturasem să stau în frig şi în întuneric, m-am gândit să mă-ntind în pat aşa îmbrăcată cum eram. Am părăsit atunci fereastra şi-am păşit fără zgomot pe covor. Când mă pregăteam să-mi scot pantofii, cineva bătu încet la

uşă.

— E nevoie de mine? întrebai.

— Te-ai sculat? îmi răspunse chiar glasul pe care-l aşteptam: cel al domnului Rochester.

— Da, domnule.

— Şi te-ai îmbrăcat?

— Da.

— Atunci, vino după mine.

M-am supus. Domnul Rochester era în coridor, cu o lumânare în mână.

— Am nevoie de dumneata, spuse el. Vino cu mine, mergi încet şi nu face zgomot.

Aveam papuci subţiri şi pe covor puteam păşi uşor ca o pisică. Domnul Rochester străbătu coridorul, urcă scara şi se opri pe palierul întunecat şi scund al catului al treilea, care mi se părea atât de lugubru. Îl urmasem şi mă aflam acum lângă el.

— Ai cumva un burete la dumneata în odaie? mă întrebă el foarte încet.

— Da, domnule.

— Şi săruri volatile?

— Da.

— Du-te şi le adă.

Mă întorsei în odaia mea. Căutai buretele pe lavoar şi sărurile în sertar şi urcai din nou scara. Mă aştepta şi în mână ţinea o cheie. Apropiindu-se de una din uşi, băgă cheia în broască, apoi se opri şi îmi spuse:

— N-o să ţi se facă rău dacă ai să vezi sânge?

— Cred că nu; încă n-am fost pusă la încercare. La vorbele acestea am simţit un fior; dar frică nu şi nici slăbiciune.

— Dă-mi mâna, zise el. Nu vreau să risc să te văd leşinând.

Am pus degetele mele într-ale lui.

— Sunt calde şi puternice, spuse el. Pe urmă întoarse cheia în broască şi deschise uşa.

Am văzut o odaie pe care mi-am adus aminte c-o mai

văzusem atunci când doamna Fairfax îmi arătase casa. Era tapetată; dar acum tapetul fusese tras la o parte într-un loc şi lăsa să se vadă o uşă altădată ascunsă. Uşa aceea era deschisă şi dădea într-o altă odaie luminată, de unde se auzeau sunete ce semănau cu mârâitul câinilor când sunt gata să se încaiere. Domnul Rochester puse sfeşnicul pe o măsuţă, îmi spuse: „Aşteaptă un minut” şi pătrunse în odaie. Intrarea sa fu întâmpinată de un râs zgomotos, ce se sfârşi prin acel ciudat „ah! ah” pe care-l mai auzisem la Grace Poole. Deci, ea era acolo. Domnul Rochester roboti un timp prin odaie fără să scoată nicio vorbă, deşi auzeam un glas care-i vorbea. După câtva timp ieşi şi închise uşa în urma sa.

— Aici, Jane! îmi spuse el.

Am trecut atunci de cealaltă parte a unui pat imens, ale cărui perdele ascundeau o mare porţiune din odaie. La capătul patului se afla un jilţ, iar în jilţ era întins un bărbat îmbrăcat complet, dar fără haină. Stătea nemişcat, ţinea capul rezemat pe speteaza jilţului şi ochii îi erau închişi. Domnul Rochester ridică lumânarea şi, în acea faţă galbenă şi parcă lipsită de viaţă, recunoscui pe domnul Mason. Văzui de asemenea că rufăria ce-i acoperea o parte a pieptului şi unul din braţe erau îmbibate de sânge.

— Ţine sfeşnicul, îmi spuse domnul Rochester.

L-am ascultat. Aduse un lighean cu apă şi mă rugă să-l ţin. M-am supus. Atunci luă buretele, îl muie în apă şi şterse faţa cadaverică a celui leşinat. Îmi ceru sărurile şi le puse sub nasul domnului Mason, care deschise după puţin timp ochii şi gemu. Domnul Rochester descheie cămaşa rănitului, ale cărui braţ şi umăr erau bandajate, şi şterse sângele ce continua să picure.

— E primejdios? murmură domnul Mason.

— Aiurea! O simplă zgârietură! Ce te pierzi aşa, domnule; fii bărbat! Mă duc chiar eu să-ţi aduc un chirurg şi cred că ai să poţi pleca mâine dimineaţă. Jane... urmă el.

— Da, domnule!

— Va trebui să te las aici cu acest domn un ceas sau două. Dacă mai curge sânge, ai să ştergi aşa cum ai văzut că am făcut eu, iar dacă îi vine iarăşi rău, îi dai paharul ăsta cu apă şi-i pui sărurile sub nas. Nu-i vorbi sub niciun cuvânt, iar dumneata, Richard, dacă rosteşti o singură silabă măcar, îţi primejduieşti viaţa. Deschide numai buzele, sau mişcă-te puţin, şi eu nu mai răspund de nimic.

Nenorocitul gemu dar nu îndrăznea să se mişte. Părea aproape paralizat de frica morţii, sau poate de frica altor lucruri. Domnul Rochester îmi puse în mână buretele însângerat, iar eu începui să-l folosesc aşa cum făcuse şi el.

Mă privi puţin şi-mi zise:

— Nu uita ce ţi-am spus: să nu scoţi niciun cuvânt!

Părăsi apoi odaia. Am încercat o senzaţie ciudată când cheia s-a întors în broască şi n-am mai auzit zgomotul paşilor săi.

Mă aflam la catul al treilea, închisă, noaptea, într-o chilie misterioasă, şi aveam în faţa ochilor un om palid şi însângerat. Ucigaşa era despărţită de mine doar printr-o uşă, şi asta mi se păru lucrul cel mai îngrozitor. Toate celelalte le mai puteam îndura, dar mă treceau fiori la gândul că aş putea-o vedea pe Grace Poole năpustindu-se asupra mea.

Şi totuşi, trebuia să rămân la postul meu. Trebuia să privesc acea înfăţişare fantomatică, buzele acelea vinete şi tăcute, cărora le fusese interzis să se deschidă – ochii aceia, când închişi, când deschişi, când cercetând rătăciţi odaia, când fixându-mă, dar mereu întunecaţi şi sticloşi, înnebuniţi de spaimă. Trebuia să-mi moi mereu mâna în acea apă amestecată cu sânge şi să spăl o rană din care întruna picura sângele. Trebuia să văd cum flacăra lumânării, căreia nimeni nu-i tăia mucul, păleşte treptat. Umbrele se întunecau pe tapetul vechi, păreau bălţi de smoală sub perdelele imensului pat străvechi şi vibrau

ciudat deasupra uşilor masivului dulap ce se găsea dinaintea mea. Partea din faţă a acelui dulap era împărţită în douăsprezece carouri şi în fiecare din ele se găsea capul unui apostol închis în marginile caroului ca într-o ramă; deasupra celor douăsprezece capete se zărea un crucifix de abanos şi se distingea în umbră chipul lui Crist cel răstignit.

După jocul de umbre şi lumini stârnit de pâlpâirile lumânării, ba tămăduitorul Luca îşi apleca fruntea şi barba-i lungă, ba părul sfântului Ion fâlfâia în vânt; câteodată faţa drăcească a lui Iuda părea că se desprinde din cadră şi se însufleţeşte, luând forma trădătorului celui mai mare: Satan însuşi.

Şi, în mijlocul tuturor acestora, trebuia şi să veghez şi să trag cu urechea, să iau aminte dacă nu se aud cumva mişcările fiarei sau demonului încuiat în vizuina de alături. Ai fi zis însă că vizita domnului Rochester o vrăjise. În tot timpul nopţii n-am mai auzit decât trei sunete la răstimpuri lungi: un trosnet ascuţit, un mârâit ca de câine şi un geamăt adânc, omenesc.

De la o vreme începură să mă tulbure propriile mele gânduri. Ce nelegiuire trăia oare sub înfăţişare omenească în acest castel singuratic şi cum era cu putinţă ca stăpânul casei să nu izbutească nici s-o alunge, nici s-o ţină sub ascultarea sa? Ce taină era aceea care izbucnea când prin foc, când prin sânge, în ceasurile cele mai târzii ale nopţii? Cine era acea făptură care, travestită sub chip şi înfăţişare de femeie, lua glas de diavol batjocoritor, sau de pasăre de pradă ce se-aruncă asupra leşului?

Apoi bărbatul acesta asupra căruia stam aplecată – acest om cu aspect atât de comun, atât de liniştit – cum de-a fost el cuprins într-o asemenea ţesătură de grozăvii? De ce se năpustise asupra lui fiara dezlănţuită? Ce anume îl adusese în acea aripă a casei la o vreme atât de nepotrivită, când ar fi trebuit să se afle în pat? Îl auzisem doar pe domnul Rochester când îi dăduse o odaie de jos;

atunci ce căutase aici? Şi acum de ce îndura cu atâta resemnare o asemenea sălbăticie? De ce accepta cu atâta uşurinţă tăcerea pe care i-o impusese domnul Rochester? Şi de ce-i impunea domnul Rochester această tăcere? Oaspetele său fusese grav rănit, cu câtva timp mai înainte cineva încercase să-l ucidă chiar pe el, iar el încerca să ascundă aceste două fapte groaznice în taină şi să le cufunde în uitare. Văzusem pe domnul Mason supunându-se domnului Rochester. Puţinele cuvinte care se schimbaseră între ei îmi dovediseră că voinţa aprigă a acelui din urmă ţinea cu totul în stăpânirea ei fiinţa fără vlagă a celuilalt şi era vădit că în relaţiile lor de mai înainte lucrurile se petrecuseră tot la fel. Atunci de unde putea proveni tulburarea pe care-o vădise domnul Rochester în clipa când aflase de sosirea lui Mason? De ce oare numele acestui individ lipsit de personalitate, pe care un singur cuvânt îl făcea să se supună ca un copil – de ce acest nume produsese asupra domnului Rochester, cu câteva ceasuri mai înainte, efectul loviturii de trăsnet asupra unui stejar?

Ah! nu puteam uita privirea şi paloarea lui din clipa când şoptise: „Ce lovitura, Jane... Ce lovitură!” Nu puteam uita cum îi tremurase braţul când se sprijinise de umărul meu şi fără îndoială că numai ceva de mare însemnătate putea să înfioare astfel inima hotărâtă şi să încovoaie trupul viguros al unui Fairfax Rochester.

„Când o să se întoarcă oare? Când o să se întoarcă?” mă întrebam eu; căci timpul parcă abia se târa şi bolnavul pierdea mereu sânge, gemea şi slăbea din ce în ce mai mult. Niciun ajutor nu venea şi zorile nu se arătau. De multe ori dusesem paharul la buzele ca hârtia ale lui Mason, îi dădusem să respire aroma sărurilor întăritoare, dar străduinţele mele păreau zadarnice: suferinţa fizică, suferinţa morală, pierderea sângelui, sau toate trei laolaltă îi măcinau puterile clipă de clipă. Gemea atât de rău, părea atât de slab şi sfârşit, încât mă temeam să nu-şi dea sufletul; iar eu nu puteam nici măcar să-i vorbesc.

Lumânarea se sfârşi şi flacăra se stinse. Atunci pătrunseră pe fereastră fâşii de lumină cenuşie: se iveau zorile. În aceeaşi clipă l-am auzit pe Pilot lătrând departe în curte, acolo unde se afla cuşca lui. Asta făcu să-mi renască speranţele. Şi n-am fost dezamăgită: peste cinci minute zgomotul cheii introduse în broască mă vesti că voi fi scutită de a mai sta de veghe. Totul nu durase mai mult de două ceasuri, dar mie mi se păruse că fuseseră săptămâni şi săptămâni în şir.

Domnul Rochester intră cu chirurgul pe care se dusese să-l aducă.

— Acum, Carter, grăbeşte-te, zise el doctorului. Nu-ţi pot da decât o jumătate de ceas să pansezi rana, să pui bandajele şi să cobori bolnavul.

— Dar e-n stare să plece, domnule?

— Sigur că da; nu-i nimic serios. E nervos; va trebui să-i dai curaj. Hai, apucă-te de lucru.

Domnul Rochester trase perdeaua şi ridică jaluzelele să fie cât mai multă lumină. Fui mirată şi încântată văzând că se revărsase bine de ziuă. Raze trandafirii începeau să coloreze răsăritul. Domnul Rochester se apropie de Mason, care se şi afla în mâinile chirurgului.

— Cum te simţi acum, amice? întrebă el.

— Mă tem că m-a răpus, răspunse el cu glas stins.

— Nici gând! Haide, curaj! Peste cincisprezece zile n-ai să mai simţi nimic. Ai pierdut puţin sânge, asta-i tot! Carter, asigură-l că nu-i nicio primejdie.

— Oh! pot s-o fac cu cugetul deplin împăcat, spuse Carter care dezlegase bandajele. Dac-aş fi fost mai curând aici, n-ar fi pierdut atâta sânge. Dar ce-i asta? Carnea de pe umăr e sfâşiată, nu numai tăiată. Rana asta nu-i de cuţit, ci a fost făcută cu dinţii!

— Da, m-a muşcat, murmură rănitul. Îmi rupea carnea ca o tigroaică, chiar înainte să-i fi smuls Rochester cuţitul din mână.

— Nu trebuia să te laşi, zise domnul Rochester; trebuia să te lupţi de la început cu ea.

— Dar ce puteam face în asemenea împrejurări? răspunse Mason. Oh! era îngrozitor! adăugă el, înfiorându-se. Şi-apoi nici nu mă aşteptam; la început părea atât de liniştită.

— Eu te vestisem, îi răspunse prietenul său. Îţi spusesem să te păzeşti când vei fi împreună cu ea. De altfel, puteai să aştepţi foarte bine până mâine şi atunci aş fi fost alături de tine; a fost o nebunie să încerci s-o vizitezi noaptea şi încă singur.

— Credeam că fac bine.

— Credeai, credeai! Mă scoţi din sărite când te aud vorbind aşa. Totuşi, fiindcă nu mi-ai urmat sfatul, ai suferit destul şi probabil ai să mai suferi, aşa că nu mai spun nimic. Carter, dă-i zor. În curând va răsări soarele şi trebuie să plece.

— Îndată, domnule. La umăr am terminat, dar trebuie să văd şi rana de la braţ; şi acolo văd urme de dinţi.

— Mi-a supt sângele, răspunse Mason. Spunea că vrea să-mi stoarcă tot sângele din inimă.

Văzui pe domnul Rochester înfiorându-se; o expresie clară de dezgust, oroare şi ură i se revărsară pe figură, schimonosindu-i-o aproape, dar se mulţumi să spună:

— Hai, taci, Richard. Uită de trăncăneala ei şi nu mai pomeni niciodată de asta.

— Aş fi bucuros să pot uita, răspunse el.

— O să uiţi când o să părăseşti ţara, când o să fii iar la Spanish Town. N-ai decât să-ţi închipui că a murit şi a fost îngropată; sau ai face mult mai bine să nu te mai gândeşti de loc la ea.

— E cu neputinţă să uit vreodată noaptea asta.

— Ba-i cu putinţă. Fii bărbat, omule. Acum două ceasuri te credeai mort şi iată-te viu şi discutând. Carter şi-a sfârşit treaba, sau e gata s-o sfârşească, şi într-o clipă ai să cobori. Jane – îmi spuse el întorcându-se spre mine pentru întâia oară de când intrase din nou în odaie – uite cheia asta, du-te în odaia mea, deschide sertarul de sus al dulapului, ia de-acolo o cămaşă curată şi o cravată şi

adu-le încoace. Te rog, numai, grăbeşte-te.

Am plecat. Am căutat dulapul; am găsit tot ce mi se ceruse şi i le-am adus.

— Acum, treci de partea cealaltă a patului până ce-l îmbrăcăm, îmi spuse domnul Rochester. Dar nu părăsi odaia, fiindcă s-ar putea să mai avem nevoie de dumneata.

Am făcut precum mi se spusese.

— Ai auzit vreun zgomot când ai coborât, Jane? întrebă domnul Rochester.

— Nu, domnule, era linişte peste tot.

— În curând va trebui să pleci, Dick. O să fie mai bine, atât pentru dumneata, cât şi pentru sărmana fiinţă închisă acolo. Am luptat mult timp ca să nu se afle nimic şi n-aş vrea ca toată truda să-mi fie zadarnică. Carter, ajută-i să-şi pună haina. Unde ţi-ai lăsat blana? Ştiu că nu poţi face nici măcar o milă fără ea în clima asta rece. În odaia dumitale? Jane, coboară repede în odaia domnului Mason, e lângă a mea şi adu paltonul pe care o să-l găseşti acolo.

Am alergat din nou şi m-am întors iute, aducând un palton foarte mare, căptuşit şi tivit cu blană.

— Acum mai am o treabă pentru dumneata, îmi spuse neobositul meu stăpân. Trebuie să te duci la mine în odaie. Ce noroc, Jane, că ai pantofi de pâslă! Un sol cu pas mai puţin tiptil n-ar sluji la nimic în împrejurările astea. Aşadar, du-te în odaia mea, deschide sertarul din mijloc de la toaletă, şi o să găseşti o sticluţă mică şi un pahar. Adu-mi-le, te rog.

Zburai aproape pe scări şi adusei ce mi se ceruse.

— Bine! Acum, doctore, îmi voi îngădui să dau bolnavului o doctorie pentru care iau asupra mea toată răspunderea. Am leacul ăsta de la Roma, de la un şarlatan italian pe care desigur că dumneata l-ai fi snopit în bătăi. E ceva ce trebuie luat cu socoteală, dar foarte nimerit în împrejurări cum este cea de faţă. Jane, puţină apă.

Ridică paharul cel mic şi eu îl umplui pe jumătate cu apă din sticla de pe lavoar.

— Ajunge; acum desfă sticluţa.

Făcui ce mi se ceruse şi domnul Rochester turnă douăsprezece picături din licoarea roşie în paharul pe care îl întinse lui Mason.

— Bea, Richard, zise el. Asta o să-ţi dea curaj, cel puţin un ceas, două.

— Dar n-o să-mi facă rău, nu-i o băutură iritantă?

— Bea! bea! bea!

Domnul Mason ascultă, întrucât se vedea bine că ar fi fost zadarnic să se împotrivească. Îmbrăcat cum era, acum mi se păru şi mai galben încă, dar nu mai era mânjit de sânge. Domnul Rochester îl mai lăsă câteva minute după ce înghiţise întăritorul, pe urmă îl luă de braţ.

— Acum, zise el, sunt încredinţat că vei putea sta în picioare. Încearcă!

Bolnavul se ridică în picioare.

— Carter, sprijină-l de cealaltă subsuoară. Hai, Richard, curaj. Încearcă să umbli. Aşa!

— Mă simt chiar mai bine, spuse Mason.

— Eram sigur. Acum, Jane, coboară înaintea noastră pe scara din dos şi deschide uşa lăturalnică. Spune vizitiului pe care-l vei găsi în curte sau afară, la poartă – fiindcă i-am dat poruncă să nu intre cu roţile care fac atâta zgomot pe caldarâm – spune-i să fie gata, că sosim. Dacă e cineva în drum, vino jos la scară şi tuşeşte puţin.

Era cinci jumătate şi răsărea soarele; totuşi, bucătăria rămânea încă tăcută şi cufundată în întuneric. Uşa lăturalnică era zăvorâtă; o deschisei cât putui mai încet şi ieşii în curte, pe care o aflai, de asemeni, liniştită; porţile stăteau larg deschise şi văzui afară o diligenţă cu caii gata înhămaţi şi vizitiul pe capră. Mă apropiai de el şi-i spusei că domnii vor veni îndată; el dădu doar din cap. Pe urmă privii şi ascultai cu atenţie. Liniştea zorilor stăpânea toate împrejurimile; în odaia servitorilor perdelele nu erau

încă ridicate; păsărelele începeau să ciripească în pomii încărcaţi de flori ai livezii şi ramurile lor se rânduiau în cununi albe pe zidurile curţii; din când în când caii sforăiau sau băteau din picior în grajd; restul era liniştit.

Îi văzui atunci pe cei trei bărbaţi venind. Mason, sprijinit de domnul Rochester şi de medic, părea că merge cu destulă uşurinţă. Îl ajutară să se urce în diligenţă, unde se sui şi Carter.

— Ai grijă de el, spuse domnul Rochester chirurgului; ţine-l la dumneata până se întremează deplin. Peste o zi, două, am să vin să văd ce face. Cum te simţi acum, Richard?

— Aerul proaspăt îmi dă viaţă, Fairfax.

— Carter, lasă fereastra deschisă în partea lui, că nu bate vântul. Adio, Dick.

— Fairfax!...

— Da, ce-i?

— Ai grijă de ea; poartă-te cu ea cât poţi mai bine; fă-o...

Se opri şi izbucni în lacrimi.

— Fac tot ce-mi stă în putinţă; aşa am făcut până acum şi-aşa voi face de-acum încolo. Apoi închise uşa şi trăsura porni...

— Numai de-ar da Dumnezeu să se sfârşească odată, adăugă domnul Rochester, în timp ce închidea şi zăvora porţile.

Pe urmă păşi încet, cufundat în gânduri, spre o poartă din zidul împrejmuitor al livezii. Închipuindu-mi că nu mai are nevoie de mine, eram gata să plec, când îl auzii strigându-mă. Deschisese poarta şi mă aştepta.

— Vino să respiri puţin aer curat, spuse el. Castelul ăsta e adevărată temniţă; nu ţi se pare?

— Mi se pare un castel încântător, domnule.

— Vraja neştiinţei îţi acoperă ochii, răspunse el. Vezi totul ca într-o oglindă fermecată: nu observi că poleiala este noroi şi draperiile de mătase sunt pânze de păianjen, marmura e ardezie ordinară, lemnăriile lustruite sunt

făcute din aşchii murdare şi scoarţă putredă de copac. Doar aici – spuse el arătând colţul umbros de care ne apropiam – doar aici totul e adevărat, gingaş şi pur.

Călcam agale pe o alee mărginită de merişori. De o parte se vedeau peri, meri şi cireşi, de cealaltă o mulţime de flori, aşa cum creşteau în grădinile de altădată: garoafe, măceşi, primule, pansele amestecate cu peliniţe, păducel şi felurite ierburi aromate. Erau frumoase, aşa cum le putea face doar o clară dimineaţă de primăvară, după lungile zile fără soare şi după nesfârşitele ploi de aprilie. Soarele se-nălţase la răsărit făcând să strălucească roua pe arborii livezii şi năpădind cu razele sale aleea singuratică pe care ne plimbam.

— Jane, vrei o floare? mă întrebă domnul Rochester.

Culese un trandafir, cel dintâi din tufiş care îmbobocise pe jumătate, şi mi-l dădu.

— Mulţumesc.

— Îţi place răsăritul soarelui, Jane? Îţi place acest cer acoperit cu nori înalţi şi uşori care vor pieri înainte de-a ajunge să-nfrunte căldura zilei? Îţi place văzduhul acesta calm şi înmiresmat?

— Da, foarte mult.

— Ai petrecut o noapte ciudată, Jane.

— Da, domnule.

— Din pricina asta eşti atât de palidă. Ţi-a fost teamă, când te-am lăsat singură cu Mason?

— Da. Mi-era frică să nu iasă cineva din odaia din fund.

— Doar încuiasem uşa şi aveam cheia în buzunar. Aş fi fost un păstor foarte nesocotit dacă mi-aş fi lăsat mielul, mielul favorit, fără ocrotire, atât de aproape de vizuina lupului. Erai în siguranţă.

— Grace Poole va rămâne mai departe aici, domnule?

— O, da! Dar nu-ţi bate capul cu ea. Alungă-ţi-o din minte.

— Totuşi mi se pare că viaţa dumneavoastră nu prea-i în siguranţă, atâta vreme cât se află ea aici.

— Nu te teme. O să mă păzesc.

— Şi primejdia de care vă temeaţi astă-noapte a trecut, domnule?

— Nu pot garanta atâta timp cât Mason mai e încă în Anglia, nici chiar după ce va pleca. Viaţa înseamnă pentru mine a sta pe craterul unui vulcan ce poate oricând izbucni şi arunca foc.

— Dar domnul Mason pare un om uşor de condus. E evident că aveţi mare influenţă asupra lui; niciodată n-o să vă înfrunte sau n-o să vă facă vreun rău, cu voia lui.

— Oh! nu! Mason n-o să mă înfrunte şi n-o să-mi facă rău din propria lui voinţă. Dar fără să vrea, printr-un cuvânt spus cu prea mare uşurinţă, îmi poate răpi, dacă nu viaţa, cel puţin fericirea.

— Recomandaţi-i să fie atent, domnule; spuneţi-i de ce vă temeţi şi arătaţi-i cum să înlăture primejdia.

Râse cu o ironie amară. Îmi luă grăbit mâna, apoi la fel de grăbit o îndepărtă.

— Dacă s-ar putea, prostuţo, unde ar mai fi primejdia? Ar dispărea într-o clipă. De când îl cunosc pe Mason, a fost de ajuns să-i spun: „Fă asta” şi el a făcut-o. Dar în cazul de faţă nu-i pot porunci: „Fereşte-te să-mi faci rău, Richard”, fiindcă el nici nu trebuie să ştie că-mi poate face rău. Te miră? Ai să te miri şi mai mult. Eşti mica mea prietenă, nu-i aşa?

— Doresc să vă fiu de folos, domnule, şi să vă ascult în tot ce-i drept.

— Mi-am dat seama de asta. Am zărit o expresie de sinceră bucurie pe faţa, în ochii şi în toată făptura dumitale când puteai să mă ajuţi, să îndeplineşti pentru mine un lucru care credeai că face parte din ceea ce atât de caracteristic ai numit: *„tot ce-i drept”.* Dacă ţi-aş cere să faci ceva ce dumneata ai socoti că-i rău şi nedrept, nu m-aş mai putea bizui pe sprinteneala picioarelor şi pe mâinile dumitale îndemânatice, nu ţi-aş mai vedea ochii strălucindu-ţi şi faţa însufleţindu-se. Prietena s-ar întoarce atunci spre mine, liniştită şi palidă, şi mi-ar spune: „Nu, domnule, asta nu se poate; n-o pot face, pentru că nu

este drept”, şi ai rămâne tot atât de neînduplecată ca şi stelele neclintite de pe cer. Şi dumneata ai puterea de a-mi face rău, dar nu îndrăznesc să-ţi arăt locul vulnerabil, de teamă să nu mă răneşti numaidecât, cu tot sufletul dumitale credincios şi prietenos.

— Dacă n-aveţi a vă teme de domnul Mason mai mult ca de mine, atunci sunteţi în foarte mare siguranţă, domnule.

— Să dea Dumnezeu, Jane! Iată un umbrar; hai să ne aşezăm.

Umbrarul era o boltă săpată în zid, îmbrăcată cu iederă; se afla acolo şi o bancă rustică. Domnul Rochester se aşeză, lăsându-mi destul loc, dar eu rămăsei în faţa lui, în picioare.

— Stai jos, îmi spuse el. Banca-i destul de încăpătoare să putem sta amândoi. Sper că nu eziţi să te aşezi lângă mine. E ceva rău în asta, Jane?

I-am răspuns, aşezându-mă; simţeam că n-ar fi înţelept să refuz.

— Acum, mica mea prietenă, în timp ce soarele se-adapă cu rouă, florile din bătrâna grădină se trezesc şi înfloresc, păsările caută hrană pentru pui în lanurile de grâu, iar harnicele albine îşi culeg întâia recoltă, o să-ţi expun o anumită situaţie, rugându-te să-ţi închipui că e vorba de situaţia dumitale. Mai întâi, însă, uită-te la mine şi spune-mi dacă te simţi bine, dacă nu fac o greşeală reţinându-te şi dacă nu ţi-e teamă că greşeşti stând cu mine.

— Nu, domnule, mă simt bine.

— Atunci, Jane, cheamă-ţi în ajutor imaginaţia; închipuie-ţi că nu eşti o fată ordonată şi binecrescută, ci un drac de băiat răsfăţat încă din fragedă copilărie; închipuie-ţi că te afli într-o ţară depărtată şi acolo cazi într-o greşeală capitală, nu interesează care anume şi de ce, o greşeală ale cărei urmări îţi apasă până la capăt viaţa şi-ţi întunecă toată existenta. Bagă bine de seamă, n-am spus o *crimă;* nu vorbesc de sânge vărsat sau de

lucruri ce aduc pe vinovat în faţa tribunalului: cuvântul propriu e *greşeală.* Urmările faptei săvârşite demult devin cu timpul de-a dreptul insuportabile. Ca să te mai linişteşti recurgi la anumite măsuri neobişnuite, dar nu vinovate şi nici nelegale. Şi totuşi, continui să fii nefericit, pentru că speranţa te-a părăsit chiar din pragul vieţii. La amiază soarele ţi-e întunecat de o eclipsă ce se prelungeşte până la vremea apusului. Memoria nu se poate hrăni decât cu amintiri triste şi amare, rătăceşti de ici-colo, căutând liniştea în exil şi fericirea în plăcere, vorbesc de plăceri senzuale şi vulgare, de plăceri ce întunecă mintea şi pângăresc simţirea. Cu inima grea, cu sufletul veştejit, te întorci iar în patrie după ani de exil voluntar şi cunoşti pe cineva... cum şi unde nu interesează; găseşti la acea persoană cele mai frumoase şi alese însuşiri pe care douăzeci de ani le-ai căutat şi niciodată nu le-ai găsit, o fire sănătoasă şi proaspătă – pe care nimeni n-a umbrit-o şi nimic n-a pătat-o. Alături de ea revii la viaţă şi te simţi regenerat, îţi dai seama că se întorc zilele cele bune, că te-nsufleţesc dorinţe mai nobile, sentimente mai curate, doreşti să reîncepi viaţa şi să-ţi petreci restul zilelor într-un mod mai vrednic de-o fiinţă nemuritoare. Ca să ajungi la această ţintă, ai oare dreptul să treci peste piedicile ce ţi le ridică în cale obiceiurile, peste acele piedici convenţionale pe care nici conştiinţa ta nu le respectă, nici judecata nu le încuviinţează?

Domnul Rochester se opri, aşteptând un răspuns. Ce trebuia oare să-i spun? Oh, dacă vreun duh bun mi-ar fi arătat un răspuns drept şi mulţumitor! Dorinţă zadarnică! Vântul de apus şoptea în iedera din jurul lui, dar Ariel cel blând nu-i împrumuta suflarea ca să-mi vorbească; păsările cântau în copaci, dar cântecele lor nu-mi spuneau nimic.

Domnul Rochester întrebă din nou:

— Este oare rătăcitul şi păcătosul acum pocăit, care-şi caută liniştea, îndreptăţit să înfrunte părerea lumii, ca să

se unească pentru totdeauna cu acea fiinţă bună, blândă şi graţioasă şi să-şi asigure astfel liniştea cugetului şi refacerea vieţii?

— Domnule, răspunsei eu, odihna rătăcitului şi îndreptarea păcătosului nu trebuie să depindă niciodată de semenii săi. Bărbaţii şi femeile mor, filosofii sunt lipsiţi de înţelepciune şi creştinii de bunătate. Dacă cineva pe care îl cunoşti a suferit şi a greşit, să caute tăria şi mângâierea mai presus de semenii săi.

— Dar unealta – unealta! Dumnezeu, care face lucrarea, a ales şi unealta. Eu însumi – şi nu o spun în chip de parabolă – am fost un om legat de cele lumeşti, risipitor şi fără de odihnă şi cred că am găsit unealta tămăduirii mele în...

Tăcu. Păsările ciripeau întruna şi frunzele foşneau lin. Mă miram aproape că nu-şi curmă cântecul şi şopotul ca să poată prinde destăinuirea întreruptă; dar ar fi trebuit să aştepte mult şi bine, atât de lungă a fost tăcerea domnului Rochester. În cele din urmă ridicai ochii către vorbitorul care întârzia să vorbească. Mă privea înfrigurat.

— Mica mea prietenă, îmi spuse el pe un ton cu totul schimbat, în vreme ce chipul i se transfigura, pierzându-şi întreaga blândeţe şi gravitate, devenind aspru şi batjocoritor. Ai observat sentimentele gingaşe pe care le nutresc pentru domnişoara Ingram. Nu crezi că dacă aş lua-o în căsătorie aş putea reveni la viaţă printr-un fel de răscumpărare?

S-a ridicat în aceeaşi clipă şi s-a dus până la celălalt capăt al aleii, iar când s-a întors fredona o melodie.

— Jane, Jane, zise el oprindu-se în faţa mea, vegherile acestea ţi-au accentuat paloarea; nu mă blestemi că ţi-am tulburat odihna?

— Să vă blestem? Nu, domnule.

— Strânge-mi prieteneşte mâna, ca să mi-o dovedeşti. Ce reci îţi sunt degetele! Erau mai calde noaptea trecută când le-am atins la uşa odăii misterioase. Jane, când ai să mai veghezi împreună cu mine?

— Oricând vă voi putea fi de folos, domnule.

— De pildă în noaptea dinaintea nunţii mele, sunt sigur că nu voi putea dormi. Vrei să-mi făgăduieşti c-ai sa stai cu mine şi-ai să-mi ţii tovărăşie? Dumitale îţi voi putea vorbi despre aceea pe care o iubesc, căci acum ai văzut-o şi o cunoşti.

— Da, domnule.

— Nu sunt multe care să-i semene, nu-i aşa, Jane?

— Aşa-i, domnule.

— Înaltă, oacheşă şi frumoasă. Cartaginezele trebuie să fi avut păr ca al ei. Dar, Doamne, iată-i pe Dent şi pe Lynn la grajduri! Iute, ia-o pe portiţa aceea.

Plecai într-o parte şi el într-alta şi îl auzii vorbind vesel în curte.

— Mason – spunea – s-a sculat mai devreme decât dumneavoastră toţi. A plecat înainte de răsăritul soarelui. Sunt în picioare încă de la patru, căci a trebuit să-mi iau rămas bun de la el.

Capitolul XXI

PRESIMŢIRILE SUNT LUCRURI CIUdate! La fel şi simpatiile, la fel şi prevestirile, iar acestea trei laolaltă alcătuiesc o taină a cărei cheie omenirea n-a găsit-o încă. N-am râs niciodată de presimţiri, pentru că eu însămi am avut câteva presimţiri stranii. Simpatii cred că există (de pildă între rude locuind la mare depărtare unele de altele, despărţite de multă vreme sau complet înstrăinate, dovedind astfel – în pofida înstrăinării – unitatea obârşiei), iar efectele lor depăşesc înţelegerea oricărui muritor. Cât despre semnele prevestitoare, după cât ne putem da seama, ele ar putea fi simpatia pe care natura o arată omului.

Când eram copil de vreo şase ani, am auzit-o pe Bessie Leaven povestind într-o noapte Marthei Abbot că a visat un copilaş şi că ăsta-i un semn sigur de nenorocire pentru ea sau pentru neamurile ei. Poate că aceste cuvinte mi s-ar fi şters pentru totdeauna din minte dacă ceea ce a urmat nu mi le-ar fi ţintuit pe veci acolo: în ziua următoare, Bessie a fost chemată la căpătâiul surioarei ei, care trăgea să moară.

De câtva timp mă gândeam adeseori la acele cuvinte şi la acea întâmplare, pentru că de o săptămână încoace mai în fiecare seară visasem un copil; uneori îl adormeam în braţele mele, alteori îl legănam pe genunchi şi îl priveam jucându-se cu margaretele de pe pajişte sau muindu-şi mânuţele într-un pârâiaş. Într-una din nopţi copilul a plâns; în noaptea următoare, dimpotrivă, râdea; câteodată se ţinea lipit de poala mea, alteori fugea de mine; dar sub felurite forme, vedenia aceasta m-a urmărit

şapte nopţi în şir, întâmpinându-mă chiar din clipa când păşeam pe tărâmul somnului.

Nu-mi plăcea deloc repetarea aceleiaşi idei şi revenirea aceleiaşi imagini; când se apropia ceasul culcării, ceasul vedeniei, deveneam nervoasă. În noaptea când am auzit ţipătul acela înfiorător, mă aflam încă în tovărăşia vedeniei, şi a doua zi, după-amiază, am fost înştiinţată că m-aşteaptă cineva în odaia doamnei Fairfax. M-am dus şi am găsit acolo un om, care mi se păru o slugă de casă bună; era în mare doliu, şi ţinea în mână o pălărie înconjurată de zăbranic.

— Cred că nu vă mai aduceţi aminte de mine, domnişoară, spuse el, sculându-se. Mă numesc Leaven. Când locuiaţi dumneavoastră la Gateshead, eu eram vizitiu la doamna Reed şi am rămas şi acum la castel.

— Oh, Robert! Ce mai faci? Nu te-am uitat de loc: îmi amintesc că m-ai suit de câteva ori călare pe poneiul domnişoarei Georgiana. Ce mai face Bessie? După câte ştiu, te-ai însurat cu ea.

— Da, domnişoară. Vă mulţumesc; soţia mea e foarte bine. Sunt aproape două luni de când mi-a născut încă un copil – avem acum trei – şi toţi sunt voinici şi sănătoşi.

— Şi ce mai e pe la castel, Robert?

Îmi pare rău, domnişoară, că nu vă pot da veşti prea plăcute: lucrurile merg prost, şi acum a căzut o mare pacoste pe capul familiei.

— Sper că n-a murit nimeni! spusei eu, aruncând o privire asupra hainelor lui.

Privi şi el zăbranicul legat în jurul pălăriei şi răspunse:

— Ieri s-au împlinit opt zile de când domnul John a murit în apartamentul său de la Londra.

— Domnul John?

— Da.

— Şi cum a primit mamă-sa lovitura asta?

— Păi de! vedeţi, domnişoară Eyre, e o nenorocire destul de mare: a dus o viaţă destrăbălată, iar în ultimii trei ani a avut purtări ciudate şi a murit aşa cum n-ar fi

trebuit să moară un om ca dânsul.

— Bessie îmi spunea că nu se purta cum trebuie.

— Cum trebuie! Nici că se putea purta mai prost: şi-a ruinat sănătatea şi şi-a risipit averea cu bărbaţii cei mai ticăloşi şi cu femeile cele mai josnice. A făcut datorii, a fost întemniţat. Maică-sa i-a venit de două ori în ajutor, dar cum se vedea liber, se întorcea iar la vechii lui tovarăşi. Nu prea era zdravăn la cap; ticăloşii aceia în mijlocul cărora a trăit l-au tras groaznic pe sfoară. Acum vreo trei săptămâni, a venit la Gateshead şi a cerut să i se dea averea întregii familii. Doamna Reed nici n-a vrut s-audă de una ca asta, căci şi aşa averea îi fusese în bună parte risipită de năzdrăvăniile fiului. Atunci el a plecat şi n-a trecut multă vreme până am aflat că a murit. Cum a murit, Dumnezeu ştie! Se spune că şi-ar fi pus capăt zilelor.

Rămăsei fără grai, atât de grozavă era vestea aceasta.

Robert urmă:

— Doamna a fost şi dânsa rău bolnavă: n-a avut puterea să îndure o astfel de lovitură: pierderea averii şi teama de sărăcie au zdrobit-o. Vestea morţii domnului John şi a felului cum a murit a sosit pe neaşteptate; a avut un atac de paralizie. Vreme de trei zile n-a putut să vorbească. Marţea trecută i-a fost puţin mai bine, părea că vrea să spună ceva şi-i făcea mereu semne soţiei mele, însă abia ieri dimineaţă Bessie a auzit-o îngăimând numele dumneavoastră şi cu mare greutate a putut rosti cuvintele astea: „Aduceţi-o pe Jane... Duceţi-vă de-o căutaţi pe Jane Eyre... Vreau să-i vorbesc”. Bessie nu-i sigură dacă mai e în toate minţile şi dacă chiar doreşte să vă vadă; dar a povestit cele întâmplate domnişoarei Eliza şi domnişoarei Georgiana şi le-a sfătuit să trimită după dumneavoastră. La început domnişoarele n-au vrut, dar fiindcă mama lor se zbătea din ce în ce mai aprig şi întruna spunea: „Jane, Jane” au primit în cele din urmă. Am plecat ieri de la Gateshead şi dacă aţi putea fi gata, domnişoară, aş vrea să pornim într-acolo mâine dis-de-

dimineaţă.

— Da, Robert, am să fiu gata. Cred că trebuie să merg.

— Şi eu tot aşa socotesc, domnişoară. Bessie spunea că-i sigură că n-o să refuzaţi. Dar poate că înainte de-a pleca trebuie să cereţi învoire.

— Da, fac şi asta îndată!

După ce l-am dus în sala servitorilor şi l-am rugat pe John şi pe soţia lui să aibă grijă de el, am plecat să-l caut pe domnul Rochester.

Nu era nici în încăperile de jos, nici în curte, nici în grajd, nici pe ţarină. O întrebai pe doamna Fairfax dacă nu-l văzuse şi ea îmi răspunse că da: joacă probabil biliard cu domnişoara Ingram. M-am zorit spre sala de biliard, de unde auzeam venind zgomotul bilelor şi sunetul glasurilor. Domnul Rochester, domnişoara Ingram, cele două domnişoare Eshton şi admiratorii lor erau foarte atenţi la joc. Mi-a trebuit puţin curaj ca să-l întrerup, dar nu mai puteam întârzia, aşa încât mă apropiai de stăpânul meu. Se afla lângă domnişoara Ingram, care se întoarse şi mă privi de sus; ochii ei păreau că se întreabă: „Ce-o mai fi vrând şi fiinţa asta de nimic?” iar când şoptii: „Domnul Rochester”, ea făcu o mişcare, ca şi cum ar fi fost ispitită să-mi poruncească să plec. Mi-o amintesc bine: în clipa aceea era plină de farmec şi izbitor de frumoasă; purta o rochie albastru ca azurul, iar o eşarfă de tul, de asemenea albăstruie, îi lega părul. Jocul o stârnise şi mândria-i aţâţată făcea şi mai frumos chipul ei cu trăsături trufaşe.

— Persoana asta te caută pe dumneata? întrebă domnişoara Ingram.

Domnul Rochester se întoarse să vadă despre ce persoană e vorba, şi făcu o strâmbătură curioasă, ciudată şi echivocă, azvârli tacul şi ieşi cu mine din încăpere.

— Ce-i, Jane, ce s-a întâmplat? zise el, rezemându-se cu spatele de uşa camerei de studiu, pe care tocmai o închisese.

— Am să vă rog, domnule, să fiţi aşa de bun şi să-mi

daţi o săptămână sau două de concediu.

— Dar ce vrei să faci? Unde vrei să te duci?

— La o doamnă bolnavă, care a trimis după mine.

— Ce doamnă bolnavă? Unde locuieşte?

— La Gateshead, în comitatul...

— În comitatul...? Dar e la o sută de mile de aici! Ce fel de femeie e asta care trimite s-aducă oameni de la asemenea distanţă, numai ca să-i vadă?

— O cheamă Reed, domnule – doamna Reed.

— Reed din Gateshead? A existat pe vremuri un Reed la Gateshead: era magistrat.

— E văduva lui, domnule.

— Şi ce treabă ai cu ea? De unde o cunoşti?

— Domnul Reed mi-a fost unchi: era fratele mamei.

— Ce vorbeşti! Asta nu mi-ai spus-o niciodată. Spuneai totdeauna că n-ai rude.

— Într-adevăr, domnule, nici n-am avut rude dispuse să mă recunoască. Domnul Reed a murit, iar soţia lui m-a alungat.

— De ce?

— Pentru că eram săracă şi deci o povară; de asta mă şi ura.

— Dar domnul Reed a avut nişte copii; trebuie să ai nişte veri. Sir George Lynn îmi vorbea ieri de un Reed din Gateshead, după câte spunea el, unul dintre cei mai mari ticăloşi din oraş, iar Ingram pomenea de asemenea despre o Georgiana Reed, care astă iarnă sau iarna trecută a fost foarte admirată la Londra pentru frumuseţea ei.

— John Reed a murit şi el, domnule; s-a ruinat, nu numai el, ci şi-a sărăcit în bună parte şi familia. Se crede că s-a sinucis. Vestea asta a îndurerat-o atât de mult pe maică-sa, încât a avut un atac de apoplexie.

— Şi cu ce i-ai putea ajuta dumneata? Astea-s fleacuri, Jane! N-o să-mi spui acum că vrei să străbaţi o sută de mile ca să vezi o bătrână, care poate foarte bine să moară înainte de sosirea dumitale. De altfel ziceai că te-a

alungat.

— Da, domnule, dar e mult de atunci şi pe vremea aceea dânsa avea altă situaţie. Mi-ar veni foarte greu să nu-i împlinesc dorinţa.

— Cât timp ai să lipseşti?

— Cât voi putea mai puţin, domnule.

— Făgăduieşte-mi că n-ai să stai mai mult de o săptămână.

— E mai bine să nu făgăduiesc, pentru că s-ar putea să nu izbutesc să mă ţin de cuvânt.

— Dar în orice caz ai să te întorci? Cu niciun preţ n-o să rămâi pentru totdeauna la mătuşa dumitale?

— Oh, nu! Mă voi înapoia negreşit, de-ndată ce totul o să meargă bine.

— Şi cu cine te duci? Doar n-o să faci singură o călătorie atât de lungă?

— Nu, domnule, mi-a trimis vizitiul.

— E un om de încredere?

— Da, slujeşte în familie de zece ani.

Domnul Rochester chibzui.

— Când vrei să pleci? întrebă el.

— Mâine dis-de-dimineaţă.

— O să ai nevoie de bani: nu poţi călători fără bani şi socotesc că n-ai mare lucru. Nu ţi-am plătit încă nimic de când eşti aici. Câţi bani ai cu totul, Jane? mă întrebă el zâmbind.

Îmi scosei punga; nu era grea de loc.

— Cinci şilingi, răspunsei eu.

Îmi luă punga, o goli, îi cântări conţinutul în palmă şi râse uşor, ca şi când puţinătatea cuprinsului ei l-ar fi amuzat. Îşi scoase apoi portofelul.

— Uite! zise ei, întinzându-mi o bancnotă.

Era de cincizeci de lire şi nu-mi datora decât cincisprezece.

Îi spusei că n-am să-i dau restul.

Nu vrui să primesc mai mult decât îmi datora. La început se îmbufnă, apoi deodată, ca şi când şi-ar fi

amintit ceva, îmi spuse:

— Ai dreptate! E mai bine să nu-ţi dau tot acuma. Dacă ai avea cincizeci de lire, s-ar putea să rămâi acolo trei luni. Uite zece. E de ajuns?

— Da, domnule, dar îmi mai datoraţi cinci.

— Atunci, înapoiază-te să le iei; consideră-mă bancherul dumitale pentru patruzeci de lire.

— Domnule Rochester, pentru că s-a ivit prilejul, aş vrea să vă mai vorbesc şi despre o altă problemă.

— Despre ce anume? Aş fi curios să aflu.

— Mi-aţi spus, domnule, că în curând vă veţi căsători.

— Da. Ei, şi ce-i cu asta?

— Atunci Adèle va trebui dusă la pension, domnule. Sunt încredinţată că şi dumneavoastră vă daţi seama de asta.

— Ca s-o înlătur din calea soţiei mele care, altfel, ar putea călca cu trufie peste ea! Ai dreptate, da, trebuie s-o dau pe Adèle la pension. Iar dumneata, fireşte, dumneata trebuie să te duci de-a dreptul la… la dracu!

— Sper că nu, domnule, dar va trebui să-mi caut un alt post.

— Da! exclamă el cu un ton şi cu o expresie a figurii ciudată şi comică în acelaşi timp. M-a privit apoi lung câteva clipe. Şi bănuiesc că o să rogi pe doamna Reed sau pe stimabilele ei fiice să-ţi caute un loc?

— Nu, domnule; relaţiile mele cu mătuşa şi verişoarele nu mă îndreptăţesc să le cer vreun serviciu. O să dau un anunţ la ziar.

— Da, da, o să te cocoţi pe vârful piramidelor din Egipt! mormăi el. De altminteri ai s-o faci pe riscul dumitale. Îmi pare foarte rău că nu ţi-am dat o singură liră şi nu zece. Dă-mi înapoi nouă lire, Jane, am nevoie de ele.

— Şi eu am nevoie, domnule, am răspuns ascunzându-mi la spate mâinile şi punga. Nu m-aş putea lipsi de banii ăştia pentru nimic în lume.

— Zgârcito! zise el. Îmi refuzi un mic ajutor bănesc. Dă-mi cinci lire, Jane.

— Nici cinci şilingi, domnule, nici cinci pence măcar.

— Făgăduieşte-mi ceva.

— Vă voi făgădui orice lucru pe care voi socoti că-l pot face.

— Atunci făgăduieşte-mi că n-ai să dai niciun anunţ şi ai să laşi în seama mea căutarea unui alt post. Îţi voi găsi eu unul, cu timpul.

— Am s-o fac cu plăcere, domnule, dacă la rândul dumneavoastră îmi veţi făgădui că înainte ca viitoarea *lady* Rochester să devină stăpâna acestei case, Adèle şi cu mine n-o să mai fim aici.

— Bine, îţi făgăduiesc. Pleci mâine, nu-i aşa?

— Da, domnule; mâine dimineaţă.

— Desearã după cină vii în salon?

— Nu, domnule; trebuie să mă pregătesc de drum.

— Atunci trebuie să ne luăm rămas bun.

— Cred că da, domnule.

— Şi care-i această ceremonie de despărţire, Jane? Învaţă-mă, că eu n-o prea cunosc.

— Se spune adio, sau, dacă vreţi, alt cuvânt de acest fel.

— Ei bine, spune.

— Deocamdată, rămas bun, domnule Rochester.

— Dar eu ce trebuie să spun?

— Dacă vreţi, spuneţi acelaşi lucru.

— Deocamdată, rămas bun, domnişoară Eyre. Asta-i tot?

— Da.

— Mi se pare meschin, rece şi neprietenos: aş fi preferat altceva, ceva mai mult decât ritualul obişnuit. De pildă, o strângere de mână. Dar nu, nici asta nu mi-ar fi de ajuns. Atunci aşa ai să faci: ai să spui „rămas bun”, şi-atâta tot, Jane?

— E de ajuns, domnule. Un singur cuvânt spus din inimă poate cuprinde tot atâta bunăvoinţă cât o mie altele.

— E foarte cu putinţă; dar e atât de şters şi rece:

„rămas bun!”

„Cât timp o să mai stea aşa, cu spatele proptit în uşă?” mă întrebai eu, căci sosise vremea să încep a-mi face bagajele. Atunci sună clopotul pentru cină şi el plecă brusc, fără să mai rostească nicio vorbă. Nu l-am mai văzut în ziua aceea, iar a doua zi am plecat, înainte ca domnul Rochester să se fi trezit.

Sosii la Gateshead aproape de cinci seara, în după-amiaza zilei de întâi mai. Înainte de-a mă duce la castel am intrat în odaia portarului. Mi se păru foarte curată şi bine îngrijită: ferestrele împodobite cu perdeluţe albe, duşumeaua bine ceruită, grătarul, lopăţica şi cleştele străluceau de curăţenie, iar focul pâlpâia liniştit. În faţa căminului sta Bessie şi-şi alăpta pruncul, pe când micul Robert şi surioara lui se jucau liniştiţi într-un colţ.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, ştiam eu bine că o să vii! exclamă ea când mă văzu intrând.

— Da, Bessie, răspunsei după ce o sărutai. Şi trag nădejde că n-am sosit prea târziu. Ce face doamna Reed? Sper că-i încă în viaţă.

— Da, trăieşte şi îşi dă seama de ce se petrece în jurul ei, chiar mai bine decât până acum. Doctorul spune c-ar putea s-o mai ducă vreo săptămână, două, dar nu crede să se mai vindece.

— A pomenit de mine în ultimul timp?

— Chiar azi dimineaţă; şi dorea să te vadă, dar în clipa asta doarme, sau cel puţin dormea acum zece minute când am fost în cameră. De obicei e cufundată toată după-amiaza într-un fel de toropeală şi nu se trezeşte decât pe la şase sau şapte. Vrei să te odihneşti aici, un ceas, domnişoară? Pe urmă o să mergem împreună la dânsa.

În clipa aceea intră Robert. Bessie îşi puse în leagăn pruncul adormit, ca să-şi întâmpine bărbatul; apoi mă rugă să-mi scot pălăria şi să beau puţin ceai, căci, spunea ea, eram palidă şi păream obosită. Am fost încântată să primesc găzduirea ei şi o lăsai să-mi scoată hainele de

călătorie, tot atât de supusă ca pe vremea când eram copilă.

Imagini din trecut îmi reveniră în minte, când o văzui că se învârteşte în jurul meu, aducând tava pentru ceai şi cele mai frumoase ceşti de porţelan, tăind pâinea şi ungând-o cu unt, punând să se coacă un cozonăcel şi dojenind din când în când pe micuţul Robert sau pe Jane, întocmai cum făcea altădată cu mine. Bessie păstra aceeaşi iuţeală în mişcări, pasul îi era la fel de uşor şi privirea la fel de deschisă.

Când ceaiul a fost gata, am vrut să mă apropii de masă, dar ea îmi spuse să stau liniştită, cu acel ton poruncitor pe care-l cunoşteam atât de bine. Voia să stau lângă foc; puse în faţa mea o măsuţă pe care se aflau o ceaşcă şi o farfurie cu pâine prăjită; apoi mă aşeză întocmai ca altădată, pe un scaun, şi-mi dădu dulciuri exact aşa cum făcea pe vremuri cu cele pe care le şterpelea pentru mine. Zâmbii şi, la fel ca odinioară, mă supusei.

Mă întrebă dacă mă simţeam bine la Thornfield Hall şi ce fel de femeie era stăpâna mea. Când îi spusei că n-aveam stăpână, ci numai un stăpân, mă întrebă dacă-i frumos şi dacă eram mulţumită de el. Îi răspunsei că-i mai degrabă urât, dar că e un adevărat gentilom, că se purta bine cu mine şi eram mulţumită; apoi i-am descris societatea veselă care se afla în ultima vreme la castel. Bessie ascultă cu interes toate aceste amănunte, căci era tocmai ceea ce-i plăcea ei.

Şi aşa a trecut un ceas. Bessie îmi dădu pălăria şi celelalte veşminte şi ieşii cu ea din odaie, să mă duc la castel. Cu aproape nouă ani în urmă, tot ea mă însoţise de-a lungul aleii pe care o urcam acum. Într-o întunecată, ceţoasă şi urâtă dimineaţă de ianuarie părăsisem casa aceea duşmănoasă, cu amărăciune şi deznădejde în suflet, simţindu-mă alungată şi proscrisă, ca să-mi aflu un adăpost la îngheţatul Lowood, locul acela atât de îndepărtat şi atât de puţin cunoscut mie. Clădirea cea

duşmănoasă mi-apărea iar înaintea ochilor; viitorul meu rămânea încă nesigur şi inima mi-era încă îndurerată. Mă simţeam tot un drumeţ rătăcitor, dar acum aveam mai multă încredere în mine şi în puterile mele, mai puţină teamă de asuprire. Vechile răni pricinuite de nedreptăţile îndurate erau deplin lecuite şi jarul resentimentelor se stinsese.

— O să mergi mai întâi în sufragerie, îmi spuse Bessie în hol, luând-o înaintea mea. Probabil că şi domnişoarele sunt acolo.

Peste o clipă am intrat în sufragerie. Nimic nu se schimbase acolo din dimineaţa când îl văzusem pentru prima oară pe domnul Brocklehurst. În faţa căminului se afla acelaşi covor pe care stătuse el atunci. Aruncai o privire spre bibliotecă şi mi se păru că zăresc cele două volume ale lui Bewick: *Păsările Angliei,* la locul lor obişnuit, pe raftul al treilea, iar deasupra *Călătoriile lui Gulliver* şi *Poveşti arabe.* Lucrurile neînsufleţite nu se schimbaseră, dar era greu să recunoşti fiinţele vii.

În faţa mea văzui două tinere doamne. Una era aproape tot atât de înaltă ca şi domnişoara Ingram – foarte slabă, cu faţa galbenă şi aspră, avea în înfăţişarea ei ceva ascetic, impresie subliniată şi mai mult de simplicitatea rochiei strâmte de lână neagră, de gulerul scrobit, de părul tras de pe tâmple şi aspectul atât de călugăresc ai mătăniilor de abanos cu cruciuliţă în capăt, pe care le purta la gât. Am fost sigură că era Eliza, cu toate că faţa ei prelungă şi searbădă amintea prea puţin de cea pe care o cunoscusem pe vremuri.

Cealaltă era de bună seamă Georgiana, dar nu mica zână de unsprezece ani, pe care în amintire o vedeam mlădioasă şi slabă, ci o domnişoară în toată puterea cuvântului, durdulie şi blondă ca o păpuşă de ceară, cu trăsături frumoase şi regulate, cu ochi albaştri şi languroşi, cu bucle aurii. Purta o rochie neagră ca şi cea a soră-sii, dar de o croială foarte diferită: bogată şi după ultima modă; pe cât de puritană era una, pe atât de

modernă şi elegantă apărea cealaltă.

Amândouă surorile aveau câte ceva din trăsăturile mamei, dar fiecare câte una singură: cea mare, slabă şi palidă, avea ochii doamnei Reed; cea mai tânără, planturoasă şi înfloritoare, moştenise de la mamă-sa conturul obrajilor şi al bărbiei, poate ceva mai îmblânzite, dar dând totuşi o expresie de asprime de nedescris întregii ei înfăţişări de altminteri atât de zglobie şi voluptuoasă.

Când am intrat, cele două domnişoare s-au sculat să mă salute, amândouă adresându-mi-se cu „domnişoară Eyre”. Salutul Elizei fu rostit cu glas repezit şi aspru, fără urmă de zâmbet. Imediat s-a aşezat şi, aţintindu-şi ochii în foc, păru că m-a şi uitat. Georgiana, după ce mi-a dat bună ziua, mi-a mai pus câteva întrebări banale asupra călătoriei mele, asupra timpului şi a altor fleacuri de acelaşi fel. Vorbea cu glas tărăgănat. Îmi arunca din când în când priviri piezişe, cercetându-mă din creştet până-n tălpi, de la cutele paltonului de merinos până la pălăria cât se poate de simplă. Tinerele au un deosebit talent să-ţi arate că le pari „un nimic”, fără să spună asta în vorbe. Un anumit fel de a privi de sus, purtarea rece, glasul nepăsător le exprimă îndeajuns sentimentele în asemenea ocazii, fără a fi nevoie să se compromită printr-o neobrăzare făţişă în fapte sau în vorbe.

Dar un zâmbet de dispreţ, fie el făţiş, ori ascuns, nu mai avea asupră-mi puterea de odinioară. Pe când stam astfel între cele două verişoare ale mele, fui uimită să văd cât de uşor înduram desăvârşita nepăsare a uneia şi atenţia pe jumătate batjocoritoare a celeilalte. Eliza nu-mi mai putea răni inima şi Georgiana nu mă mai putea jigni. Realitatea era că alte lucruri mă preocupau. În ultimele câteva luni încercasem dureri şi bucurii cu mult mai vii şi mai puternice decât acelea pe care le-ar fi putut provoca sau dărui domnişoarele Reed, aşa încât rămăsei cu totul nepăsătoare la ifosele lor.

— Cum se mai simte doamna Reed? întrebai eu după

scurt timp, privind-o cu toată liniştea pe Georgiana, care socotea că se cade să ridice capul arătând mirarea, ca şi când mi-aş fi îngăduit un lucru cu totul neaşteptat.

— Doamna Reed! Ah! vorbeşti de mama. I-e rău; mă îndoiesc că ai s-o poţi vedea astă-seară.

— M-aţi îndatora foarte mult dacă aţi avea doar bunătatea să urcaţi şi să-i spuneţi c-am sosit.

Georgiana tresări şi holbă la mine ochii ei mari, albaştri.

— Ştiu că doreşte foarte mult să mă vadă, adăugai, şi n-aş vrea s-o fac să aştepte mai mult decât e neapărat nevoie.

— Mamei nu-i place să fie tulburată seara, răspunse Eliza.

După câteva minute mă ridicai, îmi scosei liniştită pălăria şi mănuşile fără să aştept invitaţie, apoi spusei celor două domnişoare că mă duc să o caut pe Bessie, care trebuie să fie la bucătărie şi s-o rog să afle dacă doamna Reed mă poate primi. M-am dus şi, după ce am găsit-o pe Bessie şi am trimis-o să-mi împlinească dorinţa, m-am apucat să-mi despachetez lucrurile. Până atunci mă ferisem totdeauna de aroganţă; cu un an înainte, dacă aş fi fost primită în acelaşi fel, aş fi plecat din Gateshead chiar a doua zi; acum însă, îmi dădeam seama că ar fi fost o purtare nechibzuită. Făcusem o călătorie de o sută de mile ca să-mi văd mătuşa şi trebuia să stau cu ea până ce avea să se însănătoşească ori să moară. N-avea niciun rost să-mi fac sânge rău pentru prostia şi nebunia fetelor ei şi singurul lucru cuminte era să nu le iau în seamă. Vorbii deci cu îngrijitoarea, îi cerui să-mi pregătească o odaie şi-i spusei că am să rămân o săptămână sau două. Pe când mă-ndreptam spre camera mea, după ce pusesem să mi se ducă acolo cufărul, m-am întâlnit cu Bessie pe scară.

— Doamna s-a trezit, îmi spuse ea, am înştiinţat-o că aţi sosit. Haideţi cu mine să vedem dacă o să vă recunoască.

N-aveam nevoie să mi se arate drumul către încăperea bine cunoscută, unde fusesem altădată chemată atât de des şi numai ca să fiu pedepsită sau mustrată. M-am grăbit s-o iau înaintea credincioasei Bessie şi am deschis încetişor uşa. Se înserase şi pe masă fusese pusă o lampă cu abajur. Ca şi odinioară, văzui patul mare cu patru stâlpi, perdelele de culoarea chihlimbarului, masa de toaletă, jilţul, scăunaşul pentru picioare pe care fusesem de atâtea ori silită să îngenunchez ca să cer iertare pentru greşeli nu de mine făptuite. Îmi aruncai ochii într-un anumit colţ, aşteptându-mă aproape să văd desenându-se conturul vag al unei vergi de care mi-era teamă odată, şi care, spânzurată pe perete, părea că aşteaptă clipa când ar putea sări ca un drăcuşor să mă lovească peste mâinile tremurătoare sau peste gâtul chircit. Trăsei draperiile patului şi mă aplecai peste grămada de perne.

Îmi aminteam prea bine figura doamnei Reed şi – încordată – căutam să regăsesc chipul pe care îl cunoscusem. Cât de minunat lucru e că timpul domoleşte dorinţele de răzbunare şi potoleşte mânia şi ura. Mă despărţisem de femeia asta cu inima plină de ură şi amărăciune, iar acum mă înapoiam la ea doar cu un simţământ de milă pentru cumplitele-i suferinţe şi cu dorinţa arzătoare de-a uita şi de-a ierta toate ocările, de-a ne împăca şi de-a ne strânge prieteneşte mâinile.

Chipul cel atât de bine cunoscut mi se înfăţişă sever şi necruţător ca totdeauna: aceiaşi ochi, pe care nimic nu-i putea îmblânzi, aceleaşi sprâncene ce păreau mereu ridicate, poruncitoare şi despotice. De câte ori au aruncat asupra mea ameninţare şi ură! Cât de viu îmi renasc în suflet spaimele şi chinurile copilăriei mele, acum când le urmăresc iarăşi linia aspră şi totuşi m-aplec asupra ei şi o sărut.

Bolnava mă privi.

— E Jane Eyre? întrebă ea.

— Da, mătuşă. Cum te simţi, dragă mătuşă?

Pe vremuri jurasem să nu-i mai spun niciodată mătuşă, dar acum socoteam că nu-i niciun păcat să uit şi să calc acel jurământ. Îi prinsei mâna ce-i sta întinsă peste cearşaf, şi, dacă în clipa aceea ea ar fi strâns-o cu bunătate pe-a mea, aş fi simţit o adevărată plăcere. Dar firile reci nu sunt aşa de uşor îmblânzite şi nici antipatiile profunde nu se sting atât de iute. Doamna Reed îşi retrase mâna şi, întorcându-şi faţa de la mine, spuse ceva despre noaptea care era caldă. Îmi aruncă iar o privire la fel de îngheţată şi în clipa aceea am înţeles că părerea ei despre mine, sentimentele ei faţă de mine nu se schimbaseră şi nici nu se puteau schimba vreodată. Văzui în ochii săi de piatră, prin care nu putea răzbate lumina dragostei şi din care nu puteau izvorî lacrimi, că era hotărâtă să mă socotească până în ultima clipă drept tot ce poate fi mai rău, fiindcă de m-ar fi socotit bună ar fi simţit nu o bucurie mărinimoasă, ci o durere aprigă, o durere de rană adâncă.

Mai întâi m-a durut, apoi m-a înfuriat; în cele din urmă am simţit cum creşte-n mine hotărârea de-a o supune, de-a o stăpâni în ciuda firii şi voinţei ei. Îmi dăduseră lacrimile, la fel ca în copilărie. Le-am oprit. Mi-am apropiat un scaun de pat, m-am aşezat lângă căpătâiul ei şi m-am aplecat asupră-i.

— Ai trimis să mă cheme, zisei. Am venit şi am de gând să rămân aici până ţi-o fi mai bine.

— Oh, sigur! Mi-ai văzut fetele?

— Da.

— Bine. Te-aş ruga să le spui că vreau să rămâi aici până ce-ţi voi putea spune ceva care-mi stă pe inimă. Azi e prea târziu şi nici nu-mi mai amintesc prea bine despre ce-i vorba... Dar voiam să-ţi spun ceva, stai să văd...

Privirea rătăcită şi glasul schimbat arătau ce prăbuşire se petrecuse în fiinţa aceea atât de voinică odinioară. Se răsuci agitată şi vru să-şi tragă plapuma, dar nu izbuti din pricina cotului meu care se sprijinea pe un capăt al învelitoarei. De-ndată se supără:

— Scoală-te! zise ea. De ce mă enervezi şi-mi ţii plapuma? Tu eşti Jane Eyre?

— Da, eu...

— E de necrezut câte necazuri am avut cu fata asta! Să-mi lase aşa o belea pe cap! Câte necazuri nu mi-a făcut în fiece zi şi-n fiece ceas cu firea ei de neînţeles, cu supărările ei stupide, cu felul ei nesuferit de a-ţi cerceta veşnic orice mişcare! Într-o zi mi-a vorbit ca o nebună, sau mai degrabă ca un diavol... Niciun copil n-a vorbit vreodată şi n-a privit pe cineva aşa cum mi-a vorbit şi m-a privit ea atunci! Ce fericită am fost când a plecat de aici! Ce s-a întâmplat cu ea la Lowood? Ştiu că a fost o epidemie de tifos şi mulţi copii au murit, dar ea nu; şi totuşi am spus că a murit. Ah! Cât aş vrea să fi murit!

— Ciudată dorinţă, doamnă Reed! De ce o urăşti atâta?

— N-am putut-o suferi niciodată pe maică-sa: era unica soră a bărbatului meu... Şi o iubea foarte mult. Când familia a vrut să o dezmoştenească, din pricina căsătoriei ei nepotrivite, el s-a opus, iar când a aflat că a murit, a plâns ca un nerod. El a trimis după copilă, deşi l-am sfătuit s-o dea mai degrabă la doică şi să-i plătească întreţinerea. Am urât din tot sufletul făptura aceea bolnăvicioasă, plăpândă şi plângăreaţă, din chiar clipa când am zărit-o. Toată noaptea miorlăia în leagăn; în loc să ţipe zdravăn ca alţi copii, n-o auzeai decât scâncind şi gemând. Lui Reed îi era milă de ea; o îngrijea şi o legăna ca pe copiii lui, ba aş putea spune chiar că de-ai lui, când erau mici, nu se-ngrijise niciodată aşa de mult. Încerca să-i facă pe copiii mei s-o iubească pe cerşetoarea aceea mică, dar bieţii micuţi nu o puteau suferi. Şi cum se mai supăra pe ei când vedea cât de puţin o iubesc. Când a fost bolnav ultima dată, a vrut să aibă întruna copila lângă el şi, c-un ceas înainte de a muri, m-a pus să jur că o s-o păstrez lângă mine. Mult mai mare plăcere mi-ar fi făcut să am grija vreunui ţânc sărac de la orfelinat. Dar era un om slab, foarte slab. John nu-i seamănă deloc şi-s foarte fericită că-i aşa. Seamănă cu mine şi cu fraţii mei:

e un Gibson adevărat. Oh! Oh! Tare aş vrea să nu mă mai chinuie cu scrisorile lui în care cere mereu bani. Nu mai am bani să-i dau, am început să sărăcim. Va trebui să dau drumul la jumătate din servitori şi să închidem o aripă a casei, sau să părăsim definitiv castelul. Mă tem totuşi că nu voi izbuti niciodată să iau o hotărâre: dar cum o să ne descurcăm? Două treimi din venit de-abia acoperă dobânzile ipotecilor. John joacă înfiorător de mult şi pierde totdeauna. Bietul băiat! E înconjurat de pungaşi; e abătut, înjosit, privirea lui e îngrozitoare. Când îl văd aşa, mi-e ruşine...

Doamna Reed se agita din ce în ce mai mult.

— Cred că ar fi mai bine s-o lăsăm singură, îi şoptii lui Bessie care stătea de cealaltă parte a patului.

— Poate ai dreptate, domnişoară. Spre seară vorbeşte deseori aşa; dimineaţa e mai liniştită.

Mă ridicai.

— Stai! exclamă doamna Reed. Voiam să-ţi mai spun ceva. John mă ameninţă necontenit că mă ucide sau se omoară; uneori, în visurile mele îl văd întins, cu o rană mare la gât sau cu obrazul umflat şi înnegrit. La grea strâmtoare sunt; am necazuri mari. Ce să fac? Cum să fac rost de bani?

Bessie se strădui mult şi cu greu izbuti să-i dea un calmant. Curând după aceea, doamna Reed se mai linişti şi căzu într-un fel de amorţeală, aşa că am părăsit camera.

Trecură mai mult de zece zile, fără să mai am vreo convorbire cu dânsa: sau aiura, sau cădea într-un somn letargic, şi doctorul interzicea cu stricteţe orice lucru care i-ar fi putut pricinui emoţii. În acest răstimp, am căutat să mă împac cât mai bine cu Eliza şi Georgiana. La început, se arătară foarte reci. Eliza petrecea jumătate din zi citind, scriind, cosând. Abia dacă ne adresa câte o vorbă mie sau surori-sii. Georgiana şoptea ceasuri întregi vorbe fără rost canarului şi nu mă băga în seamă, dar eu eram hotărâtă să fac ceva ca să-mi omor timpul şi să mă amuz.

Adusesem ce era de trebuinţă, aşa c-am izbutit şi una şi alta.

Înarmată cu creion şi hârtie, mă aşezam lângă fereastră şi începeam să schiţez scene ce treceau prin caleidoscopul – desigur schimbător – al imaginaţiei mele; un braţ de mare între două stânci, răsăritul lunii şi o corabie care se proiecta pe discul ei strălucitor, trestii şi crini de mare dintre care răsărea capul unei naiade încununate cu flori de lotus sau, în sfârşit, un spiriduş stând în cuibul unei vrăbii, sub o ramură de păducel înflorit.

Într-o zi îmi veni poftă să pictez un portret. Al cui, puţin îmi păsa. Luai un creion negru foarte moale, îl ascuţii bine şi începui să desenez. În curând apăru pe hârtie o frunte mare şi bombată, un chip pătrat. Mă grăbii să definesc trăsăturile. Fruntea aceea mă îndemna să desenez nişte sprâncene bine arcuite. Apoi creionul schiţă linia unui nas drept cu nări largi, o gură mlădioasă, cu trăsături energice, bărbia hotărâtă şi tăiată la mijloc de o linie groasă; mai lipseau favoriţii negri şi câteva smocuri de păr fluturând pe tâmple şi pe frunte. Acum ochii. Îi lăsasem la sfârşit, pentru că cereau cea mai mare grijă. Îi făcui frumoşi şi mari, cu gene lungi şi întunecate, cu pupilele mari şi luminoase. „E bine, îmi zisei privind desenul, dar nu-i chiar aşa; ar trebui mai multă tărie şi căldură în priviri”. Accentuai umbrele aşa fel încât privirea să strălucească şi mai puternic; câteva trăsături fericite de creion desăvârşiră isprava. Aveam sub privirea mea chipul unui prieten. Acum cu adevărat mă sinchiseam prea puţin dacă fetele îmi întorceau spatele: priveam portretul şi zâmbeam acelei uluitoare asemănări; eram preocupată şi fericită.

— E portretul cuiva pe care-l cunoşti? întrebă Eliza care se apropiase fără să bag de seamă.

Răspunsei că-i doar un cap zămislit de închipuirea mea şi mă grăbii să-l pun sub celelalte desene. Fireşte, minţeam, fiindcă era portretul domnului Rochester, dar

întrucât ar fi putut-o interesa asta pe ea sau pe altcineva? În clipa aceea, Georgiana se apropie şi ea să privească. Celelalte desene ale mele îi plăcură mult; despre portret, însă, spuse că e al unui om urât. Amândouă păreau mirate de iscusinţa mea la desen. Le-am întrebat dacă vor să le fac portretele şi fiecare îmi poză pentru o schiţă în creion. Georgiana mi-aduse apoi albumul ei, în care i-am făgăduit să-i fac o mică acuarelă. Văzui cum îi revine numaidecât buna dispoziţie; îmi propuse chiar o plimbare.

Nici două ceasuri nu trecură şi eram adâncite într-o discuţie confidenţială. Îmi făcu cinstea să-mi vorbească despre iarna strălucită petrecută de ea cu doi ani înainte la Londra şi despre marea admiraţie pe care o stârnise acolo. Făcu chiar unele aluzii la aleasa ei cucerire. După amiază şi seara aflai mai multe: îmi reproduse câteva convorbiri amoroase şi-mi prezentă câteva scene sentimentale; într-un cuvânt, îmi povesti în ziua aceea un întreg roman despre viaţa mondenă. Flecăreala părea să nu mai contenească niciodată şi avea totdeauna acelaşi subiect: persoana ei, iubirile şi necazurile ei. Era ciudat că nu pomenea nimic nici de boala maică-sii, nici de moartea fratelui şi nici de perspectivele atât de întunecate ce se deschideau acum înaintea familiei sale. Părea că mintea îi e stăpânită numai şi numai de amintirile trecutelor petreceri, de dorinţele unor noi plăceri. Stătea în fiecare zi cam cinci minute în odaia mamei bolnave; niciodată mai mult.

Eliza vorbea însă puţin; era vădit că n-avea vreme de vorbit. N-am văzut niciodată pe cineva atât de ocupat ca ea, deşi era greu să spui ce făcea, sau cel puţin să descoperi roadele hărniciei sale. Avea un ceas deşteptător care o trezea foarte devreme. Nu ştiu cum îşi întrebuinţa timpul înainte de micul dejun; dar după aceea îl împărţea astfel încât fiecare ceas era hărăzit altei îndeletniciri. De trei ori pe zi citea cu mare atenţie dintr-o cărţulie şi cercetând am aflat că-i o carte obişnuită de rugăciuni. Într-o zi am întrebat-o ce găsea atât de

interesant în acea carte şi mi-a răspuns: „regulile serviciului divin”. Petrecea trei ceasuri pe zi brodând cu fir de aur o bucată de postav roşu, aproape cât un covor de mare. La întrebarea mea despre rostul acelui postav, mi-a răspuns că s-a hotărât să acopere altarul unei biserici de curând ridicate lângă Gateshead. Alte două ceasuri pe zi le dedica jurnalului ei personal; alte două ceasuri lucra singură în grădina de zarzavaturi; un ceas făcea socoteli. Părea că nu simte nevoie nici de discuţie, nici de tovărăşia cuiva. Cred că în felul ei era fericită. Viaţa asta monotonă îi ajungea şi nimic n-ar fi putut-o supăra mai cumplit decât o întâmplare care ar fi silit-o să iasă din această regularitate de ceasornic.

Într-o seară, fiind mai vorbăreaţă decât de obicei, îmi spuse că purtarea lui John şi ruina care ameninţa familia lor îi provocase negre şi nesfârşite amărăciuni, dar adăugă îndată că chibzuise acum şi ajunsese la o hotărâre. Luase măsuri să-şi pună averea la adăpost, iar după moartea mamei ei (îmi spuse cu cea mai netulburată linişte că era foarte puţin probabil ca bolnava să se însănătoşească sau să mai reziste mult) avea să ducă la îndeplinire un plan la care visa de multă vreme. Voia să caute un adăpost unde nimic să nu-i tulbure regularitatea neclintită a obiceiurilor şi care să fie o stavilă între ea şi lumea cea uşuratică. O întrebai dacă Georgiana avea s-o întovărăşească.

Bineînţeles că nu. Georgiana şi cu ea n-aveau nimic comun şi nici n-avuseseră vreodată. Pentru nimic în lume nu şi-ar fi luat o asemenea povară cum ar fi fost tovărăşia ei. Georgiana trebuia să-şi urmeze calea, după cum ea, Eliza, avea să şi-o urmeze pe a ei.

Cât timp nu mi se spovedea, Georgiana sta întinsă pe divan, văietându-se de plictiseala ce domnea în casă şi dorind necontenit ca mătuşa Gibson s-o poftească la oraş. „Ar fi mult mai bine pentru mine, spunea ea, să petrec o lună sau două în altă parte, până ce se va sfârşi totul.” N-am întrebat-o ce vrea să spună cu aceste cuvinte, dar

cred că se gândea la moartea apropiată şi la înmormântarea maică-sii. Eliza nu se sinchisea de jeluirile şi indolenţa soră-sii, ca şi când fiinţa aceea care zăcea şi se văieta acolo nici n-ar fi existat. Într-o zi, totuşi, după ce-şi pusese deoparte registrul de socoteli şi-şi luase broderia, îi spuse deodată Georgianei:

— Georgiana, sunt sigură că niciodată nu s-a îngăduit unui animal mai nesăbuit şi mai înfumurat decât tine să facă umbră pământului. N-ai avut niciun drept să te naşti, căci viaţa nu-ţi foloseşte la nimic. În loc să trăieşti pentru tine, în tine şi cu tine, cum ar face orice făptură cu judecată, nu încerci decât să-ţi rezemi slăbiciunea pe puterea altuia. Dacă nu se găseşte nimeni să ia asupră-şi povara unei făpturi grase, umflate, neputincioase şi nefolositoare, strigi că ne purtăm rău cu tine, te nesocotim şi eşti nenorocită. În afară de asta, pentru tine viaţa trebuie să fie o scenă care să-şi schimbe întruna decorurile, o scenă plină de desfătări, căci altfel ţi s-ar părea că lumea e o închisoare; trebuie să fii admirată, curtată, măgulită, ai nevoie de muzică, dans, de lume, căci altfel tânjeşti şi pieri. Nu eşti în stare să născoceşti un sistem în stare să te facă independentă de toate faptele, de toate voinţele, în afară de a ta proprie? Ia o zi, împarte-o în mai multe părţi, fă un lucru oarecare în fiecare din acele părţi, şi nu lăsa niciun sfert de ceas, nici zece minute, niciun minut neîntrebuinţat; fiecare lucru să fie făcut la rândul său, cu metodă şi cu strictă regularitate. Te vei pomeni că ziua s-a sfârşit înainte de a-ţi da seama cum a început; nu vei fi îndatorată nimănui fiindcă te-a ajutat să-ţi petreci vremea; nu vei cerşi tovărăşia, îngăduinţa sau simpatia nimănui, într-un cuvânt vei trăi aşa cum se cuvine să trăiască o făptură independentă! Ascultă acest sfat, primul şi ultimul pe care o să-l capeţi vreodată de la mine; de altfel, dacă-l vei urma, n-o să mai ai nevoie nici de mine, nici de altcineva. Dacă nu-l vei lua în seamă, atunci fă ca şi până acuma şi vei continua să te plângi, să te văicăreşti, să-ţi târăşti

pretutindeni trândăvia şi să înduri urmările prostiei tale, oricât de jalnice şi de neîndurate vor fi. Vreau să-ţi vorbesc deschis, ascultă-mă. Ce-o să-ţi spun acum, n-am să mai repet niciodată, dar am să mă ţin cu străşnicie de hotărârea mea. După moartea mamei, n-am să mă mai sinchisesc de tine. Din ziua când coşciugul ei o să fie depus în cavoul Gatesheadului, noi două o să fim despărţite, ca şi când nu ne-am fi cunoscut niciodată. Să nu crezi că dacă, din întâmplare, ne-am născut din aceiaşi părinţi, îţi voi îngădui să mă încătuşezi, chiar şi prin cea mai slabă pretenţie. Asta-i tot ce-am avut să-ţi spun; dacă, afară de noi, toată omenirea ar pieri de pe faţa globului şi am rămâne singure pe pământ, te-aş părăsi în lumea ta veche şi m-aş duce spre o alta nouă.

Eliza tăcu.

— Ţi-ai fi putut cruţa osteneala de a-mi înşira această tiradă, răspunse Georgiana. Toată lumea ştie că eşti făptura cea mai egoistă, cea mai lipsită de inimă de pe lumea asta. Ştiu bine cât de înveninată ţi-e ura împotriva mea. Dovada am avut-o în pozna pe care mi-ai făcut-o în legătură cu lordul Edwin Vere. Nu te puteai obişnui cu gândul că o să mă ridic deasupra ta, o să am un titlu, o să fiu primită în cercuri unde tu n-ai îndrăzni nici măcar să te arăţi. De aceea şi numai de aceea te-ai purtat ca o spioană şi o trădătoare şi mi-ai spulberat pentru totdeauna nădejdile.

Georgiana luă batista şi se smiorcăi vreme de un ceas. Eliza rămase rece şi nepăsătoare continuând să lucreze de zor.

Sunt oameni care nu dau prea mare însemnătate sentimentelor nobile şi mărinimoase. Dar aici, înaintea mea, se aflau două fiinţe care nu cunoşteau asemenea simţăminte: una era insuportabil de acră, cealaltă n-avea niciun fel de sare. Duioşia fără judecată e o băutură leşietică, dar judecata fără duioşie, o licoare prea amară şi prea tare ca să poată fi sorbită de oameni.

Era o după-amiază umedă şi bătea vântul. Georgiana

adormise pe divan, citind un roman; Eliza se duse să asculte o slujbă la biserica nouă, căci era foarte cucernică. Pe orice vreme se ducea să-şi îndeplinească plină de stricteţe şi punctualitate ceea ce socotea că sunt îndatoririle ei religioase; pe ploaie sau timp însorit, se ducea la biserică de trei ori în fiecare duminică, iar în timpul săptămânii de câte ori se făceau rugăciuni.

Atunci mă gândii c-ar fi timpul să urc şi să văd cum se mai simte biata muribundă, care era foarte prost îngrijită. Slugile se sinchiseau prea puţin de ea, iar infirmiera, nefiind supravegheată, o ştergea din odaie de câte ori putea. Bessie era devotată, dar trebuia să vadă şi de familia ei şi nu venea decât din când în când pe la castel.

N-am găsit pe nimeni în camera bolnavei, după cum mă şi aşteptam; infirmiera nu era acolo. Bolnava stătea culcată şi părea cufundată în obişnuita-i stare letargică: chipul ei pământiu rămânea înfundat în perne. Focul aproape se stinsese; îl aţâţai, mai aranjai patul şi privii o clipă pe aceea care acum nu mă putea vedea, apoi mă îndreptai spre fereastră.

Ploaia bătea cu putere în geamuri şi vântul sufla furtunos. „Iată, zace aici – mă gândeam eu – un om care în curând o să treacă dincolo de lupta ce se poartă pe pământ. Unde se va duce acest spirit ce luptă acum cu lăcaşul său material, când îşi va afla în sfârşit izbăvirea?”

Cugetând la această mare taină, îmi amintii de Helen Burns şi de ultimele ei cuvinte, de credinţa ei în egalitatea sufletelor eliberate din trup. Ascultam în gând glasul acela pe care mi-l aminteam atât de bine; aveam încă în faţa ochilor înfăţişarea palidă şi spiritualizată, chipul răvăşit de boală şi privirea sublimă cu care îmbrăţişa lumea, în vreme ce, culcată pe patul de moarte, mărturisea în şoaptă arzătoarea-i dorinţă de a ajunge la sânul tatălui ceresc.

Atunci auzii din pat un glas slab:

— Cine-i acolo?

Ştiam că doamna Reed nu vorbise de câteva zile. Îşi

revenea, oare, în puteri? Mă apropiai de dânsa.

— Eu sunt, mătuşă Reed.

— Care eu? răspunse dânsa. Cine eşti? Apoi mă ţintui cu o privire uimită, neliniştită, dar nu cu totul rătacită. Nu te cunosc. Unde-i Bessie?

— E în odaia portarului, mătuşă.

— Mătuşă! repetă ea. Cine-mi spune mătuşă? Nu eşti o Gibson şi, totuşi, te cunosc; chipul ăsta, ochii ăştia, fruntea asta îmi sunt cunoscute; semeni... dar semeni cu Jane Eyre!

Nu răspunsei nimic; mi-era teamă să nu-i provoc vreun şoc spunându-i cine sunt.

— Totuşi, zise dânsa, mă tem să nu fie vreo greşeală. Doream s-o văd pe Jane Eyre şi de aceea mi se pare acum c-o văd. De altfel, în opt ani, trebuie să se fi schimbat.

Atunci îi spusei cu blândeţe că eu eram aceea pe care crezuse c-o recunoaşte şi pe care dorea s-o vadă. Dându-mi seama că mă înţelege şi că-şi revenise cu totul în simţiri, o lămurii că bărbatul lui Bessie venise să mă ia de la Thornfield.

— Da, ştiu că sunt greu bolnavă, reluă dânsa după o vreme. Acum câteva clipe, am vrut să mă întorc şi nu m-am putut mişca. Mai bine să-mi descarc sufletul înainte de a muri; există lucruri la care ne gândim prea puţin când suntem sănătoşi, dar care ne apasă greu într-un ceas ca acesta. Infirmiera e aici, sau eşti numai tu în odaie?

I-am răspuns că suntem singure.

— Ei bine, zise dânsa, de două ori ţi-am făcut rău şi acum regret. Prima oară, când n-am îndeplinit făgăduiala făcută bărbatului meu, c-o să te cresc ca şi pe copiii noştri. A doua oară...

Tăcu.

— La urma urmei, şopti ea ca pentru sine, poate n-are prea mare importanţă şi poate c-o să mă fac bine. Mi-e aşa de greu să mă umilesc înaintea ei!

Se strădui să-şi schimbe poziţia, dar nu izbuti; chipul i

se schimonosi şi păru a trăda o durere lăuntrică, poate o prevestire a fiorului cel de pe urmă.

— Nu, trebuie s-o fac. Înaintea mea se deschide veşnicia. E mai bine să-i spun. Caută în sertarul de la toaletă şi adu-mi scrisoarea pe care ai s-o găseşti acolo.

O ascultai.

— Citeşte-mi! îmi porunci. Era scurtă. Iată-i cuprinsul:

„Doamnă,

Aveţi vă rog bunătatea de a-mi dărui adresa nepoatei mele Jane Eyre şi de a-mi spune cum o duce. Vreau să-i scriu foarte curând şi s-o rog să vină la Madera. Pronia cerească mi-a binecuvântat strădaniile şi-am izbutit să agonisesc ceva avere. Cum nu sunt căsătorit şi n-am niciun copil, vreau s-o înfiez câtă vreme sunt în viaţă şi după moartea mea să moştenească tot ce am.

Doamnă,
cu respect, al dumneavoastră etc. etc.
John Eyre. Madera

Scrisoarea era datată cu trei ani în urmă.

— De ce n-am auzit niciodată de asta? întrebai eu.

— Pentru că te uram prea mult ca să te ajut să ajungi la o situaţie înfloritoare. Nu puteam uita purtarea ta, Jane, furia cu care mi te-ai împotrivit odată, tonul cu care mi-ai spus că mă urăşti mai mult decât orice pe lume, privirea ta, care n-avea nimic de copil, glasul tău, când mi-ai spus că însuşi gândul la mine te îmbolnăveşte şi că m-am purtat faţă de tine cu o cruzime ticăloasă. Nu puteam uita ce-am simţit când te-ai ridicat şi m-ai împroşcat cu veninul tău; am fost atât de speriată atunci, de parcă un animal lovit de mine m-ar fi privit cu ochii unui om şi m-ar fi blestemat cu glas omenesc. Adu-mi apă. Oh! grăbeşte-te!

— Dragă doamnă Reed, îi zisei, dându-i apă să bea, nu te mai gândi la toate astea, alungă-le din amintire, iartă cuvintele mele pătimaşe; eram un copil. Au trecut opt ani

de atunci.

Nu dădu nicio atenţie vorbelor mele şi după ce-şi umezi buzele şi-şi trase sufletul, urmă astfel:

— Nu puteam uita şi m-am răzbunat. Nu puteam admite să fii înfiată de unchiul tău şi să ajungi la o stare bună. I-am scris arătându-mi regretul că planurile lui nu se pot împlini, căci Jane Eyre a murit de tifos la Lowood. Acum fă ce crezi, scrie-i şi dezminte vorbele mele, arată-i minciuna, spune-i ce vrei. Cred că te-ai născut pentru a mă chinui pe mine. Ceasul meu de pe urmă e otrăvit de amintirea unei fapte pe care, de n-ai fi existat tu, n-aş fi fost niciodată ispitită s-o săvârşesc.

— Ce bine ar fi, mătuşă, dacă ai putea să nu te mai gândeşti la toate astea şi să mă priveşti cu dragoste şi îngăduinţă!

— Ai o fire rea, zise dânsa, o fire pe care nici până azi n-am reuşit s-o înţeleg. Cum de-ai putut răbda nouă ani să ne purtăm cu tine cum ne-am purtat şi de ce, în cel de al zecelea, ai izbucnit cu atâta furie? Iată ce n-am priceput niciodată.

— Nu cred că am o fire chiar atât de rea. Sunt pătimaşă, dar nu sunt răzbunătoare; în copilărie de multe ori aş fi fost fericită să te iubesc, dacă ai fi vrut, iar acum doresc din toată inima să mă împac cu dumneata. Sărută-mă, mătuşă.

Îmi apropiai obrazul de buzele ei, dar ea nu-l atinse, îmi spuse c-o apăsam aplecându-mă peste pat şi-mi ceru din nou apă. Când o culcai la loc, căci o ridicasem şi o sprijinisem cu braţul meu în vreme ce bea, îi luai mâinile reci într-ale mele, dar degetele ei slabe încercară să se desfacă şi ochii sticloşi îmi ocoliră privirea.

— Bine! zisei eu în sfârşit, iubeşte-mă sau urăşte-mă... cum vrei. Oricum ar fi, eu îţi dau deplină iertare. Cere iertare şi lui Dumnezeu şi fii împăcată!

Biata femeie! Acum era prea târziu să-şi mai schimbe felul de a fi; cât fusese în viaţă mă urâse fără încetare, murind trebuia tot să mă urască.

Infirmiera intră, urmată de Bessie... Mai stătui o jumătate de ceas nădăjduind că doamna Reed să-mi facă vreun semn de prietenie, dar aşa ceva nu se întâmplă. Căzuse iarăşi în apatia ei şi nu şi-a mai revenit în simţiri, în noaptea aceea, chiar la miezul nopţii a murit. Eu nu eram de faţă ca să-i închid ochii şi nici vreuna dintre fete n-a fost acolo. A doua zi mi s-a spus cu totul se sfârşise. Răposata fusese gătită pentru ultima oară. Eliza şi cu mine ne-am dus s-o vedem. Când a auzit vestea, Georgiana a început să plângă tare şi ne-a spus că nu îndrăzneşte să meargă cu noi. Sarah Reed, altădată voinică şi veşnic în mişcare, era acum întinsă pe catafalc, ţeapănă şi nemişcată. Peste ochii de cremene se lăsaseră pleoapele reci; fruntea şi trăsăturile viguroase purtau încă urma sufletului ei neîndurător. Cadavrul acela era pentru mine ceva străin şi solemn; aruncai asupra lui o privire întunecată şi plină de durere; nu-mi insufla niciun sentiment duios, de nădejde, de milă sau resemnare. Am simţit durere doar gândindu-mă la suferinţele ei, nu din pricina pierderii îndurate de mine, şi o groază întunecată, fără lacrimi, înaintea înfricoşătoarei înfăţişări a morţii.

Eliza îşi privi liniştită mama. Apoi zise, după o tăcere de câteva clipe:

— Cu constituţia ei, trebuia să trăiască până la adânci bătrâneţi. Necazurile i-au scurtat viaţa.

Gura i se zgârci o clipă, apoi Eliza se întoarse şi părăsi odaia. O urmai.

Nu vărsase nimeni nicio lacrimă.

Capitolul XXII

DOMNUL ROCHESTER NU-MI DĂduse voie să lipsesc decât o săptămână şi totuşi n-am părăsit Gatesheadul decât peste o lună. Am vrut să plec imediat după înmormântare, dar Georgiana mă rugă să rămân până când va putea să plece la Londra, unde fusese în sfârşit poftită de către unchiul ei, domnul Gibson, care venise să se ocupe de înmormântarea doamnei Reed şi să pună ordine în afacerile familiei.

Georgiana spunea că-i e groază să rămână singură cu soră-sa, la care nu putea găsi nici compătimire în jalea ei, nici sprijin în spaimele ei şi nici măcar ajutor la pregătirile de drum. I-am îndurat deci tânguirile cu toată răbdarea de care am fost în stare şi mi-am dat toată silinţa să-i cos şi să-i împachetez cât mai grijuliu toaletele. E adevărat că ea trândăvea pe când eu lucram şi îmi ziceam în sinea mea: „Dacă ar trebui să trăim împreună, verişoaro, cu totul altfel s-ar petrece lucrurile. Nu m-aş resemna deloc să duc eu toate poverile! Ţi-aş lăsa partea ta de muncă şi te-aş sili s-o faci, căci nimeni altul nu s-ar atinge de ea. Ţi-aş cere, de asemenea, să păstrezi pentru tine unele tânguiri numai pe jumătate sincere; cum însă ştiu că legăturile noastre vor fi de foarte scurtă durată şi lucrurile de acum se petrec în momente deosebit de triste, accept să am răbdare şi să fiu îngăduitoare."

În sfârşit, o văzui pe Georgiana plecată. Acum însă veni rândul Elizei să mă roage să mai rămân o săptămână. Spunea că planurile ei îi răpeau tot timpul şi toată atenţia. Făcea pregătiri de plecare spre o ţară necunoscută; se închidea în odaia ei şi sta zăvorâtă toată

ziua umplând cufere, golind sertare, arzându-şi hârtiile, fără să schimbe o vorbă cu cineva. Îmi ceru să am grijă de casă, să primesc vizitele şi să răspund la scrisorile de condoleanţe.

Într-o dimineaţă îmi spuse că puteam pleca şi adăugă:

— Îţi mulţumesc pentru serviciile preţioase şi purtarea ta discretă! E o mare deosebire între a sta cu cineva ca dumneata şi cu o fiinţă ca Georgiana; îţi vezi de treburi şi nu eşti pentru nimeni o povară. Mâine – urmă dânsa – plec pe continent, la un aşezământ religios de lângă Lille, o mănăstire cum spuneţi voi, unde am să fiu liniştită şi nestânjenită de nimeni. Câtăva vreme mă voi consacra studiului dogmelor romano-catolice şi voi cerceta cu grijă această religie; dacă, după cum mi se pare acum, mă voi convinge că e cea mai prielnică pentru îndeplinirea cuviincioasă şi ordonată a tuturor lucrurilor, voi îmbrăţişa dogmele Romei şi probabil mă voi călugări.

Nu arătai nicio uimire când îmi comunică hotărârea ei şi nu încercai deloc s-o abat de la ea. „Iată ceva care ţi se potriveşte de minune, gândii eu. Deie Domnul să-ţi afli mulţumire!”

La despărţire, îmi zise:

— La revedere, verişoară Jane Eyre; îţi urez noroc, căci nu eşti lipsită de înţelepciune.

— Nici ţie nu-ţi lipseşte, verişoară Eliza, îi răspunsei, dar mă gândesc că, în mai puţin de un an, mintea o să-ţi fie zidită de vie între pereţii unei mănăstiri franceze... Oricum, asta nu mă priveşte şi dacă aşa-ţi place, prea puţin mă interesează.

— Ai dreptate, spuse ea.

Şi cu aceste cuvinte o pornirăm fiecare pe alt drum. Cum n-o să mai am prilej să vorbesc nici de ea, nici de sora ei, înştiinţez numaidecât pe cititor că Georgiana s-a măritat cu un nobil bogat şi foarte bătrân, iar Eliza s-a călugărit şi e acum stareţa mânăstirii unde şi-a făcut noviciatul şi căreia i-a donat toată averea ei.

Până atunci nu ştiam ce simţi când te întorci acasă

după o lipsă, fie ea îndelungată sau scurtă. Nu încercasem niciodată acest simţământ. Aflasem doar, în copilărie, ce însemna să mă întorc la Gateshead după o plimbare lungă: eram dojenită din pricina chipului meu rece şi trist; mai târziu, la Lowood, ştiam ce însemna să mă întorc de la biserică: tânjeam după o mâncare hrănitoare şi un foc bun, dar nu puteam avea nici una, nici alta. Niciuna din aceste întoarceri nu era foarte plăcută sau foarte de dorit; nu eram atrasă ca de un magnet, a cărui putere creşte pe măsură ce te apropii. Cât despre întoarcerea la Thornfield, aceea urma să fie trăită de-abia de-acum încolo.

Călătoria mi se păru plicticoasă, grozav de plicticoasă: cincizeci de mile străbătute în prima zi, o noapte petrecută la han şi iarăşi cincizeci de mile în ziua a doua. În cele dintâi douăsprezece ceasuri m-am gândit la ultimele clipe ale doamnei Reed, îi vedeam faţa galbenă şi-i auzeam glasul straniu de schimbat. Îmi veneau în minte ziua înmormântării, coşciugul, dricul, şirul negru de fermieri şi servitori – fuseseră puţine rude – mormântul proaspăt deschis, biserica tăcută, slujba solemnă. Apoi m-am gândit la Eliza şi Georgiana; o vedeam pe una în chip de regină necontestată a unui bal fastuos, pe cealaltă închisă în chilia unei mânăstiri şi cugetam la însuşirile şi firile lor deosebite. Sosirea la vreme de seară în marele oraş... îmi risipi aceste gânduri şi noaptea ele luară cu totul altă cale: întinsă pe un pat de han, am uitat trecutul şi m-am întors către viitor.

Reveneam deci la Thornfield; dar câtă vreme aveam să mai rămân? Eram încredinţată că nu mult. Primisem o scrisoare de la doamna Fairfax şi buna doamnă mă vestea că în timpul lipsei mele oaspeţii domnului Rochester părăsiseră castelul, iar dânsul se afla de trei săptămâni la Londra, fiind aşteptat să se întoarcă peste cincisprezece zile. Presupunea că se dusese pentru pregătirile de nuntă, deoarece pomenise de cumpărarea unei trăsuri noi. Îmi mai spunea că ideea căsătoriei lui cu

domnişoara Ingram i se părea încă ciudată, dar că, după câte vorbea toată lumea şi după cele văzute de ea însăşi, nu mai încape îndoială că nunta urma să aibă loc foarte curând.

„Te-ai dovedi ciudat de neîncrezătoare dacă te-ai mai îndoi, îmi zisei în gând. Eu una nu mai am niciun fel de dubiu.”

Şi atunci veni de la sine întrebarea: „Unde o să mă duc?” Toată noaptea o visai pe domnişoara Ingram. Într-unul din aceste vise, spre dimineaţă, o văzui închizându-mi porţile Thornfieldului şi arătându-mi drumul, în vreme ce domnul Rochester sta cu braţele încrucişate şi se făcea că ne priveşte pe amândouă, zâmbind ironic.

Nu scrisesem doamnei Fairfax când sosesc, pentru că nu voiam să-mi trimită trăsura sau căruţa la Millcote. Aveam de gând să fac singură drumul acela, pe jos: şi într-adevăr, cu toată liniştea, după ce mi-am lăsat geamantanul în grija rândaşului, părăsii Hanul lui George într-o seară de iunie pe la orele şase şi apucai pe vechiul drum ce duce spre Thornfield. Urma să merg aproape tot timpul prin mijlocul câmpului pe-o cale foarte puţin bătută la vremea aceea.

Era o seară de vară, blândă şi frumoasă, dar fără strălucire şi măreţie. De-a lungul drumului vedeam mereu secerătorii pe lanuri şi, cu toate că pe cer stăruiau încă nori, amurgul făgăduia vreme frumoasă. Albastrul cerului – pe-acolo pe unde putea fi văzut – era blând şi statornic, iar norii pluteau în straturi străvezii şi înalte. Apusul se mistuia în flăcări; nicio pată vaporoasă nu-i răcorea văpaia; ai fi zis că se afla acolo un rug uriaş, pe un altar înconjurat cu perdele de aburi marmoreeni, prin deschizăturile cărora se-arăta strălucirea unei roşeli aurii.

Pe măsură ce m-apropiam de capătul drumului, mă cuprindea bucuria; eram atât de bucuroasă, încât m-am oprit deodată să mă întreb ce însemna asta, să-mi adun gândurile şi să-mi repet că nu către casa mea mergeam, spre un statornic loc de odihnă, sau spre o aşezare de

unde prieteni iubitori priveau în lungul drumului aşteptându-mi sosirea. „Doamna Fairfax, îmi zisei, o să-ţi ureze liniştită bun venit, micuţa Adèle o să bată din palme şi o să ţopăie de bucurie când te-o vedea, însă, după cum ştii foarte bine, gândurile-ţi spre altul se-ndreaptă, iar aceluia nici nu-i pasă de tine.”

Dar ce-i mai încăpăţânat decât tinereţea? Ce poate fi mai orb ca lipsa de experienţă? Amândouă susţineau că a avea putinţa să-l priveşti iarăşi pe domnul Rochester – fie că el te ia sau nu în seamă – e o cinste îndeajuns de mare; apoi tot ele adăugau: „Grăbeşte-te! Grăbeşte-te! Caută să fii prin preajma lui, cât îţi mai e îngăduit: câteva zile sau cel puţin câteva săptămâni, iar pe urmă te vei despărţi pentru totdeauna de dânsul!” Atunci am înăbuşit o durere nou-născută – o făptură sluţită, pe care nu mă puteam hotărî s-o înfiez şi s-o cresc – şi am luat-o la fugă.

Şi prin păşunile de la Thornfield se strângea fânul, sau mai bine zis în ceasul când soseam eu, lucrătorii tocmai se întorceau acasă cu greblele pe umeri. Ca să ajung la porţile castelului nu-mi mai rămânea decât să trec peste un ogor sau două şi să traversez şoseaua. Cât de încărcate de trandafiri sunt tufişurile! Dar nu am timp să culeg niciunul: vreau să ajung cât mai repede. Trecui pe lângă un măceş înalt care-şi întindea ramurile pline de frunze şi flori de-a curmezişul potecii; văzui pârleazul îngust şi treptele de piatră. Îl văzui pe domnul Rochester stând acolo cu o carte şi un creion în mână. Scria.

Fireşte, nu-i o nălucă; totuşi, toate corzile nervilor mi se destind şi pentru o clipă nu mai ştiu ce-i cu mine. Oare ce înseamnă asta? Nu-mi închipuiam că o să tremur în asemenea hal când o să-l văd; nu credeam că prezenţa lui mă va face să-mi pierd glasul şi putinţa de-a mă mişca. „Mă voi întoarce din drum de-ndată ce-o să mă pot urni, îmi zisei. Nu vreau să mă fac de râs de-a binelea. Ştiu un alt drum ce duce la castel.” Dar douăzeci de drumuri de-aş fi ştiut, tot nu mi-ar fi slujit la nimic, căci mă văzuse.

— Hei! exclamă el punând deoparte cartea şi creionul. Vasăzică ai sosit! Vino încoa, te rog.

Am impresia că înaintez spre dânsul, cu toate că nu ştiu nici eu cum. Abia îmi dau seama că mă mişc, iar tot ce doresc este să par liniştită şi, mai ales, să-mi stăpânesc muşchii feţei, pe care-i simt că se răzvrătesc cu insolenţă în faţa voinţei mele şi se silesc să arate ceea ce eu hotărâsem să ascund. Dar am un văl; mi-l las pe faţă. Mai pot încerca să arăt o cuviincioasă stăpânire de sine.

— Uite-o pe Jane Eyre! reluă domnul Rochester. Ai venit pe jos de la Millcote? Da, asta e ceva care ţi se potriveşte. Să nu trimiţi după o trăsură la castel şi să te târăşti pe drum, ca orice muritor de rând, numai să te furişezi singură, pe înserate, în locuinţa dumitale, ca o umbră sau un vis. Ce dracu ai făcut luna asta?

— Am fost să-mi văd mătuşa care a murit, domnule.

— Un răspuns cu adevărat vrednic de Jane! Îngeri buni, veniţi-mi în ajutor! Se-ntoarce de pe celălalt tărâm, din lăcaşurile morţilor şi mi-o spune, deşi mă întâlneşte singur în întuneric! Dacă m-aş încumeta, te-aş atinge, ca să mă încredinţez de eşti trup sau umbră, micuţă zână! Ar fi însă ca şi când aş încerca să prind o luminiţă albastră de pe mlaştină. Hoinaro! Hoinaro! adăugă el, după ce se opri o clipă, o lună întreagă ai stat departe de mine şi-aş putea să jur că m-ai uitat cu desăvârşire.

Ştiam că o să mă bucur revăzându-mi stăpânul, deşi bucuria îmi era strivită de teama că în curând n-avea să mai fie stăpânul meu şi de siguranţa că eu nu însemnam nimic pentru el; totuşi, domnul Rochester avea (cel puţin aşa credeam eu) atâta putere de a crea fericirea altora, încât chiar numai înfruptându-te din firmiturile ce le arunca păsărilor rătăcitoare şi străine ca mine şi încă însemna să iei parte la un ospăţ minunat. Ultimele lui cuvinte fuseseră un adevărat balsam; păreau a voi să arate că nu-i era totuna dacă l-aş fi uitat sau nu, şi spusese că Thornfieldul e locuinţa mea. Vai, cât aş fi dorit

să fie aşa!

Nu părea că are de gând să se urnească de pe scară şi nu prea îndrăzneam să-l rog să-mi facă loc. După puţin timp, îl întrebai dacă n-a fost la Londra.

— Da, îmi răspunse el; presupun că ai aflat printr-un fel de dar al ghicitului.

— Mi-a scris doamna Fairfax.

— Şi te-a informat pentru ce m-am dus acolo?

— Oh, da, domnule! Toată lumea ştie ce treburi aveţi.

— Ei bine, Jane, trebuie să-ţi arăt trăsura şi să-mi spui dacă o găseşti cu adevărat demnă de soţia domnului Rochester, şi dacă, tolănită pe pernele ei roşii, o să pară că-i regina Boadiccea[70]. Ştii, Jane, aş vrea ca înfăţişarea mea să se potrivească ceva mai bine cu a ei. Ia spune-mi, micuţă zână, n-ai putea să-mi dai un farmec, o băutură vrăjită, sau aşa ceva care să mă facă bărbat frumos?

— Asta depăşeşte puterile vrăjitoriei, domnule. Şi adăugai în sinea mea: „Un ochi iubitor e singura vrajă de care ai nevoie. Pentru el eşti de ajuns de frumos, sau mai curând înfăţişarea aspră a chipului tău e mai presus de frumuseţe.”

Adeseori îmi citise domnul Rochester gândurile nerostite, dovedind o forţă de pătrundere pe care n-o puteam înţelege. Acum nici nu luă în seamă răspunsul meu laconic, ci îmi zâmbi cu unul din acele zâmbete pe care numai el le avea şi pe care rar de tot le arăta. Părea că-l socoteşte prea ales, pentru a-l folosi în prilejuri obişnuite. Era strălucirea adevărată a simţămintelor – şi el aruncă asupra mea acea lumină.

— Treci, Janet, îmi zise el, făcându-mi loc pe scară; întoarce-te în castel şi pune-ţi piciorul hoinar şi obosit pe pragul casei unui prieten.

Nu-mi rămânea altceva mai bun de făcut decât să mă supun în tăcere, căci nu simţeam nevoie să mai vorbesc.

---

[70] Regină a icenienilor, popor din Anglia veche, conducătoare a unei răscoale împotriva stăpânirii romane. Învinsă de *Suetonius Paulinus,* se sinucide. (61)

Urcai treptele fără să spun o vorbă, hotărâtă să mă despart liniştită de el. Dar o putere de neînvins mă reţinea acolo şi un imbold mă silea să mă întorc. Atunci am rostit, sau mai curând o forţă dinăuntrul meu rosti pentru mine şi împotriva voinţei mele:

— Vă mulţumesc, domnule Rochester, vă mulţumesc pentru bunătatea dumneavoastră. E foarte ciudată fericirea pe care mi-o dă întoarcerea în preajma dumneavoastră şi oriunde vă aflaţi acolo e şi locuinţa mea... unica mea locuinţă.

Am fugit atât de repede, încât chiar lui i-ar fi fost greu să mă ajungă dacă ar fi încercat. Micuţa Adèle se arătă aproape nebună de bucurie când mă revăzu.

Doamna Fairfax mă primi cu bunătatea ei obişnuită. Leah îmi zâmbi şi chiar Sophie îmi ură veselă *„bonsoir”.* Toate astea îmi făceau mare plăcere, căci nu există fericire mai mare decât aceea de a fi iubit de semenii tăi şi de-a simţi că prezenţa ta le sporeşte voia bună.

Luai hotărârea ca în seara aceea să închid ochii dinaintea oricăror imagini ale viitorului şi să-mi astup urechile ca să nu aud glasul ce-mi vestea într-una o apropiată despărţire şi mâhniri viitoare. Când se sfârşi ceaiul şi doamna Fairfax îşi luă lucrul, când eu mă aşezai pe un scăunaş lângă dânsa, iar Adèle îngenunche pe covor cuibărindu-se lângă mine, un simţământ de dragoste reciprocă păru a ne împresura ca o aureolă de pace şi atunci înălţai în gând o rugă către Dumnezeu cerându-i să aibă grijă să nu ne despartă prea curând; dar, când stăm noi aşa şi în încăpere intră domnul Rochester, fără să se fi anunţat mai dinainte, părând că-ncearcă o adevărată bucurie la vederea grupului nostru atât de prietenos – când îşi exprima credinţa că bătrâna doamnă e fericită acum, deoarece i s-a reîntors fiica adoptivă şi adăugă că, după câte vede, Adèle e *prête à croquer sa petite maman anglaise*[71], atunci cutezai să nădăjduiesc că chiar şi după căsătorie, el se va îngriji să

[71] Gata s-o soarbă din ochi pe micuţa ei mamă englezoaică. (fr.)

rămânem toate împreună, sub alinătoarea lui ocrotire şi nu cu totul lipsite de lumina prezenţei sale.

După întoarcerea mea, Thornfield rămase vreo cincisprezece zile într-o linişte nesigură. Nu se mai spunea nimic despre însurătoarea domnului Rochester şi nu vedeam să se facă vreo pregătire pentru un asemenea eveniment. Aproape în fiecare zi o întrebam pe doamna Fairfax dacă aflase de vreo hotărâre în privinţa asta şi ea îmi răspundea totdeauna că nu. O dată mi-a spus că l-a întrebat pe domnul Rochester când o să-şi aducă mireasa acasă, dar el nu i-a răspuns decât printr-o glumă şi o privire ciudată, aşa încât nu ştia cam ce încheiere ar putea trage.

Un lucru mă uimea cu osebire şi anume faptul că nimeni din familia Ingram nu venea la castel, iar domnul Rochester nu se ducea niciodată la Ingram Park; e-adevărat că Ingram Park se afla în alt comitat, la peste douăzeci de mile depărtare, dar ce înseamnă douăzeci de mile pentru un îndrăgostit? Pentru un călăreţ atât de obişnuit cu drumurile lungi, atât de neobosit ca domnul Rochester, n-ar fi însemnat decât o plimbare de dimineaţă. Începui să nutresc speranţe la care n-aveam dreptul: că se renunţase la căsătoria plănuită; că zvonurile n-avuseseră niciun temei; că unul sau poate amândoi logodnicii se răzgândiseră.

Obişnuiam să cercetez chipul stăpânului meu ca să văd dacă e trist sau îndârjit, dar nu-mi aminteam să-l fi văzut vreodată atât de senin şi străin de orice gânduri negre, ca atunci. Dacă în clipele pe care eu şi eleva mea le petreceam împreună cu el eram abătută şi mă cufundam într-o tristeţe neagră, devenea chiar vesel. Niciodată nu mă chemase atât de des lângă dânsul, niciodată nu fusese atât de bun cu mine, vai! niciodată nu-l iubisem atât de mult.

Capitolul XXIII

ÎN ANUL ACELA, O VARĂ MINUNATĂ strălucea deasupra Angliei. Rareori un cer atât de limpede şi un soare atât de luminos răsfaţă, chiar şi în scurte răstimpuri, ţara noastră împrejmuită de valuri. S-ar fi zis că frumoasele zile ale Italiei porniseră din sud ca un stol de falnice păsări călătoare şi se opriseră să poposească o vreme pe stâncile Albionului. Se strânsese tot fânul; câmpurile care înconjurau Thornfieldul erau acoperite de vălul verde proaspăt al otavei; drumurile albe se scăldau în soare; copacii îşi îmbrăcaseră veşmintele cele mai bogate; gardurile vii şi pădurile dese contrastau cu nuanţele deschise ale pajiştilor de curând cosite.

Într-o seară, Adèle, obosită de alergătura de o după-amiază întreagă după căpşuni în Hay Lane, se culcase o dată cu soarele. După ce-am văzut-o adormită, am părăsit-o şi m-am dus în grădină.

Era cel mai minunat ceas al zilei: „Ziua-şi risipise focurile-ncinse” şi roua cădea, proaspătă, pe pajiştile însetate şi pe culmile uscate de arşiţă. Acolo unde soarele coborâse ca o fiinţă de rând – lipsit de alaiul norilor – se-ntindea o purpură măreaţă ce-ardea într-un singur punct, pe un pin de munte cu scânteieri de nestemate roşii şi vâlvătăi de cuptoare, răspândindu-se în înalt şi-n lături, din ce în ce mai stins, pe-o jumătate de cer. Şi răsăritul şi-arăta farmecul lui de-un albastru-închis, împodobit doar de bijuteria modestă a unei stele singuratice... În curând avea să se arate luna ce se păstra încă ascunsă sub zare.

Mă plimbai un timp şi deodată se strecură până la

mine, de la vreo fereastră, aroma subtilă şi bine cunoscută a unei havane. M-am uitat şi-am observat că fereastra bibliotecii era întredeschisă. Ştiam că de acolo toate mişcările mele puteau fi urmărite şi de aceea am pornit spre livadă. Nu exista pe lume colţ mai ferit şi mai încântător. Într-o parte, un zid foarte înalt o despărţea de curte, iar în cealaltă era străjuită de o alee de fagi. În fund, doar un gard dărâmat o despărţea de câmpurile singuratice; o alee întortocheată, mărginită de dafini, ducea la pârleaz, şi la capătul ei se-nălţa un uriaş castan de India, sub coroana căruia se afla o bancă. Aci puteai rătăci fără să fii văzut. De pe copaci cădea rouă, tăcerea domnea peste întinsuri, întunericul creştea şi mi se părea că aş fi putut rămâne acolo pentru vecie. Pe când păşeam prin mijlocul florilor şi pomilor roditori într-un colţ mai depărtat al livezii, luminat acum de razele lunii mai mult decât toate locurile dimprejur, mă oprii deodată; nu pentru că aş fi auzit sau zărit ceva, dar pentru că din nou îmi pătrunsese în nări acea aromă cunoscută.

Păduceii, lemnul-Domnului, iasomia, garoafele şi trandafirii îşi închinaseră de mult jertfele de smirnă şi tămâie; mireasma aceasta nouă nu era nici a copacilor, nici a florilor. Ştiam bine că vine de la havana domnului Rochester. Iscodii cu ochii în jurul meu şi trăsei cu urechea. Văzui pomii încărcaţi de roade date-n pârg. Auzii trilurile privighetorii în pădurea ce se-ntindea la vreo jumătate de milă, dar nu zării nicio umbră omenească şi nu desluşii niciun zgomot de paşi. Dar aroma devenea mereu mai puternică: trebuia să fug. Pornii spre portiţă şi-n clipa aceea îl văzui pe domnul Rochester intrând. Mă trăsei în umbra iederii. „N-o să stea mult – îmi zisei – o să se întoarcă iute la castel şi dacă stau liniştită n-o să mă vadă.”

Dar nu – noaptea i se părea tot atât de frumoasă şi străvechea grădină, tot atât de atrăgătoare ca şi mie. Se plimba ridicând crăcile agrişilor, ca să privească fructele mari cât prunele, culegea câte o cireaşă coaptă, sau se

apleca deasupra unei tufe înflorite, fie ca să-i soarbă mireasma, fie ca să admire mărgelele de rouă de pe petale. Un cărăbuş trecu bâzâind pe lângă mine şi se aşeză pe iarbă la picioarele domnului Rochester. El îl văzu şi se aplecă să-l privească.

„Acum – gândii – stă cu spatele la mine şi e ocupat: umblând încet poate c-aş reuşi să mă strecor fără să mă bage de seamă.”

Mergeam pe o margine de pajişte ferindu-mă să calc pe pietrişul aleii care m-ar fi putut trăda cu scârţâitul lui. Domnul Rochester se afla la un yard sau doi de locul pe unde trebuia să trec şi părea cu totul preocupat de cercetarea gâzei. „Am să izbutesc”, gândii eu. În clipa când trecui peste umbra lui lungă, proiectată asupra grădinii de luna care nu se înălţase încă pe boltă, îmi zise liniştit, fără să se întoarcă:

— Jane, vino puţin încoace, să vezi individul ăsta.

Nu făcusem niciun zgomot; el n-avea ochi la spate, oare putea umbra lui să mă simtă? Mai întâi am tresărit, apoi m-am apropiat.

— Ia uită-te ce aripi are, îmi zise el. Îmi aduc aminte de insectele din Indiile Occidentale. Rareori vezi în Anglia un hoinar de noapte atât de mare şi de vesel. Na! Uite că a zburat!

Insecta bâzâi scurt şi dispăru. Voiam să mă depărtez şi eu, cam încurcată, dar domnul Rochester veni după mine şi, când ajunserăm lângă portiţă, îmi zise:

— Întoarce-te. Pe o noapte atât de frumoasă, ar fi păcat să te închizi în odaie şi nimeni nu-i bucuros să se culce când apusul soarelui se întâlneşte în felul ăsta cu răsăritul lunii.

Unul din defectele mele e că, uneori, deşi limba mea e gata să răspundă, mă poticnesc totuşi în chip jalnic când vreau să formulez o scuză. Poticneala asta mi se-ntâmplă aproape totdeauna în momente critice, când un cuvânt potrivit sau o scuză plauzibilă ar fi de ajuns să mă scoată din încurcătură. N-aş fi vrut să mă plimb la ceasul acela

singură cu domnul Rochester, în livada plină de umbre, dar nu găseam niciun pretext ca să mă despart de el. Îl urmai cu paşi târşiţi, în vreme ce gândurile îmi zumzăiau în cap căutând un prilej de scăpare; el era însă atât de stăpânit şi de serios, că-mi fu ruşine de toată neliniştea mea. Răul – dacă exista vreunul – părea a fi numai în mine; cugetul domnului Rochester n-avea ştiinţă de aşa ceva şi era netulburat.

— Jane, îmi zise el, după ce trecuserăm de aleea de dafini, îndreptându-ne spre pârleaz şi spre castaniii de India, nu-i aşa că e plăcut vara la Thornfield?

— Da, domnule.

— Probabil că te simţi oarecum ataşată de casa asta, dumneata, care ştii să vezi frumuseţile firii şi îndrăgeşti lucrurile.

— Da, e adevărat, mă simt legată de Thornfield.

— Şi cu toate că nu înţeleg cum, am băgat de seamă că ai o oarecare dragoste de nebunatica aia mică de Adèle şi chiar pentru buna doamnă Fairfax.

— Da, domnule, le iubesc pe amândouă, deşi pe fiecare în alt chip.

— Şi ţi-ar părea rău să te desparţi de ele?

— Da.

— Păcat! zise dânsul. Apoi oftă şi tăcu.

— Aşa-i totdeauna în viaţă, urmă el după o vreme; nici nu te-ai aşezat bine într-un loc plăcut şi un glas îţi porunceşte să te ridici şi să pleci, căci s-a sfârşit ceasul de odihnă.

— Trebuie să plec, domnule? întrebai eu. Trebuie să părăsesc Thornfieldul?

— Cred că da, Jane. Îmi pare rău, Janet, dar cred că într-adevăr va trebui.

Era o lovitură grea, dar nu mă lăsai doborâtă.

— Bine, domnule; în clipa când va sosi porunca, voi fi gata de plecare.

— A sosit; sunt silit să ţi-o dau chiar deseară.

— Aşadar vă căsătoriţi, domnule?

— Exact! Întocmai! Cu iscusinţa dumitale obişnuită ai şi priceput.

— Şi... în curând?

— Foarte curând, dra... adică domnişoară Eyre. Îţi aminteşti, Jane, când prima oară, datorită mie sau zvonului, ai înţeles limpede că am de gând să-mi vâr gâtul de holtei bătrân în laţul blagoslovit, să intru în sfânta stare a căsătoriei – într-un cuvânt să strâng pe domnişoara Ingram la piept (cele două braţe ale mele abia mi-ar ajunge; dar la urma urmei, pentru o făptură atât de neasemuită cum e frumoasa mea Blanche, niciodată n-ai prea multă putere). Ei bine! Cum spuneam... Dar, Jane, nu cumva întorci capul, uitându-te după cărăbuşi? Acela pe care l-ai văzut, fetiţo, era un gândăcel cuminte care s-a întors repede acasă. Voiam numai să-ţi amintesc că ai fost prima care mi-ai spus, cu acea cumpătare pe care o admir la dumneata, cu acea prevedere, acea băgare de seamă şi umilinţă care se potrivesc cu situaţia dumitale, că dacă m-aş însura cu domnişoara Ingram ar fi mai bine ca dumneata şi micuţa Adèle să plecaţi de aici. Trec peste jignirea pe care ai adus-o firii iubitei mele prin această sugestie şi chiar am să încerc s-o uit când vei fi departe de aici, Janet. N-o să-mi amintesc decât de cuminţenia unui sfat pe care voiam să-l transform într-un principiu călăuzitor. Adèle trebuie să se ducă la pension, iar dumneata, domnişoară Eyre, trebuie să-ţi cauţi alt post.

— Da, domnule, am să dau numaidecât un anunţ în ziare. Până atunci cred... Aveam de gând să adaug: „Cred că pot rămâne aici până îmi găsesc un nou adăpost”. Dar m-am oprit, simţind că nu trebuia să risc a rosti o frază lungă, căci nu mai eram stăpână pe glasul meu.

— Într-o lună, nădăjduiesc să fiu mire, urmă domnul Rochester, şi între timp am să-ţi caut chiar eu o slujbă şi un adăpost.

— Vă mulţumesc, domnule. Îmi pare rău că vă dau...

— Oh, nu-i nevoie să te scuzi. Socot că cine-şi

îndeplineşte atât de bine datoriile, cum faci dumneata, are dreptul să ceară mici servicii celui în slujba căruia a fost. De altfel, cum am şi auzit pe viitoarea mea soacră vorbind despre un loc care cred că ţi-ar conveni: e vorba de educaţia celor cinci fete ale doamnei Dionysius O'Gall din Bitternutt-Lodge, Connaught în Irlanda. Cred c-o să-ţi placă Irlanda: se zice că locuitorii de-acolo sunt foarte inimoşi.

— E tare departe, domnule.

— Ce-ţi pasă! O fată deşteaptă ca dumneata nu se sinchiseşte de-o călătorie lungă.

— Nu călătoria mă nelinişteşte, ci depărtarea; şi pe urmă marea o să mă despartă de...

— De ce, Jane?

— De Anglia, de Thornfield şi...

— Şi...

— De dumneavoastră, domnule.

Am spus asta aproape fără să vreau şi la fel de fără voie mă podidiră lacrimile. Totuşi, nu plângeam destul de tare ca să fiu auzită. Îmi stăpâneam hohotele. Gândul la doamna O'Gall din Bitternutt-Lodge îmi îngheţa sufletul, dar mai puţin decât gândul la valurile ce-aveau să tălăzuiască veşnic între mine şi cel alături de care păşeam acum; dar cu mult mai dureroasă decât sufletul meu era imaginea acelui ocean şi mai întins – bogăţia, starea socială, obiceiurile – ce se-aşezase între mine şi cel pe care-l iubeam în chip atât de sincer şi puternic.

— E foarte departe, reluai eu.

— Fireşte. Şi după ce ai să ajungi la Bitternutt-Lodge, Connaught, în Irlanda, n-am să te mai văd niciodată, Jane, asta-i sigur. N-o să mă duc niciodată în Irlanda, fiindcă nu-mi prea place ţara aceea. Noi am fost prieteni buni, nu-i aşa, Jane?

— Da, domnule.

— Şi când prietenii au ajuns în ajunul despărţirii, le place să-şi petreacă împreună puţina vreme ce le mai rămâne. Hai să vorbim liniştiţi vreo jumătate de ceas

despre această călătorie şi despre despărţirea noastră, în vreme ce stelele îşi încep scânteietoarea lor viaţă. Uite castanul sălbatic de India, iată banca de la rădăcina lui bătrână. Astă-seară o să stăm aici, cu toate că nu vom mai sta niciodată aşa unul lângă altul.

M-a ajutat să mă aşez, apoi s-a aşezat şi el.

— Irlanda e departe, Janet, şi îmi pare rău că micuţa mea prietenă trebuie să facă o călătorie atât de obositoare. Dar n-am încotro. Ce pot face?... Jane, ţii la mine? Ce crezi?

Nu puteam îndrăzni să dau niciun răspuns: mi se oprise inima.

— Eu, zise el, simt uneori ceva ciudat pentru dumneata. Mai ales când stai aşa lângă mine, ca acum, mi se pare că am undeva sub coastele din stânga o coardă nevăzută, strâns legată şi straşnic înnodată de una asemănătoare aşezată în aceeaşi parte a delicatei dumitale făpturi. Iar dacă un braţ de mare răscolit de furtuni şi două sute de mile de pământ vor ajunge să ne despartă, mă tem că această coardă comună să nu se rupă şi am un fel de presimţire că atunci aş sângera înăuntrul meu. Cât despre dumneata, ai să mă uiţi.

— Niciodată, domnule; ştiţi...

Îmi fu cu neputinţă să continui.

— Jane, auzi cum cântă privighetoarea aceea în pădure? Ascultă!

Ascultam şi plângeam cu sughiţuri, căci nu-mi mai puteam stăpâni durerea şi eram nevoită să plec capul sub povara cumplită a unei suferinţi de neîndurat. Când vorbii iarăşi, n-o făcui decât pentru a-mi arăta dorinţa arzătoare de a nu mă fi născut şi de a nu fi venit niciodată la Thornfield.

— Fiindcă-ţi pare rău că-l părăseşti? mă întrebă domnul Rochester.

Suferinţa şi dragostea îmi stârniseră o puternică tulburare ce se străduia să pună pe de-a-ntregul stăpânire pe mine, sugerându-mi că am dreptul de a trăi,

de a învinge obstacolele, de a mă înălţa şi de a izbândi în cele din urmă; da – şi de a vorbi.

— Mă doare că părăsesc Thornfieldul! Iubesc Thornfieldul! Îl iubesc pentru că aici am trăit o viaţă plină şi încântătoare – câteodată cel puţin. Aici n-am fost înjosită. Sufletul nu mi s-a împietrit. N-am fost îngropată alături de cugetele inferioare, n-am fost îndepărtată de la ceea ce-i luminos, înalt şi plin de energie. Am vorbit faţă în faţă cu ceea ce cinstesc, cu ceea ce mă încântă – cu o minte originală, puternică şi cuprinzătoare. V-am cunoscut, domnule Rochester, şi mă cuprinde groaza şi neliniştea când mă gândesc că trebuie neapărat să mă despart pentru totdeauna de dumneavoastră. Îmi dau seama că trebuie să plec şi e ca şi când mi-aş da seama că trebuie să mor.

— De unde vezi dumneata că trebuie? întrebă brusc dânsul.

— De unde? Mi-aţi arătat chiar dumneavoastră, domnule.

— Cum anume?

— Vorbindu-mi de domnişoara Ingram, nobila şi frumoasa dumneavoastră logodnică.

— Logodnica mea! Care logodnică? N-am nicio logodnică!

— Dar veţi avea.

— Da. Voi avea! Voi avea! zise dânsul strângând din dinţi.

— Atunci, trebuie să plec; aţi spus-o chiar dumneavoastră.

— Nu! Trebuie să rămâi! Îţi jur şi-mi voi ţine jurământul.

— Vă spun că trebuie să plec! răspunsei, aţâţată peste măsură. Credeţi că aş putea rămâne aici ca să ajung să nu mai însemn nimic pentru dumneavoastră? Credeţi că sunt un automat, o maşină care nu simte nimic şi pot îndura să mi se smulgă bucăţica de pâine de la gură şi să mi se verse picătura de apă vie din pahar? Credeţi că dacă sunt săracă, neînsemnată, urâtă şi mică, n-am

suflet, şi n-am inimă? Vă înşelaţi! Am tot atâta suflet cât şi dumneavoastră şi tot atâta inimă. Şi dacă Dumnezeu mi-ar fi dăruit puţină frumuseţe, şi multă bogăţie, aş fi făcut ca despărţirea să fie pentru dumneavoastră tot atât de dureroasă pe cât este pentru mine acum! Ceea ce vă spun n-are nicio legătură cu obiceiurile şi convenţiunile, nici chiar cu trupul muritor: spiritul meu se adresează în această etapă spiritului dumneavoastră: e ca şi când amândoi am fi păşit dincolo de moarte şi am sta la picioarele tronului ceresc, egali – aşa cum suntem!

— Aşa cum suntem acum! repetă domnul Rochester; aşa, adăugă el prinzându-mă în braţe, îngrămădindu-mă la pieptul lui şi apăsându-şi buzele pe ale mele. Aşa, Jane.

— Da, domnule, răspunsei. Şi totuşi nu; nu suntem egali, fiindcă dumneavoastră sunteţi însurat, sau ca şi însurat, şi încă cu o femeie care vă e inferioară, pentru care nu aveţi niciun fel de simpatie, pe care nu cred c-o iubiţi cu adevărat, căci v-am văzut şi v-am auzit râzând de ea! Eu aş dispreţui o astfel de legătură şi de aceea sunt mai bună decât dumneavoastră. Lăsaţi-mă să plec!

— Unde, Jane? În Irlanda?

— Da, în Irlanda. Acum am spus ce-aveam pe suflet şi mă pot duce oriunde.

— Jane, fii liniştită; nu te zbate ca o pasăre sălbatică prinsă în laţ, care de deznădejde îşi smulge penele.

— Nu sunt pasăre şi nu-s prinsă în niciun laţ: sunt un om liber, am voinţă şi mă slujesc de ea, ca să vă părăsesc.

Printr-un nou efort, îi scăpai din braţe şi rămăsei în picioare în faţa lui.

— Acea voinţă a dumitale îţi va hotărî destinul, spuse el. Îţi ofer mâna mea, inima şi partea cuvenită din tot ce am.

— Jucaţi o farsă de care nu pot decât să râd.

— Îţi cer să-ţi petreci restul vieţii alături de mine, să fii al doilea eu al meu şi cea mai bună tovarăşă a mea pe pământ.

— În privinţa asta, aţi şi făcut alegerea şi trebuie să vă ţineţi de ea.

— Jane, linişteşte-te câteva clipe; eşti prea aprinsă. Am să stau şi eu liniştit.

O pală de vânt se-abătu de-a lungul aleii de dafini şi fremăta în crengile castanului, apoi se pierdu în depărtare. Cântul privighetorii era singurul glas ce se mai auzea la acel ceas, şi ascultându-l începui să plâng din nou. Domnul Rochester şedea liniştit şi mă privea serios şi blând; rămase mut câtăva vreme, dar în cele din urmă îmi zise:

— Vino lângă mine, Jane, să încercăm să ne lămurim şi să ne înţelegem.

— Nu voi mai veni niciodată lângă dumneavoastră, m-am smuls de acolo şi nu mai e cu putinţă să revin.

— Dar, Jane, te chem ca pe o soţie, căci numai cu tine vreau să mă însor.

Tăcui. Credeam că-şi bate joc de mine.

— Hai, Jane, vino-ncoace!

— Logodnica dumneavoastră e între noi şi ne desparte.

El se ridică şi dintr-un pas fu lângă mine.

— Logodnica mea e aici, zise el, strângându-mă din nou la piept; logodnica mea e aici, pentru că e egalul şi semenul meu, Jane, vrei să te măriţi cu mine?

Nu răspunsei şi iarăşi mă străduii să mă smulg din strânsoare, căci încă eram neîncrezătoare.

— Te îndoieşti de mine, Jane?

— Cu desăvârşire.

— N-ai încredere în mine?

— De fel.

— Mă socoţi deci un mincinos? întrebă el cu patimă. Micuţă neîncrezătoare, o să te conving. O iubesc eu pe domnişoara Ingram? Nu. Şi tu ştii că-i aşa. Mă iubeşte ea pe mine? Nu. M-am străduit şi-am dovedit-o. Am răspândit zvonul că averea mea nu-i nici măcar o treime din ce se credea şi am făcut aşa ca zvonul să ajungă până la dânsa. După aceea m-am dus să văd urmarea: şi ea şi

maică-sa m-au primit cât se poate de rece. Nu vreau, nu pot să mă însor cu domnişoara Ingram. Pe tine, făptură ciudată şi parcă nepământeană, pe tine te iubesc cum îmi iubesc propria-mi fiinţă. Pe tine, săracă, neînsemnată, mică şi urâtă cum eşti, te rog fierbinte să fii soţia mea.

— Cum, eu? izbucnii deodată, căci văzându-i seriozitatea şi mai ales lipsa de politeţe, începeam să-l cred sincer. Pe mine, care n-am prieteni, afară de dumneavoastră – dacă-mi sunteţi într-adevăr prieten – pe mine care n-am niciun ban decât ceea ce mi-aţi dat dumneavoastră?

— Pe tine, Jane; trebuie să fii a mea, cu totul a mea. Vrei? Spune-mi da, repede.

— Domnule Rochester, întorceţi-vă cu faţa spre lună şi lăsaţi-mă să vă privesc.

— De ce?

— Pentru că vreau să vă citesc gândurile. Întorceţi-vă!

— Bine! Nu vei putea citi pe chipul meu mai mult decât pe o pagină mototolită şi sfâşiată. Citeşte, dar grăbeşte-te, căci sufăr.

Chipul îi era foarte tulburat şi aprins, trăsăturile-i erau contractate şi în ochi îi jucau luciri ciudate.

— Oh, Janet, exclamă el, mă chinuieşti! Privirea asta cercetătoare – deşi-i mărinimoasă şi sinceră – mă chinuieşte cumplit.

— Cum se poate? Dacă sunteţi sincer şi dacă ceea ce îmi oferiţi e adevărat, nu pot simţi pentru dumneavoastră decât recunoştinţă şi devotament, iar astea nu chinuiesc.

— Recunoştinţă! exclamă el. Apoi adăugă cu înfocare: Jane, nu sta mult pe gânduri. Spune-mi: Edward – zi-mi pe nume – primesc să-ţi fiu soţie.

— Vorbiţi serios? Mă iubiţi într-adevăr şi vreţi să vă căsătoriţi cu mine?

— Da, şi dacă e nevoie de jurământ ca să te mulţumesc, jur!

— Atunci, domnule, mă voi căsători cu dumneavoastră.

— Spune-mi Edward, micuţa mea soţie.

— Dragă Edward!

— Vino lângă mine, vino aproape de tot, zise el. Apoi adăugă încet, vorbindu-mi la ureche, pe când obrazul lui se lipea de al meu: Fă-mă fericit şi am să te fac şi eu fericită. Dumnezeu să mă ierte, adăugă el după un răstimp, dar nimeni să nu se amestece; o am şi o s-o păstrez.

— N-are cine să se amestece, domnule. Eu n-am rude care ar putea interveni.

— E cum nu se poate mai bine, zise el.

Dacă l-aş fi iubit mai puţin, aş fi observat în privirea şi glasul lui o înflăcărare sălbatică. Dar, stând lângă el, trezită din acel vis rău al despărţirii, chemată în raiul unei uniri fericite, nu mă puteam gândi decât la bucuria ce-mi era dat s-o sorb din plin.

Mă întreba într-una: „Eşti fericită, Jane?” şi eu îi răspundeam mereu: „Da.” Apoi şoptea încet: „Da, da... O să ispăşesc... O să ispăşesc... N-am găsit-o fără prieteni, fără familie? O fata fără bucurii şi cu inima îngheţată? O s-o ţin lângă mine s-o îndrăgesc şi s-o mângâi. Nu-i dragoste în sufletul meu? Nu-i statornicie în hotărârile mele? O să-mi ispăşesc greşelile înaintea judecăţii lui Dumnezeu. Ştiu că ziditorul binecuvântează fapta mea. Puţin îmi pasă ce crede lumea. Sfidez părerea oamenilor.”

Dar când se pogorî întunericul? Luna încă nu apusese de-a binelea şi eram amândoi în beznă; mă aflam atât de aproape de stăpânul meu şi totuşi cu greu îi desluşeam trăsăturile. Şi cine chinuia acum castanul făcându-l să freamăte? Se zbătea şi gemea în timp ce vântul vâjâia prin tufele de dafini şi năvălea asupra noastră.

— Trebuie să intrăm în casă, zise domnul Rochester, se schimbă vremea; aş fi stat cu tine aici până dimineaţă, Jane.

„Şi eu”, mă gândii. Aş fi spus-o poate, dacă un fulger galben n-ar fi ţâşnit dintr-un nor către care priveam şi un bubuit puternic însoţit de o trosnitură cumplită nu i-ar fi urmat. Nu mă gândii decât să-mi ascund ochii uluiţi la

pieptul domnului Rochester.

Începu o ploaie cu găleata. Străbăturăm în fugă aleea şi câmpul, dar încă înainte de a ajunge la prag eram uzi până la piele. În hol, domnul Rochester îmi scoase şalul şi-mi scutură apa din părul desfăcut; tocmai atunci doamna Fairfax ieşi din odaie. La început nici eu, nici domnul Rochester n-am zărit-o. Lampa era aprinsă; ceasul arăta aproape miezul nopţii.

— Grăbeşte-te să-ţi schimbi veşmintele, îmi zise dânsul, şi acum bună seara, bună seara, iubita mea.

Mă sărută de câteva ori. Când mă despărţii de el, privii în sus, o văzui pe văduvă, palidă, gravă şi uimită. I-am zâmbit numai şi-am alergat sus pe scări. „O să se lămurească în curând”, mă gândii. Totuşi, când ajunsei în odaia mea, gândul că ea ar fi putut da, fie şi numai pentru o clipă, un tâlc vinovat celor văzute mă duru; dar după puţină vreme, bucuria şterse orice alt sentiment; şi oricât de puternic ar fi şuierat vântul, oricât de apropiat şi asurzitor ar fi fost tunetul, oricât de dese şi orbitoare fulgerele, oricât de cumplit potopul care se revărsă în cele două ceasuri de furtună, n-am simţit niciun fel de teamă, ci numai o slabă emoţie. Domnul Rochester veni de trei ori să-mi bată la uşă ca să mă întrebe dacă sunt trează şi liniştită. Asta era o mângâiere care-mi dădea putere împotriva oricărei vrăjmăşii.

A doua zi dimineaţă, înainte de a mă coborî din pat, micuţa Adèle veni în goană în odaia mea şi-mi spuse că marele castan din fundul livezii fusese trăsnit astă-noapte şi năruit pe jumătate.

Capitolul XXIV

M-AM SCULAT ŞI, ÎN VREME CE mă îmbrăcam, chibzuiam la întâmplările din ajun, întrebându-mă dacă nu era cumva un vis. N-am putut fi deplin încredinţată de adevărul lor decât după ce l-am văzut din nou pe domnul Rochester şi l-am auzit repetându-mi făgăduielile, spunându-mi din nou cuvinte de dragoste. Pe când mă pieptănam, mă privii în oglindă şi băgai de seamă că nu mai eram urâtă: în trăsăturile chipului meu se arăta nădejdea şi în culorile obrazului dragostea de viaţă; ochii păreau a fi privit într-o fântână a bucuriei şi a fi împrumutat strălucirea undelor ei străvezii. De multe ori mă ferisem să-mi privesc stăpânul, temându-mă că privirile mele nu-i vor fi pe plac; astăzi puteam ridica privirea spre el fără să mă tem că înfăţişarea mea i-ar putea răci simţămintele. Pusei o rochie de vară simplă, de culoare deschisă; mi se păru că niciodată un veşmânt nu-mi venise mai bine, pentru că niciodată nu fusesem atât de fericită.

Când am coborât în sala cea mare, n-am fost de loc uimită văzând că furtunii din ajun îi urmase o frumoasă dimineaţă de iunie şi că, prin uşa deschisă, pătrundea o adiere proaspătă şi parfumată. Când eu eram atât de fericită, natura trebuia să fie şi ea plină de voioşie. O biată cerşetoare însoţită de un copil, amândoi palizi şi zdrenţuiţi, veneau pe alee înspre castel; am fugit în întâmpinarea lor şi le-am dat toţi banii pe care-i aveam la mine, trei sau patru şilingi; buni sau răi, toţi trebuiau să ia parte la fericirea mea. Ciorile cârâiau şi păsări vesele cântau, dar nimic nu era atât de vesel, nici atât de

mlădios ca sufletul meu copleşit de bucurie.

Doamna Fairfax îşi arătă la fereastră chipul mâhnit, şi-mi zise cu gravitate:

— Domnişoară Eyre, vrei să vii să mănânci?

Cât ţinu micul dejun, purtarea ei fu rezervată şi rece; dar nu puteam să-i risipesc atunci amăgirea. Trebuia să aştept ca toate să fie lămurite de stăpânul meu şi trebuia deci ca şi dânsa să aştepte. Mâncai ce putui, apoi mă grăbii să mă urc în odaia mea. O întâlnii pe Adèle, care ieşea din sala de studii.

— Unde te duci? o întrebai eu. E ora lecţiei.

— Domnul Rochester mi-a spus să mă duc în odaia copiilor.

— Şi unde-i dânsul acum?

— Acolo, îmi răspunse ea, arătându-mi odaia din care ieşise.

Intrai şi-l găsii într-adevăr acolo.

— Vino să-mi spui bună dimineaţa! îmi strigă el.

Înaintai veselă. De data asta nu mă aştepta un simplu cuvânt rece sau chiar o strângere de mână, ci o îmbrăţişare şi o sărutare. Mi se păru firesc; mi se păru încântător să fiu iubită şi mângâiată de el.

— Jane, în dimineaţa asta eşti plină de prospeţime, zâmbitoare şi drăguţă, zise domnul Rochester, da, într-adevăr drăguţă. Aceasta să fie micuţa zână palidă pe care o cunoşteam? Grăuntele meu de muştar? Fetiţa asta cu chip însorit, cu gropiţe în obraji, cu păr castaniu catifelat şi ochi căprui, strălucitori?

Ochii mei sunt verzi, cititorule, dar trebuie iertată această greşeală; se pare că – pentru dânsul – îşi schimbaseră culoarea.

— Da, domnule, e Jane Eyre.

— Care o să fie în curând Jane Rochester, adăugă dânsul; peste patru săptămâni, Janet, nicio zi mai mult. Ai auzit?

Auzeam, dar nu puteam încă înţelege bine: eram ameţită. Simţământul pe care mi-l trezise vestea aceasta

era ceva mult mai puternic decât bucuria – ceva care uluia şi fermeca totodată, cred că ceva vecin cu spaima.

— Ai roşit şi acum eşti albă la faţă, Jane. De ce?

— Pentru că mi-aţi dat un nume nou: Jane Rochester, şi mi s-a părut atât de ciudat...

— Da, doamna Rochester, spuse el, tânăra doamnă Rochester, mireasa lui Fairfax Rochester.

— Nu se poate, domnule; pare cu neputinţă. Fericirea deplină nu-i hărăzită oamenilor pe lumea asta şi soarta mea nu poate fi diferită de a celorlalţi semeni ai mei. A-mi închipui că asupra mea se poate pogorî atâta fericire înseamnă să cred într-o poveste cu zâne, să visez cu ochii deschişi.

— Iar eu pot şi voi împlini acel vis. Voi începe chiar astăzi. Azi dimineaţă am scris bancherului meu din Londra să-mi trimită nişte bijuterii pe care le are în păstrare şi care au aparţinut totdeauna stăpânilor Thornfieldului. Peste o zi sau două nădăjduiesc să ţi le răstorn în poală, căci vreau să te bucuri de toate favorurile şi de toate atenţiile pe care le-aş acorda fiicei unui mare senior, dacă m-aş căsători cu ea.

— Oh, domnule! Nu vă gândiţi la giuvaericale! Nu-mi place să aud vorbindu-se de asta. Bijuterii pentru Jane Eyre! Mi se pare ciudat şi nefiresc: aş prefera să nu le am.

— Voi pune eu însumi în jurul gâtului tău şiragul de diamante şi-ţi voi aşeza diadema pe frunte, unde va sta de minune, căci firea şi-a pus pecetea nobleţei pe fruntea asta, Jane. Vreau să împodobesc cu brăţări aceste încheieturi plăpânde şi să pun inele în aceste degete de zână.

— Nu, nu, domnule! Gândiţi-vă la altceva: nu-mi mai vorbiţi de asta şi mai ales, nu-mi mai vorbiţi aşa. Nu-mi vorbiţi ca unei adevărate frumuseţi, sunt o guvernantă urâtă, guvernanta dumneavoastră urâtă ca o quakeră.

— Pentru mine eşti frumoasă, eşti tocmai frumuseţea pe care-o doreşte inima mea, gingaşă şi aeriană.

— Vreţi să spuneţi firavă şi ştearsă... Visaţi, domnule,

sau vă bateţi joc. Pentru numele lui Dumnezeu, nu fiţi ironic!

— Am să silesc întreaga lume să te recunoască drept o frumuseţe, adăugă el.

Stânjeneala mea creştea auzindu-l vorbind astfel: mi se părea că vrea să se înşele singur, sau să mă amăgească pe mine.

— O voi îmbrăca pe Jane a mea în atlazuri şi dantelă, urmă el, îi voi pune trandafiri în păr şi voi acoperi capul iubitei mele cu un voal fără de preţ.

— Atunci n-o să mă mai recunoaşteţi, domnule; n-am să mai fiu Jane Eyre a dumneavoastră, ci o maimuţă travestită în straie de arlechin, o gaiţă acoperită cu pene de împrumut. Aş fi mai puţin mirată să vă văd pe dumneavoastră, domnule Rochester, îmbrăcat în straie de actor, decât pe mine într-o rochie de curte; şi totuşi nu vă spun că sunteţi frumos, deşi vă iubesc mult de tot, prea mult ca să vă linguşesc. Nu căutaţi nici dumneavoastră să-mi adresaţi laude deşarte.

Urmă să vorbească pe acelaşi ton, fără să-mi ia în seamă rugămintea.

— Chiar azi am să te duc cu trăsura la Millcote, să-ţi alegi câteva rochii. Ţi-am spus că peste patru săptămâni vom fi căsătoriţi. Cununia o să se facă în linişte, în biserica de acolo din vale şi apoi numaidecât am să te duc pe sus la oraş. După o scurtă şedere, o să-mi duc comoara în ţinuturile mai apropiate de soare, în viile franceze şi pe câmpiile Italiei; o să vadă tot ce-a rămas vestit din istoria veche şi vremurile moderne; o să guste viaţa oraşelor; o să se preţuiască printr-o comparaţie dreaptă cu ceilalţi.

— O să călătoresc?... şi cu dumneavoastră, domnule?

— Ai să petreci câtăva vreme la Paris, Roma şi Neapole, la Florenţa, Veneţia, Viena; toate ţările pe care le-am colindat eu vor fi străbătute şi de tine; unde a lovit copita mea, va păşi piciorul tău de silfidă. Acum zece ani am colindat Europa. Eram pe jumătate nebun de scârbă, de

ură, de furie, ca şi cei care mă însoţeau; de data asta, lecuit şi purificat, o voi cutreiera împreună cu îngerul şi bucuria mea.

Am râs, auzindu-l vorbind astfel.

— Nu sunt un înger şi n-o să fiu cât voi trăi; n-o să fiu decât eu însămi. Domnule Rochester, nu trebuie să pretindeţi şi nu trebuie să vă aşteptaţi a afla ceva ceresc în mine, căci nu veţi afla, tot aşa cum nici eu nu voi afla în dumneavoastră; de altminteri nici nu mă aştept la una ca asta.

— Dar ce te aştepţi să găseşti la mine?

— Poate că o vreme veţi fi ca acum, dar asta n-o să ţină mult; pe urmă vă veţi domoli; apoi veţi fi un om cu toane; după care veţi deveni morocănos şi-mi va fi tare greu să vă fiu pe plac; dar vă veţi deprinde cu mine, o să vă plac poate din nou – *să vă plac,* nu spun *să mă iubiţi.* Cred că dragostea dumneavoastră se va stinge peste şase luni, sau poate şi mai puţin. Am citit în cărţile scrise de bărbaţi că ăsta-i cel mai lung timp căruia-i poate rezista ardoarea unui soţ. Dar la urma urmei, nădăjduiesc că nu voi fi niciodată nesuferită dragului meu stăpân, ca tovarăşă şi prietenă.

— Nesuferito! Să-mi placi din nou! Eu ştiu că te voi iubi totdeauna şi te voi face să mărturiseşti nu numai că-mi placi, ci că te iubesc – cu fidelitate, cu căldură şi cu statornicie.

— Dar dumneavoastră nu aveţi toane, domnule?

— Cu femeile la care-mi place numai chipul sunt mai rău decât diavolul, când descopăr că n-au nici suflet, nici inimă, când se arată josnice, serbede, poate chiar proaste, grosolane şi rele; dar faţă de o privire curată, o vorbire sinceră, un suflet de văpaie, o fire ce se încovoaie dar nu se frânge, mlădioasă şi statornică, flexibilă şi dârză totodată, rămân de-a pururi credincios şi iubitor.

— Aţi întâlnit vreodată o astfel de fire, domnule? Aţi iubit vreodată o astfel de femeie?

— O iubesc acum.

— Dar înaintea mea, dacă într-adevăr eu corespund în vreun fel pretenţiilor dumneavoastră atât de înalte...

— N-am întâlnit niciodată femei care să-ţi semene, Jane. Îmi placi şi mă stăpâneşti; pari că eşti supusă şi admir iscusinţa cu care faci asta. Când răsucesc pe degete o jurubiţă de mătase, simt în braţe un fior ce merge până la inimă. Ei bine, tot astfel mă simt cucerit de tine şi înrâurirea ta e mai alinătoare decât ţi-o pot spune, starea asta cuprinde mai multă vrajă decât oricare izbândă. De ce zâmbeşti, Jane? Ce înseamnă înfăţişarea asta schimbată pe care n-o pricep?

— Mă gândeam, domnule (iertaţi-mă, e un gând ce s-a născut fără voia mea) mă gândeam la Hercule şi Samson, şi la cele care i-au fermecat...

— Şi tu, zână mică...

— Tăceţi, domnule! Nu-i mai multă înţelepciune în cuvintele dumneavoastră decât în faptele acelor domni de care-am pomenit adineauri. Totuşi, cred că dacă ar fi fost căsătoriţi, asprimea bărbatului ar fi întrecut fără îndoială duioşia adoratorului şi mă tem ca nu cumva tot aşa să se petreacă lucrurile şi cu dumneavoastră. Aş vrea să ştiu ce o să-mi răspundeţi peste un an, dacă o să vă cer un hatâr pe care nu v-ar conveni sau nu v-ar face plăcere să mi-l îndepliniţi.

— Cere-mi acum ceva, Janet, cel mai mic lucru; doresc să fiu rugat.

— Chiar vreau, domnule: cererea e gata.

— Vorbeşte! Dar dacă mă priveşti şi dacă zâmbeşti aşa, voi fi silit să-ţi făgăduiesc dinainte, ceea ce ar fi o nebunie din partea mea.

— Nicidecum, domnule! Cer doar atât: nu trimiteţi după giuvaere şi nu mă încununaţi cu trandafiri; ar fi ca şi cum aţi împodobi cu o broderie de aur batista aceea obişnuită pe care o aveţi în mână.

— Ea ar însemna să încerc să împodobesc aurul cel mai curat, ştiu; de aceea cererea îţi va fi împlinită: deocamdată am să contramandez ordinul trimis

bancherului meu. Însă nu mi-ai cerut încă nimic: ai rugat numai să ţi se ia înapoi un dar. Mai încearcă o dată.

— Atunci vă rog să-mi satisfaceţi curiozitatea foarte aţâţată de un anumit lucru.

Păru că se tulbură.

— Cum, cum? zise el repede. Curiozitatea e un lucru primejdios; din fericire, n-am jurat să-ţi satisfac oricare cerere...

— Nu poate fi nicio primejdie dacă-mi răspundeţi, domnule.

— Vorbeşte. Jane; dar aş prefera să-mi dau jumătate din avere decât să răspund întrebării ăsteia simple, de care e legată, poate, o taină.

— Cum, rege Ahasverus? Ce nevoie am eu de jumătate din averea dumneavoastră? Credeţi că sunt un cămătar care vrea să-şi investească banii în moşii? Aş fi de o mie de ori mai fericită dacă m-aş bucura de întreaga dumneavoastră încredere. Nu-mi veţi refuza încrederea, de vreme ce îmi daţi şi dragostea, nu-i aşa?

— Jane, eşti cea mai în măsură să-mi cunoşti toate tainele ce merită să fie cunoscute; dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu-ţi dori o povară inutilă. Nu râvni otrava şi nu deveni dintr-o dată o Evă.

— De ce nu, domnule? Adineauri mi-aţi spus cât de mult vă place să fiţi înfrânt şi cât de drag vă e să vă lăsaţi convins. Nu credeţi că aş face bine să profit de această mărturisire, şi să încep să vă linguşesc, să vă rog fierbinte, să plâng şi să fiu urâcioasă chiar, dacă e nevoie, numai ca să-mi încerc puterea?

— Te desfid să faci o astfel de încercare. Prefă-te, încearcă să minţi şi jocul o să înceteze nurnaidecât.

— Aşa? Atunci, domnule, renunţaţi cu uşurinţă. Dar ce întunecată vă e acum privirea! Sprâncenele vi-s groase de un deget şi fruntea aminteşte de o imagine dintr-o uimitoare poezie: „Un trăsnet îngrămădit într-o coloană albastră”. Bănuiesc că asta e înfăţişarea dumneavoastră de om însurat, domnule.

— Iar dacă asta va fi înfăţişarea *ta* de femeie măritată, atunci eu, ca un bun credincios creştin ce mă aflu, va trebui s-o rup degrabă cu un spiriduş sau o salamandră. Dar ce ai să-mi ceri tu, făptură mititică? Dă-i drumul!

— Vedeţi, nu mai sunteţi nici măcar politicos! dar preţuiesc mai mult sinceritatea, chiar dacă e brutală, decât măgulirile. De altfel, prefer să fiu o făptură mititică decât un înger. Iată ce am să vă întreb: De ce v-aţi dat atâta osteneala să mă faceţi să cred că vă veţi însura cu domnişoara Ingram?*...*

— Asta-i tot? Slavă Domnului că nu-i mai rău! Fruntea i se descreţi; mă privi zâmbind şi-mi mângâie părul părând fericit, ca şi când ar fi scăpat dintr-o primejdie.

— Cred că-ţi pot mărturisi, Jane, zise el, cu toate că ai să te cam înfurii şi ştiu cum te aprinzi când te afli în starea asta. Străluceai în lumina rece a lunii, aseară, când te-ai răzvrătit împotriva soartei şi ai spus că eşti egală cu mine, căci, fiindcă veni vorba, Janet, ai susţinut cu tărie lucrul ăsta.

— Fără îndoială. Dar răspundeţi-mi, vă rog, domnule, la *î*ntrebarea despre domnişoara Ingram...

— Ei bine, m-am prefăcut că o curtez pe domnişoara Ingram, fiindcă doream să te fac să mă iubeşti tot atât de nebuneşte cât te iubeam şi eu pe tine şi ştiam că gelozia era cel mai sigur aliat pe care-l puteam chema în ajutor pentru a-mi atinge ţinta.

— Perfect! Acum îmi păreţi mic, mic cât vârful unui deget de-al meu. E ruşinos şi scandalos să te porţi astfel. La ce-ar fi putut simţi domnişoara Ingram, nu v-aţi gândit nicio clipă.

— Toate simţămintele ei se reduc de fapt la unul singur: mândria; şi asta cere umilire. Erai geloasă, Jane?

— Ce-are a face, domnule Rochester? Asta nu vă poate interesa în niciun fel pe dumneavoastră. Răspundeţi-mi încă o dată şi sincer: credeţi că domnişoara Ingram n-o să sufere din cauza cochetăriei dumneavoastră necinstite. N-o să se simtă jignită şi părăsită?

— E cu neputinţă! Ţi-am spus doar că dimpotrivă, ea e aceea care m-a părăsit. Vestea că nu sunt bogat i-a răcit, sau, mai bine zis i-a stins într-o clipă focul...

— Făuriţi planuri curioase, domnule Rochester. Mă tem că principiile dumneavoastră sunt uneori cam excentrice.

— N-a fost nimeni să le dea o îndrumare bună, Jane, şi uneori au putut rătăci.

— Vă întreb încă o dată, serios: pot oare primi marea fericire pe care mi-o oferiţi, fără teama de a vedea pe alta suferind durerile cumplite ce le-am îndurat eu acum câtăva vreme?

— Da, poţi, draga şi buna mea fetiţă; nimeni pe lume n-are pentru mine o dragoste atât de curată ca a ta; credinţa în dragostea ta, Jane, e un balsam nepreţuit pentru sufletul meu.

Îmi apăsai buzele pe mâna pe care el mi-o pusese pe umăr. Îl iubeam foarte mult, mai mult decât voiam să-mi mărturisesc, mai mult decât pot spune cuvintele.

— Mai cere-mi ceva, îmi zise el. E o plăcere nespusă pentru mine să fiu rugat şi să mă supun.

Cererea mea era şi de astă dată pregătită.

— Spuneţi-i vă rog doamnei Fairfax care vă sunt intenţiile. M-a văzut noaptea trecută cu dumneavoastră în sala cea mare şi a fost revoltată. Daţi-i câteva lămuriri, înainte de a o vedea eu. Mă doare cumplit să fiu judecată greşit de o femeie atât de bună cum e dânsa.

— Du-te la tine în odaie şi pune-ţi pălăria, îmi răspunse el. Vreau să mergi cu mine la Millcote azi dimineaţă. În vreme ce te îmbraci, eu o să stau de vorbă cu bătrâna şi o s-o fac să înţeleagă. Te crede pierdută, Janet, pentru că mi-ai dăruit dragostea ta?

— Crede că am uitat care e diferenţa între situaţia dumneavoastră şi a mea.

— Situaţia! Situaţia! Locul tău e în inima mea şi vai de acela care te-ar jigni acum, sau mai târziu! Du-te de te îmbracă.

Am fost repede gata şi când l-am auzit pe domnul

Rochester ieşind din odaia doamnei Fairfax, m-am grăbit să cobor. Bătrâna terminase obişnuita-i lectură de dimineaţă din *Scriptură.* Cartea rămăsese deschisă înaintea ei şi ochelarii erau aşezaţi deasupra. Părea că vestea primită din partea domnului Rochester o făcuse să uite cu totul treaba în care fusese cufundată mai înainte. Ochii ei aţintiţi asupra peretelui gol trădau uimirea unui suflet liniştit, tulburat de cine ştie ce faptă nemaipomenită. Când mă văzu, se ridică, se sili să-mi zâmbească şi îngână câteva cuvinte de felicitare, dar zâmbetul îi pieri repede de pe buze şi fraza rămase neterminată. Îşi puse ochelarii, închise *Biblia* şi-şi depărtă scaunul de masă.

— Sunt atât de uimită, începu ea, că nu ştiu ce să-ţi spun, domnişoară Eyre. Nici n-ai visat aşa ceva, nu? Uneori, când sunt singură, adorm şi parcă văd aievea lucruri ce nu s-au întâmplat niciodată. Adeseori mi s-a părut, când aţipeam, că-mi văd bărbatul care a murit acum cincisprezece ani, aşezându-se lângă mine şi l-am auzit chiar spunându-mi pe nume, Alice, cum avea obiceiul. Îmi poţi spune dacă-i adevărat că domnul Rochester te-a cerut de nevastă? Nu-ţi bate joc de mine. Dar mi se pare, totuşi, că a intrat acum cinci minute aici, să-mi spună că peste o lună o să fii nevasta lui.

— Şi mie mi-a spus acelaşi lucru, răspunsei.

— Într-adevăr! Şi crezi ce ţi-a spus? Ai primit?

— Da.

Mă privi uluită.

— N-aş fi crezut-o niciodată. E un om trufaş. Toţi Rochesterii au fost aşa. Tatălui său îi plăceau banii şi el însuşi a trecut totdeauna drept mână strânsă. Are de gând să te ia de nevastă?

— Aşa mi-a spus.

Mă privi din cap până în picioare şi-i citi în ochi că nu găsea în mine niciun farmec în stare să dezlege enigma.

— Nu pot să înţeleg, urmă ea, dar fără îndoială că e adevărat, dacă spui dumneata. Ce o să iasă din toate

astea? N-aş putea spune; zău că nu ştiu. De multe ori e bine ca soţii să aibă aceeaşi avere şi stare socială; apoi sunt douăzeci de ani diferenţă între dumneavoastră. Aproape că ţi-ar putea fi tată.

— Ba de fel, doamnă Fairfax! exclamai eu, înţepată. Nu pare deloc că mi-ar putea fi tată, iar cei care ne vor vedea împreună nu-şi vor închipui nici măcar o clipă una ca asta. Domnul Rochester pare, şi e, tot atât de tânăr ca alţi bărbaţi la douăzeci şi cinci de ani.

— Şi te ia, într-adevăr, din dragoste? mă întrebă doamna Fairfax.

Răceala şi scepticismul ei mă loviră atât de crunt, încât mă podidiră lacrimile.

— Îmi pare rău că te supăr, urmă bătrâna, dar eşti atât de tânără şi cunoşti atât de puţin bărbaţii, încât aş fi vrut să te fac atentă. Există o veche zicală care spune că nu tot ce străluceşte e aur şi mă tem să nu descoperi şi aici ceva la care nici eu, nici dumneata, nu ne aşteptăm.

— Cum adică? Sunt chiar un monstru? exclamai eu. Nu-i cu putinţă ca domnul Rochester să mă iubească în mod sincer?

— Nu, eşti foarte drăguţă şi în ultimul timp te-ai schimbat foarte mult în bine, aşa încât pot afirma că domnul Rochester te iubeşte. Am observat totdeauna că are o slăbiciune deosebită pentru dumneata. Uneori am fost chiar îngrijorată de soarta dumitale, din pricina acestei preferinţe atât de vădite şi aş fi dorit să te vestesc că-i bine să te fereşti, dar aveam oroare să-ţi spun chiar şi numai că răul e cu putinţă. Ştiam că un asemenea gând te-ar revolta, te-ar jigni poate; erai doar atât de discretă, atât de modestă şi simţitoare. Credeam că pot avea încredere că o să te aperi singură. Nu pot să-ţi spun cât am suferit noaptea trecută când, după ce am căutat prin toată casa şi nu te-am găsit nici pe dumneata, nici pe domnul Rochester, v-am văzut întorcându-vă împreună, la miezul nopţii...

— Bine, acum nu te mai gândi la asta! o întrerupsei eu

cu nerăbdare. E de ajuns că n-a fost nimic rău.

— Nădăjduiesc că totul va fi bine până la urmă, continuă dânsa. Dar ascultă-mă şi fii cât se poate de prevăzătoare, încearcă să-l ţii la distanţă pe domnul Rochester; nu te încrede prea mult în dumneata, nici în el. Gentilomii cu situaţia lui n-au obiceiul să se însoare cu guvernantele lor.

Începusem să mă enervez de-a binelea; din fericire tocmai atunci intră Adèle în odaie, ca o vijelie.

— Ia-mă şi pe mine, ia-mă şi pe mine la Millcote! exclamă ea. Domnul Rochester nu vrea, cu toate că-i atâta loc în trăsura cea nouă. Roagă-l să mă ia, *mademoiselle.*

— O să-i spun, Adèle.

M-am grăbit să ies, fericită că scap de o sfătuitoare atât de mohorâtă. Trăsura era gata şi o trăgeau acuma la scară; stăpânul se plimba prin faţa casei şi Pilot se ţinea după dânsul.

— Poate să vie şi Adèle cu noi, nu-i aşa, domnule? întrebai.

— I-am spus că nu. Nu iau plozii după mine! Vreau să fiu numai cu dumneata.

— Lăsaţi-o să vină, domnule Rochester. Vă rog eu; e mai bine.

— Nu; ar fi o piedică.

Hotărârea nestrămutată se vedea în privirea şi glasul său: poveţele şi îndoielile doamnei Fairfax îmi năvăliră în minte, făcând să mă treacă fiori; ceva impalpabil şi vag îmi umbrise nădejdile. Aproape pierdusem impresia că am vreo putere asupra domnului Rochester. Eram gata să mă supun orbeşte, fără să mai spun un cuvânt, dar când mă ajută să urc în trăsură, mă privi în faţă.

— Ce s-a întâmplat? mă întrebă el. Ţi-a pierit lumina de pe obraz. Vrei într-adevăr să vie şi micuţa şi ai fi necăjită dacă aş lăsa-o aici?

— Aş ţine mult să vină, domnule.

— Atunci fugi de-ţi ia pălăria şi într-o clipă să-mi vii

îndărăt! strigă el Adèlei.

Fetiţa îl ascultă, alergând cât o ţineau picioarele.

— La urma urmelor, ce interesează că vom fi stingheriţi o dimineaţă? zise el. În curând o să am pentru totdeauna vorbele, gândurile şi tovărăşia ta.

După ce se văzu în trăsură, Adèle începu să mă sărute ca să-şi arate recunoştinţa, dar fu îndată aşezată în colţ, lângă domnul Rochester. Se uită imediat la mine: un tovarăş atât de ursuz o amuţea; nu îndrăznea nici să-i împărtăşească în şoaptă vreo observaţie de-a ei, nici să-l întrebe ceva.

— Lăsaţi-o lângă mine, zisei eu. Vă poate stânjeni şi în partea asta e destul loc.

O trecu lângă mine ca pe un căţeluş.

— Am s-o trimit curând la pension, spuse dânsul zâmbind, însă Adèle îl auzi şi-l întrebă dacă o să meargă la pension *sans mademoiselle*[72].

— Da, răspunse el, fără domnişoara, fiindcă pe domnişoara o iau cu mine în lună. Acolo am să caut o peşteră într-o vale albă, înconjurată de culmi vulcanice, şi o să stea cu mine, numai cu mine.

— Dar n-o să aibă nimic de mâncare; ai s-o laşi să moară de foame, remarcă Adèle.

— Zi şi noapte o să culeg mană pentru ea; în lună, câmpiile şi dealurile sunt pline de mană, Adèle.

— Şi când o să-i fie frig, cum o să facă foc?

— În lună, focul ţâşneşte din munţi; dacă o să-i fie frig, am s-o iau în braţe şi am s-o duc pe vârful unui vulcan şi am s-o aşez pe marginea craterului.

— *Oh! qu'elle y sera mal – peu confortable.*[73] O să i se strice rochiile. De unde ai să-i dai altele?

Domnul Rochester mărturisi că e încurcat.

— Hm! zise el, tu ce-ai face, Adèle? Pune-ţi mintea la-ncercare şi află un mijloc. Ce-ai zice de un nor alb sau trandafiriu pentru o rochiţă; şi nu crezi că dintr-un

[72] Fără domnişoara. (fr.)

[73] Ce prost o să se simtă – nu e de loc confortabil. (fr.)

curcubeu s-ar putea face o eşarfă drăguţă?

— E mult mai frumoasă aşa cum e, zise Adèle, după ce se gândi puţin. De altfel s-ar şi plictisi să trăiască numai cu dumneata acolo în lună. În locul domnişoarei, n-aş primi niciodată să plec cu dumneata.

— A primit; şi-a dat cuvântul.

— Dar n-o s-o poţi duce acolo sus; nu-i niciun drum înspre lună; nu-i decât aer, şi nici ea, nici dumneata nu ştiţi să zburaţi.

— Adèle, uită-te la câmpul ăsta.

Ieşiserăm pe porţile Thornfieldului şi trăsura mergea alene de-a lungul şoselei netede ce ducea spre Millcote. Praful fusese măturat de furtună; gardurile vii şi copacii falnici, împrospătaţi de ploaie, sclipeau verzi, de-o parte şi de alta a drumului.

— Acum vreo cincisprezece zile, Adèle, spuse domnul Rochester, mă plimbam seara târziu pe aici – era chiar în ziua când m-ai ajutat să strâng fânul din livadă. Eram obosit şi m-am aşezat pe treptele de colo: am luat un creion şi un caieţel şi am început să scriu despre o nenorocire ce mi s-a întâmplat de mult şi despre dorinţa mea de zile mai fericite. Scriam repede, în ciuda întunericului ce creştea, când cineva veni pe alee şi se opri la doi paşi de mine. Ridicai ochii şi văzui o mică făptura, cu un văl ca de pânză de păianjen pe cap. Îi făcui semn să se apropie şi peste puţin s-a aflat la genunchii mei. Nu i-am vorbit în cuvinte şi nici ea mie, dar am citit în ochii ei şi ea într-ai mei. Şi iată ce am vorbit noi, numai prin graiul ochilor. Era o zână venită din ţara spiriduşilor – spunea dânsa – şi venise într-adins ca să mă facă fericit; trebuia să părăsesc lumea noastră şi să mă duc cu ea într-un loc singuratic, în lună de pildă, şi zicând asta făcu un semn cu capul spre cornul lunii argintii, ce se înălţase peste Hayhill. Mi-a spus că acolo sus sunt peşteri de alabastru şi văi de argint, unde vom putea locui. I-am răspuns că mi-ar plăcea să merg acolo, dar i-am amintit – ca şi tine – că n-am aripi să zbor. „Oh! mi-a răspuns zâna,

nu-i nimic! Iată un talisman care va învinge toate greutăţile; şi-mi arătă un frumos inel de aur. Pune-l, zise ea, pe al patrulea deget al mâinii mele stângi şi o să fim unul al altuia, o să părăsim pământul şi o să ne facem cerul nostru, acolo sus.” Şi iar arătă spre lună. Adèle, inelul se află în buzunarul meu şi are forma unei monezi de aur, dar în curând o să-şi capete adevărata lui înfăţişare.

— Dar ce legătură are *mademoiselle* cu povestea asta? Nu-mi pasă mie de zână, dar mi-ai spus că pe *mademoiselle* vrei s-o duci în lună!...

— *Mademoiselle* e o zână, adăugă dânsul şoptind tainic.

Atunci îi spusei Adèlei să nu ia în seamă aceste glume, la rândul ei, fetiţa dădu dovadă de un autentic scepticism francez, spunând că domnul Rochester e un *vrai menteur*[74] asigurându-l că ea nu ia în seamă poveştile lui cu zâne şi că *du reste il n’y avait de fées et quand même il y en avait*[75] – nu i s-ar arăta lui, nu i-ar da inele şi nici nu i-ar propune să stea cu dânsul în lună.

Ceasul petrecut la Millcote mă cam sâcâi. Domnul Rochester mă sili să merg într-o prăvălie de mătăsuri şi să aleg o jumătate de duzină de rochii. N-aveam deloc chef şi-l rugai să amâne pentru mai târziu, dar n-a fost chip şi a trebuit să-l ascult. Recurgând la rugăminţi şoptite energic, am izbutit să-l înduplec ca în loc de şase rochii, câte voia să-mi dăruiască, să nu-mi iau decât două. În schimb, jură că acele două vor fi alese de dânsul. Îl văzui cu îngrijorare plimbându-şi ochii pe mătăsuri deschise; în cele din urmă se hotărî pentru o mătase bogată, de culoarea ametistului, şi un superb atlaz trandafiriu.

Îi spusei în şoaptă că asta era ca şi când mi-ar fi ales o rochie de aur şi o pălărie de argint; că fără doar şi poate n-o să cutez niciodată să port rochiile pe care mi le alesese. După multe greutăţi, căci era cumplit de

[74] Adevărat mincinos. (fr.)

[75] De altfel nu existau zâne şi chiar dacă ar fi existat. (fr.)

încăpăţânat, l-am convins să ia în locul lor o rochie sobră de atlaz negru şi alta de mătase cenuşie ca perla.

— Deocamdată fie şi aşa, zise el, adăugând însă că într-o zi „vrea să mă vadă strălucind ca un rond de flori”.

Îmi simţii inima uşoară când ieşirăm din prăvălia de mătăsuri şi apoi din aceea a bijutierului. Cu cât îmi dăruia domnul Rochester mai multe, cu atât obrajii mei se înroşeau mai tare şi eram cuprinsă de un simţământ de neplăcere şi umilinţă. Când, în sfârşit, înfrigurată şi obosită, mă suii din nou în trăsură, îmi amintii ceea ce ultimele întâmplări triste şi vesele mă făcuseră să uit cu desăvârşire: scrisoarea unchiului meu John Eyre către doamna Reed şi intenţia lui de a mă înfia şi a mă face moştenitoarea averii sale.

„Ar fi într-adevăr o uşurare să am o cât de mică independenţă, îmi zisei. Nu pot suferi să fiu un fel de păpuşă îmbrăcată de domnul Rochester sau să stau ca o a doua Danae şi să văd căzând în jurul meu, în fiecare zi, o ploaie de aur. Cum ajung acasă, îi scriu unchiului John la Madera şi-i comunic că mă mărit şi cu cine. Dacă aş şti că am măcar o şansă ca într-o zi să sporesc averea domnului Rochester, aş îndura mai uşor cheltuielile făcute acum pentru mine.” Cu sufletul ceva mai împăcat de gândul acesta (pe care n-am întârziat să-l pun în practică chiar în ziua aceea), îndrăznii iarăşi să înfrunt privirea stăpânului şi iubitului meu, care mi-o căuta totdeauna cu stăruinţă, deşi eu îmi feream mereu ochii şi obrazul. Îmi zâmbi; m-am gândit atunci că zâmbetul lui e aidoma celui pe care un sultan îl acordă într-o clipă de dragoste şi fericire unei roabe pe care aurul şi giuvaericalele lui au îmbogăţit-o. I-am strâns mâna care o căuta cu înfrigurare pe a mea şi am respins-o, roşie de puterea strânsoarei.

— Nu e nevoie să mă priviţi aşa, zisei eu, şi dacă o să continuaţi până la urmă n-o să port decât rochiile mele vechi de la Lowood şi la cununie o să îmbrac rochia liliachie de bumbac. Vă puteţi face un halat din mătasea cenuşie şi un număr nesfârşit de veste din atlazul cel

negru.

Spuse înfundat şi-şi frecă mâinile.

— Oh, ce fericire e s-o vezi şi s-o auzi! exclamă el. Cât e de originală şi de picantă! N-aş schimba această micuţă englezoaică pe tot seraiul marelui vizir. Ochi de gazelă, trup de hurie şi câte încă!

Aluzia cu iz oriental mă stârni din nou.

— Nu sunt de loc dispusă să ţin locul unui harem pentru dumneavoastră, deci să nu vă închipuiţi că l-aţi putea avea prin mine, îi zisei. Dacă acele lucruri vă plac, domnule, nu staţi pe gânduri. Duceţi-vă îndată la bâlciurile din Stambul şi cumpăraţi-vă sclave, risipindu-vă banii pe care, după cât se pare, aici nu ştiţi să-i cheltuiţi cum trebuie.

— Şi tu ce-ai să faci, Janet, câtă vreme eu o să mă tocmesc pentru acele tone de carne cu garnitură de ochi negri?

— Mă voi pregăti să plec ca misionară pentru a propovădui libertatea roabelor, deci şi a celor din haremul dumneavoastră. Voi intra acolo şi voi stârni răscoala, iar dumneavoastră, paşă cu trei tunuri, veţi fi într-o clipă în mâinile noastre şi nu vă vom da drumul decât după ce veţi semna legea cea mai liberală care a fost impusă vreodată unui tiran.

— Voi consimţi bucuros să depind de voia ta, Jane.

— Voi fi neîndurătoare, domnule Rochester, mai ales dacă veţi cere îndurare cu o privire cum este cea de acum. Vâzând această privire, aş fi sigură că semnaţi legea doar pentru că sunteţi silit şi o veţi călca îndată ce s-ar ivi prilejul.

— Dar, Jane, ce vrei tu, de fapt? Mă tem că afară de cununia înaintea altarului mă vei sili să mă supun întregului tipic al unei căsătorii aparte. Văd că vrei să stabileşti condiţii speciale – care anume?

— Nu vreau decât să am sufletul liber de povara oricăror obligaţii prea grele. Vă aduceţi aminte ce mi-aţi spus depre Céline Varens, despre diamantele şi

caşmirurile pe care i le-aţi dăruit? Nu vreau să fiu o Céline Varens engleză. Voi căuta să rămân guvernanta Adèlei, o să-mi câştig astfel hrana, locuinţa şi treizeci de lire pe an; pe deasupra, din aceşti bani voi putea să-mi întreţin şi garderoba, iar dumneavoastră o să-mi daţi doar...

— Doar ce?

— Doar stima dumneavoastră. Şi dacă vă voi da-o în schimb pe a mea, datoria va fi plătită.

— Să ştii, zise el, că în ceea ce priveşte insolenţa asta rece şi mândria înnăscută nu-ţi găseşti pereche pe lume.

În acel moment eram foarte aproape de Thornfield.

— Vrei să iei masa cu mine? mă întrebă el când ajunserăm la porţile parcului.

— Nu, domnule, vă mulţumesc.

— Şi pot cunoaşte pricina pentru care refuzi?

— N-am luat niciodată masa numai cu dumneavoastră, domnule, şi nu văd de ce aş face-o înainte de...

— Înainte de ce? Îţi plac frazele spuse numai pe jumătate.

— Înainte de-a nu mai avea încotro.

— Crezi că mănânc ca un căpcăun sau ca un vampir, de ţi-e teamă să mă ai tovarăş de masa?

— Nu m-am gândit niciodată la asta, domnule, dar vreau să-mi mai păstrez încă o lună vechile obiceiuri.

— Ba ai să părăseşti de îndată atitudinea de guvernantă supusă.

— Iertaţi-mă, domnule, dar asta n-o voi face. Voi urma să trăiesc ca şi altădată. Voi sta, ca şi până acum, toată ziua departe de dumneavoastră; veţi putea trimite să mă cheme seara, când veţi dori să mă vedeţi, şi atunci o să viu, dar altfel nu.

— Aş vrea să fumez, Jane, nu să prizez tabac, ca să pot îndura toate astea – *pour me donner une contenance*[76] cum ar spune Adèle: din nenorocire, n-am cutia de ţigări, nici tabachera. Dar ascultă-mă, tu, micuţă tirană; a fost rândul tău până acum, însă curând o să fie al meu; şi

[76] Ca să-mi păstrez cumpătul. (fr.)

când o să pun mâna pe tine, o să te leg – ca să zicem aşa – de un lanţ ca ăsta (arătând lanţul ceasului.) Da, micuţa mea dragă, te voi ţine lângă inima mea, de teamă să nu-mi pierd preţiosul odor.

Rostea aceste cuvinte în timp ce mă ajuta să cobor din trăsură; pe când o lua în braţe pe Adèle, eu intrai în casă şi mă grăbii să mă retrag la etaj.

Seara mă chemă la el. Îi pregătisem o îndeletnicire, căci eram hotărâtă să nu-mi petrec tot timpul într-o lungă conversaţie în *tête-à-tête.* Mi-am adus aminte de glasul lui frumos şi ştiam că-i place să cânte, ca mai tuturor bunilor cântăreţi. Eu nu cântam bine şi, după cum mă judecase chiar el, nu puteam fi socotită o muzicantă pricepută, dar eram încântată să ascult o muzică bună. Amurgul, acest ceas al romanţelor, abia umbrise cerul şi-şi desfăşurase stindardul albastru şi înstelat, când eu deschisei pianul şi-l rugai stăruitor, pe toţi sfinţii din cer, să-mi cânte ceva. Îmi răspunse că sunt o vrăjitoare cu toane şi mai bine ar fi să cânte altă dată; îi răspunsei însă că nici-o clipă n-o să fie mai potrivită.

— Îţi place glasul meu? mă întrebă el.

— Foarte mult, îi răspunsei.

Nu ţineam să-i măgulesc vanitatea susceptibilă, dar de data asta doream să-l câştig şi să-l îmboldesc, ca să ajung mai repede la ţintă.

— Atunci, Jane, trebuie să mă acompaniezi.

— Foarte bine, domnule; am să încerc.

Încercai, într-adevăr, dar curând fui gonită de pe taburet, după ce-mi spusese că sunt „o mică neîndemânatică”. Mă împinse fără jenă la o parte – tocmai asta doream şi eu – îmi luă locul şi se acompanie singur, căci cânta la pian tot aşa de bine ca şi din gură. M-am cuibărit în firida ferestrei şi, pe când priveam în zare copacii nemişcaţi şi pajiştea, el cântă pe o melodie suavă:

„De-a fost o dragoste să-i spun,

Aprinsă şi curată,
De-această dragoste acum
Mi-e inima furată.

Te văd şi dorul mi-l alin,
Dar vine despărţirea;
De-ntârzii mă munceşte-un chin,
Îmi sângeră iubirea.

Credeam cândva şi aşteptam
Să vină fără nume
O fericire; mă visam
Iubit pe-această lume;

De fiinţa scumpă să mă leg
Orbit, o viaţă-ntreagă,
Să-mi spună cât i-aş fi de drag,
Să-i spun cât mi-e de dragă.

Dar între noi s-a aşezat
Pustiu, întinderi goale.
Precum oceanul înspumat,
Verzui şi plin de jale.

Iubirea noastră o urăsc
Dreptatea şi puterea.
Ca nişte lotri ne lovesc:
Mânia şi durerea.

Primejdii înfruntai, loviri.
Şi piedici de tot felul;
Dar peste rele presimţiri
Trecui, urmându-mi ţelul.

În zbor spre visul drag purtat,
Viaţa mi-era plină
De cureubeu-naripat

Al ploii de lumină.

Când stelele se-aprind, de jar.
Pe boltă sus, plăpândă
Iubirea-n gând mi-apare iar
Solemnă, dar şi blândă.

Că nu mai ştiu să mă-nspăimânt
De grelele ursite
Sau de durerile muşcând
Din mine învrăjbite.

Mânia iarăşi m-a-ncercat,
Dreptatea-mi frânge drumul,
Pe când puterea a jurat
Să-mi dea din luptă scrumul.

Nu pot uita că mâna ei
Uşoară ca o floare
A poposit în mâna mea
Atât de-ncrezătoare!

Căsătoriţi, pornind voioşi
Prin vraja ce ne-nbină,
Să-i fiu tovarăş credincios,
Să fie-a mea stăpână;

Căci strânsă toată-ntr-un sărut,
Mi-a dat viaţa-ntreagă
Şi focul de-a mă fi ştiut
Iubit de fata dragă!"

Se ridică şi veni spre mine. Faţa-i era îmbujorată, ochii de erete îi străluceau şi toate trăsăturile lui trădau tandreţe şi patimă. O clipă mă fâstâcii, dar îmi revenii repede. Nu doream scene sentimentale, nici declaraţii îndrăzneţe; acum însă eram ameninţată şi de una şi de

alta; trebuia să-mi pregătesc o armă de apărare. Mi-am ascuţit limba. Când se apropie de mine, îl întrebai cu asprime: cu cine voia să se căsătorească?

— E o întrebare ciudată în gura dragei mele Jane, zise el.

— Nicidecum! O socotesc foarte firească şi chiar foarte necesară. Aţi spus că viitoarea soţie îşi va da viaţa pentru dumneavoastră. Ce înseamnă o asemenea idee păgână? Eu n-am de loc de gând să mor împreună cu dumneavoastră – puteţi fi sigur de asta!

— Oh, tot ce doresc, tot ce pretind e să poţi trăi alături de mine! Moartea nu-i pentru o făptură ca tine!

— Ba da. Ca şi dumneavoastră, am dreptul să mor când îmi va veni rândul, dar voi aştepta clipa hotărâtă şi nu i-o voi lua înainte.

— Nu-mi vei ierta oare gândul egoist şi nu vei pecetlui iertarea cu un sărut de împăcare?

— Nu; vă rog să mă iertaţi.

Atunci spuse că sunt o făptură foarte aspră şi adăugă că „pe oricare altă femeie ar fi podidit-o lacrimile, auzind astfel de strofe cântate spre lauda ei”.

Îi spusei că de felul meu eram aspră şi neînduplecată, că o să aibă numeroase prilejuri să-şi dea seama de acest lucru şi că, de altfel, eram hotărâtă să-i arăt, în cele patru săptămâni ce vor urma, multe laturi colţuroase ale firii mele, ca să ştie de cine voia să-şi lege viaţa, încă în vremea când mai putea da înapoi.

— Vrei să stai liniştită şi să vorbeşti ca o fată cu judecată?

— Voi sta liniştită, dacă doriţi asta, dar de vorbit îmi place să cred că vorbesc aşa cum trebuie.

Se frământa pe scaun, pufnind şi mormăind. „Foarte bine, îmi zisei, poţi să te zbuciumi şi să te înfurii, dacă vrei, dar sunt încredinţată că e cea mai bună purtare pe care o pot avea faţă de dumneata. Te iubesc mai mult decât aş putea spune, dar nu vreau să mă las prea mult stăpânită de patimă. Prin răspunsurile mele înţepătoare

vreau să te îndepărtez de prăpastie şi să păstrez între dumneata şi mine o distanţă ce ne va fi într-adevăr de folos amândurora.”

Încetul cu încetul, l-am întărâtat straşnic. Când se retrase într-un colţ întunecat, la celălalt capăt al odăii, mă ridicai şi zisei cu glasul meu obişnuit şi cu respectul de totdeauna:

— Noapte bună, domnule!

Apoi mă îndreptai spre uşă şi ieşii.

Urmai acelaşi sistem în tot cursul celor patru săptămâni de încercare şi obţinui o victorie desăvârşită. Fireşte, era cam supărat şi îmbufnat, dar vedeam că în general purtarea asta îi convenea totuşi. O supunere de mieluşea, o sensibilitate de turturică, i-ar fi încurajat tendinţele spre despotism, dar i-ar fi plăcut, l-ar fi mulţumit şi i-ar fi satisfăcut gusturile într-o măsură mult mai mică.

Faţă de străini eram ca şi altădată, liniştită şi respectuoasă; altă purtare nici n-ar fi fost potrivită. Numai în convorbirile de seară îl contrariam şi-l supăram. Când urcam în cameră trimitea să mă cheme, dar când apăream cuvintele: „dragostea mea” sau „iubita mea” i se stingeau pe buze. Cele mai alintătoare cuvinte pentru mine erau: „păpuşă sfidătoare”, „zână răutăcioasă”, „drăcuşor”, „nestatornico” şi altele. Strâmbăturile luaseră locul dezmierdărilor. În loc să-mi strângă mâna, mă ciupea de braţ; în loc să mă sărute, mă trăgea de ureche. Deocamdată eram mai mulţumită de aceste hatâruri sălbatice decât de orice avansuri prea drăgăstoase. Socoteam că doamna Fairfax îmi dă dreptate; neliniştea ei în ceea ce mă privea dispărea treptat; eram deci încredinţată că purtarea mea e cea bună. Domnul Rochester spunea că îl chinui atât, încât în curând va ajunge numai piele şi oase, dar că nu mai are mult până să se răzbune. Râdeam încet de ameninţările lui: „Acum te pot sili să fii cu scaun la cap, mă gândeam eu, şi nu mă îndoiesc că o să pot şi mai târziu; dacă un mijloc îşi pierde puterea, pot născoci altul”.

Totuşi, nu-mi venea de loc uşor; adeseori aş fi vrut mai curând să-i plac, decât să-l întărât. Viitorul meu soţ ajunsese să însemne pentru mine lumea întreagă, mai mult chiar: Dumnezeul meu. Venise să se aşeze între mine şi orice gând religios, ca o eclipsă între om şi soarele uriaş. În zilele acelea nu-l mai zăream pe Dumnezeu din pricina făpturii sale, din care-mi făcusem un idol.

Capitolul XXV

CEASURILE DIN URMĂ ALE LUNII acordate domnului Rochester pentru a-mi face curte erau numărate. Nu se mai putea amâna ziua, care se apropia – ziua nunţii; toate pregătirile erau gata. Eu, cel puţin, nu mai aveam nimic de făcut; cuferele fuseseră închise, legate şi înşirate de-a lungul peretelui odăiţei mele. Mâine pe vremea asta vor fi departe pe drumul Londrei şi tot acolo voi fi şi eu (D.V)[77] ... Sau mai curând nu eu, ci o anume Jane Rochester, pe care n-o cunoşteam încă. Nu mai rămânea decât să lipesc adresele pe bagaje, şi cele patru pătrăţele de carton aşteptau în sertar. Domnul Rochester scrisese el însuşi pe fiecare dintre ele „Doamna Rochester, hotel ***, Londra”, dar nu mă putusem hotărî să le lipesc pe cufere, nici să chem pe cineva să facă treaba. Doamna Rochester! Nu exista şi iniţialele nu se puteau naşte până a doua zi, la câtăva vreme după ora opt dimineaţa.

Luasem hotărârea să aştept şi să mă conving de venirea ei pe lume, înainte de a-i trece în stăpânire toate aceste bunuri. Era de ajuns că în dulapul din faţa măsuţei mele de toaletă rochiile despre care se spunea că sunt ale ei înlocuiseră rochia mea din Lowood, neagră, de postav ieftin, şi pălăria de paie, căci nu puteam socoti ale mele rochia de mireasă de culoarea perlei şi vălul vaporos, agăţate în cuierul pe care se făcuseră stăpâne. Închisei dulapul să nu mai văd veşmintele care la ceasul acela al serii – era ora nouă – răspândeau un fel de

[77] Iniţiale pentru *Dea volente,* cu voia Domnului. (lat)

lumină fantastică în întunericul odăii mele. „Visuri albe, rămâneţi singure”, zisei. Sunt neliniştită. Aud vântul bătând şi vreau să ies afară să-i simt mângâierea. Nu numai zorul pregătirilor şi nu numai gândul la marile schimbări, la viaţa care avea să înceapă chiar de-a doua zi pentru mine, mă făcuseră atât de neliniştită. Amândouă îşi aveau, desigur, partea lor în tulburarea ce mă împoldea să rătăcesc la o oră atât de târzie pe câmpiile întunecate; exista însă o a treia pricină, mult mai puternică decât celelalte.

Un gând ciudat şi neliniştitor îmi stăruia în cuget. Ceva ce nu puteam înţelege şi de care nimeni afară de mine nu avea ştiinţă se petrecuse cu o noapte înainte. Domnul Rochester lipsise de acasă în noaptea aceea şi încă nu se întorsese. Fusese silit să se ducă într-o localitate la vreo treizeci de mile depărtare, unde avea un mic domeniu de vreo două-trei ferme, fiindcă treburi importante îl chemau acolo, treburi pe care numai el le putea şi trebuia să le rezolve înaintea plănuitei plecări din ţară. Îi aşteptam întoarcerea ca să lepăd această povară de pe suflet şi să-i cer dezlegarea tainei ce mă nelinişteа. Aşteaptă până ce va veni, cititorule, şi în clipa când îi voi împărtăşi secretul, vei lua şi tu parte la acea destăinuire.

Mă îndreptai spre livadă, mânată într-acolo de vântul care bătuse toată ziua tare şi neîntrerupt dinspre sud, fără să aducă, totuşi, vreo picătură de ploaie. În loc să se domolească la căderea nopţii, părea că se-nteţeşte şi urlă din ce în ce mai tare; copacii se aplecau mereu în aceeaşi parte, şi-abia o dată la un ceas dacă-şi mai îndreptau crăcile, atât de puternic şi nedomolit era vântul ce le apleca înspre nord capetele rămuroase. Nori grei se alungau fără contenire de la o margine la alta a zării şi niciun petic de cer albastru nu se-arătase în ziua aceea de iulie.

Simţeam o plăcere sălbatică să alerg prin vânt şi să-mi arunc parcă tulburarea din cuget în iureşul acelui şuvoi de aer ce urla prin văzduh. Coborând aleea de dafini, dădui

cu ochii de ciotul înnegrit al castanului lovit de trăsnet. Străjuia acolo întunecat şi frânt; trunchiul spintecat prin mijloc părea silueta vagă a unei năluci, cele două părţi ale copacului nu erau complet despărţite, căci baza trainică şi rădăcinile viguroase le mai uneau încă, dar viaţa comună era nimicită; seva secase. Atârnau de o parte şi de alta, veştejite şi moarte şi desigur că una sau amândouă aveau să fie doborâte de furtunile iernii, cu toate că deocamdată păreau a alcătui un singur copac – una şi aceeaşi ruină.

„Bine faceţi că vă ţineţi strâns unul de altul, zisei eu, ca şi când cioturile monstruoase ar fi fost fiinţe vii şi m-ar fi putut auzi. Cred că aşa rupte, uscate şi arse cum sunteţi, mai aveţi încă puţină viaţă în voi, fiindcă rădăcinile cinstite şi credincioase rămân încă unite. Nu veţi mai purta niciodată verdeaţa frunzelor, niciodată nu veţi mai vedea păsări clădindu-şi cuiburile şi înălţându-şi trilurile prin ramurile voastre; pentru voi a trecut vremea dragostei şi a bucuriei: dar cu toate acestea nu v-a copleşit deznădejdea, căci fiecare din voi are un tovarăş care să-l sprijine în nenorocire.” Pe când le priveam, luna apăru pentru o clipă pe colţul de cer ce se vedea printre cioturi. Discul ei roşu ca sângele şi pe jumătate acoperit de nori păru că-mi aruncă o privire speriată şi lugubră, îngropându-se apoi repede în masa nesfârşită a norilor, în jurul Thornfieldului, vântul încetă o clipă, dar peste pădurea şi pârâiaşele îndepărtate stăruia necontenit un vaiet sălbatic şi melancolic. Era atât de trist să-l asculţi, încât mă îndepărtai în goană.

Rătăcii câtăva vreme prin livadă, adunând din iarbă merele căzute cu grămada în jurul copacilor. Mi-am găsit de lucru, alegând pe cele care erau coapte, le-am dus în casă şi le-am pus în cămară. Apoi mă urcai în bibliotecă, să mă încredinţez dacă focul e aprins, căci, deşi era vară, ştiam că într-o seară mohorâtă ca aceea domnului Rochester i-ar fi plăcut să găsească la întoarcere un foc vesel. Focul fusese aprins şi ardea cu nădejde; trăsei jilţul

domnului Rochester la gura sobei şi masa alături; lăsai perdelele şi pregătii lumânările să poată fi oricând aprinse.

Când sfârşii cu toate acestea, eram mai tulburată decât oricând. Nu puteam sta liniştită: nu puteam nici să rămân în casă. Pendula din odaie şi bătrânul ceas din sala cea mare bătură în acelaşi timp ora zece.

„Ce târziu e! îmi zisei. O s-alerg până la porţile parcului; din când în când luna mai răzbate printre nori şi se poate zări destul de departe pe drum. Poate că soseşte chiar acum şi dacă i-aş ieşi în întâmpinare aş mai şterge câteva clipe de aşteptare.”

Vântul vuia în copacii mari ce străjuiau poarta. Atât cât puteam vedea în depărtare pe şosea, în dreapta şi-n stânga, totul era liniştit şi pustiu; în afară de umbrele norilor care treceau din vreme-n vreme drumul, când se-arăta luna nu se vedea decât o lungă linie palidă, lipsită de orice urmă de viaţă.

O lacrimă copilărească, lacrimă de dezamăgire şi nerăbdare îmi aburi ochii. Ruşinată, mi-o ştersei repede. Mai zăbovii câtva timp; luna se ascunsese în întregime îndărătul norilor, iar noaptea devenea din ce în ce mai întunecoasă şi părea că s-apropie furtuna.

„Ce mult aş vrea să vină acum! Ce mult aş vrea să vină!” strigai eu cuprinsă de presimţiri bolnăvicioase. Nădăjduisem că avea să sosească înainte de ceai. Era o noapte neagră! „Ce-l poate face să întârzie? I s-o fi întâmplat ceva?”

Întâmplarea din noaptea trecută îmi reveni în minte; văzui atunci în ea prevestirea unei nenorociri. Mă temeam că nădejdile mele erau prea frumoase ca să se îndeplinească; fusesem atât de fericită în ultima vreme, încât mi-era teamă ca norocul meu să nu fi păşit pe culme şi acum să fie deci nevoit să coboare.

„Nu mă pot întoarce în casă, îmi zisei eu. Nu pot sta la gura sobei în timp ce-l ştiu afară pe o vreme atât de urâtă. Mai bine cu trupul obosit, decât cu inima strânsă.

Alerg în întâmpinarea lui.”

Pornii. Am mers repede, dar n-am ajuns departe. Nu făcusem niciun sfert de milă, când auzii tropot de cal: un călăreţ venea în goana mare şi un câine alerga alături. La o parte cu presimţirile triste! El era! Era el, călare pe Mesrour şi urmat de Pilot. Mă văzu, fiindcă luna deschisese o poartă albastră printre nori şi strălucea acum în văzduh. Îşi scoase pălăria şi o flutură deasupra capului. Fugii în întâmpinarea lui.

— Aha! exclamă el, întinzându-mi mâna şi plecându-se spre mine, vasăzică nu poţi sta fără mine, e limpede! Pune piciorul pe vârful cizmei mele, dă-mi amândouă mâinile şi urcă-te!

Îl ascultai. Bucuria mă făcea sprintenă: urcai în faţa lui, pe oblâncul şeii. Căpătai drept bun venit o sărutare aprinsă şi câteva manifestări de biruinţă lăudăroase pe care le-am primit, neavând încotro. Îşi domoli înflăcărarea, ca să întrebe:

— S-a întâmplat ceva, Janet, că ai venit la o oră ca asta în întâmpinarea mea? Vreo veste proastă?

— Nu, dar mi se părea că nu vă mai întoarceţi şi nu puteam aştepta liniştită acasă, mai ales pe ploaia şi vântul ăsta.

— E adevărat, e vânt şi ploaie. Eşti udă ca o sirenă, înveleşte-te cu mantaua mea. Mi se pare că ai friguri, Jane; îţi ard obrajii şi mâinile. Te întreb încă o dată: s-a întâmplat ceva?

— Acum nimic; nu mai sunt nici speriată, nici nenorocită.

— Atunci, ai fost?

— Puţin. O să vă povestesc mai târziu, domnule, dar sunt convinsă că o să râdeţi de suferinţele mele.

— Am să râd din toată inima, după ce o să treacă şi ziua de mâine; până atunci nu îndrăznesc, fiindcă nu sunt încă sigur de izbândă. Oare tu eşti aceea care în ultima lună ai fost tot atât de greu de prins ca un ţipar şi tot atât de spinoasă ca un tufiş de trandafiri? Oriunde puneam

degetul, un ghimpe ascuţit îmi pătrundea în carne, iar acum pare că ţin în braţe o mieluşea rătăcită. Te-ai depărtat de turmă să-ţi cauţi păstorul, nu-i aşa, Jane?

— Aveam nevoie de dumneavoastră; dar nu vă lăudaţi prea tare. Am ajuns la Thornfield. Lăsaţi-mă să cobor.

M-a luat în braţe şi m-a lăsat jos. După ce veni John să ia calul, domnul Rochester mă urmă în sala cea mare, şi-mi spuse să-mi schimb iute veşmintele şi să mă întorc la el în bibliotecă. Pe când urcam scara, mă opri şi mă puse să-i făgăduiesc că n-o să zăbovesc mult. Nici n-am zăbovit: după cinci minute am şi venit. Se aşezase la masă.

— Ia un scaun şi ţine-mi tovărăşie, Jane. Cu voia lui Dumnezeu, multă vreme de-aici încolo n-ai să mai iei decât o singură masă la Thornfield, în afară de cea de-acum.

Mă aşezai lângă el, dar îi spusei că nu pot mânca.

— Din pricina călătoriei de mâine, Jane? Gândul că o să vezi Londra îţi taie pofta de mâncare?

— Viitorul nu mi se arată prea limpede în seara asta, domnule, şi nu-mi prea dau bine seama ce-i în mintea mea. Mi se pare că totul în viaţă nu-i decât închipuire.

— Afară de mine; eu sunt carne şi oase; pune mâna pe mine.

— Ba, dimpotrivă, tocmai dumneavoastră, domnule, îmi păreţi o nălucă, mai mult decât ceilalţi, sunteţi un simplu vis.

Întinse mâna, râzând.

— Şi ăsta-i vis? întrebă dânsul, punând-o sub ochii mei.

Avea o mână rotundă, robustă, vânjoasă, şi un braţ lung şi puternic.

— Da, deşi o ating, e un vis, răspunsei, depărtând-o de obrazul meu. Aţi terminat cina, domnule?

— Da, Jane.

Sunai şi pusei să se strângă masa. Când furăm din nou singuri, aţâţai focul şi mă aşezai pe un scaun lângă picioarele stăpânului meu.

— E aproape de miezul nopţii, zisei.

— Da; însă aminteşte-ţi, Jane, că mi-ai făgăduit să veghezi cu mine în noaptea dinaintea nunţii mele.

— Îmi amintesc şi o să-mi ţin făgăduiala, cel puţin un ceas, două. N-am de loc chef să mă culc.

— Ţi-ai făcut toate pregătirile?

— Toate, domnule.

— Şi eu am rânduit totul. O să părăsim Thornfieldul mâine dimineaţă, o jumătate de ceas după ce ne întoarcem de la biserică.

— Foarte bine, domnule.

— Cu ce zâmbet extraordinar ai rostit aceste cuvinte, Jane. Cât de roşii îţi sunt obrajii şi ce ciudat îţi mai sclipesc ochii! Eşti sănătoasă?

— Cred că da.

— Crezi numai! Dar ce ai? Spune-mi: ce simţi?

— Nu pot, domnule; niciun cuvânt nu poate arăta ce simt. Aş vrea să nu se mai sfârşească niciodată ceasul acesta. Cine ştie ce poate aduce cel care vine...

— Asta e curată ipohondrie, Jane. Ai fost prea tulburată sau prea obosită.

— Dumneavoastră, domnule, sunteţi liniştit şi fericit?

— Liniştit? nu, dar fericit sunt până în adâncul sufletului.

Îl privii şi-ncercai să-i citesc bucuria pe faţă; era îmbujorată şi arăta înflăcărare.

— Deschide-ţi inima, Jane, îmi zise el; uşurează-ţi cugetul de orice povară, împărtăşindu-mi-o. Ce te sperie? Crezi că n-am să fiu un bărbat bun?

— Niciun gând nu mi-e mai străin decât ăsta.

— Te temi de lumea nouă în care ai să intri? De viaţa nouă ce-o să înceapă pentru tine?

— Nu.

— Jane, mă uluieşti. Privirea şi glasul tău trădează o îndrăzneală plină de tristeţe, care mă încurcă şi mă chinuie. Am nevoie de o lămurire.

— Atunci ascultaţi-mă, domnule. Noaptea trecută aţi

fost plecat de acasă?

— Da, şi acum câteva clipe ai pomenit de ceva ce s-a petrecut în lipsa mea. Probabil că nu-i nimic important, dar, oricum, te-a tulburat. Ia s-auzim. Poate ţi-a spus doamna Fairfax ceva? Sau ai auzit pe servitori flecârind? Amorul tău propriu atât de susceptibil a fost cumva jignit?

— Nu, domnule.

Bătu miezul nopţii. Aşteptai până se stinseră vibraţiile argintii ale pendulei şi glasul grav şi răguşit al ceasului mare din hol, apoi urmai:

— Ieri, toată ziua, am fost foarte ocupată şi foarte fericită de trebăluiala mea, căci nu mă tulbură nicio teamă cu privire la viaţa nouă şi celelalte pe care le-aţi pomenit. Dimpotrivă, găsesc că nădejdea de a-mi petrece viaţa cu dumneavoastră e cel mai minunat lucru, pentru că vă iubesc. Nu, domnule, nu mă mângâiaţi acum, lăsaţi-mă să vorbesc, nu mă întrerupeţi. Ieri aveam încredere deplină în pronia cerească şi credeam că totul lucrează spre binele dumneavoastră şi al meu. Era o zi foarte frumoasă, dacă vă amintiţi, iar liniştea văzduhului şi seninul cerului alungau orice teamă cu privire la felul în care veţi călători. Seara m-am plimbat puţin prin curte, gândindu-mă la dumneavoastră. În închipuirea mea, vă simţeam atât de aproape, încât nici nu-mi mai dădeam seama că nu eraţi de faţă. Mă gândeam la viaţa ce stătea înaintea mea, la viaţa dumneavoastră, domnule, mai largă şi mai zbuciumată decât a mea, aşa cum e adâncul mării faţă de pârâul care aleargă să se verse în ea, strâns între malurile-i înguste. Mă întrebam pentru ce numeau filosofii lumea aceasta un jalnic pustiu, când pentru mine ea înflorea ca un trandafir. Tocmai când apuse soarele, se lăsă frigul şi cerul se acoperi de nori. Am intrat în casă. Sophie mă chemă să văd rochia de mireasă, care tocmai fusese adusă, şi în fundul cutiei am găsit darul dumneavoastră: vălul, pe care, cu o risipă princiară, l-aţi comandat la Londra. Am bănuit că deoarece n-am primit giuvaerele, aţi vrut să mă faceţi pe căi ocolite să primesc

ceva tot atât de preţios. Am zâmbit când l-am desfăcut, gândindu-mă cum o să vă necăjesc pentru gustul dumneavoastră boieresc şi străduinţele de a vă travesti logodnica plebeiană în veşmintele unei înalte doamne. Mă gândeam cum să fac să vă arăt vălul nebrodat pe care-l pregătisem spre a-mi acoperi capul meu de fiinţă de rând şi să vă întreb dacă nu era de ajuns pentru o femeie, care nu putea aduce soţului ei nici avere, nici frumuseţe, nici relaţii sociale. Parcă vă vedeam privirea, vă auzeam aprigul răspuns; vă auzeam spunând cu dispreţ că nu doriţi să vă măriţi averea, nici să obţineţi un rang mai înalt, căsătorindu-vă cu o pungă de aur sau cu o coroană nobiliară.

— Cât de bine îmi citeşti în suflet, micuţă vrăjitoare! interveni domnul Rochester. Dar ce altceva decât broderii ai găsit în văl? Ascundea cumva un pumnal, sau otravă, de arăţi azi atât de posomorâtă?

— Nu, nu, domnule, gingăşia şi fineţea vălului nu acopereau decât orgoliul lui Fairfax Rochester, dar asta nu mă mai speria, fiindcă sunt obişnuită chiar şi cu imaginea Satanei. Dar, domnule, pe măsură ce se întuneca, se-nteţea vântul. Aseară nu bătea ca azi – şuierător şi turbat – însă scotea un geamăt trist şi mult mai jalnic. Aş fi vrut să fiţi acasă. Am intrat aici, dar când am văzut scaunul gol şi căminul fără foc, m-au trecut fiorii. După puţin timp, m-am dus să mă culc, dar n-am putut adormi; eram chinuită de o frământare de nestăpânit. Vântul, care bătea din ce în ce mai tare, părea că încearcă să înăbuşe un strigăt dureros. Întâi nu mi-am putut da seama dacă acele sunete veneau din casă sau de afară; răzbăteau la fiecare pală de vânt totdeauna la fel de dureroase şi de nedesluşite. În cele din urmă, mă gândii că trebuie să fie un câine care urlă în depărtare. Am fost fericită când zgomotul a încetat, dar noaptea bântuită de vânt şi copleşită de întuneric mă urmări şi în vis; dormind, doream să fiu acasă cu dumneavoastră, şi mă-ncerca simţământul ciudat şi

neplăcut că între noi se află o stavilă. În prima parte a somnului, credeam că umblu pe cotiturile unui drum necunoscut. Mă împresura bezna deplină şi ploaia îmi uda rochia. Duceam în braţe un copilaş, prea mic şi prea plăpând ca să poată umbla; tremura în braţele mele îngheţate şi plângea amarnic. Parcă se făcea că dumneavoastră vă aflaţi cu mult înaintea mea pe şosea şi mă străduiam să v-ajung; mă sforţam să va rostesc numele şi să vă opresc, dar picioarele îmi erau încătuşate, cuvintele mi se stingeau pe buze şi simţeam că în vremea asta vă depărtaţi din ce în ce mai mult.

— Iar aceste vise te mai apasă şi acum, Jane, acum când sunt lângă tine? Fetiţa mea simţitoare! Uită, copila mea, aceste nenorociri închipuite şi nu te mai gândi decât la fericirea pe care-o avem aievea. Spui că mă iubeşti, Janet. Da – n-am să uit asta şi nici tu nu poţi s-o tăgăduieşti. *Cuvintele acelea nu mi s-au stins pe buze.* Le-am auzit bine; erau desluşite şi duioase; prea solemne poate dar dulci şi mângâietoare ca o muzică. Mi-ai spus:... E minunat să am nădejdea că-mi voi petrece viaţa cu tine, Eduard, pentru că te iubesc. Mă iubeşti, Jane? Mai spune-mi o dată!

— Da, domnule, vă iubesc din tot sufletul!

— Uite, zise el după câteva clipe de tăcere, e ciudat, dar cuvintele astea mi-au pătruns în inimă ca un junghi. De ce? Probabil din pricină că ai spus-o cu o energie atât de tare şi de evlavioasă, din pricină că în privirea pe care ai aţintit-o asupra mea erau o credinţă, o sinceritate şi un devotament atât de sublime, încât mi s-a părut că văd lângă mine un duh şi am fost uluit. Uită-te urât la mine, Jane, aşa cum ştii tu să te uiţi; aruncă-mi un zâmbet răutăcios, sfios şi aţâţător, spune-mi că mă urăşti, necăjeşte-mă, sâcâie-mă, fă ce vrei, numai dă-mi emoţii; prefer de o mie de ori să fiu furios decât să fiu trist.

— Vă voi necăji şi vă voi sâcâi cât v-o plăcea, dar numai după ce-o să-mi termin povestirea; ascultaţi-mă până la capăt.

— Credeam, Jane, că mi-ai spus tot şi că un vis a fost izvorul mâhnirii tale.

Clătinai din cap.

— Cum! exclamă dânsul, mai e ceva? Nu cred că-i ceva însemnat. Te înştiinţez dinainte că sunt cam neîncrezător. Spune mai departe.

Neliniştea şi nerăbdarea temătoare pe care le observai la el mă uimiră. Totuşi, continuai:

— Am mai avut un vis, domnule. Se făcea că Thornfieldul nu-i decât o grămadă de dărâmături pustii în care se adăpostesc liliecii şi bufniţele. Din toată frumoasa faţadă nu rămăsese decât un singur zid foarte înalt, dar subţire şi şubred. Mă plimbam la lumina lunii prin bălăriile crescute pe locul castelului ruinat; mă izbeam când de marmura unui cămin, când de resturi de zid. Înfăşurată într-un şal, purtam mereu la piept copilul necunoscut şi nu-l puteam aşeza nicăieri, cu toate că braţele îmi erau frânte de oboseală; era greu şi mă împiedica la mers, dar trebuia totuşi să-l ţin. Se-auzea pe şosea, în depărtare, galopul unui cal. Eram încredinţată că sunteţi dumneavoastră şi că plecaţi pentru multă vreme într-un ţinut îndepărtat. Mă urcai pe zidul şubred cu o grabă agitată şi neprevăzătoare, dornică să vă mai zăresc o ultimă dată de pe culmea lui. Pietrele se rostogoliră sub picioarele mele, tulpinile de iederă de care mă agăţam se rupseră, copilul speriat mă cuprinse de gât, şi fu cât pe aci să mă sugrume. În sfârşit, ajunsei sus, pe culmea zidului, vă vedeam ca pe-o pată întunecată pe o dâră albă; în fiecare clipă păreaţi mai mic şi vântul bătea atât de tare că nu mă mai puteam ţine. Mă aşezai pe marginea îngustă a zidului şi pusei copilul în poală. Vă mai zării la un colţ al drumului şi mă aplecai să vă mai văd o dată; zidul se prăbuşi, copilul îmi alunecă de pe genunchi, îmi pierdui echilibrul, căzui şi mă trezii.

— Asta-i tot, Jane?

— Asta-i numai prefaţa, domnule; povestea de-abia acum începe. Când m-am trezit, o rază de lumină îmi izbi

ochii. Oh, se luminează de ziuă! îmi zisei. Mă înşelasem însă: nu era lumina zilei, ci doar a unei lumânări. Am crezut că intrase Sophie. Pe masă era o lumânare şi uşa garderobului unde atârnasem, înainte de a mă culca, rochia şi vălul de mireasă, era deschisă. Am auzit pe cineva cotrobăind şi numaidecât am întrebat „Sophie, ce faci acolo?” Nu mi-a răspuns nimeni, dar o umbră s-a desprins de lângă dulap, a luat lumânarea, a ridicat-o şi a cercetat veşmintele atârnate de cuier. „Sophie! Sophie!” strigai din nou, dar nu primii niciun răspuns. Mă ridicasem în capul oaselor şi m-am aplecat înainte să privesc. La început am fost mirată, apoi cu totul uluită. Sângele îmi îngheţă în vine. Domnule Rochester, nu era nici Sophie, nici Leah, nici doamna Fairfax, nu, sunt şi acum sigură de asta, nu era nici măcar Grace Poole, femeia aceea ciudată.

— Trebuie să fi fost una dintre ele, mă întrerupse stăpânul meu.

— Nu, domnule, vă încredinţez solemn că nu. Niciodată nu văzusem la Thornfield Hall silueta care sta înaintea mea. Talia, conturul, toate erau noi pentru mine.

— Descrie-mi-o, Jane.

— Părea să fie o femeie înaltă şi voinică, iar părul negru şi des i se revărsa bogat pe spate. Nu ştiu ce rochie purta: părea albă şi cu tăietura dreaptă, dar n-aş putea spune dacă era rochie, cearşaf sau giulgiu.

— I-ai văzut faţa?

— La început nu, dar peste puţin timp a luat vălul meu din cuier, l-a privit mult timp, apoi şi l-a pus pe cap şi s-a întors spre oglindă; atunci îi văzui foarte desluşit chipul şi trăsăturile.

— Şi cum arăta?

— Mi s-a părut înspăimântătoare, un adevărat strigoi. Oh, domnule, în viaţa mea n-am văzut un chip ca acela. Obrazul era sălbatic şi fără culoare. Aş vrea să pot uita ochii plini de sânge care se rostogoleau în orbite şi trăsăturile ei înfricoşătoare, negre şi umflate.

— Stafiile sunt galbene, Jane.

— Aceea, domnule, era de o culoare purpurie, avea buzele negre şi umflate, fruntea zbârcită, sprâncenele întunecate şi înălţate mult deasupra ochilor roşii ca sângele. Vreţi să vă spun de ce-mi aminteşte acea nălucă?

— Da!

— Îmi aminteşte scârboasa stafie germană care se numeşte vampir.

— Ah! Şi ce a făcut?

— Şi-a scos vălul de pe capul ei descărnat şi l-a rupt în două, l-a aruncat pe jos şi l-a călcat în picioare.

— După aceea?

— A ridicat perdeaua şi s-a uitat afară; poate a văzut că se luminează de ziuă, fiindcă a luat lumânarea şi s-a retras spre uşă. Când a ajuns lângă patul meu s-a oprit şi ochii ei de flacără se aţintiră asupra mea. Mi-a apropiat lumânarea de chip şi a stins-o în faţa ochilor mei. Am simţit în plină faţă dogoarea obrazului ei îngrozitor şi mi-am pierdut cunoştinţa. E a doua oară în viaţă când am leşinat de spaimă.

— Cine era lângă tine când ţi-ai revenit?

— Nimeni, domnule. Era ziua-n amiaza mare. M-am sculat, mi-am cufundat capul în apă rece şi-am sorbit cu nesaţ. Mă simţeam slăbită, dar mi-am dat seama că nu sunt bolnavă şi m-am hotărât să nu povestesc păţania altcuiva decât dumneavoastră. Acum, spuneţi-mi, domnule, cine era femeia aceea?

— De bună seamă că nu era decât o plăsmuire a minţii tale aprinse. Va fi nevoie să am grijă de tine, comoara mea: cine are nervi ca ai tăi trebuie să şi-i cruţe.

— Domnule, vă rog să fiţi sigur că nervii mei n-au nicio vină. Am văzut bine; tot ce v-am povestit s-a întâmplat aievea.

— Şi visele de mai înainte au fost şi ele adevărate? Castelul Thornfield s-a prăbuşit? Sunt despărţit de tine prin piedici de netrecut? Te părăsesc fără o lacrimă, fără

un sărut, fără să spun măcar un cuvânt?

— Încă nu.

— Sunt pe cale s-o fac? Ziua care trebuie să ne lege pe veci a şi început. Te încredinţez că atunci când vom fi uniţi n-ai să mai treci prin spaime de astea închipuite.

— Spaime închipuite, domnule! Mult aş vrea să cred că-i numai atât şi de vreme ce nici dumneavoastră nu-mi puteţi lămuri taina acestui groaznic vizitator, doresc asta mai mult ca o oricând.

— Şi dacă eu nu pot, Jane, înseamnă că n-a fost decât o vedenie.

— Când m-am trezit dimineaţa, mi-am spus la fel, domnule. Ca să mai prind curaj, m-am uitat la toate lucrurile bine cunoscute şi care la lumina zilei aveau o înfăţişare atât de veselă. Am văzut însă acolo, pe covor, dovada neîndoielnică a celor întâmplate: vălul zăcea pe jos, rupt în două!

Îmi dădui seama că domnul Rochester tresare şi tremură. Mă cuprinse repede în braţe.

— Slavă domnului, exclamă el, că numai vălul a fost vătămat, dacă un duh rău a venit lângă tine în noaptea trecută! Oh, când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla!

Respira agitat şi mă strângea atât de tare, că abia puteam răsufla. După câteva clipe de tăcere urmă vesel:

— Acum, Janet, vreau să-ţi lămuresc toate acestea. Acea nălucă e jumătate vis, jumătate realitate. Nu mă îndoiesc că a intrat o femeie în odaia ta şi acea femeie – era – trebuie să fi fost – Grace Poole. Chiar tu spuneai că e o făptură ciudată şi după câte ştii despre ea, ai tot dreptul s-o socoteşti aşa. Ce mi-a făcut mie? Ce i-a făcut lui Mason? Pe jumătate adormită, ai văzut-o intrând şi ai văzut ce făcea, dar înspăimântată şi aproape în delir, ţi s-a părut altfel decât era. Chipul negru umflat, părul despletit, statura prea înaltă, toate astea nu-s decât plăsmuiri ale închipuirii tale, o urmare a coşmarurilor pe care le-ai avut; ruperea furioasă a vălului, iată ce-i adevărat şi vrednic de ea. Văd că o să mă întrebi de ce-o

ţin în casă pe această femeie. Când se va împlini un an şi o zi de la căsătoria noastră, o să-ţi spun, dar acum nu. Eşti mulţumită, Jane? Primeşti explicaţia asta a tainei?

Mă gândii puţin şi mi se păru că era într-adevăr singura explicaţie posibilă. Nu eram mulţumită, dar ca să-i fac pe plac domnului Rochester, mă silii să par, în orice caz mă simţeam uşurată, aşa că îi răspunsei printr-un zâmbet vesel şi, fiindcă bătuse de mult ora unu, mă pregătii să-l părăsesc.

— Sophie nu doarme cu Adèle în odaia copiilor? mă întrebă dânsul, aprinzându-şi lumânarea.

— Ba da, domnule, răspunsei.

— E destul loc şi pentru tine în patului Adèlei. Trebuie să dormi cu ea în noaptea asta, Jane. N-ar fi de mirare ca întâmplarea pe care mi-ai povestit-o să-ţi fi tulburat nervii. Mai bine să nu dormi singură. Făgăduieşte-mi că te duci în odaia Adèlei.

— Voi fi chiar foarte mulţumită, domnule.

— Şi încuie bine uşa pe dinăuntru. Deşteapt-o pe Sophie când ajungi sus şi spune-i să te trezească devreme fiindcă trebuie să fii îmbrăcată şi să mâncăm înainte de opt. Acum alungă gândurile întunecate, lasă la o parte grijile, Janet. N-auzi că vântul s-a domolit? Nu mai e decât o şoaptă plăcută şi ploaia nu mai bate în geamuri. Priveşte, zise dânsul ridicând perdeaua: uite ce noapte frumoasă!

Era adevărat. Jumătate de cer era senin, fără pic de nor. Vântul bătea de la apus şi norii se fugăreau înspre răsărit, în lungi şiruri argintii, iar luna strălucea liniştit şi paşnic.

— Ei, zise domnul Rochester, privindu-mă cercetător în ochi, cum se simte acum mica mea Janet?

— Noaptea e senină, domnule, şi senină-s şi eu.

— Şi-n noaptea asta n-o să mai visezi despărţire şi supărări, ci dragoste fericită şi o unire voioasă.

Prezicerea nu se îndeplini decât pe jumătate: n-am avut vise urâte, dar nici vise vesele, fiindcă n-am dormit

de loc. Cu micuţa Adèle în braţe, am privegheat somnul ei de copil – atât de liniştit, de senin şi de nevinovat – şi am aşteptat să se facă ziuă. Şi ultima fărâmă de viaţă era trează şi se zbuciuma în mine. Cum răsări soarele, m-am şi sculat. Îmi amintesc că Adèle se lipea cât putea mai strâns de mine, în clipa când am părăsit-o; mi-aduc aminte cum am sărutat-o şi cum mi-am desprins uşor gâtul dintre braţele ei. Izbucnii în plâns, tulburată de o emoţie ciudată şi o părăsii pe Adèle, de teamă ca plânsul meu să nu-i tulbure odihna calmă şi adâncă. Era parcă simbolul vieţii mele trecute; iar el, cel spre care trebuia să mă îndrept acum, era întruchiparea temută, dar adorată, a necunoscutei mele vieţi viitoare.

Capitolul XXVI

LA ŞAPTE VENI SOPHIE SĂ MĂ îmbrace. Găteala mea ţinu mult, atât de mult, încât domnul Rochester, nerăbdător, pare-se, din pricina întârzierii mele, trimise să întrebe de ce nu cobor. Sophie tocmai îmi prindea, cu o broşă, vălul (până la urmă tot simplul văl de mătase). Cum am izbutit să scap din mâinile ei, am şi fugit.

— Opreşte-te! îmi strigă ea în franţuzeşte. Uită-te în oglindă, nu te-ai privit de loc.

Mă întorsei spre oglindă şi zării o femeie gătită şi voalată care-mi semăna atât de puţin, încât crezui aproape că am în faţa ochilor imaginea unei străine.

— Jane! se auzi un glas şi mă grăbii să cobor.

Fui întâmpinată în capul scării de domnul Rochester.

— Zăbavnico, îmi zise el, inima mi se pârjoleşte pe jeratic de nerăbdare, şi tu întârzii atâta!

Mă conduse în sufragerie şi mă cercetă cu băgare de seamă, îmi spuse că „sunt frumoasă ca un crin, şi că nu-s numai mândria vieţii, ci şi femeia sufletului său” după care mă vesti că nu-mi dă decât zece minute răgaz să mănânc ceva. Sună şi veni un servitor, de curând angajat ca fecior.

— Ce face John? Pregăteşte trăsura? întrebă domnul Rochester.

— Da, domnule.

— S-au adus jos bagajele?

— Se aduc acum, domnule.

— Du-te la biserică şi vezi dacă au venit domnul Wood (era numele pastorului) şi dascălul. Te-ntorci imediat şi-

mi comunici.

După cum ştie cititorul, biserica era la numai câţiva paşi de porţile castelului, aşa că servitorul se întoarse numaidecât.

— Domnul Wood a venit, anunţă el. Îşi pune odăjdiile.

— Ce-i cu trăsura?

— E gata.

— N-o să avem nevoie de ea ca să mergem la biserică, dar când ne-om întoarce, trebuie să fie gata; geamantanele şi toate bagajele să fie aranjate, iar vizitiul pe capră.

— Da, domnule.

— Eşti gata, Jane?

Mă ridicai. N-aveam nici cavaleri, nici domnişoare de onoare, nici rude care să formeze cortegiul nupţial; într-un cuvânt, nu era nimeni afară de domnul Rochester şi de mine. Când trecurăm prin hol, doamna Fairfax se afla acolo. I-aş fi vorbit cu plăcere, dar mâna mea părea prinsă într-o cătuşă de fier şi eram târâtă cu atâta grabă, încât abia mă puteam ţine de cel ce mă conducea. Era destul să-i privesc chipul, ca să-mi dau seama că nicio clipă de întârziere nu va fi îngăduită. Mă întrebam dacă mai arătase vreodată un mire aşa cum arăta acum domnul Rochester – atât de dornic să ajungă la ţintă şi vădind o hotărâre atât de neînduplecată – sau dacă ochii unui alt muritor fuseseră cândva atât de aprinşi şi de scânteietori sub o frunte la fel de masivă.

Nu ştiu dacă ziua o fi fost frumoasă sau nu. Coborând aleea spre biserică, nu priveam nici cerul nici pământul. Toată fiinţa mi se concentrase în ochi, şi ei nu-l priveau decât pe domnul Rochester. Mergând astfel, aş fi vrut să zăresc şi eu lucrul acela nevăzut pe care el părea că-l scrutează cu o privire neîndurată şi crudă, aş fi vrut să-i cunosc gândurile împotriva cărora părea că luptă cu tărie.

Se opri înaintea porţii cimitirului şi băgă de seamă că mi se taie răsuflarea.

— Ţi se pare că dragostea mă face crud? îmi zise el.

Odihneşte-te puţin; sprijină-te de mine, Jane.

Îmi mai aduc aminte de casa Domnului, care se înălţa veche şi cenuşie înaintea noastră. O cioară se rotea deasupra clopotniţei trasând cercuri largi pe un cer roşiatic de dimineaţă. Îmi amintesc mormintele acoperite cu verdeaţă şi n-am să uit nici pe cei doi străini care se plimbau printre moviliţele scunde şi citeau inscripţiile săpate pe cele câteva plăci năpădite de muşchi. I-am observat pentru că, de cum ne zăriră, trecură în spatele bisericii. Mă gândeam că vor intra pe uşa lăturalnică şi or să fie de faţă la cununie. Domnul Rochester nu-i observase. El nu mă privea decât pe mine, căci sângele îmi pierise din obraz; îmi simţeam fruntea umedă, iar obrajii şi buzele reci. După puţină vreme mi-am revenit şi el înaintă încet cu mine spre uşa bisericii.

Intrarăm în biserica tihnită şi umilă. Preotul, înveşmântat în stiharul său alb, ne aştepta înaintea altarului scund; dascălul sta lângă dânsul. Totul era liniştit. Numai două umbre se mişcau într-un colţ mai depărtat. Nu mă înşelasem: străinii se strecuraseră înăuntru înaintea noastră şi se aflau lângă cavoul Rochesterilor. Stăteau cu spatele la noi şi priveau printre gratii marmura înnegrită de vreme a mormântului, deasupra căruia un înger îngenuncheat păzea rămăşiţele lui Damer de Rochester, ucis în mlaştinile Marstonului în timpul războaielor civile, şi ale soţiei sale, Elizabeth.

Ne aşezarăm înaintea barei unde se adunau, de obicei, cei care primeau împărtăşania. Auzii un pas tiptil în urma mea şi privii peste umăr: unul dintre străini, se vedea bine că-i un gentilom, venea spre noi. Slujba începu. Se citi actul de căsătorie. Pastorul făcu un pas înainte şi, plecându-se uşor înaintea domnului Rochester, urmă:

— Vă cer amândurora să mărturisiţi (aşa cum aţi mărturisi în înfricoşata zi a judecăţii de apoi, când tainele tuturor inimilor vor fi scoase la lumină) dacă vreunul din voi are ştiinţă de vreo piedică la unirea voastră prin căsătorie. Fiţi încredinţaţi că toţi cei care nu sunt uniţi

după voia Domnului nu sunt uniţi în faţa sa, şi căsătoria lor nu e nici legală.

Tăcu, după obicei. Oare de câte ori tăcerea aceasta e curmată de un răspuns? Poate o dată într-un veac. Pastorul, care nici nu-şi ridicase ochii de pe carte şi nu-şi ţinuse decât o clipă răsuflarea, voia să urmeze. Mâna lui se şi întinsese spre domnul Rochester şi buzele lui se deschideau să întrebe: „Vrei să iei de soţie pe această femeie?” când o voce clară răsună în apropiere:

— Căsătoria nu se poate face; declar că există o piedică.

Pastorul privi pe acel care vorbise – şi amuţi; dascălul la fel. Domnul Rochester tresări uşor, ca şi când un cutremur ar fi zguduit pământul sub picioarele sale, dar revenindu-şi numaidecât zise, fără să-şi întoarcă măcar capul:

— Continuă!

Acest cuvânt rostit cu glas adânc dar încet fu urmat de o mare tăcere. Domnul Wood reluă:

— Nu pot continua, înainte de a cerceta cele spuse şi de-a vedea limpede dacă-i adevăr sau minciună.

— Slujba nu poate continua, adăugă vocea din spatele nostru, căci sunt în măsură să dovedesc ceea ce spun. Există o piedică de netrecut în calea acestei căsătorii.

Domnul Rochester auzi, dar păru a nu ţine seamă. Stătea în picioare ţeapăn şi neînduplecat. Nu făcu decât o singură mişcare, ca să-mi ia mâna într-a sa. Oh, cât de tare şi fierbinte era strângerea lui! Fruntea-i puternică, palidă, masivă, părea de marmură. Ochii-i străluceau cercetători şi sălbatici.

Domnul Wood părea că nu ştie ce să facă.

— Şi care e acea piedică? întrebă el. Poate că nu e de netrecut, lămureşte-ne.

— Am spus că e de netrecut şi vorbesc în cunoştinţă de cauză, fu răspunsul.

Acel care vorbise înaintă şi se sprijini de bară. Urmă să vorbească netulburat, liniştit, clar şi desluşit, dar fără să

ridice glasul.

— Piedica pomenită constă pur şi simplu în existenţa unei căsătorii anterioare. Soţia domnului Rochester se află încă în viaţă.

Aceste cuvinte, rostite cu voce înceată, îmi zguduiră nervii mai cumplit decât o lovitură de trăsnet; fiinţa mea simţi o muşcătură mai usturătoare decât fusese vreodată cea a focului sau a gerului; dar eram stăpână pe mine şi nu mă temeam c-o să leşin. L-am privit pe domnul Rochester şi l-am silit să mă privească şi el. Chipul îi părea dăltuit în stâncă, ochii lui străluceau şi scăpărau. Nu tăgădui nimic: părea că sfidează totul. Fără să vorbească, fără să zâmbească şi fără să pară că recunoaşte în mine o făptură omenească, îmi strângea talia cu braţul lui puternic şi mă ţintuia lângă sine.

— Cine eşti? întrebă el pe străin.

— Mă numesc Briggs şi sunt avocat. Biroul meu e la Londra, strada... răspunse el.

— Şi afirmi că aş fi căsătorit?

— Da, domnule. Am venit să-ţi amintesc că există o femeie care-i soţia dumitale şi că dacă dumneata n-o recunoşti, legea o recunoaşte.

— Spune-mi te rog numele ei, al părinţilor ei şi unde locuieşte.

— Îndată...

Domnul Briggs scoase binişor o hârtie din buzunar şi citi pe un ton oficial şi cu o voce nazală cele ce urmează:

„Afirm şi pot dovedi că-n ziua de 20 octombrie... (era cu cincisprezece ani în urmă), Eduard Fairfax Rochester, de la Thornfield Hall... din comitatul... şi cu locuinţa la Ferndean Manor, în comitatul... Anglia, s-a însurat cu sora mea, Bertha Antoinetta Mason, fiica lui Jonas Mason, negustor, şi al Antoinettei Mason, soţia lui, creolă, la biserica... din Spanish Town, Jamaica.

Actul de căsătorie poate fi găsit în registrele bisericii. O copie se află acum în posesia mea.

Semnat, Richard Mason.”

— Actul acesta, dacă e autentic, poate dovedi că am fost însurat, dar nu şi că femeia de care se pomeneşte în el mai e încă în viaţă.

— Trăia acum trei luni, răspunse omul legii.

— De unde ştii?

— Am un martor, pe care cu greu l-ai putea contrazice chiar dumneata însuţi.

— Adu-l de faţă... sau du-te dracului!

— Mai întâi am să-i aduc – e aici. Domnule Mason, fii bun şi te apropie.

La auzul acestui nume, domnul Rochester încleştă dinţii şi fu cuprins de un tremur puternic. Fiind lângă dânsul, simţeam cum e scuturat de furie sau de deznădejde. Al doilea străin, care până atunci stătuse ascuns în colţul întunecat, înaintă. Un chip palid se ivi deasupra umărului avocatului; da, era într-adevăr Mason. Domnul Rochester se întoarse şi-l privi. După cum am mai spus de câteva ori, ochii lui erau negri; acum străluceau de o lumină sălbatică şi sângeroasă. Chipul i se însufleţi. S-ar fi zis că focul ce-i ardea în inimă se răspândise până pe obrazul măsliniu şi pe fruntea-i mai înainte palidă. Ridică braţul puternic şi poate că l-ar fi lovit pe Mason, l-ar fi aruncat pe lespezile bisericii şi cu o izbitură necruţătoare ar fi gonit sufletul din acel trup firav, dacă el, speriat de moarte, nu s-ar fi tras îndărăt scâncind jalnic: „Doamne sfinte!” Atunci scârba îl cuprinse pe domnul Rochester. Ura i se schimbă într-un dispreţ rece, patima îi pieri ca şi când ar fi luat-o un vânt.

— *Tu* ce ai de spus?

Un răspuns nedesluşit ieşi de pe buzele albe ale lui Mason.

— Ai să-l vezi pe dracu, dacă nu poţi răspunde desluşit! Te întreb din nou: Tu ce ai de spus?

— Domnule, domnule, întrerupse preotul, nu uita că te afli într-un lăcaş sfânt.

Apoi, adresându-se lui Mason, îl întrebă încet:

— Poţi să-mi spui, domnule, dacă soţia domnului Rochester mai este încă în viaţă?

— Curaj! făcu avocatul, vorbeşte tare.

— Trăieşte şi locuieşte la castelul Thornfield, zise Mason cu glas ceva mai desluşit. Am văzut-o în aprilie trecut. Sunt fratele ei.

— La castel! exclamă preotul. Nu se poate. Locuiesc de multă vreme aici, domnule, şi n-am auzit niciodată pomenindu-se la Thornfield de vreo doamnă Rochester.

Un zâmbet amar strâmbă buzele domnului Rochester, care şopti:

— Nu, slavă Domnului! Am avut grijă ca nimeni să n-audă de ea, cel puţin sub numele ăsta.

Căzu pe gânduri şi vreo zece minute păru că chibzuieşte, apoi reluă:

— M-am săturat! Adevărul o să ţâşnească acum ca glonţul din ţeava. Wood, închide-ţi cartea şi scoate-ţi odăjdiile. John Green (acesta era numele dascălului), părăseşte biserica. Cununia n-o să se facă azi.

Dascălul plecă.

Domnul Rochester urmă, nepăsător şi cu îndrăzneală:

— Cuvântul bigam sună urât în urechile voastre. Şi totuşi, aveam de gând să fiu bigam, dar soarta nu mi-a fost prielnică, sau poate mai curând pronia cerească s-a împotrivit planurilor mele. În aceste clipe nu sunt mai bun decât diavolul, şi, cum ar spune fără îndoială pastorul meu, merit cea mai aspră osândă a Domnului, merit să fiu aruncat în flăcările veşnice ale gheenei, ori să fiu dat pradă viermilor celor neadormiţi. Domnilor, planul meu s-a prăbuşit! Acest avocat şi clientul lui au spus adevărul; am fost însurat şi nevastă-mea trăieşte încă. Wood, zici că n-ai auzit niciodată vorbindu-se la castel de doamna Rochester, dar fără îndoială că ţi-au ajuns la urechi zvonurile despre misterioasa nebună, păzită cu grijă. Mulţi ţi-or fi şoptit că e o soră a mea nelegitimă, alţii că e o amantă părăsită. Îţi spun acum că-i soţia mea, cu care

m-am însurat cu cincisprezece ani în urmă; se numeşte Bertha Mason şi e sora acestei persoane atât de dârze pe care-o vedeţi aici, cu obrajii palizi, tremurând din tot trupul şi arătându-ne ce inimă tare pot avea bărbaţii. Bucură-te, Dick! Nu te teme de mine! N-o să te lovesc. Mai curând aş lovi o femeie. Bertha Mason e nebună. Se trage dintr-o familie în care, de două sau trei generaţii, aproape toţi sunt nebuni ori idioţi! Mama ei, creola, era alcoolică şi nebună! Asta am aflat-o de-abia după căsătorie, fiindcă nimeni nu suflase niciun cuvânt, tăinuindu-mi tarele familiei. Bertha, ca fată ascultătoare, urmă în totul pe maică-sa. Aveam o tovarăşă fermecătoare, nevinovată, cuminte şi modestă; vă puteţi deci lesne închipui că eram fericit. Am avut înaintea ochilor privelişti minunate! Oh, fireşte, treceam prin clipe divine! Dacă aţi şti însă totul... Dar nu vă datorez lămuriri mai amănunţite. Briggs, Wood, Mason, vă poftesc pe toţi să veniţi acasă s-o vedeţi pe pacienta doamnei Poole, pe soţia mea! O să vedeţi ce fel de fiinţă am fost amăgit să iau de nevastă şi o să vă daţi seama dacă am dreptul să rup această legătură şi să caut să-mi leg viaţa de o fiinţă omenească. Fata asta, adăugă el, uitându-se la mine, nu ştia despre groaznica taină mai multe decât voi; credea că totul e frumos şi curat; nu s-a gândit niciodată c-o să fie prinsă în capcana unei căsătorii false de un nenorocit legat deja de o fiinţă rea, nebună şi îndobitocită! Veniţi, urmaţi-mă!

Părăsi biserica, strângându-mi mereu mâna cu putere. Cei trei bărbaţi veneau după noi. Trăsura aştepta înaintea intrării celei mari a castelului.

— Deshamă şi du trăsura la loc, John, zise cu răceală domnul Rochester. Azi nu mai avem nevoie de ea.

Când intrarăm, doamna Fairfax, Adèle, Sophie şi Leah ieşiră în întâmpinarea noastră să ne salute şi să ne facă urări.

— Daţi-vă la o parte cu toţii! strigă stăpânul. Nu ne fac trebuinţă felicitările voastre. Cine are nevoie de ele? Eu

unul, nu! Vin cu cincisprezece ani prea târziu!

Trecu, ţinându-mă mereu de mână şi făcând semn bărbaţilor să-l urmeze. Urcarăm scara, străbăturăm coridorul şi ajunserăm în sfârşit la catul al treilea. Domnul Rochester deschise o uşă mică şi pătrunserăm în odaia tapisată, unde recunoscui patul cel mare şi dulapul pictat.

— Mason, tu cunoşti odaia asta, zise călăuza noastră, aici te-a înjunghiat şi te-a muşcat.

Ridică draperiile, descoperind a doua uşă şi deschizând-o şi pe aceasta. Intrarăm într-o odaie fără ferestre. În cămin, în dosul unei apărători masive, ardea focul şi o lampă atârnată cu un lanţ de tavan lumina încăperea. Grace Poole, aplecată asupra focului, părea că prăjeşte ceva într-o tigaie. În umbra deasă dintr-un colţ al odăii, se mişca o fiinţă al cărei chip şi trup nu puteau fi bine desluşite. La prima vedere, nu se putea spune dacă era o făptură omenească sau un animal: părea că merge în patru labe şi mârâia ca o fiară sălbatică, dar era îmbrăcată, şi o claie de păr negru, încărunţit, îi cădea ca o coamă deasă pe cap şi pe chip, ascunzându-i-le.

— Bună ziua, doamnă Poole! zise domnul Rochester. Ce mai faci?! Ce face azi bolnava?

— O ducem destul de bine, vă mulţumesc, zise Grace ridicând cu grijă tigaia care sfârâia. E cam smintită, dar nu furioasă.

Un ţipăt sălbatic veni să contrazică vorbele liniştitoare. Hiena îmbrăcată se ridică în două picioare.

— Ah! domnule, v-a văzut, strigă Grace. Aţi face mai bine să plecaţi.

— O clipă, Grace; trebuie să ne îngădui să stăm puţin aici.

— Atunci, domnule, luaţi seama. Pentru numele lui Dumnezeu, luaţi seama!

Nebuna urla. Îşi dădu la o parte şuviţele zbârlite de pe obraz şi privi sălbatic spre oaspeţi. Recunoscui prea bine chipul acela vânăt şi trăsăturile umflate. Doamna Poole se apropie.

— Fugi de-aici, zise domnul Rochester, împingând-o deoparte. Sper că n-are cuţit. Cât despre mine, ştiu să mă păzesc.

— Nu poţi şti niciodată ce armă are, domnule; e atât de vicleană; niciun om nu-i poate pătrunde şiretlicurile.

— Mai bine am pleca, şopti Mason.

— Du-te dracului! răspunse cumnatu-său.

— Păziţi-vă! strigă Grace.

Cei trei bărbaţi se retraseră în acelaşi timp. Domnul Rochester mă îmbrânci în spatele lui; nebuna sări asupra-i, îl apucă cu iuţeală de gât şi vru să-i muşte obrajii. Porni o luptă în lege. Era o femeie voinică, aproape tot atât de înaltă ca soţul ei şi, în afară de asta, trupeşă; dovedea o putere de bărbat şi de multe ori fu cât pe-aci să-l sugrume, în ciuda forţei lui atletice. Ar fi putut s-o doboare cu o lovitură zdravănă, dar nu voia s-o lovească, ci doar s-o domolească. În sfârşit, prinse braţele nebunei şi i le legă la spate cu o frânghie pe care i-o dădu Grace, iar cu alta o legă de un scaun. Toate acestea fură întovărăşite de ţipetele cele mai sălbatice şi de zvârcolirile cele mai îngrozitoare. Atunci domnul Rochester se întoarse spre cei de faţă şi-i privi cu un zâmbet amar şi deznădăjduit.

— Asta-i *soţia mea!* zise el. Astea-s singurele îmbrăţişări conjugale pe care mi-e dat să le cunosc. Şi *asta* e ceea ce doream să am (îmi puse mâna pe umăr), această fată, care stă atât de serioasă şi liniştită înaintea porţilor iadului şi priveşte îngândurată la ţopăielile unui demon. O iubeam din pricina contrastului nemăsurat dintre ea şi aceea pe care o urăsc. Wood şi Briggs, priviţi deosebirea! Comparaţi ochii aceştia luminoşi cu cei roşii pe care îi vedeţi rotindu-se nebuneşte; comparaţi acest chip cu masca aceea; această talie cu acea matahală şi judecaţi, dumneata, propovăduitor al Evangheliei, şi dumneata, om al legii. Amintiţi-vă numai că aşa cum veţi judeca, aşa veţi fi judecaţi! Acum ieşiţi de-aici. Trebuie să-mi încui comoara.

Plecarăm cu toţii. Domnul Rochester rămase puţin în urma noastră, să stea de vorbă cu Grace Poole şi să-i dea câteva porunci. Pe când coboram scara, avocatul îmi spuse:

— Dumneata, domnişoară, eşti nevinovată şi unchiul dumitale, dacă o mai fi trăind, va fi foarte fericit s-o afle de la domnul Mason, când s-o întoarce dânsul la Madera.

— Unchiul meu! Ce ştii despre el? Îl cunoşti?

— Domnul Mason îl cunoaşte. A fost câţiva ani reprezentant al firmei lui, la Funchal. Când unchiul dumitale a primit scrisoarea în care-i pomeneai de proiectata dumitale căsătorie cu domnul Rochester, domnul Mason se afla la Madera, unde se oprise să se mai întremeze puţin înainte de-a se întoarce în Jamaica. Domnul Eyre i-a pomenit de scrisoarea dumitale, întrucât ştia că clientul meu cunoaşte pe un gentilom cu acest nume. Domnul Mason, uimit şi îndurerat, după cum cred că-ţi închipui, îi dezvălui tot adevărul. Unchiul dumitale, îmi pare rău că trebuie să ţi-o spun, e acum bolnav la pat; ţinând seama de boală – e tuberculos – şi de stadiul în care a ajuns, nu-i probabil să se mai înzdrăvenească vreodată. Aşa că n-a putut veni în Anglia să te scape din urzeala în care ai căzut, însă l-a implorat pe domnul Mason să nu piardă nicio clipă şi să ia măsuri pentru a împiedica această falsă căsătorie. Chiar domnul Eyre l-a îndrumat spre mine, iar eu am făcut tot ce am putut, şi, slavă Domnului! n-am sosit prea târziu. Trebuie să-i mulţumeşti lui Dumnezeu. Dacă n-aş fi convins că unchiul dumitale se va prăpădi înainte de vremea când ai putea sosi la Madera, te-aş sfătui să pleci o dată cu domnul Mason. Aşa cum stau lucrurile, însă, cred că ai face mai bine să rămâi în Anglia până vei primi veşti de la domnul Eyre, sau vei auzi de dânsul. Mai avem vreun motiv să rămânem aici? întrebă el pe Mason.

— Nu, nu, să plecăm, răspunse acesta cu înfrigurare.

Plecară fără să-şi ia rămas bun de la domnul Rochester. Pastorul rămase să adreseze câteva sfaturi sau cuvinte

de mustrare trufaşului său enoriaş. După ce-şi împlini datoria, plecă şi dânsul.

L-am auzit depărtându-se pe când stam în uşa întredeschisă a odăii mele, unde mă retrăsesem. După ce casa se goli, mă închisei în odaie, trăsei zăvorul ca nimeni să nu poată intra şi începui – nu să plâng sau să jelesc, căci eram încă prea liniştită pentru asta – ci să-mi scot cu gesturi de automat rochia de mireasă şi să îmbrac iar rochia mea de stofă, pe care în ajun crezusem că o port pentru ultima dată. După aceea m-am aşezat. Mă simţeam obosită şi slabă; încrucişai braţele pe masă şi-mi rezemai capul pe ele. Căzui pe gânduri. Până atunci nu făcusem decât să ascult, să văd, să merg de colo-colo pe unde eram condusă ori târâtă, să asist la succesiunea ameţitoare a întâmplărilor şi a destăinuirilor. *Dar acum sosise ceasul cugetării.*

Afară de scena cu nebuna, dimineaţa fusese destul de calmă. La biserică totul se petrecuse în linişte, nu fuseseră nici izbucniri de patimi, nici certuri zgomotoase, nici insulte sau provocări, nici lacrimi, nici hohote de plâns. Se rostiseră doar câteva cuvinte: un bărbat venise să spună, cu sânge rece, că există o piedică la încheierea căsătoriei. Domnul Rochester pusese mai multe întrebări tăioase şi scurte. Se dăduseră răspunsuri şi lămuriri, se aduseseră dovezi; stăpânul meu se hotărâse să mărturisească întregul adevăr şi ne arătase proba vie a crimei sale; străinii plecaseră şi totul se sfârşise.

Stăteam, ca de obicei, în odaia mea. Eram tot eu; după cât se vedea, nu suferisem nicio schimbare; nu fusesem nici rănită, nici lovită, nici schilodită şi totuşi, unde era Jane Eyre de ieri? Unde-i era viaţa? Unde îi erau nădejdile?

Jane Eyre care fusese o atât de fericită logodnică, şi aproape că fusese mireasă, era din nou o fată abătută şi singură: viaţa ei era searbădă, speranţele-i erau jalnice. Gerul Bobotezei sosise în toiul verii; la mijlocul lui iunie se stârnise o furtună de decembrie. Zăpada îngheţase

merele coapte şi viforele veştejiseră trandafirii îmbobociţi; promoroaca acoperise ca un giulgiu păşunile şi lanurile; pe poienile unde ieri se răsfăţau în soare florile, se-aşternuseră astăzi uriaşe troiene de zăpadă, neatinse încă de picior omenesc; pădurile, care doar acum douăsprezece ceasuri se legănau în adierile molcome, înfrunzite şi înmiresmate ca boschetele înflorite de la tropice, se întindeau acum pustiite, sălbatice şi albe ca şi codrii de pini din îngheţata Norvegie. Nădejdile îmi erau moarte, lovite de o soartă perfidă, asemenea celei ce se-abătuse într-o noapte asupra tuturor întâilor născuţi din ţara Egiptului. Mă gândeam la visele mele dragi, ieri încă atât de înfloritoare şi luminoase; azi erau hoituri ţepene, reci şi învineţite, pe care nimic nu le mai putea readuce la viaţă. Mă gândeam la dragostea mea, la acel sentiment ce aparţinea stăpânului meu fiindcă el îl făcuse să se nască, şi care zăcea acum ca un copil bolnav într-un leagăn de gheaţă: boala şi neliniştea îl cuprinseseră şi nu se putea duce să caute alinare în braţele domnului Rochester, nu putea afla căldură la pieptul lui. Oh, niciodată nu se va mai putea întoarce către el; căci credinţa într-însul fusese spulberată, dîncrederea nimicită. Domnul Rochester nu mai era în ochii mei ceea ce fusese, căci nu se dovedise a fi ceea ce crezusem. Nu-l puteam socoti desfrânat, nu puteam spune că mă înşelase, dar nu mai era pentru mine imaginea adevărului neprihănit şi trebuia să fug din preajma lui... de asta îmi dădeam foarte bine seama. Dar când? Cum? Şi unde să mă duc? Nu ştiam încă, şi totuşi eram sigură că el însuşi o să mă alunge de la Thornfield. Mi se părea că nu mă poate iubi cu adevărat; fusese doar o patimă trecătoare şi acum, dacă nu şi-o putea satisface, nu mai avea nevoie de mine; mi-ar fi teamă chiar să-i mai ies în cale; vederea mea trebuie că-i e nesuferită. Oh, cât de orbi îmi fuseră ochii şi cât de naivă purtarea!

Ţineam ochii închişi – părea că întunericul mă învăluise în păienjenişul lui – gândurile-mi curgeau ca un val negru

şi tulbure. Mi se părea că, neputincioasă, părăsită şi fără vlagă, mă culcasem în albia secată a unui râu uriaş. Auzeam zgomotul apei dezlănţuite din munţii îndepărtaţi, simţeam cum înaintează şuvoiul, dar n-aveam destulă voinţă să mă ridic şi nici putere să fug. Zăceam vlăguită şi tânjeam după moarte. Un singur gând mai palpita înăuntrul meu, ca o urmă de viaţă: gândul la Dumnezeu. Acel gând mă făcuse să plăsmuiesc o rugăciune nerostită; cuvintele rătăceau care încotro prin mintea-mi întunecată, cerându-se rostite, dar neaflând energia care le-ar fi putut face să se desprindă de pe buze:

„Dumnezeule, să nu mă părăseşti, căci primejdia e aproape şi nimeni nu mă poate sprijini!”

Într-adevăr, primejdia era aproape, şi cum nu cerusem cerului s-o îndepărteze, nu îngenuncheasem, nu împreunasem mâinile şi nici nu mişcasem buzele, ea veni. Cu valuri mari şi furioase, puhoiul se năpusti asupră-mi. Conştiinţa deplină a vieţii mele distruse, a dragostei pierdute, a nădejdilor sfărâmate şi a credinţei nimicite – toate se revărsară asupră-mi ca o singură masă mohorâtă. Ceasul acela amar nu poate fi descris: sufletul îmi era înecat; mă scufundam din ce în ce în apa mocirloasă: nu găseam niciun sprijin; talazurile mă copleşeau.

Capitolul XXVII

LA UN OARECARE CEAS AL DUPĂ-amiezii înălţai capul, şi, privind în jurul meu şi văzând pe zid răsfrângerea razelor soarelui ce cobora înspre apus, mă întrebai: „Ce îmi rămâne de făcut?”

Dar răspunsul pe care mi-l dădea mintea mea: „Trebuie să părăseşti numaidecât Thornfieldul fu atât de prompt, atât de groaznic, că-mi astupai urechile. Mi-am spus că nu pot îndura acum asemenea cuvinte. „Să nu fiu nevasta lui Eduard Rochester, zisei eu, iată lucrul cel mai puţin dureros. Să mă trezesc din visele mele cele mai încântătoare şi să-mi dau seama că totul n-a fost decât iluzie şi deşertăciune, e o grozăvie pe care o pot suporta şi o pot stăpâni. Dar să-l părăsesc numaidecât şi pentru totdeauna, asta-i de neîndurat. E peste puterile mele.”

Atunci însă un glas lăuntric mă încredinţa că o puteam face şi-mi prezise că aveam s-o fac. Luptai împotriva propriei mele hotărâri; aş fi vrut să fiu slabă, ca să mă pot feri din calea noilor suferinţi pe care le prevedeam. Conştiinţa-mi deveni tiranică: apucă de gât Pasiunea şi-i spuse, cu asprime dispreţuitoare, că abia piciorul gingaş şi l-a muiat în mocirlă, dar îi jură că în curând o va rostogoli cu braţul ei de fier, în genuni de chin.

„Atunci, strigai eu, să fiu sfâşiată în bucăţi! Dar să-mi ajute cineva!”

„Nu, tu însăţi o să te sfâşii şi nimeni n-o să te ajute; tu însăţi ai să-ţi smulgi ochiul drept; tu însăţi ai să-ţi retezi mâna dreaptă; inima ta va fi jertfa şi tu preotul care-o va jertfi.”

Mă ridicai dintr-o dată, cuprinsă de groază în faţa

singurătăţii pe care o prezicea un judecător atât de neînduplecat, în faţa tăcerii pe care o alunga un glas atât de îngrozitor. Când m-am ridicat, nu-mi mai puteam ţine capul sus. Îmi dădui seama că eram gata să leşin de foame şi surescitare, nu mâncasem şi nu băusem nimic toată ziua, fiindcă nici dimineaţa nu luasem nimic. Cu un fior dureros îmi dădui seama că atâta vreme trecuse din clipa când mă încuiasem în odaie şi nimeni nu venise să mă întrebe ce fac, ori să mă poftească să cobor; nici măcar micuţa Adèle nu-mi bătuse la uşă, nici doamna Fairfax nu mă căutase. „Pe cel părăsit de noroc repede-l uită prietenii”, şoptii eu, trăgând zăvorul şi ieşind din odaie. Dădui peste-un obstacol; eram încă ameţită, vederea mi-era tulbure şi mădularele slabe. Nu mi-am putut reveni numaidecât; am căzut, dar nu pe duşumea; un braţ întins mă prinse; am privit în sus şi l-am văzut pe domnul Rochester, care sta pe un scaun în faţa uşii mele.

— În sfârşit, te-ai hotărât să ieşi! îmi zise el. Te-am aşteptat multă vreme şi-am tot tras cu urechea, dar n-am auzit nicio mişcare, nici măcar un suspin; cinci minute de-ar mai fi ţinut tăcerea asta de moarte şi aş fi spart uşa, ca un tâlhar. Aşadar, fugi de mine, te încui în odaie şi jeleşti singură! Aş fi preferat să vii şi să mă cerţi cu toată furia. Eşti o fire pasionată şi mă aşteptam la o scenă; mă pregăteam să văd lacrimi fierbinţi şi doream numai ca ele să fie vărsate la pieptul meu; le-ai vărsat însă pe podeaua nesimţitoare, sau în batista-ţi udă leoarcă. Dar greşesc: n-ai plâns de loc! Obrajii îţi sunt galbeni, ochii obosiţi, însă nu văd nici urmă de lacrimi. Atunci inima ta a plâns cu lacrimi de sânge? Cum, Jane, niciun cuvânt de mustrare? Nimic amar... nimic dureros? Nimic care să rănească inima sau să aţâţe patima? Stai liniştită acolo unde te-am pus şi mă priveşti cu ochii ăştia obosiţi şi resemnaţi. Jane, n-am avut de gând să te rănesc atât de cumplit. Nici acela care ar avea o singură mieluţă şi ar iubi-o ca pe copilul lui, ar hrăni-o din pâinea lui, ar adăpa-o din cana lui şi-ar culca-o la pieptul lui, dar apoi ar duce-o din

greşeală la tăiere şi-ar ucide-o, n-ar regreta sângeroasa-i greşeală mai mult decât regret eu ceea ce am făcut. Oare o să mă ierţi vreodată?

Cititorule, l-am iertat în clipa şi pe locul acela. În ochii lui se arăta o căinţă atât de adâncă, în glasul lui o jale atât de sfâşietoare, în purtarea lui o tărie atât de bărbătească; şi în afară de toate astea era în privirea şi expresia chipului său o dragoste atât de statornică, încât îi iertai totul; dar nu cu glas tare, nu arătând în vreun fel, ci numai în adâncul sufletului meu.

— Ştii că sunt un nemernic, Jane? continuă el, privindu-mă cu multă atenţie, mirându-se probabil de tăcerea şi blândeţea mea, urmare mai degrabă a slăbiciunii, decât a voinţei mele.

— Da, domnule.

— Atunci, spune-mi-o fără ocoluri şi răspicat, nu mă cruţa.

— Nu pot! sunt obosită şi bolnavă. Aş vrea puţină apă.

Se înfioră şi scoase un oftat adânc, apoi mă ridică în braţe şi mă duse jos. La început nu mi-am dat seama în ce odaie m-a dus; privirea mi-era înceţoşată, sticloasă, şi nu puteam distinge nimic. În curând simţii căldura înviorătoare a focului, căci deşi era vară, cât stătusem în odaia mea ajunsesem rece ca gheaţa. Domnul Rochester îmi puse la buze o cupă cu vin; gustai şi mă întărită, apoi mâncai ce-mi dădu dânsul şi după un scurt timp îmi revenii de-a binelea. Eram în bibliotecă, aşezată în jilţul stăpânului meu, care se afla foarte aproape de mine. „Dacă aş putea muri acum, mă gândeam eu, fără să sufăr prea mult, aş fi foarte fericită. Atunci, nu m-aş mai vedea silită să fac durerosul efort de a-mi zdrobi corzile inimii, pentru a le despărţi de ale lui. Se pare că trebuie să-l părăsesc. Nu vreau să-l părăsesc, nu pot să-l părăsesc."

— Cum te simţi acum, Jane?

— Mult mai bine, domnule; în curând o să-mi revin de-a binelea.

— Mai bea puţin vin, Jane.

Îl ascultai. El puse paharul pe masă, se aşeză în faţa mea şi mă privi cu luare-aminte. Deodată se depărtă, scoţând o exclamaţie plină de tulburare pătimaşă. Începu să umble repede prin odaie şi reveni lângă mine; se aplecă asupra-mi, să mă îmbrăţişeze, dar amintindu-mi că acum nu-i puteam primi dezmierdările, întorsei obrazul şi-l îndepărtai pe al lui.

— Cum? Ce înseamnă asta? exclamă el repede. Oh, înţeleg! Nu vrei să săruţi pe bărbatul Berthei Mason? Socoţi că braţele mele sunt mai de mult ocupate şi că îmbrăţişările mele aparţin alteia?

— În orice caz, domnule, eu nu mai am nici loc în braţele dumneavoastră, nici drept la îmbrăţişările dumneavoastră.

— De ce, Jane? Vreau să te scutesc de oboseala de a vorbi şi am să răspund eu pentru tine: „Pentru că ai o nevastă”, vrei să spui. Am ghicit?

— Da.

— Dacă judeci aşa, înseamnă că ai o ciudată părere despre mine. Mă socoteşti probabil un uneltitor desfrânat, un nelegiuit josnic şi mârşav, care a simulat o dragoste dezinteresată, ca să te-mpingă într-o capcană întinsă cu sânge rece, spre a-ţi terfeli demnitatea şi a-ţi distruge stima pentru tine însăţi. Ce-mi poţi răspunde? Văd că nimic. Mai întâi fiindcă eşti încă slabă şi ţi-e greu chiar să-ţi mai tragi sufletul; pe urmă, nu te poţi obişnui cu gândul că trebuie să mă acuzi şi să mă înjoseşti; în fine stăvilarele lacrimilor tale sunt deschise, iar dacă ai vorbi prea mult, ele s-ar revărsa din belşug şi nu vrei să te cuprindă mânia, să-mi faci reproşuri, ori scene. Te gândeşti ce *să faci, a vorbi* ţi se pare fără sens. Te cunosc şi mă feresc.

— Domnule, zisei eu, nu doresc să vă fac niciun rău.

Glasul meu tremurător mă înştiinţă că nu trebuia să vorbesc prea mult.

— Încerci să mă nimiceşti, nu în înţelesul pe care-l dai tu cuvântului, ci în acela pe care i-l dau eu. Mi-ai spus de

fapt că sunt om însurat şi ca atare o să mă ocoleşti şi o să te depărtezi de mine: chiar adineauri, n-ai vrut să mă săruţi. Ai de gând să rămâi o străină pentru mine, să trăieşti în casa asta doar ca preceptoare a Adèlei. Dacă am să-ţi spun vreodată un cuvânt binevoitor, dacă vreodată un sentiment mai cald te va îndemna să te apropii de mine, îţi vei spune:

„Acest om a fost gata să facă din mine amanta lui: pentru el trebuie să rămân o stană de piatră”. Şi ai să fii cu adevărat o stană de piatră.

Mi-am dres şi mi-am întărit glasul pentru a-i răspunde:

— În jurul meu totul s-a schimbat, domnule; trebuie deci să mă schimb şi eu, în privinţa asta nu mai încape nicio îndoială. Trebuie să evităm emoţiile mari şi să ne ferim de lupta fără sfârşit a amintirilor, iar către asta nu-i decât o singură cale: Adèle să aibă altă profesoară, domnule.

— Oh, pe Adèle o trimit la pension – asta am şi hotărât! În afară de asta, nu vreau să te văd chinuită de hâdele amintiri pe care ţi le-ar trezi Thornfieldul, acest loc blestemat, acest cort al lui Achan[78], acest mormânt neruşinat ce arată luminii cerului năluca unei moarte care trăieşte, acest iad îngust de piatră, locuit de un singur diavol, mai temut decât toate legiunile Satanei. Jane, n-o să rămâi aci, nu, nici eu nu vreau. Am făcut o greşeală când te-am adus la Thornfield, ştiind că e un loc blestemat. Înainte de a te vedea, poruncisem să ţi se ascundă tot ce se povestea despre casa asta ticăloasă, căci mă temeam că nicio guvernantă nu va voi să stea cu Adèle, dacă ar şti alături de cine locuieşte, iar planurile mele, nu-mi îngăduiau să-mi duc în altă parte nebuna, deşi aveam o casă veche, Ferndean Manor care e mai retrasă şi mai ascunsă chiar decât asta, unde aş fi putut s-o închid în deplină siguranţă, dacă nu m-aş fi gândit că e aşezată într-un loc nesănătos, în inima unei păduri, şi conştiinţa mea nu-mi îngăduia aşa ceva.

[78] Numele unui nelegiuit din legendele biblice.

S-ar fi putut prea bine întâmpla ca zidurile acelea umede şi reci să se fi descotorosit curând de dânsa. Fiecare ticălos cu năravul lui, dar eu nu-l am pe acela de a asasina, fie şi indirect, nici chiar pe acei pe care-i urăsc mai mult... Totuşi, ascunzându-ţi prezenţa nebunei, mă purtam ca şi când aş fi acoperit un copil cu o mantie şi l-aş fi lăsat lângă un copac cu fructe veninoase; aerul din preajma acestui diavol e otrăvit şi totdeauna a fost aşa. Dar am să închid castelul Thornfield, am să bat în cuie poarta cea mare, am să închid cu obloane de lemn ferestrele de la parter. Am să dau doamnei Poole 200 de lire pe an să stea aici cu *nevastă-mea,* cum îi spui acestei iazme îngrozitoare. Ce nu face Grace pentru bani! O să aduc şi pe băiatul ei, paznicul de la Grimsby Retreat, să-i ţină tovărăşie şi să-i fie la îndemână s-o ajute în timpul acceselor *nevestei mele,* de câte ori, tulburată de duhurile ei, îi va trăsni prin cap să ardă pe oameni noaptea în patul lor, să-i înjunghie, să le sfâşie carnea de pe oase şi altele de soiul ăsta...

— Domnule, îl întrerupsei eu, n-aveţi nicio milă pentru femeia asta nenorocită; vorbiţi de ea cu ură, cu o antipatie răzbunătoare. E o cruzime din partea dumneavoastră. Ea nu-i răspunzătoare de nebunia ei...

— Jane, micuţa mea dragă (lasă-mă să-ţi spun astfel căci aşa simt eu), nu ştii despre cine vorbeşti şi iar mă judeci rău. N-o urăsc fiindcă e nebună. Crezi că dacă ai fi nebună, te-aş urî?

— Sunt încredinţată, domnule.

— Atunci te înşeli; nu mă cunoşti, nu ştii nimic despre mine şi nici dragostea nu mi-o cunoşti. Fiecare părticică din trupul tău mi-e tot atât de scumpă ca propriul meu trup; suferinţa şi boala tot nu m-ar împiedica să-l iubesc. Mintea ta e comoara mea şi chiar de-ar fi zdruncinată, tot comoara mea ar rămâne. Dacă ai fi nebună, pentru a-ţi potoli furia ai avea braţele mele şi nu în cămaşa de forţă. Chiar dacă m-ai prinde în braţe, într-un acces de furie, pentru mine ar fi aceeaşi încântare. Dacă te-ai năpusti

asupra mea cum a făcut ieri femeia aceea, încercând să te stăpânesc, te-aş prinde într-o îmbrăţişare plină de dragoste. Nu m-aş feri de tine cu scârbă, cum mă feresc de ea. Când ai fi liniştită, n-ai avea alt îngrijitor, alt paznic în afară de mine; aş şti să te veghez cu duioşie neobosită, cu toate că nu m-ai putea răsplăti nici măcar cu un zâmbet; nu m-aş mai sătura cătându-ţi în ochi, chiar dacă ei nu m-ar cunoaşte. Dar de ce să ne mai gândim la asta? Spuneam că vreau să te iau de la Thornfield. Ştii că totu-i pregătit de plecare; mâine ai să pleci. Nu-ţi cer decât să mai petreci o noapte sub acest acoperământ, Jane, şi după aceea îţi vei lua de-a pururi rămas bun de la toate ticăloşiile şi spaimele Thornfieldului! Am un loc retras care va fi un adăpost sigur împotriva amintirilor dureroase, împotriva intruşilor nedoriţi şi chiar a minciunii şi defăimării.

— Luaţi-o pe Adèle cu dumneavoastră, domnule, îl întrerupsei eu. O să vă ţină tovărăşie.

— Ce vrei să spui, Jane? Nu ţi-am arătat că Adèle o să se ducă la pension? Şi ce nevoie am de tovărăşia unui copil care nici nu-i al meu, ci e copilul din flori al unei dansatoare franceze? De ce să mă zbat pentru ea? De ce, te întreb, vrei să-mi dai pe Adèle de tovarăşă?

— Vorbeaţi de un adăpost retras, domnule. Izolarea şi singurătatea sunt triste, prea triste pentru dumneavoastră.

— Singurătatea! Singurătatea! repetă el iritat. Văd că trebuie să dau explicaţii. Nu pot înţelege ce înseamnă înfăţişarea de sfinx pe care o ia chipul tău. Tu vei împărţi cu mine acea singurătate. Înţelegi?

Clătinai din cap. Domnul Rochester era atât de aţâţat, încât aveam nevoie de curaj chiar şi pentru această tăgadă mută. Se plimba agitat prin odaie şi văzându-mi gestul se opri ca şi când ar fi prins deodată rădăcini. Mă privi lung şi aspru. Întorsei ochii; îi aţintii asupra focului şi mă silii să par liniştită şi stăpână pe mine.

— Trebuie să ţinem seamă de Jane şi de firea ei

aprinsă, zise el în sfârşit, cu mai multă linişte decât mă aşteptam judecând după privirea lui. Ghemuleţul de mândrie s-a depănat destul de lin până acum: dar îmi dădeam bine seama că se va ivi un nod şi că mătasea o să se încâlcească. Iată nodul! Acum va trebui să mă aştept la tot felul de jigniri, necazuri şi plictiseli fără sfârşit! Doamne-Dumnezeule! Cum aş vrea să am ceva din puterea lui Samson, ca să sfărâm această piedică, aşa cum aş destrăma un ghemotoc de câlţi!

Începu să se plimbe iar, însă după puţin timp se opri din nou, de astă dată în faţa mea.

— Jane! îmi zise el, vrei să înţelegi de vorbă?

Apoi se apleacă şi, apropiindu-şi buzele de urechea mea, adăugă:

— Pentru că, dacă nu vrei, am să încerc cu sila.

Glasul îi era răguşit, privirea ca a unui om ce se pregăteşte să scuture lanţuri de nesuferit şi e gata să se arunce orbeşte într-o acţiune nesăbuită. Îmi dădui seama deodată că ar fi fost de ajuns o clipă, o nouă pornire de furie, ca să nu-i mai pot sta împotrivă. Spre a-l stăpâni, n-aveam decât scurta clipă de faţă; un gest de dispreţ, fuga sau teama, mi-ar fi pecetluit soarta – şi pe a lui totodată. Dar nu eram de fel înfricoşată; simţeam în mine o mare putere lăuntrică; înţelegeam că am înrâurire asupra lui şi acest gând mă întărea. Criza era primejdioasă, dar nu lipsită de farmec: trăiam o senzaţie ca aceea ce cuprinde probabil inima unui indian, când lunecă în barca lui uşoară, pe un curent cumplit de repede. Apucai mâinile crispate ale domnului Rochester, îi desfăcui degetele încleştate, şi-i spusei blajin:

— Staţi jos. Vă voi vorbi atât cât o să-mi îngăduiţi şi voi asculta tot ce-o să-mi spuneţi, fie că e sau nu e un lucru la locul său.

Se aşeză, dar rămase tăcut. De câtăva vreme luptam cu lacrimile: mă silisem să le opresc, ştiind că nu i-ar plăcea să mă vadă plângând. Acum însă mă gândeam că le pot lăsa să curgă în voie, cât pofteam. Dacă asta îl

supăra, cu atât mai bine. Aşa că dădui frâu liber lacrimilor şi începui să plâng zdravăn.

După puţin timp, mă rugă fierbinte să mă liniştesc. Îi răspunsei că nu pot, cât timp îl văd stăpânit de o asemenea patimă.

— Nu sunt supărat. Jane, îmi zise el. Dar te iubesc prea mult, iar tu ţi-ai împietrit chipul mic şi palid şi aveai o privire de om rece şi neînduratoare încât n-am putut s-o îndur. Acum taci şi şterge-ţi lacrimile.

Glasul lui blând îmi dovedi că se liniştise, aşa că mă liniştii şi eu. Încerca să-şi sprijine capul de umărul meu, dar nu i-am îngăduit. Se strădui să mă atragă spre el şi nu l-am lăsat.

— Jane! Jane! îmi zise domnul Rochester cu un accent de mâhnire atât de amară, încât am tresărit fără voie. Iată deci că nu mă iubeşti. N-ai preţuit decât rangul meu şi situaţia de soţie, iar acum, când crezi că nu-ţi mai pot fi bărbat, fugi de mine ca de o broască râioasă sau de-o maimuţă.

M-au durut aceste cuvinte: dar ce era să spun? Ce trebuia să fac? De bună seamă ar fi trebuit să nu spun nimic. Regretam însă atât de mult că-l mâhnisem în aşa hal, încât nu-mi putui înfrâna dorinţa de a turna câteva picături de balsam pe rana ce i-o făcusem.

— Vă iubesc, exclamai eu, mai mult decât oricând: dar nu se cade nici să arăt, nici să nutresc acest sentiment şi rostesc asemenea vorbe pentru ultima oară.

— Ultima oară, Jane? Cum? Crezi că vei putea trăi alături de mine, vei putea să mă vezi în fiecare zi şi, continuând a mă iubi, să rămâi rece şi nepăsătoare faţă de mine?

— Nu, domnule, sunt sigură că n-aş putea. De aceea nu văd decât o singură ieşire; dar sunt sigură c-o să vă înfuriaţi dacă v-o spun.

— Oh, spune totuşi! Dacă am să tun şi am să fulger, îţi rămâne totuşi meşteşugul plânsului.

— Domnule Rochester, trebuie să vă părăsesc.

— Pentru câtă vreme, Jane? Pentru câteva clipe? Ca să-ţi netezeşti părul ciufulit, ca să-ţi speli obrazul aprins?

— Trebuie să părăsesc pe Adèle şi Thornfieldul, să mă despart pentru totdeauna de dumneavoastră; trebuie să încep o viaţă nouă în mijlocul unor oameni străini şi-n nişte locuri necunoscute.

— Ţi-am spus-o doar. Trec sub tăcere nevoia de a te despărţi de mine. Vrei să spui, dimpotrivă, că ai să devii o parte din mine însumi. Cât priveşte viaţa despre care vorbeşti, ai dreptate: da, şi totuşi poţi să fii nevasta mea; nu sunt însurat. Ai să fii doamna Rochester – şi cu numele şi de fapt. O să-ţi fiu credincios cât voi trăi; o să te duc la una din proprietăţile mele din sudul Franţei; o vilă cu ziduri albe, pe malurile Mediteranei. Acolo vei trăi fericită, ocrotită şi nevinovată. Să nu te temi că te voi târî în păcat şi că o să fac din tine amanta mea. De ce dai din cap? Jane, fii înţelegătoare, iar mă faci să înnebunesc.

Glasul şi mâinile îi tremurau; nările largi îi fremătau, ochii-i ardeau, dar totuşi am îndrăznit să-i vorbesc.

— Domnule, zisei eu, soţia dumneavoastră trăieşte: chiar dumneavoastră aţi recunoscut-o azi dimineaţă. Dacă aş trăi aşa cum doriţi, v-aş fi amantă. A tăgădui, înseamnă a face un sofism, a spune o minciună.

— Jane, uiţi că nu sunt un om calm: nu sunt nici răbdător, nici rece, nici lipsit de patimă; ai milă de mine şi de tine, pune degetul pe pulsul meu, ascultă-i bătăile şi ia bine seama!

Îmi întinse mâna; obrazul şi buzele, din care pierise sângele, deveniseră livide. Eram foarte abătută. Mi se părea că ar fi crud să-l tulbur şi mai mult printr-o împotrivire pe care n-o putea suferi. Să-i fac pe plac nu se putea. Făcui ceea ce instinctiv fac toate făpturile omeneşti când se află în primejdie; cerui ajutorul unei fiinţe mai mari decât omul; cuvintele: „Doamne, ajută-mă!” îmi scăpară fără voie de pe buze.

— Sunt nebun! exclamă deodată domnul Rochester. Să-i spun că nu sunt însurat, fără să-i lămuresc de ce! Uit

că nu ştie nimic despre firea acelei femei şi despre împrejurările în care s-a încheiat legătura asta drăcească. Da, sunt sigur că Jane va fi de părerea mea când va afla tot ce ştiu eu. Dă-mi mâna, Janet, pentru ca ochii şi urechile să mă încredinţeze că eşti lângă mine; vreau să-ţi înfăţişez situaţia mea reală, în câteva cuvinte! Mă poţi asculta?

— Da, domnule: ceasuri întregi, dacă vreţi.

— Îţi cer doar câteva minute, Jane, ai auzit vreodată că n-am fost cel mai mare dintre fraţi, că am avut un frate mai în vârstă?

— Da, domnule. Mi-aduc aminte că mi-a spus odată doamna Fairfax.

— Ai auzit că tatăl meu era zgârcit?

— Da, domnule, am auzit.

— Ei bine, Jane, tata voia ca averea lui să rămână laolaltă; nu se putea obişnui cu gândul s-o împartă şi să-mi dea partea cuvenită. Hotărâse ca totul să fie al fratelui meu Rowland. Totuşi, nu se putea împăca nici cu gândul că cel mai mic dintre copii o să fie un om sărac: voia să mă îmbogăţească printr-o căsătorie şi începu să-mi caute o tovarăşă. Domnul Mason, plantator şi negustor în Indiile Occidentale, era un vechi cunoscut al său. Tata ştia că acel domn Mason se bucura într-adevăr de-o avere mare; se interesă şi află că vechiul lui prieten avea un băiat şi o fată şi că-i dădea fiică-sii o zestre de treizeci de mii de lire sterline. Era de ajuns. Când am terminat colegiul, am fost trimis la Jamaica, să mă însor cu mireasa aceea peţită în numele meu. Tata nu mi-a pomenit de avere, dar mi-a spus că Spanish Town se mândrea cu frumuseţea domnişoarei Mason. Şi rostea adevărul. Era frumoasă, aşa cum e Blanche Ingram, înaltă, oacheşă şi maiestuoasă. Familia ei ar fi vrut să pună mâna pe mine fiindcă eram de neam mare şi acelaşi lucru îl dorea şi fata; mi-am văzut logodnica, minunat îmbrăcată, la mai multe baluri. Rareori am putut fi singur cu ea şi-am avut puţine discuţii mai intime. Se străduia să mă măgulească şi căuta să-şi

pună în valoare, spre desfătarea mea, farmecele şi talentele. Toţi bărbaţii din cercul ei păreau că o admiră pe ea şi mă pizmuiau pe mine. Eram uluit, aţâţat, şi simţurile îmi fură tulburate; eram tânăr, nepriceput, fără experienţă şi crezui c-o iubesc. Stupidele convenienţe sociale, dorinţele arzătoare, pripeala şi orbirea tinereţii, împing pe un bărbat către cele mai cumplite prostii. Rudele ei mă îmboldeau, curtezanii ei îmi aţâţau deşertăciunea, ea însăşi mă îndemna şi astfel, înainte de a-mi putea da seama ce-i cu mine, căsătoria s-a încheiat. Oh, îmi dispare orice respect pentru mine când mă gândesc la fapta aceea! Mă îneacă dispreţul. N-am iubit-o, n-am stimat-o şi nici măcar n-am cunoscut-o vreodată. Nu eram sigur că are vreo calitate, nu remarcasem nici modestie, nici blândeţe, nici nevinovăţie şi nici rafinament în gândurile şi purtările ei. M-am însurat cu ea, ca un nătărău, idiot şi orb ce eram! Mai mic n-ar fi fost păcatul dacă... dar să nu uit cu cine vorbesc.

N-o văzusem niciodată pe mama logodnicei mele: presupuneam că murise. După ce-a trecut luna de miere, mi-am dat seama că presupunerea mea fusese greşită; era doar nebună şi închisă într-o casă de sănătate. Avea şi un frate mai tânăr, idiot. Cel mai în vârstă, pe care l-ai văzut (şi pe care nu-l pot urî – deşi urăsc toată familia asta – fiindcă prin necontenitul interes pe care-l poartă surorii lui nenorocite şi prin ataşamentul de câine ce mi-l arăta pe vremuri dovedeşte că păstrează încă, în mintea lui slabă, oarecare urme de afecţiune), va avea probabil aceeaşi soartă ca şi ceilalţi. Tata şi fratele meu Rowland ştiau totul, dar nu se gândiseră decât la cele treizeci de mii de lire şi se-nţeleseseră de minune în uneltirea asta urzită împotriva mea.

Toate lucrurile descoperite acum erau odioase: dar afară de faptul că fusesem înşelat şi că mi se ascunseseră atâtea taine, nu m-aş fi gândit niciodată să-i fac vreun reproş soţiei mele, nici chiar atunci când îmi dădui seama că firea ei era cu totul diferită de a mea, că gusturile ei

erau vătămătoare pentru mine, că avea o minte de rând, josnică, strâmtă şi nu se dovedea în stare să nutrească niciun gând nobil şi înălţător: când am văzut că alături de ea nu pot petrece nici măcar o seară, nici măcar un ceas plăcut, că nu puteam sta niciodată de vorbă pentru că, despre orice am fi discutat, primeam numaidecât un răspuns aspru, bădăran, pervers sau tâmpit, când îmi dădui seama că nu pot avea nici măcar un cămin liniştit şi bine gospodărit, pentru că niciun servitor nu putea îndura izbucnirile ei sălbatice şi necugetate, sâcâielile poruncilor ei idioate şi tiranice care se băteau cap în cap – da, chiar şi atunci m-am stăpânit, m-am ferit să-i fac vreun reproş şi am încercat să-mi macin în taină dezamăgirea, scârba şi antipatia adâncă.

Jane, nu vreau să te tulbur cu amănunte înfiorătoare. Pentru ce vreau să-ţi spun sunt de ajuns doar câteva cuvinte. Am trăit patru ani cu femeia pe care ai văzut-o acolo, sus, şi te rog să mă crezi că m-a pus la grea încercare. Răul din ea se dezvolta cu o iuţeală înfricoşătoare şi creştea clipă de clipă. Era atât de cumplită, încât numai cruzimea ar fi putut-o stăpâni şi nu voiam să fiu crud. Ce inteligenţă de pigmeu şi în acelaşi timp ce uriaşă pornire către rele avea! Cât de chinuitoare au fost pentru mine toate astea! Bertha Mason, demnă fiică a unei mame ticăloase, m-a făcut să cunosc toate chinurile înjositoare şi scârboase ce-l aşteaptă pe un bărbat legat de o femeie necumpătată şi necinstită.

Între timp a murit frate-meu şi către sfârşitul celor patru ani a murit şi tata. Acum eram bogat, dar totuşi înfricoşător de sărac. Eram legat de fiinţa cea mai grosolană, necinstită şi depravată pe care o cunoscusem vreodată, iar legea şi societatea spuneau că e o parte din mine. Nu mă puteam despărţi de ea prin niciun mijloc legal, fiindcă doctorii descoperiră atunci că nevastă-mea era nebună – căci într-adevăr excesele dezvoltaseră de timpuriu germenii bolii. Jane, nu-ţi place povestea mea. Pari bolnavă. Vrei să amân pe altădată restul?

— Nu, domnule, terminaţi; acum vă plâng din toată inima.

— Jane, mila unora vatămă şi jigneşte atât de tare, că îţi vine să le-o azvârli îndărăt în obraz – dar asta e mila inimilor înăsprite, josnice. De fapt, e o durere hibridă şi egoistă să asculţi pe cineva povestindu-şi pătimirile; e un sentiment împletit cu dispreţul care nesocoteşte pe cel ce-a suferit. Dar nu asta-i mila ta, nu-i aşa, Jane? Nu sentimentul ăsta ţi-l citesc în clipa de faţă pe obraz şi nu el ţi se revarsă în ochi, îţi înalţă sufletul şi face să-ţi tremure mâna într-a mea. Mila asta, draga mea, e mama suferindă a dragostei; neliniştile ei sunt durerile tinereşti ale patimii cereşti. O primesc, Jane; dă fiicei libertatea să se ducă acolo unde vrea – braţele mele sunt deschise şi o aşteaptă.

— Acum, domnule, continuaţi. Ce-aţi făcut când aţi aflat că-i nebună?

— Am fost în culmea deznădejdii, Jane; între mine şi abis nu mai era decât o rămăşiţă de demnitate omenească. În ochii lumii eram dezonorat în chip ruşinos, eram hotărât să rămân curat în ochii mei, până când m-am îndepărtat de ea, ca să nu mă molipsesc de la apucăturile sale. M-am ferit de orice legătură cu cei din jur şi totuşi societatea urma să lege laolaltă numele şi persoanele noastre; o auzeam şi o vedeam în toate zilele; ceva din răsuflarea ei (puah!) se afla şi în aerul pe care-l respiram. Şi, pe lângă toate astea, îmi mai aminteam şi că-i fusesem soţ. Atunci, ca şi acum, această amintire îmi era nespus de odioasă. Mai mult încă, ştiam că atâta vreme cât va trăi ea, n-o să mă pot însura cu altă femeie. Deşi era cu cinci ani mai mare (familia ei şi tata mă înşelaseră chiar şi asupra vârstei), putea trăi mai mult decât mine, căci trupul ei era pe-atât de voinic, pe cât îi era sufletul de beteag. Deci, la vârsta de douăzeci şi şase de ani, toate nădejdile mi-erau zdrobite.

Într-o noapte, am fost trezit de ţipetele ei. (De când spuseseră doctorii că-i nebună, bineînţeles că odaia ei

stătea încuiată.) Era una din acele nopţi arzătoare ale Indiilor Occidentale, care de cele mai multe ori vestesc un uragan. Cum nu puteam să dorm, m-am sculat şi am deschis fereastra. Aerul părea un val de pucioasă şi nicăieri nu puteam afla o adiere răcoritoare. Ţânţarii năvăleau pe fereastră şi bâzâiau prin odaie. Marea era aproape şi mugetul valurilor amintea de huietul unui cutremur; nori negri acoperiseră cerul; luna mare şi roşie, ca o ghiulea fierbinte, se cufunda în valuri, aruncând o ultimă privire sângeroasă asupra acestui pământ ce tremura la apropierea furtunii. Atmosfera şi decorul acela mă tulburau. Blestemele nebunei îmi răsunau mereu în urechi. În urletele ei, îmi pomenea adeseori numele cu o ură vrednică de un diavol, şi într-un limbaj!... Niciodată o femeie de stradă n-a folosit vorbe mai murdare. Cu toate că ne despărţeau două odăi, îi auzeam fiecare cuvânt căci în Indiile Occidentale casele au pereţii foarte subţiri, aşa că urletele ei de lup turbat răzbăteau uşor până la mine.

„Viaţa asta, exclamai eu în cele din urmă, e un iad! În cotloanele cele mai de fund ale Gheenei e de bună seamă acelaşi aer şi răsună aceleaşi urlete. Am dreptul, dacă pot, să mă eliberez din infern. Chinurile acestei stări ucigătoare nu par să mai aibă sfârşit. Nu mi-e teamă de focul cel veşnic care înspăimântă pe fanatic, nu poate exista un viitor mai rău decât zilele mele de-acum. Să pun capăt acestei vieţi şi să mă întorc acasă, la Dumnezeu!”

Spunând aceste cuvinte, îngenuncheai să deschid lada în care aveam două pistoale încărcate. Voiam să-mi pun capăt zilelor, dar gândul ăsta nu ţinu decât o clipă, căci nu eram nebun şi criza de neţărmurită deznădejde ce stârnise în mine dorinţa şi planul de a mă nimici dispăru pe dată.

Un vânt răcoros, venit din Europa, suflă peste ocean şi intră pe fereastra deschisă; vijelia izbucni; şuvoaiele se dezlănţuiră, tunetele bubuiră, fulgerele spintecară cerul şi aerul se răcori. Atunci am luat o hotărâre. Plimbându-mă prin grădina umedă, pe sub portocalii, rodii şi ananaşii

care picurau udaţi de furtună, în timp ce zorile strălucitoare ale tropicelor mijeau în jurul meu, am chibzuit îndelung. Am chibzuit astfel, Jane – şi ascultă acum, căci înţelepciunea cea adevărată m-a mângâiat în ceasul de-atunci şi mi-a arătat calea cea dreaptă.

Vântul blând venit din Europa şopotea încă prin frunzele înviorate şi Atlanticul îşi rostogolea cu vuiet talazurile dezlănţuite. Inima mea de multă vreme uscată şi arsă se-nsufleţi în clipa aceea şi sânge viu năvăli iarăşi către ea – fiinţa mea râvnea reînnoire, sufletul mi-era însetat de-o sorbitură curată. Am simţit cum îmi reînvie speranţa şi mi-am dat seama că regenerarea mea e cu putinţă. De sub o arcadă înflorită din capătul grădinii, am privit peste întinsul de apă mai albastru decât cerul: lumea veche se afla dincolo; planuri limpezi mi s-au înfăţişat astfel:

„Întoarce-te în Europa, zise Speranţa. Acolo nu se ştie că ai un nume pătat şi că târăşti după tine o povară spurcată, poţi să duci nebuna în Anglia şi s-o închizi la Thornfield, ai să iei toate măsurile ca să nu se afle nimic şi-ai să-i dai toate îngrijirile trebuincioase; apoi o să călătoreşti cât vei vrea şi o să ai orice legături îţi vor place. Femeia aceasta şi-a bătut joc de îndelungata-ţi suferinţă, ţi-a mânjit numele, ţi-a pângărit onoarea, ţi-ai pustiit tinereţea, nu-i soţia ta şi nici tu nu eşti soţul ei. Ai grijă să fie tratată cum cere starea ei şi ai făcut tot ce-ţi pot cere Dumnezeu şi oamenii. Identitatea ei, legătura ei cu tine, îngroapă-le în uitare; eşti sortit să nu le împărtăşeşti nimănui. Pune-o în siguranţă, dă-i tot ce are nevoie, acoperă-i cu un văl de taină degradarea şi părăseşte-o.”

Făcui întocmai. Tata şi frate-meu nu suflaseră niciun cuvânt despre căsătoria mea, fiindcă chiar din scrisoarea în care le anunţam că mă însurasem – întrucât începusem să fiu scârbit şi după câte aflasem despre starea şi caracterul familiei Berthei Mason, vedeam înaintea mea un viitor ce mă îngrozea – îi rugasem să păstreze taina.

Foarte curând, cea pe care tata mi-o alesese ca tovarăşă de viaţă ajunsese să se poarte cu atâta ticăloşie, încât el ar fi roşit dacă ar fi trebuit s-o recunoască drept nora lui. Departe de a dori deci să facă cunoscută această căsătorie, a pus aceeaşi grijă ca şi mine în a o ascunde.

Am dus-o deci în Anglia; a fost o călătorie înfiorătoare cu un asemenea monstru pe vas. Am simţit o mare uşurare când am ajuns la Thornfield şi am instalat-o în odaia de la catul al treilea, devenită de atunci vizuina unei adevărate fiare sălbatice – celula unui demon. Cu oarecare greutate am izbutit să-i găsesc o îngrijitoare, fiindcă era nevoie de cineva în care să pot avea absolută încredere, căci altminteri furiile nebunei ar fi făcut ca taina să fie descoperită; bolnava avea zile şi chiar săptămâni de luciditate pe care le folosea să mă batjocorească, în cele din urmă am găsit, la Grimsby Retreat, pe Grace Poole. Ea şi doctorul Carter (cel care l-a pansat pe Mason în noaptea când nebuna s-a năpustit asupra lui şi l-a înjunghiat) sunt singurii care-mi cunosc taina. Doamna Fairfax a bănuit poate ceva, dar n-a putut afla nimic precis. Grace s-a dovedit în general un bun paznic, dar, din nefericire, de câteva ori paza ei a dat greş, în bună parte din pricina unui nărav de care nu se poate lecui şi care se datoreşte probabil meseriei ei obositoare. Nebuna e răutăcioasă şi vicleană în acelaşi timp; niciodată n-a scăpat prilejul de-a trage foloase de pe urma greşelilor paznicei, o dată ca să ascundă cuţitul cu care şi-a înjunghiat fratele şi de două ori ca să pună mâna pe cheia odăii ei şi să iasă în timpul nopţii. Prima oară a încercat să mă ardă de viu în patul meu, a doua oară a venit la tine, ca un strigoi. Mulţumesc providenţei că a vegheat asupra ta şi a îngăduit ca furia Berthei să se verse numai asupra vălului tău, care poate-i aducea nedesluşit aminte de zilele când ea însăşi se decise să fie mireasă. Mă cutremur când mă gândesc la ce s-ar fi putut întâmpla. Îmi îngheaţă sângele în vine când îmi aduc aminte de făptura care s-a năpustit asupra mea azi

dimineaţă şi care şi-a plecat chipul vânăt şi roşu deasupra cuibului porumbiţei mele.

— Şi ce aţi făcut, domnule, întrebai eu în pauza care urmă. Ce-aţi făcut, după ce v-aţi adus soţia aici? Unde aţi plecat?

— Ce-am făcut, Jane? M-am transformat într-un fel de argint viu. Unde m-am dus? Am călătorit la fel ca jidovul rătăcitor. Am colindat tot continentul şi-am rătăcit prin toate ţările. Dorinţa şi ţinta mea era să găsesc o femeie bună, deşteaptă, vrednică de a fi iubită şi care să fie exact opusul turbatei lăsate la Thornfield.

— Dar nu vă puteaţi însura, domnule.

— Eram hotărât s-o fac şi încredinţat că pot şi am dreptul. Nu mă gândeam s-o înşel, aşa cum te-am înşelat pe tine. Voiam să-mi spun fără ocolişuri povestea vieţii mele şi să-mi fac propunerea în mod deschis. Mi se părea atât de firesc ca toată lumea să mă socotească liber să iubesc şi să fiu iubit, încât nu m-am îndoit o clipă că voi găsi femeia care să mă înţeleagă şi să mă accepte, cu tot blestemul ce apasă asupră-mi.

— Şi atunci, domnule?

— De câte ori pui întrebări, Jane, mă faci să zâmbesc. Deschizi ochii ca o pasăre speriată şi din când în când te frământi ca şi cum răspunsurile n-ar veni destul de repede şi ai vrea să citeşti de-a dreptul în inimă. Dar înainte de a urma, explică-mi ce vrei să spui prin acest: „Şi atunci, domnule?” Deseori repeţi vorbele astea şi de fiecare dată, nu ştiu din ce pricină, mă simt îndemnat să vorbesc fără sfârşit.

— Vreau să spun: Şi după aceea? Ce-aţi făcut? Ce-a urmat?

— Spune-mi precis: ce anume vrei să ştii?

— Dacă aţi găsit femeia care să vă placă, dacă i-aţi cerut să vă ia de bărbat şi ce a răspuns.

— Îţi pot spune numai dacă am găsit pe cea care să-mi placă şi dacă i-am cerut să mă ia de bărbat; ce mi-a răspuns, rămâne însă scris în cartea destinului. Zece ani

în şir am rătăcit prin lumea largă, locuind când într-o capitală, când într-alta, uneori la Petersburg, cel mai adesea la Paris, din când în când la Roma, Neapole şi Florenţa. Soarta îmi dăduse bani din belşug şi un nume cu faimă. Puteam să-mi aleg societatea: mi-erau deschise toate uşile. Am căutat femeia visurilor mele printre *lady*-ele engleze, contesele franceze, senioritele italiene şi baronesele germane. N-am găsit-o. Erau clipe când credeam că prind o privire, disting un glas sau zăresc o siluetă menită să întruchipeze visul meu, dar eram repede dezamăgit. Să nu-ţi închipui că eu căutam o fiinţă fără cusur. Căutam numai lucrul după care jinduiam – antipodul creolei. Am căutat zadarnic. Nu găseam nici o singură fiinţă pe care să fi fost ispitit s-o cer în căsătorie eu – cel ce cunoşteam primejdiile, ororile şi suferinţele legate de o căsnicie nepotrivită. Dezamăgirea mă făcu să-mi pierd liniştea – încercai să mi-o regăsesc în petreceri, dar nu în desfrâu. Desfrâul l-am urât şi-l urăsc. Acesta era cusurul de căpetenie al Mesalinei mele indiene. Scârba mea adâncă faţă de orgii şi de ea îmi stânjenea adesea plăcerile. Toate petrecerile care începeau să semene a orgii, păreau că mă apropie de ea şi de metehnele ei. Şi atunci fugeam.

Totuşi, nu puteam trăi singur; am încercat atunci tovărăşia amantelor. Cea dintâi pe care am ales-o a fost Céline Varens – încă una din greşelile care fac pe un bărbat să-i fie silă de el însuşi, când şi le aminteşte. Ştii cine era femeia asta şi cum s-a sfârşit legătura noastră. A avut două urmaşe: o italiancă, Giacinta, şi o nemţoaică, Clara. Amândouă treceau drept femei deosebit de frumoase. Dar după câteva săptămâni, ce preţ mai avea frumuseţea lor pentru mine? Giacinta era destrăbălată şi violentă; după trei luni m-am săturat de ea. Clara era cinstită şi blândă, dar greoaie, rece, proastă. Era tare departe de gustul meu. Mi-a părut foarte bine că pot scăpa de ea în mod cuviincios, dându-i o sumă cu care să-şi asigure un trai liniştit. Dar, Jane, citesc în clipa asta pe

chipul tău că n-ai de loc o părere bună despre mine. Mă crezi un ticălos lipsit de orice principii şi simţăminte, nu-i aşa?

— Într-adevăr, domnule, nu vă mai admir atât de mult ca altădată. Nu v-aţi gândit că-i urât să trăiţi aşa, când cu o amantă, când cu alta? Vă aud vorbind despre asta ca despre ceva foarte firesc.

— Aşa am trăit, dar nu mi-a plăcut. Era o viaţă abjectă şi niciodată n-aş mai putea-o reîncepe. A întreţine o amantă e la fel de ruşinos cu a-ţi cumpăra o sclavă; amândouă îţi sunt inferioare, adesea prin naştere, totdeauna prin situaţie şi e degradant să trăieşti în strânsă intimitate cu inferiorii. Acum nu mai pot îndura amintirea clipelor petrecute cu Céline, Giacinta şi Clara.

Simţii cât de mult adevăr cuprindeau aceste cuvinte; îmi dădui seama că dacă aş ajunge să uit de mine şi de toate principiile înrădăcinate cândva în fiinţa mea, dacă, sub un pretext oarecare, îmboldită de vreo ispită, aş deveni urmaşa acelor femei nenorocite, într-o zi el m-ar privi cu acelaşi dispreţ cu care le acoperea acum memoria. N-am pomenit nimic despre această convingere a mea: era de ajuns c-o aveam; mi-am ferecat-o în inimă, ca să-mi poată fi de ajutor în clipa marii încercări.

— Ei, Jane, de ce nu-mi spui: „Şi atunci, domnule?”, fiindcă n-am sfârşit încă. Ai o figură gravă. Văd că iar ai ceva împotriva mea. Dar să ne întoarcem la subiectul nostru. În ianuarie trecut, după ce-am scăpat de toate iubitele mele, cu sufletul înăcrit şi înăsprit de o viaţă rătăcitoare, singuratică şi fără sens, ros de dezamăgire, cu păreri proaste despre bărbaţi, dar mai ales despre *femei* (căci începeam să cred că femeile deştepte, credincioase şi iubitoare nu există decât în basme), m-am întors în Anglia, chemat de treburi.

Într-o seară geroasă de iarnă, eram călare prin apropierea Thornfieldului. Loc blestemat! Nu mă aşteptam să găsesc aici nici linişte, nici mulţumire. Deodată am zărit o făptură mică stând singură şi liniştită

pe o moviliţă. Trecui pe lângă ea cu tot atâta nepăsare ca şi pe dinaintea salciei retezate de pe partea cealaltă a drumului; nicio clipă n-am prevăzut ce-avea să însemne făptura aceea pentru mine; nimic dinăuntrul meu nu mă înştiinţase că stăpânul vieţii mele, geniul meu bun ci geniul meu rău care aştepta acolo într-o modestă deghizare. Nu mi-am dat seama de asta nici chiar atunci când, după căderea lui Mesrour, ea a venit la mine şi mi-a oferit cu gravitate ajutor. Făptură copilărească şi firavă! Mi se părea că un cânepar s-a lăsat la picioarele mele şi mi-a propus să mă poarte pe aripioarele lui plăpânde. Am fost morocănos, dar nu s-a depărtat; a rămas lângă mine cu o stăruinţă ciudată, m-a privit şi mi-a vorbit cu un fel de autoritate. Trebuia să fiu ajutat, ajutat de mâna ei; şi ajutat am fost.

Când mă sprijinii pe acel umăr firav, ceva nou, o sevă proaspătă păru că mi se răspândeşte în trup. Fu o fericire pentru mine să ştiu că acea micuţă zână a vântului făcea parte din casa mea. Dacă n-ar fi fost aşa, n-aş fi putut, fără o adâncă părere de rău, s-o las să plece şi să piară îndărătul tufişurilor. În seara aceea te-am auzit când te-ai înapoiat acasă, Jane; de bună seamă, nu-ţi închipuiai că mă gândesc la tine şi că pândeam clipa când să te pot zări. A doua zi te-am observat vreme de o jumătate de ceas – stând tot aşa, ascuns – pe când te jucai cu Adèle pe coridor. Îmi amintesc că în ziua aceea ningea şi nu puteai ieşi; eram în odaia mea şi lăsasem uşa întredeschisă: puteam vedea şi auzi tot. S-ar fi putut spune că toată atenţia ta era concentrată asupra Adèlei, dar vedeam bine că gândurile-ţi sunt aiurea şi totuşi, micuţă Jane, erai răbdătoare cu ea; multă vreme i-ai vorbit şi te-ai ocupat de bietul copil. Când, în sfârşit, Adèle s-a despărţit de tine, ai căzut într-o adâncă reverie şi ai început să te plimbi cu paşi rari de-a lungul coridorului. Treceai din când în când pe dinaintea unei ferestre, priveai zăpada care se cernea deasă, ascultai suspinele vântului şi continuai să păşeşti agale şi să

visezi. Îmi închipui că vedeniile tale nu erau întunecate, căci în ziua aceea lumina blândă a ochilor tăi arăta că gândurile nu-ţi sunt negre, nici amare; privirea ta trăda nu meditaţie tristă şi melancolie, ci mai degrabă acele frumoase vise ale tinereţii ce se nasc atunci când elanul ei urmează, pe aripi hotărâte, zborul nădejdii în cele mai de sus tării ale cerului. Glasul doamnei Fairfax, care vorbea cu o slujnică pe sală, te-a trezit; ai zâmbit atât de ciudat, Janet! Era mult bun-simţ şi fineţe în zâmbetul tău. Părea că spune: „Vedeniile mele sunt frumoase, dar nu trebuie să uit că sunt cu totul ireale; mintea mea a născocit un trandafir, un rai verde şi înflorit, dar ştiu că trebuie să-mi croiesc drumul pe o potecă grea şi să înfrunt furtunile negre ce se adună în juru-mi”. Atunci ai coborât şi ai cerut doamnei Fairfax să-ţi dea să faci nu mai ştiu ce; cred că erau socotelile săptămânale ale casei, sau cam aşa ceva. Eram supărat pe tine, fiindcă plecaseşi din raza vederii mele.

Am aşteptat cu nerăbdare seara, pentru că atunci te puteam chema lângă mine. Bănuiam că ai o fire neobişnuită, nouă pentru mine, şi doream s-o cercetez mai adânc şi s-o cunosc mai bine. Ai intrat în odaie cu o înfăţişare sfioasă şi independentă în acelaşi timp, erai îmbrăcată simplu, aşa ca astăzi. Te-am făcut să vorbeşti, şi după puţină vreme mi-ai părut plină de contraste ciudate. Felul cum te îmbrăcai, manierele, erau încorsetate de o disciplină aspră, înfăţişarea ta era rezervată şi arăta un suflet delicat, dar totodată neobişnuit cu societatea şi totdeauna înfricoşat să nu facă o greşeală sau să spună o prostie. Dar când îţi vorbea cineva, te uitai la el cu ochi pătrunzători, îndrăzneţi şi plini de căldură. În fiecare privire a ta era forţă şi iscusinţă. Când încercam să te pun în încurcătură cu vreo întrebare, găseai totdeauna un răspuns ager.

S-ar părea că în curând te-ai obişnuit cu mine; după câte cred eu, Jane, simţeai că între tine şi tristul şi mohorâtul tău stăpân există o simpatie, căci am fost

uimit văzând cu câtă iuţeală o siguranţă calmă ţi-a domolit firea. Oricât de mohorât aş fi fost, tu nu arătai nici uimire, nici teamă, nici plictiseală, nici neplăcere faţă de firea mea morocănoasă; te mulţumeai să mă cercetezi şi, din când în când, te vedeam zâmbind cu un farmec atât de simplu şi cuminte că nici nu-l pot descrie. Ceea ce observam mă făcea fericit şi-mi stârnea curiozitatea. Îmi plăcea tot ce vedeam şi doream să văd şi mai mult. Totuşi, te-am ţinut multă vreme la distanţă şi nu ţi-am căutat decât rareori tovărăşia. Eram un epicurean intelectual şi doream să prelungesc plăcerea acestei cunoştinţi noi şi aţâţătoare! Apoi m-am temut că, umblând prea slobod cu floarea mea, o să-i văd strălucirea veştejindu-se şi farmecul dulce al prospeţimii risipindu-se. Pe atunci nu ştiam că nu-i o înflorire trecătoare şi că-şi păstrează fără încetare strălucirea, ca şi când ar fi fost şlefuită într-un diamant ce nu se sfarmă. Doream de asemenea să ştiu dacă m-ai căuta, în ziua când te-aş ocoli; n-ai făcut-o şi ai stat în sala de studii tot atât de liniştită, ca pupitrul şi şevaletul. Dacă te întâlneam din întâmplare, treceai pe lângă mine salutându-mă uşor, atât cât impunea respectul cuvenit mie.

În tot acest timp erai de obicei gânditoare; nu păreai tristă, căci nu sufereai, dar inima nu-ţi era uşoară, fiindcă prezentul nu-ţi oferea nicio bucurie, iar viitorul doar slabe nădejdi. Mă întrebam ce gândeşti despre mine, şi chiar dacă măcar te gândeşti vreodată la mine. Ca s-o aflu, am început iar să te observ. Când stam de vorbă, era ceva fericit în privirea ta, iar în purtările tale, ceva ce arăta mulţumire. Am văzut că eşti o fată prietenoasă. Tăcerea camerei de studiu şi monotonia vieţii te făcuseră tristă. M-am lăsat purtat de încântarea de a fi bun cu tine: bunătatea ţi-a trezit emoţia, chipul ţi s-a îmblânzit şi glasul a devenit mângâietor. Îmi plăcea să-mi aud numele rostit cu recunoştinţă şi bucurie de buzele tale şi când ne întâlneam întâmplător, când mă priveai, în gesturile tale

se arăta o şovăială ciudată, ochii trădau puţină îndoială şi o uşoară tulburare. Nu ştiam încotro mă vor împinge toanele mele şi mă întrebam dacă voi juca rolul stăpânului aspru ori al prietenului binevoitor şi blând. Ţineam prea mult la tine, Jane, şi nu mai puteam face pe stăpânul. Când îţi întindeam prieteneşte mâna, pe chipul tău tineresc înflorea atâta lumină şi fericire, încât deseori îmi venea foarte greu să nu mă reped şi să te strâng la piept.

— Nu-mi vorbiţi de zilele acelea, domnule, îl întrerupsei eu, ştergându-mi pe furiş o lacrimă.

Cuvintele lui mă torturau. Ştiam ce am de făcut şi încă foarte curând. Toate amintirile şi destăinuirile sentimentelor domnului Rochester nu făceau decât să-mi îngreuneze şi mai mult îndeplinirea datoriei.

— Nu, Jane, reluă el. De ce să zăbovim asupra trecutului, când prezentul e mult mai sigur şi viitorul mai frumos?

Tresării, auzind asemenea cuvinte trufaşe.

— Acum înţelegi cum stau lucrurile, nu-i aşa? urmă el. După ce jumătate din adolescenţă şi din tinereţe s-a scurs într-o suferinţă de nedescris, iar restul într-o dureroasă singurătate, am găsit, în sfârşit, pe aceea pe care o pot iubi din tot sufletul. Te-am găsit. Te iubesc, eşti tot ce-i mai bun în mine, îngerul meu ocrotitor. Sunt legat de tine printr-o dragoste uriaşă. Te socotesc bună, iubitoare, înzestrată cu multe însuşiri; în inima mea s-a născut o patimă trainică pentru tine. Ea mă mână spre tine, te atrage spre mine, ne înlănţuie vieţile; flacăra ei curată şi puternică ne topeşte pe amândoi într-o singură făptură. Simţeam şi ştiam tot ce-ţi spun, acum şi de aceea m-am hotărât să mă căsătoresc cu tine. Cine-mi spune că am o soţie, mă batjocoreşte zadarnic. Acum ştii că n-am decât un diavol hâd. Am greşit încercând să te înşel; dar mă temeam de încăpăţânarea ta şi de prejudecăţile pe care le ai încă din copilărie. Voiam să fii a mea înainte de a risca această mărturisire. Era o laşitate din partea mea;

ar fi trebuit să mă adresez de la început nobleţei şi mărinimiei tale, aşa cum fac acum; ar fi trebuit să-ţi povestesc viaţa mea de supliciu, să-ţi spun că mi-e foame şi mi-e sete de un trai mai nobil, mai înălţător, să-ţi arăt nu hotărârea mea – cuvântul acesta e prea slab – ci patima mea neînfrântă de a iubi sincer şi de-a fi credincios, când sunt iubit sincer şi cu credinţă. Atunci ţi-aş fi cerut să primeşti credinţa mea şi să mi-o dai pe a ta. Fă-o acum, Jane.

Urmă o clipă de tăcere.

— De ce taci, Jane?

Eram pusă la o cumplită încercare: o mână de fier înroşit îmi răscolea măruntaiele. Clipă cumplită, plină de zbucium, de negură, de clocot! Nicio făptură omenească nu putea dori să fie iubită mai frumos decât eram eu. Îl adoram pe cel care mă iubea astfel şi totuşi trebuia să renunţ şi la dragostea şi la idolul meu. Un singur cuvânt înfricoşător închidea în el toată datoria mea neîndurată: „Despărţire!”

— Jane, înţelegi ce-ţi cer, spune-mi doar: „O să fiu a dumitale, domnule Rochester”.

— *Nu* voi fi a dumneavoastră, domnule Rochester. Urmă o nouă tăcere lungă.

— Jane! – reluă el cu o blândeţe ce-mi sfâşia inima şi îmi strecura în sânge o groază care mă făcea rece ca gheaţa, fiindcă sub acel glas liniştit simţeam zvâcnirile leului, Jane, vrei să mă laşi s-apuc pe o cale, iar tu să alegi alta?

— Da.

— Jane, reluă iar (aplecându-se spre mine şi sărutându-mă) tot mai vrei să faci aşa?

— Da.

— Şi acum? urmă el, sărutându-mi cu duioşie fruntea şi obrajii.

— Da, exclamai eu, desfăcându-mă repede din îmbrăţişarea lui.

— Oh, Jane, eşti crudă! Eşti – eşti rea! Doar n-ar fi un

păcat să mă iubeşti.

— Ar fi un păcat să vă ascult.

O expresie sălbatică făcu să i se ridice sprâncenele şi să i se crispeze obrazul. Se sculă, dar mai izbuti să se stăpânească. Îmi sprijinii mâna de spătarul scaunului. Mi-era teamă, tremuram, dar hotărârea mea era luată.

— O clipă, Jane. După ce vei fi plecat, aruncă o privire asupra oribilei mele vieţi. Toată fericirea mea va dispărea o dată cu tine. Ce-mi rămâne de făcut? N-am tovarăşă decât pe nebuna de sus: e ca şi când mi-ai arăta un leş din cimitir. Ce să fac, Jane? Încotro să mă îndrept, ca să-mi găsesc o tovarăşă? Unde să aflu nădejdea?

— Faceţi ca mine: păstraţi încrederea în Dumnezeu şi în voi înşivă: în viaţa de apoi. Nu pierdeţi speranţa că ne vom întâlni acolo.

— Aşadar, nu vrei să te înduplеci?

— Nu.

— Atunci mă osândeşti să trăiesc ca un nenorocit, să mor ca un blestemat?

Ridicase glasul.

— Vă sfătuiesc să trăiţi fără păcat şi vă doresc o moarte liniştită.

— Îmi smulgi dragostea şi nevinovăţia? Mă zvârli îndărăt în ghearele destrăbălării şi îmi propui desfrâul drept orice îndeletnicire?

— Nu, domnule Rochester, nu vă osândesc la soarta asta, după cum nu mă osândesc nici pe mine. Şi eu, şi dumneavoastră suntem născuţi să îndurăm şi să luptăm; supuneţi-vă, fără să cârtiţi. Mă veţi uita cu mult înainte de-a vă uita eu.

— Dacă-mi vorbeşti astfel, înseamnă că mă socoteşti un mincinos: îmi pătezi onoarea. Ţi-am afirmat că nu mă voi schimba niciodată, şi tu-mi spui de la obraz că o să mă schimb curând. Purtarea ta arată cât de greşit judeci şi ce păreri eronate ai! E mai bine să arunci deznădejdea asupra unuia dintre semenii tăi, decât să calci o biată lege omenească, atunci când nimeni n-ar suferi din

pricina asta? Tu n-ai nici rude, nici prieteni pe care să-ţi fie teamă c-ai să-i jigneşti, rămânând cu mine.

Era adevărat. Şi pe când vorbea, Judecata şi Conştiinţa mă trădară şi se întoarseră împotriva mea strigându-mi că sunt o criminală, dacă-l resping. Vorbeau aproape tot atât de tare ca şi Simţirea, şi toate împreună strigau sălbatic: „Oh! înduplecă-te, înduplecă-te! Gândeşte-te la suferinţa lui, gândeşte-te la primejdia ce-l pândeşte! Uită-te în ce stare îl părăseşti! Aminteşte-ţi de firea lui aprigă, gândeşte-te la urmările deznădejdii lui; mângâie-l, scapă-l, iubeşte-l! Spune-i că-l iubeşti şi că vei fi a lui. Cui îi pasă de *tine?* Cine să fie jignit sau mâhnit de ce faci tu?”

Şi totuşi răspunsul a fost neînduplecat: „Mie îmi pasă de mine. Cu cât sunt mai singură, mai lipsită de prieteni şi de sprijin, cu atât trebuie să mă respect mai mult. Voi păstra legile date de Dumnezeu şi sfinţite de om; voi rămâne credincioasă învăţăturilor pe care le-am căpătat când eram cu mintea întreagă, nu nebună ca acum. Legile şi învăţăturile nu ne-au fost date pentru zilele senine. Au fost făurite pentru clipe cum este cea de faţă, când inima şi sufletul se răzvrătesc împotriva străşniciei lor. Sunt aspre, dar vor rămâne neînfrânte. Dacă le-aş putea călca după bunul meu plac, ce preţ ar mai avea? Totdeauna am crezut că sunt de mare preţ, iar dacă n-o mai pot crede acum, asta-i pentru că sunt smintită – smintită de-a binelea, pentru că prin vine îmi curge foc, pentru că inima îmi bate prea repede ca să-i mai pot număra bătăile. În acest ceas de încercare trebuie să mă ţin de părerile mai vechi, de hotărârile luate dinainte şi pe acest tărâm trainic o să-mi apăs cu nădejde piciorul!”

Aşa şi făcui. Domnul Rochester mă privi şi-mi ghici numaidecât gândul. Se înfurie grozav şi, fără să-i pese de urmări, se lăsă târât de mânia lui. Străbătu odaia, îmi luă braţul şi mă cuprinse de mijloc. Părea că mă înghite cu privirea lui înflăcărată: fiziceşte mă simţeam neputincioasă ca un pui, pradă căldurii unui cuptor încins, dar mai eram stăpână pe sufletul meu şi încercam

sentimentul unei mari seninătăţi. Din fericire, sufletul are un tălmaci, care adesea nu-şi dă seama de ce face, dar care e totdeauna credincios: ochii. Ai mei se îndreptară spre obrazul sălbăticit al domnului Rochester şi oftai fără să vreau; strânsoarea lui era dureroasă, iar puterile mele aproape sleite.

— Niciodată, zise el scrâşnind din dinţi, niciodată n-am văzut o fiinţă atât de slabă şi atât de greu de îmblânzit. E în mâinile mele ca o trestie plăpândă! urmă el, scuturându-mă cu putere. Aş putea-o îndoi cu un singur deget; dar ce-aş folosi dacă aş face-o, dacă aş smulge-o din rădăcini, dacă aş călca-o în picioare? Priviţi ochii aceştia, priviţi făptura asta hotărâtă, sălbatică şi liberă, a cărei privire parcă mă sfidează nu numai cu îndrăzneală, ci cu siguranţa unui sobru triumf! Chiar dacă aş avea în stăpânire colivia, tot n-aş putea fi stăpân pe gingaşa pasăre sălbatică! Dacă aş sfărâma şubreda închisoare n-aş face decât să dau libertate captivei. Aş putea cuceri cuibul; dar cea care-l locuieşte ar zbura spre înalt, înainte ca eu să pun stăpânire pe locuinţa ei deplină. Dar eu pe tine te vreau, suflet plin de voinţă şi tărie, de virtute şi curăţenie, pe tine şi nu doar învelişul tău fragil. Dacă ai vrea, ai putea să zbori în voie către mine şi să te adăposteşti la inima mea: dar dacă ai fi înşfăcată cu silnicie, asemeni unui duh neprihănit, ai scăpa îmbrăţişărilor mele, şi-ai pieri înainte de a-ţi fi putut respira parfumul. Oh! vino, Jane, vino!

Rostind aceste cuvinte, îmi dădu drumul din strânsoare şi se mulţumi să mă privească. Era mult mai greu să ţin piept acelei priviri decât pasionatei îmbrăţişări: dar acum numai o neroadă s-ar fi dat bătută. Îl sfidasem şi-i înfrânsesem mânia; acum trebuia să-i suport durerea. Mă îndreptai spre uşă.

— Pleci, Jane?

— Da, domnule, plec.

— Mă părăseşti?

— Da.

— Şi n-o să te mai întorci? Nu vrei să fii sprijinitorul şi mântuitorul meu? Dragostea mea adâncă, sfâşietoarea mea suferinţă, rugăminţile mele fierbinţi, toate astea nu înseamnă nimic pentru tine?

Ce nesfârşită durere era în glasul lui! Cât de greu mi-a fost să repet cu tărie:

— Plec.

— Jane!

— Domnule Rochester!

— Pleacă, atunci – mă învoiesc. Dar nu uita că mă laşi aici pradă durerii. Urcă-te în odaia ta; cântăreşte tot ce ţi-am spus, Jane; aruncă o privire asupra suferinţelor mele şi gândeşte-te la mine.

Făcu doi paşi şi se trânti cu faţa-n jos pe sofa.

— Oh! Jane! exclamă el, într-o izbucnire dureroasă. Oh! Jane! nădejdea mea, dragostea mea, viaţa mea!

Auzii atunci un hohot de plâns puternic şi zguduitor.

Ajunsesem la uşă, dar m-am întors; eram tot atât de hotărâtă să rămân, precât fusesem de hotărâtă să plec. Îngenuncheai lângă el; îi ridicai obrazul de pe pernă şi-l întorsei spre mine; îl sărutai, îi mângâiai părul.

— Dumnezeu să te binecuvânteze, stăpânul meu drag! exclamai eu. Dumnezeu să te păzească de suferinţi şi de rele, să te călăuzească, să te mângâie şi să te răsplătească pentru bunătatea ta faţă de mine.

— Dragostea micuţei mele Jane ar fi fost cea mai împărătească răsplată, răspunse el. Fără ea, inima mi-e pe veci sfărâmată. Dar Jane îmi va dărui dragostea ei; da, mi-o va dărui cu generozitate şi nobleţe.

Sângele îi năvăli în obraz şi ochii îi străluceau; se ridică şi întinse braţele; dar scăpai din strânsoarea lui şi părăsii numaidecât odaia.

„Rămas bun!” strigă Inima mea. „Adio pentru totdeauna!” adăugă Deznădejdea.

. . . .

În noaptea aceea nici nu m-am gândit să dorm, dar îndată ce mă culcai, căzui într-un somn greu. Şi în vis îmi reveniră anii copilăriei: se făcea că mă aflam în odaia roşie de la Gateshead, că noaptea era întunecoasă şi mintea mea pradă unei spaime ciudate. Mi se părea că luminiţa care cu mulţi ani în urmă mă făcuse să leşin de frică se prelinsese în sus pe perete şi tremura în mijlocul tavanului întunecat. Înălţai capul să privesc: tavanul se prefăcu în nori deşi şi înalţi, străbătuţi de-o lumină asemenea celei pe care-o dă luna când răzbate din ceaţă. Aşteptam răsăritul lunii cu cea mai ciudată nelinişte, ca şi cum pe discul ei roşu ar fi urmat să fie scrisă vreo hotărâre a soartei. Iar luna ţâşni brusc dintre nori, aşa cum nu mai făcuse niciodată, de când e lumea. La început am zărit o mână care ieşea din cutele negre ale cerului şi le da deoparte; apoi am văzut în locul lunii un chip omenesc ce se desluşea, alb, pe un fond de azur şi-şi pleca nobila frunte spre pământ. Mă privi cu nesaţ şi în sfârşit îmi vorbi. Deşi glasul venea de la mari depărtări, îl auzii limpede vorbind inimii, mele:

— „Fugi de ispită, fata mea.”

— „Da, mamă, aşa voi face.”

La fel am răspuns când m-am trezit din acest vis ce semăna a transă. Era încă întuneric; dar nopţile de iulie sunt scurte şi zorii se arată repede după miezul nopţii. „Trebuie să încep cât mai devreme, ca să duc la bun sfârşit sarcina pe care-o am de îndeplinit”, mă gândii eu.

Mă sculai. Eram îmbrăcată, căci nu-mi scosesem decât pantofii. Luai dintr-unul din sertare puţine albituri, o brăţară şi un inel. Căutându-le, degetele mele dădură de mărgăritarele unui colan pe care cu câteva zile mai înainte domnul Rochester mă silise să-l primesc. Îl lăsai; nu era al meu: era al unei logodnice închipuite, care se destrămase în văzduh.

Din celelalte lucruri, am făcut o legătură, am pus în buzunar portofelul meu cu cei douăzeci de şilingi (era tot ce aveam), mi-am legat şalul la spate şi pălăria de gât,

mi-am luat legătura şi pantofii, pe care nu voiam încă să-i încalţ, şi am ieşit din odaie. „Adio, bună doamnă Fairfax!” şoptii eu, strecurându-mă pe lângă uşa ei. „Adio, mica şi scumpa mea Adèle!” spusei, aruncând o privire spre odaia copilei. Nu puteam intra s-o sărut, căci trebuia să scap de supravegherea unei foarte agere urechi care poate asculta.

Aş fi vrut să trec pe dinaintea odăii domnului Rochester fără să mă opresc, dar când fui în faţa uşii sale, simţii că bătăile inimii încetaseră şi fui silită să aştept puţin. Nici el nu dormea: umbla zbuciumat de la un capăt la celălalt al odăii şi ofta mereu. Dacă aş fi vrut, în odaia aceea ar fi existat un rai pentru mine, cel puţin un rai trecător; n-aveam decât să intru şi să spun: „Domnule Rochester, vă voi iubi şi voi rămâne cu dumneavoastră până la moarte”, şi atunci spre buzele mele ar fi ţâşnit un izvor plin de desfătări. Chibzuii o clipă.

Acest stăp în plin de bunătate, care nu poate dormi, aşteaptă cu nerăbdare să se lumineze de ziuă. Mâine dimineaţă va trimite după mine, dar eu voi fi plecată. Mă va căuta, dar mă va căuta zadarnic; se va simţi părăsit, va vedea că nu i-am primit dragostea, va suferi şi va fi, poate, cuprins de deznădejde.

Mă gândii la toate astea şi era cât pe aci să pun mâna pe clanţă, dar mă dădui repede înapoi şi mă strecurai mai departe. Coborâi mâhnită scara. Ştiam ce am de făcut şi o făceam fără să mă mai gândesc. Căutai în bucătărie cheia uşii de alături, puţin untdelemn şi o pană ca să ung cheia şi broasca; luai pâine şi apă, căci poate aveam de făcut un drum lung şi nu voiam să-mi pierd puterile, şi aşa împuţinate în ultima vreme. Făcui totul fără cel mai mic zgomot. Deschisei uşa, ieşii şi o închisei încet în urma mea. Începuse să mijească de ziuă. Porţile cele mari erau încuiate; din fericire, portiţa dintr-una din ele nu era închisă decât cu zăvorul; ieşii pe-acolo şi trăsei zăvorul. Acum eram afară din Thornfield.

La o milă depărtare, dincolo de ogoare, se întindea

drumul ce ducea în direcţia contrarie Millcote-ului: nu-l străbătusem niciodată, dar îl văzusem adesea şi mă întrebai încotro duce; într-acolo îmi îndreptai paşii. Nu trebuia să stau pe gânduri, nu trebuia să mai privesc nici înapoi, nici înainte. Nu trebuia să mă mai gândesc nici la trecut, nici la viitor. Primul era o pagină plină de o dulceaţă cerească şi de o tristeţe ucigătoare totodată; un singur rând dacă aş citi, ar fi de ajuns ca să-mi frângă curajul şi să-mi topească energia. Cel din urmă era un pustiu îngrozitor, ca lumea după potop.

Până la răsăritul soarelui mersei de-a lungul ţarinelor, gardurilor vii şi potecilor. Cred că era o dimineaţă frumoasă de vară. Pantofii pe care-i încălţasem după ce părăsisem casa se umeziră curând de rouă. Dar eu nu priveam nici soarele ce se-nălţa, nici cerul zâmbitor, nici natura care se trezea. Cine străbate un peisaj frumos în drum spre eşafod nu se gândeşte la florile ce-i zâmbesc pe drum, ci la butuc şi la tăişul securei, la tăierea oaselor şi a vinelor sale, la mormântul ce se cască la capătul drumului; iar eu mă gândeam la fuga mea tristă, la pribegia mea de om fără cămin. Nu mă puteam opri să mă gândesc cu inima sfâşiată, la tot ce lăsasem în urmă, la acela care pândea din odaia lui răsăritul soarelui, nădăjduind să mă vadă venind să-i spun că vreau să fiu a lui şi să rămân lângă el. Doream să fiu a lui, râvneam să mă întorc şi încă nu era prea târziu. Îl mai puteam cruţa de fiorul amar al disperării; eram sigură că fuga nu-mi fusese încă descoperită. Puteam să mă întorc, să fiu mângâierea şi mândria lui, să-l smulg din ghearele suferinţei, să-l opresc poate de la pieire. Oh, cum mă mai chinuia teama de singurătatea lui – mult mai mult decât de-a mea! Părea o săgeată ce-mi pătrunsese în piept: mă sfâşia când încercam s-o smulg, mă durea când amintirea o înfigea mai adânc. În crânguri şi tufişuri, păsările începuseră să cânte: se arătau credincioase tovarăşelor lor, ele, simbolurile dragostei. Dar cine eram eu? În toiul suferinţelor inimii şi-a străduinţelor încordate de a-mi

îndeplini datoria, mi-era silă de mine însămi. Nu simţeam nicio mângâiere în a-mi da mie însămi dreptate, nu simţeam nicio bucurie la gândul că am fost în stare să mă respect: mi-am jignit, mi-am rănit, mi-am părăsit stăpânul. Mi se părea că-s cu adevărat vrednică de ură. Totuşi de întors nu mă mai puteam întoarce înapoi, nu mai puteam da nici un singur pas înapoi. Desigur că Dumnezeu însuşi mă călăuzea, căci durerea îmi călcase în picioare voinţa şi-mi înăbuşise conştiinţa. Am plâns amărându-mi drumul singuratic: mergeam repede, repede, ca un om în delir. Deodată mă cuprinse o slăbiciune, ce pornea dinăuntrul trupului, mi se strecura în inimă şi căzui. Stătui pe jos câtăva vreme apăsându-mi obrazul pe iarba umedă. Mă temeam, sau mai bine zis, nădăjduiam să mor acolo, dar în curând am izbutit să mă mişc, m-am târât în genunchi şi pe mâini şi, în sfârşit m-am sculat mai hotărâtă ca să răzbat până la şosea.

Când ajunsei acolo, fui silită să mă aşez într-un tufiş ca să mă odihnesc; auzii zgomot de roţi şi văzui o trăsură venind. Mă ridicai şi făcui semn cu mâna. Omul opri. Întrebai pe vizitiu unde merge; îmi pomeni un loc îndepărtat, unde eram sigură că domnul Rochester nu avea cunoştinţe. Îl întrebai cât mi-ar cere să mă ia şi pe mine; voia treizeci de şiligi. Îi spusei că n-am decât douăzeci. Se mulţumi şi cu atât. Cum trăsura era goală, îmi spuse că-mi dă voie să intru înăuntru. Portiera fu închisă şi pornirăm.

Iubite cititorule, deie Domnul să nu simţi niciodată ce am simţit eu! Iar ochii tăi să nu verse niciodată un potop de lacrimi atât de fierbinţi şi sfâşietoare ca ale mele! Fie ca rugăciunile tale să nu se înalţe niciodată spre cer atât de dureroase şi atât de deznădăjduite cum au fost cele pe care le şopteau buzele mele în ceasul acela; niciodată să n-ai a te teme, ca mine, că eşti unealtă a răului, împotriva celui pe care-l iubeşti din tot sufletul.

Capitolul XXVIII

AU TRECUT DOUĂ ZILE. ERA O seară de vară. Vizitiul m-a dus într-un loc numit Whitcross, unde am coborât. Pentru banii pe care-i dădusem nu mă putea duce mai departe, iar eu nu mai aveam nici un singur şiling. Trăsura plecase şi în clipa asta se afla la o milă departe de mine. Rămăsesem singură. Atunci mi-am dat seama că am uitat legătura în lada trăsurii, unde o pusesem pentru mai multă siguranţă. Acolo rămăsese şi acolo avea să rămână: nu mai aveam nimic!

Whitcross nu e un oraş şi nici măcar un cătun: nu-i decât un stâlp de piatră la răscrucea a patru drumuri, văruit în alb, de bună seamă ca să poată fi văzut de departe şi chiar pe întuneric. În vârful acelui stâlp sunt patru braţe care arată la ce distanţă se află diferite oraşe. După câte scrie acolo, oraşul cel mai apropiat e la zece mile şi cel mai depărtat la peste douăzeci. Numele bine cunoscute ale oraşelor îmi arătau unde mă aflu: eram într-unul din ţinuturile de centru şi de nord ale Angliei, plin de mlaştini şi înconjurat de munţi. În urmă, la dreapta, la stânga, erau bălţi mari; un lanţ de munţi se zărea foarte departe, dincolo de valea adâncă ce mi se întindea la picioare. Populaţia e probabil rară. Nu se vedea nici picior de călător pe şoselele ce se întindeau spre cele patru puncte cardinale – largi, albe şi singuratice; fuseseră toate tăiate chiar prin mijlocul bălţilor şi hăţişurile creşteau dese şi sălbatice, până la marginea lor. Totuşi, întâmplarea ar fi putut să mâne paşii unui drumeţ pe acolo, iar eu doream să nu fiu

văzută. Străinii s-ar fi întrebat, fireşte, ce caut acolo şi de ce stau în faţa stâlpului plimbându-mă fără rost, ca şi când m-aş fi rătăcit. Aş fi fost poate întrebată şi n-aş fi putut da decât răspunsuri care-ar fi părut de necrezut şi-ar fi stârnit bănuieli.

Nimic nu mă mai leagă de lume în clipa asta; niciun farmec, nicio nădejde nu mă atrage spre semenii mei; niciunul dintre cei care m-ar vedea n-ar avea un gând bun sau o urare pentru mine. N-am pe nimeni altcineva decât natura, mama noastră a tuturor; de aceea, la sânul ei îmi voi căuta odihna.

Am pornit drept prin hăţiş şi m-am îndreptat spre o scobitură pe care o zărisem la marginea bălţilor. M-am afundat până la genunchi în bălăriile întunecate, dese. În sfârşit, într-un colţ ascuns am găsit o stâncă de granit acoperită de muşchi. M-am aşezat sub un colţ al ei; capul mi-era ocrotit de stâncă şi deasupra se-ntindea numai cerul.

Chiar în ascunzătoarea aceea, mi-a trebuit câtăva vreme ca să nu mai simt niciun fel de nelinişte; aveam o teamă nedesluşită ca vreo turmă de sălbăticiuni să nu se repeadă asupra mea, sau să nu mă descopere vreun vânător. Dacă vântul bătea mai tare, priveam în jurul meu şi-mi era frică să nu mă pomenesc deodată cu un taur sălbatic; dacă auzeam şuieratul vreunei păsări, credeam că e un om. În cele din urmă, mi-am dat seama că spaimele mele nu avea niciun temei; adânca tăcere care domnea în jur mă linişti, aşa încât începui să-mi recapăt încrederea. Până atunci nu mă gândisem: nu făcusem decât să ascult, să privesc şi să mă tem; acum puteam din nou gândi.

Ce trebuia să fac? Unde trebuia să mă duc? Oh, ce întrebări nesuferite pentru mine, care nu puteam face nimic şi nu mă puteam duce nicăieri! Picioarele mele zdrobite ar fi trebuit să străbată un drum lung până să dau de o aşezare omenească: doar milei oamenilor mă puteam adresa, ca să capăt un adăpost. Ar fi trebuit să

stârnesc simpatia silnică şi nemulţumită a necunoscuţilor, să îndur deseori refuzul, până ce povestea mea să fie ascultată, până ce vreuna dintre nevoile mele să fie împlinită!

Atinsei tufişurile: erau uscate şi încă mai păstrau căldura primită de la arşiţa zilei de vară. Privii cerul; era senin şi o stea licărea chiar deasupra locului unde stam culcată. Roua cădea încet, nu se simţea nicio adiere. Natura părea blândă şi bună cu mine. Îmi închipuii că mă iubea, aşa surghiunită cum eram, şi atunci eu, care de la oameni puteam aştepta doar neîncredere, hulă şi insultă, mă alipeam de ea cu o dragoste de fiică. Cel puţin în noaptea aceea aveam să-i fiu oaspete, aşa cum îi eram copil: mama o să mă găzduiască fără bani şi fără să-mi ceară răsplată. Îmi rămăsese o singură bucăţică de pâine cumpărată cu ultimul meu gologan într-un oraş prin care trecusem la amiază. Văzui, ici şi colo afine coapte, strălucind prin tufişuri, ca nişte boabe de antracit: culesei un pumn şi le mâncai cu pâine. Dacă nu mi-am potolit pe de-a-ntregul foamea, cel puţin mi-am înşelat-o cu masa aceea de pustnic. Când am terminat, mi-am făcut rugăciunea de seară şi mi-am ales un loc de dormit.

Lângă stâncă hăţişul era foarte des: când stam întinsă, picioarele mi se-afundau în el. Se înălţa în amândouă părţile şi lăsa doar un loc strâmt prin care pătrundea aerul răcoros al nopţii. Mi-am împăturit în două şalul şi l-am întins deasupra mea drept cuvertură: o mână de muşchi îmi sluji de pernă. Astfel cuibărită, nu mi-a fost frig cel puţin până la căderea nopţii.

Dacă n-ar fi fost mâhnirea ce mă copleşea, m-aş fi putut odihni în tihnă. Inima tristă, cu corzile rupte, sângerând din răni ascunse, nu mă lăsa să mă odihnesc. Tremuram pentru domnul Rochester şi pentru soarta lui şi mă cuprinse o nesfârşită milă pentru el. Neputincioasă, ca o pasăre cu aripile frânte, mă străduiam zadarnic să zbor către stăpânul meu.

Chinuită de gânduri, m-am ridicat în genunchi. Noaptea

se lăsase, cu stelele ei strălucitoare: era o noapte liniştită, tăcută, prea senină ca să nu alunge orice teamă. Ştiam că Dumnezeu e peste tot, dar fireşte că-i simţim mai deplin prezenţa când zidirile lui se înfăţişează înaintea noastră în întreaga lor măreţie: şi nicăieri nu citim mai desăvârşit nemărginirea, atotputernicia şi omniprezenţa celui prea înalt decât pe cerul senin al nopţii unde luminile sale îşi împlinesc tăcute calea fără sfârşit. Îngenuncheasem să mă rog pentru domnul Rochester. Mi-am ridicat spre cer ochii înceţoşaţi de lacrimi şi-am zărit Calea Laptelui. Cu gândul la acele lumi nenumărate care străjuiesc pe firmament nelăsându-ne să zărim decât o blândă dâră de lumină, am simţit puterea şi măreţia lui Dumnezeu. Eram sigură că-şi va mântui lucrarea mâinilor sale şi căpătam convingerea că aşa după cum lumea nu va pieri, nici vreunul dintre sufletele ce sunt podoaba ei nu va fi nimicit. Ruga mea fu deci un imn de mulţumire. Izvorul vieţii e şi mântuirea sufletelor. Domnul Rochester era aşadar în siguranţă: el era al lui Dumnezeu şi Dumnezeu îl va ocroti. M-am ghemuit iar în culcuşul de la picioarele stâncii şi după puţină vreme somnul mă făcu să-mi uit durerea neiertătoare.

Dar în ziua următoare, nevoia îmi apăru neiertătoare. Păsărelele îşi părăsiseră de mult cuiburile; de mult albinele, folosind ceasurile dulci ale dimineţii, înainte ca să se usuce, culegeau nectarul florilor – şi când umbrele lungi ale zorilor se scurtară, când soarele îşi revărsă strălucirea asupra cerului şi a pământului, mă ridicai şi privii în jurul meu.

Ce zi liniştită, frumoasă şi caldă. Ce pustietate aurită era bărăganul acela întins! Totul strălucea în lumina soarelui. Aş fi vrut să pot trăi acolo. Văzui o şopârlă fugind sub o stâncă. O albină bâzâia printre afinele dulci. Aş fi vrut să mă prefac pe dată într-o albină sau într-o şopârlă, ca să-mi găsesc hrana potrivită şi adăpost statornic în locul acela. Dar eram făptură omenească şi aveam cerinţele făpturii omeneşti: nu trebuia să zăbovesc într-un

loc unde nimic nu le-ar fi putut împlini. Mă ridicai, privii culcuşul pe care-l părăsisem. Lipsită de orice nădejde în viitor, n-aveam decât o singură dorinţă: aş fi vrut ca ziditorul meu să fi găsit cu cale ca în noaptea aceea, pe când dormeam, să-mi cheme la sine sufletul, pentru ca trupului meu obosit, izbăvit prin moarte de orice noi înfruntări cu soarta, să nu-i mai rămână decât să putrezească şi să se amestece în pace cu ţărâna acestei pustietăţi. Dar viaţa era încă a mea, cu toate suferinţele, nevoile şi răspunderile ei. Trebuia să duc povara, să îndur suferinţele, să primesc răspunderile. Am pornit la drum.

Odată ajunsă la Whitcross, am luat-o pe drumul cei mai ferit de soarele nemilos care-şi arunca văpăile din înaltul cerului. Am umblat mult timp şi când am socotit că mersesem destul şi că puteam, fără niciun fel de remuşcare, să cedez oboselii ce aproape mă doborâse, că-mi puteam îngădui să pun capăt sforţărilor aşezându-mă pe o piatră din preajmă şi să mă las în voia toropelii ce-mi cuprinsese inima şi mădularele – auzii deodată dangătul unui clopot de biserică.

M-am îndreptat spre locul de unde venea sunetul şi, în mijlocul unor coline romantice pe care cu un ceas în urmă nu le luasem în seamă, zării un cătun şi o clopotniţă. Valea din dreapta mea era acoperită de păşuni, de păduri şi lanuri de grâne; un pârâiaş şerpuia în mijlocul frunzişurilor, sclipind în felurite nuanţe de verde, printre grânele ce se coceau, prin pădurile umbroase şi pajiştile însorite. Fui trezită din visarea mea de un zgomot de roţi. Era o căruţă încărcată din greu, ce urca anevoie dealul; puţin mai încolo zării două vaci şi pe paznicul lor. Mă simţeam aproape de munca şi viaţa omenească; trebuia să mai lupt, să mă silesc să trăiesc, şi să mă supun şi eu ca atâţia alţii, trudei vieţii.

Am pătruns în sat pe la ceasurile două. La capătul singurei uliţe a cătunului, se afla o prăvălioară în fereastra căreia se vedeau câteva pâini. Tare aş mai fi vrut una. Asta m-ar mai întări, îmi zisei; altfel, îmi va fi

greu să merg mai departe. De cum m-am aflat din nou în mijlocul semenilor mei, dorinţa de a-mi recăpăta puterea se ivi iarăşi în inima mea. Mi-am dat seama că ar fi înjositor să leşin de foame pe uliţa unui cătun. N-aveam nimic de dat în schimbul pâinii? Mă gândii. Purtam la gât o mică eşarfă de mătase; aveam mănuşile. Nu ştiam ce trebuie să faci când ai ajuns la aşa mare strâmtoare; nu ştiam dacă vreunul din cele două lucruri avea să fie primit; probabil că nu; oricum trebuia să încerc.

Intrai în prăvălie; înăuntru era o femeie. Văzând că o persoană care mi se părea îmbrăcată ca o doamnă, înainta curtenitoare spre mine şi mă întrebă ce doresc, m-a cuprins ruşinea. Limba nu putu rosti fraza pregătită; nu îndrăzneam să-i dau mănuşile aproape stricate, nici eşarfa mototolită; de altfel, simţeam că e caraghios. O rugai numai să mă lase să stau puţin pe scaun, căci eram obosită. Înşelată în aşteptările ei, îmi îngădui cu răceală, arătându-mi un scaun pe care mă prăbuşii numaidecât. Îmi venea să plâng, dar înţelegând că nu era clipa prielnică pentru a mă lăsa cuprinsă de emoţie, mă stăpânii. Peste puţin o întrebai dacă existau în sat croitorese sau lenjerese.

— Da, îmi răspunse dânsa, trei sau patru. Tocmai bine pentru cât e de lucru.

Mă gândii. Eram într-o situaţie cumplită. Stăteam faţă în faţă cu nevoia. N-aveam de nici unele, n-aveam prieteni, n-aveam bani. Trebuia să fac ceva. Dar ce anume? Trebuia să mă adresez cuiva? Dar cui?

Nu ştie, prin împrejurimi, pe cineva care-ar avea nevoie de-o servitoare?

Nu, nu ştia.

— Care era îndeletnicirea cea mai de seamă prin partea locului? Cu ce se ocupau oamenii?

— Unii sunt fermieri; mulţi lucrează la fabrica de ace a domnului Oliver şi la turnătorie.

— Domnul Oliver angajează şi femei?

— Nu. Acolo-i treaba pentru bărbaţi.

— Dar femeile ce fac?

— Nu ştiu, îmi răspunse. Ba o treabă, ba alta. Oamenii săraci se descurcă şi ei cum pot.

Întrebările mele păreau s-o obosească. Şi într-adevăr, ce drept aveam s-o sâcâi? Veniră unul sau doi vecini; fără îndoială că era nevoie de scaunul meu. Mi-am luat rămas bun şi am plecat.

O pornii pe uliţă, uitându-mă în dreapta şi în stânga la toate casele, dar nu găsii niciun pretext să intru în vreuna din ele. Am rătăcit mai bine de un ceas în jurul cătunului, când depărtându-mă, când apropiindu-mă iarăşi. Eram complet istovită şi suferеam îngrozitor de foame; apucai pe-o potecuţă şi mă aşezai sub un gard viu, dar în curând am pornit iar la drum, nădăjduind să găsesc ceva de mâncare sau să capăt măcar vreo desluşire. La capătul potecii, văzui o casă drăguţă, în faţa căreia era o grădiniţă de flori ce părea foarte bine îngrijită. Mă oprii. Cu ce rost m-aş putea apropia şi de ce aş atinge ciocanul sclipitor care atârna lângă uşă? De ce ar dori stăpânii acestei case să-mi fie de folos? Şi totuşi m-am apropiat şi am bătut. O tânără bine îmbrăcată şi cu privirea blândă veni să-mi deschidă. Întrebai cu glas încet şi liniştit – căci în inimă nu mai aveam nicio nădejde, iar trupul mi-era sleit – dacă aveau nevoie de o servitoare.

— Nu, îmi răspunse dânsa, nu ţinem servitoare.

— N-ai vrea să-mi spui, urmai eu, unde-aş putea găsi de lucru? Sunt străină şi nu cunosc pe nimeni aici. Aş face orice.

Dar nu era treaba acestei tinere să se gândească la mine sau să-mi găsească un loc. De altfel, câte îndoieli nu puteau trezi în ochii ei starea şi povestea mea. Clătină din cap şi-mi spuse că-i pare rău, dar nu-mi poate da nicio lămurire. Şi uşa albă fu închisă – încetişor şi politicos – dar fu închisă, lăsându-mă afară.

Dacă ar fi lăsat-o ceva mai mult deschisă, cred că i-aş fi cerşit o bucată de pâine. Decăzusem groaznic.

Nu mă puteam hotărî să mă întorc în satul acela sărac,

unde, de altfel, nu aveam de ce nădăjdui să aflu vreun ajutor. Mă simţeam mai curând atrasă spre pădurea ce se zărea în depărtare şi al cărei frunziş des părea să te îmbie la odihnă; dar eram atât de sfârşită, de slabă, de sleită de foame, încât instinctul mă îndemna să rătăcesc în jurul locuinţelor, pentru că acolo aveam mai mulţi sorţi să găsesc ceva de mâncare. Singurătatea n-ar mai fi fost singurătate, iar odihna n-ar mai fi fost odihnă, atâta vreme cât foamea îşi înfigea – ca un vultur pliscul şi ghearele în coastele mele.

Mă apropiam de case, plecam, mă întorceam, apoi mă îndepărtam din nou, alungată neîncetat de gândul că nu pot cere nimic, deoarece n-am dreptul să cred că suferinţele mele ar putea interesa în vreun fel pe cineva. Ziua trecea şi eu rătăceam ca un câine de pripas turbat de foame; străbătând un lan am zărit înaintea mea clopotniţa bisericii şi într-acolo m-am îndreptat. Lângă cimitir, în mijlocul unei grădini, văzui o căsuţă arătoasă şi mă gândii că trebuie să fie casa parohială. Mi-am adus aminte că străinii care vin într-un loc unde nu cunosc pe nimeni şi caută de muncă, se îndreaptă uneori către preot să afle sfaturi şi ajutor. Menirea preotului e să ajute – cel puţin cu sfaturile – pe toţi acei ce vor să se ajute singuri. Mi se părea că aveam dreptul să caut un sfat. Prinzând curaj, mi-am adunat puţinele puteri ce-mi mai rămăseseră şi-am ajuns la casa aceea: bătui la uşa bucătăriei. O bătrână veni să-mi deschidă: o întrebai dacă acolo e casa parohială.

— Da.

— Părintele e acasă?

— Nu.

— Se întoarce curând?

— Nu, nu-i în sat.

— A plecat departe?

— Nu prea departe, să fie vreo trei mile. Tatăl său a murit pe neaşteptate. E la Marsh-End şi de bună seamă n-o să se întoarcă decât peste vreo cincisprezece zile.

— Părintele nu-i cumva căsătorit? Stăpâna casei nu-i aici?

Nu, în afară de ea, care era îngrijitoarea, nu se mai afla nimeni. Ei nu-i puteam cere ajutor: nu puteam încă să cerşesc; şi mă târâi din nou mai departe. Îmi scosei eşarfa de mătase şi pâinea din prăvălioară îmi veni în minte. O, dacă aş fi avut numai o coajă de pâine, o bucăţică doar, să-mi potolesc chinurile foamei! Instinctiv, mă întorsei în sat. Revăzui prăvălia şi intrai. Cu toate că femeia nu era singură, îndrăznii s-o rog:

„Vrea să-mi dea o pâinişoară în schimbul eşarfei de mătase?”

Mă privi bănuitoare:

„Nu, n-a făcut niciodată un astfel de târg.”

Aproape deznădăjduită, îi cerui jumătate de pâinişoară. Şi-acum mă refuză, zicând că:

„Cum poate ea să ştie de unde am eşarfa?”

„N-ar vrea să ia mănuşile?”

„Nu! ce să facă ea cu ele.”

Dar nu-i plăcut să vorbeşti de astfel de amănunte, cititorule. Unii spun că e o desfătare să te gândeşti la dureri trecute: în ce mă priveşte, mă doare cumplit când îmi amintesc aceste zile de restrişte: degradarea morală îmbinată cu suferinţa fizică alcătuiesc o amintire prea apăsătoare ca să revii cu inima uşoară asupra ei. Nu osândeam pe niciunul dintre acei care mă alungau: simţeam că trebuia să mă aştept la asta şi că n-o puteam înlătura. Un cerşetor obişnuit e deseori privit cu suspiciune: unul bine îmbrăcat e suspectat fără doar şi poate. E adevărat că ceream de lucru; dar cine era dator să-mi găsească? Fireşte că nu cei care mă vedeau pentru prima oară şi nu ştiau nimic despre mine. În ce-o priveşte pe femeia care nu voise să ia eşarfa mea în schimbul unei pâini, avea toată dreptatea, dacă propunerea i se părea dubioasă, ori schimbul neavantajos. Dar să mă opresc aci; mi-e silă să mai vorbesc despre asta.

Puţin înainte de a se înnopta, trecui pe lângă o casă de

ţăran. Gospodarul şedea în pragul uşii şi-şi lua cina lui alcătuită din pâine şi brânză. M-am oprit şi am spus:

— Eşti bun să-mi dai şi mie o bucată de pâine? sunt lihnită de foame.

M-a privit cu uimire şi fără să-mi răspundă nimic a tăiat o felie mare şi mi-a dat-o. Cred că nu mă luase drept o cerşetoare, ci mă socotise o doamnă foarte originală care poftea la pâinea lui neagră. Cum am ieşit din raza vederii lui, m-am aşezat pe iarbă şi am mâncat-o.

Neavând nădejde să găsesc adăpost sub vreun acoperământ, m-am dus să caut unul în pădurea de care am pomenit; dar am avut o noapte rea: încercările mele de a mă odihni au fost zadarnice. Pământul era umed şi aerul rece; în mai multe rânduri m-au trezit zgomote de paşi şi-am fost silită să-mi schimb locul; nu eram nici liniştită, nici nu mă simţeam în siguranţă. Înspre dimineaţă dădu o ploaie şi toată ziua fu umedă. Nu-mi cereţi, cititorilor, să vă spun în mod amănunţit cum mi-am petrecut ziua; ca şi în ajun, cerui de lucru şi fui alungată: ca şi în ajun, răbdai de foame. Toată ziua n-am mâncat decât o singură dată. Trecând prin faţa unei case, am văzut o fetiţă care voia să arunce resturi de *porridge* rece în troaca porcului.

— Vrei să mi le dai mie? am rugat-o eu.

Fetiţa m-a privit mirată.

— Mamă, strigă ea, uite o femeie care îmi cere *porridge*-ul ăsta.

— Dă-i-l, fetiţo, dacă e o cerşetoare, răspunse un glas din casă. Porcului nu-i trebuie aşa ceva.

Copilul îmi goli în căuşul mâinilor aluatul rece şi vârtos. Îl mâncai cu lăcomie.

Când înserarea jilavă se lăsase de-a binelea, ajunsei pe o cărare singuratică şi mă plimbai pe ea mai bine de un ceas.

„Puterile mă părăsesc, îmi zisei: simt că în curând n-am să mai pot merge. Voi petrece şi noaptea asta ca o surghiunită? Ce mă fac dacă plouă prea tare şi va trebui

să-mi pun capul pe pământul rece şi ud? Mă tem că n-o să am încotro, fiindcă nimeni nu va voi să mă primească. Dar voi trece prin chinuri de-a dreptul îngrozitoare, aşa torturată de foame, de frig, mâhnită şi cuprinsă de deznădejde cum sunt! Se prea poate să mor până mâine dimineaţă. Şi de ce oare nu mă pot împăca eu cu gândul morţii? De ce mă zbat să păstrez o viaţă fără niciun preţ? Fiindcă ştiu că domnul Rochester mai trăieşte încă, sau cel puţin aşa cred; apoi, pentru că fiinţa mea se răzvrăteşte la gândul de a muri de frig şi de foame. Oh! Pronie cerească, mai dă-mi încă puţină putere! Ajută-mă, călăuzeşte-mă!

Privirile-mi împăienjenite rătăciră asupra împrejurimilor întunecate şi ceţoase. Îmi dădui seama că rătăcind de colo până colo mă depărtasem de sat. Nu-l mai vedeam. Chiar lanurile care-l înconjurau pieriseră. Pe cărări ocolite şi singuratice mă apropiasem iar de întinderea mlaştinilor, iar între mine şi colina umbrită nu mai erau decât fâşii de pământ aproape tot atât de sălbatice şi neroditoare ca şi hăţişurile pe care le cunoşteam.

„Prea bine, mai bine să mor aici, decât pe o uliţă sau pe un drum umblat, cugetai eu. Şi-i mult mai bine să-mi smulgă corbii carnea de pe oase – dacă sunt corbi pe aici – decât să fiu cetluită într-un sicriu de danie şi să putrezesc într-un mormânt de sărac.”

Mă îndreptai deci spre coline. Ajunsei repede acolo. Nu mă gândeam decât să găsesc un loc mai ferit unde să fiu, dacă nu în siguranţă, cel puţin ascunsă. Dar toată întinderea, cât vedeai cu ochii, era netedă ca-n palmă. Numai culorile se schimbau, din loc în loc: verde – acolo unde creşteau muşchiul şi trestia, negru – prin părţile unde pământul uscat sălăşluia numai moartea. Cum întunericul creştea treptat, de-abia mai puteam distinge alternarea petelor întunecoase şi luminoase, căci culorile dispărură o dată cu lumina zilei.

Privirile îmi mai rătăceau încă pe colinele mohorâte şi pe marginile mlaştinii, pierzându-se în necuprinsul celei

mai sălbatice privelişti, când deodată răsări o lumină, departe, între stânci şi smârcuri. „E un *ignis fatuus*[79]*”,* fu primul meu gând şi aşteptai să se stingă îndată. Dar lumina strălucea mereu, fără să se îndepărteze şi fără să se apropie. „O fi aprins cineva un foc de buruieni?” m-am întrebat atunci, aşteptându-mă să-l văd cum se-nteţeşte. Observând însă că nici nu se întinde, nici nu se micşorează, am înţeles că acolo trebuie să fie fereastra luminată a unei case. „Dar chiar dacă-i aşa, tot n-am să pot ajunge vreodată acolo, îmi zisei. E mult prea departe, şi la un pas de mine dacă ar fi, la ce mi-ar folosi? N-aş putea decât să bat din nou la o uşă, ca să văd cum mi se închide în nas.

M-am culcat pe locul unde mă găseam şi mi-am lipit braţul de pământ. Am stat liniştită câtva timp; vântul sufla pe deasupra colinei şi pe deasupra mea, apoi murea gemând în depărtare; ploaia se porni deasă şi mă udă până la piele. Dacă m-ar fi-nţepenit cu totul, ajungând repede la amorţirea prietenoasă a morţii, n-ar fi avut decât să toarne într-una: n-aş fi simţit frigul. Dar carnea mea încă vie se înfiora de răceala stropilor. După puţină vreme, mă ridicai.

Lumina era tot acolo: licărea slab prin ploaie, dar continua să străpungă întunericul. Mă străduii să umblu din nou: încet-încet îmi târam într-acolo picioarele istovite. Trecui de colină, străbătând o mlaştină, peste care iarna nu s-ar fi putut trece şi care chiar atunci, în miezul verii, era moale şi vâscoasă. Căzui de două ori, dar mă ridicai şi-mi adunai puterile. Toată nădejdea mea era lumina aceea: cu orice preţ trebuia să ajung la ea.

După ce trecui de mlaştină, zării în mijlocul câmpului o dâră albă. Mă apropiai: era un drum sau o potecă ce ducea de-a dreptul spre lumina ce licărea pe o înălţime, înconjurată cu un pâlc de copaci. Atât cât îmi îngăduia

[79] Metanul, care emană din bălţi ca produs al putrezirii unor substanţe organice, arde câteodată cu flacără vie, al cărei nume latinesc e *ignis fatuus.*

întunericul să le desluşesc forma şi frunzişul, mi se părură a fi nişte brazi. Când mă apropiai mai mult, steaua mea dispăru. Între ea şi mine se pusese o stavilă, întinsei mâna să-mi dau seama ce-i masa aceea întunecoasă din faţa mea şi dădui de pietrele zgrunţuroase ale unui zid scund, pe deasupra căruia exista ceva ca un grilaj, iar înăuntru un gard viu cam tot atât de înalt. Mergeam bâjbâind. Deodată ceva alb, mare, îmi izbi iar ochii: era poarta. I-am atins clanţa şi poarta lunecă uşor în ţâţâni. De fiecare parte străjuia câte un tufiş fumuriu, probabil ilică sau tisă.

Pătrunsei înăuntru şi, strecurându-mă printre boschete, zării o căsuţă neagră, scundă şi destul de lungă; dar nu mai văzui lumina călăuzitoare; totul se cufundase în întuneric. Cei din casă se culcaseră oare? Tare mi-era teamă că da.

Căutând uşa, dădui de un colţ al zidului; mă întorsei şi atunci raza blândă se ivi din nou prin ochiurile rotunde ale unei ferestre cu zăbrele: ferestruica asta era la un metru de pământ şi părea şi mai mică din pricina unei iedere sau vreo altă plantă agăţătoare ale cărei frunze dese acopereau toată latura asta a casei. Deschizătura era atât de îngustă şi de ferită, încât cei din casă socotiseră de prisos să mai pună obloane sau perdele. Mă oprii. Dând la o parte frunzişul, putui să văd tot ce se petrecea înăuntru. Zării desluşit o odaie cu pământ pe jos, strălucind de curăţenie; pe o poliţă de nuc erau aşezate câteva tacâmuri de cositor în care se răsfrângea strălucirea roşiatică a unui foc de turbă; un ceas, o masă mare albă şi câteva scaune se mai aflau înăuntru. Raza care mă călăuzise pornea de la o lumânare ce ardea pe masă; la lumina ei, o femeie în vârstă, cu chipul cam aspru, dar de o curăţenie desăvârşită, ca de altfel toate lucrurile ce o înconjurau, împletea un ciorap.

Observai toate aceste amănunte în grabă, căci n-aveau nimic deosebit. Lângă cămin, zării stând la căldură, în pacea aceea trandafirie, un grup mai interesant. Două

tinere gingaşe – adevărate domnişoare din lumea mare – şedeau, una într-un balansoar şi alta pe un scăunel. Amândouă erau în doliu mare şi croiala rochiilor lor negre de crep le scotea în relief albeaţa gâtului şi a obrazului. Un bătrân câine de vânătoare, culcat la picioarele lor, îşi odihnea capul lui mare pe genunchii uneia dintre fete; o pisică neagră era cuibărită în poala celeilalte.

Mi se părea ciudat să văd asemenea tinere într-o bucătărie atât de modestă! Cine erau? Nu puteau fi copiii femeii care lucra la masă, fiindcă ea avea înfăţişarea unei ţărănci, iar fetele, dimpotrivă, păreau delicate şi distinse. Niciodată nu văzusem chipuri ca ale lor, şi totuşi, privindu-le, trăsăturile amândurora mi se păreau cunoscute. N-aş fi putut spune că erau frumoase: erau prea palide şi prea serioase ca să li se potrivească acest cuvânt. Când fiecare se aplecă asupra cărţii ce-o avea în mână, înfăţişarea lor gânditoare părea aproape aspră. Pe o măsuţă aşezată între ele, am zărit încă o lumânare şi două volume mari, pe care le răsfoiau din când în când părând a le compara cu cărţile mai mici pe care le citeau, asemeni cuiva care s-ar sluji de dicţionar. Scena era complet mută şi te făcea să crezi că toate personajele sunt umbre, iar odaia în care ardea focul – un simplu tablou. Liniştea era atât de mare, că auzeam tăciunii arzând sub grătar şi tictacul ceasului din colţul întunecat, mi se părea că aud chiar clinchetul igliţelor bătrânei. De aceea, când un glas rupse tăcerea, cuvintele ajunseră la mine destul de limpezi:

— Ascultă, Diana, exclamă deodată una dintre harnicele şcolăriţe. Franz şi bătrânul Daniel stau noaptea împreună şi Franz povesteşte un vis din care s-a deşteptat îngrozit. Ascultă!

Şi cu glas scăzut începu să citească ceva din care nu pricepui nici un singur cuvânt. Era o limbă străină, dar nu era nici franceză, nici latină. N-aş putea spune dacă era greacă sau germană.

— E o scenă puternică, zise ea, când sfârşi. Îmi place.

Cealaltă tânără, care înălţase capul să-şi asculte sora, repetă, privind focul, o frază din ceea ce se citise. Mai târziu am învăţat limba aceea şi am avut şi cartea în mână. Am să citez deci acum fraza, deşi când am auzit-o prima dată mi s-a părut un sunet de alămuri, lipsit de orice înţeles:

„Da trat hervor Einer, anzusehen wie die Sternennacht.”[80]

— Da, e foarte frumos! exclamă fata şi ochii ei negri şi adânci scânteiară. Acum ia aminte la un arhanghel aspru şi înfricoşat. Rândurile astea preţuiesc cât o sută de pagini de vorbărie: *„Ich wäge die Gedanken în der Schale meines Zornes und die Werke mit dem Gewichte meines Grimmas”[81].* Îmi place!

Amândouă tăcură din nou.

— E vreo ţară unde se vorbeşte aşa? întrebă bătrâna, ridicând ochii de pe împletitură.

— Da, Hannah. Există o ţară mult mai întinsă decât Anglia, unde toţi vorbesc aşa.

— Tare mă mir cum s-or fi înţelegând oamenii p-acolo. Dar dacă v-aţi duce una din voi în ţara aceea, aţi pricepe ce vorbesc?

— S-ar putea să înţelegem ceva, dar nu tot, fiindcă nu suntem aşa de învăţate cum ne crezi, Hannah. Nu vorbim germana şi nici nu putem citi decât slujindu-ne de dicţionar.

— Şi ce folos aveţi din asta?

— Vrem să dăm mai târziu lecţii de germană sau, cum se spune, să predăm primele noţiuni. Atunci o să câştigăm mai mulţi bani decât acum.

— S-ar putea. Da’ acu nu mai învăţaţi, pentru astă-seară e destul.

— Aşa cred şi eu; sunt obosită; şi tu, Mary?

[80] Atunci, păşi înainte unul dintre ei, care părea o stea a nopţii. (germ.)

[81] Cântăresc gândurile în balanţa furiei şi faptele cu greutatea mâniei mele. (germ.)

— Teribil; la urma urmei e o muncă grea să înveţi o limbă fără alt profesor decât lexiconul.

— Oh, da; mai ales o limbă aşa de grea ca germana asta încâlcită, dar frumoasă totuşi. Oare când o să se întoarcă St. John?

— Fără îndoială că n-o să mai zăbovească mult. E tocmai zece, zise fata, scoţând un mic ceas de aur de la centură. Plouă tare. Hannah, vrei să fii bună să vezi dacă nu s-a stins focul din salon?

Femeia se ridică şi deschise uşa prin care se zărea nedesluşit un coridor; o auzii înteţind focul într-o odaie alăturată şi se întoarse numaidecât.

— Vai, copii! exclamă ea. Îmi face rău când mă duc acum în odaia asta; e atât de tristă, cu jilţul cel mare gol, împins într-un colţ.

Îşi şterse ochii cu şorţul şi fetele, până atunci grave, deveniră triste de-a binelea.

— Pentru el e mai bine acolo unde e, urmă Hannah. N-ar trebui să-i dorim să fie din nou aici. Şi apoi, nici nu poţi avea o moarte mai uşoară decât a avut dânsul.

— Zici că n-a pomenit niciodată de noi? întrebă una dintre fete.

— N-a avut vreme, odorul meu. Sărmanul vostru tată s-a stins într-o clipă. Cu o zi înainte i-a fost cam rău, dar nu era nimic grav, şi când domnul St. John l-a întrebat dacă vrea să trimită după voi, a început să râdă. A doua zi – acum două săptămâni – spunea că parcă simte o greutate la cap; s-a dus să se culce, şi nici că s-a mai sculat. Când a intrat fratele vostru în odaie, l-a găsit aproape ţeapăn. Oh, copii! E cel de pe urmă dintre oamenii care au fost odată, căci dumneavoastră şi domnul St. John sunteţi altfel, semănaţi cu mama dumneavoastră, care era aproape tot atât de învăţată. La chip era aidoma cu Mary; Diana seamănă mai mult cu tatăl.

Mie mi se părea că cele două surori semănau atât de mult, încât nu înţelegeam deosebirea pe care servitoarea (căci îmi dădusem seama că era servitoare) o făcea între

ele. Amândouă erau blânde şi mlădioase; feţele amândurora erau pline de distincţie şi inteligenţă. E adevărat că părul uneia părea ceva mai închis decât al celeilalte şi că nu se pieptănau la fel: buclele castaniu deschis ale lui Mary erau despărţite printr-o cărare în creştet şi pieptănate lins; şuviţele mai întunecate ale Dianei îi acopereau gâtul cu bucle dese. Bătu ceasul zece.

— Sunt sigură că vreţi să mâncaţi, zise Hannah. Domnul St. John o să mănânce când s-o întoarce.

Începu să pună masa. Fetele se ridicară şi părură că vor să treacă în salon. Până atunci le privisem cu atâta încordare, purtarea şi distincţia lor îmi treziseră într-atât interesul, încât aproape uitasem starea jalnică în care mă aflam: dar acum îmi amintii de ea şi prin contrast, o văzui şi mai dureroasă, şi mai deznădăjduită. Mi se părea cu totul peste putinţă să înduioşez pe locuitorii acestei case, să-i conving că nevoile şi suferinţele mele nu erau o minciună şi să-i îndemn să-mi pună capăt rătăcirilor! Când înaintai spre uşă şi bătui şovăielnic, înţelesei că acest ultim gând era o adevărată nălucire. Hannah veni să-mi deschidă.

— Ce vrei? mă întrebă ea uimită, cercetându-mă la lumina lumânării.

— Pot vorbi cu stăpânele dumitale? întrebai eu.

— Mai bine spune-mi mie ce vrei. De unde vii?

— Sunt străină.

— Ce cauţi aici la ora asta?

— Aş vrea un adăpost pentru noapte într-un şopron sau în altă parte şi o bucată de pâine să-mi potolesc foamea.

Se întâmplă lucrul de care mă temeam: chipul ei exprima numai neîncredere.

— O să-ţi dau o bucată de pâine, zise ca după o pauză, dar nu putem găzdui o hoinară. Aşa ceva nu se cade.

— Lasă-mă să vorbesc cu stăpânele dumitale.

— Nu. Ce să facă ele pentru dumneata? Nu trebuie să cutreieri drumurile la ceasul ăsta; nu-i bine.

— Dar unde să mă duc dacă mă izgoneşti? Ce să fac?

— Oh, sunt sigură că ştii unde să te duci şi ce să faci. Tot ce te sfătuiesc e să nu faci nimica rău. Uite un penny; acum pleacă...

— Un penny nu mă poate hrăni şi n-am putere să merg mai departe. Nu-mi închide uşa, te rog din suflet, pentru numele lui Dumnezeu!

— Trebuie; plouă în casă...

— Spune-le domnişoarelor că aş vrea să le vorbesc, lasă-mă să le văd...

— Nu, nici să nu te gândeşti. Nu eşti femeie de treabă, altfel n-ai face atâta tărăboi. Pleacă!

— Dar am să mor, dacă mă goneşti!

— Lasă că nu mori. Mă tem că ai vreun gând rău, de dai târcoale noaptea pe la casele oamenilor. Dacă după tine vor să vină nişte hoţi sau alţi oameni de soiul ăsta, spune-le că nu suntem singure acasă; avem cu noi un bărbat, câini şi puşti.

Cu aceste cuvinte, servitoarea cinstită, dar neînduplecată, trânti uşa şi trase zăvorul pe dinăuntru.

Eram în culmea suferinţelor mele. Un fior de durere nespusă îmi sfâşie şi-mi zdrobi inima. Mă cuprinse o adâncă deznădejde. Eram cu adevărat sfârşită; nu mai puteam face un pas. Mă prăbuşii pe treptele ude. Gemeam, îmi frângeam mâinile, plângeam, pradă unui chin năprasnic. Oh, vedenia aceea a morţii! Ceasul de pe urmă se apropia într-o asemenea spaimă! Vai, cât de singură eram şi cât de prigonită de semenii mei! Nu-mi pierdusem numai nădejdea, ci mă părăsise şi curajul – pentru o clipă cel puţin; dar curând m-am străduit să fiu din nou tare.

„Nu pot decât să mor, dar cred în Dumnezeu şi încerc să aştept în tăcere împlinirea voii sale.”

Aceste cuvinte nu le gândisem numai, ci le şi rostisem cu glas tare. Înăbuşindu-mi întreaga suferinţă în adâncul sufletului, mă sforţai – o silii să rămână acolo, liniştită şi mută.

— Toţi oamenii trebuie să moară, zise un glas foarte

aproape de mine; dar nu toţi sunt osândiţi la o moarte timpurie şi dureroasă ca a dumitale dacă ar trebui să mori înaintea uşii acesteia.

— Cine sau ce a vorbit? întrebai eu speriată de glasul neaşteptat şi nemaifiind în stare să nutresc vreo speranţă. Zării o siluetă lângă mine, dar bezna nopţii şi slăbiciunea ochilor mă împiedicau să văd cine era. Noul-venit bătu tare şi prelung în uşă.

— Dumneata eşti, domnule St. John? strigă Hannah.

— Da, da; deschide repede.

— Trebuie să fii ud până la piele şi ţi-o fi tare frig pe o noapte ca asta! Intră! Surorile dumitale sunt neliniştite. Cred că sunt oameni răi care ne dau târcoale. Adineauri a fost aici o cerşetoare. Ia te uită: mai e culcată aici! Hai! Ridică-te! Mai mare ruşinea! Pleacă!

— Taci, Hannah! Trebuie să vorbesc cu femeia asta. Dumneata ţi-ai făcut datoria gonind-o; lasă-mă să mi-o fac şi eu pe a mea, aducând-o înăuntru. Eram foarte aproape. Am auzit ce-ai vorbit cu ea. Cred că-i un caz cu totul special, care cere să fie cercetat cu luare-aminte. Domnişoară, ridică-te şi intră înaintea mea în casă.

M-am supus cu greutate. Peste puţin şedeam în faţa focului din bucătăria strălucitoare de curăţenie. Eram sfârşită, tremuram şi îmi dădeam seama că înfăţişarea mea, după ce fusesem bătută de vânt şi de ploaie, nu putea fi decât înfricoşătoare şi dezordonată. Cele două tinere, domnul St. John, fratele lor şi bătrâna servitoare, toţi aveau ochii aţintiţi asupra mea.

Auzii pe cineva întrebând:

— Cine-i, St. John?

— Nu ştiu; am găsit-o în faţa uşii, răspunse el.

— E palidă, zise Hannah.

— Palidă ca moartea sau ca lutul, spuse cineva. Aşezaţi-o pe un scaun, altfel se prăbuşeşte.

Într-adevăr, eram ameţită. M-am clătinat; dar mi s-a dat un scaun. Ştiam ce se petrece în jurul meu, numai că nu puteam vorbi.

— Poate că puţină apă i-ar face bine. Hannah du-te de adu apă. Uite ce slabă e. I-a pierit tot sângele din obraji!

— Parcă-i o stafie!

— E bolnavă, sau e doar lihnită de foame?

— Cred că-i e foame. Hannah, e lapte acolo! Dă-mi şi o bucată de pâine.

Diana (o recunoscui după buclele lungi ce le văzui proiectate de lumina focului în clipa când se aplecă spre mine) rupse o bucată de pâine, o muie în lapte şi mi-o apropie de buze. Obrazul îi era foarte aproape de al meu; trăsăturile ei trădau milă, iar respiraţia ei precipitată, simpatie. Când îmi spuse: „Încearcă să mănânci”, am simţit în acele cuvinte simple o emoţie ce fu pentru mine ca un balsam.

— Da, încearcă, repetă Mary cu blândeţe, scoţându-mi pălăria leoarcă şi ridicându-mi puţin capul.

Gustai din ce-mi ofereau, întâi fără putere, apoi cu nesaţ.

— Nu prea mult deodată, opriţi-o, zise fratele. E destul, şi dădu deoparte pâinea şi ceaşca cu lapte.

— Încă puţin, St. John, uite cu ce poftă se uită!

— Nu acuma, surioară. Vezi dacă poate vorbi. Întreab-o cum o cheamă?

Simţii că pot vorbi şi răspunsei:

— Mă numesc Jane Elliott.

Temându-mă mai mult ca oricând să nu fiu descoperită, mă hotărâsem dinainte să iau acest nume fals.

— Şi unde stai? Unde-ţi sunt prietenii?

Tăcui.

— Putem trimite după cineva pe care-l cunoşti?

Clătinai din cap.

— Ce ne poţi spune despre dumneata?

Acum când trecusem pragul acestei case şi mă aflam înaintea celor ce-o locuiau, nu mă mai simţeam alungată, hoinară şi proscrisă. De aceea, îndrăznii să mă descotorosesc de aspectul meu de cerşetoare şi să-mi reiau, în acelaşi timp înfăţişarea şi purtările fireşti. Îmi

mai revenisem, şi când domnul St. John îmi ceru amănunte pe care eram prea slabă să le dau, îi răspunsei, după o scurtă pauză:

— Domnule astă-seară nu-ţi pot da niciun fel de amănunte.

— Dar atunci, relua dânsul, ce-ai vrea să fac pentru dumneata?

— Nimic, am răspuns.

Puterile nu-mi îngăduiau să dau decât răspunsuri scurte. Diana fu cea care vorbi:

— Vrei să spui, zise ea, că ţi-am dat tot ce aveai nevoie şi că te putem lăsa să pleci pe o noapte ca asta?

O privii. Înfăţişarea ei era deosebită şi arăta în acelaşi timp putere şi bunătate. Prinsei deodată curaj. Răspunzând printr-un zâmbet privirii ei pline de milă, le-am răspuns:

— Am încredere în dumneavoastră. Ştiu că chiar dacă aş fi un câine vagabond şi fără stăpân, tot nu m-aţi alunga în noaptea asta de lângă vatra voastră, aşa că nu mi-e teamă. Faceţi ce vreţi cu mine, dar iertaţi-mă dacă azi nu vă pot vorbi mai mult; răsuflarea mi se taie şi, de câte ori vorbesc, un spasm îmi strânge beregata.

Câteşitrei mă priviră şi rămaseră tăcuţi.

— Hannah, zise în sfârşit domnul St. John, las-o aici şi n-o mai întreba nimic. Peste zece minute dă-i restul de lapte şi pâine. Mary şi Diana, veniţi cu mine în salon. O să stăm de vorbă.

Ieşiră. În curând una din fete, n-aş putea spune care, se întoarse.

Stând în preajma focului înviorător din cămin, mă cuprinse o amorţeală plăcută. Tânăra vorbi încet cu Hannah, dându-i câteva porunci; după puţină vreme, izbutii cu ajutorul servitoarei, să urc scara. Îmi scoaseră veşmintele ude şi peste puţină vreme trupul meu amorţit se odihnea într-un pat cald, uscat. Mulţumii lui Dumnezeu simţind, cu toată oboseala nesfârşită, văpaia unei bucurii plină de recunoştinţă – şi adormii.

Capitolul XXIX

ÎMI ADUC AMINTE FOARTE NEdesluşit de cele vreo trei zile şi trei nopţi ce urmară. Mai păstrez amintirea câtorva simţăminte încercate atunci, dar puţine gânduri şi fapte mi-au mai rămas în minte. Ştiam că mă aflam într-o odăiţă mică şi într-un pat îngust. Mi se părea că prinsesem rădăcini în acel pat, căci stăteam nemişcată ca o piatră şi dacă cineva m-ar fi smuls de acolo, ar fi însemnat aproape să mă ucidă. Nu-mi dădeam seama de scurgerea vremii, nu ştiam când e dimineaţă, când vine amiaza sau se lasă noaptea. Vedeam când intră sau iese cineva din odaie şi puteam chiar spune cine anume e. Înţelegeam ce se spunea când cel care vorbea se afla lângă mine; dar nu puteam răspunde: mi-era cu neputinţă să deschid gura sau să fac vreo mişcare, Hannah mă vizita cel mai des. Nu-mi făcea plăcere s-o văd. Simţeam că ar fi vrut să scape de mine, că nu înţelegea nici starea mea, nici împrejurările prin care ajunsesem aici şi că nu prea mă avea la inimă. Diana şi sora ei intrau în odaie o dată sau de două ori pe zi şi le auzeam şoptind lângă mine fraze ca acestea:

— Ce bine-i că am lăsat-o să intre!

— Da. Altfel, dacă ar fi stat toată noaptea afară, cu siguranţă a doua zi am fi găsit-o moartă. Cine ştie prin câte o fi trecut?!

— Cred că prin încercări ciudate. Sărmana pribeagă! E atât de palidă şi de istovită!

— După cum vorbea, cred că-i o fată bine crescută şi cu educaţie. Veşmintele pe care le-a dezbrăcat, deşi pătate şi ude, erau fine şi aproape noi.

— Are o figură ciudată: aşa slabă şi cu privirea rătăcită cum e, îmi place totuşi. Îmi închipui că trebuie să aibă o fizionomie plăcută.

N-am auzit niciodată un cuvânt de regret pentru găzduirea ce mi-o oferiseră; niciodată n-au arătat faţă de mine neîncredere sau duşmănie. Asta îmi făcea foarte bine.

Domnul St. John nu veni să mă vadă decât o singură dată: mă privi şi spuse că starea mea de letargie era o reacţie firească după o oboseală prea mare şi prelungită. După părerea lui, nu ar fi fost nevoie să se trimită după doctori, întrucât era neîndoielnic că organismul singur o să lucreze mai bine. Adăugă că nervii îmi fuseseră grav zdruncinaţi şi aveau nevoie de odihnă îndelungată; că nu sufeream de nicio boală şi că întremarea mea, o dată începută, va fi grabnică. Spuse aceste lucruri în puţine cuvinte şi cu glas domol. După o pauză, adăugă cu tonul unui om puţin obişnuit să-şi împărtăşească sentimentele:

— O fizionomie neobişnuită, şi care, fără îndoială, nu arată nici vulgaritate, nici josnicie.

— Dimpotrivă, răspunse Diana. La drept vorbind, St. John, mă simt ataşată de această biată fiinţă; aş vrea să poată rămâne pentru totdeauna aici.

— De bună seamă că n-o să se poată, răspunse domnul St. John. O să vedeţi că trebuie să fie vreo tânără *lady* care având cine ştie ce neînţelegeri cu ai săi, i-a părăsit fără să se gândească mult. Dacă n-o fi prea încăpăţânată, o să izbutim s-o redăm alor ei: citesc însă pe chipul ei voinţă atât de dârză, încât mă îndoiesc de izbândă. Mă privi câteva clipe, apoi adăugă:

— Chipul ei trădează o fire foarte simţitoare, dar nu-i de loc frumoasă.

— E atât de bolnavă, St. John!

— Bolnavă sau nu, nu poate fi drăguţă. Are trăsăturile lipsite cu totul de farmec şi de armonie.

A treia zi mă simţii mai bine; a patra zi, putui să şi vorbesc, să mă mişc, să mă ridic în pat şi să mă întorc de

pe o parte pe alta. Hannah îmi dăduse puţin arpacaş şi pâine prăjită. Cred că era aproape de ora mesei. Mâncasem cu plăcere. Hrana asta mi se părea bună, lipsită de gustul sălciu cu care febra îmi otrăvise până atunci tot ce înghiţisem. Când Hannah plecă, mă simţii relativ mai în putere şi mai vioaie. Peste câtăva vreme, mă saturai de odihnă şi simţii nevoia să fac ceva. Voiam să mă scol; dar cu ce să mă îmbrac? N-aveam decât veşmintele mele umede şi pline de noroi, cu care căzusem în baltă şi mă culcasem pe jos. Îmi era ruşine să mă arăt aşa înaintea binefăcătorilor mei, dar am fost cruţată de această umilinţă.

Pe un scaun, la piciorul patului, zării toate veşmintele mele, curate şi uscate. Rochia de mătase neagră atârna pe perete. Toate urmele de noroi fuseseră şterse şi nu mai era de fel mototolită; într-un cuvânt, o puteam îmbrăca fără nicio jenă. Până şi ciorapii şi pantofii mei, bine curăţaţi, deveniseră iarăşi prezentabili. Aveam în odaie tot ce-mi trebuia ca să mă spăl şi un pieptene să-mi aranjez părul. Cu multă trudă, fiindcă eram silită să mă odihnesc după fiecare cinci minute, am izbutit să mă îmbrac. Rochia atârna pe mine, pentru că slăbisem mult, dar m-am înfăşurat într-un şal ca să-mi ascund starea în care mă aflam. În sfârşit, eram iarăşi curată şi cu o înfăţişare cuviincioasă; pe veşmintele mele nu se mai vedea nici urmă de necurăţenie, nici urmă de neorânduială, două lucruri pe care nu le puteam suferi şi care mă înjoseau în propriii mei ochi. Coborâi scara de piatră, sprijinindu-mă de balustradă; ajunsei într-un coridor scund şi îngust ce ducea spre bucătărie.

Intrând acolo, simţii miros de pâine proaspătă; căldura unui foc binefăcător ajunse până la mine. Hannah supraveghea cuptorul în care punea ceva la copt. Se ştie cât e de greu să scoţi prejudecăţile din mintea unui om lipsit de educaţie, căci ele sunt puternic înrădăcinate acolo, ca buruienile printre pietre. Hannah fusese întâi cât se poate de rece şi aspră faţă de mine, după aceea se

mai îmblânzise puţin, şi acum, când mă văzu curată şi bine îmbrăcată, îmi zâmbi chiar.

— Cum, te-ai sculat? întrebă dânsa. Atunci ţi-e mai bine. Dacă vrei, aşează-te lângă sobă, pe scaunul meu.

Îmi arătă balansoarul; mă aşezai. Ea îşi văzu mai departe de trebăluială, privindu-mă din când în când cu coada ochiului; apoi, după ce scoase câteva pâini din cuptor, se întoarse spre mine şi-mi zise fără ocol:

— Ai mai cerşit vreodată, înainte de a veni aici?

Pentru o clipă, mă cuprinse mânia; dar dându-mi seama că supărarea n-ar fi avut niciun rost şi că pentru ea cel puţin, mă înfăţişasem într-adevăr ca o cerşetoare, îi răspunsei liniştită, dar nu fără oarecare fermitate:

— Te înşeli dacă mă crezi o cerşetoare; nu sunt cerşetoare, cum nu eşti dumneata sau vreuna dintre tinerele dumitale stăpâne.

După o tăcere, spuse:

— Nu-nţeleg: s-ar zice că n-ai nici casă, nici gologani.

— Poţi să n-ai nici casă, nici bani şi totuşi să nu fii cerşetoare.

— Ştii carte? mă întrebă ea, după câtăva vreme.

— Da; şi încă multă.

— Dar n-ai fost niciodată la pension.

— Ba da, opt ani.

Bătrâna holbă ochii.

— Şi cum de n-o poţi scoate la capăt?

— Până acum m-am descurcat şi nădăjduiesc să mă descurc şi de-acum încolo. Ce faci cu coacăzele astea? întrebai eu, văzând că aduce un coş cu fructe.

— Le pun în plăcinte.

— Dă-mi-le să le curăţ eu.

— Nu, nu-ţi dau să faci nimic, odihneşte-te!

— Dar trebuie să fac ceva. Dă-mi-le.

Se învoi şi-mi aduse chiar un prosop curat să-l pun peste rochie, ca să n-o pătez.

— Nu eşti obişnuită cu munci grele; văd după mâinile dumitale, remarcă ea. Pesemne că ai fost croitoreasă.

— Nu, te înşeli. Nu te mai îngriji de ce-am fost eu. Nu-ţi mai bate capul; mai bine spune-mi cum se cheamă casa asta.

— Unii îi spun Marsh-End[82], alţii Moor-House[83].

— Şi stăpânul casei e domnul St. John?

— Nu stă aici; e numai pentru câtăva vreme la noi. Stă la el în parohie, la Morton.

— Satul care e la câteva mile de aici?

— Da.

— Dar ce-i el?

— E pastor.

Mi-am amintit răspunsul pe care mi-l dase bătrâna servitoare când încercasem să-l văd pe pastor.

— Atunci, urmai eu, aci era casa tatălui său?

— Chiar aşa. Bătrânul Rivers stătea aici, unde stătuseră şi taică-său şi bunicul şi străbunicul său.

— Atunci domnul pe care l-am văzut aici se numeşte domnul St. John Rivers?

— Da. St. John e numele lui de botez.

— Şi pe surorile sale le cheamă Diana şi Mary Rivers?

— Da.

— Tatăl lor a murit?

— Acum trei săptămâni, pe neaşteptate.

— N-au mamă?

— Stăpâna a murit; uite, luna asta se-mplineşte anul.

— Eşti de mult la dânşii?

— De treizeci de ani. I-am crescut pe câteşitrei.

— Asta dovedeşte că eşti o femeie cinstită şi credincioasă. Ţi-o spun pe faţă, cu toate că ai avut nepoliteţea să spui că sunt cerşetoare...

Bătrâna mă privi din nou cu uimire:

— Cred c-am greşit când am crezut ce-am crezut despre dumneata. Dar foiesc atâţia pungaşi pe-aici, că trebuie să mă ierţi.

— ...şi cu toate că ai vrut să mă goneşti, urmai eu cu

[82] Capătul mlaştinii.
[83] Casa mlaştinilor.

oarecare asprime, pe o noapte când nu s-ar fi cuvenit să dai un câine afară.

— Da, am fost aspră. Dar ce să fac? Nu mă gândeam atât la mine cât la copii, sărmanii de ei. Dacă n-aş fi eu, nu s-ar mai afla nimeni să le poarte de grijă, aşa că uneori sunt silită să am o inimă de piatră.

Câteva minute păstrai o tăcere gravă.

— Nu trebuie să mă judeci cu prea multă asprime, reluă ea.

— Ba te judec aspru, răspunsei eu, şi o să-ţi spun de ce: Nu atât pentru că nu mi-ai dat adăpost şi m-ai socotit o şarlatancă, ci fiindcă ai găsit cu cale să mă cerţi că n-am casă şi n-am bani. Unii dintre cei mai cinstiţi oameni de pe lume au fost tot atât de sărmani ca şi mine: şi dacă eşti creştină, nu s-ar cădea să socoteşti că sărăcia e o crimă.

— E adevărat, răspunse dânsa, şi domnul St. John îmi spunea asta. Văd că m-am înşelat; acum însă am altă părere despre dumneata. Pari o fată foarte cumsecade şi de treabă.

— Ajunge; acum te iert. Hai să dăm mâna.

Femeia puse în mâna mea palma ei bătucită şi plină de făină. Un zâmbet binevoitor îi lumină faţa plină de zbârcituri şi din clipa aceea furăm prietene.

Fără îndoială, îi plăcea să pălăvrăgească. Pe când eu curăţăm fructele şi ea frământa coca pentru plăcintă, începu să-mi dea nenumărate amănunte despre fostul ei stăpân, despre stăpână şi despre „copii”, cum le spunea ea celor tineri.

Bătrânul domn Rivers, aflai de la dânsa, fusese un om destul de simplu, dar un adevărat gentilom, şi nicio familie nu era mai veche ca a lui. Marsh-Endul aparţinuse totdeauna familiei Rivers şi după afirmaţiile ei, casa era clădită de cel puţin două sute de ani, deşi părea foarte umilă şi tristă, mai ales dacă o comparai cu marele conac al domnului Oliver din Morton Vale. Ea îl ştia însă pe tatăl lui Bill Oliver, de când fusese lucrător cu ziua şi muncise

în fabrica de ace; pe câtă vreme familia domnului Rivers e nobilă şi de viţă veche. După cum se poate vedea din condicele bisericii, e de pe vremea regelui Henry. Dar totuşi, recunoştea dânsa, stăpânul era ca mai toată lumea, nu se deosebea prea mult de ceilalţi, fiind nebun după vânătoare, după plugărit şi alte treburi de astea. Stăpâna fusese cu totul altfel. Îi plăcea grozav să citească şi să înveţe, iar copiii îi urmaseră pilda. N-au existat niciodată şi nici nu există alţii ca ei în tot ţinutul. Toţi trei au iubit cartea, încă din clipa când au ştiut să vorbească; au fost plămădiţi „din alt aluat”. Când domnul St. John s-a făcut mare, a fost trimis la seminar să se facă pastor. Fetele, de cum au părăsit pensionul, au căutat loc de guvernante (ele însele îi spuseseră bătrânei că tatăl lor pierduse în urmă cu câţiva ani mulţi bani de pe urma unui faliment dat de omul lui de încredere) şi cum tatăl nu mai era destul de bogat să le lase avere, de-acum încolo trebuiau s-o scoată ele singure la capăt. Multă vreme nu stătuseră decât foarte puţin pe acasă. Acum, după moartea tatălui lor, veniseră să stea câteva săptămâni. Dar le place atât de mult Marsh-End, Morton şi toate câmpiile astea mlăştinoase şi colinele din împrejurimi... Cu toate că fuseseră la Londra şi în alte oraşe mari, ele spuneau totdeauna că nu există nimic mai frumos decât ţinutul în care te-ai născut. Şi apoi, se simţeau atât de bine împreună! Nu se certau niciodată. Nici nu ştia dac-o mai fi existând pe lume o familie atât de unită.

Când sfârşii de curăţat coacăzele, întrebai unde erau cele două fete şi fratele lor.

— S-au dus să facă o plimbare până la Morton, îmi răspunse dânsa, dar au să se întoarcă peste o jumătate de ceas să bea ceaiul.

Într-adevăr, se întoarseră la ora la care îmi spusese Hannah şi intrară prin bucătărie. Când mă văzură, domnul St. John mă salută şi-şi urmă drumul, iar cele două fete se opriră. În câteva cuvinte calme şi pline de bunătate, Mary îşi exprimă plăcerea pe care o simţea văzând că fusesem

în stare să cobor; Diana îmi luă mâna şi clătină din cap dojenitoare.

— Ar fi trebuit să-mi ceri mai întâi voie să te dai jos din pat, îmi zise ea; eşti foarte palidă şi foarte slabă. Biata copilă, biata fată!

Glasul Dianei îmi amintea de uguritul turturelelor. Avea nişte ochi ale căror priviri îmi plăcea să le întâlnesc. Întregul ei chip ce îmi părea plin de farmec. Figura surorii ei era tot atât de inteligentă, trăsăturile tot atât de drăguţe, dar avea o înfăţişare mai serioasă; purtarea ei, deşi blândă, era mai rece, mai distantă. Exista şi oarecare autoritate în privirea şi cuvintele Dianei; fără îndoială, avea voinţă. Firea mea era aşa fel alcătuită, încât simţea o adevărată plăcere să se supună unei personalităţi ca a ei iar când principiile şi demnitatea mi-o îngăduiau îmi plăcea să mă plec în faţa unei voinţe active.

— Şi ce faci aici? urmă dânsa. Locul dumitale nu-i aici. Mary şi cu mine stăm uneori în bucătărie, fiindcă aici, acasă, ne place să facem ce vrem: dar dumneata eşti oaspetele nostru. Intră în salon.

— Dar mă simt foarte bine în bucătărie.

— De loc. Hannah are treabă şi uite, te umple de făină.

— Şi-apoi, aici e prea cald pentru dumneata, adăugă Mary.

— Fireşte, spuse şi soră-sa. Hai, trebuie să asculţi. Continuând să-mi ţină mâna într-a ei, mă făcu să mă ridic şi-mi conduse paşii spre o odaie.

— Stai aici, până ce ne dezbrăcăm şi facem ceaiul, îmi zise dânsa, împingându-mă pe divan; una din plăcerile noastre e să ne pregătim singure mâncarea, când avem chef de aşa ceva, sau când Hannah are alte treburi, coace pâinea, spală ori calcă.

Închise uşa, lăsându-mă singură cu domnul St. John. Care şedea în faţa mea cu o carte sau un ziar în mână. Cercetai cu privirea mai întâi întreg salonul, apoi pe cel care se afla acolo.

Vedeam o odaie destul de mică, foarte modest

mobilată, dar plăcută, fiindcă era curată şi liniştită. Scaunele de modă veche străluceau de curăţenie, iar masa de nuc ar fi putut sluji drept oglindă. Câteva portrete de bărbaţi şi femei din vremuri trecute împodobeau pereţii acoperiţi cu un tapet decolorat; într-un dulăpaş cu geamuri se aflau câteva cărţi şi un serviciu vechi de porţelan. În odaie nu se vedea nicio podoabă inutilă, nicio mobilă modernă, afară de un pupitru din lemn de trandafir şi doua cutii de lucru, puse pe o masă, deoparte. Totul, în sfârşit, şi covoarele şi perdelele, erau vechi, dar bine păstrate.

Domnul St. John, la fel de imobil ca şi tablourile atârnate pe pereţi, cu ochii ţintă pe cartea lui şi cu gura închisă, ca şi cum i-ar fi fost pecetluită, era uşor de cercetat; n-ar fi fost întru nimic mai uşor dacă, în loc să fie un om, ar fi fost statuie. Era tânăr; să tot fi avut douăzeci şi opt, treizeci de ani; era înalt şi subţire; chipul lui îţi atrăgea privirea. Avea o figură de grec, cu linii foarte pure, nas drept şi clasic, gură şi bărbie ateniene. Rareori se poate vedea un cap englezesc apropiindu-se atât de mult de modelele antice. Pe bună dreptate îşi arătase nemulţumirea faţă de trăsăturile mele neregulate, când ale lui erau atât de armonioase. Ochii lui mari, albaştri, erau umbriţi de gene castanii, câteva şuviţe de păr blond îi cădeau în dezordine pe fruntea înaltă şi albă ca fildeşul.

„Ce figură plăcută!” o să spuneţi. Totuşi, privindu-l pe domnul St. John, nu-mi trecu nicio clipă prin cap că poate fi o fiinţă blândă, supusă şi simţitoare, ba nici măcar domoală. Cu toate că în clipa aceea stătea nemişcat, gura, nasul şi fruntea lui aveau ceva ce trăda neliniştea, asprimea sau patima. Nu-mi spuse niciun cuvânt şi nu-mi aruncă nicio privire până nu se întoarseră surorile lui. Diana, care tot trebăluia pregătind ceaiul, îmi aduse o prăjitură de-abia scoasă din cuptor.

— Mănânc-o, îmi zise dânsa, trebuie să-ţi fie foame. Hannah mi-a spus că de la dejun n-ai mâncat decât puţin

arpacaş.

O primii, fiindcă mi-era într-adevăr foame. Domnul Rivers închise atunci cartea, se apropie de masă, şi, când se aşeză, aţinti asupra mea privirea ochilor lui albaştri, pictaţi parcă. Privirea aceea era atât de pătrunzătoare şi arăta atâta hotărâre, încât îmi dădui seama că dacă domnul Rivers nu mă privise până atunci, o făcuse într-adins şi nu din sfială.

— Ţi-e tare foame? zise el.

— Da, domnule, am răspuns.

Era în firea mea să răspund scurt la o întrebare scurtă şi simplu la o întrebare directă.

— Noroc că frigurile nu te-au lăsat să mănânci în primele trei zile, reluă dânsul; ar fi fost primejdios la început să mănânci după pofta dumitale. Acum poţi mânca, dar totuşi cu socoteală.

Răspunsul meu fu necuviincios şi stângaci în acelaşi timp.

— Nădăjduiesc, domnule să nu mănânc multă vreme pe socoteala dumitale.

— Nu, răspunse el cu răceală. Când o să ne dai adresa prietenilor dumitale, o să le scriem şi o să te redăm lor.

— Trebuie să vă spun deschis că aşa ceva nu-mi stă în putinţă; n-am nici casă, nici prieteni.

Toţi trei mă priviră, dar fără neîncredere. Privirile lor nu arătau suspiciune, ci mai degrabă curiozitate. Vorbesc numai de cele două fete, căci deşi ochii lui St. John erau limpezi în sensul literal al cuvântului, în sens figurat era greu să le măsori adâncimea. Se părea că el foloseşte ochii mai degrabă pentru a cerceta gândurile altora, decât pentru a şi le dezvălui pe ale sale. În căutătura lui era un amestec de prudenţă şi asprime care avea mai curând darul să stânjenească, decât să îmbărbăteze.

— Vrei să spui, mă întrebă dânsul, că n-ai nicio rudă?

— Da, domnule. N-am nicio legătură cu vreo fiinţă omenească; n-am drept la adăpost în nicio casă din Anglia.

— E o situaţie foarte ciudată pentru o persoană de vârsta dumitale.

Îi văzui privirea îndreptându-se spre mâinile mele, care se odihneau pe masă. Mă întrebam ce caută: înţelesei numaidecât, după întrebarea pe care mi-o puse.

— N-ai fost niciodată măritată?

Diana începu să râdă.

— Cum, St. John! exclamă ea: are cel mult şaptesprezece sau optsprezece ani.

— Am aproape nouăsprezece zisei, dar nu sunt măritată. Nu.

Simţii că roşesc, căci cuvântul trezea în mine amintiri amarnice şi usturătoare. Toţi îmi observară stânjeneala şi emoţia. Diana şi Mary, ca să mi le uşureze. Îşi îndreptară ochii în altă parte, dar fratele, mai întunecat şi mai rece, continuă să mă privească până ce lacrimile îmi umeziră ochii şi obrazul mi se îmbujoră.

— Unde ai stat în ultimul timp? întrebă el din nou.

— Eşti prea curios, St. John, şopti Mary încet.

El însă se sprijinea mai departe de masă. Şi, cu privrea lui puternică şi pătrunzătoare, cerea un răspuns.

— Numele locului şi persoanei pe lângă care am trăit sunt taina mea, răspunsei eu scurt.

— O taină pe care eu sunt de părere că ai dreptul, dacă vrei, s-o păstrezi atât faţă de St. John cât şi faţă de oricine te-ar întreba, observă Diana.

— Totuşi, dacă nu ştiu nimic despre dumneata şi despre viaţa dumitale, nu-ţi pot veni în ajutor, zise el. Iar dumneata ai nevoie de ajutor, nu?

— Am nevoie, şi-l caut. Doresc ca un adevărat binefăcător să-mi găsească de lucru şi să am o leafă, care să-mi ajungă măcar pentru satisfacerea celor mai umile trebuinţe ale vieţii.

— Nu ştiu dacă sunt un adevărat binefăcător, dar doresc să-ţi dau tot sprijinul de care sunt în stare, pentru a te ajuta să-ţi îndeplineşti o năzuinţă atât de cinstită. Mai întâi spune-mi ce-ai fost obişnuită să faci şi ce *poţi* face?

Îmi băusem ceaiul. Băutura asta mă întărise, aşa cum vinul ar da putere unui uriaş. Nervii mei istoviţi căpătaseră iarăşi tărie, aşa că putui răspunde fără şovăire acestui judecător tânăr şi pătrunzător.

— Domnule Rivers – îi zisei eu întorcându-mă spre el şi privindu-l aşa cum mă privea, adică deschis şi fără sfială – dumneata şi surorile dumitale mi-aţi făcut un mare bine, cel mai mare bine pe care un om îl poate face semenului său: m-aţi smuls din ghearele morţii prin fapta dumneavoastră mărinimoasă. Această binefacere îţi dă un drept nemărginit la recunoştinţa mea şi oarecare drept la încrederea mea. Despre pribeaga pe care ai primit-o o să-ţi spun tot ce-ţi pot spune fără să primejduiesc pacea minţii mele, mântuirea mea morală şi fizică şi pe aceea a altora. Sunt orfană, fiică de preot. Părinţii mei au murit înainte ca eu să-i pot cunoaşte. Am fost crescută de altcineva şi dată la o şcoală a asistenţei publice. Îţi voi spune până şi numele locului unde am petrecut şase ani ca elevă, apoi doi ani ca profesoară: Institutul orfanilor de la Lowood, comitatul... Poate că ai auzit vorbindu-se de el, domnule Rivers. Pastorul Robert Brocklehurst era administratorul institutului.

— Am auzit vorbindu-se de domnul Brocklehurst şi am văzut şcoala.

— Am plecat de la Lowood acum aproape un an, ca să devin preceptoare într-o casă. Aveam un loc bun şi eram fericită. Acel loc am fost silită să-l părăsesc cu patru zile înainte de a sosi aici. Nu pot şi nu trebuie să spun din ce pricină am plecat de acolo; ar fi inutil, primejdios şi de altfel nici n-ar putea fi crezută. Nu mi se aduce nicio învinuire: sunt tot atât de nevinovată ca oricare dintre dumneavoastră. Sunt nefericită şi o să mai fiu câtăva vreme, căci pricina care m-a făcut să fug din casa aceea, unde găsisem un adevărat paradis, e în acelaşi timp ciudată şi înfricoşătoare. Când am plecat, două lucruri mi se păreau însemnate: graba şi taina. De aceea am fost nevoită să las în urma mea tot ce aveam, afară de o

legătură, dar, în graba şi zăpăceala mea, am uitat-o şi pe asta într-o trăsură care m-a adus la Whitcross. Am rămas aşadar fără nimic. Am dormit două nopţi sub cerul liber, am umblat două zile fără să trec pragul unei case şi-n acest timp n-am mâncat decât de două ori; sleită de foame, sfârşită de oboseală şi deznădejde, vedeam cum mi se apropie sfârşitul; dar dumneata, domnule Rivers, n-ai vrut să mă laşi să mor de foame înaintea uşii dumitale şi m-ai găzduit sub acoperământul casei voastre. Ştiu tot ce au făcut de atunci surorile dumitale pentru mine, căci în timpul letargiei mele aparente, vedeam ce se petrece în jurul meu şi mi-am dat seama ce datorez milostivirii lor mărinimoase şi pornite din inimă, ca şi milei dumitale apostolice.

— N-o mai sili să vorbească acum, St. John, zise Diana văzând că mă opresc. E doar de la sine înţeles că nu trebuie aţâţată. Aşază-te pe sofa, domnişoară Elliott.

Tresării fără să vreau: uitasem de noul meu nume.

Domnul Rivers, căruia părea că nu-i scăpa nimic, observă numaidecât gestul meu.

— Spui că numele dumitale e Jane Elliott? mă întrebă el.

— Am spus-o, într-adevăr, pentru că deocamdată doresc să mi se spună aşa; dar nu-i numele meu adevărat şi, când îl aud, îmi sună ciudat în urechi.

— Nu vrei să spui adevăratul dumitale nume?

— Nu. Mai mult ca de orice mă tem să nu se descopere unde sunt şi mă feresc de tot ce mi-ar putea dezvălui taina.

— Ai toată dreptatea, zise Diana. Acum, frate, las-o în pace puţin.

Dar după ce se gândi câtva timp, St. John vorbi iar pe acelaşi ton calm şi cu aceeaşi agerime.

— Nu ţi-ar plăcea să stai mult timp la noi; îmi dau seama că ai dori să te descotoroseşti cât mai repede cu putinţă de compătimirea surorilor mele şi mai ales de *caritatea* mea (căci am observat că faci o deosebire între

ele; nu mă supăr, ai dreptate); doreşti să nu mai depinzi de noi?

— Da, am mai spus-o. Arată-mi ce trebuie să fac şi cum să-mi găsesc de lucru, e tot ce-ţi cer. Trimite-mă, dacă trebuie, la ferma cea mai săracă; dar până atunci îngăduie-mi să stau aici, căci mi-e teamă să iau iar de la capăt lupta împotriva spaimelor unei vieţi de vagabond.

— Fireşte că *ai să rămâi* aici, zise Diana, punându-mi pe cap mâna ei albă.

— Ai *să rămâi,* repetă Mary, cu tonul firesc al unei sincerităţi calde.

— Vezi, îmi zise St. John, surorile mele sunt încântate să rămâi, aşa cum ar fi încântate să păstreze şi să îngrijească o pasăre pe jumătate îngheţată, pe care vântul iernii ar fi aruncat-o pe fereastra lor. În ce mă priveşte, eu aş fi mai bucuros să te pot face să-ţi câştigi singură pâinea. O să-mi dau toată osteneala; dar puterile mele sunt limitate; nu-s decât pastor într-o parohie săracă de ţară; ajutorul meu o să fie deci foarte modest şi, dacă dispreţuieşti lucrurile neînsemnate, caută un ocrotitor mai puternic decât mine.

— Ţi-a spus o dată că vrea să facă orice, numai să fie un lucru cinstit şi să stea în puterile ei, răspunse Diana pentru mine. Ştii doar, St. John, că nu-şi poate alege ocrotitorul; e silită să te accepte, deşi eşti cicălitor.

— O să fiu croitoreasă, lenjereasă, servitoare, dădacă la copii chiar, dacă nu voi putea găsi ceva mai bun, răspunsei eu.

— Bine, zise St. John cât se poate de liniştit. Dacă spui aşa, îţi făgăduiesc să te ajut cât pot.

După asta luă iar cartea pe care o citise înainte de ceai. M-am retras curând, căci stătusem şi vorbisem atât cât îmi îngăduiseră puterile.

Capitolul XXX

CU CÂT ÎI CUNOŞTEAM MAI BINE pe cei de la Moor-House, cu atât îmi plăceau mai mult. Nu după lung timp m-am simţit destul de în putere ca să pot sta în picioare toată ziua şi, uneori, chiar să mă plimb; puteam lua şi eu parte la îndeletnicirile celor două surori, puteam să vorbesc cu ele cât doream şi să le ajut, când îmi îngăduiau s-o fac. În aceste relaţii găseam o mare bucurie pe care o gustam pentru prima oară – bucuria ce provine dintr-o asemănare desăvârşită de gusturi, sentimente şi năzuinţe.

Îmi plăcea să citesc aceleaşi lucruri care le plăceau şi lor; ce le bucura pe ele mă încânta şi pe mine; admiram ceea ce ele găseau cu cale să admire, îşi iubeau casa lor singuratică şi găseam şi eu un farmec minunat în acea locuinţă micuţă, cenuşie şi veche, cu acoperişul ei jos, cu ferestrele zăbrelite; îmi plăceau şi mie pereţii acoperiţi de muşchi, aleea de brazi bătrâni, încovoiaţi de vânturile munţilor, grădina umbroasă de tisă şi ilice, în care creşteau doar florile cele mai rezistente. Iubeau mlaştinile roşiatice care le înconjurau casa, valea spre care ducea o potecă de piatră ce pornea de la poarta grădinii, şerpuind mai întâi printre tufărişurile de ferigă şi apoi printre cele mai sălbatice pajişti ce-au mărginit vreodată un întins de hăţişuri şi unde păşteau acum turme de oi cenuşii, cu mieluşeii lor zburdalnici. Iubeau aceste locuri, cu un entuziasm nestăpânit. Înţelegeam simţământul lor şi îl împărtăşeam, cu tărie şi sinceritate. Eram şi eu vrăjită de împrejurimi. Simţeam sfinţenia singurătăţii: ochiul meu se desfăta privind unduirile colinelor ce se pierdeau în zare,

culorile vii cu care muşchiul, bălăriile, iarba plină de flori, strălucitoarele ferigi şi stâncile pleşuve de granit înveşmântau priveliştea. Amănuntele acestea însemnau pentru mine, ca şi pentru ele, tot atâtea pure şi dulci izvoare de plăcere. Vântul puternic şi adierea lină, zilele aprige şi cele senine, ceasurile răsăritului şi ale apusului, noaptea cu clar de lună sau cu cer ameninţător aveau pentru mine aceeaşi atracţie ca şi pentru ele – mă învăluiau în aceeaşi vrajă.

Şi în casă ne înţelegeam la fel de bine. Amândouă fetele ştiau mai multe lucruri şi erau mai citite decât mine, dar mă sileam şi eu să înaintez pe drumul învăţăturii, pe care ele păşiseră mai departe decât păşisem eu. Devoram cărţile pe care mi le dădeau şi era o mare bucurie pentru mine să discut seara cu ele despre lucrurile citite în cursul zilei. Gândurile şi părerile noastre se potriveau de minune; într-un cuvânt, înţelegere desăvârşită.

Dacă vreuna dintre noi trei se dovedea o fiinţă deosebită şi conducea pe celelalte, apoi aceea era de bună seamă Diana. Fiziceşte mi-era mult superioară, fiind frumoasă şi voinică. Avea o putere de viaţă şi o siguranţă ce-mi stârneau uimirea şi pe care nu le puteam înţelege. Chiar dacă vorbeam puţin la începutul serii, de îndată ce trecea cel dintâi val de vioiciune, îmi plăcea să mă aşez la picioarele Dianei, să-mi odihnesc capul pe genunchii ei şi s-o ascult pe ea sau pe Mary cum dezbăteau cu mare pricepere subiectul pe care eu abia-l atinsesem. Diana se oferi să-mi dea lecţii de germană. Îmi plăcea să învăţ cu ea. Văzui că îndeletnicirea de profesoară îi e pe plac şi i se potriveşte, iar mie îmi plăcea nu mai puţin aceea de şcolăriţă; firile noastre se îmbinau, ceea ce avu drept rezultat o caldă dragoste reciprocă. Fetele aflară că ştiu să desenez; numaidecât îmi puseră la dispoziţie creioanele şi cutiile lor de culori. Îndemânarea mea, în privinţa asta mai mare ca a lor, le uimi şi le încântă. Mary se aşeza lângă mine şi mă privea ceasuri întregi. După

câtva timp am început să-i dau lecţii; era o elevă ascultătoare, deşteaptă şi sârguincioasă. Astfel ocupate şi distrându-ne reciproc, zilele treceau ca ceasurile, iar săptămânile ca zilele.

Intimitatea ce se stabilise atât de repede între mine şi domnişoarele Rivers nu se întinsese până la domnul St. John. Una din pricinile depărtării ce ne separa încă era şi faptul că stătea rareori acasă; părea că-şi petrece o mare parte din vreme vizitând săracii şi bolnavii împrăştiaţi pe tot întinsul parohiei.

Niciun fel de vreme nu-l putea opri de la aceste drumuri. După ce lucra câteva ceasuri dimineaţa, îşi lua pălăria şi, pe ploaie sau soare, urmat de Carlo, un bătrân prepelicar pe care-l moştenise de la tatăl său, pleca să-şi îndeplinească misiunea; n-aş putea spune dacă era mânat de dragoste sau numai de simţământul datoriei. Când vremea era foarte rea, surorile lui încercau să-l tină acasă. În asemenea prilejuri răspundea cu un zâmbet deosebit, mai mult solemn decât vesel:

— Dacă o pală de vânt sau câţiva stropi de ploaie ar fi în stare să mă abată de la o sarcină atât de uşoară, ce fel de pregătire ar fi o asemenea moliciune pentru viitorul pe care mi-l plănuiesc?

Diana şi Mary răspundeau de obicei printr-un oftat şi apoi rămâneau câteva minute adâncite în gânduri triste.

Dar afară de absenţele lui dese, mai era o stavilă în calea prieteniei noastre: mi se părea că are o fire rece, distantă, ascunsă chiar. Sârguincios în îndeplinirea datoriilor de pastor, cu o viaţă lipsită de orice prihană, nu părea totuşi să se bucure de acea seninătate şi mulţumire lăuntrică ce trebuie să fie răsplata oricărui adevărat creştin şi a oricărui binefăcător. Adesea, seara, când şedea lângă fereastră, înaintea pupitrului şi a hârtiilor lui, se oprea din citit sau din scris, îşi proptea bărbia în mâini şi rămânea pe gânduri; era însă uşor să vezi, după scânteierile pupilei, că acele gânduri îl măcinau.

Pe lângă asta, mai cred că natura nu ascundea pentru

el aceleaşi comori de desfătare ca şi pentru surorile sale. O dată, o singură dată a vorbit, fiind şi eu de faţă, despre farmecul aspru al colinelor şi despre dragostea lui arzătoare pentru acoperişul înnegrit şi zidurile pline de muşchi, pe care le numea căminul lui; în tonul şi cuvintele sale stăruia însă mai multă mâhnire decât bucurie. Niciodată nu părea să colinde câmpiile mlăştinoase de dragul tăcerii lor alinătoare – niciodată nu căuta şi nu zăbovea asupra miilor de paşnice încântări pe care le puteau dărui.

Fiind aşa de puţin comunicativ, mi-a trebuit câtăva vreme până să-mi pot da seama de inteligenţa lui şi am început să fac lucrul acesta în clipa când l-am auzit ţinând o predică la biserica din Morton. Aş vrea să vă redau predica aceea, dar e peste puterile mele. Nici n-aş putea descrie cu fidelitate impresia pe care mi-a făcut-o.

A început liniştit şi, într-adevăr, în ceea ce priveşte tonul şi înălţimea vocii, liniştit a rămas până la capăt. O pasiune sinceră, deşi reţinută, se simţea în accentele răspicate şi în limbajul adeseori nervos. Pasiunea aceea crescu, deveni forţă – o forţă stăpânită, densă, controlată. Inima era înfiorată şi mintea uimită de puterea predicatorului – niciuna însă nu devenea mai bună. Peste vorbele lui plutea o ciudată amărăciune; se simţea lipsa unei blândeţi mângâietoare; aluziile severe la dogmele calvine – alegere, predestinare, pedeapsă – erau dese şi fiecare pomenire a lor suna ca o sentinţă de condamnare. Când a isprăvit, în loc ca după predica lui să fiu mai uşurată, mai liniştită, mai luminată, am simţit o mâhnire nespusă, căci mi se părea – nu ştiu dacă toţi au încercat acelaşi simţământ – că vorbirea aceea măiastră ţâşnea dintr-un izvor de dezamăgiri amare, în care se frământau dorinţi neîmplinite şi năzuinţi ce stârnesc o nelinişte sufletească. Eram sigură că St. John Rivers, cu toată viaţa lui neprihănită şi râvna lui conştiincioasă, nu-şi găsise încă acea dumnezeiască pace mai presus de orice înţelegere, fiind în aceasta asemeni mie, cea cu sufletul

sfâşiat de regretele ascunse după idolul prăbuşit şi raiul pierdut; de ele m-am ferit să pomenesc în ultima vreme, dar mă stăpâneau şi mă tiranizau încă fără milă.

Astfel a mai trecut o lună. Diana şi Mary trebuiau să părăsească în curând Moor-House şi să se întoarcă în cadrul acela cu totul diferit şi la viaţa cu totul schimbată pe care aveau s-o ducă în calitatea lor de guvernante într-un oraş mare din sudul Angliei. Fiecare avea să se întoarcă în câte o familie unde nişte oameni bogaţi şi trufaşi le priveau ca pe nişte fiinţe umile, ce depindeau întru totul de ei, sinchisindu-se prea puţin de alesele lor însuşiri sufleteşti şi preţuind numai un anumit soi de pricepere, aşa cum preţuiau îndemânarea bucătăresei, sau iscusinţa cameristei. Domnul St. John nu-mi vorbise încă nimic de locul pe care făgăduise să mi-l găsească, totuşi, nevoia de a-mi afla un rost devenise foarte acută. Într-o dimineaţă, rămânând pentru câteva clipe numai cu el în salon, am cutezat să mă apropii de colţul de lângă fereastră, pe care măsuţa, fotoliul şi pupitrul său îi transformaseră într-un fel de odaie de lucru; voiam tocmai să-i vorbesc – deşi nu prea ştiam cum, căci e îndeobşte greu să străpungi pojghiţa de gheaţă cu care totdeauna se acoperă oamenii de felul său – când el mă scoase din încurcătură, deschizând vorba. Văzând că mă apropii, ridică ochii şi în aceeaşi clipă mă întrebă:

— Vrei să-mi spui ceva?

— Da, domnule, aş vrea să ştiu dacă ai auzit cumva de vreun loc pentru mine.

— Acum vreo trei săptămâni am găsit, sau aproape găsisem ceva pentru dumneata; dar cum se pare că aici eşti folositoare şi fericită totodată, şi cum surorile mele te-au îndrăgit iar tovărăşia dumitale le face deosebită plăcere, m-am gândit că n-are niciun rost să destram această fericire, până ce plecarea lor de la Marsh-End nu te va sili şi pe dumneata să pleci.

— Şi ele vor pleca peste trei zile?

— Da; iar după ce pleacă ele, eu o să mă întorc la

parohia din Morton. Hannah mă va însoţi şi casa asta veche o s-o închidem.

Aşteptai puţin, crezând că o să continue ceea ce începuse dar gândurile lui păreau a fi luat alt curs. Văzui, cercetându-i privirea, că nu se mai gândeşte la mine şi la necazurile mele. Am fost deci silită să-l readuc la o problemă foarte importantă şi foarte îngrijorătoare pentru mine.

— La ce anume slujbă te gândiseşi, domnule Rivers? îl întrebai. Nădăjduiesc că întârzierea nu va face şi mai dificilă obţinerea acelui post.

— Oh! nu, fiindcă depinde numai de mine să ţi-l ofer şi de dumneata ca să-l primeşti.

Se opri iar şi păru că nu-i dispus să continue. Începui să-mi pierd răbdarea. Câteva mişcări nervoase, o privire alarmată şi întrebătoare ce-i cerceta chipul îl făcură să înţeleagă starea mea, tot atât de limpede ca şi cuvintele, dar cu mai puţină osteneală.

— Nu-i nevoie să te grăbeşti atât ca să afli despre ce-i vorba. Fiindcă, drept să-ţi spun, n-am găsit nimic plăcut sau potrivit pentru dumneata. Înainte de a te lămuri, te-aş ruga să-ţi aminteşti ce ţi-am spus mai demult: te ajut, cum ajută orbul pe şchiop. Sunt sărac, căci după ce voi fi plătit toate datoriile tatii, nu-mi va mai rămâne decât hambarul ăsta dărăpănat, cu aleea de brazi din spatele lui şi sfoara de pământ pietros, cu tisă şi cu ilice în faţă. Sunt un necunoscut. Numele de Rivers e vechi, dar doi din cei trei ultimi reprezentanţi ai neamului îşi câştigă pâinea slujind prin străini, iar al treilea se socoteşte străin în ţinutul lui de baştină – atât în viaţă cât şi în moarte. Da, şi se socoteşte, ba chiar trebuie să se socotească onorat de soarta hărăzită, năzuind doar către ziua când crucea ce-l va despărţi de legăturile trupeşti îi va fi pusă pe umeri şi când cel ce e capul bisericii luptătoare – în rândurile căreia el e unul dintre cei mai umili ostaşi – va da porunca: „Ridică-te şi urmează-mă!”

St. John rosti aceste cuvinte aşa cum îşi rostea

predicile: cu glas liniştit şi grav. Obrajii nu i se îmbujorară, dar în privirea lui strălucea o lumină vie. Urmă:

— Şi fiind eu însumi sărac şi puţin cunoscut, nu-ţi pot găsi decât o muncă de om sărac şi de nimeni ştiut. Poate că o să ţi se pară umilitoare, căci acum văd că ai ceea ce lumea numeşte gusturi alese; gusturile dumitale tind spre ideal şi se pare că ai trăit printre persoane mai mult decât bine crescute. Cât despre mine, socotesc că niciuna dintre muncile care-i fac pe oameni mai buni nu pot fi umilitoare. După câte cred eu, cu cât e mai neroditoare şi înţelenită ţarina dată pe seama plugarului creştin, cu cât dă mai puţină răsplată trudei sale, cu atât mai înaltă e cinstea acelui ce se osteneşte. Soarta lui e atunci aceea a pionierului şi primii pionieri ai *Scripturii* au fost apostolii, iar căpetenia lor însuşi Isus, mântuitorul.

— Continuă! zisei eu, văzându-l că se opreşte iar.

Mă privi o clipă înainte de a urma; părea că-mi citeşte pe faţă cu atâta uşurinţă, de parcă trăsăturile mele ar fi fost o carte deschisă. Acum veni concluzia:

— Cred că o să primeşti postul pe care vreau să ţi-l ofer, zise el. O să-l păstrezi câtăva vreme, dar nu pentru totdeauna – nici eu nu m-aş mulţumi pe vecie cu sarcina mea îngustă şi obscură de preot de ţară – căci firea dumitale e tot atât de potrivnică odihnei ca şi a mea, deşi în feluri deosebite.

— Lămureşte-mă, stăruii eu, văzând că se opreşte din nou.

— Bine, o să auzi cât de sărăcăcioasă e oferta – cât de neînsemnată şi de meschină. Acum, dacă tata a murit şi sunt stăpân pe faptele mele, n-am să mai stau mult la Morton. O să-l părăsesc probabil în cursul anului ce vine, dar, atât cât voi mai sta aici, mă voi sili din răsputeri să-l înalţ la o stare mai bună. Acum doi ani, când am venit eu la Morton nu era şcoală: copiii săracilor nu puteau avea nicio nădejde de propăşire. Am înfiinţat o şcoală pentru băieţi: aş vrea să înfiinţez alta pentru fete. De aceea am închiriat o casă mai mărişoară pentru şcoală şi alături de

ea o căsuţă cu două odăi, pentru învăţătoarea care va avea un salariu de treizeci de lire pe an. Casa a şi fost mobilată, simplu dar cu tot ce-i trebuie, datorită bunăvoinţei domnişoarei Oliver, unica fiică a singurului bogătaş din parohie – domnul Oliver, proprietarul turnătoriei şi al fabricii de ace din vale. Tot domnişoara Oliver va da banii trebuincioşi pentru creşterea şi întreţinerea unei orfane de la azil, care va trebui să-i ajute învăţătoarei în casă şi la şcoală. Vrei să fii dumneata învăţătoarea?

Îmi puse întrebarea aceasta cu oarecare grabă, pe jumătate sigur că i-o voi respinge, plină de indignare, sau cel puţin cu dispreţ. Deşi îmi ghicea uneori gândurile şi sentimentele, nu le putea afla pe toate şi deci nu ştia cum aveam să primesc o asemenea propunere. Era modestă, într-adevăr, dar îmi oferea un adăpost şi eu aveam într-adevăr nevoie de unul. Cerea o muncă obositoare, dar în comparaţie cu cea a unei preceptoare dintr-o familie bogată, avea avantajul imens de a-mi asigura independenţa, iar gândul supunerii faţă de cine ştie ce oameni îmi străpungea inima ca un pumnal. Lucrul ce mi se propunea nu era nici josnic, nici nedemn – nici nu te degrada. M-am hotărât repede.

— Îţi mulţumesc pentru propunerea dumitale, domnule Rivers, zisei, şi o primesc cu dragă inimă.

— Să fim însă bine înţeleşi, reluă dânsul. E o şcoală de ţară. N-o să ai ca eleve decât fete sărace, fiice de pălmaşi, sau în cel mai bun caz, de ţărani cu ceva pământ. Nu trebuie să le înveţi decât să împletească, să coasă, să citească, să scrie, să socotească. Ce o să faci cu talentele dumitale? Ce o să faci cu însuşirile cele mai bune ale minţii dumitale, cu simţămintele, cu gusturile dumitale?

— O să le păstrez ascunse, până voi avea iarăşi nevoie de ele. Vor fi bine păstrate.

— Atunci, ştii la ce te înhami?

— Da.

El zâmbi. Zâmbetul acela nu era nici trist, nici amar, ci mai degrabă fericit şi foarte mulţumit.

— Şi când vrei să-ţi iei slujba în primire?

— Dacă îmi îngădui, mâine mă duc să văd casa şi săptămâna viitoare deschid şcoala.

— Foarte bine; sunt de acord.

Se ridică şi se plimbă puţin prin odaie, apoi, oprindu-se, mă privi şi clătină din cap.

— E ceva care nu vă convine, domnule? întrebai.

— Nu vei rămâne mult la Morton. Nu, nu!

— De ce? Cine-ţi spune asta?

— Citesc în ochii dumitale. Arată o fire care nu se poate împăca multă vreme cu viaţa asta searbădă.

— Nu sunt ambiţioasă.

La vorba asta a tresărit.

— Ambiţioasă, repetă el, nu. Ce te face să te gândeşti la ambiţie? Cine e ambiţios? Ştiu că eu sunt, dar cum de ai ghicit-o?

— Eu vorbeam despre mine.

— E bine! dacă nu eşti ambiţioasă, eşti...

Tăcu.

— Ce?

— Voiam să spun pătimaşă; dar poate că neînţelegând prea bine cuvântul, nu ţi-ar fi plăcut. Vreau să spun că dragostea şi simpatiile oamenilor au mare putere asupra dumitale. Sunt încredinţat că n-o să te poţi mulţumi multă vreme să-ţi petreci zilele în singurătate şi să îndeplineşti o muncă searbădă, fără niciun stimulent. Ca şi mine, adăugă el, care nu m-aş putea resemna să mă îngrop în mlaştinile astea încercuite de munţi, să-mi ştiu sfârşită puterea pe care mi-a dat-o Dumnezeu, şi darurile hărăzite de cer, spulberate şi lipsite de roadă. Vezi cum mă contrazic? Eu, cel ce am propovăduit că oamenii trebuie să fie mulţumiţi în stările cele mai smerite şi am spus că e frumoasă până şi menirea acelora care, fiind în slujba lui Dumnezeu, taie lemne sau scot apă din puţ, eu, slujitor al Domnului, sunt împins până aproape de nebunie de

aceste porniri ale mele. Va trebui totuşi să găsesc un mijloc pentru a împăca principiile cu propriile-mi înclinaţii.

Părăsii odaia. Într-un ceas aflasem despre el mai mult decât în toată luna care trecuse şi totuşi eram încă nedumerită.

Mary şi Diana erau din ce în ce mai triste şi mai tăcute, pe măsură ce se apropia ziua când trebuiau să-şi părăsească fratele şi casa. Amândouă se sileau să pară aşa ca de obicei, dar mâhnirile împotriva cărora aveau de luptat erau dintre-acelea care nu se pot învinge sau ascunde. Diana spunea că avea să fie o despărţire deosebită de cele de până acum şi că urmau să se despartă de St. John pentru ani de zile, poate chiar pentru toată viaţa.

— O să jertfească totul pentru planul pe care de-atâta vreme şi-l făureşte, zicea ea. Îşi va jertfi toate darurile cu care l-au înzestrat firea şi sentimentele atât de puternice. St. John pare un om calm, Jane, dar e mistuit de o înfrigurare cumplită. L-ai crede blând, dar în anumite privinţe e neînduplecat ca moartea însăşi şi, ce-i mai dureros, e că nu-mi îngăduie conştiinţa să-l abat de la aspra lui hotărâre. Desigur nu-l pot dojeni nicio clipă pentru asta; e un lucru frumos, nobil, creştinesc, dar îmi sfâşie inima.

Lacrimile curgeau şiroaie din ochii ei frumoşi. Mary se plecă mai mult asupra lucrului.

— Nu mai avem tată şi curând nu vom mai avea nici casă, nici frate, şopti dânsa.

În clipa aceea se petrecu un fapt ce părea dinadins rânduit să dovedească adevărul zicalei că o nenorocire nu vine niciodată singură. St. John trecu pe dinaintea ferestrei, citind o scrisoare. Intră în casă.

— A murit unchiul John, zise el.

Cele două surori rămaseră încremenite. Nu se arătau nici uimite, nici îngrozite, păreau a fi primit o veste mai mult însemnată decât tristă.

— A murit? repetă Diana.

— Da.

Privi cercetător pe frate-său.

— Şi atunci? şopti dânsa.

— Atunci, Di? reluă el, păstrând aceeaşi nemişcare de statuie. Ce să fie? Nimic. Citeşte.

Îi întinse scrisoarea pe care ea îşi aruncă ochii şi i-o dădu apoi lui Mary. Mary o citi în tăcere şi o înapoie fratelui. Tustrei se priviră şi zâmbiră trist, duşi pe gânduri.

— Amin, zise Diana în cele din urmă. O să trăim totuşi.

— Oricum, starea noastră nu-i mai proastă decât înainte, observă Mary.

— Numai că, zise domnul Rivers, ceea ce ar fi putut să fie contrastează puternic cu ceea ce e.

Împături scrisoarea, o puse în pupitru şi ieşi.

Câteva minute nu vorbi nimeni; în sfârşit, Diana se întoarse spre mine.

— Jane, zise ea, te miră probabil tainele noastre şi de bună seamă ne socoteşti nişte fiinţe fără simţire, văzându-ne atât de puţin îndurerate de moartea unei rude aşa de apropiate cum e un unchi, dar nu l-am cunoscut şi nu l-am văzut niciodată. Era fratele mamei; tata se certase de mult cu el. După sfatul lui a pus tata tot ce avea într-o afacere care l-a dus de râpă. Au urmat reproşuri de amândouă părţile; s-au despărţit furioşi şi nu s-au mai împăcat niciodată. Mai târziu, unchiul a făcut afaceri bune. Se pare că a strâns o avere de vreo douăzeci de mii de lire. Nu s-a însurat niciodată şi n-avea pe altcineva pe lume, decât pe noi şi o altă rudă tot atât de apropiată. Tata a nădăjduit totdeauna că unchiul o să-şi răscumpere greşeala, lăsându-ne nouă averea. Scrisoarea ne vesteşte că a lăsat totul celeilalte rude, afară de treizeci de guinee, care trebuie împărţite între St. John, Diana şi Mary Rivers, pentru cumpărarea a trei inele de doliu. Fireşte, avea dreptul să facă cum voia şi, totuşi, această veste ne-a mâhnit puţin. Mary şi cu mine ne-am fi socotit bogate dacă am fi avut câte o mie de lire fiecare, iar pentru St. John o astfel de sumă ar fi fost

foarte preţioasă, fiindcă i-ar fi îngăduit să facă mult bine.

După ce am primit această lămurire, nimeni n-a mai vorbit de asta şi nici domnul Rivers, nici surorile sale nu mai pomeniră nimic.

A doua zi am plecat de la Marsh-End, ca să mă duc la Morton. O zi după aceea, Diana şi Mary au pornit spre îndepărtatul oraş B. Săptămâna următoare domnul River şi Hannah se întoarseră la casa parohială şi ferma cea veche fu părăsită.

Capitolul XXXI

GĂSISEM, ÎN SFÂRŞIT, O LOCUINŢĂ şi acea locuinţă era o modestă căsuţă. O odăiţă cu pereţii spoiţi cu var, cu pământ pe jos, cu mobilierul alcătuit din patru scaune de lemn vopsit, o masă, un ceas, un bufet cu două sau trei tacâmuri, câteva farfurii şi un serviciu de ceai. Deasupra se afla o altă odaie, la fel de mare ca şi bucătăria, şi în care se găseau un pat de brad şi un dulap micuţ, prea mare totuşi pentru sărăcăcioasa mea garderobă, chiar îmbogăţită cum era cu lucrurile neapărat trebuincioase oferite de mărinimoasele mele prietene.

E seară. Pe mica orfană care-mi slujeşte am trimis-o acasă, după ce i-am dăruit o portocală. Stau singură la gura sobei. Azi dimineaţă, s-a inaugurat şcoala satului. Am avut douăzeci de eleve: trei dintre ele ştiu să citească, niciuna nu ştie să scrie, nici să socotească; câteva împletesc, iar unele ştiu puţin să şi coasă. Au cel mai aspru accent din tot ţinutul. Până acum ne-a fost greu să ne înţelegem. Unele au purtări proaste şi sunt tot atât de necioplite, de neînţelegătoare, pe cât sunt de neştiutoare; altele, dimpotrivă, sunt supuse, vor să înveţe şi au înclinaţii care-mi plac. Nu trebuie să uit că aceste ţărăncuţe grosolan îmbrăcate sunt făcute din sânge şi din carne, ca şi vlăstarele celor mai nobile familii, iar sămânţa desăvârşirii, rafinamentului, deşteptăciunii, a sentimentelor alese este înnăscută în sufletele lor ca şi în cele de obârşie foarte aleasă. Datoria mea e să dezvolt această sămânţă. Negreşit că aceasta îmi va da un oarecare simţământ de fericire. Nu aştept mari bucurii de la viaţa ce mi se deschide înainte; totuşi, forţându-mi

mintea şi întrebuinţându-mi puterile cum se cuvine, o s-o pot scoate la capăt.

Fusesem oare, într-adevăr, veselă, mulţumită, liniştită, în timpul acelei dimineţi şi a după-amiezii petrecute în şcoala umilă, cu pereţii goi? Ca să nu mă înşel pe mine însămi, sunt silită să răspund că nu. Eram aproape deznădăjduită. Mă simţeam – da, neroadă ce sunt – mă simţeam înjosită. Mă întrebam dacă primind acest loc, nu mă coborâsem pe scara vieţii sociale, în loc să mă înalţ. Eram grozav de scârbită de neştiinţa, sărăcia şi bădărănia tuturor celor pe care îi auzeam şi îi vedeam în jurul meu. De fapt nici n-ar trebui să mă urăsc şi să mă dispreţuiesc prea mult pentru aceste sentimente. Ştiu că n-am avut dreptate – şi asta e un pas însemnat. O să mă străduiesc să le înving. Nădăjduiesc ca mâine să izbutesc, în parte. Peste câteva săptămâni poate că aceste sentimente vor fi înfrânte cu totul şi peste câteva luni e cu putinţă ca fericirea de a-mi vedea elevele propăşind repede să-mi prefacă în bucurie scârba de acum.

De altfel, îmi zisei, ar fi fost oare mai bine să mă fi lăsat biruită de ispită, să fi ascultat de patimă, să nu fi făcut nicio sforţare dureroasă, să nu fi luptat deloc, ca să mă fi lăsat prinsă într-o reţea de mătase, să mă fi întins pe florile ce acopereau capcana ca să mă trezesc într-o ţară din sud, în mijlocul unei vile elegante, să fi trăit acum în Franţa, ca amantă a domnului Rochester, îmbătată de dragostea lui? M-ar fi iubit, o, da, m-ar fi iubit cu înflăcărare câtva timp! Oh, da, mă iubea! Nimeni nu mă va mai iubi aşa cum m-a iubit el; niciodată n-o să mai aud plăcutele omagii aduse frumuseţii, tinereţii şi graţiei mele, căci niciodată, în ochii nimănui, n-o să mai par a avea aceste farmece. Mă iubea, era mândru de mine, aşa cum niciodată nu va mai putea fi un alt bărbat. Dar ce spun eu? De ce las ca mintea să-mi rătăcească astfel? De ce, mai ales, simt aşa cum simt?

Ce-i mai bine, mă întrebam: să fii sclavă într-un paradis blestemat în Marsilia – chinuită de o fericire amăgitoare,

arsă de cele mai amare lacrimi de remuşcare într-un ceas şi de ruşine în celălalt, sau să fii învăţătoare la ţară, liberă şi cinstită, într-un colţişor pierdut între munţi, în adierea brizei, în inima sănătoasă a Angliei?

Da, simt acum că am făcut bine ţinând la principii şi legi, dispreţuind şi strivind îndemnurile nesănătoase ale unei nebunii de o clipă. Dumnezeu m-a călăuzit în alegerea mea şi mulţumesc proniei ccreşti care m-a îndrumat!

După ce am ajuns la această încheiere, m-am ridicat şi m-am dus spre uşă să privesc apusul soarelui şi câmpiile liniştite dinaintea căsuţei mele care, ca şi şcoala, era la o jumătate de milă departe de sat. Se auzeau ultimele triluri ale păsărilor.

„Văzduhul era dulce şi roua, un balsam.”

Admiram priveliştea şi mă socoteam fericită, de aceea fui uimită când după scurt timp îmi dădui seama că plâng. De ce? Din pricina sorţii care mă smulsese de lângă stăpânul meu, pentru că n-aveam să-l mai văd niciodată şi pentru că mi-era teamă să nu-l fi cuprins o mare deznădejde şi o furie nebună din cauza plecării mele; pentru că mă temeam să nu se abată prea mult de la drumul drept, aşa fel încât să nu-i rămână nicio speranţă de îndreptare. La acest gând, îmi întorsci faţa de la cerul minunat pe care-l priveam şi de la valea singuratică a Mortonului. Am spus *singuratică,* deoarece în partea pe care o puteam vedea nu era nicio casă, ci numai biserica şi casa parohială, pe jumătate ascunse de copaci, şi, în depărtare, acoperişul de la Vale Hall, unde locuiau bogatul domn Oliver şi fiică-sa. Îmi ascunsei ochii în palme şi-mi sprijinii capul de rama de piatră a uşii, dar în curând un zgomot uşor, ce venea de la poarta dintre livadă şi micuţa mea grădină, mă făcu să ridic capul. Un câine, pe care-l recunoscui a fi bătrânul Carlo al domnului Rivers, împingea poarta cu botul şi numaidecât îi zării şi

stăpânul, sprijinit de poartă, cu braţele încrucişate. Fruntea-i era încreţită şi ochii lui aţinteau asupra mea o privire severă, supărată aproape. Îl poftii să intre.

— Nu, nu pot să stau, îmi zise el. Am adus numai un pacheţel pe care l-au lăsat surorile mele pentru dumneata. Cred că e o cutie de culori, creioane şi hârtie.

Mă apropiai să-l iau. Era un dar binevenit. Mi se păru că, pe când înaintam, St. John mă privea cu asprime; de bună seamă mi se vedeau încă foarte desluşit urmele lacrimilor pe obraz.

— Munca din prima zi ţi s-a părut mai grea decât ai crezut? mă întrebă el.

— Ba nu, dimpotrivă! Cu vremea cred c-o să mă înţeleg de minune cu şcolăriţele mele.

— Ai fost poate dezamăgită de casă şi de mobilă. E adevărat, totul e cam sărăcăcios, dar...

Îl întrerupsei.

— Căsuţa mea, zisei, e curată şi solidă; mobilele sunt îndestulătoare şi potrivite nevoilor mele; tot ce văd, mă face să fiu recunoscătoare, nu tristă. Nu sunt chiar atât de proastă, nici atât de roabă plăcerilor, ca să-mi pară rău că lipseşte un covor, un divan, sau vesela de argint. De altfel, acum cinci săptămâni n-aveam nimic. Eram o surghiunită, o cerşetoare, o hoinară alungată de toţi; acum cunosc pe cineva, am un cămin, o îndeletnicire; mă minunez de bunătatea lui Dumnezeu, de dărnicia prietenilor, de norocul pe care l-am avut şi nu mă plâng.

— Dar nu te simţi apăsată de singurătate? Căsuţa e tare întunecoasă şi goală.

— Până acum abia am avut vremea să mă bucur de linişte, deci nici vorbă să mă simt apăsată de singurătate.

— Foarte bine. Nădăjduiesc că eşti într-adevăr mulţumită, aşa precum spui. Oricum ar fi, bunul dumitale simţ o să-ţi arate că e prea devreme să te laşi cuprinsă de temeri şi de şovăială, ca nevasta lui Lot. Nu ştiu ce-ai lăsat în urma dumitale, înainte de a te fi cunoscut, dar te sfătuiesc să rezişti oricărei ispite care te-ar îndemna să

priveşti în urmă; urmează-ţi drumul cu bărbăţie, cel puţin încă vreo câteva luni.

— Aşa şi am de gând, răspunsei.

St. John urmă:

— E greu să lupţi împotriva pornirilor firii şi împotriva cerinţelor omeneşti, dar ştiu din experienţă că se poate. Dumnezeu ne-a dat, într-o oarecare măsură, puterea de a ne făuri propriul nostru destin şi, când puterile noastre par a avea nevoie de un sprijin pe care nu-l putem căpăta, când voinţa noastră alege un drum pe care nu-l putem urma, nu trebuie nici să murim de foame, nici să ne lăsăm copleşiţi de deznădejde; n-avem decât să căutăm altă hrană pentru sufletul nostru, tot atât de bună ca fructul oprit la care râvneam şi, poate, mai curată; n-avem decât să croim, pentru paşii noştri pândiţi de primejdii, un drum care, dacă e mai greu, e tot atât de direct şi tot atât de larg ca drumul pe care soarta ni l-a închis.

Acum un an eram şi eu foarte nenorocit, deoarece credeam că am greşit când m-am făcut preot şi monotonele îndatoriri ecleziastice mă apăsau de moarte. Ardeam de dorinţa unei vieţi mai pline, a unei munci mai ispititoare, a unei cariere literare de pildă; aş fi vrut să am soarta unui artist, a unui scriitor, a unui orator; oricare, afară de cea de preot. Da, sub veşmintele mele de preot bătea inima unui ostaş, a unui om politic, a unui îndrăgostit de glorie, de faimă, a unuia care râvneşte puterea. Viaţa mi se părea atât de nenorocită încât voiam s-o schimb sau să mor. După câtăva vreme de întunecime şi de luptă, lumina străluci şi strălucirea ei mi-aduse uşurarea. Existenţa mea, strâmtorată până atunci, se desfăşură deodată într-o întindere fără hotare. Un glas din cer îmi poruncea să-mi adun puterile, să-mi întind aripile şi să zbor mai departe decât puteau cuprinde ochii. Dumnezeu avea să-mi dea o misiune şi, ca s-o îndeplinesc, îmi trebuia pricepere şi putere, bărbăţie şi elocinţă, toate însuşirile omului de stat, ale ostaşului, ale

oratorului; căci toate acestea se îmbină într-un bun misionar.

M-am hotărât, deci, să devin un misionar. De atunci, felul meu de a gândi s-a schimbat; cătuşele s-au sfărâmat şi au căzut, nemailăsând din vechea înrobire decât o durere amară, pe care doar timpul o poate tămădui. Tata s-a împotrivit hotărârii mele, e drept, dar după moartea lui nicio piedică nu mi-a mai stat în cale. După ce voi pune ordine în treburile mele băneşti, după ce voi fi găsit un înlocuitor, voi mai rezolva şi câteva complicaţii sentimentale – o ultimă luptă cu slăbiciunea omenească, în care sunt sigur că voi birui, fiindcă am jurat să birui toate obstacolele – şi atunci voi părăsi Europa ca să plec în Orient.

Spuse aceste cuvinte cu glasul lui ciudat, liniştit şi totuşi emfatic. Când sfârşi, nu se uită la mine, ci la soarele care apunea şi pe care şi eu îl priveam. Amândoi stăteam cu spatele la drumul ce venea din câmp până la portiţa grădinii. N-auzisem niciun zgomot; susurul pârâului din vale era singurul sunet care însufleţea priveliştea în ceasul acela; iată pricina pentru care am tresărit când un glas vesel şi dulce, ca un clopoţel de argint, exclamă:

— Bună seara, domnule Rivers, bună seara, bătrâne Carlo. Câinele dumitale îşi cunoaşte mai repede prietenii decât dumneata, domnule. El a ciulit urechile şi a dat din coadă încă de când mă aflam la marginea ţarinilor, iar dumneata încă îmi întorci spatele.

Era adevărat. Cu toate că de la cele dintâi accente armonioase domnul Rivers tresărise puternic, ca şi când un trăsnet neaşteptat ar fi detunat deasupra capului său, noua sosită sfârşise de vorbit înainte ca el să fi arătat că se gândeşte să-şi schimbe poziţia. Stătea cu braţele sprijinite de poartă şi cu faţa spre apus. În sfârşit, se întoarse încet; părea că lângă el apăruse o nălucă. La trei paşi se afla o fiinţă îmbrăcată în alb; era o tânără drăguţă şi graţioasă, cu forme pline dar delicate, şi după ce se

apleca spre Carlo să-l mângâie şi-şi înălţă capul, dând la o parte un văl lung, am zărit un chip de o frumuseţe desăvârşită.

„Frumuseţe desăvârşită” e o expresie pretenţioasă, totuşi n-o retrag şi nu o schimb deloc; în cazul de faţă era îndreptăţită de trăsăturile cele mai dulci pe care le poate făuri clima Albionului, de înseşi culorile trandafirilor şi crinilor pe care adierile umede şi cerurile lui înnourate le zămislesc şi le ocrotesc. N-avea niciun cusur şi nu-i lipsea niciun farmec. Tânăra fată avea trăsături regulate şi delicate, ochi mari întunecaţi şi languroşi, ca în cele mai frumoase picturi; genele lungi şi umbroase îi încadrau ochii frumoşi, dându-i un farmec dulce, sprâncenele bine arcuite îi accentuau seninătatea chipului, iar fruntea albă şi netedă sublinia seninătatea şi scotea în relief strălucirea feţei. Obrajii erau fragezi, catifelaţi şi ovali; buzele roşii, delicate şi pline de sănătate; dinţii frumoşi şi stălucitori; bărbia mică şi cu gropiţe; părul bogat, pieptănat în cozi groase – totul părea alcătuit pentru întruchiparea frumuseţii ideale. Făptura aceea desăvârşită mă uluise: o admiram din toată inima. Desigur că natura o părtinise şi, uitându-şi purtarea ei obişnuită de mamă vitregă, dovedind dărnicia unei mari doamne, îşi înzestrase odorul cu toate darurile.

Ce credea domnul St. John despre acel înger pământesc? Îmi pusei, fireşte, această întrebare, când văzui că se întoarce spre ea, că o priveşte şi căutai răspunsul în atitudinea lui. Dar privirile sale se şi îndepărtaseră de zână, întorcându-se spre o biată tufă de mărgărite, ce creştea lângă portiţă.

— E o seară frumoasă, dar ora-i cam târzie ca să te plimbi singură! zise el, strivind sub talpă capetele de nea ale câtorva flori.

— Oh! răspunse ea, abia venisem de la S... (şi spuse numele unui mare oraş, aflat cam la douăzeci de mile depărtare) azi după-amiază. Tata mi-a spus că ai deschis şcoala şi că a venit şi noua învăţătoare. Atunci, după ceai,

mi-am pus boneţica şi am alergat în vale, s-o văd. Dânsa e? întrebă ea, arătând spre mine.

— Da, răspunse St. John.

— Crezi că o să-ţi placă la Morton? mă întrebă ea, cu un ton simplu, naiv, care, deşi copilăros, îmi plăcea.

— Nădăjduiesc că da, răspunsei; am temeiuri solide s-o cred.

— Şcolăriţele te ascultă cu atenţia pe care o aşteptai de la ele?

— Da.

— Locuinţa îţi place?

— Foarte mult.

— Am mobilat-o drăguţ?

— Foarte drăguţ.

— Am făcut o bună alegere punând pe Alice Wood să te ajute?

— Da. Învaţă iute şi-i îndemânatică.

Mi-am dat seama că tânăra aceea trebuie să fie domnişoara Oliver, fiinţă pe care şi natura şi soarta o copleşiseră cu daruri. Mă întrebam în ce zodie fericită s-o fi născut.

— Am să vin câteodată să te ajut, adăugă ea; o să fie o distracţie pentru mine să te vizitez din când în când. Domnule Rivers, de-ai şti ce bine am petrecut cât am stat la S...! Astă-noapte, sau mai degrabă azi dimineaţă, am dansat până la două. Regimentul... a rămas la S... de când cu răscoalele. Ofiţerii sunt bărbaţii cei mai simpatici din lume. I-au făcut de ruşine pe tinerii noştri tocilari şi negustori de foarfeci.

Mi se păru că-l văd pe domnul Rivers muşcându-şi buza de jos, în vreme ce şi-o arcuia pe cea de sus. E sigur că gura lui se crispă şi partea de jos a obrazului luă o înfăţişare mai întunecată şi mai aprigă ca niciodată, când fata îi vorbi de bal. Nu mai privi mărgăritele şi ridică asupra ei o privire aspră, cercetătoare şi plină de înţeles. Ea răspunse printr-un hohot de râs, ce se potrivea de minune tinereţii, prospeţimii, gropiţelor şi ochilor ei

strălucitori.

Văzând pe St. John că devine mut şi rece, domnişoara începu să-l mângâie pe Carlo.

— Bietul Carlo mă iubeşte, zise ea. Nu fuge de prietenii lui, nu stă ursuz lângă ei şi, dacă ar putea vorbi, n-ar tăcea.

Pe când mângâia capul câinelui, aplecându-se cu graţie desăvârşită înaintea tânărului şi austerului stăpân, văzui chipul domnului Rivers îmbujorându-se, ochii lui gravi îmblânzindu-se o clipă şi strălucind, ca năpădiţi de-o emoţie de nestăpânit. Aşa cum arăta acum, era aproape tot atât de frumos ca bărbat pe cât era dânsa ca femeie. Pieptul i se umflă, ca şi cum inima, sătulă de o constrângere despotică, s-ar fi destins fără voie şi ar fi încercat să se avânte cu putere ca să-şi capete libertatea, dar St. John o stăpâni, aşa cum un călăreţ îndrăzneţ domoleşte un cal nărăvaş. Nu răspunse nici prin grai, nici prin gesturi, prietenoaselor încercări de apropiere.

— Tata spune că nu mai vii deloc să ne vezi, zise domnişoara Oliver, ridicând ochii. Te porţi ca şi când ai fi un străin la Vale Hall. E singur astă-seară; nu se simte bine. Vrei să vii cu mine să-l vezi?

— Nu-i un ceas la care l-aş putea deranja pe domnul Oliver, răspunse St. John.

— Nu-i adevărat! Eu îţi spun că e un ceas foarte potrivit. E tocmai ceasul când tata are nevoie de tovărăşie; şi-a terminat treaba şi n-are nimic de făcut. Hai, vino, domnule Rivers. De ce eşti atât de sfios şi de încruntat?

Văzând că St. John stăruie în tăcerea lui, urmă:

— Am uitat! zise ea, scuturându-şi frumosul cap încârlionţat şi părând supărată pe ea însăşi. Sunt atât de zăpăcită şi uşuratică! Iartă-mă. Am uitat cu totul că ai o pricină ca să nu răspunzi pălăvrăgelilor mele. Diana şi Mary te-au părăsit azi. Ai părăsit Moor-House şi ai rămas atât de singur. Crede-mă, te rog, că-mi pare rău. Hai să-l vezi pe tata.

— Astă-seară nu, domnişoară Rosamond, astă-seară nu.

Vorbea aproape ca un automat. Numai el ştia cât de greu îi venea să refuze.

— Atunci, dacă eşti atât de încăpăţânat, plec, fiindcă nu îndrăznesc să mai rămân; începe să cadă roua. Bună seara.

Îi întinse mâna şi el abia o atinse.

— Bună seara, repetă el, cu glas încet şi înăbuşit, ca un ecou.

Domnişoara Rosamond plecă, dar se întoarse peste o clipă.

— Nu ţi-e bine? întrebă dânsa.

Cu drept cuvânt putea pune această întrebare, căci chipul lui St. John era tot atât de alb ca şi rochia ei.

— N-am nimic, răspunse el, şi se depărta după ce salută mai întâi.

Fata o luă pe un drum; el pe altul. Se întoarse de două ori să-l privească, în timp ce, uşoară ca o zână, îşi urma drumul printre lanuri. Cât despre el, mergea hotărât şi nu întoarse capul nici o singură dată.

Vederea suferinţei şi jertfei altuia îmi smulse gândurile de la propriile mele dureri. Diana Rivers spusese că fratele său e „neînduplecat ca moartea însăşi”. Nu exagerase deloc.

Capitolul XXXII

CONTINUAM SĂ MĂ OCUP DE şcoală cu toată hărnicia şi devotamentul de care eram în stare. La început a fost cu adevărat greu. În ciuda strădaniilor mele, mi-a trebuit câtăva vreme până să pot pătrunde firea şcolăriţelor. Văzându-le atât de neştiutoare şi amorţite, credeam că nu mai era nicio nădejde şi că toate vor rămâne la fel de neajutorate, dar, după scurt timp, îmi dădui seama că mă înşelasem; existau şi între ele diferenţe, ca şi între copiii cu educaţie, şi, când am ajuns să ne cunoaştem, acele diferenţe se măriră repede. Când încetă uimirea pe care le-o pricinuia felul meu de a vorbi şi purtările mele, băgai de seamă că unele dintre aceste fete de la ţară, necioplite şi cu înfăţişare greoaie, erau înzestrate cu o minte într-adevăr ageră. Unele se arătau îndatoritoare şi drăguţe şi am găsit printre ele destul de multe pilde de curăţenie sufletească, de demnitate înnăscută şi însuşiri minunate care-mi câştigară bunăvoinţa şi admiraţia. În curând simţiră plăcerea de a-şi face bine temele, de a fi curate, de a-şi învăţa regulat lecţiile şi a avea purtări liniştite şi ordonate. Iuţeala progreselor lor fu în unele privinţi uimitoare şi curând am simţit o mândrie justificată şi am fost fericită; de altfel, începusem să le îndrăgesc pe elevele mai bune, după cum şi ele mă iubeau pe mine. Printre şcolăriţe, aveam câteva fiice de fermieri, care erau mai mari, aproape femei în toată firea. Ştiau să citească, să scrie, să coasă. Le învăţai gramatica, geografia, istoria şi lucrături mai fine de mână; găsii printre ele firi bune, dornice să înveţe şi să se ridice. Adeseori, seara,

petreceam câteva ceasuri plăcute la ele acasă. Părinţii lor (fermierul şi nevasta) mă copleşeau cu atenţii. Mă bucuram de ospitalitatea lor simplă şi o răsplăteam printr-o consideraţie şi un respect scrupulos faţă de sentimentele lor, respect cu care poate nu fuseseră obişnuiţi şi care-i încânta şi le făcea bine, pentru că, fiind astfel ridicaţi în ochii lor, voiau să fie vrednici de consideraţia ce li se arăta.

Îmi dădeam seama că sunt iubită. De câte ori mă plimbam, auzeam de peste tot salutări rostite cu căldură şi eram întâmpinată cu zâmbete prieteneşti. A trăi înconjurată de respectul tuturor, chiar numai de cel al oamenilor care muncesc, înseamnă să trăieşti liniştit şi fericit sub lumina soarelui. Simţămintele senine înmuguresc şi înfloresc la razele sale. În acea epocă a vieţii mele, sufletul îmi era mai adesea plin de recunoştinţă decât doborât de mâhnire: dar, totuşi, ca să-ţi spun totul, cititorule, în mijlocul acelei vieţi liniştite şi rodnice, după ce-mi petreceam ziua printre elevele mele într-o muncă cinstită, iar seara desenam şi citeam, cu mulţumire, singură, vise ciudate mă urmăreau în timpul nopţii: vise diferite, zbuciumate, furtunoase. În mijlocul acelor scene neobişnuite din vis, a aventurilor grozave şi romantice, întâlneam totdeauna pe domnul Rochester în clipa de supremă încercare. Atunci mi se părea că sunt în braţele lui, că-i aud glasul, că-i întâlnesc privirea, că-i ating mâinile şi obrazul, credeam că-l iubesc şi că sunt iubită de el; nădejdea de a-mi petrece zilele lângă el se aprindea iar, cu toată puterea de altădată. Apoi mă sculam şi-mi aminteam unde eram şi ce făceam; tremurând, tulburată, mă aşezam pe patul meu simplu de brad; noaptea liniştită şi neagră era martora chinurilor şi deznădejdii mele; ea asculta izbucnirile patimii mele. A doua zi, la ora nouă, deschideam cu punctualitate şcoala şi, liniştită, împăcată, mă pregăteam pentru datoriile zilei.

Rosamond Oliver îşi ţinu făgăduiala de a mă vizita. De obicei venea când îşi făcea călare plimbarea de

dimineaţă. Venea în galop mic până la uşă, pe poneiul ei, urmată de un servitor în livrea. Nu se poate închipui nimic mai încântător decât acea tânără amazoană, în costumul ei purpuriu, cu toca ei de catifea neagră, pusă cu multă graţie pe buclele lungi ce-i mângâiau obrajii şi-i fluturau pe umeri. Aşa intra în şcoală şi trecea prin mijlocul ţărăncuţelor uimite. Venea de obicei la ceasul când domnul Rivers citea catehismul. Mă tem că privirea fetei pătrundea adânc în sufletul tânărului pastor. Un fel de instinct îl vestea când intra ea, chiar dacă n-o vedea, chiar când nu se uita spre uşă. Cum apărea, el roşea, trăsăturile-i marmoreene se schimbau aproape pe nesimţite, cu toate sforţările ce voiau să le păstreze neclintite. Chiar liniştea lor arăta o înflăcărare mai aprigă decât ar fi putut-o vădi muşchii zguduiţi sau privirile săgetătoare.

Cu siguranţă că ea îşi cunoştea puterea şi domnul Rivers nu i-o ascundea, fiindcă nu putea. Cu tot stoicismul lui creştinesc, când ea îi vorbea şi îi zâmbea vesel, încurajator şi chiar drăgăstos, mâinile îi tremurau şi ochii îi ardeau. Dacă buzele îi rămâneau mute, privirea-i mâhnită şi tare părea totuşi să spună: „Te iubesc şi ştiu că-ţi plac. Tac, nu pentru că mă îndoiesc de izbândă; dacă ţi-aş dărui inima, cred că ai primi-o. Dar inima aceasta a şi fost depusă pe un altar sfânt; flăcările o înconjoară şi în curând nu va mai rămâne decât cenuşa jertfei."

Atunci ea se îmbufna ca un copil dezamăgit; vioiciunea-i radioasă îi era adesea potolită, ca şi cum un nor greu ar fi trecut peste ea; îşi trăgea repede mâna dintr-a lui şi se depărta în grabă din faţa aceluia ce era totodată erou şi mucenic. Fără îndoială că St. John ar fi dat lumea întreagă ca s-o urmeze, s-o reţină, s-o păstreze acolo în clipa când ea pleca, dar nu voia să piardă nicio şansă de a cuceri cerul, nici să abandoneze, pentru dragostea ei, nădejdea raiului adevărat şi veşnic. De altfel, o singură patimă nu putea îndestula firea lui de corsar, de poet şi de preot. Nu putea şi nu voia să renunţe la vastul câmp de luptă al

misionarului pentru saloanele şi pacea din Vale Hall. Toate cele arătate le aflai într-o discuţie când, în ciuda rezervei lui, avui îndrăzneala să-i smulg această mărturisire.

Domnişoara Oliver îmi făcuse de mai multe ori cinstea să mă viziteze acasă. În curând o cunoscui bine, căci nu era prefăcută şi nu tăinuia nimic; era cochetă, dar bună; pretenţioasă, dar nu egoistă. Lumea fusese totdeauna îndatoritoare faţă de dânsa, dar nu făcuse din ea o fiinţă cu totul răsfăţată. Era pripită, dar avea suflet bun. Era mândră de chipul ei (nici n-ar fi putut să nu fie înfumurată când orice privire aruncată în oglindă îi arăta o asemenea revărsare de frumuseţe), dar nu afectată. Nu făcea deloc caz de bogăţie, fiind darnică, simplă, destul de deşteaptă, veselă, vioaie şi uşuratică. Într-un cuvânt, o fiinţă pe de-a-ntregul fermecătoare, chiar pentru o observatoare rece ca mine, dar fără să fie cu adevărat interesantă şi fără să lase o impresie puternică. Era departe de a semăna, de pildă, cu surorile lui St. John. Totuşi, o iubeam aproape ca şi pe Adèle, numai că faţă de o copilă pe care o îngrijeşti şi o înveţi capeţi o afecţiune mai puternică decât cea pe care o poţi avea pentru o prietenă adultă, la fel de atrăgătoare.

Avea pentru mine o simpatie uneori capricioasă. Spunea că semăn cu domnul Rivers: „Numai că nu eşti nici pe departe atât de drăguţă, afirma ea, deşi eşti plăcută şi gingaşă; dar el e un înger”. Totuşi, eram „bună, învăţată, liniştită şi dârză ca el” şi a face din mine o învăţătoare de sat era un *lusus naturae*[84], spunea dânsa. Era sigură că din istoria vieţii mele s-ar putea face un roman minunat.

Într-o seară, când cu zburdălnicia ei copilărească şi curiozitatea ei necugetată, dar nicidecum jignitoare, scotocea în bufetul şi masa bucătărioarei mele, a găsit întâi două cărţi franceze, un volum de Schiller, o gramatică germană şi un dicţionar, apoi tot ce-mi era

[84] Un joc al naturii. (lat.)

trebuincios pentru desen, câteva schiţe, între altele un mic portret în creion al uneia dintre elevele mele cu un adevărat chip de înger, câteva privelişti după natură, luate în valea Morton şi prin împrejurimi. La început a fost mirată, apoi încântată.

— Dumneata ai făcut desenele astea? mă întrebă ea. Ştii franţuzeşte şi nemţeşte? Ce comoară de fată, ce minune eşti! Desenezi mai bine decât profesorul meu de la pensionul din S... Vrei să-mi faci portretul ca să i-l arăt tatii?

— Cu plăcere, i-am răspuns.

Încercam fiorul unei adevărate plăceri de artist, la gândul că o să am un model atât de desăvârşit şi de încântător. Purta o rochie de mătase albastru-închis, care-i lăsa gâtul şi braţele goale, iar drept orice altă podoabă n-avea decât frumosul păr castaniu, ce-i flutura pe gât cu tot farmecul sălbatic al buclelor ei naturale. Luai o bucată de carton fin şi desenai cu grijă contururile chipului ei fermecător. Mă gândii să colorez desenul, dar, cum era târziu, o rugai să-mi pozeze şi în altă zi.

Mă lăudă atât de mult tatălui ei, încât el o întovărăşi în seara următoare. Era un bărbat înalt, între două vârste, cu trăsături masive şi cu părul încărunţit. Stând în picioare lângă fiică-sa, părea un foişor năpădit de muşchi lângă o floricică strălucitoare. Mi se păru un om taciturn, poate mândru, dar fu foarte prietenos cu mine. Schiţa portretului fetei lui îi plăcu mult. Mă rugă să fac un portret cât voi putea de bun şi să vin în ziua următoare să petrec seara la Vale Hall.

M-am dus. Era o casă mare, frumoasă, şi care arăta bogăţia proprietarului. Tot timpul cât am stat acolo, Rosamond a fost veselă şi însufleţită. Tatăl ei se arătă foarte prietenos, şi când începu să vorbească, după ceai, cu mine, îşi exprimă în mod călduros admiraţia pentru ceea ce făcusem la şcoala din Morton.

— Dar, adăugă el, după toate câte le văd şi le aud, mă tem că eşti prea învăţată pentru un astfel de post şi o să-l

părăseşti în curând pentru altul care o să-ţi placă mai mult.

— Oh! da, fireşte, tată, exclamă Rosamond, e destul de învăţată să fie guvernantă într-o familie din lumea mare.

„Prefer de o mie de ori să fiu aici decât în oricare familie de seamă din ţară”. gândii eu.

Domnul Oliver îmi vorbi cu mult respect despre domnul Rivers şi despre toţi ai lui. Îmi spuse că sunt o familie veche, că strămoşii lor fuseseră bogaţi, că odinioară tot Mortonul le aparţinuse şi că, chiar acum, ultimul urmaş al familiei putea, dacă voia, să-şi dovedească legăturile de rudenie cu cele mai strălucite neamuri. Socotea că-i un păcat ca un bărbat atât de tânăr şi frumos, plin de talente, să plece ca misionar; înseamnă să risipească o viaţă de mare preţ. Era vădit deci că domnul Oliver nu vedea nicio piedică în faţa căsătoriei dintre St. John şi Rosamond. Socotea obârşia tânărului preot, îndeletnicirea lui sfântă, numele lui vechi, ca pe nişte compensaţii îndestulătoare pentru lipsa de avere.

Era 5 noiembrie, într-o zi de sărbătoare. După ce-mi ajutase să deretic prin casă, mica mea jupâneasă plecase foarte mulţumită de onorariul de un penny pe care i-l dădusem pentru a-i răsplăti râvna. Toată casa strălucea de curăţenie: pe jos era aşternut un strat proaspăt de nisip, portiţa sobei fusese lustruită, iar scaunele frecate cu grijă. Mă îmbrăcasem curat şi puteam să-mi petrec după-amiaza după pofta inimii mele.

Un ceas am tradus câteva pagini dintr-o carte germană, după aceea mi-am luat paleta şi creioanele şi m-am apucat de o muncă plăcută şi uşoară. Voiam să sfârşesc portretul domnişoarei Oliver. Capul îl isprăvisem; nu mai aveam decât să adaug câteva trăsături de penel fondului, să mai dau unele umbre draperiilor, o urmă de carmin pe buzele pârguite, o mişcare mai graţioasă unor bucle, o culoare mai închisă umbrei lăsată de gene dedesubtul ochilor azurii. Desăvârşirea acestor amănunte fermecătoare mă absorbise cu totul, când cineva bătu

zorit în uşa ce se deschise numaidecât. St. John Rivers întră.

— Am trecut să văd cum îţi petreci ziua liberă. Nădăjduiesc că nu dusă pe gânduri? zise el. Da, văd că nu; asta-mi place. Când desenezi, te simţi mai puţin singură. După cum vezi, încă n-am încredere în dumneata, cu toate că până acum te-ai purtat minunat. Ţi-am adus o carte, ca să-ţi treci timpul deseară.

Puse pe masă un poem apărut de curând. Una dintre acele opere de valoare atât de des hărăzite publicului norocos din vremea aceea – epoca de aur a literaturii moderne.

Vai! cititorii din vremea noastră nu sunt atât de norocoşi. Dar curaj! N-am să mă opresc aci ca să învinuiesc şi să mă vait. Ştiu că poezia n-a murit, nici geniul nu s-a pierdut, nici Mamon[85] n-a dobândit puterea de a le încătuşa sau ucide; amândouă vor arăta iarăşi, într-o bună zi, că trăiesc şi-şi vor afirma existenţa, prezenţa şi puterea. Îngeri puternici, aflaţi la adăpost în cer, zâmbese când sufletele josnice izbândesc şi cele slabe îşi plâng restriştea. Poezia distrusă? Geniul alungat? Nu! mediocritate, nu; nu îngădui invidiei să-ţi strecoare în cuget acest gând. Nu, ele nu numai că trăiesc, ci domnesc şi răsplătesc, iar fără înrâurirea lor divină răspândită pretutindeni, te-ai afla în iad – în iadul propriei tale nimicnicii.

Pe când priveam cu nesaţ paginile sclipitoare ale lui *Marmion*[86] (căci era *Marmion),* St. John se aplecă să-mi cerceteze desenul. Tresări, dar se ridică fără să spună nimic. Înălţai ochii spre el, însă îmi ocoli privirea. Îi cunoşteam gândurile şi puteam să citesc desluşit în inima lui. În clipa aceea eram mai liniştită şi mai calmă decât el. Aveam asupra lui, în mod trecător, superioritatea că-mi dădeam seama ce se petrece cu dânsul, fără ca el s-o ştie. Mă gândii să-i fac puţin bine, dacă pot.

[85] Zeul bogăţiilor în mitologia asiriană.
[86] Poem epic al scriitorului englez Walter Scott (1771–1832).

„Cu toată dârzenia şi puterea lui de a se stăpâni, îmi zisei, îşi impune o sarcină prea grea. Ferecă în el toate sentimentele şi-şi ascunde toate chinurile; nu destăinuieşte nimic; nu-şi deschide niciodată inima. Sunt sigură că-i va face bine să-i vorbesc puţin despre această frumoasă Rosamond, pe care socoteşte că nu se cuvine s-o ia de soţie. Am să-l fac să vorbească.”

Îi spusei întâi:

— Ia loc, domnule Rivers.

Ca de obicei, îmi răspunse că n-are vreme.

„Foarte bine, mi-am zis în gând, stai în picioare dacă vrei, dar n-o să pleci tocmai acum. Nu te las; în privinţa asta sunt foarte hotărâtă. Singurătatea e cel puţin tot atât de dureroasă pentru dumneata ca şi pentru mine. O să încerc întâi să descopăr izvorul tainic al tăriei tale şi să găsesc vreo spărtură în pieptul acesta de marmură, ca să-ţi torn câteva picături din balsamul simpatiei”...

— Seamănă portretul ăsta? întrebai eu plină de cutezanţă.

— Dacă seamănă? Cu cine să semene? Nu m-am uitat mai de aproape.

— Ba te-ai uitat, domnule Rivers.

Brutalitatea mea neaşteptată şi ciudată îl făcu aproape să tresară. Mă privi uimit.

„Oh! asta nu-i încă nimic, îmi zisei. Am de gând să nu mă las intimidată de oricare răceală din partea dumitale; sunt hotărâtă să merg foarte departe.”

Urmai:

— L-ai privit de aproape şi cu băgare de seamă; dar n-am nimic împotrivă să te mai uiţi la el.

Mă ridicai şi i-l pusei în mână.

— E un portret foarte reuşit, zise el; culorile sunt dulci şi luminoase, desenul corect şi gingaş.

— Da, da, ştiu. Dar ce zici despre asemănare? Cu cine seamănă portretul?

Stăpânindu-şi o oarecare şovăială răspunse:

— Cred că... cu domnişoara Oliver.

— Fireşte... Şi acum, domnule, ca să te răsplătesc pentru că ai ghicit atât de bine, am să-ţi fac o copie îngrijită şi fidelă, chiar de pe această miniatură, numai să-mi făgăduieşti că o primeşti. Nu vreau să-mi pierd vremea şi să mă ostenesc făcând un lucru pe care l-ai socoti nevrednic de dumneata.

El se uita mereu la portret. Cu cât îl privea mai mult, cu atât îl ţinea mai strâns şi părea că-l soarbe din ochi.

— Seamănă! şopti el; ochii sunt bine făcuţi; culoarea, lumina, expresia, totul e desăvârşit. Parcă zâmbeşte!

— Ţi-ar plăcea să ai unul la fel, sau te-ar supăra? Spune-mi. Când o să fii în Madagascar, la Capul Bunei Speranţe, sau în India, o să-ţi pară bine să ai o astfel de amintire? Sau vederea ei o să-ţi trezească gânduri triste şi supărătoare?

Ridică pe furiş ochii, mă privi nehotărât şi tulburat, apoi se uită la portret.

— Desigur că aş vrea să-l am; dar dacă ar fi cuminte sau înţelept din partea mea, asta-i altă întrebare.

De când eram convinsă că Rosamond îl plăcea cu adevărat şi că tatăl ei nu s-ar împotrivi la căsătorie, şi cum aveam mintea mai puţin aprinsă decât St. John, mă hotărâsem să mă trudesc din răsputeri ca această căsătorie să se facă. Eram sigură că devenind posesorul frumoasei averi a domnului Oliver, ar fi putut face tot atât de mult bine în jurul lui ca şi în cazul când s-ar fi dus să-şi risipească geniul şi puterile sub soarele tropicelor. Stăpânită de acestă convingere, răspunsei:

— După câte pot judeca eu, cred că ar fi mai înţelept şi mai cuminte dacă ţi-ai lua de îndată originalul.

Între timp el se aşezase pe un scaun; pusese portretul în faţa lui, pe masă, şi, cu fruntea sprijinită în palmă, îl privea transportat. Văzui că nu era supărat, nici jignit de îndrăzneala mea. Mi-am dat seama chiar că, vorbindu-i atât de făţiş despre un subiect de care el socotea că nu te poţi apropia, vorbindu-i pe şleau, îl făceai să simtă o bucurie, o nesperată uşurare. Oamenii închişi la suflet au

adesea mai multă nevoie decât cei expansivi să audă vorbindu-li-se în mod deschis despre sentimentele şi durerile lor. Cel mai stoic în aparenţă e la urma urmei tot om, şi „a te precipita” cu îndrăzneală şi bunăvoinţă „în tăcuta mare” a sufletului său, înseamnă adesea a-i face binele cel mai de seamă.

— Te place, sunt sigură, zisei, aşezându-mă în dosul scaunului său, iar tatăl ei te respectă. Apoi e o fată minunată; e într-adevăr cam nechibzuită, dar dumneata ai de-ajuns de multă minte pentru amândoi. Ar trebui s-o iei de nevastă.

— Mă place oare? întrebă dânsul.

— Fireşte, mai mult ca pe oricine; totdeauna vorbeşte de dumneata; niciun subiect n-o încântă atât de mult şi totdeauna se străduieşte să revină la el.

— E foarte plăcut să auzi acest lucru. Mai vorbeşte-mi un sfert de ceas.

Îşi scoase ceasul şi-l puse pe masă, ca să măsoare timpul.

— Dar de ce să mai vorbesc? întrebai eu. Dacă în răstimp pregăteşti vreun argument zdrobitor să mi-l arunci împotrivă, sau făureşti vreun nou lanţ cu care să-ţi încătuşezi inima?

— Nu-ţi închipui lucruri atât de teribile. Închipuie-ţi că cedez şi inima mi se moaie, cum se întâmplă de pildă acum. Dragostea omenească mă pătrunde ca un izvor proaspăt ce inundă cu valuri răcoroase ogorul pe care l-am pregătit cu atâta grijă şi muncă, pe care plin de râvnă l-am însămânţat cu gânduri bune şi renunţare de sine, iar acum e înghiţit sub un val de nectar, iar seminţele noi sunt duse de ape, roase de o otravă îmbătătoare. Mă văd întins pe un divan din salonul de la Vale Hall, la picioarele logodnicei mele Rosamond Oliver. Ea îmi vorbeşte cu glasu-i blând, mă priveşte cu ochii pe care mâna dumitale îndemânatică i-a redat atât de bine, îmi zâmbeşte cu buzele-i de mărgean. Ea e a mea, sunt al ei; această viaţă, această lume trecătoare îmi ajunge. Taci! Nu spune

nimic! Inima mi se umple de încântare, simţirile mele se desfătă – îngăduie să se scurgă în pace vremea pe care am hotărât-o!

Îi făcui pe voie. Tictacul ceasornicului zorea neîntrerupt. St. John respira repede şi înăbuşit; tăcui. Sfertul de ceas trecu în mijlocul acelei linişti. Îşi puse ceasornicul la loc, lăsă portretul jos, se ridică de pe scaun şi rămase în picioare în faţa căminului.

— Acum, zise el, am vrut să dărui această clipă scurtă patimii şi nălucirii; mi-am odihnit tâmplele la sânul ispitei şi mi-am pus de bună voie gâtul sub jugul ei de flori; am gustat din cupa ei. Culcuşul era arzător; o viperă e ascunsă în cunună; vinul e amar; făgăduielile ei sunt deşarte, iar propunerile false. Le văd şi le ştiu.

Îl privii uimită.

— E ciudat, urmă el, că în clipa când iubesc mai fierbinte pe Rosamond Oliver, când o iubesc cu toată puterea celei dintâi pasiuni al cărei obiect e neasemuit de frumos, graţios şi fermecător, capăt în acelaşi timp încredinţarea tare şi deplină că ea n-ar fi o nevastă bună pentru mine, că nu e tovarăşa care-mi trebuie şi că în mai puţin de un an de căsătorie mi-aş da seama de asta, iar după douăsprezece luni de beţie ar urma, o ştiu prea bine, o viaţă măcinată de regrete.

Nu mă putui opri să exclam:

— E într-adevăr ciudat!

— În timp ce o parte a fiinţei mele este adânc impresionată de farmecele ei, o altă parte este tot aşa de profund izbită de cusururile sale. Ea nu mi-ar înţelege năzuinţele; nu m-ar putea ajuta cu nimic în atingerea idealurilor mele. Rosamond să sufere, să muncească, să fie apostol? Rosamond să fie nevasta unui misionar? Nu, asta nu se poate!

— Dar nu trebuie să fii neapărat misionar. Poţi renunţa la planul ăsta.

— Să renunţ? Oare nu ştii că aceasta-i chemarea mea? Marea mea înfăptuire? Temeliile pe care le aşez pe

pământ pentru locuinţa mea cerească? Speranţa mea că voi fi socotit printre acei care şi-au înăbuşit orice ambiţie pentru dorinţa glorioasă de a-şi îndrepta semenii, de a aduce lumina cunoaşterii în împărăţiile întunericului, de a înlocui războiul cu pacea, sclavia cu libertatea, ereziile cu credinţa, teama iadului cu nădejdea raiului! Să renunţ la planul ăsta, care mi-e mai scump decât sângele ce-mi curge în vine? Niciodată! Într-acolo trebuie să-mi îndrept privirile, pentru acest ţel trebuie să trăiesc.

După o lungă tăcere l-am întrebat:

— Şi domnişoară Oliver? îţi este indiferent dac-o vezi nenorocită?

— Domnişoară Oliver este înconjurată de curtezani şi linguşitori. În mai puţin de o lună chipul meu o să i se şteargă din minte. O să mă uite şi o să se mărite probabil cu cineva care s-o facă mult mai fericită decât aş fi putut s-o fac eu.

— Vorbeşti cu răceală, dar lupta asta te chinuie. Te-ai şi schimbat.

— Nu, dacă am slăbit puţin, asta-i din cauza grijilor pe care mi le pricinuiesc planurile mele a căror îndeplinire nu este încă sigură, plecarea mea mereu amânată; chiar azi dimineaţă am aflat că cel care trebuia să mă înlocuiască şi a cărui sosire o aştept de atâta vreme nu va putea veni decât peste trei luni sau chiar peste şase.

— Tremuri şi roşeşti de câte ori domnişoara Oliver vine la şcoală.

Uimirea apăru din nou pe faţa lui; nu-şi închipuise că o femeie ar putea îndrăzni să vorbească astfel unui bărbat. Eu una eram în largul meu. Nu mă pot simţi legată de fiinţe cu minţi puternice şi rafinate – fie ei bărbaţi sau femei – până ce nu trec de hotarele convenţionale, până ce nu le cuceresc încrederea şi nu dobândesc un loc chiar lângă vatra inimii lor.

— Eşti originală şi deloc sfioasă, îmi zise el. Firea ţi-e tot atât de curajoasă, pe cât de pătrunzătoare ţi-e privirea; dar te încredinţez că-mi răstălmăceşti în bună

parte emoţiile. Le crezi mult mai puternice şi mai adânci decât sunt, mă simpatizezi mai mult decât aş avea dreptul să-ţi cer. Când obrajii mi se înroşesc şi când tremur înaintea domnişoarei Oliver, nu mă plâng; îmi dispreţuiesc slăbiciunea; ştiu că e josnică; e o simplă înfrigurare a cărnii. Dar îţi mărturisesc cu toată sinceritatea: nu-i o zvârcolire a sufletului. Sufletul mi-e tot atât de neclintit ca o stâncă din adâncul mării zbuciumate. Cunoaşte-mă aşa cum sunt: ca om rece şi aspru.

Am zâmbit neîncrezătoare.

— Mi-ai smuls mărturisirea pe negândite, continuă el, şi acum mult atârnă de discreţia dumitale. Mă aflu înaintea-ţi în starea în care m-am născut: despuiat de mantia mânjită de sânge cu care creştinismul acoperă hidoşeniile omeneşti. Aşa cum sunt: un om rece, aspru, ambiţios. Dintre toate simţămintele, numai dragostea pentru Dumnezeu are o putere statornică asupra mea. Raţiunea, nu simţirea, mi-e călăuză; ambiţia mea e nemăsurată; dorinţa mea de a mă ridica mai sus, de a face mai mult decât alţii, e nesăturată. Cinstesc răbdarea, stăruinţa, hărnicia, talentul, fiindcă acestea sunt căile pe care oamenii ajung la ţeluri mari şi urcă pe înălţimi semeţe. Îţi privesc drumul cu interes, fiindcă te socotesc o femeie harnică, ordonată, energică, nu fiindcă te-aş compătimi în mod deosebit pentru încercările prin care ai trecut sau în gheara cărora încă te mai zbaţi.

— Te arăţi a fi un simplu filosof păgân.

— Nu. Între mine şi filosofii deişti cred că există această deosebire: eu cred; şi cred în *Scriptură.* Ţi-ai greşit epitetul. Nu sunt un filosof păgân, ci creştin – un discipol al sectei lui Isus. Ca discipol al său, eu adopt doctrinele sale imaculate, milostive, binefăcătoare. Le apăr şi am jurat să le răspândesc. Am fost crescut de mic la sânul religiei şi ea mi-a dezvoltat însuşirile. Din grăuntele mărunt, dragostea a crescut un copac care-şi dăruie umbra: filantropia. Din rădăcina sălbatică, noduroasă, a

dreptăţii omeneşti a răsărit sentimentul justiţiei divine. Din ambiţia de a dobândi putere şi faimă pentru fiinţa mea nevrednică, a zămislit ambiţia de a întinde împărăţia stăpânului meu, de a înfăptui victoria în numele crucii, de a propovădui *Scriptura* la toată zidirea. Atâta a făcut religia pentru mine; a folosit cât se poate de bine aluatul meu, a plivit şi a altoit natura. Dar n-a putut s-o smulgă din rădăcini, nici nu va izbuti, până ce această făptură muritoare nu va trece în nemurire.

După ce spuse aceste cuvinte, îşi luă pălăria ce se afla pe masă lângă paleta mea şi mai privi o dată portretul.

— E frumoasă, şopti el. E într-adevăr trandafirul lumii!

— Nu vrei să-ţi fac portretul ei?

— *Cui bono*?[87] Nu.

Acoperii portretul cu foaia de hârtie fină pe care aveam obiceiul să-mi sprijin braţul când pictam, ca să nu murdăresc cartonul. Nu ştiu ce zărise deodată pe acea foaie goală; dar ceva îi atrase privirea. O luă repede, privi marginea; îmi aruncă o privire ciudată şi cu totul de neînţeles, o privire ce părea că-mi cercetează amănunţit chipul şi îmbrăcămintea, căci şi-o plimbă asupra mea cu iuţeala şi pătrunderea unui fulger. Buzele se întredeschiseră ca şi când ar fi vrut să vorbească, dar îşi sugrumă cuvintele, oricare ar fi fost.

— Ce este? întrebai.

— Nimic, răspunse el; şi punând hârtia la locul ei, rupse repede, cu dibăcie, o bucăţică de la marginea foii. Peticul mic de hârtie pieri în mănuşa lui apoi mă salută grăbit, îşi luă rămas bun şi dispăru.

La rândul meu, cercetai hârtia, dar nu văzui decât vreo câteva pete de culoare pe care le făcusem ca să-mi încerc nuanţele de culoare. Mă gândii la această întâmplare o clipă sau două; dar neputând descoperi taina şi încredinţată de altfel că nu putea avea mare însemnătate, o lăsai baltă şi curând nu mă mai gândii deloc la ea.

---

[87] La ce bun. (lat.)

Capitolul XXXIII

CÂND A PLECAT DOMNUL ST. JOHN, începuse să ningă şi viscolul a ţinut toată noaptea. În ziua următoare, un vânt puternic aduse vârtejuri reci şi orbitoare de zăpadă; către seară valea era înzăpezită şi aproape de nestrăbătut. Trăsesem obloanele şi pusesem o scoarţă la uşă, pentru a împiedica zăpada să pătrundă pe dedesubt. Am făcut focul şi, după ce am stat aproape un ceas lângă vatră, ascultând vuietul turbat al viscolului, am aprins lumânarea, am luat *Marmion* şi am pornit să-l citesc.

„Din dealurile Norham, cât e zarea,
Un văl de umbră pune înserarea
Pe vechile castele-nsingurate;
Iar limpedele Tweed suspină-n vale,
Din adâncimea apelor domoale,
Purtându-şi unda largă mai departe.

Lucirea asfinţitului, gălbuie,
Pe piatra sură-a turnurilor suie
Şi flutură pe vârfuri de donjon.
În taină munţii Cheviot se-alină.
Când părăsiţi de palida lumină,
Ascultă-n noapte-al valurilor zvon.”

Armonia versurilor mă făcu să uit repede viforul.

Auzii un zgomot: credeam că vântul zgâlţâie uşa. Dar nu: era St. John Rivers care răsucise clanţa şi pătrunsese înăuntru venind din uraganul îngheţat, din bezna

urlătoare. Stătea în faţa mea; mantaua ce-l acoperea era albă ca un gheţar. Rămăsei aproape năucită, căci nu mă aşteptam să am în acea seară un oaspete venit din valea troienită.

— Ai vreo veste proastă? întrebai. S-a întâmplat ceva?

— Nu. Aşa de repede te sperii? îmi răspunse dânsul scoţându-şi mantaua şi atârnându-şi-o de uşă. Întinse apoi, cu un gest indiferent, scoarţa pe care o deranjase intrând şi îşi scutură zăpada de pe ghete.

— O să-ţi murdăresc pe jos, zise el, dar cel puţin de data asta va trebui să mă ierţi.

Apoi se apropie de foc.

— Mi-a fost greu să vin până aici, continuă el, încălzindu-şi mâinile la foc. La un moment dat, m-am cufundat până la brâu; noroc că zăpada e încă afânată.

Nu mă putui opri să spun:

— Dar de ce ai venit?

— E o întrebare cam neospitalieră, pusă unui musafir, dar fiindcă mă întrebi, o să-ţi răspund că am venit doar să vorbesc cu dumneata. Cărţile mele tăcute şi odaia goală m-au obosit. De altfel, de ieri încoace nu-mi mai găsesc locul, ca un om căruia i s-a spus o jumătate de poveste şi e nerăbdător să afle sfârşitul.

Se aşeză. Îmi amintii purtarea lui ciudată din ajun şi mă cuprinse îngrijorarea; în orice caz, dacă era nebun, nebunia lui se dovedea foarte calmă şi potolită. Niciodată trăsăturile lui frumoase nu amintiseră marmura şlefuită atât de mult ca în clipa aceea, când îşi dădu la o parte părul ud de zăpada topită, lăsând razele focului din cămin să strălucească în voie pe fruntea şi obrajii lui atât de palizi. Urmele grijii şi ale mâhnirii adânc întipărite pe chipul său m-au întristat. Aşteptam cu nădejdea că va spune un cuvânt pe care să-l pot cel puţin înţelege. Dar el continua să-şi ţină mâna la bărbie şi degetul pe buze: se gândea. M-a uimit înfăţişarea mâinii lui la fel de slăbită ca şi chipul. Fără voie mă cuprinse mila şi mă văzui îndemnată să spun:

— Aş vrea ca Diana sau Mary să vină să stea cu dumneata. Nu-i bine să trăieşti singur, prea nu te-ngrijeşti de sănătatea dumitale.

— Nici vorbă, răspunse el. Mă îngrijesc eu, când e nevoie. Acum mă simt foarte bine. Ce te alarmează în starea mea?

Spuse aceste cuvinte cu nepăsare şi dus pe gânduri, ceea ce-mi dovedi că grija mea i se părea cu totul de prisos. Tăcui.

Îşi mişca domol degetul pe buza de sus şi privirea lui rătăcea visătoare pe grătarul poleit de luminile jucăuşe ale flăcărilor. Socotind că trebuie neapărat să spun ceva, îl întrebai dacă nu cumva ajungea până la el frigul de la uşa aflată în spatele său.

— Nu, nu, îmi răspunse scurt şi aproape supărat. „Bine, îmi zisei, taci dacă vrei. Am să te las să te gândeşti şi mă voi întoarce la cartea mea.”

Aşa că am potrivit mucul lumânării şi am reluat lectura lui *Marmion.*

În curând se sculă în picioare. Mişcarea mă făcu să ridic ochii. Îl văzui scoţând din portofelul de marochin o scrisoare pe care o citi în tăcere, o împături şi o puse la loc, tot aşa de tăcut; după asta rămase iarăşi pe gânduri. Nu izbuteam să citesc nimic pe acel chip cu neputinţă de pătruns. Dar nici nu admiteam, în nerăbdarea mea, să rămân mută. Poate să mă repeadă, dacă vrea, dar de vorbit tot voi vorbi.

— Ai primit în ultimul timp veşti de la Mary şi de la Diana? l-am întrebat.

— Nu, nicio veste după scrisoarea pe care ţi-am arătat-o acum o săptămână.

— Nu s-a schimbat nimic în planurile dumitale? Nu părăseşti Anglia mai curând decât te-aşteptai?

— Nu cred; ar fi o fericire prea mare.

Respinsă astfel, schimbai vorba. Pomenii de data asta despre şcoală şi despre elevele mele.

— Mama micuţei Mary Garrett e mai bine. Mary s-a

întors azi la şcoală şi săptămâna viitoare o să am patru eleve noi de la Foundey Glose. Dacă n-ar fi fost zăpada, ar fi venit de azi.

— Adevărat?

— Domnul Oliver plăteşte pentru două dintre ele.

— Da?

— Are de gând să ospăteze toată şcoala de Crăciun.

— Ştiu.

— Dumneata l-ai sfătuit?

— Nu.

— Atunci cine?

— Cred că fiică-sa.

— Probabil; e atât de bună!

— Da.

O nouă tăcere. Ceasul bătu opt. Zgomotul îl smulse din reverie; îşi întinse picioarele, se ridică şi se întoarse spre mine.

— Lasă-ţi o clipă cartea, zise el, şi apropie-te puţin de foc.

Eram din ce în ce mai uimită şi, negăsind explicaţia minunii, l-am ascultat.

— Acum o jumătate de ceas, zise el, ţi-am vorbit despre nerăbdarea mea de a cunoaşte urmarea unei povestiri; dar m-am gândit mai bine să iau eu rolul povestitorului, ca să fii dumneata cel care ascultă. Înainte de a începe, te încunoştinţez că povestirea o să ţi se pară cam banală, dar amănuntele învechite îşi recapătă uneori prospeţimea, dacă-s rostite de alte buze. De altfel, veche sau nu, e scurtă.

Acum douăzeci de ani, un biet pastor (nu interesează acum numele lui) se-ndrăgosti de o tânără bogată; fata îl iubea şi ea şi se mărită cu el, în ciuda împotrivirii tuturor rudelor sale, care nu mai vrură să ştie de dânsa după căsătorie. Doi ani după aceea amândoi îndrăzneţii muriseră şi se odihneau lini. Ştiţi împreună, unul lângă celălalt, sub aceeaşi lespede.

Le-am văzut mormântul ce alcătuia o părticică din pardoseala de piatră a unui cimitir uriaş, care înconjoară mohorâta catedrală, neagră ca funinginea, dintr-un mare oraş manufacturier, în comitatul... De pe urma lor rămăsese o fată care fu primită încă de la naştere în braţele carităţii, la fel de reci ca troienele de zăpadă în care aproape m-am înecat astă-seară. Copila părăsită fu dusă în locuinţa unei bogate rude a mamei ei, fu crescută de o mătuşă numită (acum ajung la nume) doamna Reed din Gateshead. Tresari? Ai auzit cumva vreun zgomot? Pesemne-i un guzgan care umblă printre grinzile clasei de alături. Înainte de a o repara şi transforma, era un hambar şi hambarele sunt de obicei pline de guzgani. Dar să ne continuăm povestirea. Doamna Reed o ţinu pe orfană zece ani. Nu ştiu dacă a fost fericită sau nu; nimeni nu mi-a spus-o. După aceea, copila fu trimisă într-un loc pe care îl cunoşti, întrucât e vorba de şcoala din Lowood, unde ai stat şi dumneata atâta timp. Se pare că a făcut acolo o carieră foarte onorabilă, din elevă ajungând institutoare – ca dumneata. Sunt într-adevăr uimit de asemănarea ce există, cel puţin în unele amănunte, între povestea ei şi povestea dumitale. Fata aceea a plecat din Lowood şi s-a făcut guvernantă. Vezi, şi aici cele două destine se aseamănă. Ca guvernantă a crescut pe pupila unui oarecare domn Rochester.

— Domnule Rivers! exclamai eu.

— Îmi dau seama ce simţi, zise el, dar stăpâneşte-te o clipă. Aproape c-am sfârşit; ascultă-mă până la capăt. Nu ştiu nimic despre domnul Rochester, decât că a propus o căsătorie onorabilă acelei fete, dar chiar în faţa altarului ea a descoperit că cel cu care venise acolo avea o soţie încă în viaţă, deşi nebună. Cum s-a purtat după aceea domnul Rochester şi ce explicaţii a dat el tinerei fete – în privinţa asta se pot face numai presupuneri. Fapt e că atunci când a fost nevoie de prezenţa tinerei guvernante şi au căutat-o, s-a aflat că plecase; nimeni nu ştia când, unde şi cum părăsise noaptea castelul din Thornfield şi

toate cercetările au rămas zadarnice; întregul ţinut a fost bătut în lung şi-n lat, fără să se poată afla ceva despre ea. Totuşi, în ultima vreme, găsirea ei a devenit o problemă de extremă urgenţă; s-au dat anunţuri în toate ziarele; eu însumi am primit o scrisoare din partea unui oarecare domn Briggs, avocat, care mi-a dat toate aceste amănunte. Nu-i o poveste ciudată?

— Te rog să-mi spui un singur lucru, zisei eu, şi de vreme ce ştii atât de multe, fireşte că-mi poţi răspunde. Ce-i cu domnul Rochester? Unde-i? Ce face? E sănătos?

— Nu ştiu nimic despre domnul Rochester; scrisoarea nu pomeneşte decât de tentativa lui de a comite o înşelătorie şi o ilegalitate; despre asta ţi-am vorbit. Ar trebui mai curând să întrebi de numele guvernantei şi de împrejurarea care cere cu urgenţă prezenţa ei.

— Nimeni nu s-a dus la Thornfield? Nimeni nu l-a văzut pe domnul Rochester?

— Cred că nu.

— I s-a scris?

— Bineînţeles.

— Şi ce-a răspuns? Unde-i scrisoarea lui?

— Domnul Briggs îmi spune că răspunsul n-a fost redactat de domnul Rochester, ci de o doamnă care semnează Alice Fairfax.

Mi-am simţit sufletul îngheţat de groază. Aşadar, temerile mele cele mai rele erau probabil întemeiate. După cum se vede, părăsise Anglia şi în deznădejdea lui se întorsese spre vechile-i vizuini de pe continent. Şi ce narcotice căutase pentru suferinţele-i crâncene? Cu ce voia să-şi aline teribila-i patimă? Nu îndrăzneam să răspund la această întrebare. Oh, bietul meu stăpân! El, care-mi fusese aproape soţ. El, cel căruia atât de des îi spusesem „dragul meu Edward"!

— Omul acela trebuie să fi fost un om rău, observă domnul Rivers.

— Nu-l cunoşti; nu-l judeca aşa! strigai eu înflăcărată.

— Foarte bine, de altfel am altceva mai bun de făcut

decât să mă ocup de el; trebuie să-mi sfârşesc povestirea. Deoarece nu-mi ceri numele guvernantei, am să ţi-l spun eu. Aşteaptă! Îl am aici; e mai bine ca lucrurile de seamă să fie puse cu grijă pe hârtie, negru pe alb.

Tacticos, îşi scoase din nou portofelul, îl deschise şi căută ceva. Dintr-o despărţitură trase o bueăţică de hârtie mototolită ce părea că fusese ruptă în grabă. Recunoscui după formă şi după petele de ultramarin, lac şi roşu, bucata ruptă din hârtia ce acoperea portretul domnişoarei Oliver. St. John se ridică, o ţinu înaintea ochilor mei şi eu citii, scrise de mine cu cerneală de China, cuvintele „Jane Eyre”. Le scrisesem de bună seamă într-o clipă în care gândurile îmi rătăceau aiurea.

— Briggs, urmă el, îmi vorbea de o Jane Eyre; anunţurile din ziare vorbeau de o Jane Eyre; eu cunoşteam o Jane Elliott. Recunosc că aveam bănuieli, dar n-am căpătat certitudinea decât ieri după-amiază. Îţi mărturiseşti numele şi renunţi la pseudonim?

— Da, da. Dar unde-i domnul Briggs? Poate ştie mai mult decât dumneata despre domnul Rochester.

— Briggs e la Londra. Nu cred să ştie ceva relativ la domnul Rochester, nu-l interesează acest domn. Dând atenţie amănuntelor, uiţi lucrul cel mai însemnat şi nu mă întrebi pentru ce te caută domnul Briggs şi de ce are nevoie de dumneata.

— Adevărat. De ce?

— Ca să-ţi spună că unchiul dumitale, domnul Eyre din Madera, a murit; ţi-a lăsat toată averea şi acum eşti bogată. Pentru asta te caută şi pentru nimic altceva.

— Eu bogată?

— Da, da; dumneata eşti o moştenitoare bogată.

Urmă o clipă de tăcere.

— Va trebui desigur să-ţi dovedeşti identitatea, urmă St. John, dar asta n-o să fie greu şi atunci o să capeţi imediat averea. E în acţiuni engleze. Briggs are testamentul şi toate hârtiile trebuincioase.

Întorsesem o filă nouă din cartea vieţii mele! E frumos,

cititorule, să scapi de sărăcie ca să te îmbogăţeşti deodată; e chiar foarte frumos; dar nu-i ceva pe care-l înţelegi numaidecât şi de care te poţi bucura pe deplin din prima clipă. Şi apoi sunt în viaţă alte bucurii mai îmbătătoare, care-ţi dau mai mulţi fiori. O avere e o fericire mare, dar pământească; n-are nimic ideal. Tot ce se leagă de ea e solid, liniştit, iar bucuria pe care o simţi nu se poate manifesta cu entuziasm; nu sări, nu ţopăi, nu strigi ura! Când afli că eşti bogat, începi să te gândeşti la răspunderi, la încurcături. La o adică, eşti mulţumit, dar ai griji mari. Te stăpâneşti şi primeşti vestea despre norocul ce-a dat peste tine cu figura serioasă.

De altfel, cuvintele: testament, moştenire, merg mâna în mâna cu moarte şi înmormântare. Unchiul murise şi el era unica mea rudă. De când auzisem că există, nutrisem nădejdea să-l văd o dată; acum nu mai era cu putinţă. Apoi banii mi se dădeau numai mie, iar nu unei familii care s-ar fi bucurat de ei; numai mie. Desigur era un noroc; o să fiu atât de fericită, de independentă! O simţeam bine şi gândul acesta făcea să-mi bată inima cu putere.

— În sfârşit, ridici capul, îmi zise domnul Rivers. Credeam că te-a privit Meduza şi te-ai schimbat în stană de piatră. Poate că acum ai să mă întrebi ce avere ai.

— Cât?

— Oh, o bagatelă! Nici nu merită osteneala să-ţi mai spun. Se zice că ar fi vorba de douăzeci de mii de lire.

— Douăzeci de mii de lire?

Eram din nou uluită. Mă gândisem la vreo patru sau cinci mii. Vestea îmi tăie o clipă răsuflarea. Domnul St. John, pe care până atunci nu-l auzisem niciodată râzând, începu să râdă.

— Dacă ai fi săvârşit un omor, zise el, şi dacă ai fi aflat că ai fost descoperită, ai avea o înfăţişare mai puţin speriată ca acum.

— E o sumă mare. Nu crezi că e o greşeală?

— Câtuşi de puţin.

— Poate că n-ai citit bine cifrele şi nu sunt decât două mii?

— E scris în litere, nu în cifre: douăzeci de mii.

Mă simţeam asemeni unui om fără prea multă poftă de mâncare, dar care se pomeneşte dintr-odată singur înaintea unei mese pregătite pentru o sută de persoane. Domnul Rivers se ridică şi-şi puse mantaua.

— Dacă noaptea n-ar fi aşa de urâtă – spuse el – aş trimite-o pe Hannah să-ţi ţină tovărăşie. Pari atât de nenorocită, că nu-i bine să te las singură. Dar biata Hannah n-ar putea răzbate prin troiene cu aceeaşi uşurinţă ca mine. Picioarele ei nu sunt aşa de lungi, încât mă văd silit să te las pradă mâhnirii dumitale. Bună seara.

Pusese mâna pe clanţă, când îmi veni un gând neaşteptat.

— Stai o clipă! strigai eu.

— Ei, ce-i?

— Aş vrea să ştiu de ce tocmai dumitale ţi-a cerut domnul Briggs amănunte despre mine; de unde te cunoaşte şi ce l-a făcut să creadă că dumneata, care locuieşti într-un ţinut atât de izolat cum e acesta, l-ai putea ajuta să mă descopere.

— Oh! zise el, fiindcă sunt preot, iar preoţii sunt deseori consultaţi în asemenea cazuri ciudate.

Puse din nou mâna pe clanţă.

— Nu, nu mă mulţumesc cu atât, strigai eu.

Într-adevăr, în răspunsul său evaziv şi grăbit era ceva care, în loc să-mi aline curiozitatea, mi-o aţâţa şi mai mult.

— E ceva tare ciudat în toate astea, adăugai eu, şi vreau să ştiu totul.

— Altă dată.

— Nu; astă-seară! Chiar astă-seară!

Şi cum el făcu un pas în odaie, mă aşezai în dreptul uşii. Părea stânjenit.

— Poţi fi sigur că n-o să pleci înainte de a-mi spune tot.

— Aş prefera să-ţi spun altă dată.

— Nu. Ai să-mi spui acum! Trebuie!

— Aş vrea s-o afli mai degrabă de la Diana sau de la Mary.

Împotrivirea lui nu făcea decât să-mi sporească nerăbdarea. Voiam să ştiu tot – şi numaidecât. I-o spusei.

— Dar, răspunse el, ţi-am spus că sunt un om aspru şi greu de înduplecat.

— Şi eu sunt o femeie aspră, de care e cu neputinţă să scapi.

— Sunt rece, urmă el, şi pasiunea nu mă poate cuceri.

— Eu sunt înflăcărată, şi focul topeşte gheaţa. Flacăra căminului a făcut să se topească toată zăpada de pe mantaua dumitale; apa a curs pe nisipul care pare acum o uliţă inundată... Domnule Rivers, dacă vrei să-ţi iert vreodată înalta crimă că mi-ai murdărit nisipul din bucătărie, spune-mi ceea ce vreau să ştiu...

— Bine, zise el. Cedez stăruinţei, dacă nu înflăcărării dumitale, tot aşa cum piatra se lasă străpunsă de picătura de apă ce cade necontenit; de altfel, va trebui s-o afli o dată. Ce mi-e acum, ce mi-e mai târziu? Te cheamă Jane Eyre?

— Fireşte; asta a fost lămurit mai dinainte.

— Ştii poate că am acelaşi nume cu dumneata? Că am fost botezat St. John Eyre Rivers?

— Nu! Îmi amintesc că am văzut litera E în iniţialele dumitale însemnate pe cărţile ce mi le-ai împrumutat în diferite rânduri. Dar nu m-am întrebat niciodată ce nume ar putea reprezenta această literă. Dar atunci! Fireşte...

Tăcui; nu voiam să nutresc, şi mai puţin încă să exprim, gândul ce-mi trecuse prin minte – care prindea fiinţă, care, într-o clipă, se schimbă pentru mine într-o puternică probabilitate. Toate împrejurările se împleteau, se potriveau, într-o ordine închegată. Lanţul, până atunci doar nişte inele separate, fără formă, începea să se întindă acum drept înaintea mea; fiecare verigă era zdravănă, iar întregul desăvârşit. Înainte ca St. John să

deschidă gura, instinctul îmi vesti toate astea. Dar cum nu mă pot aştepta ca şi cititorul să aibă aceeaşi înţelegere intuitivă, am să repet lămurirea pe care mi-a dat-o domnul Rivers.

— Mama mea era născută Eyre, zise el. Avea doi fraţi: unul preot, care s-a căsătorit cu domnişoară Jane Reed din Gateshead; celălalt, John Eyre, era negustor şi a plecat mai târziu la Funchal, în Madera. Domnul Briggs, avocatul domnului Eyre, ne-a scris în august trecut ca să ne vestească moartea unchiului nostru şi să ne spună că-şi lăsase averea fiicei fratelui său, preotul, nevrând să ştie de noi din pricina unei certe dintre tata şi el, pe care n-a uitat-o niciodată. Acum câteva săptămâni ne-a scris din nou ca să ne arate că moştenitoarea nu putea fi găsită şi să ne întrebe dacă ştim ceva despre dânsa. Un nume, scris din întâmplare pe o bucată de hârtie, m-a făcut s-o descopăr. Restul îl ştii.

Vru să plece iar, dar mă proptii cu spatele de uşă.

— Lasă-mă să vorbesc, zisei; dă-mi răgaz să răsuflu şi să mă gândesc.

Mă oprii. El rămăsese în picioare înaintea mea, cu pălăria în mână, şi părea destul de liniştit. Am urmat.

— Mama dumitale a fost sora tatei?

— Da.

— Era, aşadar, mătuşa mea?

El dădu din cap.

— Unchiul meu John era unchiul John al dumitale? Dumneata, Diana şi Mary sunteţi copiii surorii, iar eu sunt fiica fratelui său.

— Sigur că da.

— Atunci voi trei îmi sunteţi veri: jumătate din sângele nostru are acelaşi izvor.

— Da, suntem veri.

Îl privii. Mi se părea că regăsisem un frate – un frate de care puteam fi mândră, pe care-l puteam iubi – şi două surori pline de însuşiri alese, la care ţinusem mult şi pe care le iubisem din toată inima, chiar când nu văzusem în

ele decât nişte străine. Aceste două fete, pe care le admirasem cu un amestec amar de simpatie şi deznădejde, când, îngenuncheată pe pământul umed, privisem pe fereastra scundă şi zăbrelită de la Moor-House. Aceste fete îmi erau rude apropiate. Tânărul înalt, arătos, care mă ridicase aproape moartă de pe pragul casei lui, mi-era de asemenea rudă de sânge. Fericită descoperire pentru o biată părăsită! Iată într-adevăr bogăţia! O bogăţie a sufletului, un izvor de dragoste curată şi adevărată! Era o fericire puternică, nespus de dulce şi îmbătătoare, ce nu semăna cu cea pe care o încercasem aflând că am bani mulţi; fiindcă, deşi ştirea era binevenită, nu simţisem decât o bucurie cumpătată. În încântarea fericirii mele neaşteptate, împreunai mâinile; inima îmi bătea să se rupă, vinele-mi zvâcneau cu putere.

— Oh, sunt fericită! Sunt fericită! strigai eu.

St. John zâmbi.

— Nu ţi-am spus că în loc să te ocupi de lucrurile însemnate, te interesezi de fleacuri? rosti el. Ţi-ai păstrat calmul când ţi-am spus că eşti bogată, iar acum iată cum te-ai aprins pentru un lucru neînsemnat.

— Ce vrei să zici? O fi poate neînsemnat pentru dumneata. Dumneata ai surori şi nu-ţi pasă de o verişoară. Dar eu, eu care n-aveam pe nimeni? Trei rude sau două dacă nu vrei să te numeri printre ele, s-au născut în clipa asta pentru mine. Da, repet, sunt fericită!

Mă plimbam agitată prin odaie. Apoi mă oprii, sufocată aproape de gândurile ce mă copleşeau, prea năvalnice ca să le primesc, să le pun în ordine. Mă gândeam la tot ce s-ar putea întâmpla şi avea să se întâmple în curând; priveam pereţii albi şi credeam că văd un cer spuzit de stele, şi parcă fiecare mă călăuzea spre o ţintă sau spre o bucurie. În sfârşit, eram în stare să fac ceva pentru cei care-mi scăpaseră viaţa şi pe care până acum îi iubisem cu o dragoste neputincioasă. Erau subjugaţi şi eu puteam să-i dezrobesc; erau răzleţiţi şi eu îi puteam strânge

laolaltă; independenţa şi bogăţia care erau ale mele puteau fi şi ale lor. Nu eram patru? Douăzeci de mii de lire împărţite în mod egal însemna cinci mii de lire pentru fiecare. Era de ajuns şi prea de ajuns. Dreptatea ar fi fost înfăptuită, iar fericirea noastră asigurată. Bogăţia nu mă mai copleşea, nu mai era un simplu morman de aur, ci o bogăţie de viaţă, de nădejdi şi de bucurii.

Nu ştiu cum arătam în momentele când mintea mi-era năpădită de toate aceste gânduri, dar în curând am observat că domnul Rivers aşezase un scaun la spatele meu şi încerca, plin de blândeţe, să mă facă să şed. Mă sfătuia să fiu liniştită. Îi spusei că mintea nu-mi era nicidecum tulburată; îi dădui mâna deoparte şi reîncepui să mă plimb prin odaie.

— Mâine ai să le scrii Dianei şi lui Mary, spusei eu, şi-o să le rogi să se înapoieze numaidecât. Diana mi-a spus că ea şi sora ei s-ar socoti bogate dacă ar avea câte o mie de lire; de aceea, cred că fiecare o să fie mulţumită cu cinci mii.

— Spune-mi de unde pot lua un pahar cu apă, răspunse St. John. Ar trebui să faci un efort ca să te potoleşti.

— Lasă prostiile! Ce efect va avea asupra dumitale această moştenire? Te va reţine în Anglia, te va hotărî să te însori cu domnişoara Oliver şi să trăieşti ca toţi muritorii de rând?

— Baţi câmpii; ţi s-a tulburat mintea. Te-am vestit prea pe neaşteptate şi noutăţile te-au tulburat atât de mult, că nu te mai poţi stăpâni.

— Domnule Rivers, mă faci să-mi pierd răbdarea! Dar vorbesc cu destulă judecată. Dumneata nu mă înţelegi, sau mai bine zis te prefaci că nu mă înţelegi.

— Poate că dacă o să vorbeşti mai lămurit, o să te înţeleg mai bine.

— Mai lămurit! Ce poate fi mai lămurit? E foarte uşor de înţeles că împărţind cele douăzeci de mii de lire între nepot şi cele trei nepoate ale unchiului John, fiecăruia îi vor reveni câte cinci mii de lire. Doresc să scrii surorilor

dumitale, arătându-le ce moştenire au căpătat.

— Adică ce moştenire ai căpătat dumneata.

— Ţi-am spus cum văd eu lucrurile în cazul de faţă şi-n alt fel nu le pot vedea. Nu sunt o egoistă brutală, câineşte de nedreaptă sau o ticăloasă nerecunoscătoare. De altfel, vreau să am un cămin, vreau să am rude; mi-e drag Moor-House şi vreau să trăiesc acolo; le iubesc pe Diana şi pe Mary şi vreau să fiu toată viaţa legată de ele. Îmi va plăcea şi-mi va prinde bine să am cinci mii de lire; dar douăzeci m-ar chinui şi m-ar apăsa pe suflet. Apoi, dacă aceşti bani sunt ai mei în faţa legii, nu sunt şi în faţa dreptăţii. Nu vă dau decât ce mi-ar fi cu totul nefolositor; nu vreau nici ciorovăieli, nici împotriviri; să ne înţelegem între noi şi să hotărâm numaidecât.

— Te laşi dusă de primul impuls, trebuie să te gândeşti câteva zile, ca să putem pune temei pe vorbele dumitale.

— Oh! dacă te îndoieşti doar de sinceritatea mea, atunci nu mă tem de nimic. Recunoşti că am dreptate?

— Într-adevăr, îmi dau seama că ai oarecare dreptate; dar e împotriva tuturor obiceiurilor. Afară de asta, toată averea îţi aparţine pe drept. Unchiul a câştigăt-o prin strădaniile lui şi avea dreptul s-o lase cui voia. Ţi-a lăsat-o dumitale. La urma urmelor, legea îţi îngăduie s-o păstrezi şi poţi s-o socoteşti a dumitale fără mustrări de cuget.

— Pentru mine, răspunsei, e o chestiune de sentiment ca şi de conştiinţă. Trebuie să mă las călăuzită de sentimente; am atât de rar prilejul s-o fac. Chiar dacă ai discuta, ai ridica cine ştie ce obiecţii şi m-ai sâcâi un an întreg, n-aş putea renunţa la plăcerea fără seamăn pe care am întrezărit-o, aceea de a plăti în parte o datorie nespus de mare şi de a-mi câştiga prieteni pentru tot restul vieţii.

— Vorbeşti aşa acum, spuse St. John, pentru că nu ştii ce înseamnă să ai avere şi prin urmare nici ce înseamnă să te bucuri de ea. Nu ştii ce-ai putea ajunge cu douăzeci de mii de lire, ce loc ai putea ocupa în lume; nu ştii ce viitor s-ar deschide înaintea dumitale; nu ştii...

— Iar dumneata, îl întrerupsei, nu-ţi poţi închipui cu câtă ardoare năzuiesc spre o dragoste frăţească. N-am avut niciodată un cămin, nici fraţi, nici surori; trebuie şi vreau să le am acum. Nu-i aşa că o să mă recunoaşteţi ca rudă şi o să mă primiţi printre voi?

— Jane, o să-ţi fiu frate, iar surorile mele o să-ţi fie surori, fără să-ţi cerem jertfa drepturilor dumitale bine întemeiate.

— Frate-meu? Da, la mii de leghe depărtare! Surori? Da; robind la străini! Iar eu bogată, îndopată cu aur, fără ca vreodată să-l fi câştigat, ori să-l fi meritat! Dumneata, fără un ban! Straşnică egalitate şi frăţie! O, legătură de suflet! O, dragoste adâncă!

— Dar, Jane, dorinţa dumitale de a avea o familie şi o fericire casnică poate fi împlinită prin alte mijloace decât cele de care vorbeşti; te poţi mărita.

— Iar vorbeşti prostii! Să mă mărit! Nu vreau să mă mărit şi n-o să mă mărit niciodată.

— Nu mai vorbi aşa. Cuvintele astea atât de necugetate sunt încă o dovadă că vorbeşti fără să cugeţi.

— Nu, nu! Ştiu ce spun! Ştiu ce simt şi cât de vajnic mi se răzvrăteşte întreaga fiinţă la simplul gând al măritişului. Nimeni nu s-ar căsători cu mine din dragoste şi nu vreau ca omul care m-ar lua să facă o simplă afacere. Nu vreau un străin care ar fi cu totul deosebit de mine şi cu care nu m-aş putea înţelege. Am nevoie de rude, vreau să spun de oameni care simt ca şi mine. Mai spune-mi o dată că ai să-mi fii frate. Când ai rostit aceste cuvinte, sufletul mi s-a topit de fericire. Dacă poţi, repetă-le, rostindu-le din toată inima

— Cred că pot. Ştiu că mi-am iubit totdeauna surorile; dragostea mea e întemeiată pe stima ce-o am pentru calităţile şi admiraţia ce-o port destoiniciei lor. Şi dumneata eşti deşteaptă şi te porţi cum trebuie. Semeni în obiceiuri şi gusturi cu Diana şi cu Mary; prezenţa dumitale mi-a fost totdeauna plăcută şi de câte ori am stat de vorbă cu dumneata, am găsit o alinare. Simt că-ţi

pot face cu uşurinţă şi în chip firesc loc în inima mea, şi simt că te socotesc o a treia soră, mai tânără.

— Îţi mulţumesc. Pentru astă-seară mi-e de ajuns. Acum ai face bine să pleci, căci dacă mai rămâi, ai putea să mă superi iar cu îndoielile dumitale urâcioase.

— Dar şcoala, domnişoară Eyre? Cred că acum va trebui s-o închidem.

— Nu. Voi rămâne până găseşti altă învăţătoare.

Zâmbi mulţumit, îmi strânse mâna şi plecă.

N-am nevoie să povestesc amănunţit lupta pe care a trebuit s-o duc şi să arăt argumentele la care a trebuit să recurg până să se împartă moştenirea aşa cum doream. Am avut o sarcină foarte grea; dar eram pe deplină hotărâtă şi verii mei văzură în cele din urmă că sunt cu adevărat neclintită în gândul de a face o împărţire dreaptă a averii; cum, pesemne, în inimile lor simţiseră că am dreptate şi, pe deasupra, trebuie să fi fost conştienţi că în locul meu ar fi făcut acelaşi lucru, până la urmă se învoiră măcar să încredinţeze rezolvarea unor arbitri. Au fost aleşi ca arbitri domnul Oliver şi un destoinic om de legi. Amândoi mi-au dat dreptate şi aşa am izbândit. St. John, Diana, Mary şi cu mine ne primirăm moştenirea.

Capitolul XXXIV

PÂNA CÂND TOTUL FU PUS LA punct, se apropie Crăciunul; venea vacanţa. Am închis şcoala din Morton, străduindu-mă însă ca despărţirea să nu rămână, cel puţin din partea mea, un lucru sterp. Norocul deschide mâna aşa cum deschide şi inima, iar a da ceva când ai primit mult nu înseamnă decât a uşura într-un fel clocotul nepotolit al simţămintelor. De multă vreme băgasem de seamă cu bucurie că multe dintre şcolăriţele mele mă iubeau, iar la despărţire îmi dădui şi mai limpede seama: îmi arătară dragostea lor simplu şi cu tărie. Nemăsurată mi-a fost răsplata când am văzut că aveam într-adevăr un loc în inima curată a copilelor; le-am făgăduit că în fiecare săptămână voi veni să le uvăd şi vom face împreună lecţii, vreme de un ceas.

— Domnul Rivers sosi în clipa când, după ce cercetasem clasele care cuprindeau acum şaizeci de eleve, încuiasem poarta şi, cu cheia în mână, îmi luam cu duioşie rămas bun de la vreo şase din cele mai bune eleve ale mele: n-ai fi putut găsi în casa vreunui fermier englez fete mai cuviincioase, mai vrednice de respect, mai modeste şi mai instruite. Şi asta-i mare lucru, fiindcă, la urma urmei, ţăranii englezi sunt cei mai învăţaţi, mai cuviincioşi, şi mai demni din Europa; de atunci am mai văzut *paysannes*[88] şi *Bäuerinnen*[89] şi cele mai bune dintre ele îmi păreau ignorante, grosolane şi stupide faţă de fetele mele din Morton.

[88] Ţărănci. (fr.)
[89] Ţărănci. (germ.)

— Socoteşti că ţi-ai primit răsplata pentru un întreg sezon de muncă? mă întrebă domnul Rivers, după ce plecară copiii. Nu eşti fericită că ai făcut un adevărat bine semenilor dumitale?

— Fără îndoială.

— Şi n-ai muncit decât vreo câteva luni! Nu socoteşti că o viaţă închinată perfecţionării oamenilor ar fi bine folosită?

— Da; dar în ce mă priveşte n-aş putea s-o duc aşa într-una; vreau să mă bucur de însuşirile mele, tot atât de mult pe cât vreau să le cultiv pe cele ale altora. Acum trebuie să mă bucur de ele. Nu-mi abate gândurile spre şcoală; am plecat de acolo şi sunt hotărâtă să folosesc din plin vacanţa.

Chipul lui St. John deveni serios.

— Şi? Ce-i înflăcărarea asta neaşteptată? Ce ai de gând să faci?

— Să fiu activă, cât mai activă cu putinţă. Întâi vreau să te rog să dai drumul lui Hannah şi să cauţi pe altcineva să te slujească.

— Ai nevoie de ea?

— Da. Aş vrea să meargă cu mine la Moor-House. Diana şi Mary vin peste o săptămână şi vreau să găsească totul în ordine.

— Înţeleg. Credeam că intenţionezi să pleci în vreo excursie. E mai bine aşa; Hannah o să meargă cu dumneata.

— Atunci spune-i să fie gata mâine. Uite cheia de la şcoală; mâine dimineaţă o să-ţi dau şi pe cea de la casă.

St. John luă cheia.

— Pari foarte veselă că mi-o dai; nu-ţi înţeleg chiar pe de-a-ntregul veselia, fiindcă nu ştiu cu ce muncă ţi-ai pus în gând s-o înlocuieşti pe cea pe care ai părăsit-o. Ce gânduri, ce intenţii ai, care ţi-e acum scopul în viaţă?

— Prima mea ţintă e să *curăţ* (înţelegi întreaga semnificaţie a acestui cuvânt?) să *curăţ* din pod până-n pivniţă Moor-House-ul; a doua, să frec totul cu ceară, cu

ulei şi cu o grămadă de cârpe, până când fiecare lucru va străluci din nou; a treia, să aranjez scaunele şi mesele, paturile şi covoarele, cu o precizie matematică; după aceea am să stric atâta cărbune şi turbă ca să fac câte un foc bun în fiecare odaie; în sfârşit, cele două zile dinaintea sosirii surorilor dumitale vor fi folosite de mine şi de Hannah ca să batem ouăle, să alegem stafidele, să râşnim mirodenii, să coacem cozonacii de Crăciun, să tocăm mărunt umplutura plăcintelor şi să împlinim alte rituri culinare, pe care cuvintele nu le pot îndeajuns desluşi unui profan ca dumneata. Într-un cuvânt, am de gând ca până joia viitoare, când vor veni Diana şi Mary, totul să fie gata şi în stare perfectă; ambiţia mea e să le arăt ce înseamnă o primire cu adevărat drăgăstoasă.

St. John zâmbi şters; părea totuşi nemulţumit.

— Toate astea sunt bune deocamdată, zise el, dar, serios vorbind, nădăjduiesc că după ce-ţi va trece primul val de entuziasm o să priveşti ceva mai sus de farmecele vieţii casnice şi bucuriile de familie...

— E tot ce-i mai bun pe lume! îl întrerupsei eu.

— Nu, Jane, nu; lumea asta nu-i locul desfătărilor; nu căuta să faci din ea una ca asta; nu-i loc de odihnă; nu te lenevi.

— Dimpotrivă, vreau să fiu harnică.

— Jane, deocamdată te iert. Îţi las două luni să te bucuri în întregime de noua dumitale viaţă şi de fericirea de a-ţi fi găsit rudele; dar nădăjduiesc că pe urmă o să-ţi arunci ochii dincolo de Moor-House şi Morton, dincolo de iubirea frăţească, de liniştea egoistă şi de plăcerile uşuratice pe care ţi le dau civilizaţia şi belşugul. Nădăjduiesc că o să fii din nou tulburată de puterea energiei dumitale.

Îl privii mirată.

— St. John, zisei eu, găsesc că e aproape răutăcios din partea dumitale să vorbeşti aşa. Vreau să fiu fericită, să mă îmbăt de fericire, şi dumneata mă împingi spre zbucium! Cu ce scop?

— Cu scopul de a te îndemna să foloseşti cu chibzuinţă darurile cu care te-a înzestrat Dumnezeu şi de care, într-o zi, îţi va cere cu siguranţă o socoteală foarte exactă. Jane, te voi veghea de-aproape şi cu grijă. Te previn. Şi voi încerca să înăbuş această înfrigurare fără rost care te împinge spre searbedele bucurii ale căminului. Nu te încredinţa cu atâta tărie legăturilor trupeşti; păstrează-ţi statornicia şi entuziasmul pentru o cauză vrednică de ele, nu le risipi pe lucruri mărunte şi trecătoare, înţelegi, Jane?

— Da; ca şi cum mi-ai vorbi chinezeşte. Simt că am pricini binecuvântate să fiu fericită, şi *vreau* să fiu. La revedere!

Fericită am fost la Moor-House şi din greu am muncit acolo. Din greu a muncit şi Hannah şi a fost încântată văzând cât de veselă ştiam să fiu în mijlocul harababurii unei case întoarse pe dos, cu câtă îndemânare ştiam să perii, să scutur, să curăţ şi să gătesc. Iar după o zi sau două de cumplită neorânduială, am avut bucuria să vedem cum încetul cu încetul se face ordine în talmeş-balmeşul pe care-l pricinuisem. Făcusem mai înainte o călătorie la S… să cumpăr câteva mobile noi. Verişoarele mele îmi acordaseră o sumă de bani pentru asta şi-mi dădură *carte-blanche*[90], să fac orice schimbare aş fi dorit. Odăile de culcare şi odaia unde stăteam de obicei fură lăsate aproape aşa cum erau, întrucât ştiam că Diana şi Mary aveau să se bucure mult mai mult regăsind mesele, scaunele şi paturile vechi, decât văzând o mobilă nouă, oricât de elegantă ar fi fost. Totuşi, unele schimbări erau trebuincioase, pentru a crea întoarcerii lor atmosfera deosebită pe care o doream. Cumpărai deci nişte covoare noi şi drăguţe, nişte perdele de culoare închisă, câteva podoabe antice de porţelan şi de bronz, alese cu grijă, oglinzi, cuverturi, dulapuri şi cele trebuincioase gătelii; toate astea dădeau viaţă întregii locuinţe, fără să fie prea bătătoare la ochi. Mai rămăsese un salon şi o odaie de musafiri. Acolo am pus mobile de mahon vechi, tapisate

[90] Depline puteri. (fr.)

în roşu; am întins preşuri de pânză pe coridor, şi pe scări am pus covoare. Când totul a fost gata, mi se păru că interiorul de la Moor-House devenise un adevărat model de tihnă modestă, deşi pe dinafară, mai ales în această perioadă a anului, continua să arate ca o clădire mare, rece şi pustie.

În sfârşit, sosi joia mult aşteptată. Fetele trebuiau să vină seara; cu mult înainte aprinserăm peste tot focurile. Bucătăria strălucea de curăţenie. Hannah şi cu mine eram îmbrăcate şi totul se găsea în cea mai deplină ordine.

St. John sosi primul. Îl rugasem să nu vină până ce n-o fi totul rânduit şi nu fusese deloc greu să-l conving, de vreme ce numai gândul la dezordinea dezgustătoare şi trivială care domnea în casă îl speria de moarte. Mă găsi în bucătărie, unde vedeam de nişte prăjituri pe care le pusesem la copt pentru ceai. Apropiindu-se de cămin, mă întrebă: „Te mulţumeşte îndeajuns munca de jupânească?” Îi răspunsei poftindu-l să mă însoţească şi să vadă rezultatul muncii mele. După câteva nazuri, l-am convins totuşi să mergem împreună să vedem cum arată casa. Se mulţumi să arunce o privire prin odăile pe care i le arătai, dar nu intră în niciuna; apoi îmi spuse că trebuie să fi avut multă bătaie de cap ca să fac o astfel de schimbare într-un timp atât de scurt. Nu rosti însă niciun cuvânt care să exprime mulţumire pentru felul cum arăta acum locuinţa sa.

Tăcerea asta mă îngheţă. M-am gândit că schimbările făcute au stricat poate vreo rânduială veche la care el ţinea; l-am întrebat pe un ton cam descurajat, dacă era cumva aşa.

— Nici vorbă, îmi răspunse el; dimpotrivă, am observat că ai ţinut seama de vechea rânduială. Mă tem însă că te-ai îndeletnicit cu aceste treburi mai mult decât ar fi trebuit. De pildă, câte minute ţi-au trebuit ca să chibzuieşti cum ar fi bine să aranjezi odaia asta?

Apoi mă întrebă unde pusesem o carte; îi arătai volumul pe raft. El o luă şi, aşezându-se la locul lui

obişnuit de lângă fereastră, începu să citească.

Asta nu mi-a plăcut, cititorule. St. John era bun, dar începui să simt că spunea adevărul când zicea că e aspru şi rece. Comoditatea şi plăcerile vieţii n-aveau farmec pentru el; nu simţea farmecul bucuriilor tihnite. E adevărat, trăia numai cu năzuinţa spre lucruri mari şi frumoase, dar nu voia niciodată să se odihnească şi nu îngăduia odihna nici celor din jurul lui. Privindu-i fruntea de marmură înaltă, liniştită şi palidă, chipul lui frumos absorbit de studiu, am înţeles deodată că n-ar putea fi un soţ bun şi că să fii soţia lui ar însemna o grea încercare. Înţelesei ca printr-o revelaţie felul dragostei lui pentru domnişoara Oliver şi, ca şi el, mă gândeam că nu-i decât o dragoste a simţurilor. Înţelesei cât se dispreţuia din cauza influenţei neliniştitoare pe care această dragoste o avea asupra lui, cât dorea s-o înăbuşe, s-o nimicească, şi câtă dreptate avea când se îndoia că i-ar putea aduce cândva – lui sau ei – o fericire trainică.

Văzui că era făcut din materia din care Natura îşi dăltuieşte eroii – creştini şi păgâni – făuritori de legi, oameni de stat, cârmuitori, era o temelie solidă pentru o cauză mare, dar la gura sobei, ar fi arătat mai totdeauna ca o columnă rece, stânjenitoare, mohorâtă şi nelalocul ei.

„Nu se simte de fel în apele lui în salonul ăsta, îmi zisei. Munţii Himalaiei, tufişurile din ţinuturile cafre, chiar şi mlaştinile bântuite de ciumă ale coastei Guineei i s-ar potrivi mai bine. Nu greşeşte când vrea să fugă de tihna vieţii de familie, căci nu ăsta-i elementul său; talentele lui s-ar închirci şi nu s-ar putea dezvolta şi distinge în mod strălucit. Lui îi trebuie o viaţă de luptă şi de primejdii, în care e nevoie de curaj, energie şi tărie sufletească; el trebuie să vorbească şi să se agite, să fie căpetenie şi comandant, pe câtă vreme în faţa acestui cămin, orice băieţel vesel i-ar părea superior. Acum îmi dau bine seama că n-a greşit când a hotărât să se facă misionar.”

— Uite că sosesc! Sosesc! strigă Hannah, deschizând

uşa salonului.

În aceeaşi clipă, bătrânul Carlo începu să latre vesel. Am alergat afară. Se înnoptase. Auzii un uruit de roţi şi Hannah aprinse numaidecât un felinar. Trăsura se oprise înaintea portiţei. Vizitiul deschise uşa şi două femei binecunoscute coborâră una după alta. Peste o clipă faţa îmi era îngropată sub pălăriile lor, mângâiată întâi de obrajii lui Mary, apoi de buclele răvăşite ale Dianei. Râdeau şi mă sărutau; apoi veni rândul bătrânei Hannah; în sfârşit, Carlo, care era aproape nebun de bucurie, îşi primi şi el partea lui. Mă întrebară dacă totul merge cum trebuie şi, când le răspunsei afirmativ, se grăbiră să intre.

Erau amorţite de lunga şedere în trăsura care le adusese de la Whitcross şi îngheţate de gerul nopţii, dar lumina veselă a focului le umplu de bucurie. Pe când vizitiul şi Hannah aduceau bagajele, fetele întrebară unde e St. John. Tocmai atunci apăru şi fratele lor din salon. Amândouă se aruncară de gâtul lui, iar el le răspunse fiecăreia cu o sărutare liniştită; şopti câteva cuvinte de bun sosit şi rămase un timp ascultând ce i se spune. Apoi, bănuind că surorile lui îl vor urma în salon, se retrase acolo ca într-un refugiu.

Le pregătisem lumânări să se urce în odăile lor, dar Diana vru mai întâi să dea câteva porunci pentru găzduirea vizitiului. Apoi mă urmară amândouă. Fură încântate de schimbările pe care le făcusem; nu încetau să admire noile tapete, covoarele noi, vasele de porţelan bogat colorate; îşi manifestau zgomotos mulţumirea lor neţărmurită. Eram fericită, simţind că tot ce făcusem corespundea în mod desăvârşit dorinţei lor şi adăuga un mare farmec voioasei întoarceri.

Seara aceea a fost foarte plăcută. Fericitele mele verişoare fură atât de vorbăreţe, avură atâtea lucruri de povestit, încât tăcerea lui St. John trecu neobservată. El era într-adevăr mulţumit că-şi vede surorile, dar nu putea lua parte la încântarea şi nespusa lor bucurie; evenimentul zilei – întoarcerea surorilor lui – îi făcea

plăcere, dar zgomotul vesel şi voioşia lor gureşă îl supărau. Îmi dădui seama că dorea ca ziua aceasta să treacă mai repede, nădăjduind că ziua de mâine avea să aducă mai multă linişte. Pe la mijlocul serii, cam la un ceas după ceai, se auzi o bătaie în uşă. Hannah intră şi spuse că un băiat venise să-l cheme pe domnul Rivers la căpătâiul mamei lui care trăgea să moară.

— Unde locuieşte, Hannah? întrebă St. John

— Sus, la Whitcross-Brow. Sunt aproape patru mile până acolo şi drumul e numai mlaştini şi bălţi.

— Spune-i că vin.

— Aţi face mai bine să nu vă duceţi, domnule. E drumul cel mai primejdios pe care-l poate străbate cineva la vreme de noapte, iar peste mlaştini nu-i niciun drum. Şi-i o noapte atât de cumplită, bate aşa de tare vântul. Mai bine ar fi să-i spuneţi că vă duceţi mâine dimineaţă.

Dar St. John ieşise deja pe coridor şi-şi îmbrăca mantaua. Plecă fără să facă nicio obiecţie, fără să murmure. Era nouă; nu se întoarse decât la miezul nopţii, obosit şi lihnit de foame, dar cu o înfăţişare mai fericită decât la plecare. Îşi împlinise datoria; făcuse o sforţare; îşi pusese la încercare puterea de a munci şi de a se învinge şi era deci mai mulţumit de sine însuşi.

Cred că în timpul săptămânii următoare, răbdarea lui a fost adesea pusă la încercare. Era săptămâna Crăciunului. Nimeni nu s-a mai ocupat de muncile obişnuite, ci timpul a fost petrecut în distracţii familiale. Aerul landelor, libertatea de care te bucuri acasă şi bunăstarea ce începea să se arate, toate aveau asupra celor două surori puterea unui elixir ameţitor. Veselia lor nu se curma de dimineaţă până seara, vorbeau toată ziua. Şi tot ce spuneau avea haz, miez, era original şi plin de farmec pentru mine, căci nimic nu-mi făcea mai mare plăcere decât să le ascult şi să iau parte la discuţiile lor. St. John nu încerca să ne înfrâneze veselia, dar se ferea de ea. Rareori se afla acasă; parohia lui era mare şi casele grozav de împrăştiate. Toată ziua se ducea să-şi vadă

săracii şi bolnavii.

Într-o dimineaţă, la micul dejun, după ce stătuse câtăva vreme pe gânduri, Diana îl întrebă dacă planurile lui au rămas neschimbate.

— Neschimbate, răspunse dânsul, şi nimic n-o să mă facă să le schimb.

Atunci ne-a înştiinţat că plecarea lui era hotărâtă în mod definitiv pentru anul următor.

— Şi Rosamond Oliver? întrebă Mary.

Se părea că aceste cuvinte îi scăpaseră fără voie, fiindcă abia le rostise şi făcu un gest care arăta c-ar fi fost bucuroasă să-şi poată lua vorbele înapoi.

St. John ţinea o carte în mână; avea obiceiul puţin plăcut de a citi la masă; îşi închise cartea şi ne privi.

— Rosamond Oliver, zise el, se mărită cu domnul Granby, unul dintre gentilomii cei mai respectaţi din S... E nepotul şi moştenitorul lui sir Frederic Granby domnul Oliver mi-a dat ieri această veste.

Surorile schimbară o privire, apoi ochii lor se aţintiră asupra mea. După aceea, câteşitrele ne uitarăm la dânsul: era senin ca şi cristalul.

— Căsătoria asta s-a pus la cale foarte repede, zise Diana. Nu cred să se cunoască de multă vreme.

— Numai de două luni. S-au întâlnit în octombrie la balul din S... Dar când nu există nicio piedică pentru căsătorie, cum e în cazul de faţă, când acea unire e izbutită din toate punctele de vedere, întârzierile n-au niciun rost. Nunta o să se facă de îndată ce castelul din S... pe care li-l dăruieşte sir Frederic va fi gata să-i primească.

Prima dată când am rămas singură cu St. John, după această veste, am fost ispitită să-l întreb dacă suferă, dar părea să aibă atât de puţină nevoie de simpatie, încât, în loc să încerc a-l mângâia, mi-a fost ruşine, când mi-am adus aminte de tot ce-i spusesem cândva. De altfel, pierdusem obiceiul de a-i vorbi. Devenise iar ca de piatră şi simţeam că ar face să îngheţe orice încercare de

apropiere sau de a-i cere să-şi deschidă inima. Nu-şi ţinuse făgăduiala; nu se purta cu mine aşa cum se purta cu surorile lui; făcea totdeauna între ele şi mine mici deosebiri, care nu contribuiau de fel la crearea unor legături mai calde între noi doi. Cu un cuvânt, acum când eram recunoscută ca ruda lui şi trăiam sub acelaşi acoperământ cu el, depărtarea dintre noi mi se părea mai mare decât pe vremea când eram doar învăţătoare la şcoala din sat. Amintindu-mi cât de departe mă lăsase odinioară să pătrund în taina gândurilor lui, cu greu puteam să-i înţeleg răceala de acum.

Aşa stând lucrurile, nu mică îmi fu mirarea când l-am văzut ridicând deodată capul, până atunci plecat peste pupitru, şi spunându-mi:

— Vezi, Jane? Am luptat şi am biruit.

Tresării auzindu-l vorbindu-mi astfel şi nu-i răspunsei numaidecât. În sfârşit, după o clipă de şovăială, îi spusei:

— Dar eşti sigur că nu faci parte dintre acei cuceritori a căror victorie a costat prea mult? O nouă asemenea izbândă nu te-ar doborî cu totul?

— Nu cred; dar chiar dacă ar fi aşa, ce importanţă are? N-o să mai lupt niciodată pentru aceeaşi cauză; izbânda de acum e unică şi hotărâtoare. De-aici încolo mi-e uşor să-mi urmez drumul. Mulţumesc lui Dumnezeu.

După ce rosti aceste cuvinte se cufundă iar în hârtiile şi tăcerea lui.

În curând, fericirea noastră (a Dianei, a lui Mary şi a mea) deveni mai potolită. Ne reluarăm vechile obiceiuri şi reîncepurăm studiile obişnuite. Atunci St. John rămase mai îndelung acasă. Uneori stătea ceasuri întregi în aceeaşi încăpere cu noi. În vreme ce Mary desena, Diana citea o Enciclopedie (spre marea mea admiraţie şi uimire), iar eu mă chinuiam cu germana, St. John studia o limbă orientală, de care credea că va avea nevoie pentru realizarea planurilor sale.

Continua să stea în colţul său, liniştit, cufundat în studiu, dar ochii lui albaştri părăseau adesea gramatica

străină pe care o avea în faţă şi, rătăcind în jurul odăii, se aţinteau din vreme în vreme asupra noastră, tovarăşele sale de învăţătură, cu o ciudată încordare. Dacă era surprins, întorcea numaidecât privirea şi totuşi ochii aceia cercetători se întorceau neîncetat spre masa noastră. Mă întrebam mereu ce putea să însemne asta. Mă miram şi de mulţumirea pe care o manifesta mereu într-o împrejurare care mi se părea fără nicio însemnătate, adică atunci când, în fiecare săptămână, mă duceam la şcoala din Morton. Ce mă mira şi mai mult era că de câte ori timpul nu era prielnic, când ningea, ploua sau bătea vântul, dacă surorile lui îmi spuneau să nu mă duc la Morton, el, dimpotrivă, bătându-şi joc de grija lor, mă îndemna să nu mă tem de vremea proastă şi să-mi fac datoria.

— Jane nu-i atât de slabă cum credeţi voi, zicea el. Poate să îndure vântul de munte, ploaia sau câţiva fulgi de zăpadă tot aşa de bine ca oricare dintre noi. Constituţia ei e zdravănă şi poate să înfrunte capriciile climei mai bine decât mulţi oameni ce ne par foarte vânjoşi.

De câte ori mă întorceam moartă de oboseală şi murată de ploaie, nu îndrăzneam să mă plâng, deoarece îmi dădeam seama că văicărelile mele l-ar supăra. Curajul îi plăcea întotdeauna; slăbiciunea îl supăra în orice împrejurare.

Într-o zi căpătai totuşi îngăduinţa să rămân acasă, pentru că eram într-adevăr răcită. Surorile lui s-au dus la Morton în locul meu; eu am rămas să citesc din Schiller, iar el descifra nişte pagini orientale, încâlcite. Sfârşind traducerea, am vrut să mă apuc de o temă. Pe când îmi schimbam caietele, mă uitai la el şi văzui că mă cercetează cu ochii săi albaştri pătrunzători. Nu ştiu câtă vreme mă cercetă astfel. N-aş putea spune. Privirea lui era atât de vie şi totuşi atât de rece. Simţii cum teama pune stăpânire pe mine, de parcă aş fi avut alături o apariţie fantastică.

— Jane, îmi zise dânsul, ce faci?

— Învăţ germana.

— Aş vrea să laşi germana şi să înveţi limba hindi.

— Vorbeşti serios?

— Foarte serios şi am să-ţi spun de ce.

Atunci mă lămuri că şi el învăţa limba hindi; că pe măsură ce înainta, uita cele învăţate la început; că i-ar fi de mare folos să aibă o elevă şi să repete mereu cu ea primele noţiuni ca să şi le întipărească astfel mai bine în minte. Adăugă că şovăise mult până să aleagă între mine şi surorile lui, dar că, în cele din urmă, m-a ales pe mine, pentru că eram în stare să-mi dau cea mai multă silinţă ca să învăţ un lucru. Îmi ceru să-i fac acest serviciu adăugând că, de altfel, jertfa nu va fi de lungă durată, deoarece mai erau doar trei luni până la plecarea lui.

St. John nu era un om pe care să-l poţi refuza uşor. Simţeai că la el toate impresiile – fie triste, fie vesele – îi rămâneau adânc întipărite în minte şi cu greu se ştergeau de acolo. Acceptai. Când se întoarseră verişoarele mele, Diana începu să râdă văzându-şi fratele ocupat cu eleva lui şi amândouă spuseră că St. John nu le-ar fi putut niciodată hotărî la aşa ceva. El răspunse liniştit:

— Ştiu.

Aflai în el un dascăl răbdător, îngăduitor, foarte pretenţios totuşi; îmi dădea mult de lucru şi, când răspundeam aşteptărilor, mă lăuda în felul lui; încetul cu încetul, căpătă oarecare înrâurire asupra mea, ceea ce mă făcu să-mi pierd libertatea de gândire. Laudele şi observaţiile sale erau pentru mine mai stânjenitoare decât nepăsarea. Când se afla acolo, nu puteam nici să vorbesc, nici să râd în voie; un instinct mă înştiinţa fără încetare că vioiciunea mea l-ar supăra. Simţeam că nu-i plac decât îndeletnicirile serioase şi, cu toate silinţele mele, nu puteam face altceva când era el de faţă. Mă vedeam stăpânită de un farmec ce mă îngheţa. Când îmi spunea: „du-te”, mă duceam; „vino”, veneam; „fă asta”, făceam. Dar nu-mi plăcea deloc deplina mea supunere şi

de multe ori aş fi preferat să-mi arate nepăsarea de altădată.

Într-o seară, când să ne culcăm, surorile lui şi cu mine îl înconjurarăm ca să-i spunem noapte bună. După obiceiul lui, le sărută pe amândouă, iar mie – tot potrivit obiceiului – îmi strânse mâna. Diana, care se întâmplă să fie în seara aceea mai nebunatică (voinţa fratelui, tiranica mea stăpână, nu avea nicio putere asupra acestei fete, pentru că voinţa ei reprezenta o forţă tot atât de puternică şi de sens contrariu), exclamă:

— St. John! Spui că Jane e a treia ta soră, dar văd că nu te porţi cu ea aşa cum te porţi cu noi; trebuie s-o săruţi şi pe ea.

Cu aceste cuvinte, mă împinse spre el. Gestul Dianei mi se păru cam îndrăzneţ şi eram stânjenită. St. John îşi plecă încet capul şi chipul său elin ajunse la înălţimea chipului meu; ochii lui pătrunzători scormoniră într-ai mei. Mă sărută. Nu există pe lume sărutări de marmură sau de gheaţă, şi de aceea nu pot socoti că gestul ecleziastic al vărului meu a fost un asemenea sărut; e însă cu putinţă să existe sărutări prin care vrei să pui la încercare pe cel îmbrăţişat şi un astfel de sărut era al lui. După ce mă sărută, mă privi cercetător, ca să afle ce efect avusese asupra mea, dar nu era prea uşor de văzut: sunt sigură că nu roşisem; poate să mă fi îngălbenit puţin, fiindcă simţisem sărutul lui ca pe un fel de pecetluire a lanţurilor mele. De atunci n-a mai uitat niciodată să îndeplinească acest ritual. Liniştea şi seriozitatea pe care o arătam de fiecare dată păreau să aibă un anumit farmec pentru el.

În ce mă priveşte, cu fiecare zi doream să-i plac mai mult; dar pe zi ce trecea, simţeam că spre a izbuti ar fi trebuit să renunţ treptat-treptat la firea mea, să-mi înăbuş talentele, să dau o altă îndrumare gusturilor mele, să mă străduiesc a-mi însuşi idealul spre care, în chip firesc, nu simţeam nicio chemare. El voia să mă poarte spre înălţimi la care n-aş fi putut niciodată ajunge; ceas de ceas mă îndemna să năzuiesc spre culmea către care

urca. Era imposibil să fac asemenea lucru, după cum era imposibil să-mi modelez trăsăturile neregulate după tiparul său ordonat şi clasic, sau să dau ochilor mei verzi şi schimbători strălucirea solemnă a ochilor săi albaştri ca marea.

Totuşi, nu numai autoritatea lui mă înrobise în ultimul timp. De câtăva vreme, cu foarte mare uşurinţă mă cuprindea tristeţea; un rău ascuns mă rodea şi-mi seca orice izvor de bucurie, iar acel rău era nesiguranţa.

S-ar putea să-ţi închipui, cititorule, că datorită tuturor acestor schimbări de situaţie şi avere îl uitasem pe domnul Rochester. Oh, nu, nicio clipă măcar. Amintirea lui mă urmărea mereu. Nu era un abur pe care să-l poată risipi razele soarelui şi niciun chip desenat pe nisip, care să poată fi şters de bătaia vântului; era un nume săpat în marmură şi sortit să dăinuie cât şi ea. Dorinţa de a afla ce se întâmplase cu dânsul mă chinuia în permanenţă. Când eram la Morton, în fiecare seară mă întorceam în căsuţa mea ca să mă pot gândi la asta, iar acum, la Moor-House, mă închideam în fiecare noapte în odaia mea ca să visez la dânsul.

În corespondenţa cu privire la moştenire, pe care fusesem nevoită s-o port cu domnul Briggs, îl întrebasem dacă ştie unde se află acum domnul Rochester şi cum o duce cu sănătatea, însă, aşa cum bănuise St. John, nu ştia nimic. Atunci îi scrisei doamnei Fairfax, cerându-i amănunte. Eram încredinţată că astfel o să capăt veşti şi convinsă că răspunsul va veni repede. M-a cuprins uimirea când am văzut că trec cincisprezece zile fără să primesc nimic; dar când, după două luni de aşteptare, poşta tot nu-mi aduse niciun răspuns, simţii că mă cuprinde o nelinişte dureroasă.

Am scris din nou, gândindu-mă că poate scrisoarea dintâi se pierduse. Noua încercare îmi învioră speranţele, care ţinură câteva săptămâni, ca şi cele dintâi; apoi, ca şi acelea, se spulberară. N-am primit niciun rând, niciun cuvânt. După o jumătate de an de aşteptare zadarnică,

nădejdea mea pieri cu totul şi deznădejdea mă copleşi.

O primăvară frumoasă strălucea în jurul meu, dar nu mă puteam bucura de ea. Vara se apropia. Diana încerca să mă înveselească. Îmi spuse că par suferindă şi vru să meargă cu mine la mare. St. John se împotrivi, spunând că n-aveam nevoie de petreceri, ci mai curând de muncă; pentru că viaţa mea nu avea o ţintă şi trebuia să găsesc una; şi, poate ca să-mi înlocuiască ceea ce socotea el că-mi lipseşte, prelungi lecţiile de hindi şi deveni din ce în ce mai pretenţios. Iar eu, ca o fiinţă slabă de minte ce eram, nu încercam să mă împotrivesc. N-aveam putere.

Într-o zi, mă aşezai să învăţ, cuprinsă de o tristeţe mai adâncă decât cea obişnuită şi care-mi fusese prilejuită de o dezamăgire crâncenă. Dimineaţa, Hannah îmi spusese că am o scrisoare şi când coborâi s-o iau, aproape sigură că voi găsi veştile pe care atât de mult le doream, văzui că-i doar o scrisoare de afaceri din partea domnului Briggs. O deznădejde amară mă făcu să izbucnesc în lacrimi şi acum, când privirea mi-era aplecată pe literele încâlcite şi stilul înflorit al unui scriitor indian, ochii mi se umplură din nou de lacrimi.

St. John mă chemă lângă dânsul să-i citesc, dar nu puteam vorbi; cuvintele mi se înecară în hohote de plâns. În încăpere eram numai noi doi. Diana cânta la pian în salon, iar Mary lucra în grădină. Era o foarte frumoasă zi de mai, senină, cu soare cald şi mângâiată de o boare uşoară de vânt. St. John nu păru deloc uimit de starea mea. Nu mă întrebă care-i pricina şi se mulţumi să-mi spună:

— Jane, să aşteptăm câteva clipe, până te linişteşti.

Pe când mă sileam să-mi stăpânesc repede durerea, el rămase calm şi răbdător, sprijinit de pupitrul lui şi privindu-mă ca un medic care cercetează cu ochi reci o criză aşteptată şi cu totul de înţeles pentru el. După ce-mi înăbuşii hohotele de plâns, îmi ştersei lacrimile şi şoptii că nu mă simţeam bine, îmi reluai lecţia pe care reuşii s-o duc până la capăt. St. John strânse cărţile, ale lui şi ale

mele, închise pupitrul şi-mi zise:

— Acum, Jane, ai să te plimbi cu mine.

— S-o chem pe Diana şi pe Mary.

— Nu. Azi nu vreau decât o singură tovarăşă şi tovarăşa aceea eşti dumneata. Îmbracă-te, ieşi prin bucătărie şi ia-o pe drumul ce duce sus, spre Marsh-Clen. Vin şi eu peste câteva minute.

Eu nu cunosc cale de mijloc; niciodată în viaţa mea, de câte ori am avut de-a face cu potrivnici neînduplecaţi, tari, n-am cunoscut cale de mijloc între deplina supunere şi revolta făţişă. Totdeauna am păstrat-o cu credinţă pe cea dintâi, până-n clipa când am izbucnit, uneori cu violenţă vulcanică. Şi întrucât în clipa aceea nici împrejurările nu mă îndreptăţeau şi nici nu eram în stare să mă revolt, ascultai supusă poruncile lui St. John şi peste zece minute ne plimbam împreună pe sălbatica potecă ce străbătea vâlceaua.

Vântul bătea dinspre apus, aducând de peste dealuri mirosul bălăriilor şi al stufului. Cerul era de un albastru fără pată. Râul ce aluneca de-a lungul vârtoapei, umflat de ploile primăverii, curgea îmbelşugat şi limpede, aruncând scăpărări aurii furate de la soare şi safire împrumutate bolţii. Am înaintat şi am părăsit potecile, ca să păşim pe o iarbă moale, verde ca smaragdul, presărată cu flori albe şi mărunte şi cu steluţe mici, galbene. Eram înconjuraţi de stânci, căci valea înainta şerpuind în însăşi inima munţilor.

— Să stăm aici, zise St. John, când am ajuns la cele dintâi stânci ce străjuiau un fel de trecătoare, dincolo de care puhoiul se prăvălea în cascadă şi unde, ceva mai departe, muntele scutura veşmântul de iarbă şi flori şi păstra drept strai doar hăţişurile şi doar stânca drept nestemată; mai departe totul devenea nespus de sălbatic şi aerul limpede se prefăcea în negură; acolo se păstra nădejdea pierdută a singurătăţii şi ultimul refugiu al tăcerii.

Mă aşezai. St. John sta lângă mine. Îşi înălţă privirea

înspre trecătoare şi o coborî în adâncul prăpastiei. Ochii lui urmăriră puhoiul, apoi se îndreptară spre cerul fără pată. Îşi scoase pălăria şi lăsă ca vântul să-i răvăşească părul şi să-i mângâie fruntea. Părea că se contopeşte cu duhul acelei prăpăstii, iar ochii-i parcă-şi luau rămas bun de la ceva.

— Da, zise el tare, îi voi revedea, o să-l revăd în visurile mele, când voi dormi pe malurile Gangelui, şi încă o dată într-un ceas mai îndepărtat când un alt somn îmi va mângâia pleoapele pe malurile unui fluviu mai întunecat!

Ciudată mărturie a unei dragoste stranii! Era pasiunea austeră a unui patriot pentru ţara lui.

El se aşeză. O jumătate de ceas nu vorbirăm deloc; nici el mie, nici eu lui; după aceea, îmi zise:

— Jane, peste şase săptămâni plec; mi-am cumpărat un bilet pentru vaporul care pleacă la 20 ale lunii iunie.

— Dumnezeu te va avea în paza lui, fiindcă pentru el te osteneşti.

— Da, murmură el, asta-i slava şi bucuria mea. Sunt slujitorul unui stăpn care nu dă greş; nu mă aflu sub călăuzire omenească, supus legilor şubrede şi cârmuirii rătăcitoare a viermilor, semenii mei. Regele meu, dăruitorul meu de legi, stăpânul meu e însăşi desăvârşirea. Mi se pare ciudat că toţi cei care mă înconjoară nu ard de dorinţa de a se strânge sub acelaşi steag şi a porni spre aceeaşi ţintă.

— Nu toţi au tăria dumitale, şi ar fi o nebunie pentru cei slabi să dorească a păşi alături de cei puternici.

— Nu vorbesc de cei slabi; nici nu mă gândesc la ei. Vorbesc de cei care sunt vrednici de această menire şi în stare s-o împlinească.

— Aceia sunt puţini şi greu de găsit.

— Adevăr grăieşti: dar când i-ai găsit, trebuie să-i îmboldeşti, să-i îndemni să se străduiască, să le arăţi darurile pe care le-au primit şi să le desluşeşti pricinile pentru care li s-au dat, să le vorbeşti în numele cerului şi să le oferi, de-a dreptul din partea lui Dumnezeu, un loc

printre cei aleşi.

— Dacă sunt cu adevărat născuţi pentru această menire, oare nu inima lor le-o va spune cea dintâi?

Mi se părea că o vrajă se ţesea în jurul meu şi mă temeam să aud rostindu-se vreun cuvânt fatal, care avea să-i dea fiinţă aievea şi să mi-o arate în faţa ochilor.

— Dar ce-ţi spune inima dumitale? întrebă St. John.

— Inima mea e mută... inima mea e mută, răspunsei înfiorată.

— Atunci voi vorbi eu în locul ei, reluă acelaşi glas adânc şi neobosit. Jane, vino cu mine în Indii: vino ca soţie a mea, ca tovarăşă a muncii mele.

Valea şi cerul se învârtiră în jurul meu, iar munţii se înălţară în văzduh! Era ca şi când aş fi auzit o chemare din cer, ca şi când un sol nevăzut mi-ar fi strigat: „Vino, ajută-ne!” Dar eu nu eram apostol, nu puteam să întâmpin crainicul şi nu-i puteam primi porunca.

— Oh, St. John, am strigat, ai milă de mine!

Ruga se adresa însă cuiva care nu cunoştea nici mila, nici remuşcarea, atunci când era vorba să împlinească ceea ce el socotea că-i o datorie. Urmă:

— Dumnezeu şi firea te-au creat ca să fii soţia unui misionar. Ai darurile minţii, nu farmecele trupului; eşti făcută pentru muncă, nu pentru dragoste. Trebuie să fii nevasta unui misionar şi ai să fii. O să fii a mea! Te cer cu stăruinţă, nu pentru desfătarea mea, ci pentru slujba stăpânului meu.

— Nu sunt vrednică de asta, nu asta-i chemarea mea, răspunsei.

Se aşteptase la aceste prime obiecţii şi n-a fost deloc mâniat. Stătea sprijinit de stânca din spatele său, cu braţele încrucişate pe piept şi părea foarte liniştit. Mi-am dat seama că era pregătit pentru o lungă şi dureroasă luptă şi se înarmase cu răbdare ca s-o ducă până la capăt, hotărât să iasă biruitor.

— Jane, reluă el, umilinţa e temelia tuturor virtuţilor creştineşti. Ai dreptate să spui că nu eşti vrednică de

această muncă. Dar cine e vrednic oare? Oare cei care au fost într-adevăr chemaţi de Dumnezeu s-au socotit vreodată vrednici de acea chemare? Eu, de pildă, nu sunt decât ţărână şi cenuşă şi, la fel cu apostolul Pavel, recunosc în mine pe cel mai mare dintre păcătoşi; dar nu vreau să fiu împiedicat de acest sentiment al nevredniciei mele. Îmi cunosc stăpânul. E tot atât de drept, pe cât e de puternic, şi, deoarece şi-a ales o unealtă slabă pentru îndeplinirea unei fapte mari, va înlocui lipsurile mele prin bogăţiile nesfârşite ale proniei sale. Gândeşte aşa cum gândesc eu, Jane, şi ai încredere cum am şi eu. Îţi cer să te reazemi pe stânca veacurilor; nu te îndoi că va putea susţine povara slăbiciunii tale omeneşti.

— Nu înţeleg viaţa misionarilor, spusei eu, nu le-am cercetat niciodată faptele.

— Ei bine, eu, oricât de umil aş fi, îţi pot da ajutorul de care ai nevoie. Pot să-ţi arăt ceas cu ceas menirea dumitale, să fiu totdeauna alături de dumneata, să te ajut în fiecare clipă. O să fac toate astea la început, dar îţi cunosc puterea şi ştiu că în curând o să fii tot atât de tare ca şi mine şi n-o să mai ai nevoie de sprijinul meu.

— Dar de unde voi lua puterea de a îndeplini această menire? N-o am în mine. Când îmi vorbeşti, nu mă simt nici tulburată, nici înflăcărată; nu se aprinde nicio flacără în mine, niciun glas nu mă sfătuieşte şi nu mă îmbărbătează; nu mă simt chemată spre o viaţă nouă. Ah, cât aş vrea să te pot face să vezi cum mai seamănă acum mintea mea cu o temniţă, lipsită de soare, în adâncurile căreia cineva zace înlănţuit, cât de teamă mi-e să nu mă convingi să încerc a face un lucru pe care nu-l pot înfăptui.

— Am să-ţi dau un răspuns, ascultă-mă. De când te cunosc, te-am examinat necontenit: zece luni de zile ai fost subiectul cercetărilor mele. Te-am supus la încercări ciudate; ce-am văzut, ce încheiere am tras? Când ai fost învăţătoare la şcoala din sat, ai ştiut să îndeplineşti cu exactitate şi bun simţ o sarcină ce nu se potrivea nici cu

obiceiurile, nici cu gusturile dumitale, am văzut că ai îndeplinit-o cu tact şi pricepere; ai ştiut să te înfrângi. Văzând liniştea de care ai dat dovadă când ai primit vestea averii venite pe neaşteptate, mi-am dat seama că nu eşti dornică de bogăţie, că banii n-au asupra dumitale o putere care să treacă peste marginile cuviinţei. Când, cu hotărâre neclintită, ţi-ai împărţit averea în patru, păstrându-ţi numai o parte şi renunţând la celelalte trei, ca să înfăptuieşti o dreptate abstractă, am recunoscut un suflet care-şi află bucuria în flacăra şi chinurile sacrificiului. Când, ca să-mi faci pe plac, ai lăsat un studiu ce te interesa şi ai început unul ce mă interesa pe mine şi când ţi-am văzut siguranta şi tăria neclintită în faţa piedicilor ce ţi se iveau în cale, am înţeles că ai toate însuşirile pe care le căutam. Jane, eşti ascultătoare, harnică, dezinteresată, credincioasă, statornică şi curajoasă, foarte blândă şi foarte îndrăzneaţă; nu mai fi neîncrezătoare în propriile dumitale puteri. Eu am o încredere nemărginită în dumneata; ajutorul dumitale o să-mi fie nepreţuit. Vei fi directoare de şcoală în India şi o să-mi fii tovarăşă şi ajutoare nepreţuită printre femeile indiene.

Mă simţeam apăsată de o armură de fier: vedeam cum, cu paşi înceţi, dar siguri, St. John e aproape de izbândă. Puteam închide ochii mult şi bine. Ultimele cuvinte rostite de St. John îmi luminau calea pe care socotisem la început că mi-e cu neputinţă să păşesc. Pe măsură ce vorbea el, menirea ce-mi apăruse atât de nebuloasă prindea fiinţă şi se contura tot mai desluşit sub mâna lui creatoare. Îmi aştepta răspunsul; i-am cerut un sfert de ceas de gândire, înainte de a cuteza să i-l dau.

— Cum vrei! răspunse dânsul.

Şi ridicându-se se depărtă puţin, se aşeză pe iarbă şi aşteptă în tăcere.

„Sunt silită să văd şi să recunosc, îmi zisei, că pot face ceea ce-mi cere. Pot, dacă totuşi viaţa mi-e cruţată; dar simt că nu pot trăi mult sub razele soarelui din India. Ei şi

ce-i cu asta? Pe el puţin îl interesează. Când o veni ceasul morţii, mă va încredinţa cu chip senin Dumnezeului care m-a dăruit lui. Îmi dau foarte limpede scama de asta. Părăsind Anglia, aş părăsi o ţară iubită, dar pustie pentru mine. Domnul Rochester nu se află în ea; şi chiar dacă s-ar afla, ce însemnătate ar mai putea avea pentru mine? Trebuie să trăiesc fără el: nimic nu-i mai nesăbuit decât aşteptarea în fiecare zi a unei schimbări imposibile, care să ne unească. Aşa cum mi-a spus St John: într-o zi tot va trebui să caut altceva în viaţă, ceva care să înlocuiască ce-am pierdut. Ceea ce-mi propune el nu-i oare opera cea mai măreaţă pe care o poate hărăzi Dumnezeu şi pe care o poate omul primi? Prin grijile ei nobile şi rezultatele ei sublime, oare nu-i cu adevărat singura menită să umple golul lăsat de afecţiunile smulse şi nădejdile spulberate?

Cred că trebuie să spun da! Şi totuşi, mă cutremur! Vai! dacă îl urmez pe St. John, mă lepăd de o jumătate din mine; dacă plec în India, merg spre o moarte timpurie. Şi cum o să-mi trec răstimpul dintre clipa când plec din Anglia spre India şi cea când voi pleca din India spre mormânt? Şi asta o văd limpede de tot; ca să-l mulţumesc pe St. John voi lupta atât de mult încât fiecare nerv al meu o să sufere, dar am să-l mulţumesc; o să îndeplinesc tot ce ar putea aştepta de la mine. Dacă plec cu el, dacă fac sacrificiul pe care mi-l cere, îl voi face pe deplin. Voi depune totul pe altar: inima, viaţa, în fine jertfa întreagă. El nu mă va iubi niciodată, dar o să mă admire. Îi voi face dovada unei tării sufleteşti cum n-a mai văzut el încă şi ale cărei izvoare nu le poate bănui. Da, pot face faţă unor împrejurări tot atât de grele ca şi cele pe care le învinge el, şi fără să mă plâng mai mult. Da, pot deci consimţi la tot ce-mi cere. Numai un lucru nu pot primi, căci mă înspăimântă prea mult. M-a rugat să-i fiu soţie, dar n-are pentru mine mai multă inimă de soţ decât stânca aceea uriaşă şi sălbatică, la poalele căreia clocoteşte torentul. Ţine la mine aşa cum ţine un ostaş la o armă bună; asta-i tot. Dacă n-aş fi măritată cu el, nu m-

ar durea; dar pot primi aşa ceva? Îl pot vedea cum îşi înfăptuieşte cu răceală planul, pot să rabd ceremonia căsătoriei, să primesc verigheta de la el, să îndur toate formele dragostei (căci nu mă îndoiesc că el le-ar respecta cu stricteţe) şi să ştiu că gândul i-e departe de mine? Aş putea îndura ca fiecare plăcere pe care mi-ar dărui-o să fie o jertfă adusă principiilor lui? Nu, un astfel de martiriu ar fi groaznic. Nu vreau să-l îndur. Ca soră, l-aş putea însoţi – dar nu ca soţie. O să i-o spun.”

Mă uitai la el; stătea întins, liniştit ca o coloană întinsă la pământ, cu faţa întoarsă spre mine. Ochii lui sclipitori, pătrunzători, mă cercetau cu atenţie. Se ridică repede şi se apropie de mine.

— Sunt gata să merg în India, zisei eu, dacă pot merge liberă.

— Răspunsul dumitale cere lămuriri, nu-i desluşit.

— Până acum, reluai, ai fost fratele meu adoptiv, eu sora dumitale adoptivă. Să trăim tot aşa, căci ar fi mai bine să nu ne căsătorim.

El clătină din cap.

— În asemenea împrejurări nu ajunge o frăţie adoptivă. Ar fi cu totul altceva, dacă mi-ai fi, într-adevăr, soră: te-aş lua cu mine şi nu mi-aş mai căuta soţie. Dar lucrurile sunt altfel, legătura noastră trebuie să fie sfinţită şi pecetluită prin căsătorie, altminteri nu se poate: se împotrivesc piedici de fapt. Nu le vezi, Jane? Gândeşte-te puţin şi bunul dumitale simţ te va lămuri.

Mă gândii câtăva vreme, dar reveneam mereu la acelaşi lucru: nu ne iubeam aşa cum trebuie să se iubească un soţ şi o soţie şi, deci, nu trebuia să ne căsătorim.

— St. John, zisei, te socotesc fratele meu; dumneata mă priveşti ca pe o soră; să continuăm a trăi aşa.

— Nu putem, nu putem, îmi răspunse el cu glas tăios şi hotărât; e cu neputinţă. Ai spus că pleci cu mine în India. Adu-ţi aminte că ai spus asta.

— Cu o condiţie.

— Da, da. Dar ceea ce e însemnat e că primeşti să părăseşti Anglia, să mă ajuţi în viitoarea mea îndeletnicire. Aproape te-ai şi înhămat la plug; eşti prea consecventă ca să dai înapoi. Nu trebuie să te gândeşti decât la un lucru: care-i calea cea mai bună către săvârşirea faptei pe care o plănuieşti; simplifică-ţi interesele dumitale complicate, simţurile, gândurile, dorinţele, idealurile; topeşte-le pe toate într-un singur ţel: acela de a împlini cu prisosinţă, cu tărie, misiunea încredinţată de slăvitul nostru stăpân şi pentru asta îţi trebuie un ajutor; nu un frate – e o legătură prea slabă – ci un soţ. Nici eu n-am nevoie de o soră, căci într-o zi mi-ar putea fi răpită. Îmi trebuie o soţie: e singura tovarăşă asupra căreia aş putea să-mi exercit influenţa în timpul vieţii şi pe care aş putea s-o păstrez până la moarte.

Cuvintele acestea mă îngroziră; eram influenţată de puterea lui până în măduva oaselor – forţa lui mă înlănţuia.

— Atunci, St. John, caută-ţi alta, i-am spus; alta care ţi s-ar potrivi mai bine.

— Care s-ar potrivi mai bine planului meu, chemării mele, vrei să zici? Îţi repet: nu vreau să te căsătoreşti cu trupul bicisnic, cu omul cel muritor, cu simţurile egoiste ale omului – ci cu misionarul.

— Bine! Atunci voi dărui misionarului puterea mea, fiindcă numai de ea are nevoie. Dar nu mă voi dărui pe mine însămi. Ar însemna să dau şi coaja, nu numai miezul. De ea nu are nevoie; o păstrez.

— Nu poţi, nu trebuie. Crezi că Dumnezeu va fi mulţumit cu această jumătate de jertfă? O să primească o ofrandă ciuntită? Eu pledez cauza lui Dumnezeu şi te înrolez sub stindardul său; în numele lui, nu pot primi o închinare împărţită; trebuie să fie întreagă.

— Oh, zisei eu, inima mi-aş da-o lui Dumnezeu. Dar dumneata... dumneata n-ai nevoie de ea!

N-aş putea spune, cititorule, că nu era puţină batjocură stăpânită în cuvintele mele şi în sentimentul ce le însoţea.

Până atunci mă temusem în tăcere de St. John, pentru că nu-l înţelesesem. Îmi insuflase respect, fiindcă mă ţinuse în nesiguranţă. Până atunci nu ştiam ce era sfânt în el şi ce era muritor. Dar în această convorbire aflai multe lucruri, începeam să-i pot analiza firea. Îi vedeam slăbiciunile, le înţelegeam. Am înţeles că aflându-mă acolo, la marginea hăţişului, împreună cu făptura aceea frumoasă ce stătea dinainte-mi, mă aflam la picioarele unui om supus greşelii, ca şi mine. Vălul căzu de pe asprimea şi despotismul lui. Simţindu-i calităţile, i-am simţit şi cusururile şi am căpătat curaj. Eram alături de un egal şi puteam vorbi cu el, mă puteam împotrivi lui, dacă voiam.

După ce auzise ultima mea frază, rămăsese tăcut. Încercai să-l privesc; în ochii lui, care mă cercetau cu amănunţime, se citea uimirea. Părea că se întreabă: „Îşi bate joc, îşi bate joc de mine? Ce să-nsemne asta?”

— Să nu uităm, zise el după puţină vreme, că e vorba de un lucru sfânt, de un lucru de care nu putem vorbi cu uşurinţă, fără să păcătuim. Nădăjduiesc Jane, că eşti sinceră când spui că ţi-ai aduce inima prinos Domnului. Asta e tot ce-ţi cer; de îndată ce inima ta se va desprinde de ce-i omenesc şi se va închina ziditorului, venirea împărăţiei sale pe pământ va fi ţinta celor mai înfrigurate strădanii ale dumitale. Vei fi gata să faci tot ce trebuie pentru asta. Ai să vezi că strădaniile dumitale şi ale mele vor fi mai puternice dacă noi vom fi uniţi – cu trup şi suflet – prin căsătorie, singura legătură ce poate asigura o permanentă corespondenţă cu destinul şi idealurile făpturii omeneşti; atunci, trecând peste toate capriciile neînsemnate, peste toate piedicile josnice, peste gingăşia sentimentelor, peste toate scrupulele cu privire la gradul, felul, tăria sau rezistenta unei simple înclinaţii personale, te vei grăbi să primeşti această căsătorie.

— Crezi? l-am întrebat eu scurt.

Privii atunci armonia trăsăturilor lui frumoase, dar ciudat de ameninţătoare în asprimea lor liniştită; fruntea

poruncitoare, dar nu senină; ochii strălucitori, adânci, cercetători dar niciodată blânzi; statura impunătoare, încercai să-mi închipui că i-aş fi soţie. Oh! Peste putinţă! Puteam fi duhovnicul lui, tovarăşul lui. Aşa aş fi putut străbate cu el oceanul; aş fi putut munci sub soarele orientului, în pustiurile Asiei; să-i întăresc curajul, hotărârea, evlavia; să accept liniştită stăpânirea lui; să zâmbesc netulburată în faţa ambiţiei lui de neînvins; să-l despart pe creştin de om, să admir profund pe unul şi să iert uşor pe celălalt. Legată numai astfel de el, e neîndoielnic că aş suferi adesea, trupul meu ar îndura un jug apăsător; dar inima şi gândul mi-ar fi libere. Aş avea totdeauna un suflet liber spre care să mă întorc, şi în clipele de singurătate aş putea să mă întreţin cu sentimentele mele adevărate, pe care nimic nu le-ar încătuşa. Aş păstra în cugetul meu ascunzişuri care mi-ar aparţine cu totul şi la care el n-ar putea ajunge; acolo ar creşte simţămintele proaspete, ferite de austeritatea lui, care astfel nu le-ai putea ofili, de pasul lui războinic care nu le-ar putea strivi. Dar era cu totul peste putinţă să-i fiu soţie – totdeauna lângă dânsul, neîncetat înfrântă, îmblânzită, silită să-mi înăbuş flacăra firii mele, să nu scot niciun ţipăt şi să las văpaia mocnită să-mi mistuie încetul cu încetul viaţa. Asta ar fi fost de neîndurat.

— St. John! exclamai eu, după ce mă gândii la toate aceste lucruri.

— Ce-i? întrebă el cu răceală de gheaţă.

— Îţi repet, primesc să plec cu dumneata ca misionară, ca tovarăşă, dar nu ca soţie. Nu pot să mă mărit cu dumneata, căci nu pot să fiu o părticică din dumneata.

— Trebuie să devii o părticică din mine, răspunse el cu tărie. Altfel totul e zadarnic. Cum aş putea pleca eu, un bărbat care n-am încă treizeci de ani, în India, cu o tânără de nouăsprezece ani, dacă nu mi-e soţie? Dacă nu suntem căsătoriţi, cum am putea trăi împreună, uneori în singurătate, alteori în mijlocul triburilor sălbatice?

— Se poate prea bine, răspunsei eu scurt; e tot atât de

uşor ca şi când aş fi sora dumitale adevărată, sau tot un bărbat şi preot cum eşti dumneata.

— Se ştie că nu-mi eşti soră şi nu te pot trece drept soră. Dacă am încerca, ar însemna să atragem asupră-ne bănuieli josnice. De altfel, cu toate că ai mintea sănătoasă a unui bărbat, ai şi inima unei femei, aşa că ar fi cu neputinţă.

— Ar fi foarte cu putinţă, zisei eu cu oarecare dispreţ. Ar fi prea cu putinţă. E adevărat că am inima de femeie, dar nu faţă de dumneata. Pentru dumneata am numai statornicia unui tovarăş; sinceritatea, credinţa, frăţia unui frate de arme; dacă vrei, respectul şi supunerea unui neofit faţă de iniţiatorul lui. Dar absolut nimic mai mult; poţi fi fără grijă.

— Asta doresc – spuse el vorbindu-şi sie însuşi – doar atâta vreau şi, dacă mi se ridică piedici în cale, ele trebuie doborâte. Jane, nu te vei căi dacă te măriţi cu mine! Fii sigură! *Trebuie* să ne căsătorim – îţi repet. Nu există altă cale şi fără îndoială că după căsătorie va veni destulă dragoste care să facă unirea noastră dreaptă chiar în ochii dumitale.

M-am sculat sprijinindu-mă de stâncă şi nu m-am putut opri să-i strig:

— Dispreţuiesc ideea dumitale despre dragoste, dispreţuiesc acest fals sentiment pe care mi-l dăruieşti. Da, St. John, când mă îmbii c-un asemenea simţământ, te dispreţuiesc şi pe dumneata!

El mă privi ţintă, muşcându-şi buza măiestrit desenată. Ar fi greu de spus dacă era uimit sau îndârjit, căci a ştiut să se stăpânească.

— Nu mă aşteptam să aud astfel de cuvinte din gura dumitale. Eu n-am făcut şi n-am spus nimic vrednic de dispreţ.

Blândeţea lui m-a mişcat; am fost cucerită de stăpânirea lui nobilă şi liniştită.

— Iartă-mi cuvintele, St. John, dar e vina dumitale că m-ai întărâtat, făcându-mă să vorbesc atât de necugetat.

Ai vorbit despre un lucru asupra căruia părerile noastre sunt diferite, un lucru despre care ar trebui să nu mai vorbim niciodată. Chiar numai cuvântul dragoste e pentru noi un măr al discordiei. Te gândeşti ce ar fi dragostea însăşi? Ce ne-am face noi? Ce-am simţi? Dragă vere, uită planul dumitale de căsătorie.

— Nu, zise el. E un plan pe care-l alcătuiesc de mult; singurul care mă poate face să-mi ating marele ţel: dar nu mai vreau să te rog acum. Mâine plec la Cambridge; am acolo o seamă de prieteni de la care vreau să-mi iau rămas bun. Voi lipsi cincisprezece zile. Între timp o să te gândeşti la propunerea mea, fără să uiţi însă că dacă n-o primeşti, nu pe mine mă refuzi, ci pe Dumnezeu. Se slujeşte de mine, numai pentru a-ţi deschide calea unei nobile misiuni; dacă vrei să-mi fii soţie, poţi păşi pe acea cale; dacă nu, te osândeşti pe viaţă la un trai de tihnă egoistă şi întunecime stearpă. Bagă de seamă să nu fii socotită printre cei care au alungat de la ei credinţa cea adevărată şi prin aceasta sunt mai de osândit decât necredincioşii!

A tăcut. Întorcându-şi încă o dată faţa de la mine.

„Privi spre râu şi cătă spre coline.”

Dar de astă dată îşi înăbuşi sentimentele în adâncul sufletului, pentru că nu mai eram vrednică să le aud rostite cu glas tare. Tăcerea pe care o păstră, în timp ce păşeam alături spre casă, mă făcu să înţeleg ce simţea pentru mine. Citii pe chipul lui dezamăgirea unei firi aspre şi despotice care a dat de împotrivire tocmai acolo unde nu se aştepta decât la supunere; dezaprobarea unui judecător rece şi neclintit, care aflase la altul sentimente şi idei ce lui i se păreau de neîngăduit. Într-un cuvânt, bărbatul ar fi vrut să mă silească la ascultare şi numai creştinul sincer îndura răutatea mea cu atâta răbdare şi lăsa atât de lungă tihnă gândirii şi remuşcării mele.

În seara aceea, după ce-şi sărută surorile, socoti

nimerit să nu-mi dea nici mâna şi părăsi odaia în tăcere. Cum însă, fără să fiu îndrăgostită, simţeam totuşi multă simpatie pentru el, am fost atât de mâhnită de această voită uitare, încât m-au podidit lacrimile.

— După câte văd, zise Diana, v-aţi certat în timpul plimbării; du-te după el; te aşteaptă şi se plimbă pe sală; îl împaci lesne.

În împrejurări de astea nu sunt deloc trufaşă. Îmi place să fiu mai degrabă fericită, decât demnă. Fugii după el. Era la piciorul scării.

— Noapte bună, St. John, zisei.

— Noapte bună, Jane, îmi răspunse el liniştit.

— Dă-mi mâna.

Ce atingere uşoară şi rece îmi înfioră degetele! Ceea ce se întâmplase în timpul zilei nu-i plăcuse deloc. Prietenia nu-l putea încălzi, nici lacrimile nu-l puteau mişca. Deci cu el nu vor fi niciodată împăcări fericite, zâmbete vesele, cuvinte mărinimoase; totuşi, creştinul era răbdător şi paşnic.

Când l-am întrebat dacă-i gata să mă ierte, mi-a răspuns că n-are obiceiul să-şi aducă aminte de jigniri, că n-are nimic de iertat, deoarece nu fusese jignit.

După ce-mi spuse asta, plecă. Aş fi preferat să mă lovească.

Capitolul XXXV

N-A PLECAT *A* DOUA ZI LA CAMbridge, aşa cum spusese; şi-a amânat plecarea cu o săptămână întreagă şi în vremea asta mă făcu să simt cât de grea pedeapsă poate da un om bun, dar aspru, conştiincios, dar neînduplecat, când se crede jignit. Fără să facă ceva duşmănos, fără un singur cuvânt de reproş, se silea să-mi arate că mă dispreţuieşte.

Nu pentru că St. John ar fi nutrit în mintea lui gândul unei răzbunări necreştineşti; nu pentru că ar fi vrut, dacă ar fi putut, să-mi atingă măcar un fir de păr din cap; din fire şi din principiu, dispreţuia o răzbunare meschină. Pentru vina de a-i fi arătat dispreţul meu şi de a-i fi spus că-i dispreţuiesc dragostea mă iertase; nu uitase însă nimic şi ştiam că n-avea să uite toată viaţa. Vedeam din felul cum mă privea, că între el şi mine pluteau totdeauna vorbele acelea, ca şi când ar fi fost scrise în văzduh; de câte ori îi vorbeam, i se părea că ele răsună în vocea mea şi ecoul lor se făcea simţit în fiecare dintre răspunsurile pe care mi le da.

Nu se ferea să stea de vorbă cu mine; dimpotrivă, mă chema în fiecare dimineaţă la el. Cred că omul corupt dintr-însul simţea o plăcere pe care creştinul curat n-o împărtăşea: aceea de a arăta cu câtă îndemânare putea, în vreme ce vorbea şi se purta ca de obicei, să lipsească fiecare frază de ţinuta şi interesul care, altădată, dădeau un anumit farmec aspru vorbirii şi purtărilor sale. Pentru mine nu mai era un om viu, ci un om de marmură. Ochii lui semănau cu o piatră albastră, strălucitoare şi rece; limba lui, nimic altceva decât o unealtă a vorbirii.

Toate acestea însemnau pentru mine un chin rafinat şi lent; alimentau un foc mocnit de indignare şi o înfiorată tulburare a durerii care mă chinuia şi mă zdrobea. Simţeam cum, dacă aş fi soţia lui, acest om bun, neprihănit ca izvorul din adâncul neatins de soare, ar fi putut să mă ucidă repede fără ca un singur strop de sânge să picure din vinele mele, fără a primi nici cea mai uşoară pată pe conştiinţa-i limpede ca un cristal.

Simţeam asta mai cu seamă când făceam vreo încercare să mă apropii. Nicio clipire nu răspundea bună-credinţei mele. El nu suferea deloc din pricina răcelii dintre noi, nu dorea împăcarea, şi, cu toate că de multe ori lacrimile mele îmbelşugate udaseră pagina pe care stăteam amândoi aplecaţi, ele nu-l impresionau decât aşa cum pot impresiona pe un om a cărui inimă e cu adevărat de piatră sau de metal. În tot acest timp, se purta cu surorile lui mai drăgăstos decât altădată. Se temea probabil că simpla lui răceală nu-i destul de usturătoare pentru a mă convinge că eram alungată din inima sa şi voia să-i adauge forţa contrastului. Sunt încredinţată că n-o făcea din răutate, ci pentru a-şi respecta principiile.

Cu o seară înainte de plecarea lui la Cambridge, îl văzui plimbându-se singur prin grădină. Uitându-mă la el, îmi amintii că acest bărbat, oricât de depărtat sufleteşte ar fi fost acum de mine, îmi salvase odinioară viaţa, că eram rude şi vrui să fac o ultimă sforţare spre a-i recâştiga prietenia. Ieşii din casă şi mă apropiai de el; stătea în picioare, sprijinindu-se de portiţa grădinii. De la început vorbii despre lucrul care-l interesa.

— St. John, zisei eu, îmi pare foarte rău că eşti supărat pe mine. Hai să fim iar prieteni.

— Nădăjduiesc că suntem prieteni, zise el liniştit, privind mai departe răsăritul lunii, pe care îl contempla când m-apropiasem de el.

— Nu, St. John, reluai eu, nu mai suntem prieteni ca altădată. Ştii bine.

— Crezi? Atunci te înşeli. Cât despre mine, nu-ţi doresc

niciun rău; îţi doresc numai binele.

— Te cred, St. John. Doar ştiu bine că nu eşti în stare să doreşti răul nimănui, dar dat fiind că-ţi sunt rudă, doresc altă dragoste decât această iubire de aproape, pe care o arăţi şi străinilor.

— Desigur, zise el, dorinţa dumitale e dreaptă şi sunt departe de a te privi ca pe o străină.

Aceste cuvinte, spuse pe ton liniştit şi rece, erau jignitoare şi derutante. Dacă m-aş fi lăsat mânată de furie şi mândrie, l-aş fi părăsit numaidecât, dar în mine sălăşluia ceva cu mult mai puternic decâte aceste sentimente. Respectam adânc calităţile şi principiile vărului meu, îi preţuiam prietenia şi pentru mine pierderea ei era o foarte dureroasă încercare; nu voiam să părăsesc atât de repede speranţa de a o recâştiga.

— În felul ăsta trebuie să ne despărţim, St. John? Când o să pleci în India, o să mă părăseşti fără să-mi spui măcar o singură vorbă bună?

Nu se mai uită la lună şi mă privi drept în faţă.

— Când o să plec în India o să te părăsesc, Jane? Cum, nu vii cu mine?

— Mi-ai spus că nu pot, decât dacă mă mărit cu dumneata.

— Şi nu vrei să te măriţi cu mine? Nu-ţi schimbi hotărârea?

Cititorule, cunoşti oare, aşa cum cunosc eu, spaimele pe care aceste fiinţe reci le pot strecura prin şuvoiul de gheaţă al întrebărilor lor? Ştii cât de mult seamănă mânia lor cu furia unei avalanşe şi supărarea lor cu sfărâmarea gheţurilor pe mare?

— Nu, St. John, spusei. Nu mă mărit cu dumneata; stărui în hotărârea mea.

Avalanşa se mişcă şi înaintă puţin, dar nu se rostogoli încă.

— Te întreb din nou: de ce nu primeşti? urmă St John.

— Acum câtva timp, pentru că nu mă iubeai; astăzi, pentru că mă urăşti aproape. Dacă m-aş mărita cu

dumneata, m-ai omorî; mă omori de pe acum.

Obrajii şi buzele lui îşi pierduseră culoarea.

— *Te-aş omori, te şi omor?* Cuvintele astea sunt dintre cele care n-ar trebui rostite. Sunt necumpătate, nedemne de o femeie şi neadevărate. Ele trădează o nefericită stare a minţii; ar merita mustrări mai aspre; sunt de neiertat; dar datoria unui om e să-şi ierte semenul de şaptezeci şi şapte de ori câte şapte.

Acum totul era sfârşit. Deşi dorisem din suflet să-i şterg urmele celei dintâi jigniri, îi săpasem în inimă o altă jignire şi mai adâncă. O săpasem cu fierul roşu.

— Acum, zisei, o să mă urăşti de-a binelea; e zadarnic să încerc o împăcare: văd că mi-am făcut din dumneata un duşman neîndurat.

Aceste cuvinte provocară o nouă rană, cu atât mai gravă, cu cât se apropiau de adevăr. Buzele lui livide se strânseră o clipă. Văzui ce furie dezlănţuisem în el şi mi se strânse inima de durere.

— Îmi tălmăceşti greşit cuvintele! strigai eu apucându-i mâna. Te încredinţez că n-am avut de gând nici să te supăr, nici să te jignesc.

El zâmbi cu amărăciune şi-şi trase repede mâna dintr-a mea.

— Acuma, zise după o scurtă tăcere, de bună seamă că-ţi iei cuvântul înapoi şi n-o să mai vrei în niciun fel să mergi în India?

— Ba da. Vreau să merg ca o tovarăşă a dumitale.

Urmă o tăcere foarte lungă. N-aş putea spune ce luptă se dădea între timp în inima lui, între Natură şi Har, doar în ochi îi scânteiau licăriri ciudate şi umbre stranii îi treceau peste faţă. În cele din urmă zise:

— Ţi-am mai arătat cât e de absurd ca o femeie de vârsta dumitale să plece cu un bărbat ca mine, fără să fim căsătoriţi. Ţi-am arătat-o în aşa fel, încât nu-mi închipuiam c-ai să mai vorbeşti vreodată de acel plan şi-mi pare rău – pentru dumneata – că te aud vorbind din nou aşa.

Îl întrerupsei: tot ceea ce semăna a reproş avea darul să mă îmbărbăteze pe dată.

— St. John, fii înţelegător, căci în clipa asta baţi câmpii. Pretinzi că eşti jignit de ceea ce ţi-am spus. Nu eşti într-adevăr jignit, fiindcă având o judecată atât de sănătoasă nu poţi fi nici atât de neînţelegător, nici atât de vanitos, încât să nu înţelegi cum trebuie gândurile mele, îţi spun din nou: îţi voi fi, dacă vrei, duhovnic; dar niciodată soţie.

Se făcu din nou galben ca moartea, dar ca şi mai înainte îşi stăpâni furia şi-mi răspunse pe un ton afectat, dar liniştit:

— Nu pot primi ca o femeie care nu-i a mea să mă ajute a-mi duce misiunea la capăt. Se pare că nu poţi pleca, împreună cu mine: dar dacă eşti sinceră în propunerea pe care mi-o faci, când voi ajunge în oraş, am să vorbesc cu un misionar însurat, a cărui nevastă are nevoie de cineva ca s-o ajute. Averea dumitale îţi va îngădui să te lipseşti de ajutorul Societăţii Misionarilor şi astfel vei mai putea scăpa de ruşinea de a nu-ţi fi respectat cuvântul şi de a fi dezertat din oştirea în care ai făgăduit să intri.

Dar – aşa după cum ştii şi tu, cititorule – eu nu făcusem nicio făgăduială hotărâtă şi nu mă obligasem la nimic. De aceea felul lui de a vorbi mi se păru mult prea aspru şi mult prea tiranic. Răspunsei:

— Nu-i vorba nici de ruşine, nici de făgăduială călcată, nici de dezertare. Nu sunt nicidecum obligată să plec în India, mai ales cu nişte străini. Cu dumneata aş fi cutezat, pentru că te admir, am încredere în dumneata şi te iubesc ca o soră, deşi sunt încredinţată că n-aş putea să trăiesc prea mult în acel climat, ori cu cine aş merge.

— Ah, te temi de soarta dumitale! zise el, strângând din buze.

— E adevărat. Dumnezeu nu mi-a dăruit viaţa ca s-o irosesc. Încep să cred că tot ce-mi ceri seamănă cu o sinucidere. De altfel, înainte de a părăsi Anglia pentru totdeauna, vreau să mă conving dacă nu sunt mai folositoare rămânând în ţară, decât plecând.

— Ce vrei să spui?

— Zadarnic aş încerca să te lămuresc. E un lucru asupra căruia am de multă vreme îndoieli dureroase şi nu pot pleca nicăieri înainte de-a le limpezi într-un fel.

— Ştiu încotro ţi se îndreaptă ochii şi de ce ţi-e legată inima. Ceea ce te interesează e nedrept şi nelegiuit. De multă vreme ar fi trebuit să-ţi înăbuşi acest sentiment şi să roşeşti când te gândeşti la asta. Ţi-e gândul la domnul Rochester.

Era adevărat şi o mărturisii prin tăcerea mea.

— Atunci, urmă St. John, o să porneşti în căutarea domnului Rochester?

— Trebuie să aflu ce s-a întâmplat cu el.

— În cazul acesta nu-mi rămâne decât să te pomenesc în rugăciunile mele şi să rog din adâncul sufletului pe Dumnezeu să nu te osândească la chinul cel veşnic. Am crezut că recunosc în dumneata o aleasă. Dar Dumnezeu nu vede ca noi oamenii: facă-se voia lui!

Deschise poarta, ieşi şi coborî în vale. În curând nu-l mai zării. Întorcându-mă în salon, am găsit pe Diana stând în picioare dinaintea ferestrei; părea dusă pe gânduri. Era mai înaltă decât mine; îmi puse mâna pe umăr, se-aplecă şi-mi privi lung obrazul.

— Jane, îmi zise ea, eşti agitată şi palidă; sunt sigură că ai ceva pe suflet. Spune-mi ce se petrece între tine şi St. John. V-am privit pe fereastră o jumătate de ceas. Iartă-mi această îndeletnicire de spioană, dar de multă vreme mi-am închipuit ceva, nici eu nu ştiu bine ce! St. John e o făptură ciudată.

Se opri şi, văzând că tac, urmă numaidecât:

— Sunt convinsă că frate-meu şi-a pus în gând ceva deosebit în legătură cu tine. Multă vreme ţi-a arătat un interes pe care nu l-a avut niciodată faţă de nimeni. Cu ce scop? Aş vrea să te iubească. Te iubeşte, Jane? Spune-mi.

Puse mâna ei rece pe fruntea mea fierbinte.

— Nu, Di, răspunsei eu. Câtuşi de puţin.

— Atunci de ce ochii lui te urmăresc totdeauna? De ce

stă atât de des singur cu tine? De ce te ţine veşnic lângă el? Mary şi cu mine socoteam că vrea să se însoare cu tine.

— Vrea, într-adevăr; mi-a cerut să-i fiu soţie.

Diana bătu din palme.

— Tocmai la asta ne gândeam şi asta nădăjduiam şi noi! exclamă dânsa. Te măriţi cu el, Jane? Şi o să rămână în Anglia?

— Nici vorbă de aşa ceva, Diana. Propunându-mi să mă căsătoresc cu el, unica lui dorinţă e să aibă o tovarăşă vrednică, care să-l ajute a-şi îndeplini misiunea lui în India.

— Cum? Vrea să pleci cu el în India?

— Da.

— Ce nebunie! exclamă dânsa. Sunt sigură că n-ai putea trăi nici trei luni acolo. N-o să te duci. N-ai primit; nu-i aşa, Jane?

— N-am primit să-l iau de bărbat.

— Şi deci l-ai supărat? întrebă ea.

— Foarte rău. Mă tem că n-o să mă ierte niciodată şi, totuşi, i-am spus că l-aş însoţi ca o soră.

— A fost o nebunie curată din partea ta, Jane. Gândeşte-te ce sarcină zdrobitoare îţi luai, într-o ţară unde oboseala omoară chiar şi pe cei voinici, iar tu eşti slabă! Îl cunoşti pe St. John. Ţi-ar cere lucruri cu neputinţă de făcut; cu el nu ţi-ar fi îngăduit să te odihneşti nici în ceasurile cele mai arse de zăpuşeală şi, din nenorocire, am observat că te străduieşti să faci orice îţi cere. Sunt uimită c-ai găsit curajul să-i refuzi mâna. Aşadar, nu-l iubeşti, Jane?

— Nu, nu ca soţ.

— E frumos totuşi.

— Iar eu, Di, vezi, sunt atât de urâtă. Nu ne-am potrivi deloc.

— Urâtă? Tu? Ba deloc. Eşti mult prea drăguţă şi prea bună ca să te pârjoleşti de vie la Calcutta!

Şi ea mă rugă din nou să nu primesc propunerea de a-i

întovărăşi fratele.

— Trebuie să renunţ, răspunsei eu, căci adineauri, când i-am repetat că sunt gata să-i slujesc de ajutor, a fost jignit de lipsa mea de cuviinţă. Părea că socoteşte ciudată propunerea mea de-a-l însoţi fără să fiu măritată cu el, ca şi când n-aş fi sperat de la început să găsesc în el un frate, ca şi când n-aş fi fost obişnuită să-l socotesc astfel.

— Jane, ce te face să spui că nu te iubeşte?

— Ar trebui să-l auzi vorbind despre asta. Mi-a spus de multe ori că nu se însoară pentru el, ci pentru îndeplinirea datoriei lui; că sunt făcută pentru muncă, nu pentru dragoste. De bună seamă că-i adevărat, dar părerea mea e că dacă nu sunt făcută pentru dragoste, nu sunt făcută nici pentru căsătorie. Di, n-ar fi crud să fii legată pentru toată viaţa de un bărbat care n-ar vedea în tine decât o unealtă folositoare?

— O, da! N-ar fi omenesc şi n-ar fi de îndurat. Nici să nu mai vorbim de-aşa ceva!

— Apoi, urmai eu, deşi n-am pentru el decât o dragoste de soră, totuşi, dacă aş fi silită să-i fiu nevastă, poate că darurile cu care e înzestrat m-ar face să simt pentru el o dragoste ciudată, nemiloasă şi chinuitoare, căci uneori există în privirea, în purtările, în vorba lui, o măreţie eroică. Oh, atunci aş fi nespus de nenorocită! Nu ar avea nevoie de dragostea mea şi, dacă i-aş arăta-o, m-ar face să simt că iubirea e un sentiment de prisos, pe care nu mi l-a cerut niciodată şi care nu mi se potriveşte. Ştiu că aşa ar fi.

— Şi totuşi St. John e bun, spuse Diana.

— Da, e un om bun, un om mare, dar urmărindu-şi ţelurile lui minunate calcă fără milă peste nevoile şi sentimentele oamenilor de rând. Iată de ce ei ar face mai bine să nu-i iasă în cale fiindcă s-ar putea ca, văzându-şi de drum, să-i calce în picioare. Uite-l că vine! Te las, Diana.

Văzând că deschide poarta grădinii, mă urcai repede în odaia mea.

Dar fui silită să-l întâlnesc din nou la cină. În timpul mesei fu la fel de liniştit ca totdeauna. Credeam că abia o să-mi vorbească şi eram convinsă că renunţase la planul lui de căsătorie; în curând văzui însă că mă înşelasem în amândouă privinţele. Îmi vorbi ca de obicei, sau cel puţin cum obişnuia să-mi vorbească de dtăva vreme: cu cea mai riguroasă politeţe. Fără îndoială că rugase duhul sfânt să-i ajute să-şi stăpânească mânia pe care i-o stârnisem şi credea că m-a iertat încă o dată.

Când sosi ora lecturii de seamă, el alese capitolul al 21-lea din *Apocalips.*

Totdeauna era plăcut să asculţi cum picurau de pe buzele lui cuvintele *Bibliei.* În nici o altă împrejurare glasul său frumos nu suna aşa de dulce şi de plin, niciodată purtarea sa nu devenea atât de impunătoare, în nobila sa simplitate, ca în clipa când rostea cuvântul Domnului.

În seara aceea, luna se vedea strălucind prin fereastra fără perdele, făcând aproape să nu mai fie nevoie de lumina făcliei de pe masă. Tihna domnea în cercul nostru familial. Totul făcea ca vocea lui să capete mai multă solemnitate, să dea fiori şi mai puternici. St. John era plecat asupra *Bibliei* şi citea paginile în care e înfăţişată priveliştea unui nou cer şi a unui nou pământ: cum va veni Dumnezeu să locuiască printre oameni, cum le va şterge lacrimile, cum nu vor mai fi nici moarte, nici durere, nici suferinţă, nici plânsete, fiindcă tot ceea ce va fi fost mai înainte se va fi şters.

Când a citit versetul din urmă, am fost înfiorată în chip ciudat, mai ales fiindcă am simţit, din schimbarea abia perceptibilă a glasului său, că ochii-i erau îndreptaţi spre mine. Iată ce cuprindea acel verset:

„Cel ce biruieşte va moşteni acestea şi-i voi fi lui Dumnezeu şi el îmi va fi mie fiu. Cât despre – şi St. John urmă cu glas încet şi limpede – *fricoşi şi necredincioşi... şi tot soiul de mincinoşi – partea lor este în iezerul care arde*

cu foc şi cu pucioasă; ceea ce este moartea a doua.”

Din clipa aceea am ştiut ce soartă socotea St. John că mă aşteaptă. Când rosti ultimele cuvinte cutremurătoare ale acestui verset, glasul lui era pătruns de un simţământ, liniştit, potolit, de izbândă, împletit cu arzătoare dorinţă. Credea că numele său fusese scris în cartea cea mare şi râvnea ceasul în care va fi primit în cetatea unde „împăraţii pământului îşi aduc toată slava şi cinstea lor într-însa, cetate ce nu are lipsă nici de soare, nici de lună ca să lumineze în ea, fiindcă slava Domnului o luminează”.

Îşi înfăţişă toată dârzenia în rugăciunea ce urmă după citirea *Bibliei.* Zelul lui sobru se arăta iarăşi. Se ruga lui Dumnezeu, cuprins de înflăcărare şi hotărât să izbândească. Cerea putere pentru inimile slabe, lumină pentru acei care se rătăcesc de turmă, întoarcerea chiar în ceasul al unsprezecelea a acelora pe care ispitele lumii şi ale cărnii îi abătuseră de la drumul cel drept. Cerea, implora, stăruia fierbinte ca lui să i se hărăzească o parte din chinul celui osândit focului. Ardoarea este întotdeauna de-o mare solemnitate. Întâi am fost uimită de rugăciunea lui, dar când îl auzii urmând şi însufleţindu-se astfel, am fost mişcată şi, în sfârşit, cuprinsă de respect. Simţea atât de sincer ce-i bun şi mare în ţelul lui, încâţ cei ce-l auzeau rugându-se nu puteau simţi altfel decât dânsul.

După ce sfârşi rugăciunea, ne luarăm rămas bun de la el. Trebuia să plece a doua zi dis-de-dimineaţă. După ce-l sărutară, Diana şi Mary părăsiră odaia; mi s-a părut că le ceruse asta în şoaptă. Îi întinsei mâna şi-i urai călătorie bună.

— Mulţumesc, Jane, îmi zise el. După cum am spus, o să mă întorc de la Cambridge peste cincisprezece zile; îţi las acest răgaz să te gândeşti. Dacă m-aş supune mândriei omeneşti, nu ţi-aş mai vorbi de căsătorie, dar nu ascult decât de datoria mea şi nu urmăresc decât cel mai

de căpetenie scop al meu: slăvirea lui Dumnezeu. Stăpânul meu a fost îndelung răbdător; voi fi şi eu. Nu te pot părăsi în ora pierzaniei ca pe-un vas al mâniei; căieşte-te, hotărăşte-te cât mai e vreme. Aminteşte-ţi că suntem sortiţi să trudim cât este ziuă, ţine seama că „vine noaptea când niciun muritor nu va mai trudi”. Aminteşte-ţi de soarta bogatului din parabolă, care a avut toate bucuriile în această viaţă. Deie-ţi Domnul tăria de a alege acea bogăţie de care nimeni nu te poate prăda!

Îmi pusese mâna pe cap, în timp ce rostise ultimele cuvinte. Vorbise cu sinceritate şi blândeţe. Privirea lui nu era, fireşte, a unui îndrăgostit care-şi implora iubita, ci a unui păstor care-şi rechema oaia rătăcită, sau mai curând a unui înger păzitor care se-ngrijea de sufletul ce i-a fost încredinţat. Toţi oamenii de talent, fie că au sau nu simţire, fie că sunt propovăduitori, novici sau stăpâni – cu condiţia să fie sinceri – au momente sublime, în care subjugă şi domină. Am simţit pentru St. John o veneraţie atât de adâncă, încât m-am pomenit deodată la punctul pe care-l evitam de atât de multă vreme. Eram ispitită să încetez orice luptă, să mă las târâtă de puhoiul voinţei sale, să mă înec în vâltoarea vieţii lui şi s-o jertfesc pe a mea. Mă stăpânea aproape tot aşa cum mă stăpânise altădată domnul Rochester, dar cu totul în alt chip. În amândouă cazurile, eram nebună. Să fi cedat altădată, ar fi însemnat să trec peste principii; să fi cedat acum, ar fi însemnat să nesocotesc dreapta judecată. În clipa de faţă, când a trecut criza dureroasă, în oglinda liniştită a vremii văd limpede toate astea. Atunci nu-mi dădeam seama de nebunia mea.

Stam nemişcată înaintea ierofantelui[91] meu. Uitam că-l refuzasem; temerile mi se risipeau; strădaniile mele erau zădărnicite. Imposibilul, adică această căsătorie cu St. John, devenea – repede – Posibilul. Totul se schimbase dintr-odată. Credinţa mă cuprindea în vraja ei, îngerii îmi

[91] La început, titlul preotului care săvârşea ritualul închinat zeiţei Demeter, în Grecia antică. Mai târziu nume acordat papei.

făceau semne, chemându-mă; Dumnezeu îmi poruncea; viaţa mi se învăluia ca un sul de pergament, porţile morţii se deschideau, lăsându-mă să văd, dincolo de ele, veşnicia. Mi se părea că spre a fi fericită acolo, puteam jertfi totul în viaţa asta de-o clipă. Odaia întunecoasă mi se părea plină de vedenii.

— Acum te-ai putea hotărî? mă întrebă misionarul. Glasul lui era blând; şi mă trase prieteneşte spre el. Oh, cu cât era mai tare blândeţea decât puterea! Mă puteam împotrivi mâniei lui St John; bunătatea lui mă făcea, însă, să mă îndoi ca o trestie şi, totuşi, îmi dădeam tot timpul seama că dacă mă înduplec, mă voi căi într-o zi. Un ceas de rugăciune solemnă nu-i putuse schimba firea; îl înălţase doar.

— M-aş putea hotărî dacă aş fi singură, răspunsei eu. Aş putea să jur că m-aş mărita cu dumneata dacă aş fi încredinţată că asta e voinţa lui Dumnezeu; după aceea întâmple-se orice!

— Rugăciunile mele au fost ascultate! exclamă St. John.

Îmi apăsă mai tare mâna pe cap, ca şi când ar fi vrut să mă ia deplin în stăpânire; mă strânse în braţe, *aproape* ca şi când m-ar fi iubit (spun aproape, – puteam să-mi dau seama de deosebire, căci ştiam ce înseamnă să fii iubită; dar ca şi el, lăsasem deoparte dragostea şi nu mă gândeam decât la datorie). Pe dinaintea ochilor mei pluteau nori şi luptam să-i îndepărtez. Doream din tot sufletul, cu sinceritate, cu aprindere, să fac ce era bine şi numai atât rugam cerul: „Arată-mi, arată-mi calea ce trebuie s-o urmez!” Niciodată nu fusesem atât de tulburată. Cititorul va să judece dacă ceea ce se petrecu atunci a fost urmarea smintelii mele.

Casa era pe deplin liniştită, căci, probabil, afară de St. John şi de mine, toată lumea dormea. Singura făclie ce ne lumina se stinse; luna şi-arunca în odaie razele-i strălucitoare. Inima îmi bătea repede; îi auzeam zvâcnirile. Deodată, bătăile fură oprite de o senzaţie de nedescris ce mă înfieră din creştet şi până-n tălpi. Nu era

ceva asemănător unei descărcări electrice, dar era tot atât de ascuţită, de ciudată, de pătrunzătoare. S-ar fi spus că până atunci cea mai încordată activitate a simţurilor mele nu fusese decât o toropeală din care acum mi se poruncea să mă smulg. Simţurilc mele se trezeau într-o aşteptare încordată; ochii şi urechile mele aşteptău, în timp ce carnea tremura pe mine.

— Ce-ai auzit? Ce-ai văzut? mă întrebă St. John.

Nu vedeam nimic, dar auzeam de undeva un glas strigându-mi: „Jane! Jane! Jane!” Atâta tot.

— Oh, Doamne! Ce-i asta? suspinai eu.

Aş fi putut spune: „Unde-i?” Căci acel glas nu părea a fi venit din odaie, nici din casă şi nici din grădină; nu pornea din văzduh, nici din străfundurile pământului, nici din cer. Îl auzisem; dar unde şi cum nu puteam spune cu niciun chip. Era glasul unei fiinţe omeneşti, un glas bine cunoscut şi tare iubit, cel al lui Edward Fairfax Rochester. Era trist, dureros, sălbatic, înfricoşător şi părea că mă roagă.

— Vin! strigai eu. Aşteaptă-mă! Oh, am să vin!

Am fugit să deschid uşa şi m-am uitat pe coridor; era întuneric. Am fugit în grădină; era pustie.

— Unde eşti? strigai eu.

Munţii din spatele Marsh-Glenului repetară stins: „Unde eşti?” Ascultai. Vântul bătea încet printre brazi; în jurul meu nu era decât singurătatea mlaştinilor şi tăcerea nopţii.

— La o parte cu orice superstiţie! strigai eu, văzând un spectru negru înălţându-se din tisele întunecate. „Asta nu-i una din fantomele tale; nu-i urmarea vrajei tale: e opera firii. A fost stârnită şi nu-i de mirare – s-a străduit din răsputeri.”

Mă îndepărtai repede de St. John, care venise după mine şi voia să mă oprească. De astă dată îmi venise *mie* rândul. Puterea *mea* era în joc şi mă simţeam foarte tare. Îi spusei să nu-mi pună întrebări, să nu facă observaţii. Îl rugai să plece: trebuia şi voiam să fiu singură. Se supuse

numaidecât. Când ai destulă tărie să porunceşti, e uşor să te faci ascultat. Mă urcai şi mă încuiai în odaia mea; îngenuncheai şi mă rugai în felul meu, edică cu totul deosebit de cel al lui St. John, dar tot atât de fierbinte. Mi se părea că sunt aproape de tot de un duh puternic şi că sufletul meu se prosterna cu recunoştinţă la picioarele lui. Mă sculai după această rugăciune de mulţumire, luai o hotărâre şi mă culcai luminată şi decisă. Aşteptam cu nerăbdare ziua ce avea să vină.

Capitolul XXXVI

ÎN SFÂRŞIT, SE LUMINĂ DE ZIUĂ. M-am sculat la răsăritul soarelui, Timp de un ceas ori două mi-am aşezat lucrurile din cameră, am făcut ordine în sertare şi în dulap, ca să te las în starea ceruta de o scurtă absenţă. În vremea asta l-am auzit pe St. John ieşind din odaie. Se opri în faţa uşii mele. M-am temut să nu bată la uşă, dar se mulţumi să-mi strecoare o foaie de hârtie pe sub uşă. O luai şi citii:

„Aseară m-ai părăsit prea pe neaşteptate. Dacă ai mai fi stat încă puţin, ai fi putut pune mâna pe crucea creştinului, pe cununa îngerilor. Mă întorc peste cincisprezece zile şi voi aştepta hotărârea dumitale. Între timp, roagă-te şi veghează, ca să fii apărată de ispită. Cred că sufletul ţi-e plin de bunăvoinţă, dar trupul ţi-e slab. Mă voi ruga necontenit pentru dumneata.

Al dumitale
St. John”

„Sufletul meu vrea să facă ceea ce e drept, i-am răspuns în gând, iar trupul meu sper că e destul de puternic ca să împlinească voinţa cerului, atunci când ea îmi va fi limpede cunoscută. Oricum, va fi de ajuns de puternic să cerceteze, să răscolească, să afle o ieşire din acest nor de îndoială şi să ajungă la limanul certitudinii”.

Cu toate că eram în întâi iunie, dimineaţa se arăta rece şi posomorâtă, iar ploaia deasă bătea în geamuri. L-am auzit pe St. John deschizând uşa din faţă; m-am uitat pe fereastră, l-am văzut cum străbate grădina. Apucă pe

drumul ce trecea peste mlaştinile ceţoase spre Whitcross; de acolo trebuia să ia diligenţa.

„Peste câteva ore, îmi zisei, voi porni pe acelaşi drum ca şi tine; am să iau şi eu diligenţa la Whitcross. Am pe cineva în Anglia de la care vreau să primesc veşti, înainte de a pleca pentru totdeauna.”

Mai rămâneau două ceasuri până la masa de dimineaţă. Începui să mă plimb încet prin odaie, gândindu-mă la întâmplarea ce mă făcuse să iau această hotărâre neaşteptată. Îmi amintii senzaţia care mă zguduise, căci o retrăiam în întreaga ei ciudăţenie. Mi-aduceam aminte glasul pe care-l auzisem. Din nou mă întrebai de unde putea veni, dar tot atât de zadarnic ca şi înainte; mi se părea că vocea era în mine, nu în lumea dinafară, îmi spusei că s-ar putea să fie doar o impresie nervoasă, o nălucire. Şi totuşi, nu puteam crede aşa ceva. Mai degrabă semăna cu o inspiraţie. Copleşitoarea explozie sufletească, ce se dezlănţuise ca şi cutremurul de pământ care zdruncinase temeliile închisorii lui Pavel şi Silas, deschisese uşile celulei sufletului meu şi-i trăsese zăvoarele; îl deşteptase din somn, şi el se trezise tremurând, ascultând înfiorat. Apoi de trei ori un strigăt vibrase în urechea mea speriată, în inima şi în sufletul meu care nu se temeau şi nu se clătinau, căci acest strigăt n-avea nimic surprinzător, nici înspăimântător, ci mai degrabă părea vesel de sforţarea pe care o putuse face fără sprijinul corpului stânjenitor.

„Peste câteva zile, îmi zisei punând capăt visării mele, voi şti ceva despre cel al cărui glas părea că mă chemase în noaptea trecută. Scrisorile au fost zadarnice: o să fac eu însămi cercetări.”

La dejun le înştiinţai pe Diana şi Mary că plec şi o să lipsesc cel puţin patru zile.

— Pleci singură, Jane? mă întrebară ele.

— Da; plec ca să aflu ceva veşti despre un prieten, de soarta căruia sunt îngrijorată.

Mi-ar fi putut spune că ele erau singurele mele

prietene, căci le-o spusesem adesea – şi eram convinsă că în clipa aceea şi-aduceau aminte de cuvintele mele – dar, cu gingăşia lor sufletească, nu făcură nicio observaţie. Numai Diana mă întrebă dacă sunt sigură că-s destul de sănătoasă ca să călătoresc, fiindcă, după câte spunea ea, eram foarte palidă. Răspunsei că numai neliniştea mă făcea să sufăr şi că nădăjduiam să mă potolesc în curând.

Mi-a fost uşor să-mi fac pregătirile, căci n-am fost tulburată nici de întrebări, nici de bănuieli. Când le spusei că nu puteam să le dau desluşiri, primiră cu bunăvoinţă şi cuminţenie tăcerea pe care eu eram cu atât mai puţin ispitită s-o rup. Mă lăsară să fac ce vreau; la fel m-aş fi purtat şi eu cu ele în împrejurări asemănătoare.

Plecai de la Moor-House pe la trei şi, puţin după patru, mă aflam lângă stâlpul din Whitcross, aşteptând diligenţa ce trebuia să mă ducă la Thornfield. O auzii de departe, datorită liniştii ce domnea peste colinele singuratice şi drumurile pustii. Acum un an, coborâsem într-o seară de vară din aceeaşi trăsură în acelaşi loc, deznădăjduită, fără nicio ţintă. Făcui semn şi diligenţa se opri. M-am urcat, fără să mai fiu nevoită de astă dată să dau tot ce am pentru un loc în diligenţă. Eram din nou pe drumul Thornfieldului. Mă simţeam ca un porumbel călător care se întoarce acasă.

Călătoria a ţinut treizeci şi şase de ceasuri. Plecasem din Whitcross într-o marţi după-amiază, iar joi de dimineaţă surugiul opri să adape caii, la un han, în mijlocul unui peisaj ale cărui tufişuri verzi, ogoare întinse şi dealuri scunde mi-erau cunoscute. Cât de încântătoare mi se părură! Ce culori minunate avea verdeaţa în comparaţie cu mlaştinile mohorâte din Morton, în North-Midland! Da, cunoşteam acea privelişte şi ştiam că sunt aproape de ţintă.

— Cât mai e până la Thornfield Hall? întrebai pe unul din grăjdarii hanului.

— Peste câmp, doar două mile, doamnă.

„În sfârşit, călătoria mea s-a terminat”, îmi zisei.

Coborâi din diligenţă şi lăsai geamantanul în grija hangiului. Îmi plătii locul, dădui un bacşiş surugiului şi plecai. Soarele lumina firma hanului şi citii aceste cuvinte în litere de aur: „La stema Rochesterilor”. Deci mă şi aflam pe moşiile stăpânului meu; inima îmi zvâcni în piept, dar îndată după aceea se întristă din nou. Îmi trecuse prin minte un gând:

„Domnul Rochester a părăsit poate Anglia şi chiar dacă ar fi la Thornfield Hall, spre care te zoreşti, cine-i acolo alături cu el? Soţia lui nebună. Nu poţi face nimic aici; nu vei îndrăzni să-i vorbeşti, nici să-l cauţi. Te osteneşti zadarnic. Ai face mai bine să te opreşti. Cere veşti oamenilor de la han; îţi vor spune ei ce vrei să ştii, te vor lămuri pe deplin. Du-te şi întreabă-l pe omul acesta, dacă domnul Rochester e la castel.”

Era un gând înţelept şi, totuşi, nu-l puteam accepta. Mă temeam de un răspuns care m-ar cufunda în deznădejde. A prelungi îndoiala, însemna a prelungi nădejdea, încălzită de razele ei mai puteam privi castelul, înaintea mea se-ntindeau movila şi câmpiile pe care le străbătusem în dimineaţa când fugisem, surdă, oarbă, nesigură, urmărită de o furie răzbunătoare ce mă gonea fără zăbavă. Chiar înainte de a mă fi hotărât, eram în mijlocul ogoarelor. Cât de repede mergeam! Uneori fugeam chiar. Cu ce înfrigurare priveam înainte, căutând cu ochii pădurile bine cunoscute! Cu câtă căldură salutam copacii, pe care îi cunoşteam, pajiştile şi colinele ce se zăreau printre dânşii!

În sfârşit, zării pădurea plină de cuiburile negre ale ciorilor; un croncănit puternic tulbură liniştea dimineţii. Mă cuprinse o încântare ciudată şi înaintai cu mai mare grabă. Străbătui încă un lan şi apucai pe o potecă; se zăreau zidurile împrejmuitoare ale curţii şi dependinţele. Casa era încă ascunsă în dosul arborilor.

„Vreau s-o văd mai întâi din faţă, îmi zisei; cel puţin să zăresc crenelurile îndrăzneţe ce izbesc privirea şi să văd

fereastra odăii stăpânului meu: poate stă acum în pervaz. Se scoală devreme; poate că se plimbă prin livadă sau pe dinaintea casei. De l-aş putea cel puţin zări! N-o să fiu doar atât de nebună să fug spre el şi, totuşi, nu pot şti, nu pot fi sigură. Şi dacă aş face una ca asta ce s-ar putea întâmpla? Dumnezeu să-l aibă în pază! Dacă aş putea gusta încă o dată fericirea pe care mi-o dăruieşte privirea lui, cine ar suferi? Dar aiurez; poate că în clipa asta el priveşte răsăritul soarelui de pe crestele Pirineilor sau de pe ţărmurile mărilor liniştite ale Sudului.”

Mergeam de-a lungul zidului scund al livezii şi tocmai coteam după colţ. Între doi stâlpi de piatră, cu ghiulele tot de piatră în vârf, era o poartă ce dădea spre pajişti. Stând în dosul unui stâlp, puteam privi pe furiş toată faţada casei; îmi întinsei cu precauţiune capul, să mă încredinţez dacă nu era trasă vreuna din jaluzelele dormitorului, să zăresc din locul acela ferit ferestrele, crenelurile, faţada – totul.

Ciorile care îmi zburau pe deasupra capului se uitau poate la mine. Ce-or fi gândit? La început trebuie să le fi părut foarte atentă şi foarte sfioasă, apoi, încetul cu încetul, foarte cutezătoare şi neliniştită. Mai întâi am aruncat o ochire scurtă, apoi am privit îndelung; după aceea am ieşit din ascunzătoare şi-am înaintat pe pajişte. Deodată mă oprii în faţa intrării principale şi privii cu îndrăzneală. Poate că s-or fi întrebat: „Ce să însemne sfiala prefăcută de la început şi purtarea urâtă de acum?”

Ascultă o comparaţie, cititorule:

Un îndrăgostit îşi găseşte iubita adormită pe-un mal aşternut cu muşchi şi vrea să arunce o privire asupra chipului ei frumos, fără s-o trezească. Se furişează prin iarbă, grijuliu să nu facă vreun zgomot; se opreşte, închipuindu-şi că ea s-a mişcat; se dă înapoi – pentru nimic în lume n-ar vrea să fie zărit. Totul e liniştit; înaintează iar, se înclină deasupră-i; un văl uşor acoperă trăsăturile ei. Îl ridică şi se apleacă spre ea; acum ochii săi parcă-i şi văd aievea frumuseţea caldă, înfloritoare şi

fermecătoare în tihna ei. Cât de grăbită e prima lor privire! Dar cât de încremeniţi rămân! Cum mai tresare! Cuprinde brusc şi cu tărie în braţe trupul pe care cu o clipă mai înainte nu îndrăznea să-l atingă nici cu un deget! Strigă un nume şi-şi scapă povara şi-o priveşte rătăcit! o prinde apoi în braţe şi strigă şi priveşte, fiindcă acum nu se mai teme s-o trezească prin niciun zgomot – cu nicio mişcare! Credea că iubita sa doarme tihnită; o găseşte împietrită în moarte!

Îmi îndreptasem privirile cu o bucurie temătoare spre o casă arătoasă, dar nu zării decât o ruină înnegrită de fum.

Nu era nevoie să mă ascund în dosul unui stâlp ca să pot privi jaluzelele ferestrelor, cu teama de-a nu trezi pe cei care dormeau acolo! Nu era nevoie să pândesc încordată scârţâitul uşilor deschise sau zgomotul paşilor pe drumul pietruit ori de-a lungul aleilor cu prundiş! Pajiştea, câmpiile erau călcate în picioare şi părăginite; portalul n-avea uşi; partea din faţă era aşa cum o văzusem într-unul din visurile mele: un zid foarte înalt şi foarte şubred, găurit de ferestre fără pervaz; nu mai era nici acoperiş, nici creneluri, se năruise totul.

De jur-împrejur domnea tăcerea morţii şi singurătatea unui pustiu sălbatic. Nicio mirare că scrisorile mele rămăseseră fără răspuns; era ca şi cum le-aş fi trimis în cripta unui cimitir. Pietrele înnegrite arătau clar că focul mistuise castelul. Dar cine-i dăduse foc? Cum se întâmplase nenorocirea? Distrugerea marmurei, a ghipsului şi a lemnului fusese singura pierdere pricinuită de foc? Sau vieţi omeneşti fuseseră nimicite, asemenea casei? Cine căzuse victimă? Groaznică întrebare, la care nimeni nu-mi putea răspunde. Nu era niciun semn şi nicio mărturie mută.

Plimbindu-mă în jurul pereţilor ruinaţi, străbătând castelul pustiit, îmi dădui scama că trebuie să fi ars demult. Zăpezile iernii se adunaseră în troiene sub bolta înnegrită şi ploile pătrunseseră prin găurile acelea care odinioară fuseseră ferestre. Primăvara îşi aruncase

seminţele în grămada de dărâmături arse; iarba şi buruienile răsăreau ici şi colo printre pietrele şi bârnele prăbuşite. În timpul acesta, însă, unde era nefericitul stăpân al acelor dărâmături? În ce ţară? Cine avea grijă de el? Fără să vreau, ochii mi se îndreptaseră spre turnul cenuşiu al vechii biserici şi-mi spusei: „Să fie oare alături de Damer de Rochester, la adăpostul strâmtei case de marmură a Rochesterilor?”

Trebuia să capăt un răspuns la aceste întrebări şi nu-l puteam afla decât la han. Mă întorsei numaidecât acolo. Hangiul îmi aduse chiar el dejunul. Îl rugai să închidă uşa şi să stea pe un scaun, pentru că aveam să-i pun câteva întrebări; dar când el îmi făcu pe voie, abia dacă ştiam cu ce să încep, într-atât mă temeam de răspunsul lui. Şi totuşi, priveliştea de paragină pe care o avusesem sub ochi mă pregătise pentru o povestire tristă. Hangiul era un om între două vârste şi cu o înfăţişare respectabilă.

— Cunoşti, fără îndoială, castelul din Thornfield, îndrăznii eu să-i spun în cele din urmă.

— Da, doamnă; am stat acolo pe vremuri.

— Dumneata? „Oricum, nu pe vremea mea, îmi zisei, căci chipul tău îmi e străin.”

— Am fost valetul răposatului domn Rochester, adăugă dânsul.

„Răposat”! Mi s-a părut că primesc drept în inimă lovitura pe care tocmai încercasem s-o evit.

— Răposat! şoptii eu. A murit, vasăzică?

— Vorbesc de tatăl domnului Edward, actualul stăpân, explică el.

Am simţit din nou că răsuflu şi sângele îmi zvâcni iarăşi cu putere în vine. Cuvintele astea mă înştiinţau lămurit că domnul Edward – domnul Rochester al *meu* (Dumnezeu aibă-l în paza lui oriunde s-ar afla!) – cel puţin trăia. El era „stăpânul de acum”. Dragi mi-erau aceste cuvinte! Acum mi se părea că aş putea să ascult cu relativă linişte orice mi-ar dezvălui. Dacă nu era într-un mormânt, puteam suporta gândul că şi-a aflat adăpost chiar şi la celălalt

capăt al pământului.

— Domnul Rochester locuieşte acum la castelul Thornfield? întrebai eu. Cunoşteam dinainte răspunsul, dar doream să amân cât puteam mai mult orice întrebare directă despre locul unde se afla.

— Nu, doamnă – oh, nu! Nu stă nimeni la castel. Se vede că sunteţi străină de locurile astea, fiindcă altminteri aţi fi ştiut ce s-a întâmplat toamna trecută. Castelul Thornfield nu mai e decât o dărâmătură: a ars taman în vremea secerişului. A fost o nenorocire groaznică! Atâtea lucruri de preţ au fost nimicite; abia dacă s-au putut scăpa câteva mobile. Focul s-a dezlănţuit în toiul nopţii şi până să vină pompierii de la Millcote, castelul era o pălălaie de flăcări. Era o privelişte îngrozitoare. Am fost de faţă la prăpăd.

— În toiul nopţii! şoptii eu. Da, acesta era la Thornfield ceasul nenorocirilor. Se ştie cum a izbucnit focul?

— S-a bănuit, doamnă, sau mai degrabă ar trebui să spun că am fost cu toţii siguri. Nu ştiţi, poate, zise el apropiindu-şi scaunul de masă şi vorbind mai încet, că o nebună era închisă în casă.

— Am auzit vorbindu-se despre aşa ceva.

— Da, doamnă, şi era păzită cu mare străşnicie. Mulţi ani de zile nu era sigur că există, fiindcă nimeni n-o văzuse, dar se zvonea doar că ar fi cineva ascuns în castel. Se spunea că domnul Edward o adusese cu el din străinătăţi pe femeia aceea, iar unii spuneau că era o fostă iubită de-a lui. Anul trecut însă s-a întâmplat un lucru ciudat – foarte ciudat.

Mă temeam că o să-l aud povestindu-mi chiar păţania mea şi mă silii să-l readuc la fapte.

— Şi nebuna? am întrebat.

— Nebuna, doamnă, era nevasta domnului Rochester. Lucrul ăsta s-a descoperit într-un chip ciudat. La castel era o tânără guvernantă, de care domnul Rochester...

— Dar ce-a fost cu focul? îl întrerupsei.

— Am să ajung şi acolo, doamnă... De care s-a

îndrăgostit domnul Edward. Servitorii spun că n-au văzut niciodată pe cineva îndrăgostit mai nebuneşte decât dânsul. Se ţinea scai de ea. Servitorii îi spionau, fiindcă, ştiţi, doamnă, aşa au ei obiceiul. O iubea cum nimeni nu-şi poate închipui, da la drept vorbind nu era deloc drăguţă. Cică era mică, slabă; ca o fetiţă. N-am văzut-o niciodată, dar am auzit pe Leah, fata din casă, vorbind despre ea; şi Leah ţinea la ea foarte mult. Domnul Rochester avea patruzeci de ani şi fata n-avea nici douăzeci. Ştiţi, când oamenii se îndrăgostesc la vârsta asta de femei tinere, parcă sunt fermecaţi. Ei, şi domnul Rochester voia s-o ia de nevastă.

— O să-mi povesteşti asta mai târziu, zisei. Aş vrea să ştiu mai curând ce-a fost cu focul. A fost cumva bănuită nebuna?

— Chiar aşa, doamnă, aţi nimerit-o: fără doar şi poate că ea a pus focul. Era păzită de una, Grace Poole, o femeie pricepută în meseria ei şi vrednică de toată încrederea. N-avea decât un cusur, cusur obişnuit la oameni de ăştia: *avea totdeauna lângă ea o sticlă de rachiu* şi din când în când trăgea câte o duşcă. Poate fi iertată: avea o viaţă aşa de grea. Numai că era cam primejdios, fiindcă, după ce bea, adormea adânc şi atunci nebuna, vicleană ca o vrăjitoare, îi lua cheile din buzunar, ieşea din odaie şi rătăcea prin casă, şi făcea toate ticăloşiile ce-i treceau prin cap. Se spune că o dată a încercat să-şi ardă soţul de viu, în patul lui, dar nu cunosc bine întâmplarea. În noaptea de-atunci, a dat întâi foc perdelelor din odaia de-alături de ea, apoi a coborât şi a dat foc odăii unde stătuse guvernanta (s-ar fi zis că ştia ceva din ce se întâmplase şi avea pică pe ea). A dat foc patului. Noroc că nu dormea nimeni în el, căci fata fugise cu două luni înainte. Domnul Rochester o căutase, de-ai fi crezut că-i lucrul cel mai de preţ pe care-l avea în lume, dar n-a mai auzit niciodată pomenindu-se de ea. A suferit atât, încât a căzut într-un fel de aiureală; nu fusese niciodată o fire potolită, dar acum ajunsese primejdios.

Voia să fie într-una singur; a trimis-o pe doamna Fairfax, îngrijitoarea, la nişte prieteni de-ai ei, care locuiau departe, dar s-a purtat frumos cu ea şi i-a făcut şi o pensie pe viaţă. Merita, că era femeie cumsecade. Pe domnişoara Adèle, o domnişoară pe care o creştea dânsul, a trimis-o la un pension. Domnul Rochester a rupt legăturile cu toată lumea şi s-a închis ca un pustnic în castel.

— Cum! N-a plecat din Anglia?

— El să plece? Da' de unde! Nu trecea pragul casei decât noaptea, când se plimba ca o nălucă pe câmpii şi prin livadă. S-ar fi zis că şi-a pierdut minţile şi eu cred că într-adevăr şi le pierduse; înainte de a fi dat ochii cu gândăcelul acela de guvernantă fusese omul cel mai vioi, cel mai îndrăzneţ şi cel mai de treabă pe care-l văzusem vreodată. Nu-i plăcea, ca altora, băutura, cursele de cai, cărţile; de altfel fără să fie bărbat prea frumos, era tare curajos şi avea o voinţă de fier. L-am cunoscut de copil şi, dac-ar fi fost după mine, domnişoara aceea, Eyre, mai bine şi-ar fi rupt gâtul înainte de a veni la Thornfield Hall.

— Vasăzică domnul Rochester era la castel când a izbucnit focul?

— Da, fireşte, şi s-a urcat în mansardă când totul era în flăcări, i-a trezit pe servitori şi i-a ajutat să coboare, apoi s-a întors s-o scape pe nebună. Ea însă era pe acoperiş, deasupra crenelurilor, dădea din mâini şi scotea nişte urlete aşa de groaznice că s-auzeau cale de-o poştă. Am văzut-o cu ochii mei: era o femeie voinică şi avea un păr lung, negru, care flutura în lumina flăcărilor. L-am văzut şi eu pe domnul Rochester urcându-se pe acoperiş prin luminator. L-am auzit strigând: „Bertha!" Pe urmă s-a apropiat de ea, dar nebuna a scos un ţipăt înspăimântător, a sărit – şi într-o clipă n-a mai rămas decât o grămadă de carne pe caldarâm.

— Moartă?

— Moartă! Moartă ca şi piatra pe care s-a prăbuşit.

— Doamne, Dumnezeule!

— Da, doamnă: era îngrozitor!

Se înfioră şi el.

— Şi după aceea? zisei.

— După aceea? A ars casa până la temelii de-au mai rămas doar câteva ziduri în picioare.

— A murit cineva?

— Nu, deşi poate că ar fi fost mai bine.

— Ce vrei să spui!

— Bietul domn Edward! exclamă el. Nu credeam că trăiesc s-o văd şi pe asta! Unii spun că era o pedeapsă dreaptă, fiindcă a tăinuit căsătoria dintâi şi a vrut să-şi ia altă nevastă, pe când a lui trăia încă; eu, însă, îl compătimesc.

— Spui că trăieşte! exclamai eu.

— Da, da, dar mulţi cred că ar fi fost mai bine să fi murit.

— De ce? Cum?

Sângele îmi îngheţă din nou.

— Unde e? întrebai. E în Anglia?

— Da, e în Anglia; acum nu mai poate părăsi ţara; a rămas aici pentru totdeauna.

Ce cumplită mi-era agonia! Şi omul acesta părea că vrea să mi-o prelungească.

— Bietul domn Edward e orb! zise el în sfârşit.

Mă temeam de ceva mai rău; îmi fusese teamă să nu fie nebun. Mi-am adunat toate puterile, să întreb care era pricina acelei nenorociri.

— Curajul şi bunătatea lui, doamnă. N-a vrut să plece din castel până n-a ieşit toată lumea. Când doamna Rochester s-a aruncat de pe acoperiş, el a coborât scara cea mare şi în clipa aceea scara s-a surpat. A fost scos viu de sub dărâmături, dar era foarte greu rănit, un ochi i se scursese şi o mână era atât de zdrobită, că domnul Carter, chirurgul, a fost silit să i-o taie numaidecât. Celălalt ochi i s-a umflat, aşa că şi-a pierdut cu desăvârşire vederea şi acuma, săracul, e orb şi ciung.

— Unde-i? Unde stă?

— La Ferndean, o proprietate de a sa, la vreo treizeci de mile de-aici. E un loc pustiu.

— Cine stă cu el?

— Bătrânul John şi nevastă-sa; n-a vrut pe nimeni altul. Se zice că e rău de tot.

— Ai vreo trăsură pe-aci?

— Avem o brişcă, doamnă, o brişcă foarte arătoasă.

— Pregăteşte-o numaidecât şi spune vizitiului că dacă ajungem la Ferndean înainte de a se înnopta, o să-i plătesc şi lui şi dumitale de două ori preţul pe care-l ceri de obicei.

Capitolul XXXVII

CASTELUL FERNDEAN ERA O CLĂDIRE străveche, de mărime potrivită, fără pretenţii arhitecturale şi îngropată în mijlocul pădurilor. Mai auzisem vorbindu-se de el. Domnul Rochester îl pomenise adesea şi se ducea uneori pe acolo. Tatăl lui cumpărase proprietatea pentru vânatul care se găsea din belşug pe-acolo. Ar fi arendat-o dacă ar fi găsit arendaş, dar nimeni nu voia s-o ia, pentru că era într-un loc depărtat şi nesănătos. Ferndean rămânea astfel nelocuit şi nemobilat, afară de două sau trei odăi pregătite pentru sezonul de vânătoare, când stăpânul venea pentru puţină vreme acolo.

Ajunsei acolo cu puţin înainte de-a se înnopta. Cerul era întunecat, vântul rece şi cădea o ploaie măruntă de-ţi pătrundea până la oase. Făcui ultima milă pe jos, după ce dădusem drumul briştei şi plătisem vizitiului suma făgăduită. Castelul nu se zărea nici chiar când te aflai foarte aproape de el, atât de deasă şi întunecată era pădurea dimprejur. Porţi de fier, aşezate între stâlpi de granit, îmi arătară intrarea. După ce trecui de ele, mă găsii în semiîntunericul pricinuit de două şiruri de arbori. Printre copacii noduroşi cu trunchiul alb, pe sub bolţile ramurilor se-ntindea un drum năpădit de iarbă. O luai pe acolo, nădăjduind să ajung în curând la castel, dar drumul nu se mai sfârşea ci şerpuia tot mai departe, fără să se vadă nici urmă de castel sau de curte.

Credeam că o luasem greşit şi că mă rătăcisem. Întunericul serii şi bezna pădurilor mă înconjurau din toate părţile. Privii în jurul meu, să caut alt drum, dar nu

zării niciunul; trunchiurile mari erau apropiate şi frunzişurile bogate se înlănţuiau strâns: nicăieri vreun luminiş.

Înaintai. În sfârşit, drumul se lumină, copacii se răriră puţin. Curând zării o îngrăditură, apoi o casă. Întunericul te făcea s-o deosebeşti anevoie dintre copaci, aşa de prăpădite, umede şi verzi erau zidurile părăginite. După ce am trecut de un portal închis doar cu un zăvor, m-am pomenit în mijlocul unei curţi înconjurată de copacii pădurii; nu erau nici flori, nici răzoare, ci numai o alee largă, aşternută cu nisip, mărginită de pajişti şi care se pierdea apoi în desişul pădurii. Casa, văzută din faţă, avea două creste ascuţite, iar ferestrele erau înguste şi zăbrelite. Uşa de la intrare se arăta la fel de îngustă şi ajungeai la ea suind o treaptă. Era, aşa cum îmi spusese hangiul, un loc singuratic, tot atât de liniştit ca o biserică în timpul săptămânii. Doar ploaia ce cădea pe frunzele pădurii mai gonea tăcerea.

„Poate fi oare viaţă pe aici?” mă întrebai.

Da, era cineva, căci auzii o mişcare, uşa îngustă se deschise şi o umbră păru a se arăta: cineva se pregătea să iasă.

Un om înaintă şi se opri pe treaptă: un bărbat cu capul descoperit. Întinse mâna, ca şi cum ar fi vrut să-şi dea seama dacă plouă. În ciuda întunericului, îl recunoscui: era chiar stăpânul meu, Edward Fairfax Rochester.

Mă oprii, îmi ţinui răsuflarea şi începui să-l examinez fără să fiu văzută, vai! fără să pot fi văzută de dânsul. Ce întâlnire neaşteptată, în care încântarea bucuriei era înăbuşită de amarnica suferinţă! Nu-mi fu greu să mă stăpânesc, să nu ţip şi să nu mai înaintez atât de repede.

Avea aceeaşi înfăţişare vânjoosă ca şi odinioară: mergea încă tot atât de drept, părul era încă tot negru ca pana corbului, trăsăturile nu erau schimbate, nici n-arătau ca ale unui om abătut. Într-un singur an niciun fel de suferinţă nu-i putuse slei puterea atletică, nici zdruncina făptura viguroasă. Dar ceva era schimbat în

înfăţişarea lui! Chipul deznădăjduit şi zbuciumat mă făcu să mă gândesc la unele fiare sălbatice sau la acele păsări de pradă care, rănite şi înlănţuite, devin primejdioase când te apropii de suferinţa lor. Doar vulturul închis în cuşcă, ai cărui ochi cercănaţi cu aur au fost stinşi de cruzimea omului, poate arăta ca acest Samson fără vedere.

Crezi oare, cititorule, că mă temeam de cruzimea lui oarbă? Dacă-ţi închipui aşa ceva, înseamnă că mă cunoşti prea puţin. Îmi legănam durerea în nădejdea dulce că în curând voi putea depune un sărut pe acea frunte de stâncă şi pe acele buze pecetluite cu atâta asprime; dar încă nu sosise clipa aceea. Şi nu voiam deocamdată să mă apropii de dânsul.

Coborî singura treaptă a scării şi înaintă încet, pe dibuite, spre pajişte. Unde era acum mersul lui îndrăzneţ? Se opri, ca şi când n-ar fi ştiut încotro s-o ia. Ridică mâna, deschise pleoapele, privi în gol şi, trudindu-se mult, îşi îndreptă ochii spre cer şi copaci; îmi dădui seama că pentru el totul era cufundat într-o beznă pustie, îşi ridică mâna dreaptă (căci ţinea la piept braţul stâng care-i fusese ciuntit). Părea că vrea să-şi dea seama, pipăind, de tot ce-l înconjoară, dar nu găsi decât gol: copacii erau la o depărtare de câţiva metri. Renunţă, încrucişă braţele şi rămase liniştit şi mut în ploaia ce cădea acum deasă pe capul lui descoperit. În clipa aceea, John se apropie de el.

— Vreţi să-mi luaţi braţul, domnule? întrebă el. A început să plouă tare. Ar fi mai bine să intraţi în casă.

— Lasă-mă.

John se depărtă, fără să mă fi văzut. Domnul Rochester încercă să se plimbe, dar zadarnic; totul era prea nesigur pentru el. Se îndreptă spre casă şi, după ce intră, închise uşa.

Atunci mă apropiai şi bătui: îmi deschise nevasta lui John.

— Bună ziua, Mary, zisei. Ce mai faci?

Femeia tresări, ca şi când ar fi văzut o nălucă. O liniştii.

La întrebarea ei grăbită: „Eşti cu adevărat dumneata, domnişoară, care vii la acest ceas târziu, în locul ăsta singuratic?” îi răspunsei luându-i mâna şi apoi urmând-o în bucătărie, unde John şedea lângă un foc zdravăn. Îi lămurii în puţine cuvinte că aflasem tot ce s-a întâmplat după ce părăsisem Thornfieldul şi venisem să-l văd pe domnul Rochester. L-am rugat pe John să se ducă până la staţia de poştă, unde părăsisem brişca şi să-mi ia geamantanul rămas acolo. În timp ce-mi scoteam salul şi pălăria, întrebai pe Mary dacă nu puteam dormi acolo peste noapte. Aflând că lucrul acesta, deşi cam greu, era totuşi cu putinţă, îi spusei că rămân. Chiar în clipa aceea se auzi în salon sunând un clopoţel.

— Când intri în salon, spune stăpânului dumitale că vrea cineva să-i vorbească, dar nu-i spune cine, îi zisei eu bătrânei Mary.

— Nu cred c-o să te primească, spuse ea. Nu vrea să primească pe nimeni.

Când se întoarse, întrebai ce a spus domnul Rochester.

— Vrea să-ţi ştie numele şi ce doreşti, răspunse ea. Apoi turnă apă într-un pahar şi-l puse pe o tavă pe care se mai aflau două lumânări.

— Pentru asta a sunat? întrebai eu.

— Da: deşi orb, vrea totdeauna să aibă lumină seara.

— Dă-mi tava! I-o duc chiar eu.

I-o luai şi ea îmi arătă uşa salonului. Tava îmi tremura în mâini, o parte din apă se vărsă din pahar. Inima îmi bătea cu putere. Mary deschise uşa şi o închise apoi după mine.

Salonul avea o înfăţişare posomorâtă. Ardea un foc potolit, iar orbul stătea aplecat spre el, sprijinindu-şi capul de căminul înalt, demodat. Bătrânul Pilot stătea culcat departe de stăpânu-său. Se depărtase din calea orbului şi se ghemuise, ca şi cum s-ar fi temut să nu fie călcat fără voie pe labe. Când intrai, Pilot ciuli urechile, se ridică lătrând, scheunând şi sărind în jurul meu, aproape să-mi trântească tava din mâini. Am pus-o pe masă, m-am

apropiat de câine, mângâindu-l şi zicându-i încet:

— Jos, Pilot!

Domnul Rochester se întoarse maşinal să vadă de unde venea acel zgomot, dar neputând vedea nimic, se întoarse oftând.

— Dă-mi apa, Mary, zise dânsul.

Mă apropiai cu paharul acum numai pe jumătate plin. Pilot mă urmă, la fel de neastâmpărat.

— Ce este? întrebă domnul Rochester.

— Jos, Pilot! zisei din nou.

În clipa când vru să ducă paharul la buze se opri şi păru că ascultă. Totuşi, bău şi puse paharul pe masă.

— Dumneata eşti, Mary, nu-i aşa? întrebă el.

— Mary e în bucătărie, i-am răspuns.

Întinse repede mâna, dar nu mă vedea, aşa încât nu mă putu atinge.

— Cine-i? Cine-i? întrebă el, silindu-se să mă vadă cu ochii săi stinşi. Zadarnică şi dureroasă trudă. Răspunde-mi, vorbeşte-mi! zise el cu glas tare şi poruncitor.

— Mai vreţi puţină apă, domnule? Am vărsat jumătate din pahar, zisei eu.

— Cine e? *Ce e? Cine* vorbeşte?

— Pilot m-a recunoscut, răspunsei eu. John şi Mary ştiu că sunt aici. Am sosit abia astă-seară.

— Dumnezeule mare! Ce nălucire, ce nebunie dulce mă cuprinde?

— Nu e nicio nălucire şi nicio nebunie. Aveţi mintea prea puternică, domnule, ca să vă lăsaţi înşelat de năluciri, şi o sănătate prea viguroasă, ca să vă fie teamă de nebunie.

— Unde e cea care-mi vorbeşte? Să fie oare numai un glas? Oh! Nu *pot* s-o văd, dar trebuie s-o simt, sau inima va înceta să-mi mai bată şi capul o să-mi plesnească. Oricine eşti, lasă-mă să te ating, căci altminteri îmi pierd minţile!

Începu să bâjbâie. Îi oprii mâna care rătăcea şi o cuprinsei într-ale mele.

— Sunt într-adevăr degetele ei! exclamă dânsul. Degetele ei gingaşe! Atunci chiar ea e aici!

Mâna lui puternică scăpă dintr-ale mele; îmi apucă braţul, umărul, gâtul, talia; mă strânse în braţe.

— E Jane? E *într-adevăr* ea? Da, da, ăsta-i chipul ei, talia ei.

— Şi e glasul ei, adăugai eu. E chiar ea întreagă. Şi inima ei, de asemenea! Dumnezeu să vă binecuvânteze, domnule! Sunt fericită că mă aflu iar atât de aproape de dumneavoastră.

— Jane Eyre! Jane Eyre! atâta doar putea să spună.

— Da, stăpânul meu drag, răspunsei. Sunt Jane Eyre: te-am regăsit şi mă întorc la tine.

— Eşti chiar tu în carne şi oase? Eşti chiar tu, scumpa mea Jane?

— Mă atingeţi doar, domnule, şi mă ţineţi strâns: nu sunt rece ca un cadavru şi nici impalpabilă ca aerul.

— Iubita mea e în viaţă! Sunt negreşit mâinile ei, trăsăturile ei; dar nu pot fi atât de fericit după toate chinurile mele, e doar un vis. Un vis din nopţile acelea, când mi se părea că o ţineam strâns la piept ca acum şi o sărutam şi simţeam că mă iubea şi că nu mă va părăsi!

— Nu, domnule, de azi nu vă voi mai părăsi niciodată.

— N-o să mă părăsească niciodată, spunea năluca. Dar totdeauna mă trezeam şi vedeam că-i o batjocură deşartă. Mă regăseam singur şi părăsit: viaţa mi-era mereu întunecată, strivită, şi fără nădejde. Apa lipsea sufletului meu însetat şi pâine nu se afla pentru sufletul meu înfometat. Dulce vedenie, care te cuibăreşti acum în braţele mele, şi tu ai să zbori; ai să pieri ca surorile tale. Dar, Jane, înainte de a pleca, sărută-mă, sărută-mă încă o dată.

— Aici, domnule, şi aici!

Îmi apăsai buzele pe ochii lui strălucitori altădată şi stinşi acum. Îi ridicai părul şi-i sărutai fruntea. Păru că se trezeşte deodată, pătruns de încredinţarea că nu era pradă unui vis.

— Tu eşti, Jane, nu-i aşa? zise el. Şi te-ai întors la mine vasăzică?

— Da, domnule.

— Atunci nu zaci fără viaţă într-un şanţ sau în apele vreunui râu? Nu eşti o proscrisă dispreţuită, printre străini?

— Nu, domnule. Acum sunt o femeie liberă.

— Liberă! Ce vrei să spui, Jane?

— Unchiul meu din Madera a murit şi mi-a lăsat cinci mii de lire.

— Ah! exclamă el, asta-i ceva practic... e ceva real, aşa-i? Asta n-aş fi visat-o niciodată. Şi apoi, e într-adevăr glasul ei atât de cald, atât de pătrunzător şi totuşi atât de mângâietor. Îmi încântă sufletul ofilit şi-i dă o nouă viaţă. Cum, Janet?! Eşti o femeie liberă? Eşti o femeie bogată?

— Da, domnule. Şi dacă nu vreţi să mă lăsaţi să trăiesc aici alături de dumneavoastră, o să-mi pot ridica o casă lângă a dumneavoastră. Seara, când veţi avea nevoie de tovărăşie, o să veniţi să staţi în salonul meu.

— Dar dacă acum eşti bogată, Jane, ai fără îndoială prieteni care vor avea grijă de tine şi nu-ţi vor îngădui să-ţi închini viaţa unui schilod, unui orb?

— V-am spus, domnule, că sunt tot atât de liberă, pe cât de bogată. Sunt propria-mi stăpână.

— Şi vrei să rămâi cu mine?

— Negreşit, afară de cazul când dumneavoastră nu vreţi. Vă voi fi vecină, infirmieră şi îngrijitoare. V-am găsit singur, vă voi ţine tovărăşie, vă voi citi şi mă voi plimba cu dumneavoastră; o să şed lângă dumneavoastră, o să vă slujesc; o să fiu mâinile şi ochii dumneavoastră. Nu mai fiţi trist, dragul meu stăpân; cât oi trăi eu, n-o să fiţi singur, n-o să fiţi părăsit.

Nu răspunse. Părea serios şi adâncit în gânduri. Oftă şi întredeschise buzele să vorbească, dar le închise din nou. Eram cam stânjenită. Poate că fusesem prea grăbită să sar peste convenţii; poate că el, ca şi St. John, vedea o lipsă de ţinută în nechibzuinţa mea. Făcându-i această

propunere, mă gândeam că o dorea şi că mă va cere de nevastă. Cu toate că n-o spusese, eram convinsă că o să-mi ceară numaidecât să fiu a lui. Dar văzând că nu face nicio aluzie şi se întunecă tot mai mult la faţă, mă gândii deodată că poate mă înşelasem şi mă purtasem prea uşuratic. Atunci încercai să mă desprind uşor din braţele lui, dar el mă trase cu putere mai aproape.

— Nu, nu, Jane, exclamă dânsul, nu trebuie să pleci! Te-am ţinut în braţe, te-am auzit, am simţit mângâierea prezenţei tale, duioşia consolării tale, nu mă pot lipsi de aceste bucurii. Puţine lucruri mi-au mai rămas, pe tine cel puţin trebuie să te am. Lumea poate să râdă. Poate să-mi spună că sunt prost şi egoist; nu-mi pasă. Sufletul meu are nevoie de tine; vrea să fie mulţumit, sau se va răzbuna amarnic asupra trupului ce-l înlănţuie.

— Bine, domnule, voi rămâne lângă dumneavoastră; v-am făgăduit-o.

— Da, dar spunând că rămâi lângă mine, tu ai înţeles un lucru, iar eu altul. Poate că ai avea tăria să te hotărâşti să rămâi totdeauna cu mine, să mă slujeşti ca o mică infirmieră plină de bunăvoinţă (pentru că ai un suflet bun, mărinimos, care te îndeamnă să te jertfeşti pentru cei pe care-i compătimeşti). Fără îndoială că asta s-ar cuveni să-mi fie de ajuns. N-ar trebui să am acum faţă de tine decât sentimente paterne. Nu-i aşa, că la asta te gândeşti? Hai, spune-mi!

— Gândesc ce vreţi dumneavoastră, domnule. Mă voi mulţumi să fiu îngrijitoarea dumneavoastră, dacă socotiţi că e mai bine aşa.

— Dar nu poţi să fii veşnic îngrijitoarea mea, Janet; eşti tânără, o dată şi o dată trebuie să te măriţi.

— Nu-mi pasă de măritiş.

— Trebuie să-ţi pese, Janet; dacă aş fi ca altădată, m-aş sili să te fac s-o doreşti; dar... un infirm fără vedere!

După aceste cuvinte, se cufundă iar în descurajarea lui. Eu, dimpotrivă, devenii mai veselă şi-mi recăpătai îndrăzneala; cuvintele lui de pe urmă îmi arătară unde se

afla piedica şi, cum pentru mine nu era deloc o piedică, mă simţii din nou în largul meu. Reluai convorbirea cu şi mai multă vioiciune.

— E vremea ca cineva să vă facă iar bun şi milos, i-am zis mângâindu-i părul lung şi des, căci văd că v-aţi prefăcut într-un leu sau altă fiară de soiul ăsta. Aveţi un *faux air*[92] de Nabucodonosor al acestor meleaguri; e adevărat, părul dumneavoastră îmi aminteşte de penele vulturului, dar n-am observat încă dacă unghiile au început să vă semene cu ghearele răpitoarelor.

— La capătul acestui braţ nu-i nicio mână, nici unghii, zise el scoţând de la piept braţul lui ciuntit şi arătându-mi-l. E doar un ciot. Spectacol oribil, nu-i aşa, Jane?

— Da, e dureros să-l văd; şi e dureroasă priveliştea ochilor acestora şi a cicatricei lăsate de foc pe frunte; dar ceea ce e mai rău e că sunt în primejdie să vă iubesc mai mult din pricina asta şi să vă preţuiesc mai mult decât meritaţi.

— Credeam, Jane, că văzându-mi braţul şi cicatricele de pe obraz, o să simţi doar silă.

— Cum, credeţi una ca asta? Să nu-mi vorbiţi astfel, dacă nu vreţi să vă spun ceva ce nu ar fi deloc spre cinstea judecăţii dumneavoastră. Dar acum lăsaţi-mă să mă duc să aţâţ focul şi să curăţ căminul. Puteţi desluşi un foc strălucitor?

— Da. Cu ochiul drept zăresc o licărire, o ceaţă roşiatică.

— Şi vedeţi lumânările?

— Foarte tulbure, fiecare e pentru mine o pată luminoasă.

— Pe mine mă zăriţi?

— Nu, iubita mea, dar sunt foarte recunoscător că te aud şi te simt.

— Când cinaţi?

— Nu cinez niciodată.

— Dar o să cinaţi astă-seară. Mi-e foame! Desigur că şi

[92] Aparenţă falsă. (fr.)

dumneavoastră, numai că nu vă gândiţi la asta.

Chemai pe Mary şi odaia căpătă curând o înfăţişare veselă. Am pregătit de asemenea o cină bună. Eram tulburată şi în tot timpul mesei şi multă vreme după aceea am trăit marea plăcere şi bucurie de a-i vorbi. Mă simţeam în largul meu, nu-mi înfrânam deloc voioşia şi vioiciunea faţă de dânsul, căci ştiam că-i sunt pe plac. Se vedea bine că tot ce-i spuneam îl mângâie şi-l însufleţeşte. Încântătoare certitudine ce dădea viaţă şi căldură întregii mele făpturi. În prezenţa lui trăiam din plin, iar el trăia când eram eu de faţă. Cu toate că era orb, zâmbetul îi juca pe chip, bucuria îi strălucea pe frunte şi trăsăturile lui luau o înfăţişare mai caldă şi mai blândă.

După masă, începu să-mi pună multe întrebări, ca să ştie unde am fost, ce am făcut şi cum l-am regăsit, dar nu-i răspunsei decât pe jumătate; era prea târziu să mai intru în amănunte. De altfel, mă temeam să nu-i ating vreo coardă a unei adânci înfiorări şi nu voiam să-i deschid în inimă un nou izvor de tulburare. Deocamdată, singurul meu ţel era să-l înveselesc; vesel era şi dânsul – cum am mai spus – dar numai când şi când. Dacă lâncezea puţin convorbirea, neliniştit, mă pipăia şi-mi spunea:

— Jane. Eşti totuşi o făptură omenească, Jane. Eşti sigură de asta, nu-i aşa?

— Da, domnule Rochester, de asta nu mă îndoiesc.

— Dar cum se face că în această seară tristă şi întunecată te-ai găsit deodată lângă căminul meu singuratic? Am întins mâna să iau un pahar de apă şi tu mi l-ai dat; ţi-am pus o întrebare, crezând că o să-mi răspundă nevasta lui John, şi în urechi mi-a răsunat glasul tău.

— Pentru că eu v-am adus tava, şi nu Mary.

— Ceasurile pe care le petrec cu tine sunt parcă vrăjite. Cine poate să spună ce viaţă tristă, întunecată şi fără speranţă am dus în ultimele luni? Nu făceam nimic, nu

nădăjduiam nimic. Asemuiam ziua cu noaptea. Nu simţeam decât frigul, când lăsam focul să se stingă; foamea, când uitam să mănânc şi veşnic o mâhnire necontenită; uneori mă cuprindea o dorinţă delirantă de-a o vedea iar pe draga mea Jane. Da: cu mai multă înflăcărare doream să o simt lângă mine decât să-mi recapăt vederea. Cum se poate ca Jane să fie lângă mine şi să-mi spună că mă iubeşte? N-o să plece tot aşa, pe neaşteptate, cum a venit? Mă tem că mâine n-o s-o mai găsesc.

În starea în care se afla, un răspuns obişnuit, care să-l scoată din zbuciumul minţii lui tulburate, era cel mai bun mijloc de a-l linişti. Îmi trecui degetele peste sprâncenele lui; îi spusei că erau arse şi că mă voi îngriji eu să le fac să crească din nou, la fel de groase şi negre ca înainte.

— De ce să-mi faci în vreun fel bine, spirit milostiv, dacă o să vie clipa fatală când mă vei părăsi din nou? O să dispari ca o umbră, iar eu n-o să ştiu unde şi cum ai pierit şi n-o să te mai pot regăsi.

— Aveţi un pieptănaş la dumneavoastră, domnule?

— De ce, Jane?

— Ca să vă pieptăn puţin coama asta neagră şi zbârlită. Dacă vă privesc de aproape, sunteţi îngrozitor. Spuneţi că aş fi o zână; dumneavoastră, dumneavoastră semănaţi şi mai mult cu un moroi.

— Sunt tare urât, Jane?

— Da, domnule, totdeauna aţi fost urât, ştiţi prea bine.

— Cum? Cei la care ai stat nu te-au vindecat de răutate?

— Şi totuşi erau buni, de o sută de ori mai buni decât dumneavoastră. Se gândesc la lucruri la care dumneavoastră nici n-aţi visat vreodată. Gândurile lor erau mai înălţătoare decât ale dumneavoastră.

— Cu cine dracu ai stat?

— Dacă vă tot frământaţi aşa, am să vă smulg tot părul şi cel puţin atunci n-o să vă mai îndoiţi că trăiesc.

— Cu cine ai stat, Jane?

— Astă-seară nu vă spun, domnule; trebuie să aşteptaţi până mâine. A-mi lăsa povestirea neisprăvită reprezintă pentru mine o chezăşie că o să fiu chemată mâine la masa dumneavoastră ca s-o sfârşesc. Ah! trebuie să-mi amintesc că nu se cade să vin mâine dimineaţă numai cu un pahar de apă, ci să aduc cel puţin un ou, fără să mai vorbesc de şuncă.

— Spiriduş poznaş! Copil al zânelor, crescut de oameni! Lângă tine simt ceea ce n-am simţit de un an de zile. Dacă Saul te-ar fi avut în locul lui David, Satana ar fi fost alungată fără ajutorul harpei.

— Acum, domnule, iată-vă pieptănat cum trebuie şi vă las. Am călătorit trei zile şi cred că sunt obosită. Noapte bună.

— Numai o vorbă, Jane; nu erau decât doamne în casa în care ai locuit?

Fugii râzând şi mai râdeam încă urcând scara. „O idee bună, îmi zisei. Asta-i mijlocul cel mai nimerit ca să-l scot din mâhnirea lui, cel puţin pentru o vreme."

A doua zi, devreme de tot, îl auzii trecând dintr-o odaie într-alta. Cum coborî Mary, el o întrebă: „Domnişoara Eyre e aici?" Apoi: „Ce odaie i-ai dat? Nu-i umedă?" „Domnişoara Eyre s-a sculat? Du-te şi întreab-o dacă are nevoie de ceva şi când coboară."

Coborâi când socotii că era ora dejunului. Intrai încet în odaia unde stătea domnul Rochester şi-l putui privi, înainte ca el să-şi dea seama că sunt acolo. Mă cuprinse mâhnirea la vederea acestui spirit puternic, robit de un trup beteag. Şedea pe un scaun. Deşi era liniştit, nu se odihnea. Fără îndoială, aştepta. Pe trăsăturile lui era sculptată durerea obişnuită. Părea o lampă stinsă, care aştepta să fie aprinsă. Dar vai! nu el putea înteţi din nou flacăra ce-i lumina odinioară chipul; pentru asta avea nevoie de altcineva. Voiam să fiu fericită şi veselă, dar bărbatul acela, cândva atât de voinic şi acum lipsit de putere, mă emoţiona până în adâncul sufletului. Totuşi, mă apropiai de el plină de vioiciune.

— Azi e într-adevăr foarte frumos, domnule, zisei. Nu mai plouă şi soarele străluceşte minunat. În curând o să vă plimbaţi.

Înteţisem flacăra chipului său: trăsăturile îi străluceau.

— Ah! în sfârşit, vesela mea ciocârlie! exclamă el. Vino la mine. N-ai plecat, n-ai pierit? Acum un ceas ţi-am auzit surorile cântând în pădure. Dar pentru mine cântecul lor n-avea niciun farmec, tot aşa cum soarele care răsare n-are lumină. Urechea mea e nepăsătoare la toate melodiile de pe pământ şi nu tânjeşte decât după glasul dragii mele Jane. Din fericire, nu e tăcută. Prezenţa ei e singura rază ce mă poate încălzi.

Ochii mi se umplură de lacrimi auzind mărturisirea acestei neputinţe; părea un vultur regal înlănţuit, care se vede silit să ceară hrană unei vrăbii. Dar nu voiam să plâng. Îmi ştersei repede ochii şi începui să pregătesc micul dejun.

Cea mai mare parte a dimineţii o petrecurăm în aer liber. Dusei pe domnul Rochester pe câmpii scăldate în lumină, dincolo de pădurea tristă şi umedă. Îi descrisei frunzişul de un splendid verde strălucitor, îi spusei cât de frumoase sunt florile şi gardurile vii, cât de încântător e cerul albastru. Căutai un loc frumos, la umbră. El se aşeză pe trunchiul uscat al unui copac, iar eu pe genunchii săi. De ce n-aş fi făcut-o, dacă eram amândoi mai fericiţi împreună decât despărţiţi? Pilot se culcă lângă noi; totul era liniştit. Înlănţuindu-mă cu braţele curmă deodată tăcerea.

— Dezertoare, dezertoare nemiloasă! Oh, Jane, nu-ţi poţi închipui ce am simţit când am văzut că ai fugit de la Thornfield, că nu te pot găsi nicăieri şi când, după ce ţi-am cercetat odaia, mi-am dat seama că n-ai luat nici bani, nici lucruri care să-ţi fie de folos. Ai lăsat în cutioara lui micuţă şiragul de perle pe care ţi l-am dăruit, iar cuferele tale mai erau încă acolo legate şi încuiate, aşa cum le pregătiseşi pentru călătorie. „Ce se face iubita mea, mă întrebam, acum când e părăsită şi fără niciun

ban?” Spune-mi, Jane, ce ai făcut?

Începui să-i povestesc tot ce se petrecuse în acel an, îndulcind mult întâmplările din cele trei zile, cât rătăcisem lihnită de foame. Altminteri ar fi însemnat să-i pricinuiesc un chin zadarnic. Chiar puţinul pe care i l-am spus i-a sfâşiat inima mai adânc decât aş fi voit.

Îmi spuse că nu trebuia să-l părăsesc, fără să fi luat cu mine ceva bani pentru călătorie. Ar fi trebuit să-i spun ce am de gând, să mă destăinuiesc lui. Nu m-ar fi silit niciodată să-i fiu amantă. Oricât de aprig o fi părut în deznădejdea lui, mă iubea prea mult şi cu prea multă duioşie ca să se poarte ca un tiran. Decât să mă vadă rătăcind lipsită de prieteni prin lumea largă, mi-ar fi dăruit jumătate din avere, fără să ceară măcar o sărutare în schimb. Era convins, adăugă el, că îndurasem mai mult decât voiam să spun.

— Ei bine, răspunsei, oricare ar fi fost suferinţele mele, n-au ţinut mult.

Atunci pornii să-i povestesc cum am fost primită la Moor-House şi cum am căpătat un post de învăţătoare; apoi i-am vorbit de moştenire şi de felul în care mi-am descoperit rudele. Fireşte, numele lui St. John Rivers a fost pomenit adesea în povestirea mea. De aceea, când am sfârşit, domnul Rochester începu imediat să vorbească despre el.

— Atunci acest St. John ţi-e văr? mă întrebă.

— Da.

— Ai pomenit des de el. Îl iubeşti?

— Era foarte bun, domnule; nu se putea să nu ţin la el.

— Bun. Asta înseamnă că e un bărbat de cincizeci de ani, respectabil, un om care se poartă bine? Ce vrei să spui? Lămureşte-mă.

— St. John n-are decât douăzeci şi nouă de ani, domnule.

— Asta înseamnă, cum spun francezii, *jeune encore*[93]. E un bărbat scund, rece şi urât? E unul dintre bărbaţii a

[93] Tânăr încă. (fr.)

căror calitate constă mai degrabă în a nu avea cusururi, decât în a avea însuşiri?

— E foarte activ, veşnic neobosit. Ţinta vieţii lui e să îndeplinească fapte mari şi frumoase.

— Dar de bună seamă că are mintea slabă. Nu cumva vrea binele, dar nu te poţi împiedica să ridici din umeri când îl auzi vorbind?

— Vorbeşte puţin, domnule, dar vorbeşte cu miez. Are judecata limpede şi firea neînduplecată, dar puternică.

— Atunci e un bărbat capabil?

— Da, într-adevăr.

— Foarte învăţat?

— St. John e un om care gândeşte adânc şi e şi foarte învăţat.

— Nu mi-ai spus oare că purtările lui nu-ţi plăceau? Era foarte înfumurat şi-i plăcea să facă morală?

— N-am vorbit niciodată de purtările lui; dar dacă nu mi-ar fi plăcut, ar fi însemnat că am gusturi foarte proaste; purtările lui sunt curtenitoare, liniştite şi cu adevărat vrednice de un gentilom.

— Am uitat ce mi-ai spus despre înfăţişarea lui. E de bună seamă un popă necioplit, strangulat de cravata albă şi înălţat pe tălpile greoaie ale botforilor. Nu-i aşa?

— St. John se îmbracă cu îngrijire. E înalt şi frumos; are ochi albaştri şi un profil grecesc.

— Să-l ia dracu! zise el în şoaptă. Apoi către mine: îl iubeai, Jane?

— Da, domnule Rochester, îl iubeam. Doar m-aţi mai întrebat o dată.

Fireşte, îmi dădui seama ce simţea domnul Rochester; îl cuprinsese gelozia şi-l muşca adânc, dar muşcătura era mântuitoare, căci îl smulgea din melancolia lui dureroasă. De aceea, n-am vrut să îndepărtez numaidecât şarpele.

— Poate că nu mai vrei să stai pe genunchii mei, domnişoară Eyre, îmi zise domnul Rochester.

— De ce nu, domnule Rochester?

— După ce i-ai făcut portretul, de bună seamă că o să ţi

se pară prea izbitor contrastul. Mi-ai vorbit despre un Apollo graţios. E încă viu în închipuirea ta: înalt, frumos, cu ochii albaştri şi profilul grecesc. În clipa de faţă privirea ta se pleacă asupra unui Vulcan, asupra unui adevărat făurar, oacheş, cu umerii laţi, orb şi schilod pe deasupra.

— Nu m-am gândit niciodată la asta. Dar e adevărat că semănaţi cu un Vulcan, domnule.

— Atunci poţi să mă părăseşti; dar înainte de a pleca (mă strânse mai tare ca oricând), te rog să-mi răspunzi la una sau două întrebări.

După aceea tăcu.

— Ce întrebări, domnule Rochester?

Şi atunci începu un interogatoriu neiertător.

— St. John, întrebă el, ţi-a găsit locul de învăţătoare înainte de a şti că-i eşti verişoară?

— Da.

— Îl vedeai des? Venea din când în când la şcoală?

— În fiecare zi.

— Să-ţi admire isprăvile, Jane? Căci eşti învăţată şi talentată.

— Da.

— A descoperit la dumneata lucruri pe care nu nădăjduise să le afle? Ai însuşiri puţin obişnuite.

— Asta nu ştiu.

— Spui că aveai o locuinţă mică, lângă şcoală. Venea vreodată să te vadă acolo?

— Din când în când.

— Seara?

— Numai o dată sau de două ori.

Domnul Rochester se opri puţin.

— Cât timp ai mai stat împreună cu el şi cu surorile lui, după ce aţi descoperit că sunteţi rude?

— Cinci luni.

— Rivers petrecea multă vreme alături de tine şi de surorile lui?

— Da. Salonul din spate ne slujea tuturor de sală de studiu. El se aşeza la fereastră, iar noi la masă.

— Învăţa mult?
— Da, mult de tot.
— Ce anume?
— Limba hindi.
— Dar tu ce făceai în timpul ăsta?
— La început învăţam germana.
— El te învăţa?
— Nu; el n-o cunoştea.
— Nu te învăţa nimic?
— Puţină hindi.
— Rivers te învăţa limba hindi?
— Da, domnule.
— Şi pe surorile lui?
— Nu.
— Numai pe tine?
— Numai pe mine.
— Ai vrut dumneata să înveţi?
— Nu.
— El ţi-a cerut?
— Da.

Domnul Rochester tăcu din nou.

— De ce? La ce-ţi putea sluji limba hindi?
— Voia să mă ia cu el în India.
— Ah, acum ajung la sursă. Voia să te ia de nevastă.
— Mi-a cerut, într-adevăr, să-i fiu soţie.
— Nu-i adevărat: e o poveste neruşinată, pe care o născoceşti ca să mă superi.
— Iertaţi-mă, dar e adevărul curat. Mi-a cerut de mai multe ori să mă mărit cu el şi nici dumneavoastră n-aţi fi putut să mi-o cereţi cu atâta stăruinţă.
— Domnişoară Eyre, îţi repet că poţi să mă părăseşti. De câte ori trebuie să-ţi repet acelaşi lucru? De ce te încăpăţânezi să-mi stai cocoţată pe genunchi, când eu ţi-am spus să pleci?
— Pentru că mă simt bine aici.
— Nu, Jane, nu te simţi bine aici, fiindcă inima ta nu-i aici: e lângă vărul dumitale, St. John. Oh, până acum am

crezut că micuţa Jane e numai a mea! Chiar când m-ai părăsit, am crezut că mă iubeşti încă. Era unica mea bucurie în mijlocul tuturor amărăciunilor. Cu toate că am fost multă vreme departe unul de altul, cu toate că am vărsat multe lacrimi în urma despărţirii noastre, de câte ori plângeam după tine, Jane, niciodată nu mă gândeam că ai putea iubi pe un altul! Dar e de prisos să mă întristez. Jane, lasă-mă; du-te şi mărită-te cu Rivers.

— Atunci, domnule, alungaţi-mă departe de dumneavoastră, îmbrânciţi-mă, căci de bună voie n-am să vă părăsesc.

— Jane, mi-e drag glasul tău. El dă încă viaţă nădejdilor mele, căci mi se pare sincer. Când îl aud, mă simt transportat cu un an în urmă şi uit că între timp te-ai ataşat de altcineva. Dar nu sunt nebun. Pleacă, Jane…

— Unde trebuie să mă duc, domnule?

— Urmează-ţi drumul, alături de bărbatul pe care ţi l-ai ales.

— Cine-i acela?

— Ştii prea bine: acest St. John Rivers.

— Nu e bărbatul meu şi n-o să fie niciodată. Nu-l iubesc şi nu mă iubeşte. El iubeşte (aşa cum poate iubi el, nu ca dumneavoastră) pe o tânără frumoasă pe care-o cheamă Rosamond. Voia să se însoare cu mine doar fiindcă socotea că a găsit o nevastă potrivită pentru un misionar, ceea ce nu aflase la ea. E un om mare şi bun, dar aspru; şi rece ca un gheţar. Nu vă seamănă, domnule. Nu mă simt fericită nici alături de el, nici cu el. N-are pentru mine nici îngăduinţă, nici dragoste; nu vede nimic atrăgător în fiinţă mea, nici măcar tinereţea; doar câteva însuşiri intelectuale. Atunci, domnule, trebuie să vă părăsesc şi să mă duc la el?

Mă înfiorai fără voie şi un instinct tainic mă apropie de stăpânul meu orb, pe care-l iubeam atâta. El zâmbi.

— Cum, Jane?! E adevărat oare? zise el. Aşa stau lucrurile cu Rivers?

— Da, domnule! Oh, nu trebuie să fiţi gelos. Voiam să

vă aţâţ puţin, ca să fiţi mai puţin mâhnit. Mă gândeam că furia e mai bună decât durerea. Doreaţi dragostea mea. Ah, dacă aţi putea vedea cât vă iubesc, aţi fi mândru şi fericit. Inima mea vă aparţine şi aşa o să fie totdeauna, chiar dacă soarta ne-ar despărţi pe veci.

Mă sărută din nou şi păru copleşit de gânduri triste.

— Oh, vederea mea stinsă! Puterile mele ciuntite! şopti el îndurerat.

Îl mângâiai, ca să-l smulg din visare. Ştiam la ce se gândeşte. Aş fi vrut să-i vorbesc, dar nu îndrăzneam. Se întoarse o clipă într-o parte şi văzui o lacrimă strecurându-i-se pe sub pleoapele închise şi de-a lungul obrajilor lui dăltuiţi în stâncă. Inima mi se strânse de durere.

— Nu preţuiesc mai mult decât castanul acela bătrân şi lovit de trăsnet din livada Thornfieldului, zise el după scurt timp. Avea el oare dreptul, ars şi scorojit cum era, să ceară unui caprifoi îmbobocit să-i acopere trunchiul mort cu florile lui proaspete?

— Nu sunteţi un trunchi mort, domnule. Nu sunteţi un copac prăvălit de furtună; sunteţi tânăr şi voinic. În jurul rădăcinilor dumneavoastră, fără s-o cereţi măcar, vor creste plante tinere, fiindcă se vor bucura de umbra dumneavoastră bogată; crescând se vor rezema de dumneavoastră şi vă vor înlănţui, pentru că puterea dumneavoastră le va fi un sprijin sigur.

El zâmbi iar. Îl alinasem puţin.

— Vorbeşti de prieteni, Jane? mă întrebă dânsul.

— Da, răspunsei eu cam şovăind.

Mă gândeam la ceva mai mult, dar nu ştiam ce cuvânt să întrebuinţez. El îmi veni în ajutor.

— Ah! Jane. Dar am nevoie de o soţie.

— Dumneavoastră, domnule?

— Da. E, deci, ceva nou pentru tine?

— Fireşte: n-aţi pomenit încă nimic de asta.

— Şi această veste nu-i deloc binevenită, nu-i aşa?

— Asta atârnă de împrejurări, domnule; atârnă de

alegerea dumneavoastră.

— O s-o faci tu pentru mine, Jane. O să mă supun hotărârii tale.

— Ei bine, domnule, alege-o *pe aceea care te iubeşte cel mai mult.*

— Am s-o aleg pe aceea *pe care o iubesc cel mai mult.* Jane, vrei să fii soţia mea?

— Da, domnule.

— Soţia unui orb sărman pe care va trebui să-l duci de mână?

— Da, domnule.

— A unui schilod care e cu douăzeci de ani mai bătrân decât tine şi pe care va trebui să-l îngrijeşti?

— Da, domnule.

— E adevărat, Jane?

— Cât se poate de adevărat, domnule.

— Oh, iubita mea! Dumnezeu să te binecuvânteze şi să te răsplătească!

— Domnule Rochester, dacă am făcut vreo faptă bună, dacă am avut vreodată un gând bun, dacă am rostit vreodată o rugăciune sinceră şi curată, dacă vreodată am avut o dorinţă nobilă, sunt răsplătită acum. A fi soţia dumneavoastră înseamnă pentru mine a avea toată fericirea la care poate năzui cineva pe pământ.

— Fiindcă a te jertfi înseamnă pentru tine suprema fericire.

— A mă jertfi? Ce să jertfesc? Foamea pentru hrană, aşteptarea pentru împlinire. Oare jertfă-i a avea dreptul să-l îmbrăţişez pe cel pe care-l respect, să sărut buzele pe care le iubesc, să mă sprijin de cel în care am încredere? Dacă e aşa, negreşit că în jertfă stă suprema mea fericire.

— Dar, Jane, va trebui să-mi înduri beteşugurile, să treci neîncetat cu vederea peste ceea ce-mi lipseşte.

— Toate astea nu înseamnă nimic pentru mine, domnule. Vă iubesc încă şi mai mult decât în zilele măreţiei dumneavoastră trufaşe, când nu voiaţi decât să daţi şi să ocrotiţi, fiindcă acum vă pot fi folositoare.

— Până acum n-am putut îndura să fiu ajutat şi călăuzit, dar de acum înainte nu va mai fi aşa. Nu-mi plăcea să-mi pun mâna în cea a unei fiinţe străine, dar îmi place s-o simt strânsă de degetele micuţei Jane. Preferam singurătatea deplină supravegherii neîncetate a servitorilor, dar blânda stăpânire a Janei îmi va fi o veşnică bucurie, căci Jane mi se potriveşte. Dar eu mă potrivesc ei oare?

— Da, domnule, răspundeţi celor mai din adânci dorinţe ale fiinţei mele.

— Atunci, nimic pe lume nu ne sileşte să aşteptăm; trebuie să ne căsătorim numaidecât.

Privirea şi vorba lui deveniseră înflăcărate: îşi găsea elanul de altădată.

— Trebuie să devenim o singură fiinţă, şi asta fără întârziere. Îndată ce vor fi gata cele de trebuinţă, o să ne căsătorim.

— Domnule Rochester, de-abia acum bag de seamă că soarele a coborât spre asfinţit şi Pilot a plecat să-şi ia masa. Lăsaţi-mă să văd ce oră arată ceasul dumneavoastră.

— Pune-ţi-l la cingătoare, Jane, şi păstrează-l. Nu mai am nevoie de el.

— E aproape patru, domnule. Nu vă e foame?

— Peste trei zile, Jane, trebuie să ne căsătorim. Nu-i vreme acum de bijuterii şi haine frumoase. Toate astea nu fac două parale.

— Soarele a zvântat pământul, domnule. Vântul nu mai bate şi e foarte cald.

— Ştii, Jane, că micul tău şirag de perle e acum legat sub cravata mea, în jurul gâtului meu pârlit de soare? Din ziua când mi-am pierdut singura mea comoară, îl port ca pe o amintire.

— Să ne întoarcem prin pădure, o să fim numai la umbră.

Dar el nu mă asculta şi-şi continua gândul.

— Jane! mă iei drept un păgân ticălos, şi, totuşi, inima

mi-e plină de recunoştinţă faţă de Dumnezeu, binefăcătorul. El nu vede aşa cum văd oamenii, ci mult mai limpede; nu judecă precum judecă oamenii, ci cu nesfârşit mai multă înţelepciune. Am greşit. Aş fi ofilit o floare imaculată şi i-aş fi întinat neprihănirea. Atotputernicul mi-a smuls-o din mâini. În trufaşa mea răzvrătire l-am blestemat aproape. În loc să-mi plec fruntea sub voia sa, l-am sfidat. Dreptatea dumnezeiască şi-a urmat drumul, nenorocirile m-au copleşit; am fost silit să trec prin valea umbrită a morţii. Pedepsele atotputernicului sunt cumplite: mi-a trimis o încercare ce m-a făcut smerit pe tot restul vieţii mele. Ştii că eram mândru de puterea mea, dar cum mai pot fi acum, când trebuie să mă las călăuzit de altul, ca un copil slab? Nu-i prea multă vreme, Jane, de când am recunoscut mâna lui Dumnezeu în soarta mea. Atunci a început să mă mustre cugetul, am început să mă pocăiesc şi să doresc împăcarea cu atotputernicul; am început să mă rog uneori; rugăciunile mele erau scurte, dar foarte sincere.

Acum câtăva vreme, sunt patru zile, cred, de atunci, era luni seară, mă aflam într-o ciudată stare sufletească; rătăcirea făcuse loc durerii, încăpăţânarea mâhnirii. De mult îmi spuneam că de vreme ce nu te pot găsi, erai probabil moartă. Târziu în seara aceea, să fi fost între unsprezece şi douăsprezece, înainte de a mă culca, l-am rugat pe Dumnezeu – dacă-i va fi voia – să mă ia curând din lumea asta şi să mă primească în veşnicie, unde aveam nădejdea să întâlnesc pe Jane.

Eram în odaia mea, în faţa ferestrei deschise. Îmi plăcea să respir aerul îmbălsămat al nopţii, cu toate că nu vedeam nicio stea, iar prezenţa lunii n-o simţeam decât vag într-o lumină nedesluşită. Năzuiam spre tine, Janet! Tot trupul şi sufletul meu te chemau! Întrebai pe Dumnezeu, cu inima chinuită şi smerită, dacă nu socotea că fusesem destul de deznădăjduit, îndurerat, chinuit, şi dacă voi mai putea gusta vreodată din fericire şi pace. Mărturisii că tot ceea ce îndurasem fusese drept, dar

spusei că o să-mi fie greu să mai îndur multă vreme acest chin. Fără voie, buzele dădură glas dorinţelor inimii mele şi strigai: „Jane! Jane! Jane!”

— Aţi rostit tare aceste cuvinte?

— Da, Jane. Şi dacă cineva m-ar fi auzit, m-ar fi crezut nebun, căci le-am strigat cu tăria omului cu mintea rătăcită.

— Spuneţi că asta s-a întâmplat lunea trecută, pe la miezul nopţii?

— Da. Dar ce importanţă poate avea ziua? Ascultă acum ce-i mai ciudat: ai să mă crezi superstiţios. E adevărat că totdeauna am avut în mine o doză de superstiţie. N-are a face! Ce-ţi spun acum e adevărat; cel puţin e adevărat că în urechile mele au răsunat cele ce-am să-ţi povestesc. Când am strigat: „Jane! Jane! Jane!” un glas – de unde a venit nu ştiu, dar ştiu al cui era – mi-a răspuns: „Vin, aşteaptă-mă!” Şi după o clipă auzii o şoaptă în văzduh: „Unde eşti?” Aş vrea să-ţi spun, dacă aş putea, ce înrâurire au avut asupra mea cele ce ţi-am spus; dar e atât de greu să exprimi toate acestea prin câteva cuvinte searbăde. Vezi doar că Femdean e ascuns într-o pădure deasă, care înăbuşă toate zgomotele şi stinge orice ecou. Acel „unde eşti?” părea a fi fost rostit pe un munte, căci cuvintele le-am auzit repetate de un ecou venit dinspre dealuri. În clipa aceea, o briză mai răcoroasă îmi atinse fruntea. Aş fi putut crede că Jane şi cu mine ne-am întâlnit într-un loc sălbatic; şi cred, într-adevăr, că ne-am întâlnit în gând. Cu siguranţă, Jane, că la ceasul acela dormeai neştiutoare; poate că sufletul tău îşi părăsise temniţa terestră şi venise să-l mângâie pe al meu, căci era glasul tău, de asta sunt pe deplin încredinţat...

Cititorule, tot luni, pe la miezul nopţii, primisem şi eu o înştiinţare ciudată; îi răspunsesem cu chiar acele cuvinte. Ascultai povestirea domnului Rochester, dar fără să-i pomenesc despre ce mi se întâmplase şi mie. Coincidenţa mi se păru prea inexplicabilă şi solemnă ca să mai

pomenesc de ea sau s-o discut. Dacă aş fi vorbit despre asta domnului Rochester, l-aş fi impresionat adânc şi mintea lui, obosită de suferinţele trecute, nu mai avea nevoie să fie chinuită de o şi mai gravă problemă, care părea supranaturală. Am păstrat, aşadar, acele lucruri îngropate în sufletul meu şi le-am cântărit în inima mea.

— N-o să te miri, deci, urmă stăpânul meu, că aseară, când te-ai ivit aşa, pe neaşteptate, mi-a fost greu să cred că nu eşti doar o nălucă, un glas care o să se topească în tăcere şi nefiinţă, aşa cum se topise cu câteva zile înainte şoapta nopţii şi ecoul muntelui? Acum ştiu că toate sunt aievea şi mulţumesc lui Dumnezeu din adâncul sufletului. Da, mulţumesc Domnului!

După ce mă dete jos de pe genunchi, se sculă, îşi descoperi respectuos fruntea, plecă spre pământ ochii lui stinşi şi rămase într-o înclinare tăcută. N-am auzit decât ultimele cuvinte ale rugii sale:

— Mulţumesc celui care m-a zidit, zise el, pentru că şi-a amintit de mila lui în ceasul judecăţii şi-l rog smerit să-mi dea puterile trebuincioase să duc o viaţă mai curată decât în trecut!

Întinse braţul şi mă rugă să-l conduc. Luai mâna lui dragă şi o ţinui o clipă lipită de buze, apoi o petrecui după umărul meu, căci fiind mult mai mică decât el, îi puteam sluji de sprijin şi călăuză. Intrarăm în pădure şi ne îndreptarăm spre casă.

Capitolul XXXVIII

Încheiere

CITITORULE, M-AM CĂSĂTORIT CU dânsul. Cununia noastră a fost simplă; n-am fost decât el, eu, preotul şi diaconul. Când ne-am întors de la biserică, eu am intrat în bucătărie, unde Mary pregătea masa, în vreme ce John curăţa cuţitele.

— Mary, spusei eu, m-am cununat azi dimineaţă cu domnul Rochester.

Îngrijitoarea şi bărbatul ei făceau parte dintre acei oameni discreţi, cuviincioşi, cărora le poţi oricând spune o veste însemnată, fără teamă că o să te trezeşti cu urechile sparte de ţipete ascuţite, nici că va trebui să înduri apoi un puhoi de vorbe, prin care ei să-şi arate uimirea. Mary ridică ochii şi mă privi. Lingura de care se slujea să stropească friptura de pui ce se rumenea pe foc rămase – câteva clipe – atârnată în aer şi tot atâta vreme cuţitele lui John scăpară de tortura frecatului. În cele din urmă, aplecându-se deasupra fripturii, Mary îmi zise doar:

— E adevărat, domnişoară? Cu atât mai bine, fireşte!

După câteva clipe adăugă:

— V-am văzut ieşind cu stăpânul, dar nu ştiam că vă duceţi la biserică să vă cununaţi. Şi-şi văzu de treabă.

Când mă întorsei spre John îl văzui căscând o gură atât de mare, încât mi se păru că-i ajunge până la urechi.

— I-am spus eu nevesti-mii că aşa o să se întâmple, zise el. Ştiam că domnul Edward (John era un servitor vechi şi-l cunoscuse pe stăpânul său încă pe când era cel mai tânăr din familie, de aceea îi spunea adesea pe

numele de botez) are să facă asta şi eram încredinţat că n-o să aştepte mult. Sunt sigur că a făcut bine. Vă urez multă fericire! şi se trase politicos de favoriţi.

— Mulţumesc, John, răspunsei. Uite, domnul Rochester mi-a spus să vă dau asta, dumitale şi lui Mary, şi le pusei în mână o hârtie de cinci lire.

Fără să mai aştept, plecai din bucătărie. Puţin după aceea, trecând pe dinaintea uşii, auzii următoarele cuvinte: „I se potriveşte mai bine decât oricare dintre doamnele alea măreţe”. Apoi: „Sunt altele mai chipeşe, dar dânsa e bună şi nu face mofturi. Şi apoi e lesne de văzut că pentru el e tare frumoasă”.

Scrisei numaidecât la Moor-House şi la Cambridge, pentru a-mi înştiinţa verii de ceea ce săvârşisem; în scrisoarea mea dădui toate lămuririle trebuincioase. Diana şi Mary îmi încuviinţară întru totul hotărârea. Diana îmi scrise chiar că o să vină să mă vadă de-ndată ce se va termina luna de miere.

— Ar face mai bine să nu aştepte până atunci, Jane – îmi spuse domnul Rochester când îi citii scrisoarea – căci pentru noi luna de miere va străluci toată viaţa şi lumina ei nu se va stinge decât pe mormântul tău sau al meu.

Nu ştiu cum a primit St. John această veste; n-a răspuns niciodată scrisorii pe care i-am trimis-o atunci, îmi scrise totuşi, după şase luni, dar fără să pomenească de domnul Rochester sau de căsătoria mea. Scrisoarea lui era calmă şi chiar prietenoasă, deşi foarte serioasă. De atunci corespondenţa noastră, fără să fie prea intensă, a fost foarte regulată. Nădăjduieşte, îmi scria el, că sunt fericită şi e încredinţat că nu sunt dintre aceia care trăiesc fără Dumnezeu şi nu iau aminte decât la lucruri pământeşti.

Nu-i aşa că n-ai uitat-o încă de tot pe micuţa Adèle, cititorule? Cât despre mine, îmi aminteam mereu de ea. Domnul Rochester mi-a dat curând voie să mă duc s-o văd la pensionul unde fusese trimisă. Am fost mişcată de bucuria neţărmurită pe care a simţit-o când m-a văzut. Mi

s-a părut palidă şi slabă şi mi-a spus că nu e fericită. Regimul şcolii era prea aspru, iar studiile prea grele pentru o fetiţă de vârstă ei. O luai cu mine. Voiam să-i fiu iar guvernantă, dar în curând mi-am dat seama că nu se poate. Altcineva îmi cerea toată vremea şi toate grijile: bărbatul meu avea neapărată nevoie de ele. Căutai un pension mai apropiat şi cu un regim mai blând, ca s-o pot vedea mai des şi s-o aduc uneori acasă. Am avut grijă să nu-i lipsească nimic din tot ce-ar fi putut să-i aducă vreo mângâiere. Se obişnui repede cu noua ei reşedinţă. Se simţi foarte bine acolo şi făcu progrese mari la învăţătură. Pe măsură ce crescu, o serioasă educaţie englezească corijă în mare măsură defectele ei franţuzeşti. Când plecă de acolo, găsii în ea o tovarăşă plăcută şi binevoitoare. Era ascultătoare, avea suflet bun şi se purta frumos. Prin atenţia ei plină de recunoştinţă faţă de mine şi de ai mei, m-a răsplătit cu prisosinţă pentru neînsemnatele atenţii ce le avusesem vreodată faţă de ea.

Povestirea mea se apropie de sfârşit. Am să mai adaug doar câteva cuvinte despre viaţa mea de soţie şi despre cei ale căror nume au fost atât de des pomenite aici, iar apoi am să închei.

Au trecut zece ani de când sunt măritată şi acum ştiu ce înseamnă să trăieşti *pentru şi cu fiinţa* pe care o iubeşti mai mult decât orice pe lume. Mă socotesc nespus de fericită, mai fericită decât pot arăta cuvintele, pentru că sunt viaţa bărbatului meu, aşa precum el e a mea; niciodată o femeie n-a fost mai legată de bărbatul ei; niciodată vreuna n-a fost mai mult carne din carnea lui, sânge din sângele lui.

Nu suntem obosiţi unul de tovărăşia celuilalt, aşa cum nu suntem obosiţi de bătăile inimilor noastre; de aceea suntem veşnic împreună, A fi împreună e pentru noi a fi liberi ca în singurătate şi veseli ca în compania unor tovarăşi plăcuţi. Vorbim cât e ziua de lunga şi e ca şi când fiecare ar medita mai limpede şi cu mai multă însufleţire. Am toată încrederea în el şi el în mine. Firile noastre se

potrivesc şi de aci rezultă o înţelegere desăvârşită.

Domnul Rochester a rămas orb în cei dintâi doi ani ai căsătoriei noastre; poate că asta ne-a apropiat aşa de mult şi a făcut legătura dintre noi atât de strânsă; căci eu eram vederea lui, cum sunt şi acum mâna lui dreaptă. Eram, cum spunea el adesea, lumina ochilor lui; prin mine citea cărţile şi vedea natura. Nu eram niciodată obosită să privesc pentru el şi să-i descriu lanurile, râurile, oraşele, copacii, norii şi razele soarelui, priveliştile ce ne înconjurau şi să înlocuiesc prin cuvintele mele ceea ce lumina nu mai putea arăta ochilor lui. Nu eram niciodată obosită să citesc pentru el şi să-l duc oriunde voia să meargă, să fac ce dorea, şi simţeam o înaintare deplină, nemărginită – deşi tristă – să-i fac aceste servicii, pentru că mi le cerea el, fără să simtă nici ruşine dureroasă, nici înjosire sfâşietoare. Mă iubea atât de sincer, că nu-i venea deloc greu să-mi ceară ajutor. Ştia că îl iubesc cu o dragoste fără hotare şi că, slujindu-l, nu făceam altceva decât să îndeplinesc dorinţa mea cea mai vie. Eram căsătorită de doi ani. Într-o dimineaţă, pe când scriam o scrisoare pe care el mi-o dicta, se apropie şi se apleacă spre mine, spunându-mi:

— Jane, ai la gât ceva ce străluceşte?

Aveam un ceas de aur cu lanţ. I-am răspuns că da.

— Şi o rochie albastru deschis?

Aveam. Atunci el îmi spuse că de câtăva vreme i se păruse doar că întunericul ce-i acoperă unul din ochi se luminează, dar că acum era sigur.

Am plecat la Londra. S-a dus la un oculist de seamă şi, în sfârşit, un ochi şi-a recăpătat vederea. Nu vede prea bine; nu poate nici să citească, nici să scrie prea mult timp, dar poate umbla singur. Pământul nu mai e pentru el o prăpastie întunecată, iar când i-a fost pus în braţe cel dintâi copil, a putut vedea că băiatul i-a moştenit ochii, ochii lui de altădată, atât de mari, de strălucitori şi de negri. Cu acest prilej, recunoscu din nou, cu inima plină de mulţumire, că Dumnezeu a fost milostiv chiar când l-a

pedepsit.

Edward şi cu mine suntem fericiţi, cu atât mai mult cu cât cei pe care-i iubim sunt şi ei fericiţi. Diana şi Mary Rivers s-au măritat amândouă. În fiecare an vin să ne vadă sau ne ducem noi să le vedem. Bărbatul Dianei e căpitan de marină; e un ofiţer brav şi un bărbat minunat. Mary s-a căsătorit cu un preot, prieten şi coleg cu fratele ei şi, prin însuşirile şi talentele lui, vrednic de această căsătorie. Căpitanul Fitzjames şi domnul Wharton îşi iubesc, într-adevăr, nevestele şi sunt iubiţi de ele.

Cât despre St. John Rivers, el a părăsit Anglia şi a plecat în India. A păşit pe calea pe care şi-a ales-o şi pe care o urmează şi acum. Niciodată un pionier mai neobosit şi mai hotărât nu s-a aventurat în mijlocul stâncilor şi pericolelor; a rămas mereu hotărât, credincios şi devotat. Lucrează pentru fraţii lui cu tărie, râvnă şi credinţă; le arată drumul spinos al desăvârşirii. Ca un uriaş, doboară prejudecăţile ce devin piedici în calea către Domnul. E foarte aspru, pretenţios şi chiar ambiţios, dar străşnicia lui e străşnicia războinicului. Inimă mare, care-şi apără convoiul de pelerini împotriva atacului oricărui Apollyon[94], el împlineşte zisele apostolului care vorbeşte în numele lui Crist când spune: „Cine vrea să mă urmeze să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-mi urmeze mie”. Ambiţia sa e aceea a spiritului nobil al cărui ţel e să ocupe un loc în primele rânduri ale celor care sunt răscumpăraţi, care stau fără păcat în faţa tronului lui Dumnezeu, care împărtăşesc cele din urmă izbânzi măreţe ale mântuitorului, care sunt chemaţi, aleşi şi credincioşi.

St. John nu s-a căsătorit; n-o s-o facă niciodată.

Până acum şi-a împlinit singur datoria şi truda se apropie de sfârşit.

Slăvitul lui soare coboară spre apus. Ultima scrisoare pe care am primit-o de la dânsul mi-a stors lacrimi, dar mi-a umplut sufletul de o bucurie cerească; îşi presimţea

[94] Îngerul adâncului sau „distrugătorul”, pomenit în *Apocalips.*

răsplata sigură şi-şi zărea de pe acum cununa. Ştiu că data viitoare o să-mi scrie o mână străină pentru a mă înştiinţa că bunul şi credinciosul slujitor al Domnului a fost în sfârşit chemat de stăpânul său. Şi la ce bun să plâng?

Ultimul ceas al lui St. John nu va fi umbrit de teama morţii. Niciun nor nu-i va întuneca mintea, inima lui va rămâne cutezătoare, nădejdea lui neclintită, credinţa lui nezdruncinată: chiar cuvintele lui o dovedesc.

„Stăpânul meu, scrie el, *m-a înştiinţat! În fiecare zi îmi vesteşte mai lămurit mântuirea: «Venirea mea este aproape» şi cu fiecare ceas ce trece, răspund cu şi mai multă înflăcărare: Amin! Vino, Doamne Isuse!”*

SFÂRŞIT

Lei 16,50

Colecția
«Romanul de dragoste»
42

În colecția «ROMANUL DE DRAGOSTE» au apărut:

20	Panait Istrati	Nerantula
21	Jane Austen	Mîndrie și prejudecată
22	x x x	Tristan și Iseut
	Abatele Prévost	Manon Lescaut
	Bernardin de Saint-Pierre	Paul și Virginia
23	Honoré de Balzac	Șuanii
24	Guy de Maupassant	Mont-Oriol
25	Guy de Maupassant	Bel-Ami
26	G. Călinescu	Enigma Otiliei
27	André Maurois	Climate
28	Camil Petrescu	Ultima noapte de dragoste, întîia noapte de război
29	Eugen Lovinescu	Mite • Bălăuca
30	Anișoara Odeanu	Anotimpul pierdut
31	George Sand	Mauprat
32	I. S. Turgheniev	Prima iubire • Fum
33-34	Boleslaw Prus	Păpușa
35	Daphne du Maurier	Rebecca
36	Petru Popescu	Prins
37	Jožo Nižnánsky	Fîntîna dragostei
38	Émile Zola	O pagină de dragoste
39	Zaharia Stancu	Pădurea nebună
40	Stefan Zweig	Suflete zbuciumate
41	Claude Anet	Mayerling